

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Halk Edebiyatı Bilim Dalı

TÜRKİYE'DE FESTİVALLER VE ŞENLİKLER

Doktora Tezi

Nilgün TÜRKMEN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Sivas
Mart 2017

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Halk Edebiyatı
Tezin Başlığı : Türkiye’de Festivaller ve Şenlikler
Savunma Tarihi : 16/02/2017
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Bilâl YÜCEL

Üye : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Üye : Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU

Üye : Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR

Üye : Doç. Dr. Mehtap ERDOĞAN TAŞ

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Nilgün TÜRKMEN tarafından hazırlanan Türkiye’de Festivaller ve Şenlikler başlıklı tez, kabul edilmiştir. 16/02/2017

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Doktora tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içinde veya farklı dizerek verdiğimi yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.



İmza

Ad SOYADI

Nilgün TÜRKMEN

ÖN SÖZ

İnsan, hayatında gerçekleştirdiği her eylemi bir amaç doğrultusunda icra eder. Yapılan eylem tek bir amaca hizmet edebileceği gibi birden fazla gayeyi de gerçekleştirebilir. Belirlenen hedefe ulaşmak için insanın eylemini yönlendiren en önemli etkense kullandığı araçtır. İnsan, doğası gereği az çaba ile çok iş ve fayda elde etmeyi ummaktadır. Kendisini hedefe ulaştırarak yolda seçeceği araç, insanın anılan fitri özelliğine uygun bir hizmet sunmalıdır. Söz konusu durum halk arasında “*Bir taşla iki kuş vurmak.*” şeklinde dile getirilirken sarf edilen eforun amaca değer nitelik taşıması gerektiği ise “*Attığın taş ürküttüğün kurbağaya değmeli.*” biçiminde vecizelendirilir. Konuya eğlencelerin işlevsel özellikleri bağlamında yaklaşıldığında gerek ekonomik gerek siyasi gerek kültürel gerekse sosyal ve psikolojik açıdan hem halkın kazanımları hem de halk vasıtasıyla elde edilmesi planlanan kazanımlar için en uygun araçlardan bir tanesinin festivaller ve şenlikler olduğu görülmektedir. Yani festival ve şenlikler, yapıları gereği kültür, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, turizm, siyaset gibi alanlar arasında simbiyotik bir ilişki kurmaktadır. Zikredilen bütün nedenler dolayısıyla da festival ve şenliklerin mezkûr alanların uzmanlarınca önce tek yönlü yani uzmanlık alanı çerçevesinde sonra ise bütüncül bir bakış açıcı ve disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Bu durum, gerek fotoğrafın bütününe daha net görülebilmesi gerek elde edilen veri ve bulguların arttırılabilmesi gerekse bunların doğru bir biçimde analiz edilebilmesi açılarından önem arz etmektedir.

Festival ve şenliklerin her geçen gün artan sayıları, bir yandan global dünyanın küresel ekonomisinde *büyük balığın küçük balığı yuttuğu* zemine katkı sunarken, diğer yandan yerellerin kendi kültürünü koruma çabasının bir ürünü olarak okunabilir. Dünyanın küresel bir köy haline geldiği günümüzde, kendini dünyaya ifşa eden güçlü ekonomi sahibi kültürler/devletler, diğerleri için hem örnek teşkil etmekte hem de aralarında bir yarış başlatmaktadır. Böylece festival ve şenlikler, zayıf/daha az gelişmiş devletler için küresel güçlere karşı “*Bak biz de sana*

benzeyebiliriz!” şeklinde bir meydan okuma zemini oluşturmaktadır kanaatindeyiz. Profesyoneleşme adına organizasyonların tek tipleştirilmeye başlaması da bu amaca hizmet etmektedir demek yanlış olmasa gerektir. Ayrıca, günümüz insanının modern kimlik arayışları ve kendini ispat etme/“*Ben de varım!*” deme arzusu içerisinde karşısına çıkarılan eğlence etkinliklerine özellikle de festival ve şenliklere tutunduğu da bir gerçektir.

Yukarıda zikredilen tüm bu düşünce ve gerekçelerle başlatılan, okuduğunuz satırların doğmasına kaynaklık eden tez çalışmasında amaç, Türkiye’deki festival ve şenlikleri yapısal ve işlevsel özelliklerini dikkate alarak kültürel bir pencereden incelemek/irdellemek/tir. Söz konusu sevkle şekillenen çalışma, temel itibariyle bir “giriş” ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın “giriş” kısmında festival ve şenlik kavramlarına gerek Türkiye’de gerekse festival kavramının doğduğu yer olması sebebiyle Batı kültüründe yüklenen anlamlar verildikten sonra kavramlarla mana, yapı ve işlev açısından benzerlik gösteren farklı terimlere de değinilmektedir. Akabinde festival ve şenliklerin dünya tarihçesinden bahsedilmektedir. Son olarak ise konuyla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar irdelenmekte ve böylece okuduğunuz satırların yer aldığı çalışmaya olan ihtiyacın, böylesi bir çalışmanın eksikliğinin/gerekliliğinin ve benzerlerinden farkının daha net anlaşılmasını sağlamak hedeflenmektedir.

“Türkiye’de Düzenlenen Festival ve Şenlikler” başlıklı birinci bölümde festival ve şenliklerin Türkiye coğrafyasındaki tarihçesinden bahsedilmektedir. Bu kısımda tarihçe hakkında bilgiler, “Cumhuriyet öncesi/sonrası” şeklinde bir tasavvurla “Osmanlı Döneminde Festival ve Şenlikler” ile “Cumhuriyet Döneminde Festival ve Şenlikler” olarak iki bölümde verilmektedir. Türkiye’deki festival ve şenliklerin sınıflandırılması da yine bu kısımda yer almaktadır. “Türkiye’deki Festival ve Şenlikler” başlığı altında, Türkiye’de Cumhuriyetle başlayıp 2014 sonuna kadar festival/şenlik/karnaval adıyla düzenlendiği -bu tarihler arasında yapılmış/yapılmakta olan- tespit edilen 1600’den fazla etkinliğe yer verilmektedir. Tespit edilen festival ve şenlikler, oluşturulan sınıflandırma çalışmasında ilgili başlıklara tek tek yerleştirilmektedir.

İkinci bölüm “Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Yapısı” başlığını taşımaktadır. Burada festival ve şenliklerin yapısal unsurları adlandırma, zaman ve süre, mekân, hazırlık, kurallar, katılımcılar, başlangıç kalıbı, sohbet, yiyecek ve içecekler, oyunlar, müzik ve dans, giyim-kuşam-süslenme, sanatsal faaliyetler, gösteri ve şovlar, gezinti, diğer etkinlikler, hediye ve ödüller, bitiş kalıbı üst başlıkları altında tek tek verilmektedir.

“Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin İşlevleri” başlığını taşıyan üçüncü bölümde ise festival ve şenliklerin ekonomik, siyasal, sosyal ve psikolojik işlevleriyle kültürel işlevlerinin neler olduğu, festival ve şenliklerde nasıl ortaya çıktığı/görüldüğü ve hangi amaçlarla kullanıldığı anlatılmaktadır.

Okuduğunuz satırların hayat bulduğu bu çalışmanın ortaya çıkabilmesi için oldukça zahmetli, yorucu ve uzun bir süreçten geçilmiştir. Söz konusu süreçte onlarca festivale gidilmiş, yüzlerce festival videosu/görüntüsü/haberini izlenmiş, yüzlerce kişiyle görüşülmüş, binlerce fotoğraf, festival ve festival türü etkinlik incelenmiş/irdelenmiş, yüzlerce internet sitesine girilmiş, gazete ve dergi taranmış, onlarca makale, tez ve kitap okunmuş, yüzlerce afiş, davetiye, broşür, kitapçık vb. gözden geçirilmiştir. Çalışmaya ait sadece dijital verilerin dijital kütüphanemde dört TB’den fazla yer işgal etmesinin bile konuyla ilgili veri ve kaynak çokluğu hakkında bir ön fikir vereceği kanaatindeyim. Söz konusu kaynak ve verilerle ilgili tam sayı veremememin nedeni, bunca kaynağın ve verinin incelenmesi/irdelenmesi esnasında bir yerden sonra artık niceliğin takip edilememesidir. Zira konuyla ilgili veriler/kaynaklar, baktıkça, inceledikçe artan bir yapıya sahipmişçesine muazzam bir yekun oluşturmaktaydı. Çalışmanın ilerlemesi yönünde böylesi bir ümitsizlik devresinin akabinde bir süre sonra konuyla ilgili kaynakların ve verilerin ortaya konulan fikirleri, bunlarla ilgili verilen örnekleri arttırmanın çok da ötesine geçmediği anlaşılmaya başlanmıştır. İşte tam da bu aşamadan sonra tezin sınırları çizilmiş ve tabiri caizse sondaj yöntemiyle çalışmanın geliştirilerek sonlandırılmasına karar verilmiştir.

Bu çalışma esnasında beni zorlayan yukarıda da değinildiği gibi birçok unsurla karşılaşmıştır. Bunlar içerisinde konunun kapsamını belirlemek çalışmanın en zor kısımlarından birisi olmuştur. Zira karşımda Türkiye tarihi içinde festival,

şenlik, şölen, gün, gece, akşam, eğlence, etkinlik vb. adlarla düzenlenmiş/düzenlenen on binlerce etkinlik bulunmaktadır. Bir kişinin bunca etkinliği doktora tez süresi gibi kısıtlı ve dar bir zamanda hakkıyla neticelendirmesi son derece zordur. Bu nedenle çalışmaya sadece isminde festival, şenlik ve karnaval sözcüklerinin bulunduğu eğlencelerin dâhil edilmesine; adında anılan sözcükleri barındırmayanların dışında tutulmasına karar verilmiştir. Böylece Cumhuriyet'ten 2014 yılı sonuna kadar Türkiye'de düzenlenmiş/düzenlenmekte olan adında sadece festival, şenlik ve karnaval sözcüklerini taşıyan etkinlikler tespit edilerek incelemeye/çalışmaya dâhil edilmiştir. Ancak kavramın kapsayıcılığını daha iyi verebilmek amacıyla isminde festival, şenlik ve karnaval bulunmamasına rağmen festival, şenlik ve karnaval şeklinde adlandırılan kutlamalarla benzerlikler gösteren az sayıdaki bazı etkinlikler de örnek teşkil etmesi için zaman zaman incelemeye dâhil edilmiştir. Zira adları farklı dahi olsa bu etkinlikler yapısal ve işlevsel özellikleri bakımından festival, şenlik ve karnavallarla büyük benzerlikler taşımaktadır.

Çalışma alanının belirlenmesi ve çerçevesinin çizilmesi neticesinde Türkiye'de düzenlenen festivaller ve şenlikler için 81 ilin valiliklerine, belediyelerine, il kültür ve turizm müdürlüklerine, onlarca vakıf ve derneğe illerinde düzenlenen festival ve şenlikler hakkındaki bilgi ve belgeleri paylaşmaları amacıyla resmi bir üst yazı ile birlikte tarafımdan oluşturulmuş anket formları e-maile gönderilmiştir. Ancak çok az sayıda geri dönüş alınabilmiştir. Söz konusu form ve resmi üst yazı "Ek1" ve "Ek2"de yer almaktadır. Ayrıca 2014 yılının Haziran ayında 81 ilin il kültür ve turizm müdürlükleri tek tek aranarak o yıl içerisinde illerinde düzenlenen/düzenlenecek festival ve şenliklerin isimleriyle düzenlendikleri/düzenlenecekleri tarihler hakkında bilgi istenmiştir. Bu esnada iptal ya da tehir edilen festival ve şenliklerin olup olmadığı varsa hangileri olduğu ve iptal/tehir gerekçeleriyle ilgili bilgiler de talep edilmiştir.

Konuyla ilgili daha sağlıklı veri elde edebilmek amacıyla Türkiye'de düzenlenen festival ve şenliklerden bazılarında katılımcı gözlemci olarak iştirak edilmiştir. Bu kapsamda çoğunluğu 2014 yılında olmak üzere toplamda 36 festival ve şenliğine katılarak çeşitli gözlem ve mülakatlar yapılmıştır. Katılımcı gözlemci olarak gidilecek festival seçiminde dikkat edilen hususların başında festivallerin farklı tür, şehir, sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik çevrelerden olması gelmektedir.

Çalışma için 2012-14 yıllarında Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Türk Halkbilimi Bölümlerinde örgün ve ikinci öğretim programlarında eğitim gören yüzlerce öğrenciye, kendi yörelerindeki festival ve şenlikler hakkında bilgi toplaması amacıyla derleme ödevleri verilmiştir. Bu ödevler esnasında her öğrenciden festivale katılan en az iki kişi ile görüşmesi de talep edilmiştir. Görüşme için öğrencilere tarafımdan oluşturulmuş bir anket formu verilmiştir. Öğrencilerimiz onlarca festivalle ilgili verilerin yanı sıra yüzlerce kaynak şahsın konuyla ilgili görüş ve bilgilerini de tarafımıza ulaştırmıştır. Söz konusu form çalışma içerisinde “EK3-1” ve “EK3-2” başlıkları altında yer almaktadır.

Yüz yüze mülakat yöntemiyle yapılan görüşmelerle kaynak şahıslardan elde edilen bilgiler, çalışma içerisinde genellenerek verilmektedir. Direkt alıntı yapılmayan durumlar dışında metin içerisinde kaynak şahıs bilgileri kullanılmamaktadır. Ancak bazı kaynak şahıslardan alınan özel bilgiler ve çarpıcı ifadeler için metin içinde atıf yapıldığı gibi kaynak şahsa ait bilgiler, “Kaynakça”da da yer almaktadır.

Çalışma içerisinde yeri geldikçe konuyla ilgili festival, etkinlik, uygulama vb. örnekleri verilmektedir. Örnekler, çeşitliliğin sağlanması amacıyla mümkün olduğu kadar çok sayıda ve farklı festivalden alınmaya çalışılmıştır. Ancak zaman zaman tek bir festivalde yapısal unsurların neredeyse tamamının yer aldığını/alma potansiyeli bulunduğunu göstermek ya da konuyla ilgili en iyi bilinen, açıklayıcı örneklerin verilmek istenmesi vb. amacıyla farklı konular için aynı festivaldeki verilerden örnek(ler) kullanılmıştır.

Çalışmada “ve, veya” bağlacına aynı cümle içerisinde sık sık yer vermemek, aynı manaya geldiği yahut yakın anlamlı olduğu düşünülen sözcükler, herhangi bir konuya açıklık getirilirken verilen örnekler vb. için zaman zaman “/” işareti kullanılmıştır. Söz konusu kullanımın tercih sebepleri arasında konuyla ilgili farklı kavramların da kullanıldığını hatırlatmak ve göstermek, sık sık “ve, veya” bağlacı kullanarak kakofoni oluşturmaktan kaçınmak gibi düşünceler de yer almaktadır. Metin içerisinde cümle şeklindeki alıntılar, genel-geçer/anonim ifadeler hem tırnak içinde hem de italik olarak, tarafıma ait olmayan ve yargı belirtmeyen ifadelerle kavramlar ise sadece italik olarak verilmektedir. Tarafıma ait olan ancak

vurgulanmak istenen ifadeler ise genel yazı karakterinde yazılıp tırnak içerisinde alınarak verilmektedir.

Çalışma içerisinde festival ve şenlik sözcükleri kimi zaman yan yana kimi zaman da birisi tercih edilerek kullanılmaktadır. Sadece festival ya da şenlik sözcüğünün yer aldığı durumlarda mana değişikliği aranmamalıdır zira iki sözcük tarafımdan eş anlamlı olarak kabul edilmekte ve bu kapsamda kullanılmaktadır. Dolayısıyla çalışma okunurken festival ya da şenlik sözcükleri görüldüğünde bir diğeri de mutlaka akla gelmelidir. Kavramsal açıklamayla ilgili bölümlerin incelenmesi akabinde bahsettiğimiz durumun daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada teşekkür kısmı ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Böylesi gerek madden külfetli gerekse manen yorucu bir çalışmada farklı konularda yardımlarını gördüğüm çok sayıda insan bulunmaktadır. Söz konusu çalışma, onların yardımları ve onlarla gerçekleştirilebilmiştir. Burada bazılarını ismini söylemeden bazılarınıysa ismini özellikle zikrederek anmadan geçmem mümkün değildir. Katıldığım festivallerde hemen her konuda yardımlarını esirgemeyen dernek yöneticilerine, festival komitesi üyelerine, görevlilerine; beni hiç tanımadıkları halde bana evlerinin kapılarını açma yüce gönüllüğünü gösteren herkese şükranlarımı tek tek iletmek isterim. Özel bir teşekkür de isimleri burada anılamayacak kadar çok olan Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halkbilimi ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerindedir. Konuyla ilgili kendilerine verilen ödevleri yerine getirirken gösterdikleri özveri ve harcadıkları emek dolayısıyla pek çok öğrencimiz özel bir teşekkürü fazlasıyla hak etmektedir. Onlara da ayrıca teşekkür ederim. En fazla ve özel teşekkürü hak edenler ise hocalarım, dostlarım ve ailemdir. Saygıdeğer hocalarımdan böylesi önemli bir konudaki eksikliği gösteren, konuyla ilgili çalışmamı salık veren, çalışmanın şekillenmesinde ve ilerlemesinde bilgi ve tecrübelerini esirgemeyerek yoluma ışık tutan, çalışmanın önemli bir kısmında üstlendiği danışmanlıkla beni yönlendiren Prof. Dr. Şeref BOYRAZ'a; danışmanlığımı kabul ederek, bilgi ve tecrübeleriyle yolun sonuna ulaşmamı sağlayan, her konuyla ilgili çekinmeden kendisinden yardım talep edebildiğim Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'a; kapılarını her çaldığımda beni geri çevirmeyen Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA ve maddi manevi her türlü yardım taleplerime tereddüt etmeden cevap veren Yrd. Doç. Dr. Özlem DEMREN'e; uzun ve yorucu tez sürecinde beni

rahatlatan, zaman zaman işimi kolaylaştıran, beni motive eden, bana inanan ve istediğim her an maddi/manevi desteklerini cömertçe sunan biricik dostlarıma ama en çok da her zaman olduğu gibi tez çalışma dönemimde de kahrımı, nazımı çeken, varlıklarıyla güç ve huzur bulduğum sevgili anneme, babama ve kız kardeşime minnetle teşekkürü eda edilmesi zevkli bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK	
ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT.....	xv
0. GİRİŞ.....	1
0.1. FESTİVAL VE ŞENLİK KAVRAMLARI HAKKINDA.....	2
0.1.1. Festival Kavramı.....	2
0.1.2. Şenlik Kavramı.....	9
0.1.3. Diğer Kavramlar.....	12
0.1.4. Sonuç.....	16
0.2. FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN TARİHÇESİ.....	19
0.3. TÜRKİYE’DE FESTİVAL VE ŞENLİKLER HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	25
0.3.1. Makaleler.....	27
0.3.2. Tezler.....	36
0.3.3. Kitaplar.....	42
0.3.4. Elektronik Kaynaklar ve Medya Kaynakları.....	45
1. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE DÜZENLENEN FESTİVAL VE ŞENLİKLER.....	50

1.1. TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN TARİHİ.....	50
1.1.1. Osmanlı Döneminde Festival ve Şenlikler.....	52
1.1.2. Cumhuriyet Döneminde Festival ve Şenlikler.....	58
1.2. TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	60
1.3. TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLER.....	95
2. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN YAPISI.....	164
2.1. ADLANDIRMA.....	164
2.2. ZAMAN VE SÜRE.....	176
2.3. MEKÂN.....	187
2.4. EĞLENCE.....	202
2.4.1. Hazırlık.....	202
2.4.1.1. Etkinliğe karar verme.....	203
2.4.1.2. Hazırlıkların başlaması.....	206
2.4.1.3. Eğlencenin halka duyurulması.....	213
2.4.2. Kurallar.....	221
2.4.3. Katılımcılar.....	227
2.4.4. Başlangıç Kalıbı.....	235
2.4.5. Sohbet.....	240
2.4.6. Yiyecek ve İçecekler.....	242
2.4.7. Oyun/Yarış ve Müsabakalar.....	252
2.4.7.1. Dramatik Olmayan Oyunlar.....	254
2.4.7.2. Elektronik Oyunlar.....	257
2.4.8. Müzik ve Danslar.....	260
2.4.9. Giyim, Kuşam, Süslenme.....	270

2.4.10. Sanatsal ve Bilimsel Faaliyetler.....	277
2.4.10.1. Film Gösterimleri.....	278
2.4.10.2. Tiyatro Gösterimleri.....	279
2.4.10.3. Atölye Çalışmaları.....	281
2.4.10.4. Sergiler.....	282
2.4.10.5. Şiir Dinletileri.....	284
2.4.10.6. Bilimsel Faaliyetler.....	285
2.4.11. Gösteri ve Şovlar.....	285
2.4.12. Gezinti.....	289
2.4.13. Diğer Etkinlikler.....	292
2.4.14. Hediye ve Ödüller.....	294
2.4.15. Bitiş.....	302
3. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN İŞLEVLERİ.....	307
3.1. EKONOMİK İŞLEVLER.....	308
3.2. SİYASAL İŞLEVLER.....	331
3.3. SOSYAL VE PSİKOLOJİK İŞLEVLER.....	339
3.4. KÜLTÜREL İŞLEVLER.....	348
4. SONUÇ.....	362
KAYNAKÇA.....	368
EK1.....	387
EK2.....	388
EK3-1.....	389
EK3-2.....	390
ÖZGEÇMİŞ.....	391

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin İllere Göre Dağılımı	97
Tablo 2.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin Aylara Göre Dağılımı	178
Tablo 3.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin Mevsimlere Göre Dağılımı	178
Tablo 4.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin Bölgelere Göre Dağılımı	190
Tablo 5.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin İllere Göre Dağılımı	197
Tablo 6.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklere Ait Bütçe Örneği	311
Tablo 7.	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye'deki Festival ve Şenlikler İçin Yaptığı Harcama Örnekleri	313
Tablo 8.	Türkiye'deki Festival ve Şenliklerin Medyadaki Yansımalarına Dair Örnekler	326

ÖZET

TÜRKMEN, Nilgün, **Türkiye’de Festivaller ve Şenlikler**, Doktora Tezi, Sivas, 2017.

Festival ve şenlikler, eğlence türleri arasında sayıları itibariyle en fazla yer tutan ve tarihçeleri açısından da en köklü olan etkinliklerin başında gelmektedir. Neredeyse insanlıkla yaşıt sayılan, hemen her kültürde ve millette karşımıza çıkan festival ve şenlikler, toplumların kültürel unsurlarıyla ve özellikleriyle uyum içerisinde, kapsayıcı bir yapı arz etmektedir. Bu özellikleri dolayısıyla da her türlü eğlenceyi bünyesine zorlanmadan alabilmektedir. Sahip oldukları nitelikleri, bu etkinliklerin birçok farklı amaç için kullanışlı bir araç olarak görülmelerini sağlamaktadır. Lakin bütün bu keyfiyet ve kemiyetlerine rağmen festival ve şenlikler, bugüne kadar ekonomi, turizm, halkbilimi vb. alan araştırmacıları tarafından ilgili alanlarda edindikleri yerle doğru orantılı bir biçimde ele alınıp incelenmemiştir. Çalışma söz konusu eksikliği halkbilimi alanı çerçevesinde gidermeyi vaat etmektedir.

Festivallerin yapısal özellikleri denildiğinde akıllara adlandırmadan zaman ve süreye, mekândan katılımcılara, yiyecek ve içecekten müzik ve dansa varan birçok unsur gelmektedir. Festivallerin neredeyse tamamında bu unsurların kullanıldığı görülmektedir. Festivallerin anılan nitelikleri, belli amaçların festivaller aracılığıyla sağlanması için hazırlanmakta ve şekillendirilmektedir. Bu amaçlara festivallerin işlevsel özellikleri demek mümkündür. Festivallerin düzenlenme gerekçelerini oluşturan bu amaçlar, başta eğlen(dir)me olmak üzere ekonomik, siyasi, kültürel, sosyal ve psikolojik fayda ve beklentileri kapsamaktadır. Festival ve şenlikler, ilgili gayeler için kullanım değeri oldukça yüksek bir yapıya sahip olduklarından dikkat çekmekte ve sayıları da günden güne hızlı bir şekilde artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Festival, şenlik, karnaval, festival/şenlik yapısı, festival/şenlik işlevleri.

ABSTRACT

TÜRKMEN, Nilgün, **Festivals and Carnivals in Turkey**, Phd Dissertation, Sivas, 2017.

Festivals and carnivals which are the most popular activities have the longest history among entertainment types. Festivals and carnivals, that are as old as human history, are seen in almost every culture and nation. These entertainments are in harmony with the cultural elements and characteristics of the societies. Festivals and carnivals are able to get all kinds of entertainments because of their special features. Their qualities enable these activities to be seen as useful tools for many different purposes. Despite all these qualities, festivals and carnivals, have not been studied so far by social scientists such as economists, sociologist, psychologists and folklorists in a way proportional to their place in the relevant fields. The aim is to work out cultural deficiency of festivals and carnivals studies by the dissertation.

The structural characteristics of festivals includes many elements such as naming, time, space, participants, food, drink, music and dance. Almost all of the festivals consist of these elements. The noted elements of the festivals are used in order to achieve certain objectives. These objectives which are the reasons for the organization of festivals can be called as the functional characteristics of the festivals. These objectives include entertaining besides their economic, political, cultural, socio-psychological benefits and expectations. Festivals and carnivals draw attention because of their high usage value for related purposes. Their numbers are rising rapidly from day to day.

Key Words: Festival, carnival, structure of festival/carnival, functions of festival/carnival.

0. GİRİŞ

İnsan doğası gereği zaman zaman sorumluluk, ödev ve görevlerinden uzaklaşma ihtiyacı hissetmektedir. Söz konusu ihtiyaç insanı, kendisini dinlendirecek ve eğlendirecek muhtelif faaliyetler arayışına itmektir. Bu arayış neticesinde ortaya çıkan uygulamalar bütününe kısaca ve genel itibariyle eğlence etkinlikleri denilmektedir. Etkinlikler, kültür şekillerine göre farklılık arz etmekle birlikte tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar her dönemdeki halk gruplarında üç aşağı beş yukarı benzer yapısal ve işlevsel özelliklerle tezahür etmektedir. Sözü edilen yapısal ve işlevsel özellikleri, kapsamaları dolayısıyla eğlenceler, bünyelerinde ait oldukları halk topluluklarını tanı(t)ma adına pek çok kültürel unsuru barındırmakta; bu özellikleri nedeniyle de birçok çalışmaya konu olmaktadır.

Dünden bugüne oldukça geniş bir yelpazede kendini gösteren eğlenceler içerisinde, yazılı kaynaklardaki bilgilerden hareketle en eski, çeşitli değişim/dönüşümlerle birlikte uzun soluklu, kapsamlı ve yaygın olanın -genel itibariyle- festival ve şenlik adıyla bilinen etkinlikler olduğu görülmektedir. Tarih sahnesinde, dünden bugüne fasılasız devam ettiği bilinen festival ve şenlikler, günümüzde her geçen gün artan sayıları ve değişen/dönüşen yapılarıyla birlikte oldukça dikkat çekmektedir. Festivallerin bu uzun ömürlerini, niceliğindeki artışı, niteliğindeki değişim ve dönüşümü etkileyen/belirleyen amillerin başında, “İltifat marifete tabiidir/Alicısı olmayan meta zayıdır.” şeklindeki vecizeden de hareketle denilebilir ki, halkın bu tür etkinliklere gösterdiği teveccüh gelmektedir. Bu teveccühü fark eden ve halkı belli düşünce, ideoloji, davranış, eksnelere vb. yönlendirmek isteyen etkili ve yetkili kişi/kurum/kuruluşlar da festivalleri, bazı amaçları için kullanılabilecek bir araç olarak görmektedir. Dolayısıyla festivaller, bir taraftan hem içinde buldukları halkı yansıtacak hem de onları çeşitli yönlere kanalize edebilecek kültürel, tarihsel, sosyal-psikolojik, siyasal, ekonomik bilgi ve kaygılarla hazırlanırken diğer taraftan da sözü edilen bilgilerle ilgili verileri bünyesinde taşımaktadır. Tüm bunlarla birlikte festival ortamları, doğası gereği, zikredilen bilgi ve verilerin yenilerini ortaya çıkarmak, var olanları sergilemek ve bunları yeni nesillere göstererek/öğreterek geleceğe aktarmak adına da oldukça

uygun bir atmosfere sahiptir. Festivallerin bu gelenekselci ve radikal oksimoron yapıları sayesinde ait oldukları halk gruplarının kültürel hayatları içerisinde vazgeçilmez bir yere sahip oldukları inkâr edilemez bir gerçektir. Sözü edilen bu yere rağmen festival ve şenlikler, araştırmacılar tarafından bütüncül bir biçimde ve gerektiği gibi ele alınmamıştır. İşte zikredilen bütün bu gerekçeler dolayısıyla gerek festivallerin yapısal ve işlevsel boyutlarının tespiti, gerekse tespit edilen bu unsurların tahlili önem arz etmektedir.

Festival ve şenlikler, barındırdıkları gerek sosyal gerekse kültürel unsurlar sebebiyle ekonomiden turizme, inanç/ilahiyattan kültür bilimi sahalarına kadar birçok alanda çalışma konusu edilmektedir. Toplumunu daha iyi ve doğru tanımak adına konuya farklı disiplinlerin eğilmesi son derece yerinde bir tutumdur. Ancak sözü edilen sahalar içerisinde söz konusu eğlencelere en dar çerçevede yaklaşan, konu hakkında az sayıda çalışma ortaya koyan disiplinin kültür bilimi olduğu görülmektedir. Oysa festival ve şenliklerin halk nazarındaki öneminin, yerinin ve yansımalarının en rahat biçimde hem tespit hem de takip edilebileceği alan kültürel yaşamdır. Kültürün insan hayatındaki yeri, mahiyeti ve kuşatıcılığı göz önünde bulundurulduğunda durumun tam tersi olması; hatta diğer disiplinlerin festivallerdeki kendi alanlarıyla ilgili verileri doğru analiz edebilme adına konuya kültür bilimini de dikkate alarak inter-disipliner bir bakış açısıyla yaklaşmasının gerektiği düşünülmektedir. Festival ve şenlikler, taşıdıkları kültürel önemin yanı sıra gerek birey, gerek bireyin ait olduğu halk grubu ve gerekse bu halkın dâhil olduğu devlet mekânizması için, işlevsel özellikleri dolayısıyla, söz konusu unsurların varlığını sorunsuz ve kesintisiz sürdürebilmesi açısından da bir emniyet sübabı görevi görmektedir. Zikredilen bütün bu gerekçelerden ötürü festival ve şenlikler, incelenmeye değer önemli kültür öğelerinden birisidir.

0.1. FESTİVAL VE ŞENLİK KAVRAMLARI HAKKINDA

0.1.1. Festival Kavramı

Dilimize Fransızcadan geçmiş bir sözcük olan festival, *genel eğlence ve şenlik* manasına gelen Latince festum kelimesinden türemiştir (İmirgi 2005: 30). Kelime, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük'ünde şu şekilde açıklanmaktadır: **1.**

Dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi. 2. Belli bir sanat dalında oyun ve filmlerin sunulması ve gösterilmesi sonunda ödül, derece verilmesi biçiminde düzenlenen ulusal veya uluslararası gösteri dizisi, şenlik. 3. Bir bölgenin en ünlü ürünü için yapılan gösteri, şenlik. 4. Düzensiz toplantı curcuna. (2011: 864). Aynı kelime, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisinde ise *Yapıldığı yer ve zamanla bağlantılı özel sanat gösterisi.* (1979: 206), şeklinde tanımlanmaktadır.

Kavram, Batı dillerinde veya Batı dillerinden aktarma şeklinde yayımlanan sözlüklerde ise genel olarak şu anlamları ihtiva etmektedir: *1. Müzik konserleri ve drama gösterileri gibi seriler şeklinde düzenlenen organizasyonlar. Festival, şenlik. 2. İnsanların tatil yaptıkları ve özellikle dini gerekçelere dayalı özel olayları kutladıkları bir gün veya senenin belirli bir zamanı. Bayram, yortu.* (Fox 1994: 370; Steel 2000: 249).

Festival kavramının üzerinde gerek yerli gerekse yabancı pek çok araştırmacının düşündüğü görülmektedir. Araştırmacılarca kavramın sözlük anlamı, yapısal ve işlevsel özellikleri göz önünde bulundurularak oluşturulduğu anlaşılan festival tanımlamalarını, araştırmacıların kavrama nasıl yaklaştığını göstermesi için şu şekilde verebiliriz:

“Festival”le ilgili olarak Beverly J. Stoeltje şunları söylemektedir: *Her ne kadar birbirinden farklı olsalar da festivaller, kesin karakteristik belirleyici niteliklere sahiptirler. Festivaller, takvimsel olarak düzenlenmiş aralıklarla meydana gelirler, ulusaldırlar, halk katılır, yapıcı karmaşıktır ve ses, görüntü ve amaç bakımından çok yönlüdürler* (2005: 160). Stoeltje’nin açıklamaları milli bayramlar, anma günleri gibi eğlenceler başta olmak üzere pek çok eğlencenin festival şeklinde nitelendirilebileceğini düşündürmektedir. Zira takvimsel ardılık, ulusallık, halkın katılımı gibi özellikler oldukça genel geçer niteliklerdir.

Robert J. Smith, Avrupa’da festivalle ilgili pek çok tanım yapıldığına değinerek kavramla ilgili şunları ifade etmektedir: *Dünyadaki toplulukların hepsi olmasa bile çoğu, kutlamalar için belirli aralıklarla zamanlar ayırmışlardır. Bu zamanlar bir grubun ya da topluluğun değerli anlarıdır. Bir mevsimden diğerine ya da hayatın bir döneminden diğerine geçiş zamanları olabilir; tarihi olayların yıl*

dönümleri, bir kahramanın ya da tanrının doğum ya da ölümünün efsanevi günü, bir din liderinin ya da toplumun kurucusunun sembolik olarak sahneye konması olabilir. Yaşayan bir kişi ya da grubu ya da toplumsal bir olayı şölen ve eğlence katarak kutlamak da olabilir. Kutlamalar içeren, özel bir öneme sahip bu tekrar eden anlara festival denmektedir (2009: 341).

Ülkemizde festival denilince akla daha ziyade Nebi Özdemir (2005: 43-80)'in Türk eğlence sınıflandırmasındaki *yöresel şenlik, festival ve panayırlar* (54-59) ile sanatsal faaliyetlerle ilgili kutlamaların geldiği bir gerçektir. Ancak Smith'in ifadelerinden hareketle görmekteyiz ki, Özdemir'in *ritüel kökenli eğlenceler, resmi günler ve bayramlarla ilgili eğlenceler, dini günler ve bayramlarla ilgili eğlenceler* gibi başlıklar altında verdiği bolluk ve bereketi arttırmak için düzenlenen ritüel kökenli eğlencelerle dini, milli ya da mahalli her türlü anma günü, Avrupa'da festival olarak kabul edilmektedir. Şükran Günü, Noel, Yeni Yıl, Cadılar Bayramı gibi inanç kökenli kutlamaların Batılı kaynaklarda festival şeklinde adlandırılması da sözünü ettiğimiz kabulün göstergelerindendir. Söz konusu kabul aynı zamanda festivalin bizdeki bayram manasını taşıdığını da göstermektedir.

Batılı araştırmacılardan Luther Gordon Miller, *bir ülkenin ya da bir ülkede yaşayan bir topluluğun tarihini, dünya görüşünü, sosyal ve kültürel kimliğini sergileyen temalı kutlamaların* (akt. Yıldırım 2010: 9) festival şeklinde adlandırılması gerektiğini belirtirken; Donald Getz festivali, *Özel dinsel törenlerle damgalanan, kutsal ya da kutsal olmayan zamanı; ünlü bir kişi ya da olayın ya da önemli bir ürünün hasadının yıllık kutlamaları; sıklıkla tek bir sanatçı ya da türe ayrılmış, güzel sanatlar içindeki bir dizi performanstan oluşan kültürel bir organizasyon; bir fuar; kendine özgü şenlik, ziyafet* (akt. Yıldırım 2010: 11) olarak tanımlamaktadır.

Joe Jeff Goldblatt, festival kavramının Batı'da ihtiva ettiği anlamın bizdekinden çok daha geniş kapsamlı olduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Goldblatt, Özdemir (2005: 64-80)'in eğlence sınıflandırmasındaki *kent yaşamı kökenli eğlenceler* içerisinde yer alan partilerden törenlere, kutlamalara; *diğer eğlenceler* başlığındaki her türlü sportif ve kültürel faaliyete kadar hemen her çeşit eğlencenin festival olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (akt. Yıldırım

2010: 10). Bu kapsamda olimpiyatlar, tüm sportif müsabaka, yarış ve yarışma; ticari amaçlı etkinlikler içerisindeki fuar, pazar, panayır, sergi; tören, kutlama kısaca eğlence kültüründeki neredeyse bütün eğlenceler festival içerisine dâhil edilebilmektedir.

Kaynaklardaki bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Batı'da festivaller ayrıca resmi tatil günleri olarak görülmektedir. Zira Batı'daki festivalin bizdeki karşılığı bayramdır. Bizde bayram günleri, halkın yediden yetmişe her kesimini ilgilendirdiği ve ülke topraklarının her yerinde aynı anda kutlandığı için resmi tatil ilan edilir. Dolayısıyla festival sözcüğü Türkçeye aktarılırken kavrama Batı'da yüklenen bayram anlamı göz ardı edilmiştir.

Festivallerle ilgili Batılı kaynaklardaki yaygın kabullerden birisi de bu eğlencelerin evrensel olmaya uygun yapılarıdır. Söz konusu yapı, evrenselliğiyle beraber içinde düzenlendikleri toplumların geleneksel yanını da korumayı başaran, kültürünü yansıtan karmaşık bir özelliğe sahiptir (Green'den akt. İmirgi 2005: 30). Festivallerin söz konusu özelliğinin, tüm dünyada her geçen gün artan bir ilgiyle çoğalmalarında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Konuya Batılı araştırmacıların yanı sıra yerli kaynakların da eğildiği görülmektedir. Aysun İmirgi festivali, *Bir toplumun kültürünü ve dünya görüşünü temsil eden, doğrudan veya dolaylı toplumun tüm bireylerini etkileyen, kutlama etkinliklerinde merkezlenen, ritüel form ve olaylardan oluşan, genellikle evrensel, sosyal ve nüfusa nüfuz eden sembolleri ile halka ait, belirli bir grup tarafından ve/veya dini ve resmi kuruluşlarca desteklenen bir gün veya günlerin yinelenmesinden oluşan dönem.* (2005: 31) şeklinde tanımlamaktadır. İmirgi'nin kavrama yüklediği anlamların Batılı araştırmacılarınkinden çok da farklı olmadığı anlaşılmaktadır. Festival kavramını yukarıdaki şekilde açıklayan araştırmacı, eğlence etkinliklerinin festival kavramı etrafında toplanmasını, kavram karmaşasını önlemek adına atılabilecek bir adım olarak görmektedir (2005: 29). Avrupa'da resmi tatil ilan edilen günlerin festival şeklinde düşünülmesi ya da isimlendirilmesi, bizde de İmirgi (2003) gibi bazı araştırmacıların miladi yeni yıl/yılbaşı gibi resmi tatil günlerini festival şeklinde algılamasına ya da kabul etmesine neden olmaktadır.

Onur Atak, festival için *Dönemi*, yapıldığı çevre konusu katılanların sayısı gibi nitelikleri belli bir programla belirtilen ve özel önemi olan sanat, kültür, bilim, ekonomik faaliyet, ürün, dönem veya belli bir temaya yönelik olarak düzenlenen, tek seferlik veya belli aralıklarla tekrarlanan gösteri ve etkinlikler dizisine festival denir. (2009: 37) şeklinde bir tanımlama yapmaktadır.

Enbiya Özkan, festivaller hakkında, *Festivaller; sanat ya da kültür odaklı belirli temalarda gerçekleştirilen ve özellikle gerçekleştirildiği alanda popüler isimlerle hedef kitleyi buluşturan genellikle her yıl tekrarlanacak şekilde bir periyodik düzene sahip kültür, sanat etkinlikleri olarak bilinmektedir. Festivaller, genellikle düzenlendiği yerin, kurumun doğrudan adı ile ya da akılda kalıcılığı sağlaması amacıyla düzenlendiği yere ya da yöreye ait özel bir olgu adı ile gerçekleştirilmektedirler. Ulusal ya da uluslararası alanda sinema, müzik, tiyatro festivalleri ile birlikte yerel ya da bölgesel düzeyde gerçekleştirilen kültür-sanat festivalleri de düzenlenebilmektedir. Burada da bir bölgeye ait kültürel, tarihsel bir özellik de festivale konu olabilmektedir.* (2011: 45-46) şeklinde açıklamalarda bulunmaktadır. Özkan'ın tanımlamasını, festivallere verilen isimlerden, festivallerin düzenleniş zamanı ve süresi ile festival çeşitlerinden hareketle yaptığı görülmektedir.

Yakın Ekin, kavram için *Festivaller dans, drama, komedi, film, müzik çeşitli sanatlar, el işleri, etnik veya yerel kültür birikimi, dinsel geleneksel, tarihsel açıdan önemli olaylar, yemek ve şarap, dini törenler ve tarım ürünleri temalı kutlamalardır.* (2011: 20) diyerek festivallerin yapısal unsurlarına tanımlamada yer vermektedir.

Esin Kaya, festival için *Günümüzde, bir tema çerçevesinde düzenlenen organizasyon, eğlence, şenlik çağrışımları yapan festival sözcüğü; Eskiçağ'da dinle kaynaşmış, toplumu bir araya getiren ve çeşitli törenlere sahne olan bir organizasyondur. Bu organizasyonları günümüz kavramları ile ifade etmeye çalışırsak, karşımıza "bayram" ve "şenlik" in ölçülü bir karışımı çıkacaktır.* (2009: 6). diyerek festivalin Batı dillerindeki menşei olan bayram kavramına yakınlığıyla

kelimenin Türkçe karşılığı olan şenlikle arasındaki simbiyotik¹ ilişkiye vurgu yapmaktadır.

Yapılan betimlemelerden anlaşılan odur ki, kavrama Türkiye’de genel itibariyle dar bir anlam yüklenmekte, daha ziyade tarımsal ve hayvansal ürünlere dayalı eğlencelerle sanatsal faaliyetler çerçevesinde düzenlenen büyük çaplı organizasyonlar, festival şeklinde nitelendirilmekte; tanımlamalarda eğlenceye verilen isimlerin dikkate alındığı görülmektedir. Batı’da ise festival kavramı, bizdeki gibi festival adını alan eğlencelerin isimlendirilmesinden hareketle değil, festival ismini alan eğlencelerin zaman, süre, katılımcı, işleyiş şekli, yapısal unsurlarıyla düzenleniş gerekçesi gibi işlevsel özellikleri temel alınarak açıklanmaktadır. Kavrama Batı’da yüklenen anlam, festivallerin belirli aralıklarla gerçekleştirilen, belli bir kesimin ritüelistik ve profan inanışlarını, geleneklerini kısaca kültürel özelliklerini yansıtan çok katmanlı sosyal ve sembolik etkinlikler olduğu gerçeğinden esinlenmektedir.

Festivaller, eğlence kültürü içerisinde yer alan en kapsayıcı etkinliklerden birisidir. Şenlik, bayram, karnaval, pazar, panayır, fuar, sergi, eğlence, şölen, tören, cümbüş, hafta, gün, akşam, ikindi, gece, piknik, etkinlik gibi isimlerle anılan kutlamaların zaman içerisinde festival sözcüğüyle adlandırılması ya da festival sözcüğünün zikrettiğimiz sözcüklerle yan yana kullanılması, sözünü ettiğimiz kapsayıcılığı gösteren bir delildir. Üstelik söz konusu kullanım sadece festivallere özgü değildir. Mezkûr isimlerdeki eğlenceler başlı başına bir tür olmasına rağmen eğlence dünyamızda, özellikle festival ve şenlik odaklı, türler arası bir geçişkenlik, ortaklık ve birliktelik kurmaktadır². Dolayısıyla her ne kadar farklı isimlerle anılsa da yukarıda zikrettiğimiz adları taşıyan eğlenceler, yapısal ve işlevsel özellikleri bakımından festival ve şenlik ismini taşıyanlarla büyük benzerlikler göstermektedir.

¹ Biyolojide birbirine muhtaç ortak yaşama biçimine verilen isimdir. Bu yaşam biçiminde iki canlı, varlığını devam ettirebilmek için bir diğerine muhtaçtır yani birbirlerini beslemektedir. Böylece hem karşılıklı bir kazanım içindedirler hem de varlıklarını korumak için diğerinin varlığını da muhafazaya mecburdurlar. Bayramlarla şenlikler/festivaller arasında da benzer bir ilişki bulunduğu düşünüldüğünden böylesi bir teşbih yapılmaktadır.

² Konuyla ilgili çok sayıda örnek mevcuttur. Ancak açıklayıcı olması bakımından burada birkaç tanesi zikredilecektir. Kabotoj Bayramı Şenliği (Balıkesir), Karaisalı Karakucak Güreş Festivali (Adana), Mahmudiye Emtia Panayırı Şenlikleri (Eskişehir), Şiir Akşamları Şenliği (Salihli-Manisa), Tufanbeyli Belediyesi Geleneksel Yaz Şenlikleri Festivali (Adana), Yaprak Vakfı Piknik Şöleni (Zara-Sivas) vb. daha fazla örnek için çalışmanın 1.3. *Türkiye’deki Festivaller ve Şenlikler* başlıklı bölümüne bakılabilir.

Zira bir yerde at yarışı, bir başka yerde at yarışları festivali ya da at yarışları şenliği şeklinde anılabilmektedir³. İsimleri farklı olmakla birlikte eğlencelerin yapıları incelendiğinde büyük oranda benzer oldukları görülecektir. Ayrıca isimlendirmeyi yapan kişilerin alanında uzman insanlar olmadığı, isimlendirmeleri değişmez ölçütlere göre yapmadığı da bilinen bir gerçektir. Konuya misal teşkil etmesi bakımından şöylesi bir örnek verilebilir: *Sivas 4 Eylül Etkinlikleri* kapsamında gerçekleştirilen *Kitap Günleri* aslında bir fuardır. Görüştüğümüz yetkili kişiler bu etkinliğe fuar değil de gün isminin verilmesine gerekçe olarak, ticaret ve sanayi odasından fuar isminin kullanımı için alınması gereken izinlerin, prosedürlerin zorluğunu/uğraştırıcılığını göstermektedir. Dolayısıyla özellikle eğlence dünyamızda isimler, çoğu zaman yapı ve işlev göz ardı edilerek dikkat çekmek, sempati kazanmak, katılımcı sayısını arttırmak, çağa/trende ayak uydurmak, isimlendirmeyle gelecek resmi uygulamaları, yaptırımları vb. en aza indirmek yahut ortadan kaldırmak gibi düşüncelerle/kaygılarla verilmektedir. Neticede ise ortaya isimlendirmelerle başlayan bir kavram karmaşası çıkmaktadır.

Günümüzde festivalle ilgili dikkat çeken ve yaygınlaşan bir kullanım da sözcüğün *fest* şeklinde kısaltılarak kullanımınıdır. Devfest, Dragonfest, Koç Fest gibi bazı festivallerde *fest* ifadesi karşımıza isim olarak çıkmaktadır. Festivalin *fest* biçimindeki kısaltmasının yeni bir trend olarak hayatımıza daha fazla gireceği tahmin edilmektedir. Söz konusu yeni trendin ortaya çıkmasında *fest* kullanımının Batı'da "tutulması" önemli bir faktördür. Batı'da festivalin *feste* evrilme gerekçesinin kelimenin etimolojisiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Zira festival

³ Türkiye'de eğlencelere isim verilirken belirli bir standardın olmadığını gösteren deliller arasında aynı tür eğlencelere farklı yerlerde farklı isimler verilmesi gösterilebilir. Örneğin; yarış ve yarışmalar, Bingöl'de At Yarışı Şenliği, İzmir-Ödemiş'te Geleneksel Rahvan At Yarışları; İzmir-Bornova'da Deve Güreşi, İzmir-Bayındır'da Deve Güreşi Şenliği; şiir dinletisi esaslı etkinlikler, Manisa Salihli'de Şiir Akşamları Şenliği, Balıkesir Dursunbey'de Şiir Akşamları; emtia panayırı, Bursa İznik'te Hayvan Emtia Panayırı, Eskişehir-Mahmudiye'de Emtia Panayırı Şenlikleri; ritüel kökenli bahar bayramları, Ordu-Gürgentepe'de Hıdırellez Şenlikleri, Bursa'da Hıdırellez Kültür ve Bahar Bayramı; tarımsal ürün kutlamaları, Mersin-Tarsus'ta Üzüm Bayramı, Manisa-Sarıgöl'de Üzüm Şenliği, Alaşehir'de Üzüm Festivali vb. şeklinde isimlendirmeler karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu durum araştırmacıları da şaşırtmaktadır. Nebi Özdemir (2005: 54-59, 71-80), eğlence sınıflandırmasında üzüm festivallerini *yöresel şenlik, festival ve panayırlarla ilgili kutlamalar* başlığı altında verirken, aslında içerik olarak üzüm festivallerinden farklı bir yapı arz etmeyen üzüm bayramlarıysa sadece ismindeki bayram sözcüğünden dolayı olsa gerek *diğer eğlenceler* başlığına yerleştirmiştir. Oysa adında ister festival, ister şenlik isterse bayram olsun yapı ve işlev bakımından söz konusu eğlenceler birbirinin hemen hemen aynı özellikleri haizdir.

kelimesi yukarıda belirttiğimiz üzere Latince “bayram” anlamına gelen *festum* sözcüğünden türetilmiştir ki bu kelime dini ya da milli gerekçelerle bir milletin bütün fertlerinin bildiği ve kutladığı etkinliklerin genel adıdır. Aynı kökten türetilen Fransızcadaki *festif* ya da *festive* sözcükleri *bayrama değin, bayramla ilgili* anlamına gelmektedir. Türkçedeki karşılığı *-sal, -sel ile ilişkili olan -al eki ile festiv* sözcüğü, festival haline getirilerek Batı dillerinde *bayramla ilgili, bayrama değin, bayrama ait, bayram gibi* anlamında yeni bir sözcük olarak ortaya çıkmıştır. Bu kelimeyle aslında bayram olmayıp ama bazı bakımlardan ona benzeyen unsurlar kastedilmiştir. Dolayısıyla festival kelimesinin böyle bir etimolojisi söz konusudur. Bu etimoloji de onun aslında bayramlar için değil ona benzeyen ya da onun gibi gerçekleştirilen etkinlikler için kullanıldığını ifade etmektedir. Günümüzde Latincedeki *festum* sözü Fransızcada hem *festive* hem de *fête* biçiminde, İngilizcede ise *festal, festive, festival, festivity* şeklinde yaşamaktadır. Dolayısıyla hepsinin kökü *fest* şeklindedir. Sözü ettiğimiz yeni trendle aslında festival kelimesi, aslına rücu ettirilmiştir demektir.

Kaynaklardaki festival tanımlarında geçen dini ya da din dışı, müstakil ya da kompleks yapılı, toplum bireylerinin bir kısmını ya da tamamını doğrudan yahut dolaylı olarak ilgilendiren, belirli zamanlarda düzenlenen, belirli ardılıklarla yinelenen, mekânı, içeriği genellikle sabit olan vb. şeklindeki ifadeler, eğlence özelliği taşıyan hemen her tür etkinlik için genel geçer kabul edilebilecek betimlemelerdir. Dolayısıyla festival ve şenlikleri, şayet diğerlerinden farklılarsa ve varsa eğlence grubundaki başka etkinliklerden ayırıcı özellikleri nelerdir? Söz konusu sorunun, festival/şenlik adını alan eğlencelerle ilgili tanım karmaşasını çözmek için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda festivalle beraber yerine kullanıldığı diğer kavramlara da bakmak gerektiği kanaatindeyiz.

0.1.2. Şenlik Kavramı

Festival sözcüğüne Türkçe karşılık olarak kullanılan/söylenen şenlik sözcüğü, kaynaklardan öğrendiğimiz kadarıyla tarihte, bugün festival olarak anılan eğlencelerle benzer yapıdaki etkinlikler için kullanılmıştır. Sözlüklerde, **1. Şen olma durumu, şetaret. 2. Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü, bayram. 3. Festival.** (TDK 2011: 2215); **1. Mesruriyet, memnuniyet, güler yüzlülük.**

2. Mamuriyet, abadanlık, bir yerin meskun ve mamur olması. 3. Donanma, şehrayin, ikad-ı kanadil ile türlü oyunlarla ve top, tüfek atmakla ilan-ı meserret. (Develioğlu 2004: 1124) şeklinde açıklanan şenlik, anlamı ve bu adla anılan eğlencelerin yapısı incelendiğinde görülmektedir ki, aslında Latince festival sözcüğünün değil; yine aynı dil ailesinden gelen karnaval kelimesinin Türkçe karşılığıdır. Zira sözlüklerde karnaval, *Sokaklarda müzik ve dans eşliğinde düzenlenen halk festivali*. (Steel 2000: 98); 1. Hıristiyanların belli dönemlerde renkli, komik ve şaşırtıcı kılıklara girerek yaptıkları şenlik ve eğlence dönemi. 2. Bu dönemde yapılan eğlence. 3. Şenlik (TDK 2011: 1335) biçiminde tanımlanmaktadır. Mihail Bahtin (2005: 36) karnaval için, *Bir karnaval, resmi bayramın aksine, egemen hakikatten ve kurulu düzenden geçici bir özgürleştirmeyi kutlardı; tüm hiyerarşik rütbelerin, ayrıcalıkların, normların ve yasakların askıya alınışının altını çizerdi*. derken karnavalların özgür ortamlarının günümüz şenlikleriyle olan benzerliklerini de dile getirmektedir.

Sözlükler dışında çeşitli kaynaklarda şenlik için yapılan pek çok tanım bulunmaktadır. Kaynakların şenlik tanımlarında genellikle şenliğin, toplumun her kesiminden insanın katılımına açık, zamanı, süresi ve yeri önceden belirlenmiş, eğlenceyi öncelikli amaç edinmiş, günlük hayatın sınırlarının belirli bir süre için/içerisinde aşılmasına müsamaha gösterilen, çok katmanlı yapılara sahip vb. bir etkinlik olduğu gerçeği üzerinde durulduğu görülmektedir (Fidan 2005: 5-10; Yurdakul 2006: 8). Örneğin şenliklere yapısal unsurları itibariyle yaklaşan Selin Yurdakul şenliği, *Müzik, dans, drama gibi etkinlikleri içeren, aynı anda birden çok etkinliğin aynı alanda ve genelde açık, kamusal bir mekânda, bir arada var olduğu, kendine has ritüelleri ve çoğunlukla kendine has yemekleri ve kostümleri olan, karmaşık, düzensiz görünen ama kendi içinde bu düzensizliği yaratan ve sürdüren bir düzeni olan, herkesin katılabileceği etkinliklerdir*. (2006: 8) şeklinde tanımlamaktadır.

Festival ve şenlikler için yapılan tanımlamalarda kavramlar arasında araştırmacılarca tespit edilebilen çok net ayrımlar bulunmadığı görülmektedir. İki kavram arasındaki ayrım/fark(lar) halk nezdinde ise tamamen ortadan kalkmaktadır. Halkın gözünde festivaller de şenlikler de aynı tür etkinlikler; festival ve şenlik sözcükleriyle eş anlamlı kelimeler gibi kabul edilmektedir. Sözünü ettiğimiz algı,

sadece sosyal hayatta karşımıza çıkmamaktadır. Sosyal hayatın izdüşümü olan edebiyat dünyasında da benzer bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir.

Mustafa Kutlu, Sıra Dışı Bir Ödül Töreni (2013) adlı eserinde şenlikle ilgili şunları söylemektedir: *Bu şenlik tantanasını biliyorlardı. Civardaki beldelerde sık sık yapılıyor, kimine festival deniyordu. Canım bildiğin eğlence işte.* (23) Bu ifadelerin halk zihninde festivalle şenliğin hatta eğlencenin aynı anlama geldiğini gösteren delillerden olduğu düşünülmektedir. Zira yazar, dikeceği giysinin kumaşını yaşadığı dönemden, içinde bulunduğu kültür ve toplumdan alan bir söz terzisidir. Ayrıca Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük'ünde festival için “şenlik”, şenlik için “festival” kelimelerinin kullanılması da zikredilen gerekçeye delil teşkil etmektedir.

Yazılı, görsel ve görsel-işitsel medyada yer alan festival/şenlik haberlerinde de yukarıda sözünü ettiğimiz durumun yansıması görülmektedir. Örneğin Kanal 7 ekranlarında 22 Mart 2015 tarihinde yayımlanan Ana Haber bülteninde, haber başlığı olarak *Sucuk Ekmek Festivali* kullanılırken başlığın hemen altına *Üsküdar'daki şenlikte bir ton sucuk dağıtıldı.* şeklinde açıklama yapılmaktadır. Benzer durumlar gazete, dergi gibi basın yayın organlarında da karşımıza çıkmaktadır. Bütün bunlar da yine halk nazarındaki festival ve şenlik kavramlarının birbirine denk olduğunu göstermektedir. Katılımcı gözlemci olarak 2014 yılı içerisinde iştirak ettiğimiz adında festival, şenlik, şölen, yarışma, gün gibi sözcükler bulunan bütün etkinliklere, kendileriyle konuştuğumuz istisnasız herkesin festival ve/veya şenlik demesi de konuyla ilgili dikkat çekici bir unsur olarak kaydedilmelidir.

Etkinliklere katılan halk nezdinde, festival ve şenlik sözcükleri, aynı manayı taşımasına rağmen bu etkinlikleri düzenleyen kişi/kurum/kuruluşlar kavramlara nüans diyebileceğimiz bir fark eklemiştir. Onlar tarafından şenlikler, halk nezdinde festivallerin küçük ölçekli şekli gibi düşünülmektedir. Gerek mekân gerek içerisindeki etkinlikler gerekse katılımcılar boyutuyla festivallere göre hacmi küçük ve dar kapsamlı eğlenceler şenlik; daha büyük ve kapsamlı olanlarsa festival olarak algılanmaktadır. Bazı eğlencelerin ilk düzenledikleri yıllarda “şenlik” adıyla sahneye çıkarılıp zaman içerisinde/ününün artmaya başlamasıyla “festival” adını

alması⁴; yerel/bölgesel etkinliklerin şenlik fakat ulusal/uluslararası etkinliklerin festival olarak adlandırılması; mahalle bazında düzenlenen eğlencelere şenlik ama asla festival denilmemesi gibi durumlar, söz konusu algıların birer tezahürüdür diye düşünülmektedir. Mezkûr düşüncenin bir benzerini taşıyan araştırmacılar da bulunmaktadır. Abdurrahim Karademir gibi bazı araştırmacılar, deve güreşleri gibi bir eğlencenin “zamanla kimliğini genişleterek” (Karademir 2011: 440) festival niteliği taşımaya dolayısıyla “deve güreşleri festivali” adını almaya hak kazandığını ya da isminde böylesi bir değişikliğe gidilmesi için uygun alt yapının oluştuğunu düşünmektedir.

Bazı kesimlerce de festival ve şenlik kavramı, sadece sanat dallarıyla ilgili olarak düzenlenen etkinlikleri içine almaktadır. “*Memleketimizde bugün Batı aktarmacılığının en kötü örneği olarak sürüp giden ve daha çok mahalli ürünlerin (kavun, karpuz, üzüm, kiraz; Yarımca Kiraz Festivali, Diyarbakır Karpuz Festivali vb.) pazarlanmasını amaçlayan festivaller, birtakım siyasi istismarlarla birlikte sayısı yüze varan bir yekuna ulaşmıştır. Sanatla ilgisi olmayan bu gösterilerin turistik açıdan da ilgi çekici bir yanı yoktur.*” (TDEA 277) şeklindeki ifadeler, festival/şenlik denildiğinde ülkemizde -özellikle belirli kesimlerde- akla daha ziyade sanat dallarıyla ilgili film, resim, müzik, tiyatro konulu etkinliklerin geldiğini; tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili etkinliklere festival/şenlik gözüyle bakılmadığını/bakılmaması gerektiğinin düşünüldüğünü göstermektedir.

0.1.3. Diğer Kavramlar

Festival kavramına dilimizde net bir karşılık bulunamayışında sözcüğün Avrupa dillerindeki bayram anlamının göz ardı edilerek bizde şenlikler için kullanılmasının da payı vardır. Batılı kaynaklarda, antik dönemlerde yapılan ritüel kutlamalar için festival/şenlik denilmektedir. Türklerde neredeyse Osmanlıya kadar festival şöyle dursun şenlik ismiyle anılan eğlenceler dahi bulunmamakta, Batı'nın festival/şenlik şeklinde nitelediği eğlencelerle yapı ve işlev bakımından birtakım

⁴ Konuya örnek teşkil etmesi için Uluslararası Ankara Sanat Festivali gösterilebilir. Festival düzenlenmeye başlandığı ilk yıl İlkbahar Müzik Şenliği adıyla organize edilmiş, ikinci senesinde etkinliğe Uluslararası Ankara Müzik Şenliği, üçüncüsünden itibaren Uluslararası Ankara Müzik Festivali adı verilmiştir.

benzer özellikler taşıyan kutlamalar, Türk toplumunda bayram (saya bayramı, bahar bayramı vb.) olarak anılmakta/bilinmektedir. Söz konusu durum da Batı'daki festival sözcüğünün bizdeki bayrama denk geldiğini gösteren delillerdendir. Buradan hareketle aklımıza bayram sözcüğünün dilimizde ve kültürümüzde hangi anlamlarda kullanıldığı sorusu gelmektedir. Bu kapsamda sözlüklere bakıldığında bayram için, *Bir dinde mübarek addolunan gün, id.* (Devellioğlu 2004: 112); *1. Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler. 2. Özel olarak kutlanan gün. 3. Sevinç, neşe.* (TDK 2011: 288) gibi anlamlar verildiği görülmektedir.

Bayram için yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Hemen her tanımda vurgulanan bayram nitelikleri genel hatlarıyla aynıdır. Bundan ötürü, yapılan tanımlardan birkaç tanesinin verilmesinin bayram kavramı hakkındaki düşüncelerin anlaşılması açısından yeterli olacağı kanaatindeyiz. Konuyla ilgili olarak Pertev Naili Boratav bayramı, *biçimlerini ve kurallarını geleneğin belirlediği bir sıra gösterilerden meydana gelir; onların biçimlerini, kurallarını gelenek belirlemiştir. Bayramın başlıca özelliği, kutlamasına bir ferdin vesile olmamasıdır. Bayram, bir topluluğun bütünü için ve bütününce düzenlenen, uygulanan törenlerin bileşimidir.* (2003: 259), şeklinde açıklar. Şeref Boyraz ise bayram için, *Bir toplumun tamamı veya belirli bir grubu tarafından muhtelif sebeplerle özel gün olarak kabul edilip muayyen aralıklarla kutlanan müstesna zamanlar.* (2011: 81) şeklinde bir tanımlama yapmaktadır. Söz konusu tanımlardan hareketle bayram için, bir millet ya da ümmet tarafından, kendilerince milli ya da dini/inançsal önemi bulunan hadiselerin, belirli bir zaman diliminde ve ardıllı olarak, dünyanın neresinde olunursa olunsun her defasında aynı duygularla coşkulu bir biçimde kutlandığı gün(ler)e verilen isimdir diyebiliriz. Burada önemli olan, bayram adı verilen günün, mekân sınırlarını aşarak dünyanın hemen her yerinde kutlanabilecek yapıda bir önemi/coşkuyu taşımasıdır.

Kavrama yüklenen anlamlar, nasıl ki bilim insanları için kavramla ilgili çalışmalar esnasında konunun çerçevesinin belirlenmesi, kronolojik takibinin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi, konuyla ilgili karışıklığın giderilmesi, değişim ve dönüşüm dinamiklerinin daha iyi ortaya konulabilmesi gibi nedenler açısından önemliyse; halk için de kavrama ve kavramın taşıdıklarına verilen değerlerin yozlaşmaması bakımından bir o kadar önemlidir. Zira kavramın, ifade ettiği genel mana dışında kullanılması, özellikle de kavrama olumsuz bir anlam yüklenmesi,

zamanla içinin boşaltılmasına yol açacaktır. Böylece kavramın ifade ettiği değerler bir süre sonra ortadan kaybolacaktır.

Konuya bayram kavramı üzerinden örnek vermek gerekirse, bayram ismi, halk nezdinde daha ziyade millî ve dinî önemi haiz günleri çağrıştırmaktadır. Bu nedenle halk arasında, “Bayramlarda küskünler barışır, eş dost ziyaret edilir, mutluluklar paylaşılır, barış ve huzur içinde olunur.” şeklinde bir algı ve genel kabul mevcuttur. Halk bilir ki, dünyanın neresinde olursa olsun, hangi zaman diliminde bulunursa bulunsun, bayramlarda farklı yerlerdeki aynı kültürü paylaştığı insanlarla benzer duyguları yaşamaktadır. Dolayısıyla zaman ve mekân sınırları aşılarak ortak değerler etrafında buluşmakta, bağlılık duyguları arttırılmaktadır. Ancak küçük çaplı eğlencelere bayram denilmeye başlandığında insanlar, bayram sözcüğünü duyduklarında akıllarına farklı eğlenceleri getirebilirler. Âşıklar bayramında, hasat bayramında eşini dostunu aramak, küslerle barışmak gibi dinî bayramlara özgü kabuller akla gelmez. Çünkü, sözü edilen bayram adlı eğlenceler, belli bir mekândaki belli kesimleri ilgilendirir. Bunlar dinî ve millî bayramlara göre daha az önemi olan eğlencelerdir. Benzer isimlendirmeleri sıklıkla duymaya başlayan insanların bilinçaltında bir süre sonra yeni bayram tanımı oluşmaya başlayacaktır. Artık bayram, sadece ulus ya da aynı inancı paylaştığı ümmet olgusunu hatırlatmayacak; akla küçük çaplı, şayet konuyla ilgilenmiyorsa kendisi için önemsiz eğlenceleri de getirecektir. Bu nedenle hasat bayramında ihtiyaç hissetmediği davranışları, diğer bayramlarda da göstermeyecektir. Kısaca zihninde yeni bir bayram algısı oluşan halk için artık bayram, sıradan, basit bir eğlenceye dönüşerek kardeşliğin, barışın ve huzurun simgesi olan özel bir gün olmaktan uzaklaşacaktır. Burada akıllara şu sorular gelebilir: İnsanlar neden dinî ve millî bayramlardaki gibi davranmak yerine âşıklar bayramı ya da hasat bayramı eğlencelerini davranış kalıplarının belirleyicisi olarak görmektedir? Neden bir anlamda kötüyü iyiye çevirmek yerine iyiyi kötüye dönüştürmektedir? Yani neden dini ve milli bayramlardaki duygu ve düşüncelerini âşıklar bayramına ya da hasat bayramına aktarmak yerine tam tersi yönde bir transfer gerçekleştirmektedir? Söz konusu soruların cevabı sanırım insan fitratında saklıdır. Zira insan, görünürde kendisini en az yoracak, en kolay olanı seçmeye eğilimli yani benmerkezci ve rahatına düşkündür. İnsan inanç, ulus, aile gibi kurumlar, bunlarla ilgili önemli hadiseler ve kendini zorlayan görev/ödev/kanun vb. zorunlu yaptırımlar

dışında kendini ötelemeyi pek düşünmemektedir. Dolayısıyla insanın günlük hayatında kolay kolay yapmayacağı ya da yapmayı hep erteleyebildiği işleri, özel bir gün ve sınırlı bir süre için de olsa yapmak zorunda kalması/yapmasının beklenmesi, onun rahatının bozulması demektir. Kimse de rahatının bozulmasına kolayca razı olmaz. Son zamanlarda halk arasında dini ve milli bayramların birer “tatil fırsatı” olarak görülmesi, neredeyse sadece dinlenme ve eğlenme anları şeklinde düşünülmesi, insan için bireysel zevklerle tercihlerin ne kadar öncelikli hatta önemli olduğunu gösteren delillerdendir. Belli bir yaşın üzerindeki hemen hemen herkesin “Nerde o eski bayramlar!” şeklinde özlemlerle iç geçirmesine neden olan günümüz bayramlarının kutlanış biçimindeki olumsuz değişim ve dönüşüm sürecini, kavramın içeriğini boşaltarak hızlandırmak, kültürel değerlere sahip çıkmak adına pek istendik bir durum olmasa gerektir.

İsimler, kavramlarla karşılaşmadan önce duygu ve düşünce dünyamızı şekillendiren, ön fikir edinmemizi sağlayan, onlar hakkında ilk izlenimlerimizin temelini atan unsurların başında gelmektedir. Dolayısıyla varlık/nesne/kavrama vb. konulan adlar, sözünü ettiğimiz durum düşünülerek verilmelidir. Belli bir grubu çağrıştıran, ona ad olan kavramların, sözcüklerin farklı yapıda eğlenceler için kullanılması, bir süre sonra zihinlerde kavramla ilgili tükenmişlik yaşatacaktır. Benzer durumu, çocuklara vereceğimiz isimlerde dahi görmekteyiz. Örneğin insanlar, sevmediği bir kişinin kullandığı ismi, kendisinin ya da çok yakının çocuğuna vermek istemez. Zira ismi taşıyan kişiden dolayı isme karşı bir antipati ya da sempati duyulmaktadır. Yine herkese arkadaş ya da dost denilmez. Çünkü arkadaş ve dost kavramları birbirinden farklı duygu ve durumları içerir. Dost nitelmesi arkadaş grubu içerisinde en üst dereceye çıkmış kişi için kullanılır. Dolayısıyla arkadaşla dost, dosta arkadaş denilmesi, gerek kavramsal gerekse kişisel erozyona sebebiyet verecektir. Bütün bunlar da göstermektedir ki, isimlendirmeler sanıldığından daha önemlidir.

Konuyla ilgili sözünü ettiğimiz tüm hususlar doğrultusunda, zaman zaman bazı araştırmacıların (İmirgi 2005: 29) da vurguladığı gibi, bizim iddiamız ve önerimiz şudur ki, bütün eğlenceler festival/şenlik olmaya namzettir ya da festival/şenlik şeklinde kabul edilebilir. Dolayısıyla eğlence kültüründeki bayram, şölen, gün, gece, yarış, yarışma, pazar, panayır, fuar, sergi, düğün, konser, yıl

dönümü, piknik gibi adı her ne olursa her türlü kutlama, festival/şenlik çatısı altında *dini günler ve bayramlarla ilgili festival ve şenlikler, ritüel kökenli festival ve şenlikler, milli günler ve bayramlarla ilgili festival ve şenlikler, geçiş dönemleriyle ilgili festival ve şenlikler* gibi başlıklarla ele alınıp değerlendirilebilir. Festival/şenlik kavramının bütün eğlenceleri kapsamaması gerektiğini düşünmemize rağmen, söz konusu düşünceyle hareket etmek bütün Türk eğlence kültürünün tek bir kişi tarafından çalışılması anlamına gelecektir. Bu ise, çalışma sınırlarını çizmenin güçlüğü, süresinin kısıtlılığı, tek bir kişi tarafından konunun layıkıyla çalışılmasının maddi ve manevi zorluğu/ımkânsızlığı gibi gerçeklerle örtüşmemektedir. Söz konusu gerekçeler nedeniyle çalışma, büyük oranda adında festival, şenlik ve karnaval sözcükleri geçen eğlencelerle sınırlandırılmıştır. Festival, şenlik ve karnaval sözcüklerinin gerek halk gerekse araştırmacılar nezdinde aşağı yukarı aynı anlamları ihtiva etmesi, kavram seçimini belirlemiştir.

Yukarıda zikredilen bütün açıklamalardan sonra festivaller için şöyle bir tanım yapmak mümkündür: Festivaller, bir ya da birden fazla olay, obje, ürün, spor, sanat vb. ile ilgili konuyu merkeze alarak etkinlikleri için odak haline getiren, içerisinde müzik, dans, oyun, gösteri, yarışma gibi birden fazla etkinliğe aynı anda yer veren, belirlenmiş bir hedef kitle olsun ya da olmasın katılımcı kitlesini her yaş, meslek, inanç vb. mensubu katılmak isteyen herkesin oluşturabildiği geniş hacimli, curcunalı, karmaşık yapıları, renkli, herkese aynı anda ortak ve/veya bireysel hareket etme imkânı sunan programlı organizasyonlardır. Festivaller, ayrıca belirli bir yerde/yörede/bölgede gerçekleştirilen, o mekânın dışında ilgili festivalle alakalı herhangi bir kutlamanın yapılmadığı etkinliklerdir. Bayramlardan ayrılan en önemli özelliklerinden birisi de budur. Zira Türk kültür dünyasında bayram olarak adlandırılan eğlenceler, aynı anda farklı yerlerde yaşayan insanların benzer ritüeller ya da gerekçelerle kutlamalar yapmasına olanak vermektedir.

0.1.4. Sonuç

Festival ve şenlik, sadece bir eğlence aracı olarak değil, alışveriş şenliği, alışveriş festivali, *Festival Halı*, *Keyif Festival* (Algıda), *Çokofest* (Torku), hediye festivali, *Airwick Life Scens: Kokuların festivali* (reklam sloganı) gibi birçok terimle

de günlük hayatımızın akışı içerisine girmiş bulunmaktadır. *Çokofest* adı verilen yiyecek, hem ürünün hem de ürün kremasının (Antep fıstığı ve Antep fıstığı kreması, fındık ve fındık kreması vb.) aynı maddeden yapılan karışımıyla hazırlanmış bir çikolatadır. *Keyif Festival*, iki farklı tatta dondurmanın birbirinin içine gözle görülebilecek bir biçimde girmesiyle yani sarmaş dolaş olmasıyla oluşan bir dondurmadır. *Festival Halı* adlı halı markası, pek çok farklı rengin bir arada bulunduğu bir logo kullanmaktadır. *Airwick Life Scens: Kokuların festivali* ise aynı anda üç farklı kokuyu burunlara taşıdığını iddia eden bir koku markasıdır. Sözü edilen marka reklamlarında, *Hayat tek kokudan ibaret değildir. Hayat, kokuların festivalidir!* şeklinde bir slogan kullanmaktadır. Ayrıca reklamda festival sözcüğünün geçtiği yerde, farklı renkleri ve kokuları temsil ettiği anlaşılan çiçeklerin ekrana taşındığı görülmektedir. *Alışveriş festivali/şenliği* ifadeleri, markaların büyük ya da genel indirim dönemlerinde birçok ürünün indirime girdiğini vurgulamak için kullandıkları isimlerdir. Festival ve şenliğin günlük hayatımızdaki kullanımı sadece yukarıda verilen örneklerle sınırlı değildir. Günlük hayatta herhangi bir konuyla ilgili retorik ve pratik çokluğunu ifade etmek için de festival ve/veya şenlik sözcüklerinin kullanıldığına rastlamak mümkündür. Örneğin 23 Aralık 2014 tarihinde Antalya’da ilk yardımın nasıl yapılması gerektiğini uygulamalı öğretmek için “Sokakta ilk yardım şenliği” adıyla tek seferlik ve sınırlı bir süreyi kapsayan etkinlik düzenlenmiştir. Vatandaşlara uygulamalı olarak ilk yardımın nasıl yapılması gerektiğinin öğretilmesinin amaçlandığı bu etkinlikte genel itibariyle eğlence içeriğinden ziyade ilk yardım konusunda bilgi verme ve uygulamalı göstermeye dayalı bir konsept yer almaktadır. Bütün bunlar bize festival ve şenlik sözcüklerinin, halk hafızasında karmaşa, çok çeşitlilik, birden fazla unsurun bir arada olması, sevinç, coşku, bir konuyla ilgili veri/bilgi/obje/uygulama vb. bolluğu gibi manalar taşıdığını gösteren örneklerdendir.



Adil Işık mağazasının indirim kampanyası.

Festivaller hakkında yukarıda sözünü ettiğimiz konularla ilgili afiş, ambalaj, logo gibi görsellere yansıtılan renk harmonisi ve indirim çeşitliliği dikkat çekmektedir. Söz konusu olgular da zihinlerdeki festival ve şenlik algısını bir ölçüde yansıtmaktadır diye düşünmekteyiz.

Sonuç olarak festival, şenlik ve karnaval kavramları gerek halk hafızasında gerek organizatörler nezdinde gerekse sözlüklerde aynı manada kullanılmaktadır. Ancak festival ve şenlik arasında etkinlikleri düzenleyenler tarafından şöylesi bir nüans yaratılmıştır: Hacim ve bilinirlik ölçüğünde dar kapsamlı olanlara yani mahalli, yöresel ve bölgesel etkinliklere şenlik, daha geniş çerçeveye ve içeriğe sahip ulusal ya da uluslararası etkinliklereyse festival denilmektedir. Ayrıca festivalin Batı'da taşıdığı "bayram" manası isimlendirmede tam olarak dikkate alınmamaktadır. Bunda bayramın Türk halkı için taşıdığı "toplumun tüm bireylerini içine alan kutlamalar" manasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, Türk kültüründe özellikle ritüel kökenli eğlencelerin bayram şeklinde adlandırılmasından olsa gerek, günümüzde geçmişi ritüelistik birtakım uygulamalara dayanan "üzüm, hasat, nevruz, hıdırellez vb. festivalleri"ne Türkiye'nin bir yerinde bayram bir başka yerindeyse

festival denilmektedir. Genel kabulde her ne kadar farklı olsa da uygulamada söz konusu iki kavramın bir araya getirilmesi bayram kavramının da ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Neticede festival ve şenlik kavramlarının, bu adla anılan etkinliklerin yapısal ve işlevsel özelliklerindeki değişim/dönüşüm olgusu, çok seslilik, geçmişi, kavramların kuşatıcılığı, kullanım şekli gibi nedenlerden ötürü bütün eğlencelere isim olabilecek, onları içine alabilecek güce, niteliğe sahip olduğu düşünülmektedir. Kavramla ilgili ortaya koyduğumuz bütün veriler bir kez daha festival ve şenlik olgularının halk yaşamının içerisinde eğlenceden alışverişe, gıdadan mobilyaya pek çok alanda ne denli yaygın ve geniş bir yere sahip olduğunu anlatmakta ve konuya kültürel anlamda gösterilmesi gereken ilgiyi, verilmesi gereken önemi bir kez daha gözler önüne sermektedir.

0.2. FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN TARİHÇESİ

Festival ve şenliklerin tarihçesiyle ilgili olarak gerek Batılı gerekse yerli kaynaklarda, söz konusu eğlencelerin neredeyse insanlıkla yaşıt olduğu düşünülmektedir. Festival ve şenliklerin kökeni, “ilkelleştirilmiş dinlere” inanan insanların doğayla ve ölüleriyle kurmak istedikleri ilişkileri nedeniyle düzenledikleri şenliklere/dini törenlere dayandırılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu şenliklerin tarih boyunca Anadolu, Çin, Japonya, Hindistan, Mezopotamya, Mısır, Yunan, Roma gibi pek çok farklı kültürde ve ülkede kutlandığından sıklıkla bahsedilmektedir (TDEA 1979: 206; İmirgi 2005: 30). Ancak festival denilince akla daha ziyade Batı gelmektedir. Bunda Atina festivalleri hakkında diğer festival ve şenliklere oranla daha fazla ve sağlam bilgiler edinilmesinin payı büyüktür (Kaya 2009: 2).⁵

Kaynaklarda yer alan bilgilerden hareketle festivallerin ilkel dönem insanları için doğa ve yaşam döngüsünü açıklamaya, sürdürmeye yardımcı araçlar olduğu görülmektedir. Pek çok araştırmacı, günümüz festivallerinin eskiden bolluk ve bereketi sağlamak, tanrılarla insanların, canlılarla ölülerin irtibatına, yakınlaşmasına imkan vermek; tanrıları yatıştırmak, tabiat döngüsünü sürdürmek gibi işlevlerle düzenlenen ritüel kökenli etkinliklerin devamı niteliğinde olduğunu açıklamaktadır

⁵ Antik Yunan festivalleri hakkında ayrıntılı bilgi edinmek için Öznur Güzel (2006), Zeki Çoban (2006), Esen Kaya (2009) ve Mustafa Erdiken (2012)'in çalışmalarına müracaat edilebilir.

(İmirgi 2005: 32, Yıldırım 2010: 17-18). Söz konusu araştırmacılarından kimilerine göre festival ve şenliklerin ilk şekilleri Yunan mitolojisinde önemli bir yeri olan, şarap ve çiftçiliğin tanrısı olarak bilinen Dionysos'a dayandırılmaktadır⁶. Dionysos'un ölümüyle solan, kuruyan, bereketsizleşen kısaca ölen tabiatın yine Dionysos'un dirilmesiyle hayat bulmasına sevinen insanların, bunu kutlamak ve tanrılarına şükranlarını/minnetlerini göstermek amacıyla çeşitli şenlikler düzenledikleri bilinmektedir. Dionysos için düzenlenen şenliklerin, bugün de bilinen ve/veya devam ettirilen bayram, festival, tören, kutlama gibi adlarla anılan ritüel ya da seküler pek çok eğlenceye kaynaklık ettiği bildirilmektedir (Ocak 2006: 29; Atak 2009: 37).

Bazı kaynaklarda ilk dönem festival ve şenliklerinin işlevsel özelliğine ya da katılımcı kitlenin ana yapısına göre gruplandırıldığı/isimlendirildiği görülmektedir. Antik Yunan'daki Kalyneteria ve Plynteria Thagelia festivalleri hasat ya da tapınma; Arrephorie, Skrophoria, Stenia, Haloa, Thesmophperia gibi festivaller kadın; Girit'te kutlanan Kydonia köle festivalleri olarak anılmaktadır (Çoban 2006: 94-96; Erdiken 2012: 13-15.)

Kaynaklarda yer alan bilgilerden öğrendiğimiz kadarıyla Antik Roma'da yılın büyük kısmı eğlencelere ayrılmaktadır. Günümüz festivallerine benzerliğiyle anılan Saturnalia Şenlikleri, Roma döneminin en özgür eğlence ortamları arasında sayılmaktadır. Zira köleyle efendinin eğlence ve ziyafetlere birlikte katıldığı bir atmosfere sahiptir. Söz konusu yapısı ve özellikleriyle sözü edilen şenliklerin bugünkü festivallere ebeveynlik ettiği düşünülmektedir (M. Andre Bernstein'den akt. Yıldırım 2010: 18).

Antik Yunan'da düzenlenen festival ve şenliklerin giderleri siteler tarafından karşılanmaktadır. Söz konusu kutlamaların dinsel-büyüsel işlevlerinin yanı sıra halkın sanatsal, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşıladığı da görülmektedir (Atak 2009: 37). Sadece tragediyaların Dionysos şenliklerinden doğması bile (Gürel 2006: 22-23) antik dönemlerdeki festival ve şenliklerin sanatsal faaliyetler için ne denli uygun ortamlar sunduğunu gözler önüne sermektedir. Sözü edilen festivallerde sanatsal faaliyetlerin yanı sıra bedava içki dağıtımı da

⁶ Dionysos miti hakkında bilgi edinmek için Metin And (1962) ve Cengiz Çetin (2006: 195-197)'in çalışmalarına bakılabilir.

eğlencelerin ayrılmaz bir parçası olarak anılmaktadır. Ekonomik anlamda festivalin düzenlendiği bölgeye gerek bölge içinden gerekse dışından gelen katılımcıların varlığı, tüccarlar için büyük bir pazar anlamı taşımakta; festival süresince yoğun biçimde alışveriş yapıldığı belirtilmektedir (Atak 2009: 37).

Bütün kaynaklarda ilk dönem festival ve şenliklerinin halkın her kesiminden insan için günlük hayattaki yasaklar ve kısıtlamalardan bir süreliğine de olsa uzaklaşma/kurtulma alanı olduğu kaydedilmektedir. Söz konusu etkinlikler, insanlar için baharın gelişini sağlama/hızlandırma, bolluk ve bereketi arttırma, genç kızlarla erkeklerin erginleşme törenlerini gerçekleştirme, kadın-erkek, köle-efendi gibi toplumun günlük hayatında bir arada bulunmayan kesimlerinin yan yana gelmesi/eğlenmesi/yemesi vb. için uygun ortamlar yaratma, tanrılarına dua ve şükranlarını sunma, ilahlarının evlilik törenlerini yapma/anma, doğumunu kutlama gibi çeşitli işlevsel özellikleri yerine getirmektedir. Bu kutlamalarda dilediği kadar içki tüketebilme, her türlü taşkınlığı yapabilme, istediğince eğlenebilme, alışveriş edebilme gibi pek çok eylemin sınırsızlık olgusuyla insanlara sunulduğu belirtilmektedir. Gerek siyasi erk gerekse halk, festival/şenlikler esnasındaki aşırılıkları ve taşkınlıkları, eğlence süresince toleranslı bir biçimde karşılamakta; katılımcılar da kutlamalar boyunca yaptıkları bütün davranışları törenin bitmesiyle sonlandırmaktadır (Fidan 2005: 40-42; Güzel 2006: 16-22; Ocak 2006: 29; Yıldırım 2010: 17-18; Erdiken 2012: 13-15).

İlk dönem festivalleri içerisinde tanrıların doğum günü, evlilik yıl dönümü kutlamaları, panayır, pazar, şenlik, tiyatro, müzik, dans, yarış ve yarışma gibi pek çok etkinlik yer almaktadır (Ziya Eralp'tan akt. Yıldırım 2010: 17-18). Kaynaklarda bugün bütün dünyanın katılımıyla kutlanan/düzenlenen olimpiyat oyunlarının antik Yunan'da tanrılar için düzenlenen festivallerle ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Gerek antik Roma, Yunan, Mısır gibi uygarlıklarda gerekse ortaçağ Avrupasında sosyal hayatta sıkılan, bunalan, kısıtlanan insanların özgürce hareket edebildiği ortamlar festivallerdir. Öyle ki kilisenin baskısı altında daralan ortaçağ Avrupası insanı, festivalleri bir kaçış yolu olarak görmekte; kiliseye karşı çıkan halk, festivallerde bir araya gelerek kiliseye karşı sesini yükseltmekte, tepkisini göstermektedir. Söz konusu tepkilerden rahatsız olan kilisenin bütün baskılarına

rağmen festivallerin ortaçağ sonlarına kadar devam ettirildiği bilinmektedir (Bahtin 2001: 118-120; 2005: 27-40).

Kaynaklarda verilen bilgilerden yola çıkarak diyebiliriz ki, festival/şenliklerin ilk şekilleri dinsel-büyüsel işlevler ve kaygılarla ortaya çıkarıldığından bu etkinlikler içlerinde çok sayıda ritüelistik uygulamayı barındırmaktadır. Ancak zamanla, özellikle Batı'nın, kilisenin dolayısıyla da dinin baskısından/etkisinden kurtulduğu Reform'la birlikte, yani 17. yüzyıl itibariyle aydınlanma, sanayi devrimi ve göçün de etkisiyle düzenlemeye başladığı festival ve şenliklerde ritüelistik uygulamaları, dinsel-büyüsel gayelerden uzaklaştırarak seküler kimliğe büründürmeye çalıştığı görülmektedir. Söz konusu dönemde Avrupa'da ilk sanatsal festival organizasyonlarına rastlanması da sözünü ettiğimiz gayenin ve Avrupa'nın Rönesans'la birlikte sanata vermeye başladığı önemin iz düşümüdür demek yanlış olmasa gerektir. Bu kapsamda sanat alanında düzenlenen ilk festivallerin, dini içerikli müzik festivalleri olduğu belirtilmektedir. İlk örneklerinin Batılı ülkelerde ortaya çıktığı bilinen müzik festivallerinin başlangıcı, 1650'de İngiltere'de düzenlenen bir festivale dayandırılmaktadır. Söz konusu festivallerin Almanya'da 1673'te görülmeye başlandığı bildirilmektedir. Düzenlenmeye başladıkları ilk andan itibaren dinsel-büyüsel özellikler arz eden bahsi geçen festivallerin din dışı kimliğe büründürülmeleri, 1700'lerin sonuna doğru gerçekleşmiştir. İlk profan mahiyetteki müzik festivali, İngiltere'de 1784'te Haendel adına düzenlenen Londra Haendel Festivalidir⁷. Avrupa'daki müzik festivalleri geleneğinin İngiltere'de 19. yüzyılda Norwich (1847) ve Leeds (1874); Almanya'da Bonn (1845), Berlin (1901), Beethoven ve Bach (1911) festivalleriyle devam ettirildiği görülmektedir. Düzenlendikleri andan günümüze kadar sürdürülen bu müzik festivallerini, tiyatro festivalleri takip etmektedir. Bir taraftan her iki sanat dalı için ayrı ayrı festivaller düzenlenirken bir taraftan da bu sanatları aynı çatı altında birleştiren festivaller yapılmaya başlanmıştır. Uluslararası Edinburg Müzik ve Tiyatro Festivali, sözünü ettiğimiz festivallerin en ünlüleri arasında bulunmaktadır. Bu örnekten de görüleceği gibi zaman içerisinde festival/şenlik adına etkinliğin düzenlendiği yer/şehir ismi de

⁷ Onur Atak çalışmasında Haendel Müzik Festivalinin başlangıç tarihini 1748 şeklinde verirken Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisinde ise tarih 1784'tür. Yaptığımız araştırmalar, bu tarihin doğrusunun 1784 olduğunu göstermektedir.

eklenerek eğlence bu isimle anılmaya başlanmıştır (TDEA 1979: 206; Atak 2009: 38).

18. yüzyıl sonunda Avrupa'da başlayan festival/şenlik ilgisi ve artışı Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar devam etmiştir. Birinci Dünya Savaşıyla başlayan duraklama İkinci Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte yeniden yükselişe geçmiştir. 1950'lerle birlikte festivallerin yapısal ve işlevsel unsurlarında birtakım değişim ve dönüşümler meydana getirilerek kutlamalar ulusaldan uluslararasına taşınmış, çeşitleriyle birlikte sayılarında da artış gözlenmiştir (Atak 2009: 38).

Günümüz festivallerinin ilk örnekleri her ne kadar 17. yüzyılda görülmeye başlansa da festivallerle ilgili 20. yüzyıla kadar ciddi bir ilerleme/gelişme gerçekleştirilememiştir. 1960'lı yıllarla birlikte festivallerin gerek turizm açısından gerekse ekonomik anlamda gücünün farkına varılması, festivallerin sayısında ciddi bir artışı ve yapısında önemli değişiklikler meydana getirilmesini sağlamıştır. Bugün kutlanan hemen her festival ve şenlikte, antik dönem festival/şenliklerinden miras kalan kraliçenin taç giyme töreni, kutsal dans gibi ritüelistik faaliyetler bulunmakla birlikte, davranışın uygulanma gerekçesi unutulmuş etkinlik, tamamen eğlence amaçlı bir aktivite kimliğine büründürülmüştür (Stoeltje 2005: 161).

Tarihsel süreç içerisinde yaşanan tüm ilerlemelere rağmen festival/şenliklerin bugünkü boyutta nitelik ve niceliğe ulaşması 1980'lerde gerçekleşmiştir. 1990'lı yıllarla birlikteyse festivaller, ulusaldan uluslararasına taşınmaya başlanarak yaygınlaştırılmış ve geliştirilmiştir (Yıldırım 2010: 14). Festivallerin 20. yüzyılın son çeyreğine kadar bölgesel veya yerel olarak kalmasının nedenleri arasında siyasal, kültürel, sosyal, ekonomik pek çok gerekçe sayılabilir. Söz konusu yüzyılın ilk yarısında iki dünya savaşının yaşanması, buna bağlı olarak toplumların/devletlerin geçirdikleri zor günler, sadece festivalleri değil pek çok eğlence faaliyetini durma noktasına getirmiştir. Yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte oturmaya başlayan dünya düzeni, artan refah düzeyi, gelişen haberleşme, ulaşım vb. olanaklarıyla birlikte insanlar, etraflarında ve dünyada olup bitenlerden hızlıca haberdar olmaya ve olaylara iştirak etmeye başlamışlardır. Şartların ve zeminin festival/şenliklerin düzenlenmesi ve duyurulması için uygun hale gelmesi, hem sayısal hem de yapısal anlamda bu etkinliklerin gelişim göstermesini sağlamıştır. Festivallerin siyasal,

sosyal, kültürel, bilimsel ve ekonomik gelişmelerden olumlu etkilendiğini gösteren delillerin başında 21. yüzyıl insanının festivallere bakış açısı gelmektedir. Dünyanın “küresel/global bir köy”e dönüştüğü, haberleşmenin saniyelerle sınırlandırıldığı, ulaşımın hız ve kolaylık kazandığı günümüzde teknolojik ve ekonomik imkanlar da kullanılarak insanlar, *festival insanı*⁸na dönüş(türül)mekte, “Must be there!” sloganıyla bazı festivallere katılma gerekliliği ifade edilmekte ve her geçen gün yüksel(til)en bir festival enflasyonu karşılanmaktadır.

Tarihsel süreçte ilk insandan bugüne birçok değişim ve dönüşüme uğrayarak gelen festivaller günümüzde, yani 21. yüzyılda varlığını, daha önce hiç olmadığı kadar etkin ve yetkin bir biçimde sürdürmektedir dense yeridir. Zira 21. yüzyıla kadar hem belli konular üzerine yoğunlaşılana hem de dar bir alanla ve katılımcıyla sınırlanan festivaller, bugün dünyanın her yerinden katılımcıyla ve hemen her konuyla ilgili olarak düzenlenmektedir. Öyle ki, düzenledikleri yerin çok uzağında yaşayan insanlar dahi belli başlı bazı festivalleri, bunların içeriklerini, düzenledikleri yer ve tarih bilgisini festivale hiç katılmadıkları hâlde bilmektedir. Sözü ettiğimiz bu popüler festivaller hem köken hem tarihsel süreç hem de anlayış bakımından festival ve şenliklerin Avrupa’daki ilk örneklerinin devamı niteliğindedir. Ayrıca günümüzdeki festivallerin yapısal ve işlevsel unsurlarını şekillendirmesi bakımından da örnek teşkil etmektedir. Zira söz konusu festivaller “festival insan”larının en çok rağbet ettiği, dolayısıyla festivallerden beklenen turistik, ekonomik vb. faydaların en üst düzeyde sağlandığı etkinliklerdir. Bahsedilen bu festivallerden en çok bilinen belli başlıları şunlardır: Katılımcıların giydikleri maskeler ve kostümlerle dikkat çeken/bilinen “maskelerin festivali” Venedik Karnavalı (Venedik/İtalya); rengarenk kostümlerin ve “büyük perhiz” öncesi dileğince yemek yenilen son gün olması hasebiyle “sınırsız yemek” sloganının hâkim olduğu Mardi Gras (New Orleans/ABD); rodeo şovları ve “vahşi Batı” teması odaklı San Antonio Rodeo Festivali (Teksas/ABD); birçok Hindu geleneğine ev sahipliği yapan ve dünyanın en büyük ikinci festivali kabul edilen Goa Karnavalı (Goa/Hindistan); tonlarca domatesin kullanıldığı “domates savaşları”yla anılan Domates Festivali (Valencia/İspanya); bir bira festivali olan Oktoberfest

⁸ *Festival insanı* ifadesi, festival turizmi çerçevesinde günümüzde, gerek kendi ülkesinde gerekse dünyanın farklı yerlerinde ilgi alan(lar)ına yönelik düzenlenen festivalleri takip eden ve onlara katılan kişiler için kullanılan bir kavramdır (Yıldırım 2010).

(Münih/Almanya); buzdan heykelleri, kartopu savaşları, sıcak çikolata ve şarap motifleriyle öne çıkan Kartopu Festivali (Ottawa/Kanada); müzik ve dans tutkusunun, gösterilerinin hayat verdiği Rio Karnavalı (Rio de Janeiro/Brezilya); bilim dünyasını bir araya getiren, “dünyanın ilk ve en kapsamlı bilim festivali” olarak da anılan Uluslararası Bilim Festivali (Edinburg/İskoçya); fantastik filmleri konu edinen Edinburg Amsterdam Film Festivali (Amsterdam/Hollanda); sinema dünyasının en bilinen ve prestijlilerinden kabul edilen Cannes Film Festivali (Cannes/Fransa); dünyanın farklı yerlerinden pek çok komedi sanatçısını bir araya getiren, komedi eksenli tiyatro gösteri ve sokak şovlarıyla anılan Gülme Festivali (Motreal/Toronto-Kanada); festivalde kullanılan onlarca renkli boya ve toz dolayısıyla Hindistan dışındakilerin “Renklerin Festivali/Festivals of Colors” şeklinde adlandırdığı Holi (Khajurao/Hindistan); müzik düşkünlerini buluşturan, “Çağdaş Sanatlar Festivali” olarak da anılan Glastonbury (Glastonbury/İngiltere)⁹.

0.3. TÜRKİYE’DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLER HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkiye’de festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmalar¹⁰, etkinliklerin çokluğu, hacmi ve halk nezdindeki yeri düşünüldüğünde nicelik bakımından oldukça az ve genel itibariyle nitelik açısından da yetersizdir. Konuyla ilgili çalışmalar, ağırlıklı olarak bir festival/şenlik hakkında ilgilileri/kamuoyunu bilgilendirme amacına yöneliktir. Yapılan çalışmaların bir kısmı, özellikle sanat festivalleri üzerinde yoğunlaşmış durumdadır. Tarımsal ve hayvansal ürünleri konu edinen festivallerle ilgili çalışmaların bütün içerisinde yok denilebilecek kadar az sayıda olduğu görülmektedir. Bu durum bize, festival ve şenlik kavramlarının daha ziyade sanat dallarıyla özdeşleştirildiğinin, festival/şenlik adıyla anılan etkinliklerin halkın

⁹ Gerek yukarıda zikredilen gerekse dünyadaki diğer popüler festivallerle ilgili daha fazla bilgi için bkz.: Fahri Yıldırım (2010) ve <http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/63230/4369/8/en-popler-festivaller>, <http://onedio.com/haber/dunyanin-en-iyi-10-festivali-19003>, <https://gezimanya.com/FotoGaleri/dunyaca-unlu-festivaller-ve-karnavallar>, <https://www.biliste.com/dunyanin-en-buyuk-10-festivali/>

¹⁰ Festival/şenlik kavramıyla ilgili yukarıdaki düşüncelerimiz ve konunun sınırlarını adında festival, şenlik ve karnaval sözcüklerini barındıran etkinliklerle çizmemiz dolayısıyla konuyla ilgili çalışmalar da bu kapsamda ele alınmaktadır. Kısacası festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmaları tespit noktasında sözünü ettiğimiz isimlerin çalışmada bulunması bir ölçüt olarak kullanılmıştır.

elit zümresine hitap etmesi gerektiğinin düşünülmediğinin bir göstergesidir. Ayrıca aynı gösterge Osmanlıda avam olarak nitelenen halkın hor ve hakir görülmesi nedeniyle ona ait kültürel unsurların çalışılmaya değer bulunmadığı ya da dikkatleri çekmediği şeklinde de yorumlanabilir. Zira bir unsurun dikkatleri cezbetmesi ona verilen değere bağlıdır. Dolayısıyla dikkatleri çekmeyenler ya varlıklarından hiç haberdar olunmayanlar ya da kendilerine değer atfedilmeyenlerdir. Her iki durumda da ortaya çıkan tablo değişmemektedir: Günümüzde çok sayıda düzenlenen ve nicelikleri her geçen gün artan yerel, bir bölge ya da tarımsal/hayvansal ürün(ler)le ilgili olarak düzenlenen festival/şenlikler hakkında uzmanlar tarafından yapılan çalışmalar, konunun önemiyle paralel bir seyir arz etmemektedir. Sözü edilen durumun ortaya çıkmasında şüphesiz, konunun halkbilimcilerden ziyade farklı disiplin uzmanlarınca çalışılmasının da payı bulunmaktadır.

Festival ve şenliklerden bahseden çalışmalarda, çalışmaya konu edinilen etkinliklerin yapısal unsurları bakımından çoğunlukla yüzeysel bilgiler verilmektedir. Festival ve şenliklere ait yapısal unsurlar festival/şenliğin ismi, düzenlendiği yer, özellikle müzik ve dans gibi etkinliklerle sınırlandırılarak çalışmada anılmaktadır. Hazırlıklar, gün-ay-yıl şeklinde tam tarih, süre, başlangıç ve bitiş kalıpları, mekânlar, aktif ve pasif katılımcılar, program içeriği, yeme-içme, giyim-kuşam gibi yapısal unsurlardansa neredeyse hiç bahsedilmemektedir. Etkinliklerin işlevsel özellikleriyse ya turistik ve ekonomik boyutu üzerinde durularak geçiştirilmekte ya da onlara hiç değinilmemektedir. Kısacası festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmaların kahir ekseriyetinde konuyla ilgili durum tespitlerinin öne çıktığı hatta bu konunun bile hakkıyla verilemediği, tespit edilen verilerinse analitik bir şekilde değerlendirilmediği görülmektedir.

Festivaller ve şenlikler hakkında yapılan ilk çalışmalarda kavram ve sınıflandırma üzerinde neredeyse hiç durulmadığı ve düşünülmediği çalışmalarla ilgili dikkat çeken bir başka unsurdur. Günümüze daha yakın tarihli çalışmalarda çeşitli nedenlerin konuyla ilgilenen araştırmacıları, festival kavramına yüklenen anlamlar ve kavramın kapsayıcılığı üzerinde düşünmeye sevk ettiği görülmektedir. Söz konusu nedenler arasında, her ne kadar dile getirilmese de, festival/şenlik ismiyle anılan eğlencelerin yani festival/şenliklerle türevlerinin niceliğindeki hızlı artış, eğlencelerin profesyonellerce organize edilmeye başlanması dolayısıyla ortaya

çıkan tek tipleşme/kalıplaşma, yapısal ve işlevsel özelliklerin birbiriyle benzerlikleri, benzer yapıdaki eğlencelerin çok farklı adlarla isimlendirilmesi ve neticede ortaya çıkan kavram karmaşası gibi faktörlerin başı çektiği düşünülmektedir. Hemen her konuyla ilgili olarak en başta yapılması gereken bir işin sonraya bırakılması, beraberinde yapılan çalışmaların niteliğini de şüphesiz olumsuz yönde etkilemektedir. Sözü edilen bütün bu hususlar ışığında konuyla ilgili yapılan çalışmaları şu şekilde sınıflandırarak değerlendirmek mümkündür:

0.3.1. Makaleler

Türkiye'deki festival ve şenliklerle ilgili yapılan ilk çalışmaların büyük oranda makale boyutunda olduğu görülmektedir. Çoğunlukla gazete ve dergilerde yayınlanan bu tarz yazıların kahir ekseriyetinde, bir yerde düzenlenen festivalle ilgili çeşitli bilgilerin yüzeysel bir biçimde paylaşımı düşüncesinin hâkim olduğu görülmektedir. Zamanla söz konusu yazıların içeriğinde festival ve şenliklerle ilgili analitik değerlendirmeye doğru bir evrilme görülmekle birlikte çalışmalar, konuya bütüncül ve derinlemesine bir yaklaşım sergilemek bakımından yetersiz durumdadır.

20. yüzyılın son çeyreğine kadar, konuyla ilgili yapılan ilk çalışmaların bir kısmında Türkiye'de ya da yurt dışında düzenlenen festival/şenlik organizasyonlarına katılan halk dansları ekipleri hakkında bilgiler paylaşılmıştır. Haber metni niteliğinde görünen söz konusu yazılarda, etkinliklerin yahut halk dansları ekiplerinin varlığından halkı/kamuoyunu haberdar etme amacı taşındığı izlenimi edinilmektedir. Özellikle Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde sözünü ettiğimiz tarzdaki yazılara örnek teşkil edebilecek pek çok metin bulunmaktadır. Türk Folklor Araştırmaları (1952: 601; 1956: 1298; 1967a: 4116-4118; 1967b: 4130; 1973a: 6888; 1973b: 6679-6680; 1973c: 6672; 1974: 7062; 1976a: 7705; 1976b: 7706; 1977: 7931)'nda ve İçel Kültürü (1989: 25-26)'nde yayınlanan yazılar haber niteliğinde olup dergide, "Haberler" başlığı altında yer almaktadır. Söz konusu çalışmalara, bireysel gayret ürünü, bir yöre/bölge/şehirde düzenlenen festival/şenlik(ler) takvimi, broşürü/kitapçığı niteliğindeki yazılar da ilave edilebilir. Bu kategorideki bazı yazıların içeriğinde, etkinlikle ilgili bilgileri sunmanın yanı sıra etkinlik izlenimleri de paylaşılmaktadır. Tefvik Turan (1930: 163-164), Mustafa

Sarisözen (1950a: 5; 1950b: 5), A. Rıza Önder (1951: 2), Bora Hınçer (1959: 2014; 1973: 6693; 1974a: 7043-7044; 1974b: 6894-6896; 1975: 7343-7346), M. Fahrettin Kırzioğlu (1959a: 1847-1850; 1959b: 1881-1885), Jarko İliç (1964: 30603-3604), Yelman Emcan (1965: 3814), H. Zübeyir Koşay (1967: 16-17), Ayhan Doğanç (1968: 5141-5142), Çora Hınçer (1968: 5148-5150), Fatih Erten (1968: 5146-5147), Mehmet Yalçın (1968: 5143-5145), Neslihan Esi (1969: 5376-5378), İhsan Hınçer (1970: 5766-5768; 1971: 6113-6114; 1972: 6419; 1973a: 6616; 1973b: 6703-6704; 1975: 7399-7401; 1976a: 7826; 1976b: 7743-7745; 1976c: 7686-7687; 1977a: 8098; 1977b: 8078-8080), Yalçın Bayer (1970: 5799-5800), Cahit Öztelli (1971: 6102-6103), Etem Ütük (1971: 6115), Gülali Aydınoglu (1971: 6048-6049), Ahmet Borcaklı (1972: 16), Abdullah A. Emir (1973: 22-36), H. Kebire Hınçer (1974: 7034-7035), Edip Kızıldağı (1977: 8021), İ. Ünver Nasrattınoğlu (1977: 7905-7906; 1978: 8439-8441; 1979: 8694), Özcan Seyhan (1977: 7903-7904), Abdülkadir Güler (1978: 8394), Sebahattin Türkoğlu (1978: 8358-8359), Üstün Gürtuna (1978: 8434-8436), Gürsel Hınçer (1979: 7726)'in çalışmaları konuya yukarıda çizilen çerçevede örnek teşkil edecek mahiyettedir. Bahsi geçen çalışmaların büyük bir kısmı, ya doğrudan halk oyunları üzerine düzenlenmiş ya da içerisinde halk oyunları ekiplerine yer veren festival/şenlik etkinliklerini seçmiştir. Bu durum, Cumhuriyet tarihindeki halkbilimi çalışmaları içerisinde halk oyunlarına verilen önemi göstermesi bakımından da dikkat çekicidir. Sözü edilen çalışmalar, özellikle 21. yüzyıl öncesi tarihli, Cumhuriyet'in ilk yıllarında düzenlenen festival/şenlik bilgilerini kayıt altına almış olmaları bakımından bugün için oldukça önemlidir.

Yukarıdakilerle benzer nitelikli çalışmaların varlığına 21. yüzyılda da rastlanmaktadır. Bu kapsamda Nail Tan (2007: 143-144; 2008: 177-202)'in çalışmaları ilk akla gelenler arasındadır. Tan (2007: 143-144) çalışmasında, 24-30 Eylül 1983 tarihinde yapılacak olan ilk “Geleneksel Tiyatro Festivali” hakkında bilgi vermiştir. Yazısında festivalin hangi kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlendiği, festivalde hangi geleneksel halk tiyatrosu türlerine yer verildiği, festival etkinlikleri, festivalin yapılacağı iller, festivalde sahne alacak sanatçılar ve oynayacakları oyunlar gibi konular hakkında festivali tanıtıcı bilgiler yer almaktadır. Festival tarihinden önce kaleme alındığı anlaşılan yazıda yazarın ilk kez gerçekleşecek bir festival için duyduğu heyecan ve temennileri de göze çarpmaktadır. Bir duyuru/ilan niteliğinde

kaleme alınan yazı tiyatro festivalinin ilk hali hakkındaki bilgileri içermesi bakımından önem taşımaktadır. Bir diğer çalışmada ise Tan (2008: 176-184), “B. Halk Oyunları Festivalleri, Bayramları, Yarışmaları”, “C. Halk Edebiyatıyla İlgili Bayramlar, Şenlikler, Yarışmalar, Anma Günleri”, “Ç. Diğer Konulardaki Festivaller, Şenlikler, Yarışmalar”, “D. Sergiler” başlıklı bölümlerinde Türkiye’de halk oyunları, âşıklık geleneği, aşçılık, ahilik, cirit, geleneksel tiyatro türleri, el sanatları gibi çeşitli alanlarda düzenlenen festival, bayram, şenlik ve yarışmaların düzenlendikleri yer, tarih; bunları düzenleyen kurum/kuruluş/dernek bilgileriyle etkinliklerin içerikleri hakkında kısa bilgiler vermektedir. Tan aynı çalışmasının “E. İllerimizdeki Folklor Ağırlıklı Festivaller, Şenlikler, Anma Günleri” başlıklı bölümünde ise Kültür Bakanlığı yetkilileri tarafından 2001 yılında hazırlanan Özel Günler Albümünde yer alan konuyla ilgili etkinliklerin il il düzenlendikleri yer ve tarihlerini aktarmaktadır.

A. Turan Demirbağ (2011: 218-224), bir çalışmada Kırklareli’nde Romanlar tarafından kutlanan “Kakava Şenlikleri”ni konu edinmiştir. Demirbağ, makale başlığında “Romanlar” sözcüğünü kullanmakla birlikte yazı içerisinde onlardan Çingene olarak bahsetmekte ve Çingenerin hem dünya hem de Türkiye’deki tarihine kısaca değindikten sonra, Kırklareli’nde yaşayan Çingenerin mayısın ilk haftasında kutladıkları bahar bayramı olan “Kakava Şenlikleri”ni anlatmıştır. Ferruh Özdiñer (2011: 670-681) de Edirne’de kutlanan “Kakava Şenlikleri”yle ilgili tanıtıcı, kısa bilgiler vermektedir.

İlknur Demirbağ (2011: 218-224), Trabzon’un Hıdırnebi, Kadırğa, Honefter gibi yaylarında eskiden yaylaya göç esnasında ve/veya sonrasında düzenlenen yayla şenliklerinin isim, zaman, mekân, giyim-kuşam, müzik, dans, katılımcı gibi yapısal özellikleri hakkında kısa bilgiler verdiği çalışmada, şenliklerin yöre halkı için bir panayır ve pazar işlevi de gördüğünü söyleyerek halk için ifade ettiği anlam ve önemden, şenliklere gerek yöre içerisinden gerekse yöre dışarisinden gösterilen ilgiden bahsetmektedir.

Tülin Çoruhlu (2011: 200-208) ise çalışmada Kosova’nın Gora bölgesinde düzenlenen bahar bayramlarını anlatmıştır. Gora halkı ve tarihi hakkında kısa bilgiler

verilerek başlanan yazıda makale başlığı olarak şenlik sözcüğü seçilmesine rağmen yazı içerisinde bahar bayramı kullanımı tercih edilerek Goralıların 5-6 Mayıs tarihleri arasında kutladıkları bahar bayramı ve bayramda yapılan ritüelistik uygulamalar hakkında tanıtıcı kısa bilgiler verilmiştir. Ulvi Keser (2011: 508-528) de çalışmasında genelde Akdeniz Toroslarındaki Yörükler, özelde ise Anamur yaylaları ve yayla şenlikleri hakkında tanıtıcı bilgiler paylaşmıştır.

21. yüzyılla birlikte bir yörede düzenlenen festival ve şenlikleri konu edinen çalışmalarda da ilk dönemki haber metni niteliğinden yavaş yavaş uzaklaşmaya başlanmıştır. Artık etkinliğin tarihçesi, yapısal unsurları, işlevsel özellikleri de kısmen çalışmalara girmiş durumdadır. Zamanla, farklı disiplinlerden araştırmacılar, festival/şenlikler bünyesinde tiyatrodan sinemaya, resimden heykele, müzikten dansa hayatın hemen her alanına yönelik birçok unsuru barındırdığından konuya derinlemesine eğilmiştir. Söz konusu araştırmacılar çalışmalarında hem durum tespiti yapmakta hem de konuya dar bir çerçeveden de olsa analitik bakış açısıyla yaklaşmıştır. Nazım Gürak (2001: 62-64), Bursa'da düzenlenen festivallere katılan halk oyunları ekiplerinin katılımcılara göre ülke tanıtımına katkısını ele almıştır. Gürak'ın, çeşitli festival ve şenliklere katılan halk oyunları ekiplerinin ülke tanıtımına katkısını tespit etmek amacıyla hazırladığı çalışmada konuyla ilgili olarak hazırlanan anket metni ve sorulara verilen cevaplar yer almıştır. Neticede anket katılımcılarının sorulara verdikleri cevaplardan hareketle, halk oyunları ekiplerinin büyük oranda ülke tanıtımına katkıda bulunduğu ortaya konulmuştur. Savaş Tuğsav (2001: 121-122), festivallerin Türk turizmine katkıları hakkında kişisel görüşlerini paylaştığı çalışmasında turizm açısından festivallere gösterilmesi gereken önemi vurgulamıştır. Çalışmada festivallerle ilgili, zikredilen birkaç festival isminden başka veri paylaşılmamıştır. Selim Cihanoğlu (2001: 33-37), ise Doğu Karadeniz'deki yayla şenlikleri hakkında bilgi vermiştir. Cihanoğlu, Doğu Karadeniz'in coğrafi ve sosyo-kültürel yapısından kısaca söz ettikten sonra Doğu Karadeniz'deki yaylacılığa ve yayla kültürüne değindiği çalışmasında burada düzenlenen yayla şenliklerinin bölgedeki turizm faaliyetleri açısından önemini vurgulayarak yayla şenliklerinin geliştirilmesi için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Çalışmada ayrıca Karadeniz'de nerelerde hangi yayla şenliklerinin yapıldığıyla birlikte 2000 yılındaki Doğu Karadeniz Yayla Şenlikleri takvimine de yer verilmiştir.

Ancak şenliklerin yapısal ya da işlevsel özelliklerine hemen hemen hiç değinilmemiştir.

Osman Çulha (2008: 1827-1852)'nın deve güreşleri festival/şenliklerindeki turizm olgusunu, kültür turizmi kavramı ve festivallerin kültür turizmindeki yeri ve önemi konularından hareketle ele aldığı çalışmasında, İzmir'in çeşitli ilçelerinde düzenlenen deve güreşleri festivallerinin yörenin turizm faaliyetleri açısından taşıdığı değere değinmiştir. Deve güreşleri hakkındaki bilgilerin de yer aldığı çalışmada, güreş festivallerinin düzenlendikleri yer, festival için gelen turist sayısı, festival etkinlikleri gibi çeşitli konular hakkında elde edilen istatistikî veriler de paylaşılmıştır. Çalışma, bölgedeki deve ve deve güreşi kültürüyle bu kültürün yansımaları olarak düzenlenen güreş festivallerinin turizm eksenli durum tespiti ve geliştirilmesi noktasında yapılabilecekler vb. konularında verdiği bilgiler açısından önem arz etmektedir.

Aynur Bilir (2006: 273-282), gençlik, toplum, sosyalleşme gibi kavramları açıkladığı çalışmasında üniversiteler tarafından düzenlenen bahar şenliklerinin gençlerin sosyalleşmesi ve kültürel gelişimleri üzerindeki olumlu etkilerinden kısaca söz etmiştir. Doğaları gereği sahip oldukları özgürlükçü ortamları sayesinde gençlerin kendilerini açıkça ve rahatça ifade edebilecekleri zemini hazırlayan şenliklerin, gençleri toplumsal hayata hazırlama konusuyla birlikte üniversitelerin kurumsal kültürünün oluşum ve aktarımında önemli rolleri olduğunu belirten Bilir, söz konusu rollerin şenliklerde kendisini nerelerde ve nasıl gösterdiğinden somut örneklerle bahsetmemiştir.

Ersan Çiftçi ve Taner Ulusoy (2011: 177-190)'un "Malatya Uluslararası Kayısı Festivali"nin yapısal ve işlevsel unsurlarını ele aldıkları çalışmalarında Malatya'nın tarihi, Malatya kayısının Türkiye ve dünya kayısı üretimindeki yeri hakkında bilgiler verildikten sonra Malatya Kayısı Festivaline geçilmiştir. Festivalin düzenlenmesine nasıl karar verildiğinden başlanarak düzenlendiği ilk tarihten 2009 yılına kadar hangi tarihlerde gerçekleştirildiği, gerekçeleriyle birlikte kesintiye uğradığı yıllar; katılan sanatçılar, sanatsal ve bilimsel aktiviteler, sportif faaliyetler, çocuk ve büyük oyunları, halk dansları gibi yıllara göre düzenlenen çeşitli etkinlikler şeklinde içerik hakkında bazı bilgilere yer verilen çalışmada, festivalin Malatya'ya

ve Malatya kültürüne katkılarına değinilmiştir. Çalışmada festivalin işlevsel unsurlarına kısaca temas edildiği ancak yapısal unsurların tespitiyle yetinilerek analiz yapılmadığı görülmektedir.

Hüseyin Sıtkı (2011: 270-274)'nın çalışması, Almanya'da düzenlenen film festivaline katılan Türk filmlerini, bu filmlerin burada yaşayan Türkler için taşıdığı anlama ve önemine değinmiştir. Sıtkı, çalışmasında Almanya'nın çeşitli şehirlerinde düzenlenen Türk film festivallerinden bahsederek bunlardan birisi olan "Frankfurt Türk Film Festivali"nin tarihçesiyle birlikte "11. Türk Film Festivali" hakkında bilgiler vermektedir. Festivallerin Almanya'da yaşayan Türkler için taşıdıkları anlamlara da değinen Sıtkı, özellikle Türk film festivallerinin Türk sinemasındaki dolayısıyla Türkiye'deki gelişmelerin Almanya'da yaşayan Türkler ve Türk kökenliler tarafından takip edilmesinde önemli katkıları olduğuna vurgu yapmıştır.

Şakir Özudoğru (2012: 327-350)'nun makalesi, ağdaş sanat etkinliklerinin festival/şenliklerdeki yerinden bahsetmektedir. Özudoğru, çalışmasında ilk olarak festivallerin tanıtım faaliyetlerindeki yeri ve önemine değinmiştir. Yazar konuya 2006'da Nevşehir'de düzenlenmeye başlanan "Uluslararası Fabrikartgrup Çağdaş Sanatlar Festivali" örneği üzerinden açıklık getirmeye çalışırken festivalin tarihçesi, yapısı, içeriği ve işlevleri hakkında da bilgiler vermiştir. Gerek festivalin düzenlenmesinde görev alan kişiler gerekse festivale katılan sanatçılarla ve yerel halkla yapılan görüşmeler neticesinde elde ettiği bilgileri paylaşarak festivalin yöre ve sanat dallarına ne gibi katkıları olduğu/olması gerektiği üzerindeki düşüncelerini de aktarmıştır. Çalışmada festivalin yapısal ve işlevsel unsurlarına dair herhangi bir analiz yapılmamıştır.

Cemali Sarı (2013: 242-261)'nın Batı Toroslardaki yaylaları ve yayla şenliklerini değlendirdiği çalışmasında hem Batı Toroslardaki yaylalar ve yayla kültürü hem de Batı Toroslarda şenlik yapılan yaylalar ve şenlikler hakkında bilgi verilmiştir. Şenlikler hakkında verilen bilgiler, hangi yaylada ne sıklıkla şenlik yapıldığı, yapılan şenliklerde hangi tür etkinliklerin bulunduğu şeklinde organizasyonların belli başlı bazı yapısal unsurlarıyla ilgili kısa verileri kapsamaktadır. Söz konusu şenliklerin işlevsel özellikleriyse "geleneksel kültürün yaşatılması" konusundaki önemine dair birkaç cümlelik ifadelerle geçiştirilmiştir.

Yapılan çalışmalar içerisinde az da olsa, konuyu, halkbilimsel bakış açısıyla ele alıp değerlendirenler de mevcuttur. Konuyla ilgili ilk çalışmalarda, daha ziyade gerek Orta Asya gerekse Anadolu’da yaşamış olan/yaşayan Türklerin bolluk ve bereket amaçlı kutladıkları ritüel kökenli eğlencelerden bahsedildiği görülmektedir. V. Cem Aşkun (1941: 2) Anadolu’daki “bahar bayramları” hakkında kısa bilgiler verirken, B. Kemal Çağlar (1949: 8-9), Anadolu’da kimi yerlerde “hasat şenliği” kimi yerlerde “bağ bozumu şenliği” şeklinde adlandırılan ritüel kökenli etkinliklerin düzenlenme zamanı ve içerikleriyle ilgili bilgiler paylaşmıştır. Özkan İzgi (1977: 29-36), Hunlar, Göktürkler ve Uygurların baharın gelişi dolayısıyla düzenledikleri etkinlikleri “festival” adıyla anlatırken; M. Naci Önal (2003: 99-124), Muğla’da yaşatılan dağ ve eren kültürüne bağlı olarak düzenlenen şenlik ve kutlamalarla bunların kültürel işlevleri hakkında bilgiler aktarmıştır. Saim Koca (2004: 25-34) da eski Türklerdeki baharın gelişi dolayısıyla kutlanan bayram ve şenlikler hakkında bilgiler sunmuştur.

Yukarıda anılan çalışmaların yanı sıra Türklerdeki modern festival/şenliklere değinen kültür bilimci kalemler de bulunmaktadır. Bu kapsamda Bahar Akarpınar (2004: 25-36) pazar, panayır, sergi, fuar ve festivaller üzerinden ticaretin, özellikle de ekonomik hayatı büyük bir değişime uğratan sanayi devriminin sosyal ve kültürel hayat üzerinde meydana getirdiği değişim ve dönüşümleri tespit ve analiz etmiştir. Akarpınar çalışmasında pazar, panayır, sergi, fuar ve festival kavramlarını ortaya çıkış silsilelerini dikkate alarak sırasıyla açıklamış ve söz konusu türlerin tarihçeleri hakkında kısa bilgiler vermiştir. Bu türlerin Osmanlı öncesi dönemle Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerindeki gelişim seyri gözler önüne serildikten sonra türler arasında nasıl bir ilişki olduğundan bahsedilmiştir. Çalışmada ayrıca türlerin değişim ve dönüşüm dinamiklerini hızlandıran sanayi devriminin, toplumların sosyo-kültürel yaşamlarına etkisi ve bu etkinin türler arası değişime yansımaları da konu edinilmiştir. Çalışma, sözü edilen kavramların tarihçesi ve Türkiye’deki gelişim seyri hakkında verilen bilgiler bakımından dikkate değer niteliktedir.

Aysun İmirgi (2005: 29-36), festival kavramı üzerine Batılı ve yerli araştırmacıların görüşlerinden hareketle bazı değerlendirmelerde bulunarak, kavramla ilgili ve sınıflandırmaya yönelik çeşitli öneriler sunmuştur. Çalışmada festival kavramına gerek Türkiye’de gerekse dünyada yüklenen anlamlar üzerinde

durularak konuyla ilgili önerilerde bulunmaktadır. Özellikle kavramın Batı’da bizdeki bayram, şenlik gibi eğlenceleri kapsayıcı mahiyette kullanılması dolayısıyla Türkiye’de festival için eğlenceleri çatısı altında toplayan bir şemsiye olması teklifi getirilmiştir. İmirgi ayrıca, kavram karmaşasının sınıflandırma aşamasındaki karışıklıktan kaynaklandığına inanarak sınıflandırma aracılığıyla kavram karmaşasını düzeltme yoluna gitmiştir. Oysa kavramın yanlış anlaşılmasının sınıflandırma hatasını doğurduğu bir gerçektir. Dolayısıyla kavram net bir biçimde tanımlanmaz ve anlaşılmazsa hakkında yapılacak sınıflandırmalar da tam anlamıyla doğru olamaz. Bu nedenle olsa gerek İmirgi’nin çalışmasında verilen festival sınıflandırmasının pek çok eksik yanının bulunduğu görülmektedir.

Bekir Şişman (2010: 549-559), Doğu Karadeniz yayla şenliklerini kültürel unsurları da gözeterek yapısal ve işlevsel özellikleriyle birlikte ele almıştır. Gözlem yoluyla elde edilen veriler ışığında Doğu Karadeniz’deki yayla kültürü hakkında detaylı bilgilerin sunulduğu çalışmada, bu bölgedeki yayla şenliklerine de yer verilmiştir. Şişman, katılımcı olarak bulunduğu Hıdırnebi Yayla Şenliğinin yapısal unsurlarından kısaca bahsederek yayla şenliklerinin bölgedeki turizm faaliyetleri açısından önemine dikkat çekmiştir.

Özlem Demren (2011: 240-244) ise yurt dışından seçtiği bir festival örneği üzerinden festivallerin eğlence kültüründeki, dolayısıyla kültür dünyamızdaki yeri ve önemi üzerine bazı tespitlerde bulunmuştur. Festivallerin eğlence kültüründeki yeri ve öneminden kısaca bahseden Demren, çalışmasında Macaristan’ın Budapeşte kentinde düzenlenen “Ulusal Tanchaz Festivali ve Fuarı”nın gerek tarihçesi gerek bazı yapısal unsurları gerekse 2007 yılındaki program içeriği hakkında bilgiler vermiştir. Akabinde söz konusu festival örneği üzerinden benzer yapıdaki festival ve fuar örneklerinin Türk kültüründe yaratımı ve geliştirilmesi hakkında önerilerde bulunmuştur.

Zülfikar Bayraktar ve Ahmet Saçkesen (2012: 49-61), Eskişehir’de yaşayan Kırım Tatarlarının bahar bayramı olan “Tepreş Şenlikleri”ni yapısal ve işlevsel açıdan ele almıştır. Kırım Tatarlarının Nevruz’u denilebilecek, 21 Mart’ta kutlanan “Tepreş Şenlikleri”nde düzenlenen etkinliklerden ve şenliklerin Kırım Tatarları için taşıdığı anlamdan kısaca bahsedilmiştir.

Bu kısımda bahsedilmesi gereken çalışmalar arasında Batılı araştırmacıların konuyla ilgili kavramsal ve teorik dūřüncelerine yer verdikleri eserlerden yapılan tercümelere de yer almaktadır. Söz konusu çevirilerin ortak yanı konunun kuramsal çerçevesiyle ilgili çalışmalar olmasıdır. Petek Ersoy'un Beverly J. Stoeltje (2005: 160-164)'den, yaptığı çeviride yazar, Avrupa'daki örneklerinden hareketle festivallerin yapıları, festivallerdeki sembolik süreçler ve bir iletişim aracı olarak festivallerin taşıdıkları anlam üzerinde durmuştur. Sibel Keskin'in Robert J. Smith (2009: 341-350)'ten yaptığı tercümede Smith'in Avrupa'daki festivaller için ortaya koyduğu sınıflandırma denemesi yer alırken, bu festivallerin yapısal ve işlevsel özellikleri genel hatlarıyla çalışmaya konu edinilmiştir. Okan Demir'in Sarah Gertrude Knott (2013: 215-224) çevirisinde Amerika'nın St. Louis şehrinde düzenlenen Ulusal Halk Festivali yapısal ve işlevsel özellikleriyle değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışmalar, gerek konunun teorik altyapısı hakkında verdikleri bilgiler gerek Batı'daki festival örnekleriyle Türkiye'dekilerin karşılaştırılması gerekse konuya Batılı araştırmacıların yaklaşımını ve bakış açısını göstermesi gibi bakımlardan önem arz etmektedir.

Türkiye'de şenlikler hakkında yapılan çalışmaların bir bölümünü de Osmanlı saray şenlikleri konusunda gerçekleştirilenler oluşturmaktadır. Padişah çocuklarının doğumu, şehzadelerin sünnet ve evlilik düğünü, büyük zaferler, fetihler, çeşitli devlet adamlarının ülkeye gelişi gibi nedenlerle kutlanan Osmanlı şenlikleri; şenlikler nedeniyle yapılan görkemli kutlamalar, şenliklerden bahseden surnâmeler, şenlik yemekleri gibi konu başlıkları altında ele alınabilecek çalışmalar, söz konusu kapsamda hazırlanan şenlik çalışmalarının bir kısmını oluşturmaktadır. Çağatay Uluçay (1958: 199-213), ve Sema Göktaş (1999: 81-99), 17. yüzyılda Osmanlıda düzenlenen büyük şenliklerdeki sanatsal gösterilerden kısaca bahsetmiştir. Selda Kulluk Yerdelen (2001: 157-164), Osmanlı şenliklerinde kullanılan nahıl, yapma bahçe gibi çeşitli süsler ve aksesuarlar hakkında bilgi vermiştir. Günay Kut (2008: 93-114) ise çalışmasında Osmanlılar dönemindeki şenlik ve ziyafetler için hazırlanan yiyecek-içeceklerle, bunların yapımı ve sunumunda kullanılan araç-gereçleri anlatmıştır. Bu çalışmalar, Türk sosyo-kültürel yaşamındaki festival/şenlik olgusunun tarihsel değişim ve dönüşüm sürecini gösterecek veriler içermesi bakımından oldukça değerlidir.

Türkiye’de gerek Cumhuriyet öncesi dönem gerekse Cumhuriyet dönemi içerisinde düzenlenen festival ve şenliklerle ilgili hazırlanan makale hacmindeki çalışmalarda, ağırlıklı olarak yüzeysel durum tespitiyle yetinildiği; adlandırma, zaman, mekân, dans -halk oyunları-, müzik, yeme-içme gibi belli başlı yapısal unsurların ortaya konulduğu; işlevsel unsurların daha ziyade kültür ve turizm eksenine sınırlandırıldığı görülmektedir. Ancak konuyla ilgili ortaya konulan verilerin festival ve şenliklerin içinden çıktığı toplumu tanıma ve anlama adına ne gibi görevler üstlendiği, hangi gerekçelerle ortaya çıktığı, ne gibi mesajlar barındırdığı, nerelerde ve nasıl kullanılacağı gibi sorulara cevap aranmadığı kısaca analitik bir yaklaşımla konuya eğilinmediği görülmektedir.

0.3.2. Tezler

Türkiye’de festivaller ve şenlikler hakkında yapılan nitelikli çalışmalar arasında yüksek lisans, uzmanlık ve doktora tezlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Büyük çoğunluğu turizm, sinema, müzik, iletişim, tarih gibi disiplinlere yönelik olan bu çalışmalarda festival ve şenlikler, inter-disipliner bir yaklaşımdan ziyade söz konusu bilimlere yönelik tek boyutlu bakış açısıyla ele alınmaktadır. Buna rağmen bu çalışmalar, festival ve şenliklerin toplumsal yaşamdaki yerinin ve değerinin gözler önüne serilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca konuya hangi disiplinin penceresinden bakılırsa bakılsın bu çalışmalarda konuyla ilgili durum tespitlerinin yanı sıra çeşitli analizlerin de yapılmış olması, söz konusu çalışmaların önemini arttırmaktadır. Çalışmalar, kültürel açıdan gerek halkbilimine inter-disipliner yaklaşımla çalışma imkanı sağlaması için sunduğu veriler gerekse konu edindikleri festivallerle ilgili verdikleri bilgiler açısından dikkate değer niteliktedir. Bu kapsamdaki çalışmalar şu şekilde gruplandırılarak değerlendirilebilir:

Festivallerin turizm boyutu, araştırmacıların en fazla dikkatini çeken ve üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir. Bu çerçevede Şen Günersel (1997), Türkiye’nin turizm faaliyetleri için kültürel unsurların kullanımının önemini, festivaller üzerinden anlatmıştır. Onur Atak (2009), gerek dünyadaki gerekse Türkiye’deki en bilinen belli başlı festivaller üzerinden festivallerin turizm açısından önemine değindikten sonra Antalya’da düzenlenen çeşitli festivalleri ele almış ve

bunlardan hareketle festival-turizm ilişkisinden bahsederek Antalya festivallerinin festival turizmindeki yeri ve etkileri üzerinde değerlendirmelerde bulunmuştur. Çalışma, gerek Türkiye genelindeki belli başlı festival, bienal, konser, yarışma gibi bazı festival türü etkinlikler gerekse Antalya'daki tanınmış festivallerin yapısal unsurları hakkında verdiği bilgiler bakımından önemlidir.

Fahri Yıldırım (2010), Türkiye'deki festivalleri turizm açısından ele aldığı, uzmanlık tezi olarak hazırlanan çalışmasında, festival-turizm ilişkisi üzerinde durmuştur. Yıldırım, festival ve turizm kavramına özellikle Avrupalı araştırmacılar tarafından yüklenen anlamlara, söz konusu iki kavramın tarihçesine kısaca yer verdikten sonra festivallerin turizm için öneminden ve gerekliliğinden bahsetmiştir. Çalışmada Türkiye'deki festivallere yönelik bir sınıflandırma denemesi de yer almaktadır. Türkiye'deki festivaller dünyanın öne çıkan bazı festival örnekleriyle karşılaştırılarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulmakta; bunların düzenledikleri yerlere turizm açısından yaptıkları katkılar ele alınmıştır. Yıldırım, çalışmasının sonunda Türkiye'deki festivallerin turizm alanında daha verimli biçimde kullanılması için neler yapılabileceği hakkında çeşitli önerilerde de bulunmuştur. Festivallerin yapısal ve işlevsel boyutlarının incelenmesi bakımından eksik kalan Yıldırım'ın çalışması, Türkiye'de festivaller konusunda bugüne kadar yapılmış en kapsamlı çalışmalardan birisi olması hasebiyle önem arz etmektedir.

Yakın Ekin (2011), doktora tezi olarak hazırladığı çalışmasında etkinlik turizmi kapsamında festivallerin rolünü ve konuyla ilgili olarak sosyal boyutlarıyla/etkileriyle birlikte Antalya Altın Portakal Film Festivalini incelemiştir. Çalışmada Altın Portakal Film Festivalinin tarihçesi ve içeriği hakkında kısa bilgiler de yer almıştır. Festivalin katılımcılar üzerindeki etkisi anket, gözlem gibi çeşitli yöntem, teknik ve ölçekler kullanılarak tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen veriler festivalin etkinlik turizmine kazanımları açısından analiz edilmiştir.

G. Beyza Kömürcü (2013) ise tezinde hem festivallerin alternatif turizm faaliyetleri hem de etkinlik turizmi açısından önemine değindikten sonra Bozcaada'da düzenlenen Yerel Tatlar Festivalini etkinlik turizmi kapsamında, anket yöntemini kullanarak elde ettiği veriler ışığında değerlendirmiştir.

Festivallere yönelik bilindik yaklaşımların dışında farklı bakış açılarıyla yapılan okumalar da mevcuttur. Bu kapsamda zikredilebilecek çalışmalardan biri de Özgül Akıncı (2008)'nin kaleminden çıkmıştır. Akıncı, "ASSOS Uluslararası Gösteri Sanatları Festivali"ni aktif katılımcıların ve özellikle de gösteri sanatçısı Hüseyin Katırcıoğlu'nun anılarından yola çıkarak kent-köy ayrımı ekseninde toplumsal cinsiyet, güldürü ve "refleksif etnografi" temelinde incelemiştir.

Festivallerle ilgili yapılan çalışmaların yoğunluk kazandığı alanlardan birisi de sanattır. Çeşitli sanat dallarına yönelik düzenlenen festivaller, konuyla ilgili araştırmacıların dikkatini çekerek çeşitli yönleriyle ele alınıp incelenmektedir. Sanat dalları içerisinde festivallerle ilgili hakkında en fazla çalışma yapılan alan sinemadır. Film festivallerini çeşitli açılardan ele alan çalışmalardan birisi Bayezid Yıldırım (1990)'a aittir. Yıldırım çalışmasında, Türk sinemasının dünya sinemasındaki yerini Türkiye'deki en bilindik birkaç uluslararası film festivali ekseninde incelemiştir.

Tourey Feşenbeki (1994), teknik bir inceleme olarak kaleme aldığı çalışmasında afiş kavramı, çeşitleri ve film afişleri üzerinde durmuştur. Söz konusu çerçevede İran'da düzenlenen Roshd Film Festivalindeki film afişlerini teknik açıdan analiz etmiştir.

Ebru Batık (2008), uluslararası film festivallerini kolonileşmenin bir aracı olarak gördüğü ve değerlendirdiği çalışmasında söz konusu düşünceyi özellikle İran sineması ve bir İran filmi olan Kandahar üzerinden örneklendirmiştir.

A. Tuğba Doruk (2009), kısa tanıtım filmlerini ve sinema türlerini konu edindiği bir çalışmasında Türkiye ve dünyada düzenlenen çeşitli film festivalleri için hazırlanan kısa tanıtım filmlerini sinema açısından ele alıp incelemiştir. Çalışmada uygulamalı örnek olarak seçilen "Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali"nin tanıtım filmi, sanatsal ve teknik açılardan değerlendirilmiştir. Kısa tanıtım filmlerinin festivaller için öneminden bahsedilirken çalışmanın odaklandığı konu dolayısıyla sözü edilen film festivallerinin içeriği, yapısı ve işlevleriyle ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

Lale Han Öcal (2013), doktora tezi olarak hazırladığı çalışmasında kültür-sinema ekseninde baktığı film festivallerini, bir anlatım aracı olarak ele almış ve

dünyanın önemli film festivallerini düzenleniş gerekçeleriyle verdikleri mesajlar açısından değerlendirmiştir.

Sanat dalları içerisinde festival düzenlenmesine en fazla katkısı olan alanlardan birisi de müziktir. Zeki Çubuk (1988), “Uluslararası İstanbul Festivali”nin Türk müziğine etkileri üzerinde durduğu çalışmasında, festivalin özellikle belirli kesimlerin müzik zevkinin oluşması, tatmin edilmesi kısacası bu kesimlerin müzik kültürü üzerindeki olumlu etkilerini değerlendirmiş ve söz konusu etkinin genele yayılmasının önündeki engelleri belirtmiştir.

Ganime Altun (1997), Ankara Belediyesi tarafından düzenlenen “3. Yeni Müzik Festivali”ni, festivalin yoğun katılımcı kitlesini oluşturan “kentli gençlik” açısından ne gibi anlamlar ifade ettiğini; müziğin söz konusu kitlenin imajının oluşması, aktarılması, yönlendirilmesi gibi bakımlardan üstlendiği görevler bağlamında ele almıştır.

S. Leyla Ünal (2012), Ankara’da düzenlenen “Uluslararası Ankara Müzik Festivali”nin tarihçesi hakkında bilgi vererek başladığı çalışmasında festival tarihi boyunca festivalde yer alan konserleri, orkestraları, solistleri, şefleri ve bestecileri değerlendirmiştir.

M. Egemen Köseoğlu (2014) ise çalışmasında, Çamlıhemşin’in yaylalarını, değişim ve dönüşüm dinamikleriyle birlikte yayla kültürünü, yayla şenliklerini, düğün ve horon geleneklerini irdelemiştir.

Festivalleri bir başka sanatsal açıdan ele alan çalışma, Öznur Güzel (2006) tarafından ortaya konulmuştur. Güzel, “Dionysos Şenlikleri”nin resim sanatına etkilerini, şenlikleri temsil eden ve şenliklerde kullanılan belli başlı resim figürleri üzerinden değerlendirmiştir.

Ridade Fidan (2005) da şenliklere bir iletişim aracı olarak dikkat çektiği çalışmasında ilkel dönemlerden günümüze şenliklerin boş zamanın değerlendirilmesi için kullanılan bir araç olduğu gerçeğini şenlik ve eğlence olgularından yola çıkarak incelemiştir.

İ. Erhan Özalp (2006), “Marmara Uluslararası Denizcilik Festivali”nin denizciliğin ve Deniz Kuvvetlerinin tanıtımında üstlendiği rolleri, festivallerin halkla

ilişkiler noktasındaki kullanımı ekseninde irdelemiştir. Enbiya Özkan (2011) kültür-sanat etkinliklerinin Türkiye'nin uluslararası mecrada tanıtılması adına üstlendiği rolleri ve önemi, uluslararası halk dansları festivalleri içerisindeki halk oyunları ekipleri aracılığıyla ele almıştır.

Selin Yurdakul (2006) kent karnavallarını toplumsal birlik ve beraberlik aracı olmaları cihetiyle ele aldığı çalışmasında, karnavalların işlevsel özelliklerinden yola çıkarak kavrama yüklenen misyonların dünden bugüne geçirdikleri değişim ve dönüşüm olgularını, Ortaçağ Avrupası ve Osmanlı ile günümüz dünyası ve Cumhuriyet Türkiye'si karşılaştırması ölçeğinde incelemiştir.

Müge Akyıldız (2010) katılımcı profilleri ve tercihleri üzerinden festivallerin birer "boş zamanı değerlendirme aracı" olma özelliğini, 2009 Rock'n Coke Festivali örneğinde festivalin katılımcılarına yönelik yapılan anket metoduyla elde ettiği bulgulardan yola çıkarak değerlendirmiştir.

Burcu Okcu (2007) dış mekânlarda kullanılan grafik tasarımlarını incelediği çalışmasında Hacettepe Üniversitesinin bahar şenliklerinde dış mekânlarda kullanılabilecek grafik tasarımları için öneriler sunmuştur.

Reyhan Meç (2012), Isparta İYAŞ geleneksel İndirim Festivali örneğinden hareketle toplumların tüketim olgusunu ve mağazaların söz konusu olgu üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir.

Festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmaların bir kısmında da günümüzdeki festival/şenliklerin öncüleri, atası denilebilecek antik dönem festival ve şenliklerinin incelendiği görülmektedir. Zeki Çoban (2006), Esen Kaya (2009) ve Mustafa Erdiken (2012) çalışmalarında Antik Yunan ve Roma'daki önemli festivaller, bunların toplumdaki yeri, dönem insanı için taşıdığı anlam vb. hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur. Söz konusu çalışmalar, günümüzdeki festival/şenliklerin ilk şekilleri ve tarihleri hakkında ipuçları vermesi bakımından önemlidir.

Festival ve şenlikler konusunda yapılan çalışmalar arasında Osmanlı Şenliklerini konu edinen yüksek lisans tezlerini de anmak gerekmektedir. Osmanlıda farklı yüzyıllarda düzenlenen şenliklerin yapısal ve işlevsel özelliklerinin konu edildiği çalışmalar arasında G. Ezgi Korkmaz (2004), Derya Ocak (2006) ve

Mehmet Işık (2014)'ın yüksek lisans tezleri yer almaktadır. Korkmaz, çalışmasında 1582 şenliğini konu edinen sûrnâmelerden hareketle hem şenlik hem de şenlikten bahseden sûrnâmeler hakkında bilgiler vermiştir. Ocak, çalışmasında Osmanlıda 16. yüzyılda düzenlenen şenliklerden hareketle şenliklerin Osmanlının sosyal ve siyasal hayattaki yerini ve etkilerini incelemiştir. Işık ise 1836 şenliği, şenlikten bahseden sûrnâmeler ve şenliğin Osmanlının sosyal, siyasal ve ekonomik hayata etkilerinden bahsetmiştir.

Türkiye'de festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu halkbilimi sahası dışında kalmakla birlikte konuya kültürel açıdan yaklaşanlar da bulunmaktadır. Aysun İmirgi (2003)'nin yüksek lisans tezi bu çerçevede hazırlanan ilk örneklerdendir. İmirgi, Ankara'da Türk ve Amerikan vatandaşlarının yaptıkları miladi yeni yıl kutlamalarını, bir festival örneği olarak görmüş; uygulamalar, simgeler ve semboller üzerinden eğlenceleri değerlendirmiştir. Çalışma bir halkbilimci tarafından konuya analitik yaklaşım sergileyen ilk örneklerden olması ve festival kavramı, çeşitleri ile işlevleri hakkında verilen kısa bilgiler bakımından önem arz etmektedir.

Festival ve şenlikleri çalışmasında konu edinen bir diğer halkbilimci ise A. Reyhan Özdemir (2004)'dir. Özdemir, festivallere -bazı eksiklerine rağmen- kültürel anlamda bugüne kadarki en kapsamlı biçimde yaklaşan isimlerden birisidir. Ankara'da düzenlenen gıda festivallerini eğlencelerin yapısal ve işlevsel unsurlarını da baz alarak kültürel açıdan değerlendiren Özdemir, tespit edebildiğimiz kadarıyla, il bazında düzenlenen festival etkinliklerini sözü edilen çerçevede ele alan ilk araştırmacıdır. Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan Türkiye'deki festival ve şenlik albümlerinde yer alan festival ve şenliklerden yola çıkan Özdemir, çalışmasında her ne kadar "Ankara İli Gıda Festivalleri" ismini kullansa da sadece Ankara'da düzenlenen tarımsal gıda ağırlıklı festival ve şenlikleri yapısal ve işlevsel unsurlar bakımından irdelemiş; hayvansal gıdalarla ilgili etkinlikleri çalışmaya dahil etmemiştir. Çalışma, konuya halkbilimsel açıdan yaklaşılması bakımından önem arz etmekle birlikte festival ve şenlik kavramlarıyla ilgili karmaşanın net olarak belirtilmemesi, tasnif ve tahlil noksanlığı gibi önemli eksiklikleri de barındırmaktadır.

0.3.3. Kitaplar

Türkiye’de düzenlenen festival ve şenliklerin tespiti hakkında yapılan çalışmaların bir kısmı, yukarıda bahsedildiği üzere, müstakil çabaların ürünü olarak çeşitli dergilerde yer almakta bir kısmı da lisansüstü eğitim çevresinde tez olarak hazırlanmış bulunmaktadır. Zikredilen çalışmalar dışında az sayıda da olsa konuyla ilgili olarak hazırlanmış kitaplar da mevcuttur. Ancak kitap olarak basılan çalışmalarda festival ve şenliklerle ilgili analizlerden ziyade Türkiye’de ya ülke genelinde ya da belirli bir bölgede düzenlenen etkinliklerle ilgili çeşitli bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Konuyla ilgili ilk çalışmalardan birisi H. Baki Kunter (1943) tarafından kaleme alınmıştır. Kunter, Ankara Çamlıdere sınırları içerisindeki Aluçdağında düzenlenen sportif toplantı ve etkinliklerle ilgili “künye bilgisi” niteliğinde veriler sunmuştur kitabında. Bu grupta ele alınabilecek çalışmaların büyük çoğunluğunun 1960’tan itibaren Başbakanlık ve Kültür Bakanlığı birimlerinin çalışanları tarafından konuyla ilgili hazırlanan “Özel Günler Albümü, Belirli Günler ve Haftalar Takvimi” gibi adlar altında belirli aralıklarla, bazen her sene bazen birkaç yılda bir, yayınlanan eserler oluşturmaktadır. Söz konusu çalışmalarda, Türkiye’de Kültür Bakanlığınca maddi destekte bulunulan ya da Bakanlıkta bilgisi olan il, ilçe, kasaba ve köy bazında Türkiye genelinde düzenlenen festival, şenlik, şölen, tören, pazar, panayır, fuar, sergi, gün, gece, akşam, konser, yarış, yarışma, anma ve kurtuluş günü gibi çeşitli kutlamalar hakkında etkinliklerin ilk ve en son düzenlendiği tarih, süre, yer/mekân bilgilerine yer verilmiştir. 2000 yılı sonrasındaki benzer içerikli çalışmalarda, etkinlikleri düzenleyen kurum/kuruluş/dernek vb. bilgilerinin de çalışmalara eklendiği görülmektedir. Ancak çalışmalar içerisinde bazen çelişkili bilgilere de rastlanmaktadır.¹¹ Bütün eksikliklerine rağmen sözünü ettiğimiz çalışmalar, Türkiye’de özellikle 1960’tan bu yana yapılan pek çok etkinliğin kayıt altına alınmış olması bakımından önem arz etmektedir. Söz konusu çalışmalar içerisinde Belirli Günler Takvimi (1964); Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığının Türkiye Belirli Günler Takvimi (1973; 1978); Özel Günler Albümü 1996 (1997), 2000 (2001); Kültür ve Turizm Bakanlığının Festivaller-Fuarlar ve Yerel Günler 2004 (2005), 2005 (2006), 2006

¹¹ Konuyla ilgili bazı çalışmalarda kimi etkinliklerin ilk düzenlendiği tarih bilgisi farklı şekillerde yer almaktadır.

(2007), 2007 (2008) albümleri gibi çalışmalar yer almaktadır. İnternetin günlük hayatta yaygınlığının ve kullanımının arttığı 2010'larla birlikte Bakanlık söz konusu kitapları yayımlamayıp festival ve şenlik bilgilerini web sayfasında duyurmaya başlamıştır.

Türkiye'deki festival ve şenlikler hakkında yapılan ve kitap olarak basılan çalışmalar içerisinde Osmanlı şenlikleriyle ilgili eserler de bulunmaktadır. Sûrnâmelerden ve çeşitli yerli ya da yabancı tarihi kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında Osmanlıda düzenlenen şenliklerin yapısal ve işlevsel özellikleri hakkında önemli bilgiler barındıran eserler arasında Metin And (1959; 1982), Özdemir Nutku (1972), ve Mehmet Arslan (1999; 2008; 2009a; 2009b; 2011; 2012a; 2012b)'ın çalışmaları zikredilebilir.

Serhan Ada (2011)'nın İstanbul'da düzenlenen festival ve şenliklerle ilgili kuramsal değerlendirmeler ortaya koyan araştırmacıların yazılarını derlediği çalışması, konuyla ilgili analitik eğilimlere yönelik umut vaat etmektedir. Çalışmada İstanbul'da düzenlenen çeşitli sanat, tarihi olaylarla ilgili anma günü ve ritüel kökenli mevsimsel geçiş etkinlikleri, işlevsel özellikleri bakımından analiz edilmektedir. Söz konusu çalışmada yer alan Stella Kladou (2011: 27-52)'ya ait "Kültür Festivalleri: Genel Bir Bakış" başlıklı yazıda Kladou, özellikle kültür-sanat festivallerini gerek bir kültürlenme aracı gerek bir turizm olayı gerek ekonomik bir kazanç kapısı gerekse bir eğlence aracı olarak ele alıp bunlardan elde edilecek faydaların maksimum düzeye çıkarılabilme yollarını dünyada konuyla ilgili en bilindik festival örneklerinden hareketle ortaya koymaktadır. B. Yasemin Şeyben (2011: 53-78) ise "Açıkhava Etkinlikleri: Fetih Şenlikleri, Cumhuriyet Kutlamaları ve Hidrellez" başlıklı çalışmasında İstanbul'da düzenlenen başlıkta adı geçen mezkur festival türü etkinlikleri hem kültür endüstrisi hem de sürdürülebilirlik ve yaygınlaştırılmaları açısından değerlendirmektedir. Esra K. Erdoğan (2011: 79-98), "Hizmet, Girişim, Kültür Ekseninde İstanbul'da İlçe Festivalleri" adlı çalışmasında yerel festivallerin ilgililerce düzenleniş gerekçeleri, şekilleri, sunumları, yerel kültüre katkı ve etkilerini İstanbul'un altı ilçesinde düzenlenen festivallerden hareketle değerlendirmektedir. Eylem Ertürk (2011: 99-114), "İstanbul'da Gösteri Sanatları Festivalleri" adını verdiği yazısında ise İstanbul'da düzenlenen özellikle tiyatro festivallerinden hareketle gösteri sanatları festivallerinin düzenleniş gerekçeleri, etkileri ve

İstanbulular için taşıdığı anlamı ele almaktadır. Ceyda Bakbaşı (2011: 115-130), “*İstanbul’daki Sanat Fuarları*” başlıklı makalesinde sanat fuarlarının ortaya çıkmasında sanayi fuarlarının etkisine kısaca değindikten sonra İstanbul’daki sanat fuarlarının tarihçesi, amaçları, etkileri ve eksiklikleri hakkındaki değerlendirmelerini sunmaktadır. Zikredilen çalışmada son olarak ise Eray Aytimur (2011: 131-142)’un “*Mevsim Döner, Açık Havaya Rock Yine Gelir*” başlıklı yazısı yer almaktadır. Aytimur, İstanbul Rock’n Coke Festivalini İstanbul ve İstanbulular açısından bir kültür etkinliği olarak artıları ve eksileriyle ele alıp irdelemektedir. Çalışma, ortaya koyduğu veriler açısından önem arz ederken çalışmada genel itibarıyla daha çok tek bir şehirdeki tek bir festival türüne ait etkinliklerin yani sanatsal faaliyetlerin dar bir alanda ele alınması ve festival türü organizasyonlardan birkaç örnek üzerinden hareketle konuya bütüncül yaklaşma imkânı sunul(a)maması nedeniyle yetersiz kalmaktadır.

Türkiye’de neredeyse her il ve ilçenin düzenlediği en az bir festival ya da şenlik bulunmaktadır. Öyle ki son zamanlarda hemen her kasaba ve köy, kendine özgü bir festival ya da şenlik düzenleme yarışına girmiştir. Çok değişik vesilelerle ve adlarla festival/şenliklerin düzenlenmesi edebiyatçıların da dikkatini çeken bir unsurdur. Dolayısıyla festival ve şenlikler sadece bilimsel çalışmalara konu edilmemiş, edebiyat sahasında da kendisine yer bulmuş durumdadır. Bazı yazarlar, romanlarında karnaval olgusuna ve onunla ilgili unsurlara yer vermiştir¹². Bu sebeple Alper Akçam, *Türk Romanında Karnaval* (2010) adlı çalışmasında Türk romanında karnaval öğelerinin nasıl konu edinildiğini değerlendirmiştir. Eserde, Türk romancılarının karnaval kavramına nasıl yaklaştığına ve romanlarda karnaval olgusunun yazınsal üslupta işleniş şekline yer verilmiştir. Çalışmadan anlaşıldığı kadarıyla Türk romanında karnaval olgusu, kapitalist düzenin bir yansıması olduğu düşünülerek eleştirel yaklaşımla ele alınmıştır. Edebiyatta eserin baştan sona bir festival üzerine kurgulandığı yapıtlar da bulunmaktadır. Söz konusu eserlerden birisi Mustafa Kutlu (2013)’ya aittir. Kutlu, *Sıradışı Bir Ödül Töreni* (2013) adlı eseriyle, ülkemizdeki festival ve şenlik enflasyonunu, biraz mizahi biraz da iğneleyici bir

¹² Sözü edilen romanlar, doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir karnaval resmi çizmemekte üsluplarında ve kurgu içerisinde çok seslilik, karmaşa gibi unsurlarla yazar tarafından sergilenen bir “karnavalcı tutum” göze çarpmaktadır. Karnavalın konudan ziyade üslup ve yaklaşım odaklı olarak ele alınması dolayısıyla burada konuyla ilgili romanların ismi zikredilmemektedir.

şekilde öyküleştirek okuyucularına sunmuştur. Kutlu, eserinde Ege'deki bir kasabanın tanıtımı için düzenlenmesine karar verilen bir şenliği, karar aşamasından bitişine kadarki bütün evreleriyle birlikte hikâyeleştirmiştir. Eser, konusunu baştan sona bir festival/şenlik zeminine oturtması bakımından alanındaki diğer çalışmalardan farklıdır. Biraz mübalağa biraz mizah biraz da hicivle yoğrulan şenlik düzenleme hadisesi ekseninde, ülkemizdeki festival ve şenlik endüstrisine göndermelerin yapıldığı eserde, halk hafızasındaki festival ve şenlik kavramlarının izdüşümünü de görmek mümkündür.

0.3.4. Elektronik Kaynaklar ve Medya Kaynakları

Türkiye'de festival ve şenliklerle ilgili olarak yapılan çalışmalar bu kadarla sınırlı değildir. Elektronik kültür ortamında da festival ve şenliklerle ilgili birçok veriye rastlamak mümkündür. Radyo, televizyon ve internet, gerek festival ve şenliklerle ilgili verilerin paylaşımı gerekse haberlerin duyurulması konusunda ilk başvurulacak kaynaklar arasındadır. Bu kapsamda 23.12.2013 tarihinde Google arama motoruna festival/şenlik sözcükleri ve bazı türevleri girilerek yapılan araştırmada şu sonuçlarla karşılaşmıştır:

Festival ve şenlikler: 547.000

Festival: 4.760.000

Festivaller: 4.410.000

Türkiye'de festivaller: 351.000

Medyada festivaller: 1.450.000

Basında festivaller: 1.530.000

2000 festival takvimi: 5.400.000

2010 festival takvimi: 503.000

2011 festival takvimi: 278.000

2012 festival takvimi: 237.000

2013 festival takvimi: 307.000

2014 festival takvimi: 351.000
2014 yılı festivalleri: 1.750.000
Şenlik: 1.710.000
Şenlikler: 1.700.000
Türkiye’de Şenlikler: 220.000
Medyada şenlikler: 814.000
Basında şenlikler: 1.040.000
2000 şenlik takvimi: 1.400.000
2010 şenlik takvimi: 418.000
2011 şenlik takvimi: 447.000
2012 şenlik takvimi: 258.000
2013 şenlik takvimi: 335.000
2014 şenlik takvimi: 353.000
2014 yılı şenlikleri: 561.000

Yukarıda verilen arama sonuçları her il ve festival/şenlik için ayrı ayrı yapıldığında katlanarak artmaktadır. Zira Türkiye’deki pek çok festival ve şenlikle ilgili en az bir internet sitesi bulunmaktadır. Bu siteler çoğunlukla etkinliği düzenleyen kurum/kuruluş/dernek yöneticileri tarafından açılmaktadır. Site(ler)de festivalin tarihçesi, festival/şenliği düzenleyen/destekleyen kurum/kuruluş/dernek vb. bilgileri, festival/şenlik içeriği, yaklaşan festival/şenlik tarihi, afişi, broşürü, geçmiş festival/şenlikler hakkında yazılı ve görsel materyaller gibi etkinliklerle ilgili pek çok bilgiye yer verilmektedir. Bütün bunlar bize bir taraftan festival ve şenliklerin sosyo-kültürel hayatımızda ne denli geniş ve önemli bir yere sahip olduğunu diğer yandan ise konuyla ilgili enformasyon yoğunluğunu gözler önüne sermektedir.

Medyada festival ve şenliklerin yeri sadece yukarıda sözünü ettiğimiz hususlarla sınırlı değildir. Çeşitli televizyon dizilerinde, dizinin olay örgüsü içerisinde gerek sosyal mesaj vermek, gerek dizinin çekildiği bölgeyi, bölge kültürünü daha iyi tanıtmak gerekse konu akışına canlılık kazandırmak gibi

sebeplerden ötürü festival/şenlik isimlerinin ya da etkinliklerinin izleyiciye aktarıldığı görülmektedir. Söz konusu durumlarda bahsi geçen festival/şenliğin ismi, nerede düzenlendiği, öne çıkan etkinliği, düzenleyen kurum/kuruluş vb. adı gibi etkinliğe ait bazı yapısal unsurlar hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Bazı televizyon ve sinema yapımları konuya örnek teşkil edecek mahiyettedir. Güzel Köylü dizisinde, 50. bölümde, “9. Yatağan Uluslararası Uçurtma ile Farkındalık Festivali” (Muğla), engellilere dikkat çekmek için diziyeye konu edinilmiştir. Eyvah Eyvah 3 adlı sinema filminde gerek Türkiye’de özellikle de sahil şeritlerinde gerek yöre halkını eğlendirmek gerekse turizm faaliyetini arttırmak amacıyla bir araç olarak kullanılan festivallere dikkat çekmek gayesiyle olsa gerek, bir zeytin festivalinin ulusaldan uluslararasına taşınması öyküsü hazırlık evreleriyle birlikte kurgusal olarak işlenmiştir.

Festival ve şenliklerin gazete, dergi gibi basılı yayın organlarında da geniş ölçüde yer aldığı görülmektedir. Çeşitli haber ajanslarıyla, Cumhuriyet’ten bu yana Türkiye’de düzenlenen festival ve şenlikler hakkında çıkan haberlerin gerek yıl yıl dökümünü gerekse tamamını elde etmek için yaptığımız görüşmelerde, hizmet bedeli olarak yüz binlerce Türk lirasıyla ifade edilen meblağların telaffuz edilmesi de konuya yazılı medyanın yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir diye düşünmekteyiz.

Yerel, ulusal ve uluslararası arenada yayın yapan pek çok dergi özellikle ilkbahar ve yaz sezonlarında sayfalarından okuyucularıyla çeşitli festival ve şenlik haberlerini paylaşmaktadır. İl, ilçe belediyeleri; otobüs, uçak gibi seyahat acenteleri/firmaları, çıkarmış oldukları dergilerde gerek kendi gerekse tatil beldelerinde düzenlenen festival/şenliklerle ilgili etkinliğin başlangıç tarihinden önce ve sonra etkinlik aktiviteleri hakkında bilgiler vermektedir. Sadece, Ankara Büyükşehir Belediyesinin çıkarmış olduğu *Büyükşehir Ankara* isimli dergiyle, Varan/Ulusoy seyahat şirketlerinin yayınladıkları *Yol Boyunca / Ulusoy Travel* adlı dergilerde 2014 yılı içerisinde yer alan haberlerden örnekler vermenin bile konuyla ilgili fikir sahibi olunmasını sağlayacağı kanaatindeyiz. Bu kapsamda Ulusoy Travel ve Yol Boyunca (2014a: 90; 2014b: 86; 2014c: 88; 2014d: 86) ile Büyükşehir Ankara (2014a1: 22; 2014a2: 23; 2014b1: 29; 2014b2: 29)’da yer alan festival/şenlik haberlerinin yekûnu başlı başına bir çalışmayı oluşturacak denli fazladır.

Kuşkusuz konuyla ilgili yapılan çalışmalar, yukarıda kendisinden kısaca bahsedilenlerle sınırlı değildir. Biz burada, alanında özellik arz eden ve ulaşabildiğimiz belli başlı kaynakları vermeye, onlar üzerinde durmaya çalıştık. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde görülmektedir ki, toplum hayatında geniş bir yer kaplayan, sayıları her geçen gün artan, bünyesinde ait olduğu halkın kültürel hayatına dair çok sayıda unsuru barındıran, gerek kültürel gerek siyasal gerek toplumsal gerekse ekonomik pek çok amaca hizmet eden festival/şenlikler, araştırmacılar tarafından gereği kadar incelenmemiştir. Yapılan çalışmaların en büyük eksikliklerinden birisi, festival/şenlik kavramı ve sınıflandırmasının üzerinde yeterince durulmamasıdır. Bu durum, adı festival/şenlik olan eğlencelerle bu adla anılmamasına rağmen yapısal ve işlevsel özellikleri bakımından diğerleriyle büyük benzerlikler gösteren etkinliklerin konu dışında tutulmasına yol açmaktadır. Öyle ki, yapısal ve işlevsel özelliklerindeki benzerlikler nedeniyle aynı grupta anılması gerekenler, isimleri dolayısıyla farklı kategorilere yerleştirilmiş durumdadır. Bütün bunlardan yola çıkılarak konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında ortaya çıkan tablo kısaca şöyle özetlenebilir:

Festival/şenlikler üzerinde yapılan çalışmaların büyük yekûnu ülke genelinde düzenlenen organizasyonları tespit ve bunlardan halkı haberdar etme niteliğindedir. Bu kategorideki çalışmaların bir kısmı tespit edilen bütün festival/şenliklerin duyurulması, belli bir kesimi tek bir etkinlik hakkında bilgi paylaşımı, çok az sayıdaki eser ise bir ya da birkaç etkinliğin müzik, sinema, denizcilik gibi alanlar bakımından analizine sayfalarında yer vermektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmaların büyük bir kısmı mevcudu tespitten öteye geçememiş, hatta bu konuda bile tam olarak yeterli gelememiştir. Bunlara ilaveten konuya turizm açısından yaklaşan çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu kapsamda gerek Türkiye gerekse dünya ölçeğinde yapılan kutlamalar, festival turizmi çerçevesinde mukayese yoluyla ele alınmaktadır. Zikredilen çalışmalar içerisinde konuya halkbilimsel açıdan yaklaşan eserler de yok değildir. Ancak söz konusu eserlerde kavram karmaşası ve sınıflandırma çalışmaları üzerinde pek fazla durulmadığı için bütünden ziyade parçaya odaklanılarak bazı önemli hususlar gözden kaçırılmıştır. Festival/şenliklere elektronik ortamda ayrılan yer, basılı eserlere nispeten oldukça fazladır. İnternet ortamında sosyal medyadan bloglara, web sayfalarından afiş/görüntü/film vb. paylaşımlarına kadar, televizyon,

radio, gazete ve dergilerde muazzam bir festival/şenlik külliyatı karşımıza çıkmaktadır. Özellikle televizyon, gazete, dergi gibi yayın organlarında festival/şenliklerle ilgili yoğun bir enformasyon yağmurunun varlığı göze çarpmaktadır. Bunlara, düzenlenen festival/şenlikler için basılan afiş, broşür, kitapçık gibi malzemeler de eklendiğinde konuyla ilgili devasa boyutlara ulaşan bir yekûna ulaşılmaktadır. Karşımızda halk hayatına böylesine girmiş, orada önemli yer edinmiş hatta yerini sabitlemek şöyle dursun her geçen gün genişleten bir konu durmaktadır. Söz konusu duruş, yukarıdan beri sözünü ettiğimiz bütün bu hususlar da dikkate alındığında, halkbilimsel açıdan konuya yaklaşan şümüllü çalışmaların varlığına duyulan ihtiyacı ve gerekliliği gözler önüne sermektedir.

1. BÖLÜM:

TÜRKİYE’DE DÜZENLENEN FESTİVAL VE ŞENLİKLER

1.1. TÜRKİYE’DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN TARİHİ

Türk kültür hayatında gerek farklı isimlerle gerekse festival ve şenlik adıyla düzenlenen birçok eğlence bulunmaktadır. Festival sözcüğünün Türk eğlence dünyasına girişi çok yeni olmasına karşın festival ve şenlik türü eğlencelerin varlığı kaynaklarda Hunlar dönemine kadar götürülmektedir (Özkan 1977; Koca 2004; Demirci 2008). Türklerin Anadolu tarihindeyse özellikle Osmanlı Döneminde, şaşaalı ve görkemli şenlikler düzenlendiği bilinmektedir.

Eski Türklerde festival ve şenlik denildiğinde araştırmacıların akıllarına daha ziyade Türklerdeki ritüel kökenli eğlencelerle dini kutlamalar niteliğindeki şeylan ve şölenlerin geldiği görülmektedir. Bazı kaynaklarda söz konu kutlamaların çeşn, bezm, sığır, şölen, bayram, meclis, bayram-ı âzim, hân ve ziyafet gibi isimlerle anıldığını da görmek mümkündür (Kut 2008: 93; Köprülü 2012: 83-106). Günay Kut’un, “*Türklerde şenlik, diğer bir deyişle bir olayı kutlama törenleri*” (2008: 93) şeklindeki ifadesi, bazı araştırmacılar tarafından şenliklerin *tören kutlamaları* şeklinde de algılandığını gösteren örneklerden bir tanesidir. Konuyla ilgili araştırmacılar tarafından kullanılan farklı kavramlara dair bir başka örneğe, Hikmet Demirci (2008: 28-38)’nin Türk kültür hayatında bayramların yerini incelediği çalışmasında rastlanmaktadır. Demirci, *Eski Türklerde Bayram ve Şenlikler* başlığı altında koç katımı, saya ve bahar bayramları gibi ritüel kökenli eğlenceleri vermektedir. Ancak konuyla ilgili bazı çalışmalarda eski Türklerin festival ve şenlik türündeki eğlence isimlerinin *bayram ve festivaller* biçiminde verilmektedir (Özkan 1977; Koca 2004; Demirci 2008: VI¹³). Söz konusu kullanım bazı kafa karışıklıklarına sebebiyet vermektedir. Zira başlığın verdiği ilk izlenim Türklerde

¹³ Demirci, çalışmasının *İçindekiler* kısmında başlığı, *Eski Türklerde Bayram ve Festivaller* (2008: VI); çalışma içerisinde ise *Eski Türklerde Bayram ve Şenlikler* (28) şeklinde vermektedir.

festival adıyla anılan eğlencelerin eskiden beri düzenlendiği şeklindedir. Oysa kaynaklarda Türk eğlence kültüründe festival sözcüğünün kullanımına 20. yüzyıla kadar rastlanmamaktadır. Türklerde bayramlar ve festivaller denilmesinden maksat, festival türü etkinliklerin varlığıysa sorun bir nebze çözülebilir. Lakin çalışmalarda böylesi bir düşüncenin varlığına işaret edilmemektedir. Şayet kastedilen Türkler arasında festival adıyla anılan eğlencelerin bulunduğu yönüdeyse bu doğru bir isimlendirme değildir.

Kaynaklarda eski Türklere ait kutlamalardan bazılarında festival adı verilmesinin nedenleri arasında ilk akla gelen tercüme yanlışlığıdır. Zira bahsi geçen kutlamaların yer aldığı/öğrenildiği kaynaklar genellikle Çin yazılı kaynaklarıdır. Çin kaynaklarından Batı dillerine yapılan çevirilerde, bayram yerine, bu dillerde kullanılan festival sözcüğünün tercih edilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Bu durumda Batılı kaynağı Türkçeye aktaran araştırmacıların kutlamayı, bayram kelimesiyle değil de festival olarak aldığı düşünülmektedir.

Özkan İzgi (1977), Saim Koca (2004) ve H. Demirci (2008)'nin çalışmalarında festivaller, Hunlar ve Göktürkler zamanına kadar götürülmektedir. Ancak söz konusu çalışmalarda festival sözcüğünün bir çeviri ifadesi olarak kullanıldığı, asıl kastedilenin, Batı'da söz konusu sözcüğe yüklenen anlam dolayısıyla, bayram ve şenlik olduğu düşünülmektedir. Zira sözü edilen kaynaklarda festival adıyla anılan eğlencelerin Türklerin ritüel kökenli bahar ve hasat bayramlarıyla şenlikleri olduğu görülmektedir. Anadolu coğrafyasının yanı sıra diğer Türk devlet ve topluluklarında da özellikle bahar, yeni yıl, hasat gibi adlarla anılan ve mevsimsel geçişler dolayısıyla kutlanılan eğlenceler, bayram ismiyle anılmaktadır. Sibiry Türklerinin baharın gelişiyle kutladıkları Yılbaşı Bayramı adlı eğlence (Davletov 2013) de söz konusu duruma bir örnektir.

Günümüzde yapı ve işlev bakımından büyük benzerlikler taşıyan bazı etkinliklerin ülkemizin bir yerinde üzüm festivali, bağbozumu şenliği, Nevruz şenliği gibi adlarla anılırken, bir başka yerinde üzüm bayramı, bağbozumu bayramı, hasat bayramı, bahar/Nevruz bayramı şeklinde isimlendirilmesi, festival tarzı etkinliklerin çok eski devirlerden beri kültür dünyamızda var olduğunu göstermektedir. Ancak

Türk eğlence kültürüne *festival* sözcüğünün Cumhuriyet dönemiyle birlikte girdiği bilinmektedir.

Kaynaklarda festival adıyla anılan sözü edilen kutlamaların zamanları da manidardır. Çoğunlukla ilkbahar mevsimi içerisinde düzenlenen, özellikle de baharın ve yazın başlangıç dönemlerine denk gelen bu kutlamalar, *bahar bayramı* genel adıyla günümüzde de hemen hemen aynı dönemlerde kutlanmaktadır. Batı menşeli *festival* adlı eğlenceler her ne kadar kültür dünyamızda yeni olsa da Türkler arasında binlerce yıldır şölen, bayram, şenlik, tören gibi adlar altında yapılan kutlamalar bulunmaktadır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren ise yeni ve eski eğlencelerin birleşerek gerek terminolojik açıdan gerekse geleneksellik açısından Türk eğlence kültüründe iç içe yaşamaya başladığı görülmektedir.

1.1.1. Osmanlı Döneminde Festival ve Şenlikler

Osmanlılarda hem halkın hem de sarayın eğlence ihtiyacını karşılayan etkinliklerin başında şenlikler gelmektedir. Konuyla ilgili kaynaklar, söz konusu şenliklerin genellikle doğum, sünnet/evlilik düğünleri, kazanılan savaşlar ve ülke dışından gelen kral, vezir vb. önemli konukların ağırlanması, müttefik bir ülkede gerçekleşen sevindirici bir hadisenin kutlanması gibi birçok farklı nedenle düzenlendiğini belirtmektedir. İhtişamlarıyla dikkat çeken şenlikler, içerisinde çok sayıda etkinliği barındırarak halkın avamdan havasına kadar her kesimine hitap eder niteliktedir (And 1959: 9-16; Arslan 1999: 117-118).

Kaynaklarda Osmanlıda devletin her yerinde şenlik yapıldığının (And 1959: 16) belirtilmesine rağmen “Osmanlıda şenlikler” denildiğinde akla daha ziyade İstanbul’dakiler gelmektedir. Bunda en görkemli şenliklere İstanbul’un ev sahipliği yapması önemli rol oynamaktadır. Söz konusu durumun bir başka gerekçesi olarak sadece İstanbul’daki şenliklerin kayda geçirilmesi de gösterilebilir. Zira Ernest Haeckel gibi birkaç kaynakta Bursa gibi bir dönem için de olsa Osmanlıya başkentlik etmiş İstanbul dışındaki şehirlerde de renkli şenliklerin düzenlendiği bildirilmektedir (Haeckel’den akt.: Yıldırım 2010: 78). Ancak söz konusu kaynakların sayısının azlığı ya da bu kaynaklarda bahsin çok az sayıda şenlikle ilgili olması Osmanlıda şenlik denilince devletin başkentinin akıllara gelmesini engellemektedir.

Kaynaklarda, özellikle de sûrnâmelerde yer alan bilgilerin ağırlıkla İstanbul'daki şenlikleri konu edinmesi Osmanlıda şenlik denildiğinde akla İstanbul'un gelmesini sağlayan amillerdendir. Sonuç olarak Osmanlıda görkemli şenlik ve şölenlerin ağırlıklı olarak İstanbul'da yaşayan halk tarafından kutlandığını söylemek yanlış olmasa gerektir.

Osmanlıda düzenlenmiş şenlikler hakkında en detaylı bilgileri bulabileceğimiz kaynaklar sûrnâmelerdir. “*Düğün, ziyafet, şenlik ve benzeri konularda yazılan manzum ve/veya mensur eserler.*” şeklinde tanımlanan ve şenliklerden hareketle dönemin kültürel hayatıyla ilgili önemli veriler sunan sûrnâmeler¹⁴, şehzadelerin sünnet düğünleriyle padişahın kız kardeşleri ve çocuklarının (kız/erkek) evlilik düğünleri ve doğumları vesilesiyle düzenlenen eğlenceleri/şenlikleri anlatmaktadır (Aynur 2009: 565; Arslan 2008: 23)¹⁵.

Kaynakların verdiği bilgilerden hareketle denilebilir ki, Osmanlıda düzenlenmiş hakkında bilgi bulunan en eski tarihli şenlik, Orhan Gazi'nin Nilüfer Hatun'la olan düğünü dolayısıyla 1298'de¹⁶ yaptırılan şenliktir. Kaynaklarda geçen son Osmanlı şenliği olarak ise II. Abdülhamid'in oğlu için 1899'da düzenlediği sünnet düğünü şenliği yer almaktadır (Arslan 1999: 10). Osmanlıda düzenlenen şenliklerle ilgili bilgiler her ne kadar 13. yüzyılla 19. yüzyılın son demleri arasında kapsasa da kaynaklarda hakkında kapsamlı bilgi bulunan şenlikler daha ziyade 16. yüzyılın son çeyreğinden 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar olan süreyi içermektedir. Dolayısıyla kaynaklarda, tespit edilen 55'e yakın Osmanlı şenliği bulunmakla birlikte bunlardan 11 tanesinin sûrnâmelere konu edinildiğinden bahsedilmektedir (Arslan 1999: 10-12). Sûrnâmelerde bahsedilen en eski tarihli şenliğin III. Murat'ın oğlu III. Mehmet için 1582'de yaptırdığı sünnet düğünü (sûr-ı hıtân) şenliği; son şenlik olarak ise 1858'de Sultan Abdülmecid'in kızları Cemile ve Münire Sultan için yaptırdığı evlilik düğünü (sûr-ı cihaz) şenlikleri olduğu görülmektedir (Aynur 2009: 567). Söz konusu veriler, Osmanlı şenliklerinin tamamı hakkında bilgiye

¹⁴ Sûrnâmelerde yer alan kültürel unsurlarla ilgili detaylı bilgi için Şeref Boyraz (1994)'ın çalışmasına başvurulabilir.

¹⁵ Osmanlı saray şenlikleri/eğlenceleri ile bunlar hakkındaki bilgilere yer verilen sûrnâmeler, ve sûrnâme örnekleri/metinleri hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Arslan (1991a; 1992a; 1992b; 1993a; 1993b; 1994a; 1994b; 1997; 2002; 2008; 2009a; 2009b; 2011; 2012a; 2012b) ve Aynur (2009).

¹⁶ Söz konusu tarih bazı kaynaklarda 1298, bazılarında ise 1299 olarak verilmektedir. Burada daha tutarlı görüldüğü için Arslan (1999: 10)'ın verdiği bilgi dikkate alınmıştır.

ulaşılamadığı gerçeğiyle birlikte Osmanlıda şenliklerin yerini ve şenliklere verilen önemi gözler önüne sermesi bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir¹⁷.

Kaynaklarda Osmanlı saray şenliklerinin, kimi zaman daha uzun kimi zaman daha kısa olmakla beraber, neredeyse *kırk gün kırk gece* boyunca düzenlenen etkinliklere sahne olduğu belirtilmektedir. III. Murat'ın oğlu III. Mehmet için 1582'de yaptırdığı sünnet düğünün elli beş gün; 1675'te IV. Mehmet'in oğulları Şehzade II. Mustafa ve III. Ahmet için yaptırdığı sünnet düğünün on beş gün; yine IV. Mehmet'in kızı Hatice sultan için yaptırdığı evlilik düğünününse on sekiz gün sürdüğü bilinmektedir (Aynur 2009: 566). Sadece şenlik sürelerinden hareketle Osmanlıların eğlence dünyasında şenliklere özel bir yer ve önem verildiği söylenebilir. Bu bilgilerden de hareketle Türk eğlence kültürü içerisinde şenliklerin dünden bugüne geniş bir yer edindiği ve en önemli eğlence araçlarından biri olduğu görülmektedir.

Sûrnâmelerden öğrendiğimiz bilgilere göre Osmanlılar döneminde, özellikle devletin parlak zamanlarında düzenlenen sünnet ve evlilik düğünleri, masalları andıran bir debdebe ve gösteriş içerisinde geçen eğlencelere dönüşmektedir. Söz konusu düğünlerin hazırlıklarına yaklaşık bir yıl önceden başlanması, davetlilerin aylar öncesinden düğüne çağırılması, misafirler ve katılımcılar/izleyiciler için özel yerlerin hazırlanması, çadırların kurulması; düğün zamanı padişah ve devlet ileri gelenleri arasında hediye alışverişlerinin yapılması; düzenlenen eğlencelerin, verilen ziyafetlerin gece gündüz düğün/şenlik sonuna kadar sürmesi (Aynur 2009: 565-566) Osmanlıda özellikle sarayda eğlenceye verilen önemi gözler önüne sermesi bakımından dikkat çekicidir.

Kaynakların ittifakla üzerinde durduğu Osmanlı şenliklerinin gösterişli ve renkli yapıları, şenliklerin hemen her anında hissedilmektedir. Şenliklerde güreşten ciride, at yarışlarından okçuluğa birçok spor dalına yönelik düzenlenen etkinlikler, sokak dansları, geleneksel tiyatro gösterileri, hokkabazlıklar, havai fişek gösterileri, geçit alayları gibi oldukça renkli, görkemli organizasyonlarla saraydan sokağa hemen

¹⁷ Bilgiyi kayıt altına alma, saklama ve bilgiye ulaşmanın teknolojik olanaklarla büyük bir hız ve kolaylık kazandığı 21. yüzyılda bile, bu dönemde düzenlenen her festival ve şenlik hakkında istenilen tüm verilere ulaşmak mümkün değildir. Söz konusu durum düşünüldüğünde yazıdan başka kayıt ve depolama aracının olmadığı Osmanlı döneminde, düzenlenen şenliklerle ilgili verilen her bilginin ne denli değerli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

herkesi içine çeken bir cümbüş atmosferi oluşturulmaktadır (And 1959). Elbette böylesi ihtişamlı organizasyonlar için gereken hazırlık sürecinin de uzun ve zahmetli olması beklenmektedir. Kaynaklarda şenlik mekân(lar)ının tespiti, süslenmesi, yapımı; davetlilerin ağırlanması, yemekler, oyunlar, hediyeler, nahıllar gibi hazırlıkların şenliklerden aylar önce başladığı belirtilmektedir. Görkemin ve ihtişamın büyüklüğüyle doğru orantılı bir harcama yapıldığı da şenliklerle ilgili dikkat çeken bir başka husustur. Gerek hazırlıklar gerekse şenlikler esnasında binlerce altının harcandığı, altından ve gümüşten nahılların yapıldığı kaydedilen bilgiler arasındadır. Halkın söz konusu harcamaları kimi zaman savurganlık olarak gördüğü ve bu durumdan rahatsız olduğu da kaydedilmektedir (Arslan 1999: 119-120). Bütün bunlar, bize Türklerin eğlence anlayışındaki aşırılıkları ve sınırları göstermesi bakımından da önemlidir.

Osmanlı şenliklerinin yapısal boyutlarının yanı sıra işlevsel özellikleri de dikkat çekicidir. Şenliklere gerek saray tarafından büyük önem verilmesi ve itina gösterilmesi gerekse halkın şenliklere yönelik ilgi ve geniş katılımı birtakım sebepler dolayısıyladır. Şenlikler hem halk hem de özellikle devlet erkânı için bazı amaçlar doğrultusunda kullanılan birer araçtır. Bu kapsamda, düzenlenen şenliklerin gerek saray erkânı gerekse sıradan halk için çeşitli kazanımlar sağladığını görmek mümkündür. Söz konusu kazanımlardan birisi şenliklerin toplum için sağladığı sosyal ve psikolojik faydalardır. Bu fayda, halkın her kesiminden insanın şenliklere katılabilmesi, şenliklerde belirli bir süre için de olsa bazı kısıtlama ve yasaklamaların kaldırılması, avamdan havasa, sokaktan saraya her sınıftan insanın bir araya gelmesi gibi durumlarla ortaya çıkmaktadır. Günlük yaşamın üzerlerinde oluşturduğu baskı ve monotonluktan şenlikler aracılığıyla kurtulan halk, geçici bir süre için de olsa hayatın akışının dışına çıkabilmektedir. Günlük hayattan bunalan, daralan insanlar için şenlikler, bir kaçış, dinlenme ve teneffüs ortamlarıdır. Halkın sosyal hayatta gerçekleştiremediklerini, kalkan yasaklar yardımıyla şenlikler esnasında yapabilmesi, hem onları rahatlatmakta hem de halkı sarayla buluşturarak saraya karşı duyulan merak, kinlenme gibi duyguları ortadan kaldırmaktadır (Arslan 1999: 117). Dolayısıyla şenlikler hemen her toplumda ve devirde olduğu gibi Osmanlıda da siyasi erk ve halk için bir emniyet sübabı görevi görmektedir.

Osmanlı şenliklerinde ortadan kalkan bazı yasaklar, şenliklerin halk için tam bir özgürlük alanı ilan edilmesi manasını taşımaktadır. Halk, günlük hayatta gerek çevresi gerek saray tarafından hoş karşılanmayacak içki içmek, afyon kullanmak gibi pek çok eylemi, şenlikler esnasında gerçekleştirme olanağına kavuşmaktadır. Ancak bütün kısıtlamaların kaldırılmasına ve aşırılıklara göz yumulmasına rağmen şenlikler, taşkınlıklar yaşanmadan ve belli bir düzen içerisinde geçmektedir. Yine kaynaklardan öğrendiğimiz kadarıyla şenliklerde normal hayatta sorunlara yol açan uygulamalara yönelik bazı kısıtlama ve yasaklamaların kaldırılmasına rağmen suç oranının az olması, yabancı katılımcıların dahi dikkatinden kaçmamaktadır (And 1969: 28). Sözünü ettiğimiz bu durumlar da bize Osmanlıda şenliklerin toplumun huzur, güven ve sükûn ortamının sağlanmasında, korunmasında ve devamında önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Dolayısıyla halk, şenlikler sayesinde gerek devlet gerek siyasi otorite gerekse sosyal yaşam adına üzerinde kurulan baskı, stres, kaygı, üzüntü ve dayatmalardan bir süreliğine kurtularak rahatlamakta ve sonrasında hayatın akışına kaldığı yerden devam edebilmektedir.

Şenliklerin bir başka işlevsel özelliği de toplumsal yardımlaşmaya kapı aralamasıdır. Şehzadelerin sünnet düğünlerinde saray dışından birçok erkek çocuğunun da toplu olarak sünnet ettirildikleri bildirilmektedir. Sünnet ettirilen çocukların her türlü masrafının saray tarafından karşılandığı kaydedilmektedir (Arslan 1999: 119). Osmanlıdaki söz konusu uygulama günümüzde daha çok belediyeler aracılığıyla düzenlenen toplu sünnet şenlikleriyle devam ettirilmektedir.

Kaynaklarda şenliklerin kimi zaman devletin gerek siyasi gerekse askeri başarısızlıklarını örtmek, halk nezdinde devlet idarecilerine ve devlete karşı oluşan sert havayı yumuşatmak vb. için düzenlendikleri belirtilmektedir (Arslan 1999: 117). Özellikle Lale Devrinde, kaybedilen savaşların ve toprakların çokluğuna, devletin kötü gidişatına rağmen pek çok eğlence düzenlendiği bilinen bir gerçektir. Böylesi bir kötü dönemde devlet yöneticilerinin eğlenceye yoğunlaşması, eğlencelerin bazı gerçeklerin gizlenmesi, üstünün örtülmesi konusunda bir perde olarak kullanıldığını düşündürmektedir. Zira eğlence, kötü gidişatın gerek devlet ve halk nezdinde oluşturduğu moral çöküntüsünü/üzüntüyü/gerginliği azaltmak gerekse devlette ve toplum hayatında var olan sıkıntıları örtmek/unutturmak vb. için tarih boyunca zaman zaman kullanılagelen iyi bir araçtır.

Osmanlı şenliklerinin bir başka işlevsel özelliği ise dini cihette kendisini göstermektedir. Zira kaynaklarda özellikle sünnet ve evlilik düğünleri dolayısıyla düzenlenen şenliklerde din adamlarının bir araya gelerek çeşitli toplantı ve istişareler yaptığı bildirilmektedir (Arslan 1999: 117-118).

Sözünü ettiğimiz işlevlerin yanı sıra şenliklerdeki ihtişam/gösterişle devlet bir anlamda güç ve gövde gösterisi yapmaktadır. Bilindiği üzere eski Türklerde de görülen kağanın evinin yağmalattığı potlaç bir diğer adıyla “han-ı yağma” geleneği de devlet yöneticileri için bir güç ve gövde gösterisi anlamını taşımaktadır. Bu durum, dosta güven verme düşmanda hayranlık oluşturmayla birlikte gıpta uyandırma ve korku salma aracı olarak da kullanılmaktadır. Zira kağan/bey, himayesi altındaki beyleri zaman zaman bir araya toplayarak onlara ziyafet verip akabinde de halka çadırını/evini yağmalatıp bir anlamda hem halkın yöneticilere sahip oldukları mallar dolayısıyla bilenmesini, kıskançlık ve haset beslemesini engellemekte hem bütün mallarının yerine yenisini koyabilecek ekonomik güçte olduğunu tabiri caizse dosta düşmana göstermektedir. Günümüzde de dünya çapında katılımın gerçekleştiği, hemen hemen bütün dünyanın takip ettiği olimpiyat, dünya şampiyonaları gibi etkinliklerde organizasyona ev sahipliği yapan ülkeler, etkinliklerin açılış ve kapanış gösterilerini tam bir gövde gösterisine dönüştürmek için oldukça büyük harcamalar yapmaktadır. Hatta medyada Yunanistan ekonomisinin çöküşünü hızlandıran önemli etmenlerden biri olarak ülkenin 2004’te ev sahibi olduğu olimpiyatlar için yapılan harcamalar da gösterilmektedir. Halk arasında ise benzer durumlar gerek sünnet gerekse evlilik düğünlerinde sıklıkla görülmektedir. Aileler ekonomik güçleri el verdiği ölçüde düğün vesilesiyle bir anlamda gövde gösterisi yapmaktadır. Düğünde “hiçbir masraftan kaçınmama” düsturu, beğeni ve takdir toplamanın yollarından biri olarak görülmektedir. Söz konusu düşüncenin dünden bugüne miras kaldığını Osmanlı şenliklerindeki uygulamalardan hareketle de görmek mümkündür.

Kısaca denilebilir ki, Türkiye’deki festival ve şenlik kültürünün genetiği hakkında bilgi alınmak isteniyorsa başvurulacak yerlerin başında Osmanlı şenlikleri gelmektedir. Osmanlı döneminde düzenlenen şenliklerin yapısal ve işlevsel özellikleri, Cumhuriyet dönemi festivallerininkisiyle büyük benzerlikler taşımaktadır. Özellikle günümüz festivalleri için yapılan harcamalar, festivallerdeki çok seslilik ve

renklilik, ihtişam, festivallerin kültürel, sosyal-psikolojik, siyasi ve ekonomik birçok amaca hizmet etmesinin beklenmesi vb. Osmanlıdan Cumhuriyet'e kalan şenlik kültürü unsurlarıdır. Eğlence kültüründeki değişim ve dönüşümlerin iyi takip edilip doğru değerlendirilmesi ve kültürel yaşam içerisindeki yerinin anlaşılması açısından dünle bugünün mukayesesi büyük önem arz etmektedir. Bu durum, Osmanlı şenliklerine konu çerçevesinde verilen önemi biraz daha arttırmakta ve araştırmacıları, Türk eğlence kültürünün birçok alanı için olduğu gibi bu konuda da şenliklere yakından bakmaya sevk etmektedir.

1.1.2. Cumhuriyet Döneminde Festival ve Şenlikler

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında düzenlenen festival ve şenlikler hakkında kaynaklarda fazla bilgi yer almamaktadır. Türkiye'deki festival ve şenlikler hakkında bulabildiğimiz en eski bilgiler, 1930'lu yıllara uzanmaktadır. Ancak söz konusu ilk örneklerle ilgili bilgiler neredeyse sadece etkinliklerin isminden ibaret olup içerik hakkında bilgi yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla Türkiye'deki festival ve şenliklerin sınırlı da olsa takibini yapmak ancak 1960'ların sonundan itibaren mümkün olmaktadır. Bu tarihten itibaren 1970'lere kadarki festival ve şenliklerle ilgili bilgiler, festivalin düzenlendiği yer, tarih/yıl, festival/şenlik ismi ve düzenleyen kurum kuruluş bilgileriyle sınırlı kalmaktadır. Festivallerin yurt genelindeki bilinirlik ve uygulanırlığının artmasıyla 1980'leri bulmaktadır. Kısaca Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1970'lere kadar, düzenlenen festival ve şenliklerdeki etkinlikler, festivalin içeriği, süresi gibi unsurlar hakkında herhangi bir bilgiye rastlamak oldukça zordur. Ancak 1980'lerden itibaren, düzenlenen festivallerle ilgili hem daha fazla bilgiye hem de bu bilgilere daha çok kaynakta rastlanabilirken etkinliklerle ilgili en rahat enformasyon çağı teknoloji ve haberleşmenin arttığı 2000'li yıllardan itibaren.

Türkiye'deki festival ve şenlikler hakkındaki bilgi kıtlığının yakın zamana kadar devam etmesi birtakım nedenlere dayanmaktadır. Bu nedenler arasında ilk akla gelen, festival ve şenlik etkinliklerinin düzenlenmemiş olmasıdır. Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında bazı sosyo-ekonomik sebeplerle festival ve şenlik düzenlenmemiş olabilir. Çünkü savaştan yeni çıkmış bir millet ve yeni kurulan bir

devlet için hayati öneme sahip birtakım öncelikler ve savaşın yaşattığı acılar, eğlenceyi halk için hayatın dışına itmiştir. İkinci neden ise konunun hakkında çalışma yapılmaya değer bulunmamış olmasıdır. Bu şekilde düşünülmesinin temel sebebi ise düzenlenen festival ve şenlikler hakkında verilen bilgilerin zaman, yer veya isimle sınırlı kalmasıdır.

Kaynaklara göre Türkiye’de Cumhuriyet döneminde festival adıyla düzenlenen ilk etkinlik, 1931 yılında II. Balkan Konferansı dolayısıyla gerçekleştirilen “Balkan Oyunları Festivali”dir (TDEA 1979: 206). Söz konusu etkinlik bazı araştırmacılara göre de Türkiye’de düzenlenen ilk uluslararası festivaldir (Ünal 2012: 1). Ulaşabildiğimiz bilgilerden hareketle Türkiye’de düzenlenen ilk müzik festivalinin, 1948-1951 yılları arasında düzenlenen “Türk-İngiliz Müzik Festivali” olduğu görülmektedir. Yine kaynakların verdiği bilgilere göre Türkiye’deki ilk tiyatro festivali, 1959 yılında Aspendos’ta düzenlenen “Tiyatro Festivali”dir. Sinema alanındaki ilk festivale 1948 yılında “Yerli Film Yapanlar Cemiyeti”nin düzenlediği film festivalidir¹⁸. Söz konusu sanat dallarıyla ilgili 1953, 1957, 1958, 1959 ve 1960 yıllarında başka festivallerin de yapılmaya başlandığı belirtilmektedir. Bu dönemlerde düzenlenen festivaller, genellikle birkaç yıl yapıldıktan sonra kesintiye uğrarken 1950’lerin sonu ve 1960’ların başından itibaren süreklilik kazanan ve hatta varlığı günümüze kadar devam eden festivaller organize edilmeye başlanmıştır. 1964’ten itibaren düzenlenmeye başlanan *Antalya* “Altın Portakal Film Festivali” ve “Adana Altın Koza Film Festivali” Türkiye’de başlangıcından günümüze süreklilik kazanan ilk festivallerdendir (TDEA 1979: 206).

1950’lerin sonuna doğru sanat dallarıyla ilgili festivallerin yanı sıra farklı konu ve içeriklere sahip festival organizasyonlarının düzenlenmeye başlandığı görülmektedir 1959’da başlatılan Nasrettin Hoca Şenlikleri, 1973’te ilk kez düzenlenen Uluslararası İstanbul Festivali¹⁹ gibi içerisinde farklı sanat dallarına ve etkinliklere aynı anda yer veren festivaller, sözünü ettiğimiz konuyla ilgili önemli örnekler arasındadır (TDEA 1979: 207). 1980’lere kadar festival denildiğinde akla

¹⁸ Söz konusu film festivalini düzenleyen kurum/kuruluşun adına, festivalin düzenlendiği tarih bilgisine kaynaklarda rastlanırken festivalin ismiyle ilgili herhangi bir bilgiye tesadüf edilememiştir.

¹⁹ Söz konusu festival isminin bazı kaynaklarda “Uluslararası İstanbul Müzik Festivali” (Ünal 2012: 2) şeklinde geçmesi, etkinliğin müzik ağırlıklı olduğunu düşündürmektedir.

sanatsal etkinlikler gelirken 1980 sonrası özellikle tarımsal ve hayvansal ürünlere dayalı etkinliklere de festival denilmeye başlanmış ve bu çeşit festivallerin niceliğinde ciddi bir artış gözlenmiştir. Ayrıca 1980'lere kadar festival sözcüğü daha ziyade film, müzik gibi sanat dallarıyla ilgili yapılan etkinliklerle Nasrettin Hoca gibi kültür büyüklerini anma günü kutlamaları için kullanılmıştır (Akarpınar 2004: 32). 1980'lerle birlikte artan festival enflasyonu, festival kavramına yüklenen anlamları ve zihinlerdeki festival algısını da değiştirmeye başlamıştır.

Sibel Yardımcı (2005: 27), Bahar Akarpınar (2004) gibi bazı araştırmacılar, Türkiye'de 1980 sonrası görülen festival ve şenlik artışını Cumhuriyetle öne çıkarılan ulus/millet söyleminin yerini küreselleşme projesinin/hareketlerinin almaya başlamasına bağlamaktadır. 1980 sonrası ortaya çıkarılan ülke ekonomisini küresel ekonomiye taşıma söylemi, ekonomik liberalleşme politikaları ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik iyileşmeyle değişen yaşam tarzları gibi faktörler, ülkemizde festival ve şenlik sektörünü de nitelik ve nicelik bakımından geliştiren, değiştiren, dönüştüren bir etki yaratmıştır (Yardımcı 2005: 27). Kimi araştırmacılara göre de festival ve şenlikler devlet tarafından ekonomik kalkınmışlığı göstermenin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde festival ve şenliklere toplumların yoğun katılım gerçekleştirmesi ise sanayileşme ve teknolojiyle artan serbest zaman dilimlerinin çokluğuyla yakından alakalıdır. Bu durum, gerek şahıslar gerek kurum/kuruluşlar gerekse devlet eliyle festival ve şenlik sayılarının her geçen gün arttırılmasını sağlamaktadır. Başlangıçta sadece şehirlerde belediyelerce veya mali yapısı güçlü STK'lar tarafından şehir merkezlerinde düzenlenen festival/şenlikler, zamanla ilçelerde ve hatta köylerde belediyeler veya dernekler tarafından organize edilmeye başlanmış; bu da özellikle 2010 yılından sonra düzenlenen festival/şenlik miktarında büyük bir patlama yaşanmasını sağlamıştır.

1.2. TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN SINIFLANDIRILMASI

Gerek halkbilimi gerekse diğer disiplinlerde kısaca hemen her bilim dalında herhangi bir konunun doğru ve eksiksiz çalışılması, bazı temel aşamaların sırasıyla

geçilmesine bağlıdır. Şayet bu adımlardan birisi atlanır ya da eksik bırakılırsa sonraki aşamanın istenilen başarıyı yakalaması oldukça zorlaşır. Şeref Boyraz (2012: 45-46)'ın "1. Tespit, 2. Tarif, 3. Tasnif, 4. Tahlil ve 5. Tatbik" olarak nitelendirdiği ve kısaca "5t" şeklinde formüleştirdiği söz konusu aşamaların önemli ayaklarından birisini de tasnif oluşturmaktadır. Zikredilen ayağın atlanması ya da eksik bırakılması, yanlış yapılması bir sonraki aşamayı dolayısıyla da hedeflenen neticeyi olumsuz anlamda etkileyecektir.

Türkiye'deki festival ve şenliklerle ilgili bütüncül çalışmaların yokluğu kendisini sınıflandırma alanında da göstermektedir. Konunun tasnif ayağı, konuyla ilgili çalışmalarda bugüne kadar ya atlanan ya da üstün körü geçirilen bir merhale görüntüsü vermektedir. Dolayısıyla konuyla ilgili çalışmalar yok denecek kadar az sayıdadır. Bu az sayıdaki sınıflandırma çalışmaları da nitelik bakımından oldukça yetersizdir. Zira Türkiye'deki festival ve şenliklere yönelik sınıflandırma denemelerinin genel itibarıyla konuya bütüncül bir yaklaşım sergilenmeden yapıldığı görülmektedir. Mevcudun görülemediği ancak çok varlık boyutlarının tahmin edildiği durumlardaysa yapısal ve işlevsel özellikler doğru ve kapsamlı bir tespite tabi tutulamadığından nitelikli bir sınıflandırma ortaya çıkarılamamıştır. Tasnif çalışmalarındaki eksikliklerin etkisini konunun tahlili esnasında net bir biçimde görmek mümkündür. Zira yapı ve işlev bakımından büyük benzerlikler gösteren festivallerin farklı başlıklarda ve konularda değerlendirildiği ya da değerlendirmeye hiç alınmadığı görülmektedir. Sözü edilen eksiklik, araştırmacıların konuyu sınırlandırmalarında, konuya bütüncül ya da parça odaklı yaklaşımlarında da hatalı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu olumsuz sonuçları dolayısıyla Türkiye'deki festival ve şenlikler hakkında yapılacak sınıflandırmanın son derece önemli olduğu söylenebilir.

Tasnif konusunda yukarıda sözü edilen yaklaşımın sergilenememesinin önündeki en önemli engel, Türkiye'deki festival ve şenlik külliyatının kapsamlı bir tespitinin yapılamamasıdır. Mevcudun tam olarak görülemediği bir durumda genele yönelik değerlendirmeler, doğal olarak istenilen sonucu verememektedir. Bir diğer engel olarak da konuyla ilgili Batı menşeli çalışmaların Türkiye'ye adapte edilmesi gösterilebilir. Bu durum doğru bir yaklaşım olarak kabul edilemez. Çünkü, Batı'da festivale yüklenen anlam bizdekiyle hem uygulama hem de algı düzeyinde farklılık

arz etmektedir. Bizde her ne kadar dile getirilmese de festival sözcüğü, Türk eğlence kültüründeki hemen her eğlence yerine ya da onlarla birlikte kullanılırken Batı'da kavram daha ziyade geniş çaplı, geniş katılımlı, odağına tek bir bireyi ya da bireysel uygulamaları almaktan ziyade toplumun hemen her kesimini kapsayacak nitelikte, isteyen herkesin katılımına uygun sistematik etkinlikler için kullanılmaktadır. Batı'da festival kavramı daha oturmuş bir anlam ifade ederken Türkiye'de neye festival denilmesi ya da neye denilmemesi gerektiği konusu dahi zihinlerde netleştirilememiştir. Dolayısıyla Batı'nın festivalleri gerek kavramsal gerek sistematik açıdan gerek yapısal ve işlevsel özellikler gerekse köken bakımından Türkiye'dekilere nazaran daha stabil ve organize/profesyonel bir yapıya sahiptir. Bütün bu nedenler dolayısıyla Batı menşeli sınıflandırmaların, aynıyla, Türkiye'deki festival ve şenlikler için bir ölçek ya da şablon olarak kullanılması, eksik ve hatalı sonuçlar doğmasına yol açacaktır.

Konuyla ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalara yakından baktığımızda festivallerle alakalı ilk sınıflandırmanın günümüze oldukça yakın bir tarihte gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Söz konusu tarihe kadar festival ve şenlikler, Türk eğlence kültürünün bir parçası olarak görülüp, eğlence sınıflandırmaları içerisinde bir başlık altında anılmakla iktifa edilmiştir.²⁰ Ancak kendi içerisinde çeşitlilik arz eden bu etkinlikler, kapsamlı bir tasnife muhtaçtır.

Gerek festival ve şenliklerin, dolayısıyla da onlarla ilgili çalışmaların menşei gerekse Türkiye'deki bazı araştırmacıların festival ve şenlik çalışmalarında etkilendikleri kaynak olması bakımından Batı'nın festival ve şenliklerle ilgili tasniflerine bakmakta fayda olduğu düşünülmektedir. Zira bazı Türk araştırmacıların tasniflerinde kullandıkları kriterleri belirlerken Batılı yaklaşımları dikkate aldığı gözlenmektedir. Konuyla ilgili birkaç örneğin incelenmesinin genel itibarıyla Batılı araştırmacıların konuya yaklaşımını göstermesi bakımından yeterli olacağı kanaatindeyiz. Bu kapsamda değinilebilecek Batılı çalışmalardan bir tanesi Emile Durkheim'e aittir. Durkheim festivalleri, *dini ve laik festivaller* şeklinde ikiye

²⁰ Türk eğlence kültürüyle ilgili yapılan en kapsamlı çalışmalardan birisini kaleme alan Nebi Özdemir (2005), Türk eğlencelerini sınıflandırırken özellikle yöresel nitelikteki, küçük ölçekli etkinlikleri "Yöresel şenlik, festival ve panayırlar" (54-59) başlığı altında vermekte ancak ulusal ve uluslararası nitelik taşıyan festival ve şenlikleri sınıflandırmada "Diğer Eğlenceler" (71-80) başlığı altında anmaktadır. Bu durum, adları aynı ya da farklı olan benzer yapıdaki etkinliklerin yapısal ve işlevsel özelliklerindeki ortaklıkların gözden kaçırıldığı ya da unutulduğu izlenimi uyandırmaktadır.

ayırmaktadır (akt. İmirgi 2005: 33). Bu ayırmda festivallerin *millî ve dinî bayram* niteliğinin ağır bastığı düşünölmektedir. Zira “festival ve şenlik kavramları” hakkındaki açıklamalarda da bahsedildiğı gibi festival sözcüğü Batı’da, bizdeki “bayram” kavramını karşılamaktadır. Festival isimlendirmesinin sadece “bayram”lar için kullanıldığı düşünölse Durkheim’in tasnifi bir yere kadar anlaşılabilir. Ancak Batı’da dini ve ladini bayramların dışında uluslararası nitelikli, sanatsal, sportif, yiyecek içecek vb. ile ilgili çeşitli kutlamaların düzenlendiğı görölmektedir. Kimi yerlerde karnaval adıyla da anılan bu tür kutlamalar için *dinî* ve *laik* üst başlıkları oluşturulmakla birlikte bütün festivalleri sadece dinî köken itibariyle ele almak son derece renkli bir yapıları olan bu etkinliklerle ilgili önemli birçok nokta ve ayrıntının gözden kaçırılmasına yol açacaktır. Ayrıca bugün düzenlenen pek çok festival dün dini bir gerekçeyle hayata başlarken bugün söz konusu gerekçeler unutulurarak farklı nedenlerden ötürü kutlanabilmektedir. Bu nedenle din faktörünü festival sınıflandırmasında tek başına yeterli bir kriter olarak görmek mümkün değildir.

Durkheim’den sonra Türk araştırmacıların sınıflandırma çalışmalarında dikkate aldığı bir diğere Batılı isim de Robert Jerome Smith’tir. Smith (2005: 343-345) festivalleri;

“1. *Mevsimlik Festivaller*: Yaz ve kış gündönümü törenleri gibi.

2. *Hiristiyan takvim festivalleri*: İsa’nın doğum yıldönümü gibi.

3. *Kısıtlı katılımcı festivalleri*: Ağırlıklı olarak bir kişi ya da zümre tarafından kutlanan festivaller; ayakkabı tamircileri, balıkçılar günü gibi.” şeklinde tasnif etmektedir. Smith’in de festivalleri büyük ölçüde Durkheim’inkine benzer bir zaviyeden ele aldığı görölmektedir. Ancak bu sınıflandırmada Smith, her üç maddeyi de farklı kıstaslar kullanarak oluşturmuştur. İlk kriter etkinliğin düzenlendiğı zaman/mevsim, ikincisi köken, üçüncüsüyse yapıya/katılımcılara göre belirlenmiştir. Bu durumda bir başlık altındaki festivalin diğere bir başlığa girmesi olasılığı doğmaktadır. Zira “Hiristiyan takvim festivalleri” arasında her sene belirli mevsimlerde, zamansal döngüyü de dikkate alan etkinlikler bulunabilir yahut da tam tersi bir durum söz konusu olabilir. Aynı zamanda din ya da mevsim odaklı festivaller içerisinde “kısıtlı katılımcı festivaller” de bulunabilir. Böylesi bir

sınıflandırma karmaşası, festivallerle ilgili bilgilerin tespiti ve tahlili aşamasında birçok unsurun gözden kaçırılmasına yol açacaktır.

Türkiye’de festival ve şenliklere yönelik tespit edebildiğimiz sınıflandırma çalışmalarının ilki Aysun İmirgi’ye aittir. İmirgi’nin tasnifi, yukarıda bahsedilen sınıflandırmaların Türkiye ölçeğine göre biraz güncellenmiş şeklidir. İmirgi, Türkiye’deki festival ve şenlikleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Mevsimlik festivaller

2. Dini festivaller

3. Sınırlı Katılımlı Festivaller: polis günü, öğretmenler günü, anneler günü, babalar günü, sevgililer günü vb.

4. Resmi Festivaller

5. Takvimsel Festivaller: Yeni Yıl (2005: 33-34).

Görüldüğü üzere İmirgi, festivalleri kökenini, katılımcı durumunu ve gerçekleştirilme zamanını dikkate alarak ayırmaktadır. Söz konusu durum, Smith’in sınıflandırması için söylenildiği gibi, tasnifte farklı ölçütlerin kullanılarak hazırlanması dolayısıyla bir festivalin aynı sınıflandırmada farklı başlıklar altına yerleştirilebilmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu ise aynı yapı ya da özellikteki iki festivalin farklı başlıklarda ele alınmasına yol açabilir. Sonuçta yapılan değerlendirmeler, zikredilen gerekçe nedeniyle hatalı veya eksik kalmaya mahkûm olacaktır. Aynı sınıflandırmada farklı kriterlerin kullanılmasının yanı sıra İmirgi’nin sınıflandırması, Türkiye’deki festival ve şenlikler göz önüne alındığında, oldukça dar kapsamlı ve yetersiz kalmaktadır. Çünkü bu tasnifte, spor, sanat dalları, tarım, hayvancılık, gıda, giyim, ticaret, turizm/tanıtma, anma, birlik/beraberlik/dayanışma duyguları gibi konu/olgu/kavram/ürün vb.’yi vurgulayan ya da önceleyen festival ve şenliklerin sınıflandırma sistematüğinde nereye, nasıl ve neye göre yerleştirileceği hakkında detaylı bilgi verilmemiştir. Aslında sınıflandırma başlıklarına bakıldığında bunların çok da dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İmirgi’nin tasnifi, sınırlı sayıdaki festivaller üzerinden yapısal ve işlevsel özellikler gözden kaçırılarak yapılmış izlenimi uyandırmaktadır.

Konuyla ilgili bir başka çalışmadaysa Onur Atak (2009: 40), festivalleri hitap ettiği kitleye, düzenleniş sürecine, isimde vurgulanan konulara göre şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Yerel (*Malatya Kayısı Festivali*)
2. Bölgesel (*Güneydoğu Yemekleri Festivali veya Balkan Müziği Festivali*), çeşitli ticaret ve sanayi fuarları (*Uluslararası İzmir Fuarı, Selanik Fuarı vb.*), özel mesleki fuarlar ve sergiler (*banyo fuarı, turizm fuarı, kuyumculuk fuarı vb.*)
3. Ulusal (*Türkiye Üniversitelerarası Halk Oyunları Festivali*)
4. Uluslararası (*Uluslararası İstanbul Film Festivali, Cannes Film Festivali, Berlin Film Festivali, Rio Karnavalı*)
5. Geleneksel-Tekrarlanan (*27. Geleneksel Kemal Paşa Kiraz Festivali*)
6. Tek Bir Alan/Konu/Sanat Dalı ile İlgili Festivaller (*Rock'n Coke-rock müziği, Mengen Türk Yemekleri Festivali, çocuk festivalleri, tiyatro festivalleri*)
7. Çok Alanlı (*Multidisipliner*) Festivaller (*Ayvalık Sanat Festivali: resim, heykel, sinema, edebiyat, müzik vb.*)

Atak'ın çalışması, kendi içerisinde çeşitli tezatları barındırmaktadır. Söz konusu tezatlardan ilki Smith (2005: 343-345) ve İmirgi (2005: 33-34)'nin tasniflerinde olduğu gibi sınıflandırma içerisinde farklı kıstasların kullanılmasıdır. Bir festival hem tek ya da çok alanlı hem yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası hem de geleneksel olabilir. Bu üç grubu oluşturan ölçekler farklı bir yapının farklı özelliklerini bağlamaktadır. Örneğin insanların gruplara ayrılırken renk, boy, kilo vb. fiziksel özelliklerini dikkate almaya benzetmektedir. Yani bir insan hem sarışın hem uzun hem de kilolu olabilir. Sınıflandırmada böylesi ikilemlerin olması tasnif sisteminin salahiyetiyle ilgili şüphe ve tereddütler yaratacaktır.

Atak'ın sınıflandırmadaki tezatlardan ikincisi festival ve şenliklere verilen isimlerden yola çıktığı, yapıyı ve işlevi dikkate almadığı konusundadır. Böylesi bir yaklaşım, kavram karmaşasının yoğun bir biçimde yaşandığı, isimlendirmede standart ve doğru ölçülerin kullanılmadığı, geçişkenliğin, değişimin, dönüşümün oldukça hızlı ve yoğun olarak yaşandığı bir alanda pek çok sıkıntıyı beraberinde getirecektir. Örneğin, "Geleneksel-Tekrarlanan" niteliği, hemen her festivalde karşımıza çıkan bir özelliktir. Yani festivalin süreklilik arz etmesi, kaçınıcsının düzenlendiği isimlendirmede sıklıkla vurgulanır. Bu durum yerel, bölgesel

ölçektekiler için de ulusal, uluslararası boyuttakiler için de geçerlidir. Diğer yandan başlangıçta yerele hitap eden ancak birkaç yıl sonra ulusal hatta uluslararası niteliğe kavuşan çok sayıda festival ve şenlik vardır. Bazen de tam tersi bir durumla karşılaşmakta, uluslararası olarak başlatılan festivaller ekonomik, siyasi ya da kültürel kaygı ve nedenlerle ulusala hatta yerele dönebilmektedir. Bu konuda festival ve şenlikler için sabit ve standart bir ölçü yoktur. Dolayısıyla sınıflandırma esnasında festival isminde kullanılan, festivalin hitap ettiği ya da içerdiği yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası özellikleri gösteren sözcüklerin sınıflandırma için dikkate alınması isabetli değerlendirme yapılmasını engeller. Ayrıca festival ve şenliklerin kültürel, ekonomik, siyasi vb. açılardan doğru bir şekilde incelenmesi, onların sözü edilen niteliklerinden ziyade yapısal ve işlevsel özelliklerinin dikkate alınmasıyla gerçekleşebilir. Atak'ın tasnifinde ise bahsi geçen hususların bir tasnif kriteri olarak gerekli ölçüde kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

Festival ve şenlikler hakkında bugüne kadar yapılmış en kapsamlı tasnif denemesinin Fahri Yıldırım tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Yıldırım (2010: 79)'ın Türkiye'de 2009 yılında düzenlenen festival ve şenliklerle bunların türevleri niteliğindeki 1323 etkinliği dikkate alarak yaptığı sınıflandırması şu şekildedir:

1. Sanat festivalleri: Sergiler, ödül törenleri, sokak sanatları, kurgulamalar ve gösterilerin dâhil olduğu etkinlikler.

1.1. Müzik festivalleri

1.2. Film festivalleri

2. Yöre ve bölge isminin kullanıldığı yer tanıtım amaçlı festivaller: Herhangi bir ürün, sanatsal faaliyet ya da organizasyon niteliğinden ziyade bölgenin tanıtımını kendi ismiyle yapmaya çalışan festivallerdir.

3. Tarımsal ürün/yiyecek festivalleri: Bir bölgeye özgü ürünlerin ve lezzetlerin ziyaretçilere sunulması ile ilişkili festivallerdir.

4. Tarihi olay/anma festivalleri: Bir kimsenin ya da bir olayın anısını onurlandırmak için düzenlenmiş anma töreni hizmetleri, özel seremoni ve anısal günlerdir. Doğal ve tarihi değerleriyle yerleşim adını bir arada kullanarak bu değerlerle yerleşimi özdeşleştirme çabası içinde olan festivallere benzer biçimde festival yerinde doğan ya da yaşayan şair, yazar, sanatçı, tarihi önemi olan kişilerin adı kullanılan festivallerdir.

5. Spor ve özel ilgi festivalleri: Güreş, satranç, avcılık, at yarışı, basketbol, yamaç paraşütü, dama, uçurtma, kızak gibi spor ve özel ilgi alanlarına yönelik festivallerdir.

6. Kültürel değerler ile ilgili festivaller: Yöresel halk oyunu gösterileri, âşıklar şenlikleri, ahilik şenlikleri adı altında kültürel değerlere yönelik olarak düzenlenen festivallerdir.

7. Doğa/tabiat ve mevsim festivalleri: Yöreyle özdeşleşmiş ya da sadece yöreye özgü bir bitkinin temele alındığı ve mevsim tabanlı festivalledir.

8. Birlik ve dayanışma festivalleri: Birlik ve dayanışmayı alt amaçlarından birisi olarak değil asıl hedef olarak temele alan festivallerdir.

9. Dinsel temelli festivaller: Türkiye’de dinsel temelli olarak nitelendirilebileceğimiz festivaller yağmur dualarıdır. Topluca gerçekleştirilen duaların ardından toplu yemeklerin yendiği çok fazla etkinliğe yer vermeyen organizasyonlardır.

10. Fuarlar ve panayrlar: Pazarların dolayısıyla ticaretin öne çıktığı etkinliklerdir.

11. Diğer festivaller: Yapmış olduğumuz kategorilerin dışında, sayılarının azlığı ya da niteliklerinin farklılığı nedeniyle herhangi bir kategoride değerlendirmedığımız festival örnekleridir. Çocuk şenlikleri, dostluk festivalleri, deniz şenlikleri, gençlik festivalleri, eğitim şenlikleri gibi (Yıldırım 2010: 84-111).

Yıldırım’ın, sınıflandırmada festivallerin yapısal ve işlevsel unsurlarını baz aldığı görülmektedir. Çalışma, konuya kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılması, yapısal ve işlevsel bazı unsurların dikkate alınması gibi hususların sınıflandırmada kullanılması bakımından önem arz etmekle birlikte, festivallerin konu, kapsam, işlevsellik gibi özellikler açısından gösterdiği çok sesliliği ve geçişkenliği tam olarak verememektedir. Dolayısıyla içerisinde birden fazla unsur barındıran, hayvanlar, hayvansal ürünler, geçiş dönemleri gibi konularla ilgili festivallerin sınıflandırmada nereye dâhil edileceği soru işareti taşımaktadır.

Tasnifle ilgili eksikliklerden bir başkası ise Yıldırım’ın, “dinsel temelli festivaller” şeklinde bir başlık açmakla birlikte buraya sadece kimilerince eğlence olarak nitelendirilmesi dahi tartışma konusu edinilen yağmur dualarını vermesidir. Zira Türkiye’de dini kökenden kaynaklı etkinlikler denildiğinde ilk akla gelenin İslam inancına dayandırılan etkinlikler olduğu aşikârdır. Bu grupta Ramazan şenlikleri, Ramazan ve Kurban Bayramları içerisinde daha ziyade kırsalda

düzenlenen bayram eğlenceleri, aşure, kutlu doğum etkinlikleri gibi düzenlenmesi dini birtakım hadise ve gerekçelere dayalı etkinlikler yer almaktadır. Oysa Yıldırım, zikredilen etkinliklerden bahsetmediği gibi sanki yalnızca ritüel kökenli uygulamaları “dini temelli festivaller” olarak gördüğü izlenimi uyandırmaktadır. Şayet böylesi bir düşünce taşıyorsa söz konusu başlık altında ritüelistik uygulamalar bakımından zenginlik taşıyan Nevruz, Hıdırellez gibi mevsimsel geçişi kutsamak/kutlamak amacıyla düzenlenen etkinliklerin de burada yer alması gerekmektedir.

Yıldırım, “diğer eğlenceler” başlığı altında aslında farklı ve kendine özgü nitelikler taşıyan etkinlikleri vermektedir. Yapısal ve işlevsel özellikleri itibariyle odağında farklı vurgular barındıran etkinliklerin aynı çatı altında incelenmesi, bunların sahit ve sarit bir biçimde analizini engellemektedir. Zira aynı gruptaki etkinliklerin benzer özellikler arz etmesi gerekmekte ya da en azından ortaklıklarının fazla olması beklenmektedir. Gruplandırmanın bir ön fikir oluşturmak, benzerlerini bir araya getirip farklılarını ayırmak, grupla ilk karşılaşacakların işini bu sayede kolaylaştırmak gibi çeşitli amaçlarla oluşturulduğu düşünüldüğünde zikredilen maddenin söz konusu gayelere pek fazla hizmet etmesi de beklenmemektedir. Gerek Yıldırım’ın gerekse herhangi bir sınıflandırma sistematüğinde “diğer/diğerleri” gibi bir başlığın bulunması da tasnif için negatif özellikler hanesine kaydedilmektedir. Ayrıca Yıldırım’ın bu başlık altında verdiği bazı etkinlikler öteki gruplara da yerleştirilebilir. Örneğin “dostluk festivalleri”, özünde birlik, beraberlik, dayanışma gibi duygulara odaklanmaktadır. Dolayısıyla bu festivallerin “birlik ve dayanışma festivalleri” içerisinde verilmesi uygun olacaktır. Zira odak etkinlik/düzenleme gerekçesi bakımından dostluk festivalleri bu gruptakilerle büyük benzerlikler göstermektedir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz bütün unsurlar ve konuyla ilgili yapılan çalışmalardaki eksiklikler neticesinde Türkiye’deki festival ve şenliklerin kapsamlı bir biçimde ele alınmasıyla hazırlanmış bir sınıflandırma çalışmasının olmadığı görülmektedir. Türkiye’de festivaller ve şenlikler üzerine yapılacak çalışmalarda konu sınırlandırmasını yapabilmek, benzer yapısal ve işlevsel özelliklere sahip etkinlikleri birlikte ele alabilmek, festivallerin kapsam ve amaçlarını doğru okuyup analiz edebilmek gibi gerekçeler tasnif çalışmalarının önemini göstermektedir. Söz

konusu düşünceler ışığında festivallerin gerek yapısal ve işlevsel özellikleri gerek çok sesli yapıları gerekse geçirdikleri hızlı değişim, dönüşümler dikkate alınarak bir sınıflandırma yapılmalıdır.

Türkiye'deki festival ve şenlikler için farklı kıstasların kullanılmasıyla oluşturulabilecek birden fazla sınıflandırma bulunmaktadır. Yapılan her sınıflandırma festivallerle ilgili farklı konulara dikkatleri çekecektir. Bu kapsamda ele alınabilecek unsurlardan birisi festivalin düzenlendiği/ortaya çıktığı yer/mekândır. Yani festivaller, kırsal ya da kentsel yaşam kaynaklı olmaları dikkate alınarak sınıflandırılabilirler. Söz konusu sınıflandırmayla Türk toplumunun ne kadarının kentli/kent kökenli, ne kadarının köylü/köy kökenli dolayısıyla modern ve gelenekselci olduğu ortaya konulabilir. Ancak böylesi bir sınıflandırma festivallerle ilgili zikredilen verileri sunarken başka pek çok unsurun gözden kaçırılmasına yol açacaktır.

Bir başka sınıflandırma kriteri olarak festivalin hitap ettiği kitleye ya da ölçüğe göre yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası nitelikleri kullanılabilir. Bu durum, etkinliklerin söz konusu yapılarında meydana gelen hızlı değişim ve dönüşümler nedeniyle standart bir seyir takip etmeyeceği yani festival ve şenlikler sık sık ölçüğü bakımından yerelden bölgeye, ulusaldan uluslararasına ya da tam tersi bir evrilme geçirdikleri için Türkiye'deki festival ve şenlikler açısından kuşatıcı bir sınıflandırma ortaya çıkartmamakla birlikte bu etkinliklerle ilgili farklı verileri gözler önüne serecektir.

Türkiye'deki festival ve şenlik sınıflandırmalarında dikkate alınabilecek bir diğer husus da dini ya da ladini kökendir. Festivallerin ne kadarının dini ne kadarının profan olduğunun ortaya konulması Türk eğlence kültüründe dinin etkisinin ve hegemonyasının olup olmadığı, şayet varsa ne ölçüde ve ne şekilde bulunduğu tespit edilmesi açısından ipuçları verecektir. Ancak din faktörü, bazı etkinliklerde tek başına egemenlik kurarken bazılarında diğer unsurlar tarafından sindirildiği için böylesi bir sınıflandırma tek başına festival-din ilişkisini net olarak gösteremeyecektir.

Sınıflandırma için kullanılacak ölçütlerden bir diğeri ise festivali düzenleyen/destekleyen erktir. Festivallerin organizasyonunda görev alan

kurum/kuruluş/kişi ya da kişilerin resmi, yarı resmi veya gayri resmi kimlikleri/yapıları etkinliklerle ilgili farklı verileri ortaya koyacaktır. Lakin bu bilgi de gerek erkin sürekli değişim göstermesi gerekse erk takibinin her zaman mümkün olamaması gibi nedenlerden ötürü tek başına yeterli gelmeyecektir.

Türkiye’deki festival ve şenliklerin tasnifinde yararlanılabilecek başka bir kıstas da odak etkinlik(ler)in sayısıdır. Festivallerin düzenlenmesine kaynaklık eden odak etkinlik ve amaçların tek ya da çok olmasına bağlı oluşturulacak bir tasnif, organizasyonlara kaynaklık eden/hayat veren amillerin net bir biçimde görülmesi açısından fayda sağlayacaktır.

Yukarıda sözü edilen sınıflandırma kıstaslarının her biri şüphesiz festivallerle ilgili farklı verileri gözler önüne serecektir. Ancak zikredilen ölçütlerin hiç birisi tek başına Türkiye’deki festival ve şenliklerin yapısal ve işlevsel özelliklerinin bütününe ortaya koymak için yeterli değildir. Gerek festivallerin tamamını kapsayıcı olması gerekse festivallerle ilgili birçok unsuru ve bilgiyi gözler önüne sermesi için yapılabilecek bir sınıflandırmada kullanılması gereken kriterlerin söz konusu özelliklerin birçoğunu içine alacak nitelik taşıması gerekmektedir. Bu düşünceler ışığında ortaya çıkan ikinci sınıflandırma önerimiz isminde festival, şenlik, karnaval sözcüklerini taşıyan ya da adı her ne olursa olsun halk tarafından söz konusu isimlerle anılan eğlenceler üzerinden yapılabilecek bir tasniftir. Bu kapsamda gerek sınıflandırma başlıklarını seçerken gerekse tespit edilen festivalleri bu başlıklar altına yerleştirirken dikkate alınan en önemli husus, festivalde odak kabul edilen etkinlik ve amaçlar olmuştur. Dolayısıyla festivalin ana ekseninde yer alan, festivalin düzenlenmesine vesile olan durum, olay, olgu ve objeler kısacası “ana izlek”, sınıflandırma yapısının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Söz konusu izleğin tespitinde ise festivallerin yapısal ve işlevsel unsurlarıyla, düzenlendikleri bağlamdan istifade edilmiştir. Zira festivallerin isimleri kimi zaman içerikle örtüşmediği; dikkat çekmek, uygun olacağını düşünmek, alışılacağı bozmamak gibi kaygılarla verildiği; festivalin içeriği ve kapsamı değişmesine rağmen isimde revizyona gidilmediği için her festivalde isimlendirmeden hareketle “ana izlek” takibi ve yerleştirme yapılması mümkün olmamıştır. Sözü edilen hususlar çerçevesinde oluşturulan sınıflandırma şu şekildedir:

1. Anma ve Tanıtmayı Öne Çıkaran Festivaller

1.1. Tek öğeli anma ve tanıtma festivalleri

1.1.1. Tarihi şahıslarla ilgili festivaller

1.1.2. Tarihi olaylarla ilgili festivaller

1.2. Çok öğeli anma ve tanıtma festivalleri

1.2.1. Yerle/Mekânla ilgili festivaller

1.2.2. Kültür-Sanat-Turizmle ilgili festivaller

2. Tarımsal ve Hayvansal Ürünleri, El Sanatlarını ve Tabiat Unsurlarını Öne Çıkaran Festivaller

2.1. Tarımsal ürünlerle ilgili festivaller

2.2. Hayvansal ürünlerle ilgili festivaller

2.3. Hayvanlarla ilgili festivaller

2.4. El sanatlarıyla ilgili festivaller

2.5. Tabiatla ilgili festivaller

2.6. Karma Unsurlarla ilgili festivaller

3. Spor Dallarını Öne Çıkaran Festivaller

3.1. İnsanın ön planda olduğu sporlarla ilgili festivaller

3.1.1. Güreşle ilgili festivaller

3.1.2. Doğa sporlarıyla ilgili festivaller

3.1.3. Olimpiyatlara ilgili festivaller

3.1.4. Motor sporlarıyla ilgili festivaller

3.1.5. Motorsuz araçlarla ilgili festivaller

3.1.6. Atlı sporlarla ilgili festivaller

3.1.7. Biriçle ilgili festivaller

3.2. Hayvanın ön planda olduğu sporlarla ilgili festivaller

3.2.1. *Hayvan greşleriyle ilgili festivaller v*

3.2.2. *Hayvan koşularıyla ilgili festivaller*

4. Sanat Dallarını Öne Çıkaran Festivaller

4.1. Tek bir sanat dalını öne çıkaran festivaller

4.1.1. *Tiyatroyla ilgili festivaller*

4.1.2. *Müzikle ilgili festivaller*

4.1.3. *Dansla ilgili festivaller*

4.1.4. *Sinemayla ilgili festivaller*

4.1.5. *Edebiyatla ilgili festivaller*

4.1.6. *Fotoğrafçılıkla ilgili festivaller*

4.2. *Birden fazla sanat dalını öne çıkaran festivaller*

5. Mevsimsel/Zamansal Döngü ve Kutlamaları Öne Çıkaran Festivaller

5.1. Mevsimsel geçişi sağlamak/kutlamak için düzenlenen festivaller

5.2. Bolluk ve bereketi sağlamak/kutlamak için düzenlenen festivaller

6. Katılımcıları Öne Çıkaran Festivaller

7. Birlik, Beraberlik, Dayanışma, Hoşgörü gibi Duygu ve Düşünceleri

ne Çıkaran Festivaller

8. Ticari Meta ve Amaçları Öne Çıkaran Festivaller

9. Geçiş Dönemlerini Öne Çıkaran Festivaller

9.1. Sünnetle ilgili festivaller

9.2. Düğünle ilgili festivaller

10. Eğitim ve Bilimi Öne Çıkaran Festivaller

11. Dini Gün ve Gerekçeleri Öne Çıkaran Festivaller

1. Anma ve Tanıtmayı Öne Çıkaran Festivaller²¹

Festivallerin hepsinde görülebilecek genel bir nitelik olan anma ve tanıtma bazı festivallerde etkinliğin düzenlenme gerekçesi olarak ikinci planda kalırken bazılarında her şeyden önce gelmektedir. Bazı festivaller ticaret, birlik, dayanışma, spor, sanat gibi olgularla organize edilirken bazı festivaller de bir şahsın, yerin, olayın ya da herhangi başka bir unsurun anılması ve tanıtılması gayesiyle düzenlenmektedir. Anma ve tanıtıma konu edinilen hususa göre çeşitlilik arz eden bu tür festivalleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1.1. Tek ögeli anma ve tanıtma festivalleri

Anma ve tanıtma düşüncesinin tek bir konu üzerinde odaklanılarak verildiği festivallerdir. Halk nezdinde değerli şahısların, önemli, tarihsel olayların anıldığı ve tanıtıldığı festivaller bu grup içerisinde yer almaktadır.

1.1.1. Tarihi şahıslarla ilgili festivalleri

Toplumun gerek siyasi, gerek sosyal gerek sanatsal gerek sportif gerek dini gerekse kültürel hayatında önemli yer edinmiş, değer verilen isimlerini genellikle doğum ya da ölüm yıl dönümlerinde anmak için düzenlenen festivalledir. Söz konusu şahıslar siyasetçi, asker, yazar, şair, âşık, sanatçı, edebiyatçı, din/kanaat önderi, peygamber, sporcu, tarihçi, devlet yöneticisi gibi yaşayan ya da ölmüş; yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası üne sahip olabilir. Festival kapsamında bu

²¹ Sınıflandırma hakkında belirtilmesinde fayda görülen birkaç husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sınıflandırma sıralamasıyla ilgilidir. Festival sınıflandırmasında maddeler konuyla ilgili Türkiye’de düzenlenen etkinlik sayıları dikkate alınarak sıraya konulmuştur. Sayı bakımından en fazla olan festivaller sınıflandırmada ilk sırayı alırken diğerleri niceliğine göre sıralanmıştır. İkinci olarak ise Türkiye’de Cumhuriyet döneminde düzenlendiği tespit edilen festivallerin sınıflandırmada ilgili yerlere yerleştirilmesiyle alakalıdır. Tespit edilen festivallerden bazılarının birden fazla maddede yer alması muhtemel gibi görünmektedir. Ancak burada festivalde odaklanılan ana etkinlikler göz önünde bulundurulurken festival ilgili madde altına konulmuştur. Üçüncü husus da sınıflandırmının genişletile/geliştirile/bilmesi hakkındadır. Şayet ileride ortaya konulan sınıflandırmaya yerleştirilmesi mümkün olmayan festivaller tespit edilirse ilgili başlık altına ya da başlı başına yeni bir madde eklenerek konuya çözüm bulunabilir. Örneğin tespit edilecek bir heykel festivali için “4. sanat dallarıyla ilgili festivaller” başlığı altına “4.1.7. Heykelcilikle ilgili festivaller” şeklinde yeni bir madde ilave edilebilir.

şahısların hayatları, öğretileri, yaptıkları önemli işler, değerleri vb. halka anlatılmakta halkın sevgi ve saygısını kazanmış bu kişilerin onurlandırılması, anılması, tanıtılması, anlaşılması gibi amaçlar festivaldeki çeşitli etkinliklerle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu kategoride değerlendirilen festivallerde zikredilen amaçların festivalin merkezinde yer alması, tali unsur olarak işlenmemiş olması gerekmektedir. Zira bazı festivallerde halk yaşamında önemli yeri olan şahısların ismi festivalde anılırken festivalin düzenlenmesindeki temel gerekçe noktasında pasif kalmaktadır. Özellikle spor ve sanat festivallerinde böylesi durumlarla karşılaşmaktadır. Örneğin Kurtdereli Pehlivan Güreş ve Şenliklerinde festivalin düzenleme gerekçesi Kurtdereli Pehlivan'ı anmaktan önce güreş etkinlikleri organize etmektir. Birincisi tali ikincisi ise asli gerekçe olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla bu tarz festivaller ilgili diğer gruplarda verilmektedir. Türkiye'de söz konusu kapsamda düzenlenen 66 festival tespit edilmiştir. Bunlar; 111²², 161, 166, 180, 221, 232, 235, 334, 335, 333, 342, 349, 352, 356, 377, 414, 415, 456, 457, 476, 515, 552, 568, 572, 573, 584, 591, 595, 602, 615, 618, 657, 725, 735, 742, 835, 890, 914, 944, 951, 960, 970, 977, 982, 983, 990, 1011, 1012, 1036, 1042, 1054, 1100, 1107, 1111, 1112, 1138, 1145, 1191, 1210, 1305, 1408, 1412, 1417, 1463, 1476, 1555 nolu festivalledir.

1.1.2. Tarihi olaylarla ilgili festivalleri

Bir milletin veya toplumun gerek tarihi gerekse kültürel hayatında derin izler bırakan kurtuluş savaşı, kazanılan zaferler, düşman işgalinden kurtuluş, bir yeri fethetme gibi önemli olayları anmak amacıyla düzenlenen festival ve şenliklerdir. Tarihi bir hadisenin anılması bazı festivallerin etkinlik takviminde yer alan unsurlardan birisiyken burada, olayı odak merkezine yerleştirerek “ana izlek” şeklinde belirleyen festivaller kastedilmektedir. Anadolu coğrafyasına göç ettiğiinden beri gerek uzak gerekse yakın tarihinde pek çok savaş görmüş ve zafer kazanmış olan Türkler, cumhuriyet tarihindekiler ağırlıklı olmakla birlikte hem Malazgirt Savaşı gibi Selçuklu hem de İstanbul'un fethi gibi Osmanlı tarihi içerisinde gerçekleşen

²² “1.3. Türkiye'deki Festival ve Şenlikler” başlıklı bölümde bir tablo halinde verilen festivaller, sınıflandırmada uygun yerlere tek tek yerleştirilmiştir. Gerek isim tekrarının gerekse tekrar yazımla oluşacak hacim şişirmesinin önüne geçmek için festivaller burada, zikredilen bölümde verilen numaralarıyla yer almaktadır.

önemli olaylar için de festival ve şenlikler düzenlemektedir. Türkiye’de bu konuya direkt temas ettiği tespit edilen 30 festival şu şekilde numaralandırılmıştır: 46, 74, 77, 80, 103, 162, 391, 413, 429, 434, 458, 598, 623, 706, 724, 763, 796, 846, 866, 867, 868, 869, 870, 997, 892, 913, 1115,1140, 1160, 1310.

1.2. Çok ögeli anma ve tanıtma festivalleri

Festivalin odağında anma ve tanıtma amaçlı birden fazla konunun eşit değerde yer edindiği festivallerdir. Köy, ilçe, il gibi beldeler, çeşitli tarihi yapılarla ilgili turistik, maddi ve manevi değerleri; bir topluluğun, milletin kültürel-sanatsal-egitimsel özellikleri, yapıları, unsurları bu tür festivallerde anma ve tanıtma amacıyla işlenen konular arasındadır. Tek bir olgudan ziyade genelin gösterilmesi ve bahsedilen unsurların sıklıkla iç içe geçmesi bu tür festivallerin belirgin özelliklerindedir. Çok ögeli anma ve tanıtma festivalleri, gerek yapısal gerekse işlevsel özelliklerine sınırlama getirilmeksizin, arzu edildiği şekilde ve oranda ana izlek belirleyebilmesi; değişim ve dönüşüm konusunda serbestliği diğer festival türlerine oranla daha fazla olması; farklı zevklere, ilgilere aynı anda hitap etme gücü, hatta bu güç dolayısıyla geniş katılımcı çekebilme potansiyeli vb. gerekçelerle gerek organizatörler gerekse halk tarafından yoğun rağbet görmektedir. Türkiye’de düzenlenen festivaller ve şenlikler içerisinde yarıya yakını bu kategoriye girmektedir. Sözü edilen anma ve tanıtma niteliğine sahip tespit edilen 610 festival, yukarıda sayılan özellikleri dolayısıyla hem kendi içlerindeki hem de diğer alanlardaki festivallerle geçişkenliğin en yoğun yaşandığı grubu oluşturmaktadır. Farklı gruplardaki festivaller, ana izleklerindeki değişiklikler aracılığıyla bu gruba kolayca dâhil edilebilmektedir.

1.2.1. Yerle/Mekânla ilgili festivalleri

Bu başlık altında bir yere ait, o yerin doğal, kültürel vb. güzelliklerini/özelliklerini konu edinerek bunları tanıtmak amacıyla düzenlenen çok izlekli festivaller yer almaktadır. Zira mekânın ön plana çıkarıldığı söz konusu özelliklere haiz festivallerde öncelikli amaç bir anlamda mekân odaklı organizasyonlar düzenlemek, mekânın tanıtımını sağlamaktır. Şayet festival mekânın

ve dolayısıyla mekânda yaşayanlara özgü sosyal ve kültürel hayatın değil de genel itibariyle Türk kültür yaşamına odaklı etkinliklere sahne oluyorsa bu grup içerisinde dâhil edilmemiştir. Bu grupta ağırlıklı olarak yayla şenliklerinin, kırsal kesimlerde düzenlenen festivallerin geniş yer edindiği görülmektedir. Ayrıca tarihi ve turistik öneme sahip kale, sur, antik tiyatro gibi mekânlarla dağ, ova, vadi vb. yerlerin doğal güzelliklerinden faydalanmak ve buraların tanıtımını yapmak amacıyla düzenlenen şenlikler de burada verilmektedir. Türkiye’deki festivallerin dağılımı incelendiğinde 421 ile tabiri caizse aslan payının bu kapsamda düzenlenen festivallere ait olduğu görülmektedir. Türkiye’de zikredilen bağlamda düzenlenen festivallerin sıra numaraları şu şekildedir: 17, 19, 35, 37, 40, 42, 43, 49, 54, 89, 91, 97, 98, 106, 108, 117, 120, 126, 136, 137, 140, 141, 142, 143, 147, 151, 152, 155, 163, 176, 182, 195, 199, 201, 206, 210, 219, 226, 230, 233, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 246, 249, 250, 253, 256, 258, 263, 273, 281, 290, 293, 294, 296, 299, 310, 317, 328, 331, 337, 350, 351, 353, 355, 357, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 370, 371, 374, 376, 392, 399, 403, 407, 408, 433, 459, 461, 464, 465, 466, 467, 475, 479, 481, 482, 483, 484, 486, 491, 493, 498, 499, 501, 506, 509, 526, 531, 537, 539, 540, 541, 543, 544, 546, 547, 560, 562, 565, 574, 576, 578, 583, 588, 590, 593, 594, 597, 603, 605, 608, 610, 612, 627, 629, 633, 635, 636, 638, 640, 643, 644, 645, 646, 650, 651, 656, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 678, 679, 680, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 693, 694, 708, 709, 710, 711, 714, 715, 717, 732, 733, 734, 741, 755, 759, 769, 772, 779, 786, 811, 815, 816, 827, 830, 831, 840, 843, 849, 851, 863, 876, 915, 925, 926, 927, 929, 930, 931, 932, 938, 947, 950, 956, 959, 966, 968, 969, 976, 978, 980, 981, 985, 986, 987, 991, 1000, 1032, 1037, 1044, 1046, 1049, 1057, 1060, 1061, 1064, 1065, 1069, 1070, 1071, 1072, 1074, 1075, 1076, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1085, 1086, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1097, 1098, 1099, 1114, 1116, 1146, 1166, 1182, 1192, 1194, 1195, 1201, 1204, 1209, 1222, 1225, 1248, 1260, 1261, 1262, 1267, 1268, 1270, 1273, 1274, 1275, 1278, 1284, 1285, 1286, 1287, 1292, 1293, 1294, 1299, 1300, 1301, 1303, 1315, 1316, 1317, 1318, 1320, 1322, 1323, 1325, 1328, 1333, 1334, 1337, 1379, 1383, 1384, 1385, 1391, 1393, 1397, 1398, 1399, 1413, 1414, 1416, 1420, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1450, 1452, 1461, 1464, 1472, 1473, 1475, 1477, 1478, 1481, 1484, 1491, 1492, 1494, 1495, 1496, 1497, 1501, 1502,

1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1523, 1525, 1526, 1527, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1541, 1542, 1543, 1544, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1556, 1557, 1559, 1561, 1562, 1563, 1564, 1567, 1568, 1573, 1575, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1601, 1602, 1604, 1606, 1607, 1608, 1612, 1613, 1616.

1.2.2. Kültür-Sanat-Turizmle ilgili festivaller

Festival her ne kadar belirli bir yerde düzenlense de anma ve tanıtmanın merkezinde, sadece tek bir yöreye ait unsurların değil; kültür-sanat-turizm-eğitim gibi alanlara yönelik birden fazla bölgesel ya da ulusal değerlerin aynı düzlemde ve anda yer aldığı festivallerdir. Bir önceki başlıkta ele alınan festivallerle aralarındaki en temel fark, birinde anma ve tanıtmanın yerel, ulusal ya da uluslararası ölçekte yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın anılan ve tanıtılan değerlerin yerelliği, diğerindeyse ulusal ya da uluslararasılığıdır. Yani bir yerde düzenlenen uluslararası nitelikli bir festivalde tanıtımı yapılan değerler, unsurlar sadece festivalin düzenlendiği bölgeyle sınırlıysa birinci; farklı bölgelerde de kabul edilen değerler, unsurlar konu edinilerek düzenlendiyse ikinci yani bu grupta yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye ölçeğinde konuyla ilgili tespit edilen 190 tane festival bulunmaktadır. Bunlar; 38, 55, 69, 72, 76, 81, 84, 87, 131, 169, 184, 188, 208, 209, 211, 218, 222, 224, 231, 260, 277, 278, 285, 286, 297, 302, 311, 312, 316, 330, 340, 341, 367, 373, 381, 383, 390, 405, 409, 410, 416, 419, 423, 428, 431, 447, 455, 472, 477, 487, 492, 502, 503, 508, 511, 529, 533, 536, 545, 548, 567, 585, 587, 589, 596, 601, 604, 609, 621, 630, 632, 634, 641, 647, 648, 649, 655, 697, 699, 700, 702, 703, 716, 726, 727, 744, 758, 768, 770, 771, 780, 784, 807, 810, 848, 859, 860, 861, 872, 888, 906, 907, 908, 909, 949, 955, 961, 962, 963, 967, 973, 979, 998, 1014, 1018, 1019, 1026, 1039, 1048, 1052, 1055, 1059, 1063, 1068, 1083, 1084, 1113, 1119, 1121, 1122, 1123, 1125, 1133, 1134, 1142, 1161, 1176, 1190, 1217, 1224, 1228, 1231, 1232, 1233, 1236, 1238, 1240, 1241, 1258, 1265, 1283, 1288, 1289, 1297, 1302, 1304, 1382, 1389, 1392, 1400, 1403, 1411, 1419, 1423, 1424, 1426, 1427,

1428, 1437, 1446, 1447, 1458, 1460, 1465, 1467, 1486, 1488, 1493, 1521, 1545, 1546, 1576, 1580, 1581, 1593, 1594, 1599, 1605, 1620, 1624 nolu festivallerdir.

2. Tarımsal ve Hayvansal Ürünleri El Sanatlarını ve Tabiat Unsurlarını Öne Çıkaran Festivaller

Bir yörenin maddi kültür değerleri, ürünleri ve varlıklarını “en iyisinin/kalitelinin/meşhurunun kendi yörelerinde olduğu” iddiasıyla/sloganıyla düzenleniş gerekçesinin ve etkinliklerinin ana eksenine yerleştiren festivallerdir. Başlıktaki unsurların bir arada anılmasının en önemli sebebi, düzenlenilen festivallerde söz konusu öğelerin çoğu zaman ya birlikte, yan yana yer almasından ya da iç içe geçmesindedir. Bu tür festivallerde ağırlığın yiyecek-içecek odaklı ürünlerde olduğu görülür. Söz konusu festivaller, yörede yetiştirilen/üretilen ürünlerin/varlıkların reklamının ve pazarlamasının yapılması, insanların bu ürünlere/varlıklara kolayca ulaşımının sağlanması, üretimin devamı için yöre halkının teşvik edilmesi gibi amaçlarla düzenlenmektedir. Türkiye’de en yaygın festivaller sıralamasında ikinciliği almaktadır. Kendi içinde çeşitlilik gösteren bu tür festivallerin Türkiye’deki sayısı toplamda 425 olarak tespit edilmiştir.

2.1. Tarımsal ürünlerle ilgili festivaller

Belli bir ürün odağında hazırlanılmış festivaller içerisinde çoğunluk tarımsal hayatla ilgili olanlardır. “Tarım toplumu” niteliğiyle anılan bir ülkede ortaya çıkan bu sonuç, şaşırtıcı olmasa gerektir. Zira verimli tarım arazilerine sahip Türkiye’de birçok insan için tarımsal üretim ve tüketim önemli bir geçim kaynağıdır. Dünyanın en eski festival türlerinin de tarımsal üretimle ilgili olduğu bilinmektedir (Yıldırım 2010: 96). Tarımın insan hayatındaki yeri, tarihi ve önemi düşünüldüğünde bu durum gayet anlaşılırdır. Türkiye’de bu konuyla ilgili 272 festival tespit edilmiştir. Bunlar içerisinde; 2, 14, 21, 25, 27, 28, 36, 39, 41, 51, 59, 60, 65, 67, 70, 78, 90, 95, 96, 99, 112, 115, 127, 128, 130, 132, 133, 135, 138, 148, 149, 150, 153, 157, 159, 165, 174, 183, 185, 187, 192, 194, 205, 212, 236, 252, 261, 265, 267, 268, 271, 272, 274, 276, 289, 291, 301, 308, 326, 336, 339, 347, 348, 354, 369, 372, 378, 379, 382, 386, 393, 395, 396, 401, 404, 424, 427, 430, 435, 441, 443, 445, 450, 451, 454, 469, 470, 471,

490, 497, 500, 504, 505, 512, 514, 517, 518, 519, 520, 522, 523, 524, 525, 528, 530, 555, 557, 563, 564, 577, 581, 619, 622, 624, 625, 628, 631, 639, 642, 652, 659, 681, 707, 718, 722, 724, 729, 737, 738, 739, 762, 764, 775, 788, 797, 799, 800, 808, 812, 813, 814, 833, 838, 844, 854, 857, 858, 874, 878, 889, 899, 912, 934, 935, 939, 941, 943, 945, 971, 972, 974, 989, 992, 994, 996, 997, 999, 1003, 1005, 1006, 1008, 1009, 1013, 1015, 1017, 1021, 1022, 1027, 1030, 1033, 1034, 1035, 1038, 1040, 1041, 1045, 1053, 1056, 1058, 1062, 1066, 1067, 1073, 1088, 1089, 1102, 1105, 1106, 1120, 1127, 1129, 1132, 1135, 1136, 1143, 1144, 1154, 1156, 1157, 1158, 1159, 1162, 1163, 1164, 1165, 1167, 1169, 1170, 1172, 1174, 1175, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1184, 1186, 1187, 1193, 1196, 1197, 1198, 1200, 1214, 1220, 1223, 1234, 1249, 1253, 1256, 1264, 1272, 1276, 1306, 1308, 1331, 1338, 1404, 1407, 1440, 1441, 1443, 1453, 1454, 1455, 1462, 1474, 1482, 1483, 1489, 1514, 1522, 1524, 1569, 1574, 1596, 1597, 1598, 1609, 1618, ve 1619 nolu festivaller yer almaktadır.

2.2. Hayvansal ürünlerle ilgili festivaller

Türkiye’de tarımdan sonra ve hatta çoğu zaman onunla yan yana anılan ikinci üretim hayvancılıkla ilgilidir. Tarım ve hayvancılık insan hayatı içinde iç içe geçmiş durumdadır. Bu grupta en fazla düzenlenen etkinlikler sıralamasında ikinci sırayı hayvansal ürünlerle ilgili olan festivaller almaktadır. 47 tanesi tespit edilen bu tür festivallerin sıra numaraları, 34, 52, 66, 225, 227, 229, 255, 288, 307, 321, 444, 449, 551, 554, 569, 570, 579, 592, 611, 637, 774, 777, 781, 795, 855, 883, 891, 942, 965, 975, 1124, 1226, 1252, 1313, 1314, 1378, 1388, 1409, 1448, 1499, 1500, 1540, 1558, 1570 1600, 1603 ve 1627’dir.

2.3. El sanatlarıyla ilgili festivaller

Dokuma, örgü, oyma, işleme gibi alt dallara ayrılan el sanatları, Türkiye’de “el emeği göz nuru” halı, kilim, havlu, oya, tahta oymacılığı gibi özel alanlara yönelik ürünlerin üretimiyle dikkat çekmektedir. Bu grup, adı geçen ürünleri konu edinen festivalleri kapsamaktadır. Türkiye’de bu konuyla ilgili 63, 85, 92, 197, 220, 257, 313, 318, 324, 516, 527, 532, 613, 728, 747, 834, 954, 993, 1031, 1087, 1103,

1457, 1459, 1470, 1485, 1487, 1577, 1617. sıradakiler olmak üzere 28 tane festival tespit edilmiştir.

2.4. Tabiatla ilgili festivaller

Kaplıca, şifalı su, ağaç, orman gibi doğayla ilgili unsurların festivalin düzenlenmesinde etkili gerekçe olarak öne çıktığı festivallerdir. Sayıları 20 olarak tespit edilen bu festivallerin sıra numaraları; 254, 325, 329, 346, 380, 452, 521, 566, 599, 606, 736, 1101 1104, 1153, 1188, 1296, 1319, 1327, 1415 ve 1490'dır.

2.5. Hayvanlarla ilgili festivaller

Bazı festivallerde hayvan ürünlerinden ziyade hayvanların festivalin odak ekseninde yer aldığı görülmektedir. Bu tür festivaller tek bir türe özgü hayvanları tanıtmak, onlarla hayvan severleri buluşturmak, onlara dikkat çekmek gibi amaçlarla düzenlenmektedir. Bu kapsamda at, kelaynak, köpek, horoz, kuş gibi Türkiye'de görülen ya da Türkiye coğrafyasına özgü özellikler arz eden hayvanlarla ilgili olduğu tespit edilen 16 festival vardır. Bunlar; 200, 223, 228, 245, 315, 343, 871, 885, 852, 984, 1259, 1271, 1324, 1439, 1442 ve 1468 nolu festivallerdir.

2.6. Karma unsurlarla ilgili festivaller

İçerisinde hem hayvansal hem tarımsal hem de el sanatları ve doğayla ilgili ürünlere/varlıklara eşit şekilde yer veren festivallerdir. Bunlar içerisinde tespit edilenlerin sayısı, 44, 48, 57, 50, 62, 327, 345, 534, 586, 617, 677, 719, 750, 756, 804, 839, 924, 958, 1095, 1126, 1257, 1380, 1390, 1438, 1566, 1571. sıradakiler olmak üzere 26 tanedir.

3. Spor Dallarını Öne Çıkaran Festivaller

Sportif faaliyetlere sporla doğrudan alakası olmayan farklı tür ve nitelikteki birçok festivalde yer verilmektedir. Ancak bazı festivallerde bir spor dalı öne çıkarılmakta, festival bu spor dalına yönelik etkinliklerle şekillenmektedir. Güreş,

motorlu-motorsuz araç sporları, karma yapılu spor organizasyonları -olimpiyatlar-, yürüyüş, tırmanma, yüzme, dalma, koşu, uçurtma uçurtmak, avcılık vb. doğa sporları, cirit, briç gibi sportif faaliyet odaklı düzenlenen birçok festival bulunmaktadır. İnsanlarla ilgili sporların da kendi içerisinde koşu, halter, güreş gibi bedensel aktivitelere, bedeni güçlendirmeye yönelik ve briç, satranç, tavla, mangala gibi zihinsel aktivitelere, zihni melekeleri güçlendirmeye dönük hem bedensel hem de zihinsel sportif faaliyetler olmak üzere iki farklı alanda yer aldığı görülmektedir. Sadece insanların değil, hayvanların spor kapsamında değerlendirilebilecek davranışları da bu çerçevede girmektedir. Güreş, koşu vb. hayvanları öne çıkaran sporlar arasında yer almaktadır.

Spor festivallerinin önemli özelliklerinden birisi olan yarış ve yarışma niteliği dikkat çekicidir. Sporun doğası gereği grup halinde oynanması, beraberinde bir kazananı ve kaybeden(ler)i getirmektedir. Dolayısıyla yarış ve yarışma niteliğinin en yoğun biçimde görüldüğü festivallerdir. Zikredilen özellikleri yanı sıra spor festivalleri, sporcuların yarışması ve başarılı olanların ödüllendirilmesi, kendini tanıtması, yetenekli sporcuların keşfedilmesi, spora teşvik edilmesi, sporun sevdirmesi vb. için uygun zemini sunmaktadır (Yıldırım 2010: 104). Türkiye’de çeşitli spor dallarına yönelik düzenlenen toplamda 143 festival tespit edilmiştir.

3.1. İnsanı öne çıkaran sporlarla ilgili festivaller

3.1.1. Güreşle ilgili festivaller

Türkiye’de düzenlenen spor festivalleri içerisinde en sık rastlanılanı güreş festivalleridir. Söz konusu durumda güreşin ata sporu olmasının önemli bir yeri vardır (Yıldırım 2010: 104). Karakucak, yağlı ve aba güreşleri en fazla rağbet edilen güreş türleridir. Türkiye’deki festival ve şenlikler içerisinde tarihi oldukça eskiye dayanan etkinlikleri de yine bu grupta görmek mümkündür. Türkiye’de doğrudan güreşi konu edindiği tespit edilen 55 festivalin sıra numarası şu şekildedir: 15, 16, 18, 23, 26, 110, 175, 179, 203, 282, 309, 384, 385, 398, 406, 462, 473, 474, 478, 510, 558, 600, 607, 658, 704, 723, 765, 773, 910, 911, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 1004, 1096, 1131, 1189, 1199, 1237, 1279, 1277, 1307, 1309, 1387, 1396, 1405, 1418, 1466, 1469 ve 1626.

3.1.2. Doğa sporlarıyla ilgili festivaller

Su sporları, yürüyüş, avcılık, koşu, tırmanma/dağcılık, uçurtma, olimpiyat, yamaç paraşütü, ekstrem, hava sporları gibi doğaya ve doğanın çeşitli unsurlarına bağlı olarak gerçekleştirilen spor festivalleri bu grupta yer almaktadır. Sayıları 32 olarak tespit edilen söz konusu festivallerin sıra numaraları şu şekildedir: 3, 6, 11, 32, 75, 94, 167, 168, 266, 283, 300, 344, 400, 412, 437, 448, 571, 720, 754, 789, 790, 894, 895, 896, 897, 995, 1155, 1295, 1326, 1335, 1336 ve 1401.

3.1.3. Olimpiyatlarla ilgili festivaller

İçerisinde birden fazla ve farklı spor dalını barındıran festivallerdir. Doğrudan olimpiyat adıyla düzenlenenlerin yanı sıra “spor festivalleri/şenlikleri” adı altında organize edilenler de mevcuttur. Türkiye’de düzenlendiği tespit edilen 58, 82, 436, 580, 582, 695, 1312, 1329 ve 1331. olmak üzere dokuz olimpiyat özelliğe haiz festival bulunmaktadır.

3.1.4. Motor sporlarıyla ilgili festivaller

Genel itibariyle motosiklet sporlarıyla ilgili festivalleri içine alan bu grupta düzenlenen dört tane festival bulunmaktadır. Bunlar; 731, 793, 1239 ve 1595. sıradakilerdir.

3.1.5. Motorsuz araçlarla ilgili festivaller

Bu grupta bisiklet, el yapımı araba vb. insan gücüyle çalışan motorsuz taşıtların kullanımıyla gerçekleştirilen sportif faaliyetlere yönelik festivaller yer almaktadır. Sayıları üç olarak tespit edilen festivaller 33, 178 ve 1332. sıra numaralarıdır.

3.1.6. Atlı sporlarla ilgili festivaller

Türkiye’de atlı spor denildiğinde ilk akla gelen spor dalının cirit olduğunu söylemek sanırız yanlış olmasa gerektir. Güreş gibi bir ata sporu olan ciridi doğrudan konu edinen 760 ve 1148. olmak üzere iki tane festival tespit edilmiştir.

3.1.7. Briçle ilgili festivaller

Bilindiği üzere bir kâğıt/iskambil oyunu olan briç, zihni yetenekleri/aktiviteleri gerektiren/geliştiren bir yapı arz ettiği için zihin sporu olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de doğrudan doğruya bu alana yönelik düzenlenen bir tane festivale -1229.- rastlanılmaktadır.

3.2. Hayvanın ön planda olduğu sporlarla ilgili festivaller

Hayvanların güreşme, koşma, dövüşme vb. şekillerde yaptığı eylemlere dayalı aktiviteler, hayvanlar için birer spor faaliyeti olarak kabul edilmelidir. Söz konusu sporlar, insanların kontrolü altında hayvanların kendi aralarında zikredilen davranışları sergilemesiyle gerçekleşir. Türklerin güreşe olan düşkünlüğü sadece insan güreşlerinde değil aynı zamanda hayvan güreşlerinde de görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de hayvanları öne çıkaran sporlar arasında en yaygını tıpkı insanları öne çıkaran sporlarda olduğu gibi güreştir. Türkiye’de hayvanları öne çıkaran sporları ana izlek edinen toplam festival sayısı 30’dur. Bunları şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

3.2.1. Hayvan Güreşleriyle ilgili festivaller

Hayvan güreşleri denildiğinde akla ilk gelen şüphesiz deve güreşleridir. Türkiye’de yoğun ilgi gören deve güreşlerini ise boğa güreşleri takip etmektedir. Bu kapsamda ele alınabilecek 26 festivalin sıra numaraları 234, 243, 248, 259, 264, 269, 287, 295, 320, 489, 495, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 836, 1149, 1205, 1215, 1219 ve 1321 şeklindedir.

3.2.2. Hayvan Koşuylarıyla ilgili festivaller

Bu kategoride yer alan festivallerin tamamı at yarışlarıyla ilgili olarak düzenlenen festivallerden oluşmaktadır. Türkiye’de doğrudan at yarışları çerçevesinde düzenlenen dört festival vardır. Bunlar; 881, 882, 1001 ve 1047. sıradakilerdir.

4. Sanat Dallarını Öne Çıkaran Festivaller

Gerek dünyada gerekse ülkemizde festival denilince ilk akla gelenler, sanat dallarını konu edinen organizasyonlardır. Bugünkü festivallerin ilk örneklerinin Batı’da müzik festivalleriyle ortaya çıktığı görülmektedir. Müzik festivallerini ise yine bir başka sanat dalı olan film festivallerinin takip ettiği bilinmektedir. Benzer bir durum Türkiye ölçeğinde de karşımıza çıkmaktadır. Zira kaynaklarda Türkiye’de festival adıyla düzenlenen ilk etkinliklerin müzik, halk dansları/folklor ve sinemaya yönelik olduğu belirtilmektedir.

Festival ve şenliklerin, insanların kültürlenmesinde²³, etraflarından, içinde yaşadıkları toplumdan, o toplumun maddi ve manevi değerlerinden, hatta habitatları dışındaki yaşamlardan haberdar olmalarında, sanatsal açlıklarının giderilmesinde vb. önemli bir yere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Toplumun söz konu ihtiyaçlarından sanatsal açlığın izale edilmesinde, festivallerden gerek “kültür, sanat” adı altında farklı sanat dallarının iç içe geçtiği aktivitelerle dolaylı olarak gerekse müzik, sinema, tiyatro gibi tek bir odağa yönelik düzenlenen sanatsal etkinliklerle doğrudan faydalanılmaktadır. Bugün düzenlenen hemen her festival ve şenlikte müzikten dansa, resimden heykele en az birkaç tane sanatsal aktiviteye festivalin tali unsuru olarak rastlanmaktadır. Ancak bu grup içerisinde, organizasyonun kalbinde belli bir sanat dalının yer aldığı; müzik, dans, sinema, tiyatro, resim, heykel, edebiyat gibi sanat dallarından en az birinin tali unsur değil de ana eksen olarak belirleyici rol oynadığı bienal, sergi, gün, akşam, gece, gösteri, yarış, yarışma, festival, şenlik gibi adlarla anılan organizasyonlar kastedilmektedir.

²³ Kültürlelenmeyle insanların sanattan gelenek göreneklere, toplumsal norm ve kurallardan maddi kültür unsurlarına kadar kültürün hemen her alanıyla ilgili doğrudan ya da dolaylı, bilinçli olarak ya da gayr-i iradi bir biçimde bilgi edinme, tatmin olma ve öğrendiklerini uygulayabilir konuma gelme durumu kastedilmektedir.

Sanat festivalleri içerisinde yer alan etkinliklerin en belirgin özelliklerinden birisi yönelinen sanat alanının isimlendirmede açıkça belirtilmesidir. “Kültür, sanat” adını taşıyan festivallerin genelinde pasif katılımcılar, etkinliklerle karşılaşmaya kadar sanatsal yapının çeşitliliği hakkında kolay kolay fikir yürütemezken, bu kümede anılan festival katılımcıları, karşılıklarına çıkan sanatsal faaliyetlerin niteliğini önceden az çok kestirebilmektedir. Yani bir müzik festivaline katılan katılımcılar, kendilerine müzik ziyafeti çekileceğinin, film festivalinde sinemaya yoğunlaşılacağına, fotoğrafçılık festivalinde fotoğraf sanatının alanına gireceğinin bilincindedirler. Elbette festival içerisinde odak alanın dışında farklı sanatsal faaliyetler de yer alabilir ancak bunların tali unsur olduğu gerçeği hiçbir zaman değişmemektedir.

Fahri Yıldırım (2010: 86-88), sanat festivallerinin sadece katılımcıların sanatsal doyumunu sağlamakla iktifa etmediğini, gerek yerli gerekse yabancı birçok sanatçının da festivaller aracılığıyla kendini tanıtmaya, diğer sanatçılarla tarzlarını karşılaştırma, dünya sanatını takip etme, yerel sanatı tanıtmaya dolayısıyla da yeni sanatsal açılımlara kapı aralama gibi çeşitli ve önemli görevler üstlendiğini dile getirmektedir. Ayrıca birçok araştırmacı tarafından sanatsal festivallerin diğer festivallere göre daha “elit ve çağdaş nitelikler” taşıdığı düşünülmektedir. Söz konusu düşünce nedeniyle özellikle tarımsal ve hayvansal ürünleri odak izlemek kılın festivaller kimi kesimlerce hakir görülürken sanatsal faaliyetlere yönelik festivallerin de toplumun her kesimine hitap etmemesi; katılımcıların seçkin/seçilmiş zümre ve çevrelerden alınması gerektiği fikri gündeme getirilmektedir. Bahsettiğimiz düşüncenin iz düşümünü sanatsal festivallerin özellikle açılış ya da kapanış kokteylleriyle ödül törenlerinde net bir şekilde görmek mümkündür. Zira festival içerisindeki bu organizasyonlara çoğunlukla özel davetliler katılabilmektedir. Hatta türü her ne olursa olsun bu gruba giren çoğu festivalde “halka açık etkinlikler” arasında sadece konserler ve varsa sergiler yer almaktadır.

Sanat festivallerinin, “sanatın evrenselliği” fikrinden kaynaklanan uluslararası hitap etme gücü, diğer festivallere oranla daha fazla ve belirgindir. İsminde *uluslararası* ifadesini kullanan ve vurgulayan festivallerin bu grupta sıklıkla görülmesi ve gerek ülkemizden yurt dışına gerekse yurt dışından ülkemize en fazla

katılımın bu tür festivaller içerisinde gerçekleşmesi bunun bir göstergesidir (Yıldırım 2010: 89).

Sanat festivallerinin dikkat çeken özellikleri arasında, aynı sanat dalındaki ürünlerin muadilleriyle karşılaştırılması için uygun ortamları sunması da gelmektedir. Sözü edilen durum dolayısıyla sanat festivalleri içerisinde konuyla ilgili yarış ve yarışmaların sıklıkla yer aldığı görülmektedir. En iyi film, resim, dansçı/dans topluluğu gibi sanatını başarıyla icra edenleri ödüllendirme, motive/onura etme, diğerlerini teşvik etme gibi kaygı ve düşüncelerle düzenlenen yarışmalar, festival içerisinde yapılan ödül törenleriyle sonlandırılmaktadır.

Ülkemizdeki sanat festivalleri müzik, sinema, tiyatro, bale, opera, fotoğraf, edebiyat gibi çeşitlilikler arz etmekle birlikte yoğunluğun birkaç sanat dalında kümелendiğini görmek mümkündür. Türkiye’de bahsi geçen sanat dallarını doğrudan konu edinen toplam 126 festival tespit edilmiştir. Bunlar içerisinde tiyatro, müzik, film ve dans festivalleri gerek tarihsel geçmiş gerekse sayı bakımından diğerleri karşısında belirgin bir üstünlüğe sahiptir. Türkiye’de düzenlenen sanat festivallerini şu şekilde sınıflandırmak mümkündür.

4.1.1 Tek bir sanat dalını öne çıkaran festivaller

Sanat festivallerinin kendi içerisinde bazen tek bir sanat dalını odağa alırken bazen de aynı anda birden fazla sanat dalına eşit derecede yer verdiğini görmek mümkündür. Festivalin ana etkinliklerini bir tek sanatsal alanın belirlediği festivaller bu grup içerisinde yer almaktadır.

4.1.1. Tiyatroyla ilgili festivaller

Türkiye’de düzenlenen sanat odaklı festivallerin içerisinde tiyatroyla ilgili olanlar başı çekmektedir. Türkiye genelinde tespit edebildiğimiz kadarıyla 32 tiyatro festivali düzenlenmektedir. Bunların büyük kısmı Batı tarzı tiyatroya yönelikken az sayıda bir kısmıysa karagöz, kukla gibi geleneksel tiyatro türleriyle ilgilidir. Bunlar içerisinde 1, 102, 124, 145, 196, 204, 207, 322, 332, 394, 420, 422, 535, 745, 783,

798, 841, 865, 873, 875, 901, 903, 905, 964, 1051, 1147, 1173, 1183, 1269, 1520, 1565, 1579 nolu festivaller yer almaktadır.

4.1.2. Müzikle ilgili festivaller

Müzik festivalleri, Türkiye’de en fazla çeşit arz eden sanatsal festivallerdir. Hemen her müzik türüne yönelik bir festivale rastlamak mümkündür. Roc’k, pop, caz, klasik müzik, halk ve sanat müziği konserleri; piyano, gitar, keman vb. dinletileri şeklinde farklı müzik türlerine odaklanmış festivaller düzenlenmektedir. Sanat festivalleri içerisinde yarış ve yarışma niteliğini en az taşıyan etkinlikler bu grupta yer almaktadır. Zira müzik festivallerinin belirgin özelliği, herhangi bir müzik türünde sanat icra edenleri konser/dinleti organizasyonları düzenleyerek ilgilileri/sevenleriyle buluşturmadır. Türkiye’de doğrudan tek bir müzik türüne yönelik yapılan 27 festival içerisinde 10, 53, 68, 104, 121, 122, 125, 146, 160, 173, 213, 214, 215, 216, 217, 358, 550, 743, 749, 752, 753, 767, 879, 1128, 1245, 1251 ve 1282. sıradakiler yer almaktadır.

4.1.3. Dansla ilgili festivaller

Türkiye’de düzenlenen hemen her tür festival içerisinde gerek yerli gerekse yabancı dans ekiplerine ve gösterilerine yer verildiğini görmek mümkünken bazı festivallerde ana tema tamamen dans odaklıdır. Türkiye’de dansla ilgili festivaller ağırlıklı olarak halk danslarını içermektedir. Dans festivallerinin, özellikle de halk oyunlarının Türkiye’de hem eski bir tarihi hem de önemli bir yeri bulunmaktadır. Türkiye’de *festival* sözcüğünü taşıyan ilk organizasyonlar, halk danslarını konu edinen etkinliklerdir. Söz konusu festivallerin kimi yerde “halk oyunları” kimi yerdeyse “folklor” adıyla düzenlendikleri görülmektedir. Ayrıca bale, flamingo gibi Batı kaynaklı dans türlerine yönelik düzenlenen festivaller de bulunmaktadır. Dans festivallerinde “en iyi” dans ekibini seçmeye yönelik yarış ve yarışmaların, etkinliğin önemli bir niteliği olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Sayıları 27 olarak tespit edilen söz konusu festivallerin sıra numaraları şunlardır: 5, 45, 114, 171, 172, 177, 181, 262, 275, 280, 397, 421, 620, 776, 785, 809, 850, 902, 904, 933, 1028, 1206, 1584, 1590, 1591, 1614, 1615,

4.1.4. Sinemayla ilgili festivaller

Film gösterileri, pek çok festivalde tali etkinlikler şeklinde yer alırken bazı festivaller tamamen sinema yapımları üzerine kurgulanmaktadır. Bu gurup içerisinde gösterime giren/girecek sinema filmlerini, oyuncu, yönetmen, senarist gibi sinema emekçilerini duyurmak, tanıtmak, başarılı olan yapımları ve sanatçıları ödüllendirmek, onurlandırmak gibi amaçları öne çıkaran organizasyonlar yer almaktadır. Bunların bir kısmı “film festivali” genel adıyla bütün sinema yapımlarını içerisinde barındırırken bir kısmı da işçi filmleri gibi meslek gruplarına, çocuk ve gençlik filmleri gibi yaş gruplarına, engelli filmleri gibi sağlık yoksunluğuna, kadın filmleri gibi cinsiyet faktörüne; belgesel filmleri, kısa ya da uzun metrajlı filmler gibi yapısal özelliklere yönelik vurgulamalarla öne çıkan sinema yapımlarını konu edinen etkinliklerdir. Söz konusu etkinliklerin Altın Portakal Film Festivali, Altın Koza Film Festivali gibi bazıları Türkiye ve dünya genelinde bilinirken büyük çoğunluğu yerel ya da ulusal düzeyde tanınırlığa sahiptir. Türkiye’de düzenlenen 21 tane film festivali tespit edilebilmiştir. Bunlar; 8, 9, 105, 113, 116, 118, 119, 123, 156, 170, 186, 303, 387, 438, 746, 845, 856, 936, 1216, 1218 ve 1230 nolu festivallerdir.

4.1.5. Edebiyatla ilgili festivaller

Sayıları az olmakla birlikte şiir, öykü, âşıklık geleneği gibi edebi türleri konu edinen festivallere de rastlamak mümkündür. Bu grupta yer alan festivaller daha ziyade meraklılarını/ilgililerini bir araya getirmek, türü tanıtmak, konuyla ilgili sanatçıları halkla buluşturmak, başarılı sanat ve sanatçıları ödüllendirmek/onurize etmek gibi amaçlara matuf festivallerdir. Türkiye’de bu tür şenliklerden altı tanesi tespit edilmiştir. Bunlar, 13, 782, 864, 952, 1171 ve 1211 sıra numaralı etkinliklerdir.

4.1.6. Fotoğrafçılıkla ilgili festivaller

Fotoğraf, resim, heykel gibi sanatın ismi daha az duyulan/anılan türlerine, konusu her ne olursa olsun hemen her festivalde, sergi niteliği taşıyan aktiviteler olarak rastlanmaktadır. Ancak son yıllarda müzik, sinema, tiyatro gibi sanat alanlarına göre biraz daha spesifik kalan sanat dalarına yönelik festivaller de

düzenlenmektedir. Bunlardan birisi olarak karşımıza çıkan “fotoğraf şenliği”, doğa, insan, yaşam gibi çeşitli konulara yönelik fotoğrafların sergilendiği ve alanında en başarılı olanların seçilerek ödüllendirildiği fotoğrafı, fotoğraf çekme sanatını ana tema olarak işleyen bir sanatsal etkinliktir. Türkiye’de bu alanla ilgili tespit edilen bir tane -304- festival bulunmaktadır.

4.1.2. Birden fazla sanat dalını öne çıkaran festivaller

Sanatsal ağırlıklı festivallerin büyük çoğunluğunda tek bir sanat dalına yoğunlaşılırken bir kısmında da aynı anda ve derecede birden fazla sanat kolunun işlendiği görülmektedir. Dans ve müzik, sinema ve tiyatro gibi türleri yan yana getiren söz konusu festivallerin tespit edilen sayısı 12’dir. Bunların 190, 191, 432, 653, 806, 880, 886, 1208, 1254, 1255, 1498, 1592 nolu festivaller olduğu görülmektedir.

5. Mevsimsel/Zamansal Döngü ve Kutlamaları Öne Çıkaran Festivaller

Bilindiği üzere yaşamak için doğaya muhtaç olan insanoğlu, doğayla ya da doğaya hükmetme gücüne sahip doğaüstü varlıklarla irtibatını güçlendirme, yakınlaşma, onu memnun etme, şükranlarını sunma vb. yollarla doğadan en üst düzeyde verim almaya çalışmaktadır. İnsanlığın ilk zamanlarından itibaren kendisini gösteren söz konusu durum, gelişen bilim ve ileri teknoloji düzeyiyle her ne kadar zayıflasa da hala ortadan kalkmış bulunmamaktadır. Tabiatın yaygın kanıyla ölümü çağrıştıran kıştan çıkması, doğanın dolayısıyla doğaya bağımlı bütün canlıların uyanması, yenilenmesi anlamındaki baharın gelmesi; hasat, tatil, eğlence dönemi vb. anlamları taşıyan yaz mevsimi insanlar için gelişinin kutlanması gereken zaman dilimleri olarak görülmektedir. Geçmişini büyük oranda ritüel kökenli inanç ve uygulamalara dayandıran bu kutlamalar, günümüzde de ruh ve kimlik değiştirerek yaşatılmaktadır. Türkiye’de bu tür festivaller genel olarak ritüel kökenli “bahar/yaz şenlikleri”, “nevruz şenliği/festivali” gibi adlar altında mevsimsel geçişi ya da “koç katımı şenliği”, “saya şenliği” vb. isimlerle tarımsal ve hayvansal bolluğu, bereketi sağlamak/kutlamak amacıyla düzenlenmektedir. Günümüzdeyse üniversitelerin bahar şenlikleri, özellikle yaz mevsimi boyunca düzenlenen yaz şenlikleri gibi

mevsim coşkusunu içinde barındıran, bu coşkuyu kutlama gayesi taşıyan etkinlikler de bu guruba dâhil edilebilir. Toplam sayıları 86 olarak tespit edilen bu festivalleri şu şekilde kümelemek mümkündür:

5.1. Mevsimsel geçişi sağlamak/kutlamak için düzenlenen festivaller

Türkiye’de mevsim değişimlerine yönelik düzenlendiği tespit edilen etkinlik sayısı 79’dur. Bunlar: 20, 29, 47, 71, 83, 86, 109, 139, 144, 193, 319, 388, 389, 402, 439, 442, 453, 460, 485, 488, 496, 513, 549, 553, 556, 561, 626, 654, 692, 698, 705, 712, 766, 778, 787, 792, 794, 801, 842, 893, 946, 953, 1002, 1007, 1025, 1029, 1050, 1078, 1137, 1139, 1141, 1150, 1151, 1152, 1168, 1185, 1203, 1235, 1263, 1280, 1281, 1290, 1291, 1381, 1386, 1394, 1395, 1406, 1444, 1445, 1449, 1456, 1479, 1480, 1528, 1560, 1621, 1622, 1623 nolu festivallerdir.

5.2. Bolluk ve bereketi sağlamak/kutlamak için düzenlenen festivaller

Sayıları aynı gruptaki diğer etkinliklere göre daha az olmakla beraber Türkiye’de bu kapsamda düzenlenen festival ve şenlikler de bulunmaktadır. Dört tanesi tespit edilen söz konusu etkinlikler 247, 375, 853 ve 855. sıradakilerdir.

6. Katılımcıları Öne Çıkaran Festivaller

Etkinliğe katılanların yaş, cinsiyet, etnik köken, ırk, din, hemşerilik, meslek, sağlıklı olamama durumu vb. olgularını öne çıkaran/vurgulayan festival ve şenliklerdir. Çocuklara, gençlere, engellilere, işçilere, Yörüklere, ahilere, bir belde halkına, kadınlara vb. yönelik yapılan hemen her türlü festival bu grupta yer almaktadır. Bu tarz festivaller genel itibariyle belli bir kesimin varlığına, kültürüne, toplum içerisindeki durumuna, sorunlarına dikkat çekme, toplumda onlarla ilgili farkındalığı sağlama/arttırma, zikredilen özellikteki benzer kişileri bir araya getirme, tanıştırma, kaynaştırma gibi düşünler ışığında düzenlenmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Söz konusu husus, belli bir kitleye yönelik içerikle hazırlanmış ürünlerin öne çıkarıldığı

festivallerle hedef kitleye yönelik şenliklerin karıştırılmamasıdır. Örneğin “İşçi filmleri festivali”nde işçileri konu edinen sinema yapımları ana izlek olarak belirlenip katılımcıların yapısı vurgulanmazken, “işçi bayramı şenlikleri” niteliğindeki bir festivalde hedef katılımcı grubun yapısına göre festivaldeki odak aktivitelerin belirlendiği, dolayısıyla festivalin katılımcı kitlesinin ana eksene yerleştirildiği gösterilmektedir. Birincisinde katılımcı kitlenin yapısıyla ilgili bir bilgi ve beklenti söz konusu değilken; ikinci grupta katılımcı kitleye yönelik bir beklenti ve tanımlama bildirilmektedir. Bu nedenle ilkinin sanat dallarıyla ilgili festivaller içerisinde ikincininse bu grupta yer alması gerekmektedir. Bahsedilen kapsamda Türkiye’de ele alınabilecek 47 festival tespit edilmiştir. Bunlar, 4, 30, 31, 56, 61, 107, 158, 189, 198, 270, 284, 305, 314, 368, 417, 418, 425, 426, 463, 468, 480, 494, 507, 542, 616, 757, 761, 791, 832, 847, 862, 898, 900, 1020, 1023, 1024, 1202, 1221, 1242, 1246, 1311, 1402, 1572, 1578, 1582, 1583 nolu festivallerdir.

7. Birlik, Beraberlik, Dayanışma, Hoşgörü gibi Duygu ve Düşünceleri Öne Çıkaran Festivaller

Festivallerin örtülü işlevleri arasında yer alan birlik, beraberlik, kardeşlik, dayanışma vb. duyguları pekiştirme düşüncesi, bütün festivallerde görülmektedir. Ancak kimi festivaller, söz konusu düşünceleri etkinliğin merkezine almakta ve açık bir biçimde bunları belirtmektedir. Bu tür festivallerde eğlenme, hoşça vakit geçirme niyetinin de önünde buluşma, birlik ve beraberlik sağlama, kardeşlik, barış, hoşgörü gibi duyguları pekiştirme amacı yer almaktadır. Bu gruptaki festivallerde etkinlikler, sözü edilen saikler odağında düzenlenmektedir. Bahsedilen festivaller, özellikle kırsalda hemşerilik duygusu ekseninde memlekette buluşma, gurbetçilerle kavuşma, dayanışma içinde olma; büyük şehirlerdeyse barışı, hoşgörüyü, huzuru vb. tesis etme gibi nitelikleriyle öne çıkmaktadır. 32 tanesi tespit edilen konuyla ilgili festivaller şunlardır: 24, 93, 100, 101, 129, 134, 202, 251, 292, 411, 538, 575, 730, 740, 751, 803, 817, 829, 837, 928, 948, 955, 988, 1016, 1410, 1421, 1422, 1425, 1435, 1610, 1611 ve 1625. sıradaki etkinliklerdir.

8. Ticari Meta ve Amaçları Öne Çıkaran Festivaller

İş ve ticaret dünyasını buluşturmak, ticari meta niteliği öne çıkan teknolojik, mekânîk, kurumsal vb. ürünlerle/varlıklarla ilgili yenilikleri duyurmak, bu ürünleri/varlıkları tanıtmak, toptan/perakende satışlarını yapmak gibi düşünceler odağında düzenlenen festival ve şenlikler bu grupta yer almaktadır. Mobilya, emtia/mal ve hayvan, kitap, tekstil ürünleri, reklam sektörü gibi konular çerçevesinde düzenlenen bu tarz etkinlikler fuar, pazar, panayır ve sergi yapısı arz etmektedir. İş ve ticaret dünyasında tanıtımın ve pazarlamanın öneminin her geçen gün artması, firmaları/şirketleri yeni reklam ve pazar arayışlarına sevk etmektedir. Her iki arayış için uygun zemini sunması bakımından bu gruptaki festival ve şenlik sayılarının her geçen gün arttığı görülmektedir. Türkiye’de konuyla ilgili 7, 164, 298, 306, 323, 338, 440, 446, 559, 614, 748, 748, 937, 940, 1212, 1244 ve 1247 nolu etkinlikler olmak üzere 17 adet festival tespit edilmiştir.

9. Geçiş Dönemlerini Öne Çıkaran Festivaller

Bilindiği üzere insanın doğumuyla başlatılıp ölümüyle sonlandırılan, insan hayatının önemli dönüm noktaları olarak adlandırılan, geçilen yeni evreyle bir önceki dönem arasında geri döndürülemez farkların ve değişikliklerin yer aldığı doğum, sünnet, askerlik, evlilik, hac, ölüm gibi eşiklere *geçiş dönemi* denilmektedir. Söz konusu dönemler, hem birey hem de bireyin ait olduğu topluluk adına önemli görülmekte ve geniş katılımlı törenlerle geçiş anı halk tarafından kutsanmaktadır. Ölüm dışındaki geçiş evrelerinde kutsamalar kutlama şeklinde kendisini gösterirken ölümde kutsama bir yas töreni edasında gerçekleşmektedir. Toplumda kutlamalara sahne olan sözünü ettiğimiz geçiş evrelerinin Türkiye’de zaman zaman festival ve şenliklerin ev sahipliğinde atlatıldığını/duyurulduğunu görmek mümkündür.

Geçiş dönemleriyle ilgili festival ve şenliklerin Türkiye’de daha çok sünnet üzerine yapıldığı görülmektedir. Genel itibariyle bir yerde düzenlenen herhangi bir festival ve şenlik içerisinde “toplu sünnet/düğün (nikâh)” organizasyonlarıyla etkinliğin bir parçası olarak karşılaşılabilmektedir. Ancak kimi yerlerde de “sünnet/düğün (nikâh) şenlikleri” adı altında, “toplu sünnet/düğün (nikâh)” hadisesinin odak etkinlik olarak belirlendiği festivaller de bulunmaktadır. Sayıları az

olmakla birlikte bu tür etkinliklerin varlığı sınıflandırmada onlara da bir yer açılmasını gerekli kılmaktadır.

Anadolu'da sözünü ettiğimiz festivaller, hedef kitlenin “yöre halkı” şeklinde belirlenmesinden dolayı olsa gerek, şenlik adıyla anılmakta ve yerel ölçekte kalmaktadır. Genel itibariyle organizasyon komitesinde kurum/kuruluş olarak belediyeler aktif görev üstlenmektedir. Festival komitelerince maddi imkânsızlıklar dolayısıyla çocuklarının sünnetini veya sünnet düğününü, nikâhını ya da nikâh törenini gerçekleştiremeyen kişilere/ailelere yardım/destek amaçlı düzenlendiği belirtilen söz konusu festivaller, eşiği atlayan birey(ler), aile(ler), eş, dost, akrabalar ve yöre halkının katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Sözünü ettiğimiz festivallere halkın yanı sıra milletvekilleri, belediye başkanı, il/ilçe kolluk güçleri komutanı/başkanı gibi devlet erkânı da iştirak etmektedir.

Türkiye'de doğrudan bu konuyla ilgili yapılan sekizi “sünnet şenliği”, biri de “düğün şenliği” olmak üzere dokuz tane etkinlik tespit edilebilmiştir. Genel itibariyle açılış konuşmalarıyla başlayan festivaller, çeşitli gösteri ve şovlar eşliğinde devam ettirilip, sünnet/nikâh töreni akabinde verilen yerel ya da ulusal bir sanatçının konseriyle sonlandırılmaktadır. Geçiş dönemlerine büyük önem veren Türk halkı, geçişin gerçekleştiği/duyurulduğu özel anı sadece eş, dost ve akrabalarıyla paylaşmak istemektedir. Bu düşünce halkın, imkânları nispetinde büyük ya da küçük çaplı törenlerle kendi eşik kutlamalarını yapmaya gayret göstermesini sağlamaktadır. Ancak imkânların el vermediği durumlarda bir anlamda son çare olarak toplu nikâh organizasyonları tercih edilmektedir. Türkiye'de bu tarz festivallerin sayısındaki azlıkta zikredilen hususların önemli etkisi olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca konu komşuya, ele güne karşı geçiş kutlaması yapamayarak mahcup olma saikinin de söz konusu azlığın nedenlerinden birisi olduğunu düşünülmektedir.

9.1. Sünnetle ilgili festivaller

Geçiş dönemleri içerisinde en fazla festival, sünnet olgusu dolayısıyla düzenlenmektedir. Türkiye'de müstakil olarak düzenlenen sekiz adet “sünnet şenliği” tespit edilmiştir. Bu şenlikler; 279, 1043, 1108, 1109, 1110, 1117, 1118 ve 1451 nolu etkinliklerdir.

9.2. Düğünle ilgili festivaller

Geçiş dönemleri içerisinde geniş katılımlı kutlamaların yapıldığı bir başka eşikse evlilik düğünleridir. Bu gruptaki festivaller aynı anda pek çok çiftin evlendiği “toplu nikâh” özelliği gösteren ya da belli bir kesimin düğün âdetlerini yansıtmayı amaçlayan etkinliklerdir. Türkiye’de genellikle “toplu nikâh şöleni” adıyla anılan bu etkinlikler içerisinde odağında zikredilen ikinci gerekçenin yer aldığı bir tane “düğün şenliği” -1266- bulunmaktadır.

10. Eğitim ve Bilimi Öne Çıkaran Festivaller

Sayıları çok fazla olmamakla birlikte eğitimi ve bilimi önceleyen, bunlara teşvik ve dikkat çekmek isteyen, yeni bilimsel yetenekleri ve buluşları keşif, tanıtma ve onurlandırma gibi gayelerin vurgulandığı festivallerdir. Daha ziyade eğitim kurumları bünyesinde ya da onların desteğiyle düzenlendiği görülen bu etkinlikler, yerel, ulusal ya da uluslararası düzeyde organizasyonlar şeklinde farklı nitelikleriyle anılmaktadır. Türkiye’de genel itibariyle “bilim şenlikleri” adıyla anılan söz konusu festivallerden üç tane tespit edilebilmiştir. Onlar da 88, 154, 828. sırada sunulanlardır.

11. Dini Gün ve Gerekçeleri Öne Çıkaran Festivaller

Büyük çoğunluğunu Müslüman nüfusun oluşturduğu Türkiye’de dini günlerle ilgili yapılan etkinlikler ağırlıklı ve doğal olarak İslam’la ilgili gün, gece ve olayları kapsamaktadır. Bunlar içerisinde en sık rastlanılanıysa Ramazan ayı içerisinde düzenlenen “Ramazan şenlikleri”dir. Özellikle Ramazan’ın yaz mevsime denk geldiği dönemler, belediyelerin iftarla sahur arası düzenledikleri şenlik sayılarını arttırmaktadır. Gelenekselliğin öne çıkarıldığı, dini motiflerin müzikten sohbe, yiyecek içecekten giyim-kuşama kadar hemen her alanda kendisini hissettirdiği bu şenliklere Türkiye’nin hemen her il ve ilçesinde rastlanmaktadır.

1.3. TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLER

Türkiye'deki festival ve şenliklerin gerek yapısal gerekse işlevsel özelliklerinin analitik bir bakış açısıyla ele alınabilmesinin en önemli ayaklarından birisini, etkinliklerin tespiti oluşturmaktadır. Söz konusu durum gerek festivallerle verilerin ortaya konulması gerekse bulguların sağlıklı analiz edilebilmesi açısından önem arz etmektedir. Zira mevcudu bütün olarak görmeden konuyla ilgili yapılacak çalışmalar, ortaya konulan verilerin ve değerlendirmelerin/sonuçların doğruluğu ve genellenmesi hakkında akıllarda her zaman soru işaretleri barındıracaktır. Konuyla ilgili fotoğrafın bütününe görülerek yapıldığı tespit ve tahliller hem isabet hem de genel geçerlik açısından daha sağlam bir temele dayanacaktır. Söz konusu düşünceler ışığında Türkiye'de Cumhuriyet'in başlangıcından 2014 yılı sonuna kadar festival, şenlik ve karnaval adıyla düzenlenen etkinlikler tespit edilerek burada verilmektedir.²⁴ Bu çerçevede tespit edilen festival ve şenlikler il bazında tabloleştirilip alfabetik sıraya konularak sunulmaktadır.

Türkiye'de düzenlenen festival ve şenliklerle ilgili yapılan araştırmalar neticesinde Türkiye'deki 80 ilde festival, şenlik ya da karnaval adıyla anılan etkinlikler düzenlendiği tespit edilmektedir. Sadece Iğdır'da bu adlarla düzenlenen herhangi bir etkinliğe rastlanılmamıştır. Bu kapsamda festival ve şenliklerin tespiti için gerek Kültür Bakanlığı, valilik, belediye ve kaymakamlıklar gibi devlet kurumlarıyla çeşitli dernek, vakıf vb. özel kuruluşların verileri²⁵ gerek gazete,

²⁴ Adında festival, şenlik ve karnaval sözcükleri bulunmayan etkinliklerin çalışmaya dahil edilmemesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sadece isminde zikredilen sözcükleri taşıyan etkinlik sayısınının 1600'ü geçmesidir. Zira bunlara tespit edilen adında festival ve şenlik sözcüklerini içermeyen ancak adında zikredilen sözcükleri taşıyanlarla yapısal ve işlevsel özellikler bakımından büyük benzerlikler taşıyan tespit edilen 3397 etkinliği de eklediğimizde toplam etkinlik sayısı 5023'e ulaşmaktadır. Bu miktardaki eğlencenin tek bir kişi tarafından incelenmesiye çalışmanın yapılabilirliğini gerek hacim gerekse zaman bakımından oldukça güçleştirmektedir. İkinci neden ise bütün zorluklarına rağmen söz konusu etkinliklerin çalışmaya dâhil edilmesiyle yapılacak incelemede ortaya çıkan neticenin 1627 etkinlik için yapılacak olanla pek farkının olmayacağıdır. Zira yapı ve işlevleri bakımından onların da diğerlerinden pek farkı yoktur.

²⁵ Yukarıda zikredilen kurum ve kuruluşların verilerine ulaşmak amacıyla çeşitli yollar izlenmiştir. Bu çerçevede söz konusu kuruluşların web sayfaları ve sosyal medya hesapları taranmıştır. Ayrıca kuruluşların yetkilileriyle imkânlar çerçevesinde yüz yüze ya da telefon vasıtasıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kuruluşların verilerine ulaşmak için festivallerle ilgili olarak hazırlanan bir anket ve bilgi formu Türkiye'deki bütün il kültür müdürlüklerine ve belediyelere mail aracılığıyla gönderilmiştir. Ancak bu kanaldan elde edilen veriler, geri dönüş yapan kişi sayısının çok az olması ve telefonla detaylı bilgi vermenin zorluğu, birçok görevlinin isteksizliği ve ilgisizliği gibi nedenlerle beklenen/istenen düzeyde olamamıştır. Şahsi gayretlerin yanı sıra Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halkbilimi ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden de yaşadıkları

televizyon, radyo, internet gibi medya yayın organları gerekse konuyla ilgili kitap, dergi gibi basılı eserlerden istifade edilmiştir. Söz konusu kaynaklardan hareketle Türkiye’de 1627 farklı festival/şenliğin düzenlendiği tespit edilmiştir. Bu sayı sürekli olarak tek bir yerde düzenlenen festival ve şenlikleri içermektedir. Bunlara üniversitelerin organize ettiği bahar şenlikleri, özel ve tüzel kişilerle kurumların Ramazan ayı içerisinde düzenledikleri Ramazan şenlikleri, aynı sponsor desteğiyle ya da organizatör tarafından farklı illerde seriler şeklinde yapılan festivaller dahil değildir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkiye’deki 190 devlet ve vakıf üniversitesinin tamamına yakınında “gençlik/bahar şenliği/şöleni” gibi isimlerle festivaller; Ramazan ayı içerisinde 81 il merkezi ve buralara bağlı pek çok ilçede de “Ramazan eğlencesi/şenliği/etkinliği” gibi adlarla Ramazan şenlikleri düzenlenmektedir. Türkiye’de düzenlendiği tespit edilen 1627 festivale sözü edilen etkinliklerin de ilave edilmesiyle toplam festival sayısı 2000’leri bulacaktır. Zikredilen çerçevede Türkiye’de düzenlendiği tespit edilen festival ve şenlikler illere göre isim-düzenledikleri yer-tarih/süre bilgileriyle birlikte alfabetik sıraya konularak tablo halinde verilmektedir. Tablonun sonunda, sayıya dâhil edilmeyen yukarıda bahsedilen festivaller, isim ve düzenledikleri tarih bilgileriyle yer almaktadır.

Cumhuriyet dönemi içerisinde Türkiye’de düzenlenen festival ve şenliklerin tamamını tespit etmek mümkün değildir. Zira Türkiye, 81 il, 957 ilçe, 18.335 köyden²⁶ oluşan coğrafi ve idari yerleşimlere ayrılmıştır. Söz konusu sistem içerisinde hemen her yerleşim yerinin kendi festival ve şenliğini düzenlenmeye çalıştığı görülmektedir. Üstelik büyük şehir ve ilçe merkezlerinde organize edilen festival sayısı onları geçebilmektedir. Düzenlenen etkinliklerin bir kısmı resmi ve yarı resmi nitelik arz ederken bir kısmıysa gayri resmi olarak yapılmaktadır. Sözü edilen nitelikleri dolayısıyla Türkiye’de gerek Cumhuriyet tarihi boyunca yapılmış gerekse hali hazırda devam eden bütün festival ve şenliklerin tek bir kişi tarafından tespit edilmesinin güçlüğü ve olanaksızlığı daha iyi anlaşılacaktır. Dolayısıyla tespit

yerlerdeki festival ve şenliklerle ilgili bilgiler derlemesi istenilmiştir. Elde edilen veriler, gerek tablonun oluşturulmasında gerekse festivallerin yapısal ve işlevsel unsurlarının tespiti ve tahlili noktasında kullanılmıştır.

²⁶ Türkiye’deki il, ilçe, köy ve üniversite sayıları hakkındaki bilgiler Wikipedia’dan alınmış güncel verilere dayanmaktadır. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa

edilen sayının Türkiye’deki bütün festivalleri içerdiğini iddia etmek ya da böylesi bir çalışmadan bunu beklemek haksız bir tutum olacaktır. Ancak bütünün görülebilmesi için tespit edilen 1600’ü aşkın festival ve şenliğin yeterli bilgi ve veriyi barındırdığını söylemek yanlış olmasa gerektir²⁷. Ayrıca Türkiye’de düzenlenen bütün festival ve şenliklerin tespit edilmesi durumunda da yapısal ve işlevsel özellikler açısından çok farklı bir tablonun ortaya çıkmayacağı düşünülmektedir. Gerek sözlü gerek yazılı gerekse elektronik onlarca kaynağın taranması sonucu Türkiye’de Cumhuriyet döneminden 2014’e düzenlendiği tespit edilen festival ve şenlikler şunlardır:

Tablo 1. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin İllere Göre Dağılımı.

ADANA			
SIRA NO	Festival/Şenlik Adı ²⁸	Düzenlendiği Yer ²⁹	Düzenlenme Zamanı ³⁰
1.	16. (2014) ³¹ Adana Devlet Tiyatroları, Sabancı Uluslararası Adana Tiyatro Festivali	Merkez	Nisan-Mayıs (1 ay)
2.	2. (2014) Portakal Çiçeği Karnavalı	Merkez	Nisan (1 hafta)
3.	2. (2014) Rüzgârlı Tepe Ekstrem Şenliği	Rüzgârlı Tepe	Haziran (2 gün)
4.	2. (2009) Tahtacı Şenliği	Durhasan Dede Köyü-	Mayısın 1. haftası (1

²⁷ Burada yer alan festival ve şenliklerle ilgili analizler, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde gerekli başlıklar altında yapılmaktadır.

²⁸ Festival isimlerine Kültür Bakanlığı, festivali düzenleyen kurum/kuruluş/dernek kayıtları, afiş/broşürler, kitap, dergi ve gazetelerle görsel-işitsel medya organları gibi kaynaklarda farklı şekillerde rastlanmaktadır. Tabloda yer alan isimlerin, sözü edilen kaynaklara ait verilerin karşılaştırılması sonucu en yaygın kullanımı tercih edilmiştir.

²⁹ Tablodaki mekân bilgisi, festivalin düzenlendiği ilçe, belde, kasaba, köy, yayla gibi yer isimlerini kapsamaktadır. Festival şayet, yıllara göre farklı bölgelerde düzenleniyorsa mekân kısmı boş bırakılmıştır.

³⁰ Festival zaman ve süresi, şayet etkinlik her sene, gün ve ay olarak aynı tarihlerde kutlanıyorsa gün/ay şeklinde; ayı sabit ancak günü değişkenlik arz ediyorsa sadece ay ve değişkenlik göstermiyorsa süre bilgisiyle; her yıl farklı aylarda kutlanıyorsa da kutlandığı aylarla yer almaktadır. Parantez içerisinde gösterilenler süre bilgisidir.

³¹ Festival isimlerinin yer aldığı kaynakların tamamında festivalin kaçınıcsının düzenlendiği bilgisine rastlanmamakta, bazı festivaller sadece ismiyle yer almaktadır. İsimde kaçınıcsının düzenlendiği vurgulanan festivallerin bazılarındaysa söz konusu vurguya festivalle ilgili afiş, broşür, duyuru, ilan gibi belge ve kayıtlarda her zaman rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla tespit edilebildiği kadarıyla kaçınıcsı olduğu belirtilen festivallerde -yukarıdaki gibi- düzenlenme sayısından hemen sonra parantez içerisinde en son düzenlendikleri yıl verilmektedir.

		Ceyhan	gün)
5.	3. (2014) Uluslararası Adana Tango Festivali	Merkez	Ekim (4 gün)
6.	5. (2014) Adana Havacılık ve Yamaç Paraşütü Festivali	Seyhan Baraj Gölü Kıyısı	Ekimin 4. hafta sonu (2 gün)
7.	5. (2014) İşgücü ve İstihdam Festivali	Ceyhan	2-3 Mayıs
8.	9. (2014) Adana Uluslararası İşçi Filmleri Festivali	Merkez	Mayıs (1 hafta)
9.	21. (2014) Altın Koza Film, Kültür ve Sanat Festivali	Merkez ve merkez ilçeler	Eylül (1 hafta)
10.	Beyaz Yunus Kültür Sanat Müzik Festivali	Karataş	Ağustos-Temmuz (3 gün)
11.	Beyza Piliç Uçurtma Şenliği	TÜYAP Fuar Alanı	Haziranın 1. pazarı (1 gün)
12.	Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kalem Şenliği	Adana	Mayısın ilk haftası (3 gün)
13.	Dertli Kazım Halk Ozanları Şenliği	Gökova Köyü- Yumurtalık	Ekimin 1. hafta sonu (2 gün)
14.	Dünya Rakı Festivali	Merkez	14 Aralık (Dünya rakı gününde-1 gün)
15.	Geleneksel Karakucak Güreş Festivali	Karaisalı	Ağustosun 1. haftası- Eylülün 4. haftası (2 gün)
16.	Geleneksel Yaz Şenliği ve Güreş Festivali	Tufanbeyli	Ağustosun son haftası (1 gün)
17.	Geleneksel Zeytinbeli Şenliği	Yumurtalık	Ağustosun son haftası (1 gün)
18.	Güreş Festivali	Sarıçam	Mayısın 2. haftası (1 gün)
19.	Horzum Yayla Şenliği	Kozan	Ağustosun 3. haftası
20.	IV. Yaz Şenliği	Pozantı	30 Ağustos
21.	İmamoğlu Şeftali Festivali	İmamoğlu	Haziran (2 gün)
22.	Karaisalı Kızıldağ Yayla Şenlikleri	Kızıldağ Yayla	Ağustosun son haftası (1 gün)
23.	Karakucak Güreş Festivali	Kadirli	Mayısın son haftası (2 gün)
24.	Kardeşlik ve Kültür Şöleni Şenlikleri	Ceyhan	Mayısın son haftası (1 gün)

25.	Karpuz Festivali	Ceyhan	Haziran (2014)
26.	Kızıldağ Karakucak Güreş Festivali	Karaisalı	Ağustos
27.	Saimbeyli Kiraz Festivali	Saimbeyli	Haziranın son haftası
28.	Sarımazı Zeytin Festivali	Ceyhan	Ekim (1 gün)
29.	Tufanbeyli Belediyesi Geleneksel Yaz Şenlikleri Festivali	Tufanbeyli	Ağustos (2 gün)
30.	Varsaklar Şöleni Şenliği	Sarıçam	Mayısın 4. haftası
31.	Yörük Türkmen Şenliği	Sarıçam	Mayısın 3. haftası

ADİYAMAN			
32.	1. (2014) Yamaç Paraşütü ve Hava Sporları Festivali	Tut	Temmuz (2 gün)
33.	Adıyaman Bisiklet Festivali		Ekim (2 gün)
34.	Bal, Kültür ve Turizm Festivali	Çelikhan	Ağustosun sonu/Eylülün başı (2 gün)
35.	Besni Kültür Şenliği	Besni	Ekim (1 gün)
36.	Geleneksel Dut Ürünleri Tanıtım Şenliği	Tut	Temmuz
37.	Geleneksel Jari Şenlikleri	Çelikhan	Ağustos
38.	Gölfest 15. (2014) Tarım-Kültür, Sanat-Eğitim, Spor ve Yardımlaşma Festivali	Gölbaşı	Ekimin 1. haftası
39.	Tut, Eğitim, Kültür ve Pekmez Hasadı Şenlikleri	Tut	Temmuz-Haziran (2014)
40.	Uluslararası 21. (2014) Kâhta Kommagene Festivali	Kâhta	Eylül (3 gün)
41.	Üzüm Festivali	Gölbaşı	Eylülün sonu (1 gün)
42.	Zebran Şenliği	Çelikhan	Ağustosun 1. haftası

AFYONKARAHİSAR			
43.	4. Kumlar Yaylası Avdaz Dede Kültürel Tanıtım Festivali	Sandıklı	Ağustos (3 gün)
44.	7. (2008) Haydarlı Kilim, El Sanatları, Kültür, Sanat Şenliği	Haydarlı-Dinar	Ağustos
45.	9. (2008) Uluslararası Zafer Halk Oyunları Festivali	Merkez	Ağustos

46.	Afyonkarahisar Uluslararası Zafer Festivali	Merkez	25-30 Ağustos
47.	Apameia Hıdırellez Şenlikleri	Dinar	6 Mayıs
48.	Atlıhisar Halı, Kilim ve Patates Festivali	Şuhut	Ağustosun 2. haftası
49.	Ayazini Turizm Şenliği	Ayazini Köyü-İhsaniye	Nisan (1 gün)
50.	Bayat Kök Boyalı Kilim Şenliği	Bayat	Temmuzun 1. haftası
51.	Bezelye Festivali	Sinanpaşa	Temmuzun 1. haftası
52.	Bolvadin Kaymak ve Eber Gölü Festivali	Bolvadin	Ağustosun 1. haftası
53.	Jazz Festivali	Merkez	Haziran
54.	Davulga-Kızdoğdu Yaylası Şenlikleri	Emirdağ	Haziranın son haftası (1 gün)
55.	Eğitim ve Kültür Festivali	Sinanpaşa	Mayısın 3. haftası
56.	Engelliler Festivali	Merkez	16 Mayıs (1 gün)
57.	Flamingo ve Yumurta Festivali	Başmakçı	Mayısın 4. haftası
58.	Frigya Spor Festivali	İhsaniye	Haziranın 4. haftası- Temmuzun 1. haftası
59.	Geleneksel 8. (2008) Kiraz, Kayısı, Kültür ve Sanat Festivali	Yakasenek-Sultandağı	Temmuzun 1. haftası (1 gün)
60.	Geleneksel Kültür, Sanat ve Bezelye Festivali	Sinanpaşa	Haziranın 4. haftası
61.	Gurbetçi Festivali	Emirdağ	Temmuz
62.	Halı, Kilim ve Kaymak Böreği Festivali	Sinanpaşa	Haziran
63.	Halı-Kilim, Kültür-Sanat Festivali	Dazkırı	Haziran
64.	Hamza Şeyh Dedeyi Anma Şenliği	Kayabelen Köyü-Şuhut	Mayıs (1 gün)
65.	Haşhaş, Kültür ve Turizm Festivali	Taşoluk-Sinanpaşa	Haziran (1 gün)
66.	Kaymak ve Kültür Şenliği	Bolvadin	Ağustos (1 gün)
67.	Kiraz Festivali	Sultandağı	Haziranın 4.- Temmuzun 1. haftası
68.	Klasik Müzik Festivali	Merkez	Nisan (1 hafta)
69.	Kültür, Sanat Festivali	Sinanpaşa	Haziran (1 gün)
70.	MEYFES Meyvecilik, Kültür ve Sanat Festivali	Sultandağı	Temmuzun 1. haftası
71.	Sandıklı Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri	Sandıklı	4-6 Mayıs
72.	Sandıklı-Termal-Kültür-Sanat Festivali	Sandıklı	Haziran (3 gün)

73.	Seyit Karacahmet Sultanı Anma Şenliği	İscehisar	Haziranın 3. haftası
74.	Şuhut Zafer Yolu Kültür ve Sanat Şenliği	Şuhut	23-25 Ağustos
75.	Uçurtma Şenliği	Merkez	6 Mayıs (1 gün)
76.	Uluslararası Marsyas, Kültür, Sanat ve Müzik Festivali	Dinar	Mayıs (4 gün)
77.	Uluslararası Zafer Festivali	Merkez	25-30 Ağustos
78.	Vişne Şenliği	Çay	Temmuz (1 gün)
79.	Yörükler Ayran Şöleni	Çatkuru Köyü-Sincanlı	Temmuz (1 gün)
80.	Zafer Haftası Şenliği	Sinanpaşa	27 Ağustos

AĞRI

81.	2. (2014) Evdale Zeynike Kültür ve Sanat Festivali	Merkez	Ağustos 2014
82.	3. (2012) Ağrı Dağı Kültür Sanat ve Spor Şenlikleri	Merkez	Nisan
83.	Nevruz Şenliği	Merkez	21 Mart

AKSARAY

84.	10. (2009) Kültür ve Sanat Festivali	Saratlı-Gülağaç	Temmuz (1 gün)
85.	4. (2008) Sultanhanı Halı, Turizm ve Kültür Festivali	Sultanhanı	Temmuz (1 gün)
86.	6 Mayıs Hıdırellez Şenlikleri	Güzelyurt	6 Mayıs 2005
87.	30. (2014) Aksaray-Ihlara Kültür ve Turizm Festivali (2014)	Aksaray	Temmuz (3 gün)
88.	Bilim ve Bahar Şenlikleri	Aksaray-Gülağaç	Haziran (2 gün)
89.	Demirci Kasabası Kültür, Turizm ve Tanıtım Festivali	Aksaray-Gülağaç	Temmuz (1 gün)
90.	Pilav Günü ve Kültürel Şenlikleri	İncesu	Ağustos (1 gün)
91.	Saratlı Kültür ve Sanat Festivali	Aksaray-Gülağaç	Temmuz (1 gün)
92.	Taşpınar Belediyesi 3. (2014) Kültür Halı Festivali	Merkez	Ağustos (1 gün)
93.	Türk-Yunan Dostluk, Kültür ve Turizm Festivali	Güzelyurt	Ağustos (1 gün)
94.	Uçurtma Şenliği	Ortaköy	23 Nisan

AMASYA

95.	3. (2009) Göynücek Bamya ve Kültür Festivali	Göynücek	Temmuz (1 gün)
96.	Bamya Festivali	Taşova	Ekim
97.	Kabaoğuz Şenliği	Gümüşhacıköy, Pusacık-Dumanlı	Temmuzun 4.-Ağustosun 1. haftası (1 gün)
98.	Şahin Yaylası Şenlikleri	Esençay-Taşova	Temmuz (1 gün)
99.	Taşova Çiçek Bamyası Festivali	Taşova	Temmuz (1 gün)

ANKARA

100.	1 Eylül Dünya Barış Şenliği	Çankaya	1 Eylül
101.	1. (2010) Aydos Kültür ve Dostluk Şenliği Etkinliği	Çankaya	Haziran (1 gün)
102.	10. (2014) Devlet Tiyatroları Küçük Hanımlar Küçük Beyler Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivali	Çankaya	Nisan (1 hafta)
103.	13 Eylül Sakarya Zaferini Anma ve Kutlama Şenliği	Polatlı	13-15 Eylül
104.	17. (2014) Uluslararası Ankara Caz Festivali	Çankaya	Mayıs (20 gün)
105.	17. (2014) Uluslararası Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali	Çankaya	Mayıs (1 hafta)
106.	21. (2009) Geleneksel Yayla Şenliği	Kızılcahamam	12 Temmuz
107.	23 Nisan Çocuk Şenliği	Ankara	20-27 Nisan
108.	3. (2007) Uluslararası Çubuk Kültür Festivali	Çubuk	Eylül
109.	4. (2014) Hamamönü Hıdırellez Şenliği	Altındağ	Mayıs
110.	5. (2003) Serbest Karakucak ve Yağlı Güreş Festivali	Kızılcahamam	Haziran
111.	7. (2004) Geleneksel Hüseyin Gazi Şenlikleri	Mamak	Mayıs (1 gün)
112.	7. (2014) Kavun ve Ata Sporları Festivali (2014)	Kazan	Eylül
113.	8. (2014) Ankara 2. El Film Festivali	Çankaya	Şubat-Mart
114.	8. (2004) Uluslararası Halk Oyunları ve Gençlik Festivali	Mamak	Ağustos
115.	8. (2014) Uluslararası Kalecik Karası Üzüm Festivali	Kalecik	Eylül

116.	9. (2014) Ankara Uluslararası İşçi Filmleri Festivali	Çankaya	1-8 Mayıs
117.	Aluçdağı Festivali	Çamlıdere	Temmuz
118.	Ankara Engelsiz Filmler Festivali	Çankaya	Nisan (5 gün)
119.	Ankara 25. (2014) Film Festivali	Çankaya	Mart
120.	Ankara Kale Festivali	Altındağ	Haziran
121.	Ankara Nordik Müzik Festivali	Ankara	Kasım
122.	Ankara Piyano Festivali	Ankara	Mart
123.	Ankara Sinema Derneği Avrupa Filmleri Festivali	Ankara	
124.	Ankara Tiyatro Festivali	Çankaya	Kasım
125.	Anki Rock Festivali	Çankaya	Eylül
126.	Ankara Festivali/Uluslararası Büyük Ankara Festivali	Keçiören	Haziran-Temmuz (1 ay)
127.	Ayaş Domates Festivali	Ayaş	Temmuz
128.	Ayaş Dut Festivali / Ayaş Geleneksel Dut, Tarihi Evler ve El Sanatları Festivali	Ayaş	Temmuz
129.	Benli Yaylası Kardeşlik, Yardımlaşma ve Kültür Şenliği	Çukurören Köyü-Çamlıdere	Temmuz
130.	Beypazarı Geleneksel Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali	Beypazarı	Haziran
131.	Büyük Ankara Festivali	Keçiören, Altındağ	Haziran-Temmuz (1 ay)
132.	Çamlıdere Osmansin Köyü Benli Yaylası 4. Gözleme Şenliği	Osmansin-Çamlıdere	Haziran
133.	Domates Festivali	Gütül	Eylül
134.	Dünya Barış Şenliği	Ankara	19 Mayıs (1 gün)
135.	Eğri Ekin Köyü Gözleme ve Güreş Şenlikleri	Eğri Ekin Köyü	Haziran
136.	Elmadağ Kaymakamlığı Hasan Köyü Derneği Yayla Şenlikleri	Elmadağ	Haziranın 2. haftası (1 gün)
137.	Erzurum Kültür Şenliği	Çankaya	Mart (1 gün)
138.	Geleneksel Peynirli Ekmek Festivali	Çankaya	Haziran
139.	Geleneksel Yaz Şenliği	Ovacık Köyü-Çubuk	Haziran
140.	Gölbaşı Uluslararası Göller-Andezit ve Sevgi Çiçeği Festivali	Gölbaşı	Haziran
141.	Hacıbektaş Veliyi Anma ve Eğri Ova Yaylası Kültür Festivali	Karaşar-Beypazarı	Haziran
142.	Haymana Kaplıca Festivali	Haymana	Temmuz

143.	Hdırlar Köyü Kültür Festivali	Hdırlar Köyü- Kızılcahamam	Haziran (1 gün)
144.	IV. (2010) Beydili Kültür, Turizm ve Hıdırellez Şenlikleri	Beydili Köyü-Nallıhan	Mayıs
145.	IV. (2010) Ethos Uluslararası Tiyatro Festivali	Ankara	Mart
146.	IX. (2013) Uluslararası ODTÜ Klasik Gitar Festivali	ODTÜ	Mart
147.	Karaşar Eğriova Şenlikleri	Karaşar-Beypazarı	Haziranın son haftası (1 gün)
148.	Kavun Festivali	Ağlıcak Köyü-Çubuk	Haziran-Temmuz (1 gün)
149.	Kavun Festivali	Yenikent	Eylül (1 gün)
150.	Kazan Kavun Festivali	Kavun Pazarı-Kazan	Ağustosun 2. haftası
151.	Kızılcahamam Kültür Festivali	Kızılcahamam	Haziran
152.	Kızılcahamam Su Festivali	Kızılcahamam	Ağustosun 2. haftası (3 gün)
153.	Kiraz Festivali	Güdül	Haziran (1 gün)
154.	Kitap Şenliği	Batıkent	Haziran
155.	Kültür Şenliği	Çatak Köyü-Haymana	Temmuz
156.	10. (2014) Ankara Japon Filmleri Festivali	Çankaya	Şubat-Mart
157.	Lale Festivali/Uluslararası Lale Günleri	Lale Meydanı-Sincan	Mayıs (3 gün)
158.	Mahalle Şenlikleri	Ankara geneli	Temmuz-Ağustos-Eylül (3 ay)
159.	Mamak Kutlu Düğün Gözleme Ayrın Sanat Festivali	Kutlu Düğün Pazar Yeri-Mamak	Haziran
160.	Müzik Festivali	Ankara	24 Mart (15 gün)
161.	Oruç Gazi Festivali	Kızılcahamam	Mayıs
162.	Sakarya Zaferi ve Gordion Şenliği	Polatlı	13 Eylül (3 gün)
163.	Sarayköy Kadırğa Şenliği	Sarayköy	Haziranın 2. hafta sonu
164.	Shopping Fest	Ankara geneli	Temmuz-Ağustos (1 ay)
165.	Şereflikoçhisar Uluslararası Tuz ve Kültür Festivali	Şereflikoçhisar	Ağustos
166.	Uluslararası Nallıhan Taptuk Emre ve İğne Oyaları Kültür, Sanat Festivali	Nallıhan	Haziran
167.	Uçurtma Şenliği	Gölbaşı	Mayıs

168.	Uçurtma Şenliği	Altındağ	Haziran
169.	Uluslararası Anadolu Günleri 11. Kültür ve Sanat Festivali (2014)	Etimesgut	Ağustos-Eylül-Ekim (1 hafta)
170.	Uluslararası Film Festivali	Çankaya	Mayıs
171.	Uluslararası Flamenko Ankara Festivali	Çankaya	Aralık (1 hafta)
172.	Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Kızılcahamam	Temmuzun 2. haftası
173.	Uluslararası 30. Ankara (2014) Müzik Festivali	Çankaya	Nisan
174.	Vişne Festivali	Kuru Çay Köyü-Çubuk	Ağustos (1 gün)
175.	Yağlı Güreş Festivali	Keçiören	Eylülün 3. Haftası (1 gün)
176.	Yukarı Kamışlı Yayla Şenliği	Elmadağ	Haziran (1 gün)

ANTALYA

177.	1. (2014) Uluslararası Antalya Latin Dans Festivali	Merkez	27 Ekim-2 Kasım
178.	3. (2014) Uluslararası Antalya-Manavgat Bisiklet Festivali	Manavgat	Ekim (4 gün)
179.	653. (2005) Tarihi Elmalı Yeşilyayla Yağlı Pehlivan Güreş Festivali, Müzik, Kültür, Sanat Etkinlikleri	Elmalı	Ağustos
180.	8. (2003) Kâfi Baba Anma Şenlikleri	Yuvalı Köyü	Mayıs
181.	Akdeniz Rüyası Folk Dans ve Folk Müzik Festivali	Manavgat-Side	Temmuz (5 gün)
182.	Akpınar Yayla Şenlikleri	Taş Kesigi Köyü-Akpınar	Temmuz (1 gün)
183.	Akşahap Badem Festivali	Akşahap Köyü-Akseki	Ağustos
184.	Alanya Turizm ve Sanat Şenliği	Alanya	Mayısın 4. haftası
185.	Altın Nar 11. (2014) Kültür ve Sanat Festivali	Kemer	Haziran
186.	Antalya Uluslararası Altın Portakal Film Festivali	Kaş, Merkez	Eylül-Ekim (1 hafta)
187.	Antalya Çiçek Festivali	Merkez	Mayıs
188.	Antalya Festivali	Merkez	Ekim
189.	Antalya Gençlik Festivali	Merkez	1-5 Mayıs
190.	Antalya Tiyatro ve Müzik Festivali	Merkez	Mayıs
191.	Aspendos Opera ve Bale Festivali	Aspendos	Haziran

192.	Başak Festivali	Salihliler Köyü-Akseki	Ağustos (1 gün)
193.	Beymelek Karabibik Bahar Festivali	Beymelek-Demre	Mayıs (1 gün)
194.	Çığlık 1. (2004) Nar Festivali	Çığlık	Ekim
195.	Demre Festivali	Kale	Nisanın son haftası (3 gün)
196.	Devlet Tiyatroları Antalya Uluslararası Tiyatro Festivali	Merkez	Mayıs (10 gün)
197.	Döşemealtı Halı Festivali	Yeni Köy	Haziran-Temmuz
198.	Engeliniz Engelimizdir Ulusal Engelliler Festivali	Kepez	1-10 Aralık
199.	Finike Festivali	Finike	Haziran-Temmuz (3 gün)
200.	Gazipaşa Horoz Festivali	Gazipaşa	Haziran (2 gün)
201.	Kemer Yayla Şenlikleri	Kemer	Mayıs
202.	Kepez Barış Şenlikleri Uluslararası Halk Dansları Şenliği	Kepez	Eylül (6 gün)
203.	Kepez Geleneksel Yağlı Güreş Şenlikleri	Kepez	Nisan
204.	Kepez İşitme Engelliler Tiyatro Festivali	Kepez	Mayıs
205.	Keşkek Festivali	Korkuteli-Bozova	Haziran
206.	Kültür Şenliği	Kuyucak-Akseki	Ağustos
207.	Likya Seyirlik Oyunlar Festivali	Kaş	Eylül
208.	Manavgat Barış Suyu Kültür, Sanat, Turizm ve Gençlik Festivali	Manavgat	Haziranın 2. haftası
209.	Side Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Manavgat	Ağustos-Eylül
210.	Söbüce Yayla Şenlikleri	Söbüce Yaylası	Temmuz (2 gün)
211.	Turizm Festivali	Alanya	Haziran
212.	Turizm, Kültür, Sanat ve Portakal Festivali	Alanya	Haziran
213.	Uluslararası Antalya Caz Festivali	Merkez	Haziran (1 hafta)
214.	Uluslararası Antalya Gitar Festivali	Manavgat	Şubat (1 hafta)
215.	Uluslararası Antalya Koro Festivali	Merkez	Nisan (1 hafta)
216.	Uluslararası Antalya Piyano Festivali	Kemer	Kasım-Aralık
217.	Uluslararası Caz Festivali	Alanya	Eylül (3 gün)
218.	Uluslararası Kaş Likya Kültür ve Sanat Festivali	Kaş	Haziran (3 gün)

ARDAHAN			
219.	12. (2014) Uluslararası Çıldır Gölü Festivali	Çıldır	Ağustos
220.	13. (2014) Uluslararası Kültür ve Nal Festivali	Merkez	Temmuz
221.	Atatürk'ün İzinde, Gölgesinde 12. (2008) Damal Şenlikleri	Damal	Temmuzun 1. haftası
222.	Çıldır Festivali	Çıldır	Kasım (1 gün)
223.	Çıldır 2. Altın At Festivali	Çıldır	Şubat 2014
224.	Göle Festivali	Göle	Temmuz
225.	Hayvan ve Hayvan Ürünleri Şenliği	Merkez	Temmuz (1 gün)
226.	Hoçvan Yayla Festivali	Merkez	Temmuzun 1. haftası
227.	Kaşar Festivali	Göle	Temmuzun 1. haftası
228.	Kaz Festivali	Merkez	Kasım (1 gün)
229.	Ulusal Ardahan Bal Festivali	Merkez	Ağustos

ARTVİN			
230.	104. (2009) Dalahat-Kitat Şenliği ve Güreş Festivali	Ardanuç	Ağustos (1 gün)
231.	Arhavi 41. (2014) Uluslararası Arhavi Kültür ve Sanat Festivali	Arhavi	Temmuz-Ağustos (3 gün)
232.	Âşık Efkari Festivali	Ardanuç	Mayıs (1 gün)
233.	Aydın Köyü Söğüdüzü Yayla Şenlikleri ve Karakucak Güreşleri	Ardanuç	Temmuz (2 gün)
234.	Boğa Güreşleri Tekkale Yayla Şenliği	Tekkale-Yusufeli	Temmuzun 1. haftası (2 gün)
235.	Çurispil Yaylası 18. (2006) Efkari Âşıklar Şenliği ve Karakucak Güreş Festivali	Ardanuç	Temmuz (2 gün)
236.	Geleneksel Satave Gevrek Festivali	Meydancık	Temmuz
237.	Güleş Köyü Şenliği	Ardanuç	Temmuz (2 gün)
238.	Hopa Kültür, Sanat ve Deniz Festivali	Merkez	Temmuz (3 gün)
239.	Kafkasör Kültür, Turizm ve Sanat Festivali	Merkez	Haziran
240.	Kutlu Köyü Kale ve Yayla Festivali	Ardanuç	Ağustos (3 gün)
241.	Kutlu Köyü Merti Kısmen Festivali	Kutlu Köyü	Eylül
242.	Kültür Şenlikleri	Aşağımaden ve Yukarımaden Köyleri	Ağustos

243.	Kültür, Sanat, Spor ve Ananevi Boğa Güreşleri Festivali	Murgul	Haziran
244.	Lori Yaylası Soçluk Festivali	Ardanuç	Temmuz (3 gün)
245.	Macahel Kafkas Arı ve Eko Turizm Festivali	Borçka	Ağustos
246.	Murgul Kültür ve Sanat Festivali	Damar	Mayıs (2 gün)
247.	Oğulkoçu Şenliği	Yüncüler Köyü	Ağustos
248.	Özmal Köyü Boğa Şenliği	Özmal Köyü	Nisanın son pazarı (1 gün)
249.	Sahara Şenliği	Sahara	Temmuz
250.	Salikvan Yayla Şenliği (Arhavi-Yusufeli Ortak Yayla Şenliği)	Arhavi-Yusufeli-Salikvan	Temmuz-Ağustos (5 gün)
251.	Sıla Özlemi Su Festivali	Ardanuç	Ağustos (3 gün)
252.	Şavşat Sahara Pancarı Festivali	Şavşat	Temmuz
253.	Tekkale Yayla Şenliği	Tekkale	Temmuz (2 gün)
254.	Uluslararası Ekoturizm Festivali	Yusufeli	Haziran
255.	Uluslararası Tulum Festivali	Murgul	Temmuz
256.	Yayla Şenlikleri	Yüncüler Köyü-Yusufeli	Ağustosun son haftası (1 gün)

AYDIN			
257.	1. (2005) Geleneksel El Sanatları Festivali	Dalama	Haziran
258.	1. (2008) Tralles Kültür ve Sanat Şenliği	Merkez	Ağustos
259.	23. (2014) Uluslararası Deve Güreşi Festivali	Çine	Şubat
260.	3. (2014) Kültür, Sanat ve Edebiyat Festivali	Nazilli	Mart-Nisan
261.	5. (2009) Kültür, Sanat Şenliği, Taze İncir Festivali	Buharkent	Ağustos
262.	Afrodiasis Atletizm ve Halk Oyunları Şenliği	Karacasu	Mayıs
263.	Afrodiasis Karacasu Kültür, Sanat ve Tanıtım Festivali	Karacasu	Eylül (2 gün)
264.	Atça Deve Güreşi Şenlikleri	Sultanhisar	Aralık (2 gün)
265.	Atça Tarım, Çilek, Kültür ve Sanat Festivali	Sultanhisar	Mayıs (1 gün)
266.	Dağcılık Şenliği	Koçarlı	Mayıs (2 gün)

267.	Erik Festivali	Umurlu	Mayıs
268.	Germencik Kültür, Sanat ve İncir Festivali	Germencik, İncirliova	Eylül
269.	Germencik Kültür-Sanat ve Deve Güreşi Festivali	Germencik, İncirliova	Ocak
270.	Karaçakal Yörükleri Kültür ve Sanat Şenliği	Karaçakal	Mayıs (1 gün)
271.	Kestane Festivali	Köşk	Aralık (1 gün)
272.	Koçarlı Çam Fıstığı Festivali	Koçarlı	Mayıs-Haziran
273.	Kültür ve Deniz Şenliği	Güzel Çamlık-Kuşadası	Temmuz (2 gün)
274.	Kültür, Sanat ve Domates Festivali	Dalama	Haziran
275.	Nazilli Belediyesi 10. (2014) Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Söke	Eylül (1 hafta)
276.	Pamuk Festivali	Sarıkemer-Söke	Ağustos sonu-Eylül başı (3 gün)
277.	Priene Şenliği	Güllübahçe-Söke	Mayısın 2. haftası (1 gün)
278.	Söke Festivali	Söke	Eylülün 1. haftası (1 gün)
279.	Sünnet Şenliği	Yenihisar-Didim	Temmuz (1 gün)
280.	Uluslararası Halk Oyunları Şenliği	Merkez	Haziran (1 hafta)
281.	44. (2014) Uluslararası Nysa Kültür ve Sanat Festivali	Sultanhisar	Nisan-Mayıs (3 gün)
282.	Yağlı Güreş Şenlikleri	Söke	Mart (1 gün)
283.	Yamaç Paraşütü Şenliği	Koçarlı	Mayıs
284.	Yörük Kültürü ve Tanıtımı Şenliği	İncirliova	Eylül

BALIKESİR

285.	2. (2010) Barana Geleneğini Yaşatma Şenliği	Dursunbey	Mayıs
286.	24. (2014) Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali	Burhaniye	Ağustos
287.	4. (2014) Halk Oyunları, Zeytin ve Deve Güreşleri Festivali	Gömeç-Karaağaç	Ocak (3 gün)
288.	5 Eylül Ayran, Kültür ve Sanat Şenliği	Susurluk	Eylülün 1. haftası
289.	9. (2014) Burhaniye Uluslararası Zeytin ve Zeytinyağı Festivali	Burhaniye	Ocağın 3. haftası

290.	Akçay Şenlikleri	Akçay	Temmuz (2 gün)
291.	Altın Zeytin Kültür ve Sanat Festivali	Edremit	Temmuzun 2. haftası
292.	Altınoluk Antandros Yaşama Saygı Kültür ve Sanat Festivali	Altınoluk	Aralık (3 gün)
293.	Altınova 3. (2008) Altın Kumsal Kültür ve Turizm Festivali	Altınova-Ayvalık	Ocak
294.	Altınova Altın Kumsal Mavi Deniz Temiz Çevre Festivali	Altınova-Ayvalık	Temmuz
295.	Altınova Deve Güreşi ve Halk Oyunları Şenliği	Altınova	Şubat
296.	Ayvalık Şenlikleri	Ayvalık	Haziran-Temmuz-Ağustos
297.	Balıkesir Festivali	Merkez	Ağustos-Eylül
298.	Balya Hayvan ve Emtia Festivali	Balya	Haziran
299.	Burhaniye Şenlikleri	Burhaniye	Ağustos (3 gün)
300.	Dursunbey Yayla Bölgesi Kamp, Doğa Sporları ve Kültür Şenliği	Dursunbey	Mayıs
301.	Edremit Akçay Zeytin Festivali	Edremit	Ağustosun 4. haftası (1 hafta)
302.	Erdek Festivali	Erdek	Ağustos
303.	Film Şenliği	Altınoluk	Temmuz
304.	Fotoğraf Şenliği	Merkez	Ekim-Kasım (2 gün)
305.	Geleneksel Yörük Kültür Şenlikleri	Bigadiç	Mayısın 4. haftası
306.	Kabatoj Bayramı Şenliği	Marmara	1 Temmuz
307.	Kepsut Şenliği/Kültür, Sanat ve Süt Festivali	Kepsut	Ağustos-Eylül (4 gün)
308.	Keşkek Şenlikleri	Susurluk	Mayısın 1. haftası
309.	Kurtdereli Mehmet Pehlivan Güreş ve Şenlikleri	Karesi	4 Haziran
310.	Küçükköy-Sarımsaklı 1. (2000) Kum Festivali	Küçükköy	Temmuz-Ağustos
311.	Kültür ve Sanat Şenliği	Merkez	Ağustos-Eylül
312.	Marmara Festivali	Marmara	Ağustos (2 gün)
313.	Oya Festivali	Gönen	Eylül (2 gün)
314.	Özürlü Çocuklar Şenliği	Ayvalık	Nisan-Mayıs
315.	Rahvan At Yarışları Festivali	Susurluk	Haziranın 4. haftası-

			Temmuzun 1. haftası
316.	Susurluk Şenlikleri	Susurluk	Eylül
317.	Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali	Bandırma	Haziran
318.	Yağcı Bedir Halı Festivali	Sındırgı	Eylül
319.	Yaza Merhaba Şenlikleri	Akçay	Haziran
320.	Zeytin ve Deve Güreşleri Festivali	Pelitköy-Burhaniye	Şubat
321.	Zeytinli Belediyesi Zeytin Şenlikleri	Edremit	Ağustos

BARTIN

322.	15. (2009) Bartın Tiyatro Festivali	Merkez	Mart
323.	7. (2009) Ahşap Tekne ve Yat Festivali	Kurucaşile	Temmuz
324.	Çevre, Kültür ve El Sanatları Festivali	Kozcağız	Temmuz
325.	Doğa ve Halk Festivali	Kumluca	Ağustos
326.	Uluslararası 27. (2009) Kültür, Sanat ve Çilek Festivali	Merkez	Haziran

BATMAN

327.	Bal ve Ceviz Festivali	Sason	Kasım
------	------------------------	-------	-------

BAYBURT

328.	Geleneksel Karaçayır Şenlikleri	Demirözü	Temmuz
329.	Geleneksel Tuzlu Su Festivali	Merkez	Temmuz (3 gün)

BİLECİK

330.	1. (2005) Kültür ve Sanat Şenliği	Pazaryeri	Temmuz
331.	3. (2006) Osmaneli Evleri Kültür ve Sanat Festivali	Osmaneli	Ağustos
332.	3. (2006) Tiyatro Festivali	Merkez	Kasım
333.	733. (2014) Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri	Söğüt	Eylülün 2. cuması (3 gün)
334.	Abdullah Mihal Gazi Anma Festivali	Harmanköy-İnhisar	Eylülün 1. pazarı (1 gün)
335.	Ahilik ve Şeyh Edebalı Kültür Şenlikleri	Bilecik	Eylül
336.	Alacakarpuz Festivali ve Osmaneli Kültür ve Sanat Şenlikleri	Osmaneli	Ağustos
337.	Dodurga Şenlikleri	Dodurga-Bozüyük	Haziranın 3. pazarı (1 gün)

338.	Kültür ve Sanayi Festivali	Bozüyük	Eylül (1 gün)
339.	Nar ve İncir Festivali	İnhisar	Ekim (1 gün)
340.	Söğüt İlçesi Festivali	Söğüt	Eylülün ilk cuması
341.	V. (2008) Uluslararası Bilecik Kültür ve Sanat Festivali	Merkez	Kasım

BİNGÖL

342.	4. (2014) Kiğı Seyit Kasım Doğa, Kültür ve Bal Festivali	Kiğı	Temmuz (2 gün)
343.	At Yarışı Şenliği	Karlıova (2000)	Haziran
344.	Av Sezonunun Açılış Şenlikleri	Merkez	Ekimin ilk pazarı (1 gün)
345.	Elma ve Bal Festivali	Merkez	Ekimin ilk haftası
346.	Sülbüs Kültür ve Doğa Festivali	Yayladere	Temmuz

BİTLİS

347.	Ceviz Festivali	Adilcevaz	Ekim (1 gün)
------	-----------------	-----------	--------------

BOLU

348.	Akçakoca Turizm Fındık Festivali	Akçakoca	Temmuzun 3. hafta sonu (3 gün)
349.	Dörtdivan Köroğlu Kültür Şenlikleri	Dörtdivan	Haziran (1 gün)
350.	İpekyolu Kültür ve Tanıtım Festivali	Mudurnu	Haziran
351.	Karagöl Şenlikleri	Kıbrısçık	Haziranın 1. pazar günü
352.	Köroğlu Kültür Sanat ve Turizm Festivali	Merkez	Eylülün 2. haftası (3 gün)
353.	Mengen Aşçılık ve Turizm Festivali	Mengen	Ağustosun ilk hafta sonu (2 gün)
354.	Seben Elma Festivali	Seben	Ekimin 1. hafta sonu
355.	Seben Kültür ve Tanıtım Festivali	Seben	Ekim
356.	Türk Kültür Şenliği, Köroğlu Anma Festivali	Kıbrısçık	Mayıs
357.	Yayla Şenlikleri		Haziran-Temmuz

BURDUR

358.	12. (2014) Salda Gölü Amatör Türk Halk Müziği Ses Yarışması ve Uçurtma	Yeşilova	Temmuzun 2. haftası
------	--	----------	---------------------

	Şenliği		
359.	18. (2014) Kemer Akpınar Geleneksel Kültür, Sanat ve Yörük Şenliği	Kemer	Haziran (2 gün)
360.	2. (2007) Bağsaray Şenliği	Çeltikçi	Mayıs
361.	8. (2008) Deliktaş Sarıkaya Kültür ve Sanat Festivali	Yeşilköy-Ağlasun	Temmuz
362.	Akpınar Yayla Şenliği	Kemer	Haziranın 3. haftası (1 gün)
363.	Aziziye Yayla Şenliği	Yeşilova	15 Temmuz (1 gün)
364.	Barutsu Şenliği	Kocapınar Parkı-Tefenni	Ağustosun 3. haftası (1 gün)
365.	Bucak Altın Tütün Kültür ve Sanat Şenliği	İncirhan-Bucak	Haziran (1 gün)
366.	Bucak Belediyesi Kültür, Sanat ve Güreş Festivali	Bucak	Haziran
367.	Burdur Kültür ve Sanat Şenliği	Merkez	Eylül
368.	Doğan Baba Yörük Şenliği	Doğan Baba Köyü-Salda	Ağustos (1 gün)
369.	Geleneksel 2. (2014) Göce (Tarhana) Şenliği	Çavdır	Mayıs
370.	Geleneksel 7. (2014) Yayla Kültür Şenlikleri	Göhlhisar	Haziran
371.	Geleneksel Yayla Şenliği	Söğüt-Çavdır	Aralık
372.	Havuç Festivali	Yusuf Kasabası-Göhlhisar	Eylül
373.	İnsuyu Kültür, Sanat ve Spor Etkinlikleri	Merkez	Eylül-Ekim
374.	Kemer Yayla Şenlikleri	Kemer	Ağustos (1 gün)
375.	Yünüm Bögedi Koyun Yıkama ve Kültür Şenliği	Hasanpaşa Köyü - Tefenni	Eylül
376.	Kozağaç Yayla Şenliği	Kozağaç Kasabası	Mayıs (1 gün)
377.	Niyazi Baba Kültür Şenliği	Yeşilova	Temmuz
378.	Soğan Festivali	Çamköy-Göhlhisar	Temmuz (1 gün)
379.	Tarım Havuç ve Kültür Festivali	Yusufoça Kasabası-Göhlhisar	Eylül (3 gün)

BURSA

380.	1. (2014) Fidan Dikim Şenliği	Mudanya	Mayıs
381.	15. (2014) Kültür, Sanat Festivali	Gürsu	Mayıs-Haziran

382.	4. (2014) Salçalık Yağ Biberi Kültür ve Sanat Festivali	Mustafakemalpaşa	Eylül
383.	4. (2014) Uluslararası İznik Festivali	İznik	Ağustos
384.	66. (2014) Harmancık Kültür Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	Harmancık	Eylül
385.	8. (2014) Büyük Yağlı Güreş Şenliği	Mustafakemalpaşa	Mayıs
386.	Akçalar İncir Festivali	Nilüfer	Eylül
387.	Avrupa Filmleri Gezici Festivali	Merkez	Aralığın 3. haftası (1 hafta)
388.	Bahar Şenliği	Osmangazi	Mayıs
389.	Bahar Şenlikleri	İznik	Mayısın 2. haftası
390.	Bursa Festivali		Temmuz
391.	Bursa Kurtuluş Şenliği	Merkez	Eylül (1 hafta)
392.	Cumalı Kızık Şenlikleri	Yıldırım	Haziran (1 gün)
393.	Çilek ve Kiraz Şenliği	Orhaneli	Haziran (1 gün)
394.	Devlet Tiyatroları Bursa Uluslararası Balkan Ülkeleri Tiyatro Festivali	Merkez	Mart (20 gün)
395.	Domates Festivali	Merkez	Eylül
396.	Erguvan Şenliği	Yıldırım	Mayıs
397.	Folklor Festivali	Orhangazi	Ağustos
398.	Geleneksel Karakucak Güreşleri ve Kültür, Sanat Şenlikleri	Osmangazi	Mart-Temmuz
399.	Geleneksel Orhaneli Kültür Şenliği	Orhaneli	Haziranın 3. haftası
400.	Gürsu Havacılık Şenliği	Gürsu	Eylül
401.	Hasanağa Enginar Festivali	Nilüfer	Haziran
402.	Hızır-İlyas Şenlikleri	Karacabey-Karaağaçlar	Mayısın ilk veya ikinci pazar günü
403.	I. (2008) Umurbey Kültür Şenliği	Umurbey	Haziran
404.	İncir Festivali	Osmangazi	Eylül
405.	İznik Festivali (Turizm günü münasebetiyle)	İznik	Temmuz
406.	Kabulbaba Köyü Yağlı Güreş Şenliği	Mustafakemalpaşa	Mayıs
407.	Kestel Kültür, Sanat ve Tanıtım Festivali	Kestel	Ağustos
408.	Kocayayla Şenliği	Keles	Haziran-Temmuz
409.	Kültür Şenliği	Yıldırım	Mayıs
410.	Kültür ve Sanat Festivali	Gemlik	Temmuz
411.	Mudanya Belediyesi Geleneksel Barış	Mudanya	Ağustos-Eylül

	Festivali		
412.	Mustafakemalpaşa Havacılık ve Turizm Festivali	Mustafakemalpaşa	Haziran
4113.	Mustafa Kemal Paşa Kurtuluş Bayramı ve Tatlı Şenlikleri	Merkez	12-15 Eylül
414.	Orhaneli Karagöz Kültür Şenliği	Orhaneli	Haziran
415.	Osmangazi'yi Anma ve Bursa'nın Fethi Şenlikleri	Osmangazi	Nisan (3 gün)
416.	Sokak Festivali	İnegöl	Temmuz
417.	Tortumlular Şenliği	Uludağ	Haziran
418.	Türkmen ve Yörük Festivali	Büyükorhan	Haziran
419.	Uluslararası 39. (2000) Bursa Festivali	Merkez	Haziran-Temmuz (1 ay)
420.	Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali	Merkez	Ekim
421.	Uluslararası Folklor Festivali	Orhangazi	Eylül
422.	Uluslararası Karagöz Gölge Oyunları Festivali	Merkez	Kasımın 3. (1 hafta)
423.	Uluslararası Kültür, Sanat Festivali	İnegöl	Temmuz
424.	Yenişehir Biber Şenliği	Yenişehir	Eylül-Ekim (1 ay)
425.	Yörük Şenliği	Merkez	Şubat
426.	Yörük Şenliği	Cumalıkazık	Mayıs
427.	Zeytin Festivali	Orhangazi	Kasım

ÇANAKKALE			
NO	Festival/Şenlik Adı	Düzenlendiği Yer	Düzenlendiği Tarih(ler)
428.	4. (2014) Ayvacık Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Ayvacic	Temmuzun 3.-Ağustosun 1. haftası
429.	4. (2014) Zeytin Kurtuluş Şenlikleri	Ayvacic	Şubat-Mart
430.	8. (2014) Eceabat Domates Festivali	Eceabat	Ağustos
431.	9. (2014) Küçükuyu Kültür ve Sanat Festivali	Ayvacic	Ağustos
432.	Assos Gösteri Sanatları Festivali	Assos Behramkale	Ekimin 1. haftası (3 gün)
433.	Bayramiç Ayazma Festivali	Bayramiç	Ağustos
434.	Biga Kurtuluş Şenlikleri	Biga	18 Eylül (2014)

435.	Bozcaada Uluslararası Kültür-Sanat ve Bağ Bozumu Festivali	Bozcaada	Ağustos-Eylül
436.	Çardak Belediyesi Dostluk ve Spor Şenlikleri	Lapseki	Temmuz-Ağustos
437.	Geleneksel Kaz Dağı Doğa Yürüyüşü ve Şenlikleri	Yenice	Haziran
438.	Gökçeada Film Festivali	Gökçeada	Ağustos
439.	Kalkım Belediyesi II. (2008) Yaz Şenlikleri	Kalkım-Yenice	Haziran
440.	Karabiga Priapos Deniz Festivali	Biga	Temmuzun 1. haftası
441.	Kayısı Festivali	Kepez	Temmuzun 1. haftası
442.	Lapseki Hıdırellez Şenliği	Lapseki	6 Mayıs (1 gün)
443.	Lapseki Kiraz Festivali	Lapseki	Haziran
444.	Sardalya Festivali	Gelibolu	Temmuz (2 gün)
445.	Şeftali, Kültür ve Sanat Festivali	Lapseki	Ağustos
446.	Ticaret ve Sanayi Festivali, Tarım ve Hayvancılık Fuarı	Biga	Eylül (2 gün)
447.	Çanakkale 51. (2014) Uluslararası Troia Festivali	Merkez	Ağustos (1 hafta)
448.	Uçurtma Şenliği (Kale İçi)	Bozcaada	Mayıs
449.	Uluslararası Gelibolu Altın Sardalya Kültür ve Sanat Festivali	Ayvacık	Temmuz
450.	Umurbey Şeftali Şenliği	Umurbey-Lapseki	Haziran
451.	Yerel Tatlar Festivali	Bozcaada	Eylül

ÇANKIRI			
NO	Festival/Şenlik Adı	Düzenlendiği Yer	Düzenlendiği Tarih(ler)
452.	17. (2005) Kültür ve Fidan Dikme Şenlikleri	Çerkeş-Saçak	Haziran
453.	3. (2004) Geleneksel Gümerdeğın Sonbahar Şenlikleri ve Festivali	Şabanözü	Eylül
454.	4. (2007) Keşkek Festivali	Gündoğmuş Köyü	Haziran
455.	40. (2008) Yapraklı Kültür ve Turizm Festivali	Yapraklı	Haziran
456.	6. (2009) Hatçe Sultanı Anma Kültür ve Sanat Festivali	Dereçatı	Haziran
457.	Ağaç Dikme Festivali	Kurşunlu	Mayıs
458.	Atatürk'ün Çankırı'ya Gelişi, Şapka İnkılabı ve	Merkez	Ağustos-Eylül

	Karatekin Festivali		
459.	Aydos Yayla Şenliği	Orta	Temmuz
460.	Bahar Şenliği	Kızılırmak	Mayısın 1. haftası (1 gün)
461.	Beştut Köyü 1. (2009) Kültür ve Turizm Şenliği	Beştut Köyü	Haziran
462.	Geleneksel Yağlı Güreş Festivali	Yapraklı	Haziran (1 gün)
463.	Geleneksel Yaren ve Kültür Festivali	Yapraklı	Haziran
464.	İlgaz Dağı Kültür ve Turizm Festivali	İlgaz Dağı	Ekim
465.	İkikioz Kültür Şenliği	Mart Köyü	Temmuz (1 gün)
466.	Karacaözü Köyü Çayır Şenlikleri	Karacaözüköyü- Yapraklı	Mart
467.	Karacaözü Köyü Koca Meşe Şenlikleri	Yapraklı	Ekim
468.	Kavak Köyü 8. (2009) Yaran Şenliği	Kavak Köyü- Yapraklı	Haziran
469.	Kavun Festivali	Kızılırmak	Ağustos (1 gün)
470.	Kızılırmak Kavun Festivali	Kızılırmak	Ağustos (1 gün)
471.	Kiraz ve Yağlı Güreş Festivali	Eldivan	Haziran (2 gün)
472.	Kültür ve Sanat Festivali	İlgaz	Temmuz
473.	Maruf Köyü Güreş Festivali	Korgun	Temmuzun 1. haftası (1 gün)
474.	Müzik ve Güreş Festivali	Eskipazar	Ağustos (2 gün)
475.	Paşasultan ve Yayla Şenlikleri	Orta	Temmuz (2 gün)
476.	Pir'i Sani Hz. Anma ve Çerkeş Kültür ve Hayvancılık Festivali	Çerkeş	Eylül (2 gün)
477.	Şabanözü Geleneksel Kültür, Sanat ve Güreş Festivali	Şabanözü	Haziran (2 gün)
478.	Yağlı Güreş Festivali	Şabanözü	Eylül (2 gün)
479.	Yapraklı Kültür-Sanat Yayla Şenlikleri	Yapraklı	Haziran (1 gün)
480.	Yaren Festivali	Merkez	Ekim
481.	Yaylakent Yayla Şenliği	Orta	Temmuz (2 gün)

ÇORUM			
NO	Festival/Şenlik Adı	Düzenlendiği Yer	Düzenlendiği Tarih(ler)
482.	1. (2010) Karahacıp Beldesi Şenlik ve Tanıtım Etkinlikleri	Karahacıp-Ortaaköy	Haziran
483.	1. (2004) Kültür-Sanat Festivali	Hacıhamza	

484.	2. (2009) Altın Kavak Kültür Şenliği		Haziran
485.	3. (2014) Geleneksel Bahar Şenliği	Mahmatlı Köyü- Sungurlu	Temmuz
486.	3. (2014) Ortaköy Şapınuva İncesu Kanyonu Kültür Tanıtım Etkinlikleri Festivali	Ortaköy	Eylül (2 gün)
487.	4. (2007) Kültür ve Sanat Festivali	Kaledere-Sungurlu	Haziran
488.	8. (2009) Geleneksel Hıdırellez ve Kültür Şenliği	Kalecikaya Köyü- Alaca	24 Mayıs
489.	Alaca Kültür ve Karakucak Güreş Festivali	Alaca	Temmuz
490.	Ayçiçek Festivali	Mecitözü	Ekimin son haftası
491.	Baş-Kar Yayla Şenlikleri	Osmancık	Ağustos
492.	Boğazkale Kültür Festivali	Boğazkale	Ağustos
493.	Geleneksel Çaldağ Yayla Şenliği	Tekmen-Osmancık	Haziran
494.	Geleneksel Türkmen Şenlikleri	Dedesliova	Mayıs
495.	Güreş Şenliği ve Kültür Etkinlikleri	Sungurlu	Haziran-Ekim
496.	Hıdırellez ve Mahalli Oyunlar Şenliği	Osmancık	5 Mayıs
497.	Höke Bağları Yöresel Ürün Şenliği	Boğazkale	Eylül (2 gün)
498.	İSDAK İskilip Yaylaları 1. Yaz Şenliği	İskilip	Eylül
499.	Karacayayla Şenlikleri	Başpınar- Osmancık	Haziran
500.	Karadonlu Canbaba ve Ceviz Şenliği	Oğuzlar	Ekim
501.	Karagöl Şenliği	Ahmetoğlu Köyü-Merkez	Temmuz
502.	Kültür ve Tanıtım Festivali	Bayat	Ekim
503.	Kültür ve Tanıtım Festivali	İskilip	Eylül
504.	Lahana Festivali	Demirşeyh- Sungurlu	Eylül-Ekim
505.	Osmancık Pirinç, Kültür ve Sanat Festivali	Osmancık	Ekim
506.	Sarıkavak Yayla Şenlikleri	Sarıkavak Köyü- İskilip	Haziran-Temmuz
507.	Tepreş Şenliği	Merkez	Mayıs (1 gün)
508.	Uluslararası 34. (2014) Hitit Fuarı ve Festivali	Merkez	Haziran-Temmuz
509.	Yayla Şenlikleri	Başpınar- Osmancık	Ağustos

DENİZLİ

510.	4. (2014) Beyağaç Hüseyin Çokal Yağlı Pehlivan	Beyağaç	Mayıs
------	--	---------	-------

	Güreşleri Festivali		
511.	Babadağ Tekstil, Turizm, Kültür ve Sanat Festivali ve Geleneksel At Yarışları	Babadağ	Eylülün 4. haftası
512.	Bağ Bozumu Şenlikleri	Çal	Eylülün 1. haftası
513.	Bahar Şenliği	Kızılcabölük Kasabası-Tavas	Nisan-Mayıs (1 gün)
514.	Bekilli 9. (2009) Üzüm, Şarap, Pekmez, Sirke Kültür ve Sanat Festivali	Bekilli	Eylülün 2. haftası
515.	Beyağaç Eren Günü Şenlikleri	Beyağaç	Ağustos
516.	Bıçak Festivali	Yatağan Kasabası-Serinhisar	Ağustos
517.	Elma Festivali/Çivril Uluslararası Elma, Tarım, Kültür Festivali	Çivril	Eylülün 2. Haftası
518.	Geleneksel Kale Biberi Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	Kale	Ağustosun 4. haftası
519.	Güney Bağcılık ve Kültür Festivali	Güney	Eylül (3 gün)
520.	Honaz Kiraz Festivali	Honaz	Mayıs-Haziran (1 gün)
521.	Kar ve Kır Çiçekleri Şenliği	Yayla Gölü-Buldan	Haziranın 1. pazarı (1 gün)
522.	Kiraz Festivali	Honaz Pınarbaşı Mesireliği	Haziranın 1. hafta sonu (2 gün)
523.	Kiraz Şenliği	Gümüşsuyu Kasabası-Çivril	Haziran (1 gün)
524.	Kültür ve Kavun Festivali	Acıpayam	Eylül (2 gün)
525.	Nar Şenliği	Yenicekent-Buldan	Ekimin 2. haftası
526.	Pamukkale Kültür ve Müzik Festivali	Pamukkale-Denizli	Haziran-Temmuz (3 gün)
527.	Uluslararası Buldan Dokuma, Kültür ve El Sanatları Festivali	Buldan	Haziran (2 gün)
528.	Üzüm Festivali	Yenicekent Kasabası-Buldan	Temmuz (1 gün)
529.	13. (2007) Uluslararası Kızılcabölük Kültür, Sanat, Tekstil, Moda Festivali	Kızılcabölük-Tavas	Mayıs
530.	14. (2007) Tripolis-Kültür ve Turfanda Sultaniye Çekirdeksiz Üzüm Festivali	Yenicekent-Buldan	Temmuz
531.	Topuklu Yayla Şenlikleri	Beyağaç	Ağustos
532.	10. (2008) Ayakkabıcılık ve Kültür Festivali	Yeşilyuva-	Ağustos

		Acıpayam	
533.	6 Mart Dünya Türk Havlu ve Bornoz Günü, Milli Mücadeleye Katılış Tarım ve Kültür Festivali	Sarayköy	Mart-Nisan-Mayıs

DİYARBAKIR

534.	2. (2008) Üzüm ve Bal Festivali	Çüngüş	Nisan
535.	Devlet Tiyatroları Diyarbakır 11. (2014) Orhan Asena Yerli Oyunlar Tiyatro Festivali	Merkez	Nisan-Mayıs (20 gün)
536.	Kültür-Turizm Sanayi Festivali	Merkez	Eylül
537.	Murat Şenliği	Silvan	Mart (1 gün)

DÜZCE

538.	Çilimli Belediyesi Kültür, Dayanışma ve Kardeşlik Festivali	Çilimli	Haziran (3 gün)
539.	Çilimli Yenivakıf Köyü Yayla Şenliği	Çilimli	Haziranın 2. haftası
540.	Düverdüzü Köyü Yayla Şenlikleri	Merkez	Haziranın 1. haftası
541.	Gölkaya Kadirga Şenlikleri	Gölkaya	Haziranın 3. haftası
542.	Kafkas Festivali	Köprübaşı	Temmuzun 3. haftası
543.	Kardüz Yayla Şenlikleri	Gölkaya	Temmuzun 2. haftası
544.	Kaynaşlı Topuk Yaylası ve Göleti Yayla Şenlikleri	Kaynaşlı	Haziran
545.	Konuralp Kültür, Tarih ve Gençlik Şöleni	Konuralp	Ağustosun 4. haftası
546.	Odayeri Yayla Şenlikleri	Beyköy	Ağustosun 1. Haftası
547.	Sinekli Yayla Şenlikleri	Beyköy	Temmuzun 4. haftası
548.	Uluslararası Parlayan Kent Akçakoca Kültür ve Sanat Festivali	Akçakoca	Haziran-Temmuz

EDİRNE

549.	1. (2005) Uluslararası Hıdırellez Festivali	Merkez	Mayıs (1 gün)
550.	2. (2014) Uluslararası Nefesli Sazlar Festivali	Merkez	Eylül (2 gün)
551.	3. (2014) Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali	Merkez	Mayıs (3 gün)
552.	Atbaba Şenlikleri	Uzunköprü	Martin 3. haftası
553.	Bahar ve Hıdırellez Şenlikleri	Süloğlu	7 Mayıs
554.	Enez Av ve Balık Festivali	Enez	Haziran-Kasım
555.	İpsala Çeltik (Pirinç) Kültür ve Sanat Festivali	İpsala	Eylül
556.	Uluslararası Kakava Festivali	Merkez	Mayıs

557.	Kırçasalih Belediyesi 1. (2014) Uluslararası Bağcılık Festivali	Uzunköprü	Mayıs (4 gün)
558.	Kırkpınar 652. (2014) Geleneksel Yağlı Güreşleri Festivali	Sarayıçi-Merkez	Haziran-Temmuz
559.	Tarım Aletleri, Hayvancılık Festivali	Havsa	Eylül
560.	Uzunköprü Belediyesi Yeniköy Kültür ve Yayla Şenlikleri	Uzunköprü	Ağustosun 4. haftası
561.	Uzunköprü Dallık Şenliği	Uzunköprü	Mayısın 3. veya 4. haftası (1 gün)

ELAZIĞ

562.	Ağın Şenliği	Ağın	Temmuz
563.	Bağ Bozumu ve Orcik Şenlikleri	Oymaağaç Köyü	Eylül (1 gün)
564.	Leblebi Şenliği	Ağın	Temmuz
565.	Sivrice Göl Şenlikleri	Sivrice	Temmuz
566.	Ters Lale Festivali	Arıcak	Nisan

ERZİNCAN

567.	36. (2014) Kemaliye Kültür ve Turizm Şenlikleri	Kemaliye	Nisan-Mayıs
568.	Âşık Davut Sulari Anma Festivali	Çayırılı	Temmuz
569.	Bal ve Kültür Festivali	Refahiye	Ağustos-Eylül
570.	Doğa, Kültür ve Tulum Peyniri Festivali	Merkez	Temmuz
571.	Esence Yedi Göller Uluslararası Dağcılık Festivali	Merkez	Temmuz
572.	Hıdır Abdal Sultan Şenlikleri	Ocak Köyü- Kemaliye	Ağustos
573.	Kemah Sultan Melik Tarih, Kültür ve Spor Şenlikleri	Kemah	Temmuz-Ağustos
574.	Kemaliye (Eğın) Şenlikleri	Kemaliye	Ağustos
575.	Kılıçkaya Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği Şenlikleri	Kılıçkaya	Ağustos (1 gün)
576.	Munzur Melen Koç Yayla Şenlikleri	Yaylabaşı	Eylül (1 gün)
577.	Oğlanağa Üzüm Festivali	Karakaya	Eylül (1 gün)
578.	Otlukbeli Şenlikleri	Otlukbeli	11 Ağustos
579.	Tulum Peyniri Festivali	İliç	Ağustos (1 gün)
580.	Uluslararası Kemaliye Doğa Sporları Şenliği	Kemaliye	Temmuzun 1. haftası
581.	Üzümlü 2. (2004) Kültür, Turizm ve Sanat	Üzümlü	Eylül

	Festivali		
582.	Vali Recep Yazıcıoğlu Geleneksel Doğa Sporları Festivali	Merkez	Nisan (2 gün)
583.	Yaylabaşı Vuslat Şenlikleri	Yaylabaşı	Temmuz

ERZURUM

584.	1. (2009) Karacaoğlan Şenlikleri	Yukarı Karacasu Köyü-Olur	Temmuz
585.	1.(2007) Kültür Sanat Örflerin Yaşatılması Şenlikleri	Paşalı-Şenkaya	Haziran
586.	1. (2009) Mahiri Baba Bal, Ceviz Festivali	Uzundere	Eylül
587.	3. (2008) Geleneksel Kültür, Sanat, Örflerin Yaşatılması Şenlikleri	Tortum	Temmuz
588.	7. (2004) Geleneksel Kırdag Festivali	Oltu	Temmuz
589.	Akdağ 3. (2007) Kültür ve Sanat Festivali	Olur	Haziranın 4. haftası
590.	Armutlu Festivali	Uzundere	Eylülün 2. haftası
591.	Âşık Sümmani Şenlikleri	Samikale Köyü-Narman	Haziran
592.	Bal Karakucak Güreş Festivali	Pazaryolu	Temmuzun 4. haftası
593.	Çermik Festivali	Pasinler	Temmuz-Ağustos
594.	Dadaşkøy İlkademe Belediyesi Yayla Şenliği	Dadaşkøy-İlkkademe	Temmuz
595.	Erzurumlu Emrah Şenlikleri	Merkez	Temmuz
596.	Geleneksel Oltu Kültür ve Sanat Şenlikleri	Oltu	Temmuz
597.	Geleneksel Tortum Şenlikleri	Tortum	Temmuzun 4. haftası
598.	İspir'in Düşman İşgalinden Kurtuluşunun 90. Yılı Şenlikleri	İspir	Şubat
599.	Kar Festivali	Merkez	Mart (2 gün)
600.	Karakucak Güreşleri ve Bahçe Festivali	Pasinler	Mayıs
601.	Kültür ve Sanat Etkinlikleri Festivali	Şenkaya	Temmuz
602.	Oltu Havzası Halk Âşıkları Geleneksel Mevlüt İhsani'yi Anma Şenlikleri	Oltu	Haziran
603.	Oltu Kırdagı Kültür ve Sanat Şenlikleri	Kırdagı-Oltu	Temmuz
604.	Oltu Kültür ve Sanat Şenlikleri	Oltu	Temmuz
605.	Semer kand Yayla Şenlikleri	Merkez	Ağustos
606.	Su Şenlikleri	Tortum	Haziran
607.	Tarihi Uzundere Cumhuriyet Karakucak Güreş	Uzundere	Temmuz

	ve Bal Festivali		
608.	Yedi Göller Festivali	Narman	Ağustos

ESKİŞEHİR

609.	1. (1996) Uluslararası Eskişehir Festivali	Merkez	Ekim-Kasım (1 hafta)
610.	13. (2008) Kırka Kültürel Şenlik	Kırka-Seyitgazi	Temmuz
611.	4. (2008) Bozan Tarım, Et ve Et Ürünleri Festivali	Bozan-Alpu	Ağustos
612.	Karaçay Balkar Şenlikleri	Yazılıkaya Köyü-Han	Haziranın son haftası
613.	Kayakent Çukurbağ Şenlikleri ve Kilim Festivali	Kayakent-Günyüzü	Haziranın 3. pazarı
614.	Mahmudiye Emtia Panayırı Şenlikleri	Mahmudiye	Eylül
615.	Nasrettin Hoca Doğum Şenlikleri	Nasrettin Hoca Köyü-Sivrihisar	Haziranın 1. haftası
616.	Tepreş Şenlikleri	Karakaya Köyü-Sivrihisar	Haziranın 2. pazarı (1 gün)
617.	V. (2008) Geleneksel Pancar, Gümüş ve Lületaşı Festivali	Alpu	Ocak
618.	Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası ve Hıdırellez Şenlikleri	Mihalıççık	6 Mayıs

GAZİANTEP

619.	Fıstık Festivali Aba Güreşi Turnuvası	Merkez	Eylül
620.	Gaziantep Folklor Festivali	Merkez	Ağustos
621.	Gaziantep Kültür Hazinesi Festivali	Merkez	Aralık
622.	İslahiye Üzüm Festivali	İslahiye	Ağustos
623.	Kurtuluş Şenlikleri	Merkez	Aralık (1 gün)
624.	Nizip Antep Fıstığı Festivali	Nizip	Ağustos
625.	Oğuzlar Nar Festivali	Oğuzeli	Eylül (1 gün)
626.	Rışvanlar Kültür ve Bahar Şenliği	Araban	Mayıs
627.	Zeugma Festivali	Nizip	Haziran

GİRESUN

628.	2. (2014) Kuru Fasulye Festivali	Çamoluk	Ağustos
629.	9 Göz Şenliği	9 Göz Köyü-Görece	Temmuzun son haftası
630.	Aksu 28. (2005) Kültür ve Sanat Festivali	Aksu	Mayıs
631.	Alucra Ekin Festivali	Dereli	Temmuz

632.	Alucra Kùltür Festivali	Alucra	Temmuz
633.	Armutçukuru-Çağlayandere Şenliği	Piraziz	Temmuz
634.	Bedrama Kùltür ve Sanat Festivali	Tirebolu	Haziran
635.	Bektaş Yaylası Kùltür, Turizm ve Sanat Festivali	Dereli-Bektaş	Temmuz-Ağustos
636.	Cimide Kùltür Şenliği	Görelle	Temmuzun 2. haftası
637.	Çamoluk Bal Festivali	Çamoluk	Ağustos
638.	Çıkırıkkapı Yayla Şenliği	Yağlıdere	Temmuz
639.	Çömlekçi Deresi Fındık Festivali	Tirebolu	Temmuzun 2. haftası
640.	Dikmetaş Yayla Şenliği	Toplukonak Köyü	Temmuz (1 gün)
641.	Dizgine Kùltür-Turizm, Sanat Festivali	Eynesil	Mayıs
642.	Ekin Festivali	Alucra	Ağustos
643.	Gölve Yayla Şenliği	Gölve Köyü	Temmuz (1 gün)
644.	Hacıömer Kùltür Şenliği	Hacıömer Tatil Köyü	Temmuz (1 gün)
645.	Hayran Şenliği	Aktepe Köyü Hayran Mevki- Alucra	Mayıs
646.	Karaovacık Yayla Şenliği	Karaovacık Yaylası-Espiye	Temmuzun 2. haftası (2 gün)
647.	Keşap'ın 1. (2005) Kùltür ve Sanat Şenliği	Keşap	Haziran
648.	Kuşdili Kùltür, Sanat ve Turizm Festivali	Çanakçı	Haziran-Temmuz (2 gün)
649.	Kuşköy Kùltür ve Sanat Festivali	Çanakçı	Haziran
650.	Kuzu Gölü Yaylası Otçu Göçü Şenliği	Yağlıdere	Temmuz (2 gün)
651.	Kümbet Kùltür, Turizm ve Sanat Festivali	Dereli	Temmuz-Ağustos
652.	Meşe Punarı Fındık Şenliği	Piraziz	Temmuzun 3. haftası
653.	Mürsel Gülmez 6. (2005) Sanat ve Kùltür Şenliği	Bulancak	Mayıs
654.	Plaj Festivali ve Yaz Etkinlikleri	Teribolu	Temmuzun 4. haftası
655.	Sağrak Göl Kùltür, Turizm ve Sanat Festivali	Dereli	Ağustos (2 gün)
656.	Uluslararası Karadeniz Giresun Festivali	Merkez	Mayıs
657.	Yavuz Kemal Ağaçaş Şenliği	Dereli	Haziran
658.	Yela Güreş Sporları Kùltür ve Turizm Festivali	Piraziz	Temmuzun 3. haftası

GÜMÜŞHANE			
659.	19. (2014) Uluslararası Kuşburnu-Pestil, Kültür ve Turizm Festivali	Merkez	Ağustos
660.	Akyayla Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
661.	Alacapazar Şenlikleri	Alacapazar Yaylası	Haziran-Temmuz- Ağustos (1 gün)
662.	Araköy Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Ağustos
663.	Ayazma Şenlikleri	Torul	Mayıs (1 gün)
664.	Bahçecik Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz (2 gün)
665.	Bahçeli Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
666.	Boğazyayla Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Ağustos
667.	Çamurköyü Yayla Şenliği	Kelkit	Temmuz
668.	Dörtkonak Köyü Yayla Şenliği	Merkez	Temmuz
669.	Geleneksel Kadirga Şenlikleri	Kadirga Yaylası- Kürtün	Temmuz (1 gün)
670.	Güdül Köyü Yayla Şenliği	Kelkit	Ağustos
671.	Güvende Yayla Şenliği	Güvende Yaylası- Kürtün	Haziran-Temmuz- Ağustos
672.	Harmancık Yayla Şenliği	Kürtün	Temmuz
673.	İnozü Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
674.	Karaköy Köyü Yayla Şenliği	Merkez	Temmuz
675.	Kavakpınarköyü Yayla Şenliği	Şiran	Ağustos
676.	Kazıkbeli Yayla Şenliği	Kazıkbeli Yaylası- Kürtün	Haziran-Temmuz- Ağustos
677.	Kelkit Organik Tarım ve Hayvancılık Festivali	Kelkit	Temmuz
678.	Kırıntı Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
679.	Konaklı Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Ağustos
680.	Kösedığı Kültür, Sanat Festivali	Köse	Temmuz
681.	Kuşburnu Şenlikleri	Merkez	Eylül
682.	Sadak Köyü Gölbaşı Yayla Şenliği	Merkez	Temmuz
683.	Selimiye Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Ağustos
684.	Söğüteli Belediyesi Ernek Yayla Şenliği	Kelkit	Temmuz
685.	Taşköprü Kültür ve Yayla Şenliği	Merkez	Temmuz
686.	Tomar Şelalesi Festivali	Şiran	Ağustos
687.	Ünlüpınar 2. (2014) Harakta Şenliği	Kelkit	Ağustos
688.	Yağmur Dere Yayla Şenliği	Merkez	Haziran-Temmuz
689.	Yedibölük Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz

690.	Yeniköy Köyü Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
691.	Yeşilbük Yayla Şenliği	Şiran	Temmuz
692.	Zigana Dağı Kış Şenlikleri	Torul	Ocak
693.	Zigana Yaylası Şenlikleri	Torul	Ağustosun 3. haftası

HAKKÂRİ

694.	Berçelan Şenlikleri	Merkez	Haziranın 2. haftası
695.	Kış Sporları Şenlikleri	Merkez	Mart
696.	Kuzu Kırpma Şenlikleri	Hakkâri ve tüm ilçelerinde	Temmuz-Ağustos (1 gün)
697.	Kültür ve Sanat Şenlikleri	Merkez	Ağustos
698.	Nevruz Şenliği	Merkez	Mart

HATAY

699.	2. (2008) Kültür ve Sanat Festivali	Denizciler-İskenderun	Ağustos
700.	Altınkemer Kültür ve Turizm Festivali	Karlısu	Ağustos
701.	Altınkemer Kültür, Turizm ve Sanat Festivali	Şenköy	Ağustos
702.	Antakya 21. (2005) Uluslararası Turizm Kültür ve Sanat Festivali	Antakya	Temmuz
703.	Arsuz 5. (2014) Geleneksel Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali Füsün Sayek Sağlık ve Kültür Etkinlikleri	İskenderun	Ağustos
704.	Geleneksel Aba Güreşleri Kültür Sanat ve Turizm Şenliği	Şenköy	Ağustos
705.	Geleneksel Bahar Şenliği	Kırıkhan	Mayıs
706.	İlk Kurşun Festivali	Dört Yol	2-19 Aralık
707.	Kırıkhan Belediyesi Kavun Festivali	Kırıkhan	Temmuz
708.	Kültür ve Sanat Şenliği	Şenköy	Ağustos
709.	Payas Kervansaray Şenlikleri	Dört Yol	Eylül
710.	Serinyol Halk Kültür ve Sanat Şenliği	Serinyol-Antakya	Haziran
711.	Tavla Belediyesi Kültür ve Sanat Şenliği	Samandağ-Tavla	Ağustos-Eylül
712.	Temmuz Festivali	Samandağ	Temmuz
713.	Uluslararası İskenderun Turizm ve Kültür Festivali	İskenderun	Temmuz
714.	Yayla Şenlikleri	Belen	Ağustos
715.	Yayladağı 9. (2007) Kültür Festivali	Yayladağı	Ağustos
716.	Yeşilpınar Beldesi Şenlikleri	Yeşilpınar	Ağustos

ISPARTA			
717.	Antiocheia Kùltür Sanat ve Turizm Festivali	Yalvaç	Temmuzun 4. haftası
718.	Bahtiyar Köyü Katmer ve Kùltür Şöleni	Yalvaç	Temmuz-Ağustos
719.	Ceviz ve Yahni Festivali	Yalvaç	Ağustos
720.	Dedegöl Dağcılık Şenliği	Eğirdir	Mayısın 4. haftası
721.	Gelendost Zaferi ve Elma Festivali	Merkez	Eylül
722.	Geleneksel Helva Şenliği	Şarkıkaraağaç	Haziran (1 gün)
723.	Geleneksel Kùltür, Sanat Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	Uluborlu	Temmuz
724.	Geleneksel Senirkent Kùltür, Sanat ve Üzüm Festivali	Senirkent	Eylül
725.	Gönen Yunus Emre Balım Sultan Kùltür ve Aşure Şenliği	Gönen	Haziran
726.	Isparta 6. (2005) Kùltür ve Sanat Festivali	Merkez	Haziran
727.	İncesu Kùltür ve Sanat Festivali	Keçiborlu	Ağustos
728.	Kızıldağ El Sanatları Kùltür Sanat Festivali	Şarkıkaraağaç	Mayıs
729.	Kiraz Festivali	Uluborlu	Temmuzun 2. haftası
730.	Kùltür, Turizm, Sevgi ve Kardeşlik Festivali	Köktüler-Yalvaç	Temmuz
731.	Motosiklet Şenliği	Eğirdir	Mayıs-Haziran
732.	Oluklacı Şenlikleri	Eğirdir	Mayıs
733.	Pınar Pazarı Festivali	Eğirdir	Ağustos
734.	Pınargözü Kùltür Şenlikleri	Yenişarbademli	Ağustos
735.	Seyyit Veli Baba Sultan Aşıklar Gecesi ve Pilav Festivali	Senirkent	Ağustosun 1. haftası
736.	Su Şenliği	Eğirdir	Ağustos
737.	25. (2014) Kùltür ve Sanat Şenliği (Dut ve Dut Pekmezi Şenliği)	Sütçüler	Temmuz
738.	Şarkıkaraağaç Yeniköy Karpuz Festivali	Şarkıkaraağaç	Temmuz
739.	Uluslararası Isparta Gül, Halı ve Turizm Festivali	Merkez	Haziran
740.	Yalvaç Körküler Kardeşlik ve Sevgi Festivali	Yalvaç	Temmuz

741.	Yalvaç-Bağkonak-Sugözü Festivali	Yalvaç-Bağkonak	Ağustos-Eylül
742.	Yunus Emre'yi Anma ve Aşure Festivali	Gönen	Haziran

İSTANBUL			
743.	%100 Metal Fest Headbangers Weekend	Küçük Çiftlik Park	Ağustos (3 gün)
744.	1. (2000) Beykoz Kültür ve Sanat Çevre Günleri Festivali	Beykoz Çayırı	Ağustos
745.	12. (2000) Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali	İstanbul	Mayıs-Haziran
746.	19. (2000) Uluslararası İstanbul Film Festivali	İstanbul	Nisan
747.	19. (2000) Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali	Şile	Temmuz
748.	26. (2014) Kristal Elma Festivali	Santral İstanbul	Eylül (10 gün)
749.	42. (2014)Uluslararası İstanbul Müzik Festivali/	İstanbul	Haziran-Temmuz
450.	3. (2014) Diyet Şenliği	Nişantaşı	Mayıs (İki gün)
751.	5. (2014) Uluslararası Barış Ekmeği Festivali	Esenler	23 Nisan
752.	7. (2000) Uluslararası İstanbul Caz Festivali	İstanbul	Temmuz
753.	9. (2003) Uluslararası CRR (Cemal Reşit Rey) Piyano Festivali	CRR Salonu	Aralık
754.	Adalar Festivali (Su Sporları Günü)	Adalar	Temmuz
755.	Adalar Kültür ve Sanat Şenliği	Adalar	Ağustos-Eylül
756.	Anadolu Geleneksel Yemeklerini Tanıtma Festivali	Avcılar	Eylül
757.	Azirliler Şenliği	Fatih Anıt Parkı	Haziran (1 gün)
758.	Beykoz Kültür Sanat ve Çevre Günü Şenliği	Beykoz Çayırı	Ağustos
759.	Burgaz Ada Festivali		Ağustos
760.	Cirit Şenliği	Sadabat	Haziranın 2. pazarı (1 gün)
761.	Çocuk Şenliği	Beyoğlu	23 Nisan
762.	Erguvan Şenliği	Üsküdar	Nisan

763.	Fetih Şenliği	Menzar Sinan Stadı	28-29 Mayıs
764.	Gül Şenlikleri	Tuzla Belediyesi	Temmuzun son haftası
765.	Güreş Şenliği	Sadabat	Haziranın 3. pazarı
766.	Hidrellez Şenliği	Sadabat	6 Mayıs (1 gün)
767.	I. (2014) Uluslararası CRR (Cemal Reşit Rey) Gitar Festivali	CRR	Mayıs (4 Gün)
768.	İstanbul Uluslararası Festivali		Mayıs-Haziran- Temmuz
769.	Kadırga Otçu Şenliği		Haziran
770.	Kartal Kültür ve Sanat Şenliği	Kartal Meydanı	Temmuzun son haftası
771.	Kâtıbm Kültür ve Sanat Şenliği	Üsküdar	Eylülün 1. haftası
772.	Kız Kulesi Şenliği	Üsküdar	Eylül
773.	Kocasinan Yağlı Güreşleri	Bahçelievler	Ağustosun 2. pazarı
774.	Kumkapı Balık Festivali	Kumkapı	Eylül
775.	Lale Festivali	Emirgan	Mayıs ayının ikinci yarısı
776.	Mahalli Halk Oyunları Şenliği		Haziran
777.	Mısır Şenlikleri	Alibeyköy	Ağustos
778.	Okçuluk-Hidrellez Şenliği	Sadabat	Haziran (1 gün)
779.	Pera Festivali		Kasım
780.	Silivri Kültür Şenliği	Silivri	15 Mayıs
781.	Silivri Yoğurt Festivali	Silivri	Temmuz
782.	Şiir Festivali	Beyoğlu	Nisan
783.	Tiyatro Festivali	Beyoğlu	Temmuz-Eylül
784.	Uluslararası Kartal Kültür ve Sanat Şenliği	Kartal Meydanı	Ağustosun 1. haftası
785.	Uluslararası Sultanahmet Folklor Festivali	Sultanahmet Meydanı	Ağustos
786.	Yalova Festivali ³²		Ağustos
787.	Yaz Şenliği	Zeytinburnu	Eylül
788.	Yıldız Çiçeği Festivali		Eylülün 1. haftası
789.	Yürüme Şenliği		Mayıs
790.	Yüzme Şenliği	Kadıköy	Mart

İZMİR

791.	23 Nisan Ulusal Çocuk Şenlikleri	Karşıyaka	17-24 Nisan
------	----------------------------------	-----------	-------------

³² Yalova, il ilan edildiği 1995 yılı öncesine kadar İstanbul'a bağlı bulunduğu için 1963 tarihinde düzenlendiği tespit edilen yukarıda zikredilen festival burada verilmiştir.

792.	3. (2008) Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri		18 Mayıs
793.	3. (2014) Motosiklet Festivali	Karşıyaka	Eylül
794.	6. (2014) Afrotürkler Bahar Şenlikleri	Bayındır	Haziran
795.	8. (2014) Uluslararası Foça Kültür, Sanat ve Balıkçılık Festivali	Foça	Eylül
796.	9 Eylül Kültür, Sanat ve Kurtuluş Şenlikleri	Menemen	7-9 Eylül
797.	Alaçatı Ot Festivali	Çeşme	Nisanın 1. haftası
798.	Alaçatı Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali	Çeşme	Haziranın 4. haftası
799.	Bağ Bozumu Şenliği	Menderes	Eylül
800.	Bağ Bozumu Şenliği	Urla	Ağustos
801.	Bahar Şenlikleri-Homeros Festivali	Bornova	Mart
802.	Bahar ve Barış Şenliği		24 Mayıs
803.	Barış, Demokrasi ve Emek Şenlikleri	Dikili	Ağustos
804.	Bergama Uluslararası Kermes Şenlikleri	Bergama	Mayıs-Haziran
805.	Beydağ İncir Festivali	Beydağ	Eylül
806.	Buca Belediyesi & Fomged Uluslararası İzmir Müzik ve Dans Festivali	Buca	Haziran
807.	Buca Belediyesi Uluslararası Balkan Festivali	Buca	Temmuz
808.	Buca Belediyesi ve Belenbaşı Köyü Yörük Kültürünü Tanıtma ve Kiraz Festivali	Buca	Haziran
809.	Cuma Ovası Halk Oyunları Şenliği	Menderes	Temmuz
810.	Çandarlı Kültür ve Sanat Festivali	Çandarlı	Ağustos-Eylül
811.	Çeşme Deniz Şenlikleri ve Uluslararası Şarkı Yarışması	Çeşme	Temmuz
812.	Çiçek Festivali	Menderes	Mayıs
813.	Çiçek Festivali	Karşıyaka	Haziran
814.	Çilek Festivali	Menemen	Mayısın 2. haftası
815.	Deniz Festivali	Güzelbahçe	Ağustos-Eylül
816.	Deniz Şenlikleri	Yayla Köyü-Karaburun	Ağustos
817.	Denizci Çocuk Şenlikleri	Güzelbahçe	6 Mart
818.	Deve Güreşi Şenliği	Bayındır	Ocak
819.	Deve Güreşleri Festivali	Bayındır	Ocak
820.	Deve Güreşleri Festivali	Selçuk	Ocak
821.	Deve Güreşleri Festivali	Torbalı	Şubat
822.	Deve Güreşleri Festivali	Kınık	Martın 2. haftası

823.	Deve Güreşleri Festivali	Selçuk	Ocak
824.	Deve Güreşleri Festivali	Menemen	Ocak
825.	Deve Güreşleri Festivali	Konaklı-Ödemiş	Mart
826.	Deve Güreşleri Şenliği	Ödemiş	Mart
827.	Dikili Festivali	Dikili	Ağustos
828.	Eğitim, Kültür ve Bilim Şenliği	Kınık	Haziran
829.	Emek Şenlikleri	Aliağa	Ağustos-Eylül
830.	Foça Festivali	Foça	Haziran
831.	Gaziemir Şenliği	Gaziemir	Ekim
832.	Gaziemir Uluslararası Çocuk Şenliği	Gaziemir	Nisan
833.	Geleneksel Çiçek Şenlikleri	Bayındır	Nisan
834.	Geleneksel El Sanatları Üretim Kültürü ve Turizm Festivali	Tire	26 Ağustos
835.	Geleneksel Hamza Baba Aşure Şenliği	Kemalpaşa	Ağustosun son pazartesi
836.	Geleneksel Pınarbaşı Deve Güreşleri Şenliği	Bornova	Şubat
837.	Gençlik ve Barış Festivali	Bornova	Eylül
838.	Gençlik ve Çiçek Festivali	Narlıdere	Mayıs
839.	Güzelbahçe 1. (2000) Çiçek Bal Üzüm Şenliği	Güzelbahçe	Eylül
840.	Güzelbahçe Çevre Şenliği	Güzelbahçe	Haziran
841.	I. (2000) Buca Belediyesi Tiyatro Şenliği	Buca	Eylül
842.	II. (2000) Gençlik Şöleni Yaza Merhaba Şenliği	Buca	Ekim
843.	II. (2000) Gölet Şenliği	Buca	Nisan
844.	İncir Festivali ve Kurtuluş Şenlikleri	Beydağ	7 Eylül
845.	İşçi Filmleri Festivali	Konak	Mayıs
846.	İzmir'in Kurtuluşu Festivali	Karşıyaka	Eylül
847.	Kadın Sanatçılar Festivali	Bornova	Mayıs
848.	Kale İçi Kültür ve Sanat Festivali	Çandarlı-Dikili	Temmuz
849.	Karaburun Şenliği	Karaburun	Ağustos
850.	Karşıyaka Belediyesi 5. (2014) İzmir Uluslararası Dans Festivali ve Karşıyaka Festivali	Karşıyaka	Eylül
851.	Karşıyaka Festivali	Karşıyaka	Eylül
852.	Keçi Kırkım Şenlikleri	Yayla Köyü-Karaburun	Haziran
853.	Keçi-Koyun Festivali	Seferihisar	Eylül
854.	Kemalpaşa Altın Kiraz Kültür ve Sanat Festivali	Kemalpaşa	Mayıs-Haziran
855.	Kırkım Şenliği	Karaburun	Temmuz

856.	Kısa Film Festivali	Merkez	Ağustos
857.	Kiraz Festivali	Bademli-Ödemiş	Mayıs-Haziran
858.	Kiraz Festivali	Kiraz	Haziran
859.	Konak Belediyesi Alsancak Şenliği	Konak	Mayıs
860.	Konak Belediyesi Gültepe Rumeli Şenliği	Konak	Haziran
861.	Konak Belediyesi Güzelyalı Şenliği	Konak	Eylül
862.	Konak Belediyesi İzmir Minik Denizciler Şenliği	Konak	Nisan
863.	Konak Belediyesi Toros Şenliği	Konak	Eylül
864.	Konak Belediyesi Uluslararası Şiir Festivali	Konak	Nisan
865.	Köy Tiyatrosu Festivali	Urla	Temmuz
866.	Kurtuluş Şenliği	Urla	Eylül
867.	Kurtuluş Şenliği	Dikili	14 Eylül
868.	Kurtuluş Şenlikleri	Karaburun	17 Eylül
869.	Kurtuluş Şenlikleri	Mordoğan-Karaburun	16 Eylül
870.	Kurtuluş Şenlikleri	Ödemiş	3 Eylül
871.	Kuş Cenneti Festivali	Çiğli	Eylül
872.	Kültür ve Sanat Festivali	Çeşme	Temmuz
873.	Liselerarası Tiyatro Şenliği	Karşıyaka	Mayıs
874.	Mandalina Festivali	Seferihisar	Eylül-Kasım
875.	Mehmet Ulusoy Sokakta Tiyatro Şenliği	Konak	Haziran
876.	Mor Doğan Denizle Buluşma Şenliği	Karaburun	Mayıs
877.	Mor Doğan Halk Şenliği	Karaburun	Ağustos
878.	Narlidere Gençlik ve Çiçek Festivali	Narlidere	Mayıs
879.	One Love Festival 13	Park Alanları (Park Orman, Life Park gibi)	Haziran
880.	Opera ve Bale Festivali	Selçuk	Haziran
881.	Rahvan At Yarışları Festivali	Menemen	Nisan
882.	Rahvan At Yarışları Festivali	Torbali	Nisan
883.	Rastgele Şenliği	Gaziemir	Eylül-Ekim
884.	Sakız Koyunları ve Koçları Şenliği	Çeşme	Eylül
885.	Sasalı Kuş Cenneti Festivali	Sasalı	Eylül-Ekim
886.	Selçuk Efes Sanat Sergisi ve Festivalleri	Selçuk	Mayıs
887.	Selçuk Kurtuluş Şenlikleri	Selçuk	1-8 Eylül
888.	Sığacık Sokak Şenliği	Seferihisar	Temmuz
889.	Süs Bitkileri Festivali	Ödemiş	Kasım

890.	Tanju Okan Festivali	Urla	Mayıs
891.	Tarım Ürünleri ve Çeşme Kavunu Yarışması Şenliği	Çeşme	Eylül
892.	Torbalı Kurtuluş Şenlikleri	Torbalı	Eylül
893.	Torbalı Yaz Başı Şenliği	Torbalı	Eylül
894.	Uçurtma Şenliği	Torbalı	Nisan
895.	Uçurtma Şenliği	Bornova	Mayıs
896.	Uçurtma Şenliği	İç Kumsal Dinlenme Tesisleri	Mayıs
897.	Uçurtma Şenliği	Torbalı	Nisan
898.	Uluslararası 23 Nisan Karşıyaka Çocuk Şenliği	Karşıyaka	18-24 Nisan
899.	Uluslararası Bayındır Çiçek Festivali	Bayındır	Nisanın 4. haftası
900.	Uluslararası Bornova Gençlik Festivali	Bornova	19 Mayıs (1 gün)
901.	Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivali	Alaçatı-Çeşme	Haziranın son haftası (1 gün)
902.	Uluslararası Folklor Şenliği	Selçuk	Mayıs
903.	Uluslararası Genç Oyun Yazarları Festivali	Merkez	Temmuz
904.	Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Gaziemir	Eylül
905.	Uluslararası İzmir Kukla Festivali	Buca	Mart
906.	Uluslararası İzmir Kültür Sanat ve Turizm Festivali	Menderes	Temmuz
907.	Uluslararası Makedonya ve Mezopotamya Kültür Sanat Festivali	Çiğli	Nisan
908.	Uluslararası Sokak Tiyatroları Festivali	Çiğli	Mayıs
909.	Üretim, Kültür Festivali	Kiraz	Eylül
910.	Yağlı Güreş Festivali	Menemen	Nisan
911.	Yağlı Güreş Festivali	Seferihisar	Ağustos
912.	Yöresel Düğün Yemekleri Şenliği	Bayındır	Nisan
913.	Zafer ve Barış Festivali		Ağustos-Eylül

KAHRAMANMARAŞ

914.	2. (2014) Engin Sincer Kültür Festivali	Maksut Uşağı Köyü-Pazarcık	Ağustos (2 gün)
915.	3. (2010) Büyüknacar Yayla Festivali	Büyüknacar- Pazarcık	Mayıs
916.	Karakucak Güreş Festivali	Merkez	Ağustosun ilk hafta sonu
917.	Karakucak Güreş Festivali	Göksun	Ağustos-Eylül

918.	Karakucak Güreş Festivali	Merkez	Ekimin 2. hafta sonu
919.	Karakucak Güreş Festivali	Arıtış Kasabası-Afşin	Ağustos-Eylül
920.	Karakucak Güreş Festivali	Afşin	Ağustos-Eylül
921.	Karakucak Güreş Festivali	Türkoğlu	Ağustos-Eylül
922.	Karakucak Güreş Festivali	Andırın	Ağustos-Eylül
923.	Karakucak Güreş Festivali	Bertiz	Ağustos-Eylül
924.	Kırmızı Biber, Dondurma, Tarhana ve Tekstil Şöleni	Merkez	Ağustos

KARABÜK

925.	Aladağ Şenlikleri	Merkez	Haziranın 1. haftası
926.	Alan Yaylası Şenlikleri	Eskipazar	Temmuzun 1. haftası
927.	Boduroğlu Yayla Şenliği	Ovacık	Temmuz
928.	Çıraklar Köyü Kalkınma ve Dayanışma Şenlikleri	Safranbolu	Ağustosun 2. haftası
929.	Dede Yaylası Şenlikleri	Merkez	Temmuzun 4. haftası
930.	Eflani Doğa ve Kültür Şenliği	Eflani	Haziranın 4.- Temmuzun 1. haftası
931.	Eskipazar (Hadrianapolis) Tarih, Kültür Spor ve Sanat Festivali	Eskipazar	Eylül
932.	Geleneksel Yürecik Köyü Kültür ve Yayla Şenliği	Eskipazar	Temmuzun 2. haftası
933.	Halk Oyunları Şenliği	Safranbolu	Şubat
934.	Safran Hasat Şenliği	Safranbolu	Kasımın 1. haftası
935.	Safranbolu Bağ Bozum Şenliği	Safranbolu	Eylül
936.	Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali	Safranbolu	Eylül
937.	Uluslararası Kültür, Sanat ve Sanayi Festivali	Merkez	Haziran
938.	Uluyayla Şenlikleri	Safranbolu	Ağustosun 2. haftası
939.	Üzüm Festivali ve Safranbolu Mimari Değerler ve Folklor Haftası Festivali	Safranbolu	Eylülün 2. haftası
940.	Zümrüt Yenice Kültür, Sanat ve Sanayi Festivali	Yenice	Temmuzun 1. haftası

KARAMAN			
941.	Ayrancı Beyaz Kiraz Festivali	Ayrancı	Haziran
942.	Bal Festivali	Sarıveliler	Eylül
943.	Başyayla Kiraz Festivali	Başyayla	Mayıs
944.	Büglü Baba Sultan Kültür ve Turizm Şenlikleri	Göktepe	Eylül
945.	Ermenek Ceviz Festivali	Ermenek	Eylül
946.	Geleneksel 6. (2005) Ayrancı Hıdırellez Şenlikleri	Ayrancı	Mayıs
947.	Taşeli Kültür ve Sıla Festivali	Ermenek	Ağustos

KARS			
948.	2. (2007) Akyaka Eğitim, Kültür ve Dayanışma Festivali	Akyaka	Temmuz
949.	2. (2004) Kars Kent Kurultayı ve Kafkas Kültürleri Festivali	Merkez	Eylül
950.	III. (2010) Kuyucuk Doğa Festivali	Kuyucuk Gölü	Haziran
951.	Korkut Ata Kültür Şenliği	Merkez	Ekim
952.	Mahalli Aşıklar Şenliği	Merkez	Ramazan'da her gece
953.	Nevruz Şenliği	Merkez	21 Mart

KASTAMONU			
954.	3. (2014) Küre Kilim Festivali	Küre	Temmuzun 1. haftası
955.	5. (2014) Şenpazar Kardeşlik ve Kültür Festivali	Şenpazar	Ağustos
956.	Ağlı Kalesi Şenlikleri	Ağlı	Temmuz
957.	Araç Hacı Bekir Şekerciler, Pastacılar ve Yayla Kültür Festivali	Araç	Haziran
958.	Bal ve Ihlamur Festivali	Azdavay	Ağustos
959.	Bozkurt Kültür, Yakaören Deniz ve Göynük Dağı Yayla Şenlikleri	Bozkurt	Ağustos
960.	Cide Rıfat Ilgaz Sarı Yazma Kültür ve Sanat Festivali	Cide	Temmuz
961.	Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali	Abana	Temmuz
962.	Devrekani Kültür, Turizm ve Sanat Festivali	Devrekani	Temmuz
963.	Doğa Turu ve Kültür Festivali	Pınarbaşı	Temmuz
964.	Geleneksel Türk Tiyatroları Festivali	Merkez	Haziran

965.	Ginolu Gümüş Balık Festivali	Çatalzeytin	Temmuz-Ağustos
966.	Hanönü Bent Başı Şenlikleri	Hanönü	Temmuz
967.	İhsangazi Sepetçioğlu ve Siyez Bulguru Festivali	İhsangazi	Ağustos
968.	İnebolu Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali	İnebolu	Temmuz
969.	Kültür ve Sanat Şenliği	Karadonu Köyü-Küre	Mayıs
970.	Şehit Şerife Bacı Kültür Festivali	Seydiler	Ağustos
971.	Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali	Taşköprü	Ağustos-Eylül
972.	Uluslararası Tosya Kültür ve Pirinç Festivali	Tosya	Ağustos

KAYSERİ			
973.	1. (2005) Kayseri Kültür ve Sanat Festivali (Avrupa-Anadolu Kültürleri Buluşması)	Merkez	Nisan
974.	16. (2014) Mahzemin Hasat Kültür Etkinlikleri Festivali	Kocasinan	Temmuz
975.	Akkışla Yeni Yoğurt Festivali	Akkışla	Mayıs-Haziran
976.	Aladağ Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali	Yahyalı	Haziran
977.	Bağ Bozumu ve Âşık Hasan'ı Anma Festivali	Kocasinan	Eylül
978.	Başakpınar Kasabası 8. (2007) Yayla Şenlikleri	Başakpınar-Talas	Haziran
979.	Bünyan Koyunabdal Beldesi Kültür Sanat Festivali	Bünyan	Mayıs
980.	Çiftlik 6. (2009) Kültür ve Halk Festivali	Çiftlik-Sarıoğlan	Ağustos
981.	Çipil Yaylası II. (2007) Geleneksel Kültür ve Sanat Festivali	Koyunabdal-Bünyan	Mayıs
982.	Dadaloğlu Kültür ve Sanat Festivali	Özlüce-Tomarza	4-5 Ağustos –Eylül
983.	Develi Geleneksel Âşık Seyrani Kültür ve Sanat Festivali	Develi	Mayıs-Ağustos
984.	Erciyes Atlı Yayla Şenliği	Hacılar	Temmuz
985.	Erciyes Kış Turizm Festivali	Melikgazi Erciyes Yaylası	Nisanın 1. haftası
986.	Felahiye Sıtmapınar Şenliği	Felahiye	Temmuz

987.	Gilaburu Kùltür Festivali	Kululu-Akkışla	Haziran
988.	Gurbetçiler Şenliği	Felahiye	Temmuz
989.	İncesu 6. (1996) Üzüm Festivali	İncesu	Eylül
990.	İncili Çavuş 4. (1996) Kùltür ve Sanat Şenlikleri	İncili-Tomarza	Ekim
991.	Palas Tuzla Gölü Tanıtım ve Kùltür Festivali	Sarıoğlan	Ağustos
992.	Pilav Festivali	Çağşak Köyü-Sarız	Haziran
993.	Sarız 3. (1996) Kilim Festivali	Sarız	Ağustos-Eylül
994.	Üzüm Festivali	İncesu	Eylül
995.	Yamaç Paraşütü ve Yelken Kanat Şenlikleri	Talas	Temmuz
996.	Yamula Patlıcan Kùltür Festivali	Yemliha Kasabası-Kocasinan	Ağustos
997.	Yeşilhisar Kùltür, Sanat ve Kayısı Festivali	Yeşilhisar	Temmuz
998.	Zamantı Kùltür Şenliği	Elbaşı-Bünyan	Haziran

KIRIKKALE

999.	Hasandede Karpuz Festivali	Hasandede	Ekimin ilk haftası
1000.	Karakeçili 14. (2008) Kùltür ve Sanat Festivali	Karakeçili	Eylül

KIRKLARELİ

1001.	At Yarışları, Sünnet Şöleni ve Müzik Şenliği	Sinanlı-Babaeski	Haziran
1002.	Babaeski Hıdıriyyas Şenlikleri	Babaeski	Mayıs
1003.	Babaeski Tarım Festivali	Babaeski	Haziran-Eylül
1004.	Büyükmandıra Geleneksel Kavaşoğlu Őamdancıbaşı İbrahim Yağlı Pehlivan Güreşleri, At Yarışları ve Müzik Şenliği	Babaeski	Mayıs
1005.	Çilek Festivali	Demirköy	Temmuzun ilk haftası
1006.	Geleneksel 4. (2014) Alpulu İlk Şeker, Kùltür ve Müzik Festivali	Babaeski	Haziran
1007.	Karagöz, Kùltür, Sanat ve Kakava Festivali	Merkez	Mayısın son haftası
1008.	Karahıdır Kiraz Şenlikleri	Merkez	Haziran

1009.	Kırklareli Yayla Bolluk, Bereket ve Bağ Bozumu Şenlikleri	Merkez	Eylül
1010.	Sakızköy 4. (2014) Hasat Şenliği	Lüleburgaz	Temmuz

KIRŞEHİR

1011.	11. (2008) Geleneksel Ali Efendi Anma Günü ve Pilav Festivali	Mahsenli-Akçakent	Ağustos
1012.	4. (2007) Toklumen Âşık Said Kültür ve Üzüm Festivali	Toklumen	Ağustos
1013.	Boztepe 2. (2010) Hasat Şenliği	Boztepe	Temmuz
1014.	Geleneksel Mucur 8. (2008) Kültür ve Sanat Festivali	Mucur	Temmuz
1015.	Kaman Ceviz Festivali	Kaman	Ekimin ilk haftası
1016.	Kırşehir-Erzurum Dostluk ve Kültür Şenliği	Merkez	Nisan
1017.	Köme Şenliği	Mucur	Ağustos
1018.	Yeraltı Şehri Kültür, Sanat Festivali	Dulkadirli	Eylül

KİLİS

1019.	Kilis Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Merkez	Haziran
--------------	--	--------	---------

KOCAELİ

1020.	3.(2014) Uluslararası Roman Festivali	Merkez	Mayıs (3 gün)
1021.	Armut Festivali	Maşukiye	Ağustos
1022.	Ayva Festivali	Eşme	Ekim
1023.	Çocuk Şenliği	Değirmendere	21-23 Nisan
1024.	Çocuk Şenliği	Körfez	Mayıs
1025.	Donanama Kenti Gölcük Yaz Şenlikleri	Gölcük	Ağustosun son haftası
1026.	Fatih Caddesi Şenlikleri	Çayırova	Haziran
1027.	Fındık ve Kültür Sanat Festivali	Değirmendere	Temmuz
1028.	Folklor Festivali	Çayırova	Mayıs
1029.	Gölcük Belediyesi Bahar Şenlikleri	Gölcük	Mayıs
1030.	Gölcük Belediyesi Değirmendere Fındık ve Kültür-Sanat Festivali	Gölcük	Temmuz
1031.	Gölcük Belediyesi Kırk Yama Festivali	Gölcük	Haziran
1032.	Gölcük Belediyesi Yazlık Kadırga Yayla Şenlikleri	Gölcük	Ağustos

1033.	Gölcük Belediyesi Yeşil İhsaniye Elma Festivali	Gölcük	Eylül
1034.	Haluj (Çerkez Mantısı) Şenliği	Kartepe	Temmuz
1035.	Helva Şenliği	Kartepe	Haziran
1036.	Hergeleci İbrahim Kültür ve Sanat Şenlikleri	Sarımeşe	Temmuz
1037.	Kandıra Belediyesi Namazgâh Dinlenme Tesisleri Festivali	Kandıra	Temmuz
1038.	Kiraz Festivali	Yarınca-Körfez	Haziran
1039.	Kültür, Sanat, Eğlence Festivali	İzmit	Mayıs-Eylül
1040.	Merhaba Yarınca Altın Kiraz Festivali	Körfez	Haziran
1041.	Pişmaniye Festivali	Merkez	Temmuz
1042.	Sırrı Paşa Şenliği	İzmit	Haziran
1043.	Sünnet ve Güreş Şenliği	Gebze	Haziran-Temmuz
1044.	Yayla Şenliği	Kartepe	Haziran

KONYA			
1045.	1. (2004) Yayla ve Bal Festivali	Üçpınar	Ağustos
1046.	12. (2014) İlgin Kaplıca Sağlık Kültür ve Turizm Festivali	İlgin	Haziran-Temmuz
1047.	16. (2010) Geleneksel Rahvan At Yarışları Kültür ve Turizm Şenliği	Hacıbekir-Çavdarhisar	Mayıs
1048.	5. (2005) Derbent İpek Yolu Kültür ve Sanat Festivali	Derbent	Haziran
1049.	5. (2004) Kabakbaş Şenliği	Ağaçoba Köyü	Temmuz
1050.	6. (2008) Geleneksel Bahar Şenlikleri		Mayıs
1051.	7. (2014) Devlet Tiyatroları Konya Bir Nefes Bir Ses Uluslararası Türkçe Tiyatro Yapan Ülkeler Festivali	Merkez	Nisan (20 gün)
1052.	7. (2008) Geleneksel Anamas Dedegül Kültür Şenlikleri	Kurucaova-Beyşehir	Haziran
1053.	Akşehir Kirazı Kültür ve Sanat Festivali	Akşehir	Temmuz
1054.	Akşehir 45. (2004) Nasrettin Hoca Şenlikleri	Akşehir	Temmuz
1055.	Altınbaşak Düden Gölü Kültür ve Sanat Festivali	Kulu	Temmuz
1056.	Bağ Bozumu Şenliği	Hadim	Eylül
1057.	Bayrağa Saygı ve 4. (2005) Gölcük	Gölcük	Temmuz

	Yayla Şenliği		
1058	Beyaz Kiraz Festivali	Ereğli	Haziran
1059.	Beyşehir Kültür ve Sanat Festivali	Beyşehir	Temmuz
1060.	Bolat 3. (2005) Yayla ve Astra Kent Festivali	Hadim-Bolat	Haziran
1061.	Çağlayan Kasabası 3. (2000) Kasaba Şenliği	Bozkır	8 Temmuz
1062.	Çakıllar Çilek Festivali	Çakıllar-Akşehir	Haziran
1063.	Çiğil 9. (2014) Kumdöken Sağlık ve Kültür Festivali	Ilgın	Ağustos
1064.	Çumra Çatalhöyük Kültür Şenlikleri	Çumra	Haziran
1065.	Dağ Sarmıcı Yayla Şenliği	Akören	Mayıs
1066.	Dereyüzü Geleneksel Sıla Şenliği 4. (2007) Üzüm Festivali	Halkapınar	Eylül
1067.	Elma ve Turfan Şenliği	Ereğli	Ağustos
1068.	Geleneksel 7. (2007) Başaribeyi Anma ve Kuru Fasulye Şenliği	Başarakavak-Selçuklu	Haziran
1069.	Gevrekli Yayla Şenliği	Gevrekli-Seydişehir	Haziran
1070.	Hacı Yunuslar Köyü 1. (2014) Köy Şenliği	Bozkır	8 Temmuz
1071.	Hacılar Köyü 7. (2014) Köy Şenliği	Bozkır	Temmuz (1 gün)
1072.	Hamzalar Kasabası 3. (2014) Kasaba Şenliği	Beyşehir	4-5 Ağustos
1073.	İnliceliler 10. (2014) Helva ve Pilav Şöleni	Meram	Haziran
1074.	Karabayır Köyü 10. (2014) Köy Şenliği	Bozkır	Temmuz
1075.	Karaçadır Köyü Köy Şenlikleri	Bozkır	Ağustos
1076.	Karaören 6. (2009) İstida Şenlikleri	Ortakaraören-Seydişehir	Haziran
1077.	Kildere Köyü 4. (2014) Gurbetten Sılaya Köy Şenliği	Bozkır	Ağustos
1078.	Koçaş Köyü Bahar Şenliği	Bozkır	Haziran
1079.	Kuruçay Köyü 2. (2014) Bahar Şenlikleri	Bozkır	Haziran (2 gün)
1080.	Kuşça Köyü Gurbetten Sılaya Köy Şenliği	Bozkır	Ağustos
1081.	Kültür ve Sanat Festivali	Ayaslar-Doğanhisar	Temmuz
1082.	Kültür ve Şenlikler Festivali	Kayalı-Karapınar	Temmuz
1083.	Kültür, Dayanışma ve Harman Festivali	Yeniceoba-Cihanbeyli	Temmuz

1084.	Kültür, Sanat, Turizm ve Göl Festivali	Beyşehir	Temmuz
1085.	Kültür, Şenlik Festivali	Doğanbey-Beyşehir	Temmuz
1086.	Mahmuthisar Köyü Yeşilgöl Şenliği	Ilgın	Haziran
1087.	Mutlu Kasabası El Sanatları Festivali	Hüyük	Ağustos
1088.	Organik Çilek-Kiraz, Kültür Festivali	İlmen-Hüyük	Temmuz
1089.	Organik Tarım ve Kültür Festivali	İnsuyu-Cihanbeyli	Mayıs
1090.	Sorkun Kasabası 5. (2014) Kekliceek Yaylası Şenlikleri	Bozkır	Temmuz
1091.	Şenlik	Akören	Haziran
1092.	Şenlik	Beyşehir	Temmuz
1093.	Üçpınar Kültür ve Sanat Festivali	Üçpınar-Bozkır	Temmuz
1094.	Üçpınar Tosuntaşı Şenlikleri	Bozkır	Ağustos
1095.	Üzüm, Karpuz, İpek Halı ve Kültür Festivali	Tuzlukçu	Ağustos
1096.	Yağlı Güreş Festivali	Merkez	Eylül (1 gün)
1097.	Yayla Şenliği	Seydişehir	Haziran (1 gün)
1098.	Yayla Şenlikleri	Sarayönü	Haziran
1099.	Yelbeği Köyü 14. (2014) Köy Şenliği	Bozkır	Haziran
1100.	Yirce Diddiği Sultan Şenlikleri	Beykonak-Ilgın	Haziran

KÜTAHYA

1101.	9. (2014) Linyit Kültür Sanat Festivali	Tavşanlı	Haziran
1102.	Altın Kiraz ve Vişne Festivali	Pazarlar	Mayıs
1103.	Çini Festivali	Merkez	Temmuz
1104.	Emet Bor, Kültür ve Termal Turizm Festivali	Emet	Ağustos-Eylül
1105.	Emet Turfan Kültür Sanat Festivali	Emet	Mayıs
1106.	Geleneksel Gediz Tarhana Festivali	Gediz	Ağustos
1107.	Geleneksel Pir Ahmet Efendiyi Anma ve Kültür Festivali	Sofça Köyü	Haziran
1108.	Geleneksel Sünnet Şenliği	Merkez	Temmuz
1109.	Geleneksel Sünnet Şenliği	Tavşanlı	Eylül
1110.	Geleneksel Sünnet Şenliği	Simav	Mayıs
1111.	Hayme Ana'yı Anma ve Göç Şenlikleri	Domaniç	Eylül
1112.	Hayme Ana Şenlikleri (2014)	Merkez	Eylül
1113.	Hisarcık Geleneksel Kültür ve Sanat Festivali	Hisarcık	Ağustos-Eylül

1114.	Kültür Festivali	Çavdarhisar	Ağustos
1115.	Kütahya'nın Fethi ve Şenlikleri	Merkez	6 Mayıs (1 gün)
1116.	Pazarlar Festivali	Pazarlar	Haziran
1117.	Sünnet Şenliği	Hisarcık	Eylül
1118.	Sünnet Şenliği	Tavşanlı	Ağustos-Eylül
1119.	Şaban Dede Leblebi ve Bahar Festivali	Tavşanlı	Haziranın 1. haftası
1120.	Tavşanlı Leblebi ve Kömür Festivali	Tavşanlı	Ağustos-Eylül
1121.	Turizm Şenliği	Çavdarhisar	Temmuz
1122.	Uluslararası Turizm Festivali	Merkez	Temmuz

MALATYA

1123.	2. (2008) Güzelyurt Kültür-Sanat Şenliği	Güzelyurt-Hekimhan	Şubat
1124.	3. (2009) Ayvalı Alabalık Kültür ve Sanat Şenliği	Ayvalı-Darende	Temmuz
1125.	4. (2008) Yazıhan Kültür-Sanat Festivali	Yazıhan	Ağustos
1126.	Akçadağ Belediyesi Bal, Armut, Kültür ve Sanat Şenliği	Akçadağ	Eylül
1127.	Arapgir Bağ Bozumu Şenlikleri	Arapgir	Eylül
1128.	Arguvan Türkü Festivali	Arguvan	Temmuz
1129.	Doğanşehir Elma ve Kültür Şenliği	Doğanşehir	Eylül
1130.	Fethiye Kültür ve Sanat Festivali	Yazıhan	Temmuz
1131.	Geleneksel Darende-Zengibar Karakucak Güreş ve Kültür Festivali	Darende	Ağustos
1132.	Hekimhan Ceviz ve Kültür Festivali	Hekimhan	Ağustos
1133.	Kale Çilek Festivali	Kale	Mayıs
1134.	Kültür ve Sanat Festivali	Arguvan	Temmuz
1135.	Malatya Fuarı & Uluslararası Kültür, Sanat ve Kayısı Festivali	Merkez	Temmuz
1136.	Yeşilyurt Kiraz, Kültür ve Spor Şenliği	Yeşilyurt	Haziran

MANİSA

1137.	13. (2007) Geleneksel Mesire (Sultan Nevruz) Şenliği	Durasılı-Salihli	21 Mart
1138.	15. (2014) Selvili Dede Kültür ve Dayanışma Şenliği	Kula	Eylül
1139.	21. (2010) Sart Hıdırellez Şenlikleri	Sart-Salihli	Mayıs

1140.	3 Eylül Kurtuluş Günü Şenlikleri 9. (2004) Geleneksel Kültür ve Cirit Festivali	Selendi	Eylül
1141.	3. (2009) Bahar Şenliği	Yuntdağı Köyü	Mayıs
1142.	Adala Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Salihli	Temmuz
1143.	Bağ Bozumu Şenlikleri	Saruhanlı	Ekim
1144.	Bağ Bozumu Şenlikleri	Salihli	Eylül
1145.	Bağdatlı Sultan Alevi Kültürünü Tanıtma ve Kültür Şenliği	Kula	Ekim
1146.	Çağlak Festivali	Akhisar	Mayıs
1147.	Çocuk Tiyatroları Şenliği	Salihli	23 Nisan (1 hafta)
1148.	Geleneksel 18. (2014) Kültür ve Cirit Festivali	Selendi	Eylül
1149.	Geleneksel Deve Güreşi Şenlikleri	Ahmetli	Mart
1150.	Hıdrellez Şenliği	Turgutlu	Mayıs
1151.	III. (2008) Bahar Şenliği		Mayıs
1152.	Karaağaçlı Belediyesi 9. (2010) Balkan Türkleri Tarihi Buluşması ve Bahar Şenlikleri	Karaağaçlı	Mayıs
1153.	Karaelmas Kültür ve Sanat Festivali (2014)	Soma	Mayıs-Haziran
1154.	Kavun Karpuz Festivali	Gölmarmara	Temmuz-Ağustos
1155.	Kıranköy Uçurtma Şenliği	Görces	Mayıs
1156.	Kırkağaç Çam Festivali ve Tarım Fuarı (2014)	Kırkağaç	Mayıs
1157.	Kiraz Festivali	Selendi	Haziran
1158.	Kiraz Şenliği	Salihli	Haziran
1159.	Köprübaşı Kültür, Sanat ve Çilek Festivali	Köprübaşı	Mayıs
1160.	Kurtuluş Haftası Şenliği	Salihli	30 Ağustos-5 Eylül (7 gün)
1161.	Kültür Sanat Şenliği	Merkez	Mayıs
1162.	Manisa Bağ Bozumu Şenlikleri	Merkez	Eylül
1163.	Manisa Bağ Bozumu ve Kurtuluş Şenlikleri	Alaşehir	Eylül
1164.	Manisa 474. (214) Mesir Festivali	Merkez	Mart-Nisan
1165.	Sancaklı Bozköy Kiraz Şenliği	Bozköy	Mayıs

1166.	Sarıçayır Yayla Şenlikleri	Mahmutlar-Demirci	Haziran
1167.	Sarıgöl Sultanı Üzüm Festivali	Sarıgöl	Eylül
1168.	Sart Hıdırellez Şenliği	Sart-Merkez	6 Mayıs
1169.	Saruhanlı Altın Üzüm ve Kültür Festivali	Saruhanlı	Eylül
1170.	Şeftali ve Kültür Şenliği	Salihli	Temmuz
1171.	Şiir Akşamları Şenliği	Salihli	Kasımın ilk haftası (1 gün)
1172.	Taytan Üzüm ve Kültür Festivali	Salihli	Ağustos
1173.	Tiyatro Şenliği	Salihli	Kasımın 2. haftası (1 hafta)
1174.	Turgutlu Bağbozum Şenliği	Turgutlu	Eylül
1175.	Uluderbent Kiraz, Kültür ve Sanat Festivali	Alaşehir	Haziran
1176.	Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Alaşehir	Temmuz-Ağustos
1177.	Uluslararası Turgutlu Kültür, Sanat ve Bağ Bozumu Şenlikleri	Turgutlu	Eylül
1178.	Üzüm Festivali	Alaşehir	5 Eylül
1179.	Üzüm Şenliği	Sarıgöl	Eylül
1180.	Üzüm ve Kültür Şenlikleri	Tayhan-Salihli	Ağustos

MARDİN

1181.	8. (2010) Uluslararası Kültür ve Kiraz Festivali	Yeşilli	Haziran
1182.	Şenlikler, Kır Gezintileri ve Seyranlar	Merkez	Nisan-Mayıs her çarşamba
1183.	Tiyatro Festivali	Merkez	Kasım

MERSİN

1184.	1. (2009) Aygörmez Keşkek Şenliği	Kuşkan-Gülнар	Ağustos
1185.	3. (2008) Geleneksel Hıdırellez Şenliği	Erdemli	Mayıs
1186.	Çilek Festivali	Ören	Nisan
1187.	Çilek Şenliği	Anamur	Haziran
1188.	Güneş Festivali	Mezitli	19-21 Haziran
1189.	Hacıalanı Güreş Şenliği	Erdemli	Ağustos
1190.	II. (2000) Uluslararası Anamur Kültür ve Turizm Festivali	Anamur	Mayıs
1191.	Karacaoğlan Şenlikleri	Mut	Ekimin son haftası

1192.	Karboğazı Şenlikleri	Gülek-Tarsus	Temmuzun ilk haftası
1193.	Kayırsı Festivali	Mut	Haziranın 1. haftası
1194.	Kırobası Yayla Şenliği	Kırobası-Silifke	Ağustos
1195.	Kızkalesi Turizm Festivali	Kızkalesi Halk Plajı- Erdemli	Haziran
1196.	Kiraz Festivali	Çamlıyayla	Temmuz
1197.	Kültür Şenliği ve Şeftali Festivali	Tepeköy	Ağustos
1198.	Limon ve Sera Festivali	Erdemli	Mart
1199.	Soğucak 6. (2007) Geleneksel Kültür ve Güreş Şenliği	Soğucak	Ağustos
1200.	Şeftali Bayramı Kültür ve Turizm Festivali	Güzelyayla	Ağustos
1201.	Taşucu Yayla Şenliği	Taşucu	Ağustos
1202.	Türkmen Şenliği	Erdemli	Mayıs

MUĞLA

1203.	1. (2010) Roman ve Hıdırellez Şenliği	Milas	6 Mayıs
1204.	10. (2014) Ölüdeniz Kültür ve Sanat Festivali	Fethiye	Haziranın 4. haftası
1205.	12. (2014) Geleneksel Deve Güreşi Festivali	Yatağan	Ocak
1206.	14. (2014) Uluslararası Bodrum Dans Festivali	Bodrum	Mayıs
1027.	14. (2014) Uluslararası Ölüdeniz Hava Oyunları Festivali	Fethiye	Ekimin 4. haftası
1208.	2. (2009) Bodrum Güvercinlik Sanata Saygı Şenliği	Bodrum	Temmuz
1209.	2. (2014) Uluslararası Milas Festivali	Milas	Eylül
1210.	4. (2014) Uluslararası Lagina Osman Hamdi Bey Kültür Sanat Festivali	Yatağan	Ağustos
1211.	5. (2014) Ören Melih Cevdet Anday Şiir Günleri ve Kültür Şenliği Etkinlikleri	Milas	Ağustos
1212.	8. (2014) Datça Oyuncak ve Çocuk Şenliği	Datça	Mayıs
1213.	8. (2014) Uluslararası Uçurtma ile Farkındalık Festivalleri (UFF)	Bodrum, Kos, Marmaris, Milas, Rodos, Yatağan	Mayıs

1214.	Badem Festivali	Datça	Temmuz
1215.	Bayır Geleneksel Mermercilik ve Boğa Güreşleri Festivali	Merkez	Ağustos
1216.	Bodrum Çevre Filmleri Festivali	Bodrum Kalesi-OASİS	Nisan
1217.	Dalaman Kültür Sanat ve Sıgla Festivali	Dalaman	Mayıs
1218.	Datça Altın Badem Sinema ve Kültür Festivali	Datça	Eylülün 1. haftası
1219.	Deve Güreşleri Festivali	Yatağan	Aralık
1220.	Domates Festivali	Fethiye	Mayısın 2. pazarı
1221.	Fethiye Çocuk Festivali	Fethiye	Eylül-Ekim
1222.	Fethiye Festivali	Fethiye	Temmuz
1223.	Geleneksel Ortaca Tarım, Çevre ve Turizm Festivali	Ortaca	Haziranın 1. haftası
1224.	Gençlik, Kültür ve Sanat Festivali	Yatağan	Haziran
1225.	Gündoğan Kültür ve Sanat Festivali	Gündoğan	Temmuz
1226.	Hermias Denizcilik ve Balıkçılık Festivali	Milas	Temmuzun ilk pazarı
1227.	Kavaklıdere Avcılık ve Yağla Şenliği	Kavaklıdere	Haziranın 1. haftası
1228.	Kavaklıdere Kültür Sanat ve Spor Festivali	Göl Çukur Yaylası-Kavaklıdere	Ağustos
1229.	Köyceğiz Belediye Spor Kulübü Briç Şenlikleri	Köyceğiz	Temmuzun 1. haftası
1230.	Köyceğiz Kaunos Altın Aslan Türk Filmleri Festivali	Kaunos	Ağustosun 4. haftası
1231.	Kültür Şenliği	Merkez	Eylülün son haftası
1232.	Kültür Şenlikleri	Fethiye	Şubat
1233.	Kültür ve Sanat Festivali	Milas	Ağustos
1234.	Mandalina Festivali	Bodrum	Aralık
1235.	Marmaris Denizcilik ve Bahar Festivali	Marmaris	Mayıs
1236.	Marmaris Uluslararası Festivali	Marmaris	Mayıs-Haziran
1237.	Menteşe Beşpınar Yağlı Pehlivan Güreş Festivali	Kavaklıdere	Haziran
1238.	Milas Turizm ve Sanat Şenliği	Merkez	Eylülün son haftası
1239.	Motosiklet Festivali	Köyceğiz	Ağustosun 3. haftası
1240.	Muğla 21. (2014) Kültür Şenliği	Merkez	Eylül
1241.	Ortaca Kültür Festivali	Ortaca	Haziran
1242.	Otantik Çocuk Oyunları ve	Merkez	Mayıs

	Oyuncakları Şenliği		
1243.	Su Sporları Şenliği	Bodrum	Temmuz
1244.	Uluslararası Bozburun Gulet Festivali	Bozburun	Ekim
1245.	Uluslararası Gümüşlük Klasik Müzik Festivali	Gümüşlük	Temmuz-Eylül
1246.	Uluslararası Kadın ve Sanat Festivali	Marmaris	Mart
1247.	Uluslararası Marmaris Yat Festivali	Marmaris	Mayıs

MUŞ

1248.	Koğ Tepe Şenlikleri	Varto	Temmuz
1249.	Muş Lale Festivali	Merkez	Mayıs

NEVŞEHİR

1250.	4. (2008) Kültür Şenlikleri ve Buzağı Yarışması	Karacaşar-Gülşehir	Ağustos
1251.	IV. (2011) Uluslararası Klasik Keyifler Oda Müziği Festivali	Kapadokya	Ağustos
1252.	Kaymaklı Kasabası Kültür Şenlikleri ve Kaymak Festivali	Merkez	Ağustos
1253.	Kiraz Festivali	Aksalur-Ürgüp	Haziran
1254.	Uluslararası Avanos Sanat Günleri ve Turizm Festivali	Avanos	Ağustos
1255.	Uluslararası Fabrikartgrup Çağdaş Sanatlar Festivali	Merkez ve Mustafapaşa Kasabası	Mayıs
1256.	Ürgüp Kültür, Sanat ve Bağ Bozumu Festivali	Ürgüp	Eylül-Ekim
1257.	Yöresel Yemek Festivali	Göreme	Eylül

NİĞDE

1258.	1. (2009) Konaklı Kültür ve Turizm Festivali	Konaklı	Eylül
1259.	10. (2008) Çukurkuyu Kültür ve Hayvancılık Şenlikleri	Çukurkuyu-Bor	Ağustos
1260.	14. (2014) Tyana Kültür ve Turizm Festivali	Kemerhisar-Bor	Ağustos
1261.	Geleneksel Hasan Dağı 6. (2005) Yayla Festivali	Altunhisar-Ulukışla	Mayıs
1262.	Hacıabdullahlılar Kültür ve Sanat	Hacıabdullah	Mayıs

	Festivali		
1263.	Hıdırellez Kültür Festivali	Divarlı-Çiftik	6 Mayıs
1264.	Kiraz Festivali	Darboğaz-Ulukışla	Temmuz
1265.	Toroslar Kültür ve Sanat Festivali	Ulukışla	Temmuz
1266.	Toroslarda (Elmalı Köyü) Türkmen Düğünü Şenliği	Ulukışla	Mayıs

ORDU			
1267.	14. (2009) Meydan Düzü Yayla Şenlikleri	Üçyol-Mesudiye	Temmuz
1268.	20 Mayıs Gölköy Festivali	Gölköy	20 Mayıs
1269.	5. (2009) Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali	Merkez	Haziran
1270.	6. (2009) Kabakdağı Şenlikleri	Kabakdağı Köyü-Fatsa	Temmuz
1271.	Çadirkent Eğitim, Kültür ve Hoştayn Irkı Hayvancılık Festivali	Çayirkent-Korgan	Ağustos
1272.	Çilek Festivali	Perşembe	Haziran
1273.	Dereçi Kültür ve Turizm Şenlikleri	İkizce	Temmuz
1274.	Dereköy Şenlikleri	Işıktepe-Gürgentepe	Ağustos
1275.	Düzoba Yayla Şenlikleri	Kumru	Temmuz
1276.	Fındık Şenliği	Merkez	Temmuz
1277.	Geleneksel Sportif Yayla Oyunları Şenliği		Temmuz
1278.	Gelinkaya Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Çamaş	Temmuz
1279.	Güreş Şenliği	Gölköy	Mayıs
1280.	Hıdırellez Şenlikleri	Gürgentepe	6 Mayıs
1281.	Hıdırellez ve Bahar Şenlikleri	Ilıca-Fatsa	6 Mayıs
1282.	III. (2005) Uluslararası Ordu Gitar Festivali		Temmuz
1283.	İlküvez Çevre Köyleri Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Çaybaşı	Ağustos
1284.	Kızılelma Yayla ve Turizm Festivali	Akkuş	Eylül
1285.	Korgan Şenlikleri	Korgan	Haziran-Temmuz
1286.	Kültür Sanat Festivali	Mesudiye	Temmuz
1287.	Kültür ve Sanat Festivali	Perşembe-Merkez	Temmuz
1288.	Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Çaybaşı	Ağustos
1289.	Kültür, Sanat ve Turizm Şenliği	Ünye	Temmuz

1290.	Mayıs Yedisi Çataltaş Şenlikleri	Gülyalı	Mayıs
1291.	Mayıs Yedisi Kültür ve Sanat Festivali	Merkez	Mayıs
1292.	Perşembe Yaylası Şenlikleri	Aybastı	Temmuz-Ağustos
1293.	Tepealan Şenlikleri	Korgan	Eylülün ilk haftası
1294.	Topçam Yayla Şenliği	Topçam	Temmuz
1295.	Uçurtma Şenliği	Merkez	Haziran
1296.	Uluslararası 8. (2004) Çınar Festivali	Fatsa	Temmuz
1297.	Uluslararası Ünye Kültür, Sanat, Turizm Festivali	Ünye	Temmuz
1298.	Uluvahta Yayla Şenliği	Gölköy	Haziran
1299.	Üçyol Yayla Şenliği	Üçyol	Temmuz
1300.	Yalıköy Balık Şenliği	Yalıköy-Fatsa	Temmuz
1301.	Yaylaya Çıkma Şenlikleri	Korgan	Mayıs
1302.	Yeşilalan, Soğukpınar, Tatarcık, Akçakese, Durali Köyleri Kültür ve Dayanışma Festivali	Korgan	Eylül
1303.	Yeşilce Yayla Şenliği	Yeşilce-Mesudiye	Temmuz

OSMANİYE

1304.	4. (2010) Kadirli Kültür ve Sanat Festivali	Kadirli	Mayıs
1305.	Çukurova Âşıklar Bayramı ve Âşık Feymani Festivali	Merkez	Eylül
1306.	Fıstık Festivali	Osmaniye	Mart
1307.	Hasanbeyli Güreş Festivali	Hasanbeyli-Bahçe	Ağustos
1308.	Hasanbeyli Kiraz Festivali	Hasanbeyli-Bahçe	Haziran
1309.	Kadirli Karakucak Güreş Festivali	Kadirli	Ekim
1310.	Kurtuluş Şenlikleri	Bahçe	Temmuz
1311.	Osmaniye Belediyesi Zorkun Yaylası Çocuk Şenliği	Osmaniye	Ağustos

RİZE

1312.	6. (2014) Çay ve Yaz Sporları Şenliği	Merkez	Ağustos
1313.	7. (2004) Hemşin Bal, Kültür ve Turizm Şenliği	Çamlıhemşin	Ağustos
1314.	Anzer Balı ve Yayla Şenlikleri	İkizdere	Ağustos
1315.	Ardeşen Kaçkar Altıparmak (Sırt ve Golezana) Yayla Şenlikleri	Ardeşen	Ağustos
1316.	Ardeşen Küçük Yayla Kültür Şenlikleri	Ardeşen	Ağustos

1317.	Ayder Galer Düzü Kültür, Sanat ve Doğa Festivali	Çamlıhemşin	Haziran
1318.	Ayder Şenliği	Ayder Yaylası-Çamlıhemşin	Eylül
1319.	Çamlıhemşin, Ayder Kardan Adam Şenlikleri	Çamlıhemşin	Yarıyıl tatili
1320.	Çayeli Festivali	Çayeli	Ağustos
1321.	Geleneksel Boğa Güreşleri	Çamlıhemşin	Haziran
1322.	Han Düzü Yayla Şenlikleri	Merkez	Ağustosun 3. haftası
1323.	İkizdere Çağrankaya Yayla Festivali	İkizdere	Ağustosun 3. haftası
1324.	İkizdere Dağ Horozu Festivali	İkizdere	Eylül
1325.	Kalkandere Turizm ve Dostluk Şöleni	Merkez	Ağustos
1326.	Kano ve Rafting Şenliği	Ardeşen	Temmuz-Ağustos
1327.	Ovit Kar Şenlikleri	İkizdere	Nisanın 3. haftası
1328.	Ovit Yayla Şenlikleri	İkizdere	Ağustos
1329.	Pazar Spor Şenlikleri	Pazar	Mayıs-Temmuz
1330.	Rize Çay ve Turizm Festivali (2014)	Merkez	Haziran-Ağustos
1331.	Rize Yaz Spor Şenlikleri	Merkez	Temmuzun 4. haftası
1332.	Tahta Araba Yarışı Şenliği	Ardeşen	Ağustos
1333.	Tirevit Yaylası Şenliği	Tirevit Yaylası-Çamlıhemşin	Ağustos
1334.	Tozköy Likapa Şenlikleri	Merkez	Ağustosun 3. haftası
1335.	Uluslararası Dağcılık Şenliği	Rize, Çamlıhemşin, Ardeşen Yaylaları	Temmuzun 4. haftası
1336.	Uluslararası Fırtına Rafting Şenliği	Ardeşen	Temmuz
1337.	Yeniyol (Oce) Kültür Şenlikleri	Yeni Yol-Ardeşen	Ağustos
1338.	Yeşil Altın Gümüş Festivali	Fındıklı	Ağustosun 3. haftası

SAKARYA			
1339.	2. (2005) Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Ferizli	Temmuz
1340.	Akbalık Geleneksel Yağlı Güreş Festivali	Akbalık Köyü-Karapürçek	Haziran (Kırkpınar Güreşlerinden 1 hafta önce)
1341.	Akbalık Kültür Şenlikleri	Akyazı	Haziran
1342.	Çiğdem Yaylası Şenlikleri	Göksu Köyü-Hendek	Temmuzun 1. haftası
1343.	Dikmen Yaylası Şenlikleri	Dikmen Köyü-	Temmuz

		Hendek	
1344.	Fındık Festivali	Karasu	Temmuz
1345.	Geleneksel Elvanbey Kültür Sanat Şenlikleri	Gevye	Eylül
1346.	Geleneksel Gençlikte Yaz Festivali	Kırpınar Beldesi- Sapanca	Ağustosun ilk pazarı
1347.	Geleneksel Hıdırlık Doğa Kültür ve Turizm Şenliği	Taraklı	Haziranın 1. haftası
1348.	Geleneksel Kültür ve Sanat Festivali	Hendek	Temmuz
1349.	Kültür ve Sanat Festivali	Sapanca	Temmuz
1350.	Mersin Balığı Festivali	Karasu	Ağustos
1351.	Sakarya II. Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Merkez	Haziran
1352.	Taraklı Kadın El Sanatları Festivali	Taraklı	Haziran
1353.	Tarım, Kültür, Sanat, Spor, Hayvancılık ve Süt Festivali	Söğütlü	Haziran-Temmuz
1354.	Tarım ve Hayvancılık Festivali Altın Kemer Yağlı Pehlivan Güreşleri	Osmanbey Köyü- Akyazı	Eylül
1355.	Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivali	Serdivan	Temmuz
1356.	Yeşilyurt Yaylası Şenlikleri	Hendek	Temmuz

SAMSUN			
NO	Festival/Şenlik Adı	Düzenlendiği Yer	Düzenlendiği Tarih(ler)
1357.	2. (2014) Doğa, Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	19 Mayıs	Mayıs
1358.	2. (2004) Kültür ve Doğa Festivali	Çınarlık	Ağustos
1359.	25 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Kutlama Festivali	Havza	25 Mayıs
1360.	Altın Pirinç Festivali	Kocaman-Terme	Haziran
1361.	Ayvacak Doğa-Su Sporları-Kültür Turizm Fındık ve Mustafa Dağıstanlı Güreş Festivali	Ayvacak	Ağustos
1362.	Geleneksel Yağlı Güreşleri ve At Yarışları Festivali	Asarcık	Ağustos-Eylül
1363.	Hıdırellez Şenliği	Terme	5 Mayıs
1364.	Kafkas Kültür Festivali	Merkez	Haziran
1365.	Karpuz Festivali	Bafra	Ağustosun sonu (2 gün)
1366.	Köprülü Mehmet Paşa Kültür Sanat ve Spor Festivali	Vezirköprü	Eylül

1367.	Kültür ve Doğa Festivali	Çınarlık-Çarşamba	Temmuz
1368.	Kültür, Turizm ve Hıdırellez Şenlikleri	Sakallı-Terme	9 Mayıs
1369.	Kültür-Sanat-Spor Şenliği	Canik Beldesi-Merkez	Ağustos
1370.	13. (2009) Ladik Akdağ Yayla Şenlikleri	Ladik	Temmuz
1371.	Merkez Elma Çukuru Köyü Geleneksel Kadınlar Şenlikleri	Merkez Elma Çukuru Köyü-İlkadım	Temmuz
1372.	Panayır Şenlikleri	Asarcık	Eylül
1373.	Selesepet Top Kandil Şenliği	Bafra	Ramazan'ın 15. gecesi
1374.	Termal Turizm Festivali	Havza	Mayıs
1375.	Uluslararası Halk Dansları Festivali	Merkez	Haziran
1376.	Yakakent Kültür, Sanat ve Deniz Oyunları Festivali	Yakakent	Temmuz-Ağustos
1377.	Yeşilirmak Kültür ve Sanat Şenliği	Çarşamba	Mayıs

SİİRT

1378.	1. (2008) Kültür, Sanat ve Bal Festivali	Pervari	Kasım
1379.	Çemikari Yayla Şenlikleri	Pervari	Temmuz
1380.	Siiirt Fıstığı Teşvik ve Bal Festivali	Merkez	Eylül
1381.	Yumurta Bayramı ve Kültür Sanat Şenlikleri	Merkez	Mayısın 3. haftası

SİNOP

1382.	3. (2008) Erfelek Tatlıca Şelale, Kültür, Doğa ve Doğa Sporları Festivali	Erfelek	Temmuz
1383.	Deniz Şenlikleri	Merkez	1 Temmuz
1384.	Gerze 36. (2009) Kültür ve Sanat Festivali	Gerze	Temmuz
1385.	Güzelkent Deniz Şenlikleri	Güzelkent	Temmuz
1386.	Hıdırellez Şenlikleri	Boyabat	Mayıs
1387.	Karakucak Güreş Festivali	Kadı Köyü-Dikmen	Nisan
1388.	Karakucak Güreşleri ve Kebap Festivali	Dikmen	Temmuz
1389.	Kültür Festivali	Boyabat	Ekim
1390.	Kültür, Keten ve Ahşap Festivali	Ayancık	Temmuz
1391.	Saray Köyü 20. Geriş Düzü Yayla Şenlikleri	Saray Köyü-Dikmen	Ağustos
1392.	Sinop Festivali	Merkez	Temmuz-Ağustos
1393.	Yayla Şenlikleri	Gökirmak-Boyabat	Haziran

1394.	Yaz Şenlikleri	Türkeli	Ağustos
1395.	Yenicuma Keşkek Festivali ve Hıdırellez Şenlikleri	Yenicuma	Mayısın 1. haftası
1396.	Yenikent Kültür ve Tanıtım Yağlı Güreş Festivali	Yenikent-Gerze	Temmuz

SİVAS

1397.	12. (2014) Tarihi Alacahan Kervansaray Kültür ve Sanat Şenlikleri	Alacahan-Kangal	Temmuz
10398.	2. (2014) Geleneksel Yarımiş Köyü Şenliği	Yarımiş Köyü-Merkez	Temmuz
1399.	4. (2014) Geleneksel Oluktaş Köyü Şenliği	Oluktaş Köyü-Şarkışla	Temmuz
1400.	Kültür Festivali	Doğanşar	Temmuz
1401.	5. (2014) Suşehri Uçurtma Şenliği	Suşehri	Mayıs
1402.	7. (2014) Geleneksel İlbeyli Türkmen Şenlikleri	Merkez	Ağustos
1403.	7. (2005) Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Kangal	Eylül
1404.	8. (2008) Dut Şenlikleri	Suçatı-Gürün	Temmuz
1405.	9. (2004) Geleneksel Karakucak Güreşleri ve Turizm Festivali	Yıdizeli	Temmuz
1406.	Akçaeniş Köyü 2. (2014) Bahar Şenliği	Akçaeniş Köyü-Merkez	Mayıs
1407.	Akıncılar Kavun Festivali	Akıncılar	Ağustos-Eylül
1408.	Âşık Veysel Kültür ve Sanat Festivali	Şarkışla	Temmuz
1409.	Bal Festivali	İmranlı	Eylül
1410.	Beyyurdu Köyü Dostluk ve Dayanışma Şenliği	Şarkışla	Temmuz
14011.	Celal Oğlan Kültür ve Sanat Festivali	Deliilyas	Temmuz
1412.	Çamşih Hüseyin Abdal Halk Ozanları ve Çamşih Yöresi Türküleri Festivali	Divriği	Temmuz
1413.	Çatpınar Köyü Şenlikleri	Çatpınar Köyü-Merkez	Temmuz
1414.	Divriği Çakmaktüzü Köyü Yardımlaşma, Eğitim ve Kültür Festivali	Divriği	Temmuz
1415.	Divriği Maden Şenliği	Divriği	Temmuz
1416.	Doğanşar Avcılar Köyü 10. (2014) Yayla Şenliği	Doğanşar	Haziran-Temmuz

1417.	Dumanbaba Şenlikleri	Merkez	Ağustos
1418.	Geleneksel 50. (2014) Ahmet Ayık Karakucak Güreşleri ve Bal Festivali	Doğanşar	Temmuz
1419.	Geleneksel Koyulhisar Kültür Sanat Festivali	Koyulhisar	Temmuz
1420.	Gölova Kültür Şenliği	Gölova	Temmuz
1421.	Gurbetten Sılaya Cemelliler Kültür ve Sanat Şenlikleri	Cemel-Şarkışla	Temmuz
1422.	Gurbetten Sılaya Gürçayırılılar Kültür ve Sanat Festivali	Gürçayır-Şarkışla	Temmuz
1423.	Gürün Kültür ve Sanat Festivali	Gürün	Ağustos
1424.	Hafik 11. (2009) Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Hafik	Temmuz
1425.	I. (2007) Geleneksel Kızılıcakışlalılar Kaynaşma ve Dayanışma Festivali	Kızılıcakışla-Şarkışla	Temmuz
1426.	Kültür Festivali	Çepni	Temmuz
1427.	Kültür Festivali	Küpeli Köyü-Ulaş	Ağustos
1428.	Kültür ve Sanat Şenlikleri	Suşehri	Temmuz
1429.	Pilav Günü ve Yayla Şenliği	Eğerci	Haziran-Temmuz
1430.	Sarı Yusuf Köyü 2. (2014) Geleneksel Kır Gezisi ve Şenliği	Sarı Yusuf Köyü-Zara	Temmuz
1431.	Şerefiye Geleneksel 13. (2008) Kültür ve Sanat Festivali	Şerefiye-Zara	Temmuz
1432.	Tarihi Hitit Şehri Sarissa Kültür Varlıklarını Tanıtım Festivali	Altınyayla	Eylül
1433.	Tat Köyü Baba Yurdu Şenlikleri	Tat Köyü-Yıldızeli	Ağustos
1434.	Yapracık Köyü Yayla Şenlikleri	Yapracık Köyü-Şarkışla	Haziran
1435.	Yavu Beldesi 8. (2014) Buluşma ve Kaynaşma Festivali	Yavu	Temmuz
1436.	Yıldızeli Kültür Festivali	Yıldızeli	Ağustos
1437.	Zara Kültür ve Sanat Festivali	Zara	Ağustos

ŞANLIURFA

1438.	Çiğköfte Şenliği	Merkez	Nisan
1439.	Kelaynak Festivali	Birecik	Nisan
1440.	5. (2008) Aşure Şenliği	Kıyas	Mayıs

ŞIRNAK			
1441.	9. (2013) Koyun Kırpma Kültür ve Doğa Festivali	Kato Dağı	Temmuzun 1. pazarı
1442.	Beytüşşebap Ters Lale Festivali	Kato Dağı	Mayıs

TEKİRDAĞ			
1443.	5. (2014) Boza Festivali	Çorlu	Mayıs
1444.	5. (2014) Yaz Festivali	Büyükyoncalı	Temmuz
1445.	Bahar Şenlikleri	Hayrabolu	Haziran
1446.	Bahar ve Kültür Festivali	Saray	Haziran
1447.	Çorlu Belediyesi Kültür ve Sanat Festivali	Çorlu	Eylül
1448.	Çorlu Dondurma Festivali	Çorlu	Ağustos
1449.	Hayrabolu Ağustos Şenlikleri	Hayrabolu	Ağustos
1450.	Kazak Gölü Festivali	Çerkezköy	Temmuz
1451.	Marmara Ereğlisi Sunnet Düğünü Geleneksel Şenlikleri	Marmara Ereğlisi	Ağustos
1452.	Mavi Deniz Platin Kum Şenliği	Marmara Ereğlisi	Ağustos
1453.	Şarköy Bağ Bozumu Şenlikleri	Şarköy	Ağustos
1454.	Tekirdağ Kiraz Festivali (1996-2014)	Merkez	Haziran
1455.	Uluslararası Hayrabolu Ayçiçeği Festivali ve Sanayi Fuarı	Hayrabolu	Ağustos
1456.	Yaz Şenlikleri	Marmara Ereğlisi	Temmuz

TOKAT			
1457.	11. (2011) Çevcecik Kültür ve El Sanatları Festivali	Reşadiye	Ağustos
1458.	13. (2009) Kültür, Turizm, Tanıtım Şenliği	Yenisu-Turhal	Ağustos
1459.	14. (2008) Kültür ve El Sanatları Şenlikleri	Kuyucak-Niksar	Temmuz
1460.	18. (2014) Kültür ve Sanat Festivali	Turhal	Ağustos
1461.	2. (2007) Kemer Yayla Şenliği	Avlunlar	Temmuz
1462.	3. (2004) Geleneksel Üzüm ve Yaprak Festivali	Gökçeli	Ağustos-Eylül
1463.	4. (2004) Geleneksel Hasan Şeyhi Anma Şenlikleri	Hasanşeyh-Merkez	Ağustos
1464.	4. (2004) Kurtgölü Kültür Festivali	Kızılcaören	Temmuz

1465.	4. (2014) Sarruh Baba Suyu Şenliği	Erbaa	Ağustos
1466.	5. (2008) Karakucak Güreşleri ve Yayla Şenliği	zalan-Niksar	Temmuz
1467.	6. (2008) Hasanşeyh'i Anma ve Kültür Şenlikleri	Hasanşeyh-Reşadiye	Temmuz
1468.	Altın Koç Festivali	Bereketli Kasabası-Reşadiye	Ağustosun ilk hafta sonu
1469.	Balıca Mağarası Güreş Festivali	Pazar	Eylül
1470.	Başçiftlik Halı Festivali	Niksar	Temmuz
1471.	Çamiçi Yayla Şenlikleri	Niksar	Haziranın 2. haftası
1472.	Dikili Belediyesi Yayla Şenlikleri ve Güreş Etkinlikleri	Almus	Temmuz
1473.	Erbaa Merkez ve Hacıali Köyü Küçük Yayla Şenlikleri	Erba	Temmuz
1474.	Geleneksel Emirseyit Beldesi Bağ Yapradı Kültür ve Dayanışma Festivali	Merkez	Haziran
1475.	Gölgeli Belediyesi Dumanlı Yayla Şenlikleri	Almus	Ağustos
1476.	Görümlü Kasabası Kul Himmet Şenlikleri	Almus	Ağustos
1477.	Gzderesi Kültür ve Sanat Festivali	Turhal	Ağustosun 4.-Eylülün 1. haftası
1478.	Günebakan Kültür Sanat Şenliği	Niksar	Ağustos
1479.	Hıdırellez Kültür ve Sanat Şenlikleri	Ataköy-Almus	6 Mayıs
1480.	Hıdırellez Şenlikleri	Akbelen	6 Mayıs
1481.	Hocabeden Şenlikleri	Zile	Temmuzun 1. haftası
1482.	Kazova Altın Domates Festivali	Emirseyit	Temmuz
1483.	Kiraz Festivali	Zile	Haziran
1484.	Kınık Belediyesi Geleneksel Yayla Şenlikleri	Kınık-Almus	Temmuz
1485.	Kültür ve El Sanatları Festivali	Reşadiye	Ağustos
1486.	Kültür ve Sanat Festivali	Yazıcık Kasabası-Niksar	Temmuzun 2. haftası
1487.	Kültür ve El Sanatları Festivali	Kuyucak Köyü-Niksar	Temmuz
1488.	Kültür ve Sanat Şenlikleri	Zile	Temmuzun 2. haftası
1489.	Kültürel Etkinlikler ve Çilek Festivali	Erbaa	Haziran
1490.	Niksar'ın Fidanları Kültür ve Sanat Şenliği	Niksar	Haziran

1491.	Tarihi Kocakavak Festivali	Turhal	Haziran
1492.	Tokat Topçam Şenlikleri	Merkez	Ağustosun son haftası
1493.	Uluslararası Geleneksel ve Kültürel Erbaa Festivali	Erbaa	Haziran
1494.	Uzunçimen Yayla Şenlikleri ve Kültür Etkinlikleri	Uzunçimen-Yağmurlu	Temmuz
1495.	Yavuz Sultan Selimhan Kültür ve Yayla Şenlikleri	Reşadiye	Ağustos
1496.	Yaylakent Kültür ve Tanıtım Şenlikleri	Zile	Temmuz
1497.	Yazıcık Kasabası Karaçam Düden Yaylası Kır Yemeği Şenlikleri	Niksar	Temmuz

TRABZON			
1498.	21. (2013) Uluslararası Akçaabat Müzik ve Halk Oyunları Festivali	Akçaabat	Temmuz
1499.	Geleneksel Dağönü Kuymak Şenliği	Hayrat	Temmuz
1500.	4. (2009) Hamsiköy Sütlaç Festivali	Maçka	Eylül
1501.	Ağa Konağı Şenliği	Üzümlü Köyü-Şalpaazarı	Ağustos
1502.	Ağasar Kültür Şenliği	Şalpaazarı	Haziran
1503.	Akçabat Kültür Sanat ve Hıdırnebi Yayla Şenliği	Hıdırnebi Yaylası-Akçaabat	Temmuz
1504.	Akçaköy Harmancık Şenliği	Akçaköy-Akçaabat	Ağustosun ilk pazarı
1505.	Alaca Yaylası Şenliği	Alaca Yaylası-Şalpaazarı	Temmuzun 3. pazarı
1506.	Araklı İlçesi Palarcık Şenlikleri	Araklı	Ağustosun 1. haftası
1507.	Atasu Ambarlı Yayla Şenliği	Maçka	Ağustosun 1. haftası
1508.	Aykut Fenko Yayla Şenlikleri	Aykut-Düzköy	Eylül
1509.	Cumapazarı Beldesi Dağ Şenlikleri	Cumapazarı-Of	Ağustosun 2. cumartesi ve pazarı
1510.	Çarşıbaşı Kaldırım Yayla Şenlikleri	Çarşıbaşı	Temmuzun 3. haftası
1511.	Çarşıbaşı Şahinli-Erenköy Bahar Yayla Şenlikleri	Çarşıbaşı	Haziranın 3. haftası pazarı
1512.	Çaybağı Honefter Yayla Şenlikleri / Honefter Şenliği	Honefter Yaylası-Düzköy	Ağustos
1513.	Çayırbağı Beypınarı Yayla Şenliği	Düzköy	Haziran
1514.	Çayırbağı, Patates, Mısır Kültür ve	Düzköy	Haziran

	Sanat Festivali		
1515.	Çaykara Tufa Yayla Şenlikleri	Çaykara	Temmuzun 4. haftası
1516.	Çoban Derneği Şenliği	Alazlı Yaylası-Düzköy	Ağustos
1517.	Çoban Derneği Yayla Şenlikleri	Düzköy	Eylül
1518.	Darnulu Yayla Şenlikleri	Vakfikebir	Temmuzun 2. haftası
1519.	Demirkapı Soğuksu Şenlikleri	Demirkapı Köyü Soğuksu Tepesi	Temmuzun 2. pazarı
1520.	Devlet Tiyatroları Trabzon Uluslararası Karadeniz Tiyatro Festivali	Merkez	Mayıs (10 gün)
1521.	Düzköy Kültür ve Sanat Festivali	Düzköy	Temmuz
1522.	Ekmek ve Kültür Festivali	Vakfikebir	Ağustos
1523.	Festival	Köprübaşı	Ağustosun 1. haftası
1524.	Fındık ve Karayemiş Festivali	Arsin	Temmuz
1525.	Geleneksel Uğurlu Yayla Şenliği	Uğurlu-Derecek- Akçaabat	Temmuzun son pazarı
1526.	Görnek Yayla Şenliği	Köprübaşı	Ağustosun 1. haftası
1527.	Hayden Sürmene Şenlik ve Etkinlikleri	Sürmene	Ağustos
1528.	Hıdırellez Bahar Şenliği	Acısu-Şalpazarı	Mayısın ilk pazarı (1 gün)
1529.	Hırsafa Yayla Şenlikleri	Çalkara Hırsafa Yaylası-Düzköy	Temmuz
1530.	Maçka Soğuksu Şenlikleri	Ocaklı K. Lişer Yaylası-Maçka	Temmuz
1531.	Işıklar Beldesi Karaabdal Şenliği	Akçaabat	Ağustosun 2. haftası
1532.	İzmiş Şenliği	Tonya-Beşikdüzü ve Şalpazarı'nın Birleştiği Nokta (Gölkiriş Köyü İzmiş Tepesi Mevkii)	Ağustosun son pazarı
1533.	Kadıralak Yayla Şenliği	Kadralak Yaylası	Eylül
1534.	Kadırga Yaylası Şenlikleri	Tonya-Şalpazarı- Gümüşhane-Giresun Sınırı	Temmuzun 3. cuması
1535.	Kamena Şenliği	Düzköy Yaylası	Ağustos
1536.	Kara Kısırak Şenlikleri	Şalpazarı Doğancık Köyü	Temmuzun 3. cuması
1537.	Karadağ Serda Şenliği	Düzköy Karadağ Yaylası Serda Mevkii	Eylülün 1. haftası
1538.	Karadağ Yayla Şenlikleri (2014)	Vakfikebir-Karadağ	Temmuzun 2.

			cumartesi ve pazarı
1539.	Kayabaşı Karaabdal Yayla Şenlikleri	Kayabaşı-Akçaabat	Ağustosun 2. pazarı
1540.	Keşan Kültür ve Balıkçılık Festivali	Çarşıbaşı	Temmuz
1541.	Kurt Dağı Yayla Şenlikleri	Çaykara	Ağustosun ilk hafta sonu
1542.	Kuşmer Yaylası Şenliği	Kuşmar Yaylası-Çaykara	Temmuz-Ağustos
1543.	Kültür Sanat ve Deniz Festivali	Beşikdüzü	Mayıs
1544.	Limni Şenliği	Kökner Köyü-Çaykara	Temmuzun son pazarı
1545.	Maçka Kültür Turizm ve Sanat Festivali (Uluslararası)	Maçka	Ağustos
1546.	Maçka-Sümela Kültür, Sanat Festivali	Maçka	Temmuz
1547.	Mataracı İlaksa Yayla Şenliği / İlaksa Yayla Şenliği	Mataracı Köyü-Maçka	Temmuzun 4. haftası
1548.	Mesabet Şenliği	Akçakale Mesabet Dağı-Akçaabat	21 Haziran
1549.	Ortalan Şenlikleri	Şalpazarı	Temmuzun 2. haftası
1550.	Örnekalın Yeşiltepe Yayla Şenliği	Maçka	Ağustosun ilk pazarı
1551.	Senaşitka Şenlikleri	Ormanüstü Yaylası-Maçka	Temmuz
1552.	Sevinç Köyü Karabtal (Sorsi) Yayla Şenliği	Akçaabat	Ağustosun 3. haftası
1553.	Sis Dağı Şenlikleri	Şalpazarı Sis Dağı-Beşikdüzü	Temmuzun 4. cumartesi günü
1554.	Sivri Şenliği (2014)	Tonya Sınırı Sivri Tepesi-Vakfikebir	4 Eylül
1555.	Sultan Murat Şenlikleri	Çaykara	Ağustos
1556.	Sürmene Kültür ve Turizm Şenliği	Sürmene	Ağustos
1557.	Taşköprü Kültür ve Yayla Şenliği	Arsin-Yomra Taşköprü Yaylası	Temmuzun 3. pazarı
1558.	Tonya Tereyağı Festivali / Tonya Tereyağı Kültür ve Sanat Festivali	Tonya	Ağustosun son hafta sonu
1559.	Tonya Zere Yayla Şenliği	Zere Yaylası Tonya	Temmuzun ilk pazarı
1560.	Uluslararası Beşikdüzü Mayıs Yedisi Şenlikleri	Beşikdüzü	Mayıs
1561.	Uzungöl Kültür ve Turizm Şenliği	Çaykara Uzungöl	Ağustos
1562.	Yayla Ortası Şenlikleri	Çaykara	Ağustos

1563.	Yılantaş Yayla Şenliği	Yeşilyurt-Araklı	Ağustos
1564.	Zarha Dağı Şenlikleri	Sürmene-Trabzon	Ağustosun 2. haftası

TUNCELİ

1565.	1. (2008) Pertek Tiyatro Günleri Festivali	Pertek	Temmuz
1566.	11. (2008) Dut, Peynir ve Kültür Festivali	Çemişgezek	Temmuz
1567.	9. (2009) Munzur Kültür ve Doğa Festivali	Ovacık	Temmuz
1568.	9. (2009) Munzur Kültür ve Doğa Festivali	Mazgirt	Ağustos
1569.	Munzur Dağının Yenilebilir Şifalı Otları ve Yemekleri Şenliği	Koyungözü Köyü-Munzur	Mayıs
1570.	Pülümür Bal Festivali	Pülümür	Eylül
1571.	Yaşayan Geleneklerimiz, Yöresel Yemeklerimiz Şenliği	Kozluca Köyü-Munzur	Mayıs

UŞAK

1572.	4. (2014) Gençlik Festivali	Merkez	18-21 Mayıs
1573.	6. (2014) Yayla Kültür Sanat ve Sıla Festivali	Merkez	Mayıs
1574.	Altın Çilek Kültür Sanat Festivali	Sivaslı	Mayıs-Haziran
1575.	Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali	Ulubey	Mayısın 4. haftası
1576.	Ulubey Kültür ve Turizm Festivali	Ulubey	Mayıs
1577.	Uluslararası 20. (2014) Eşme Turistik Kilim Kültür ve Sanat Festivali	Eşme	Mayıs-Haziran
1578.	Yörük Şenlikleri	Banaz	Mayısın 4. haftası

VAN

1579.	Devlet Tiyatroları, Van Akdamar Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Şenliği	Merkez	Nisan-Mayıs (10 gün)
1580.	Doğu Anadolu Üçüncü Turizm ve Folklor Şenlikleri	Merkez	Temmuz
1581.	Fekiye Teyran Kültür Festivali	Merkez	Haziran

YALOVA

1582.	16. (2014) Türk Boyları Kültür Şöleni	Merkez	Temmuz
1583.	23 Nisan Çocuk Şenliği	Çınarcık	18 Nisan
1584.	27. (2014) Uluslararası Halk Dansları Festivali ve Uluslararası Altın Karanfil Halk Dansları Yarışması	Merkez	Temmuzun 1. ve 2. haftaları
1585.	Armutlu Şenlikleri	Armutlu	Ağustos
1586.	Çınarcık Festivali	Çınarcık	Ağustos
1587.	Delmece Yayla Şenliği	Çınarcık	Temmuzun 1. haftası
1588.	Esenköy Festivali	Esenköy	Ağustos
1589.	Koru Festivali	Koru	Eylül
1590.	Uluslararası Balkan Halk Dansları ve Müzik Festivali	?	Haziran-Temmuz
1591.	Uluslararası Folklor Festivali	Merkez	Eylülün 2. haftası
1592.	Uluslararası Kafkas Halk Dansları ve Müzik Festivali	Merkez	Haziran

YOZGAT

1593.	12. (2008) Bahadın Kültür Sanat Şenliği	Bahadın-Sorgun	Ağustos
1594.	15. (2014) Uluslararası Sürmeli Festivali	Merkez	Temmuzun 1. haftası
1595.	2. (2014) Sorgun Motosiklet Festivali	Sorgun	Ağustosun son hafta sonu (2 gün)
1596.	2. (2014) Kavun ve Karpuz Şenliği	Yerköy	Ağustos
1597.	3. (2014) Çiğdem Şenlikleri	Merkez	Nisan
1598.	3. (2010) Pilav Şenliği	Kabakini Köyü-Şefaati	Mayıs
1599.	4. (2009) Kültür ve Turizm Festivali	Baydığın-Aydıncık	Ağustos
1600.	Bal ve Kültür Festivali	Çayıralan	Ağustos
1601.	Büyükkişla Çatmapınarı Yayla Şöleni	Çandır	Temmuz
1602.	Çadırardıç Yayla Şenlikleri	Merkez	Haziran
1603.	Çayıralan Bal ve Kültür Festivali	Çayıralan	Temmuz
1604.	Eymir Kültür ve Yayla Şenlikleri	Eymir-Sorgun	Haziran
1605.	Geleneksel 1. Umutlu Yöresel Tanıtım Festivali	Umutlu-Akdağmadeni	Ağustos
1606.	Güllü Dağı Kültür Şenlikleri	Çandır	Temmuz-Ağustos
1607.	Kazankaya Kanyon, Kültür ve Turizm Festivali	Aydıncık	Haziran
1608.	Kültür ve Sanat Festivali	Halıköy	Temmuz
1609.	Kültür, Pilav ve Yayla Şenliği	Evciler-Çayıralan	Temmuz

1610.	Piknik Şenliği	Merkez	Haziran
1611.	Tarla Dönüşü Kültür ve Sanat Festivali	Halıköy-Kadışehri	Eylül
1612.	Yağmurbaba Yayla Şenlikleri	Çekerek	Haziran
1613.	Yozgat (Eğrice) Festivali	Eğrice	Mayıs

ZONGULDAK			
1614.	2.(2008) Halk Oyunları Şenliği	Merkez	Haziran
1615.	3. (2008) Uluslararası Çocuk ve Gençlik Halk Oyunları Festivali	Merkez	Haziran
1616.	Amasra Turizm Şenlikleri	Amasra	Temmuz-Ağustos
1617.	Baston Festivali	Devrek	Temmuz
1618.	Çilek Festivali/Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Kültür Festivali (2002)	Karadeniz Ereğli	Haziran
1619.	Fındık, Kültür Festivali	Alaplı	Ağustos
1620.	Gökçebey Uluslararası El Sanatları ve Halk Oyunları, Kültür, Sanat Festivali	Gökçebey	Ağustos
1621.	Hıdırellez Şenliği	Gümeli-Alaplı	6 Mayıs
1622.	Hıdırellez Şenliği	Karaman	8 Mayıs
1623.	Hıdırellez Şenlikleri	Elvanpazarcık	9 Mayıs
1624.	Kültür ve Sanat Festivali	Bacakkadı-Gökçebey	Ağustos
1625.	Uluslararası Sevgi, Barış, Dostluk, Kültür ve Sanat Festivali	Karadeniz Ereğli	Temmuz
1626.	Yağlı Güreş Şenlikleri	Alaplı	Ağustos-Eylül
1627.	Yoğurt Festivali	Nebioğlu Köyü-Çaycuma	Haziran

BİRDEN FAZLA YERDE DÜZENLENEN FESTİVALLER³³			
1628.	Bisiklet Festivali	İstanbul-Muğla-Gaziantep ³⁴	Nisan-Mayıs

³³ Burada verilen festivaller, diğerlerinden iki noktada ayrılmaktadır. Bunlardan ilki festivallerin bir kısmının bir merkezden organize edilmesi ve belirli bir ardılıkla farklı illerde düzenleniyor olmasıdır. Ancak düzenlenen iller her sene değişebilmekte; sene içerisinde etkinliğin kaç yerde yapıldığına bağlı olarak toplamda düzenlenen etkinlik sayısı artmakta ya da azalmaktadır. İkincisiyse bazı festivaller her ne kadar farklı yerlerde, farklı komiteler/kaynaklar tarafından düzenlense de üniversitelerin bahar şenlikleri ve Ramazan şenlikleri örneklerinde olduğu gibi aynı adla ve birebir aynı amaç ve yapıyla organize edilmektedir. Söz konusu gerekçelerle bu tür etkinlikler diğerlerinden ayrı olarak tablolandırılmıştır.

³⁴ Bu gruptaki festivallerin düzenlendikleri iller seneden seneye farklılık göstermekle birlikte şayet festivalin en sık düzenlendiği iller belliysse tabloda gösterilmektedir.

1629.	Dragon Festivali	İstanbul-Ankara-İzmir-Adana-Mersin	Mayıs-Eylül
1630.	Fanta Gençlik Festivali	İzmit-Bursa-İzmir-Denizli-Antalya-Konya-Mersin-Adana-Kayseri-Hatay-Gaziantep-Şanlıurfa-Malatya-Elazığ-Diyarbakır-Van-Erzurum-Trabzon-Samsun-Ankara-Eskişehir-İstanbul	Ağustos
1631.	GapGenç Festivali	Şırnak-Adıyaman-Siirt	Eylül
1632.	Gezici Festival		Kasım-Aralık
1633.	HostingFest		Haziran
1634.	İstanbul Uluslararası Bağımsız Filmler Festivali	İstanbul-İzmir-Ankara	Şubat-Mart
1635.	Koç Fest		Mayıs
1636.	Mastercard E-Fest	İnternet	Eylül
1637.	MOSTER Mobilya Festivali		Ekim-Kasım
1638.	Ramazan Şenlikleri ³⁵		Ramazan
1639.	Rock'n Coke Festivali		Ağustos-Eylül
1640.	Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği		Nisan
1641.	Ülker Çocuk Şenliği		Nisan
1642.	Üniversitelerin Bahar Şenlikleri ³⁶		Nisan-Mayıs
1643.	Vodafone-Freezone Festivalleri		Eylül-Ekim
1644. ³⁷	Winterfest		Ocak-Şubat

³⁵ Ramazan ayında 81 vilayette ve bu vilayetlere bağlı birçok ilçede Ramazan şenlikleri organize edilmektedir.

³⁶ Tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkiye'deki toplam 190 üniversiteden 80'i aşkın devlet üniversitesinde ve birçok özel üniversitede bahar şenlikleri düzenlenmektedir.

³⁷ Bu tabloda yer alan festivaller isim olarak bir kez anılmakla birlikte aynı yıl içerisinde farklı yerlerde düzenlenmesi dolayısıyla aslında birkaç defa yapılmaktadır. Tabloda tek bir isimle gösterilen bu grup festivaller, her sene aynı sayıda düzenlenmediğinden sayıları tam olarak bilinmemektedir. İsimleri tabloda bir kez geçtiği için sanki tek festival gibi numaralandırılmış ama Türkiye'deki toplam festival sayısı içerisinde hesaplanılmamıştır.

2. BÖLÜM:

TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN YAPISI

Festival ve şenlikler, bünyesinde pek çok unsuru barındıran çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Söz konusu yapı içinde yiyecek içecekten oyuna, müzikten dansa, giyim kuşamdan süslenmeye, görsel ve görsel-işitsel gösterilerden gösterişli ışıklı, renkli, gürültülü şovlara kadar gerek nitelik gerekse nicelik bakımından oldukça çeşitli uygulamalar yer almaktadır. *Adlandırma, zaman ve süre, mekân, hazırlık, kurallar, katılımcılar, başlangıç kalıbı, sohbet, yiyecek ve içecekler, oyunlar, müzik, dans, giyim-kuşam-süslenme, sanatsal faaliyetler -film ve tiyatro gösterimleri, sergiler, şiir dinletileri vb.- gösteri ve şovlar, gezinti, hediye ve ödüller, bitiş*³⁸ festival ve şenliklerin yapısal unsurlarının ele alınıp inceleneceği başlıkları oluşturmaktadır. Festivallerin doğru bir şekilde okunabilmesi ve irdelenmesi için sahip oldukları bütün yapısal unsurların hem tek tek ele alınıp değerlendirilmesi hem de bu yapısal unsurların her birinin bütün içerisinde ne gibi bir yere, öneme ve etkiye sahip olduğunun bilinmesi gerekmektedir.

2.1. ADLANDIRMA

Festival ve şenliklerin adlandırılmasında festivalin düzenlenmesine kaynaklık eden olay, olgu, durum, mekân, ürün, varlık, amaç gibi her türlü etmen kullanılmaktadır. Ayrıca festivalin düzenlendiği yer/belde/şehir/ilçe/kasaba/köy vb. bilgisi ve kaçınıcsının düzenlendiği de isimlendirmede yer bulmaktadır. Festivalin yerel, ulusal ya da uluslararası niteliği de festival isimlendirmesinde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, kimi zaman sadece *uluslararası* sözcüğünün kullanımıyla

³⁸ Söz konusu yapısal unsurlar büyük oranda Nebi Özdemir (2005: 81-308)'in Türk eğlencelerinin tamamında bulunduğunu tespit ettiği yapısal unsurlardan hareketle belirlenmiştir.

anlatılmaktadır. Zira isimlendirmede mezkûr sözcük yoksa bu, festivalin ulusal ya da yerel olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Türkiye’de festival ve şenliklerin adlandırılmasında konuyla ilgili kavram karmaşasının iz düşümünü de görmek mümkündür.³⁹ Zira bazı eğlencelere festival ve şenlik sözcüklerinin yanı sıra farklı bir türün ismi de verilmektedir; Rahvan At Yarışları Festivali, At Yarışı Şenliği (Bingöl), 3. Geleneksel Gümerdeğin Sonbahar Şenlikleri ve Festivali (Çankırı), Uluslararası Alternatif Turizm, Kültür, Sanat Çalıştayları Festivali (2015) (Antalya) gibi. Bazı festivaller ise farklı odaklardaki iki festivalin birleştirilmesiyle kutlanmaktadır. Bu durumda iki festivalin ismi tek bir festival çatısında yeni bir birleşik isimle anılmaktadır; Çurispil Yaylası 18. Efkari Âşıklar Şenliği ve Karakucak Güreş Festivali, 12. Salda Gölü Amatör Türk Halk Müziği Ses Yarışması ve Uçurtma Şenliği gibi. Böylece etkinlik hem önceki hallerini muhafazaya devam etmekte hem de aldığı yeni bir isimle yeni bir kimliğe bürünmektedir. Bir yandan etkinlikteki yarış ve yarışmalar devam ederken diğer yandan kutlamanın eğlence boyutu güçlendirilerek kutlama, dar bir kesimin ilgisine yönelik olmaktan uzaklaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bazı durumlarda yapısal ve işlevsel özellikleri aynı olan festivaller için farklı terimler kullanıldığına rastlanmaktadır. Uluslararası Ordu Gitar Festivali (Ordu), Uluslararası ODTÜ Klasik Gitar Festivali (Ankara), Uluslararası CRR Gitar Festivali (İstanbul) vb.yle yapısal ve işlevsel unsurlar bakımından hemen hiçbir fark göstermeyen aynı nitelikte etkinlikler, farklı türlerin adlarıyla anılmaktadır. Uluslararası Antonio Lauro Gitar Bienali (Ankara), Türkiye Gitar Buluşması (Ankara), Uluslararası Yıldız Teknik Gitar Günleri (İstanbul), Uluslararası İTU Savaş Çekirge Klasik Gitar Günleri (İstanbul) gibi etkinlikler, yukarıda gitar festivali adıyla anılan eğlencelerle büyük benzerlikler göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye’de festival ve şenlik türü etkinlikler, isimlendirilme konusunda oldukça renkli bir yelpaze sunmaktadır. Bahsedilen durum, Türkiye’de festivaller hakkında gerek konu gerek yapı gerek tür gerekse işlev bağlamında çalışacak kişilerin ilgili festival için farklı isimlendirmelerin/terimlerin/kavramların kullanılabileceğini düşünerek hareket

³⁹ Festival ve şenlik kavramlarına yüklenen anlamlarla konuyla ilgili kavram karmaşasından *O.I. Festival ve Şenlik Kavramları Hakkında* başlıklı bölümde bahsedildiği için burada tekrara düşmemek adına verilen örneklerle iktifa edinilmektedir.

etmesini gerektirmektedir. Zira festival, bir şemsiye terim gibi düşünülüp kullanılmakta ve içerisine hemen her türlü eğlenceyi alma potansiyeli taşımaktadır.

Festival ve şenlik isimlendirmelerinde yeni bir akım yaratma ya da markalaşma düşüncesi dolayısıyla olsa gerek festival sözcüğünün kısaltılmasının kullanımına da rastlanmaktadır. Koç Fest, Winterfest, Shopping Fest, Dragonfest gibi.⁴⁰

Festival ve şenlikler Türk eğlence kültüründe yabancı sözcük istilasının en yoğun yaşandığı alanlardan birisidir. Festival kavramının Batı dillerinden alınması sadece türün ismiyle sınırlı kalmamış bu kapsamdaki pek çok yabancı içerik, unsur ve sözcük de Türkiye'deki festival kültürüne dâhil olmuştur. Bot show (bot gösterisi), yat show (yat gösterisi), shopping fest (alış-veriş festivali), Whitefest (beyaz festival), Winterfest (kış festivali) gibi onlarca örnek bu kültürel olgunun hem dil hem de içerik açısından yabancı etkisine ne denli maruz kaldığını gözler önüne sermektedir.

Etkinliklerin ismi, içerik, hacim, harcamalar gibi unsurlara bağlı olarak bir yıl festival, bir başka yıl ise şenlik şeklinde anılabilmektedir. Yani aktivite sayısı fazlaysa, uluslararası katılımcılar varsa, bütçe harcamaları çoksa vb. durumlarda etkinliğe festival; tam tersindeyse şenlik ismi verildiği görülmektedir. Bazı kutlama isimlerine, etkinlik kronolojisinde bir yıl festival, bir başka yıl şenlik denildiği görülerek yetkililere nedeni sorulduğunda onlar, konunun sözünü ettiğimiz durumlarla alakalı olduğunu gösteren beyanlarda bulunmuşlardır.

Festival isimlendirmesinde kullanılan ve vurgulanan sözcüklerden bir diğeri gelenekselliktir. Festivallerde *geleneksel* sözcüğünün kullanılmasının yani festivalin *gelenekselliğinin* vurgulanmasının sebepleri arasında *geleneksel* sözcüğünün gücünden istifade etme düşüncesi yer almaktadır. Zira söz konusu büyümlü sözcük birleştiği kavramlara otantiklik, yöresellik, yerellik, eskilik/uzun ömürlülük, süreklilik gibi manalar atfedilmesine aracı olmaktadır. *Geleneksel* kavramının ihtiva ettiği manalar düşünüldüğünde festivalin farklı, devamlı, kendine özgü olduğu/olacağı vb. izlenimler uyandırılarak dikkat çekmek, böylece katılımcı sayısını

⁴⁰ Festival sözcüğünün *fest* şeklinde kısaltılması hakkında daha fazla bilgi için çalışmanın 0.1. *Festival ve Şenlik Kavramları Hakkında* başlıklı bölümüne müracaat edilebilir.

arttırmak, farklı kesimlerden insanları etkinliğe çekebilmek gibi amaçlarla sözcüğün festivalin adında kullanıldığı akıllara gelmektedir. İlki düzenlenen bir festivalde dahi geleneksel sözcüğünün adlandırmada kullanılması da bahsedilen hususlardan kaynaklanıyor olsa gerektir. İlk kez düzenlenen bir festivale *geleneksel* denilmesinin nedenleri arasında, festivalin devam ettirileceği düşüncesi ya da bu bilginin katılımcılara iletilmek istenmesi de bulunmaktadır.

Festival isminde, festivalin kaçınıcsının düzenlendiğinin vurgulanmasında da bir anlamda yukarıda zikredilen düşünce ve gerekçelerin perçinlemesi amacı yatmaktadır. Lakin söz konusu gayelerin yanı sıra festivalin kaçınıcsının düzenlendiğinin belirtilmesi, özellikle uzun ömürlü festivallerde ilk anda festivalin köklü ve istikrarlı bir yapı arz ettiği izlenimi de uyandırmaktadır.

Bazı festivallerde festivale destek veren, festivalin sponsorluğunu yürüten kurum/kuruluş adları festivalle bütünleşmekte hatta festival, ilgili kurum/kuruluşun adıyla anılmaktadır; Koç Fest, Arçelik Winterfest, Fanta Gençlik Festivali, Beyza Piliç Uçurtma Şenliği gibi. Böylece hem sponsor istediği reklamı yaparak adını duyurabilmekte hem de festival markalaşma yolunda önemli bir avantaj yakalayabilmektedir.

Festivallerin büyük çoğunluğunda “kültür-sanat” ya da “kültür-sanat-turizm” ifadelerinin yer aldığı rastlanmaktadır. Söz konusu kullanım sanattan spora, geçiş dönemlerinden anma/tanıtma festivallerine kadar birbirinden çok farklı odaklara sahip etkinliklerde kullanılmaktadır. Dolayısıyla sadece mezkûr kullanıma bakarak festivallerin odağı hakkında fikir yürütmek mümkün olmamaktadır. Zira hemen her festivalde doğrudan ya da dolaylı olarak kültür, sanat ve turizm olgularına çeşitli biçimlerde yer verilmektedir. Örneğin festivallerde verilen konserler, müzik dinletileri, sergiler vb. sanatın bir parçasıdır. Her festival, düzenlendiği yörenin, yöre insanının kültüründen izler taşımaktadır. Düzenleniş gerekçelerinden birisi de odak etkinlikle ilgili kültürü genele göstermek/tanıtmaktır. Bu tanıtım, içerisinde turizm faaliyetlerini ya da bir başka deyişle turizme hizmet etmeye yönelik bir amacı, özellikle bölge turizmine katkıda bulunma niyetini taşımaktadır. Bu nedenle bütün festivallerde kültürel unsurları ifade etmek amacıyla “kültür festivali” isimlendirmesi kullanılabilir. Dolayısıyla bir festivalin isminde geçen “kültür, turizm, sanat” gibi

sözcükler festivalin içeriği, özellikleri ya da teması ve odağı hakkında bilgi vermek için yeterli değildir.

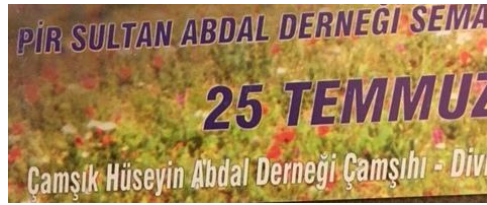
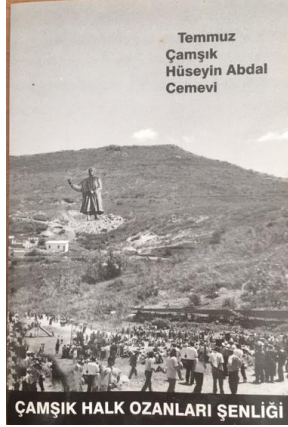
Festival ve şenliğe konu edinilen unsurlar, bazı festivallerde isimlendirme aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Örneğin sanat festivalleri, film, müzik, resim, tiyatro gibi hangi sanat dalını odak haline getirdiyse onu, isimlendirmede kullanmaktadır. Bununla birlikte bazı festivaller kültür-sanat şeklinde genel bir adla anılmaktadır. Söz konusu isimlendirmenin kullanıldığı festivallerde birden fazla sanat dalının festival içerisinde odak hüviyeti taşıdığı düşünülmektedir. Yani festivalde herhangi bir sanat dalının odak olarak belirlenmediği ancak katılımcılara festival içerisinde çeşitli sanatsal aktivitelerin vaat edildiği festival türlerinde de “kültür-sanat” ifadesinin yaygın bir biçimde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle birden fazla sanat dalını öne çıkaran festivaller için geçerlidir. Ancak “kültür-sanat” ifadesinin yukarıda bahsedilen kullanımı çok izlekli sanat festivallerini diğer festival türlerinden ayırmaya yetmemektedir.

Genel olarak festivalin düzenlendiği yerin ismi, festivalin adlandırılmasında da karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulamanın gerekçeleri arasında, festivalin yöreyle özdeşleştirilme kaygısı bulunmaktadır diyebiliriz. Zira festival düzenlenirken, gerek konu gerekse içerik olarak bir benzerinin bulunmamasına dikkat edilmektedir (Özdemir 2005: 54-59). Ancak bir yörede düzenlenen leblebi festivali, başka bir yörede gerçekleştirilemez diye yazılı bir kural da yoktur. Örneğin leblebisinin ünlü olduğunu düşünen merkezler, her ne kadar akıllara leblebi denildiğinde yaygın olarak tek bir şehir gelse de, kendi yörelerindeki leblebiyi öne çıkarmak ve diğer yerlerde üretilen leblebilerden farklarını ortaya koymak adına, isimlendirmede festivalin düzenlendiği il/ilçe/kasaba/köy ismine yer vererek diğer leblebi festival(ler)inden farklı olduklarını ya da kendi ürettikleri leblebinin de lezzetli/iyi/kaliteli olduğunu bir şekilde hedef kitlelerine göstermeye çalışmaktadır. Saimbeyli Kiraz Festivali (Adana), Sultandağı Kiraz Festivali (Afyonkarahisar), Güdül Kiraz Festivali (Ankara); 25. Sütçüler Dut ve Dut Pekmezi Şenliği (Isparta), Gürün 8. Dut Şenlikleri (Sivas), Ayaş Dut Festivali (Ankara) örneklerinde olduğu gibi Türkiye genelinde benzer odaklara sahip çok fazla sayıda festival bulunmasının nedenlerinden birisi de yukarıda zikredilen durumdur.

Halkın festivallere verdikleri adlar, genellikle festival komiteleri ve organizatörlerinin festival için kullandığı isimden farklıdır. Halk, çoğu zaman festivalin odağındaki unsurla festivali isimlendirmektedir. Örneğin İlgin Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivali (Konya) halk için “İlgin Kaplıca Festivali”dir. Festivallerdeki kültür, turizm, sağlık gibi ifadeler, halk tarafından çoğunlukla festival ismi olarak görülmez ve kullanılmaz. Festivaller, halk için ve halkla birlikte düzenlenen etkinliklerken halkın kullandığı festival isimlerinin dikkate alınmaması da üzerinde ayrıca durulması gereken bir unsurdur. Söz konusu durumun varlığında festival organizatörleri, komitesi gibi yetkili ve etkili kişilerin halka bakış açısının payı bulunmaktadır diye düşünmekteyiz. Zannımızca bu kişilerin zihninde var olan halk tanımı hala 20. yüzyıl öncesine ait, halkı “avam” olarak niteleyen bir mana taşıdığından olsa gerek, halkın düşünce ve uygulamalarına karşı bir hakir görme tavrı hissedilmektedir. Mezkûr durumun ilgili kişilerce halkın kullandığı festival isimlerine itibar edilmesini engellediğini söylemek yanlış olmasa gerektir.

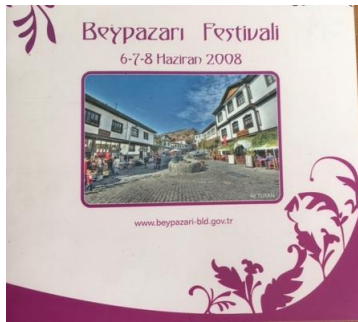
Özellikle birden fazla odağa ve izleğe sahip festivaller için isim tercihlerinde genel olarak festivalin çok izlekli yapısı hakkında bilgi vermek, festival odağında nelerin bulunduğu potansiyel katılımcılara anlatılmak istenmesi gibi düşünceler etkilidir. Örneğin bir festivale sadece Beypazarı Festivali demek, şayet katılımcı Beypazarı ve kültürü hakkında az ya da çok bilgisi olmayan birisiyse festivalde neyle karşılaşabileceğinin ipuçlarını vermemektedir. Potansiyel katılımcı, bir festivalde yöreye ait giyim-kuşam, mutfak, müzik, dans vb. kültürünün yer alacağını tahmin etmektedir. Ancak katılımcıları tahmin etme yerine bilme eylemiyle tatmin ve ikna etmek daha etkileyici bir eylemdir. Festivallerin çoğu aslında söz konusu tahmini karşılayacak yapısal ve işlevsel unsurlarla hazırlanmaktadır. Ancak festivalle ilgili daha fazla bilgi vererek festivalin cazibesinin arttırılması amacı, festival adının belirlenmesinde etkili düşüncelerden birisidir. Lakin festivalde vaat edilen kültürel unsurların önüne geçecek bir spor, sanat dalı, ekonomik amaç, turizm gibi belirgin bir işlevsel özellik yoksa isimle yöre kültürüne ait kültürel unsurların vurgulanmasının fark yaratıp yaratmayacağı tartışılabilir. Festivalde amaç, yöre kültürüne ait tek bir unsuru vurgulamak ya da odak olarak belirlemekse elbette bunun isimde yer alması doğaldır ama yörenin kendine özgü kültürel unsurlarının tamamının tanıtımı veya tanıtılacak kültürel unsurların çokluğu söz konusuysa yöre

resmi kaynaklarda mezkûr şekilde yer almasına rağmen Hüseyin Abdal ve Çamşık Halk Ozanları Festivalinin ilk yıllarına ait bir davetiyede sözcük “Çamşık”, 9.’sunda ise hem “Çamşihî” hem de “Çamşık” şeklinde geçmektedir.



Hüseyin Abdal ve Çamşık Halk Ozanları Festivalinin ilk yıllarına ve 9.’suna ait davetiye örnekleri.

2008 yılında düzenlenen Beypazarı Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali davetiyesinde davetiyenin ön ve iç yüzünün ilk sayfasında festival, “Beypazarı Festivali”, iç yüz ikinci sayfada ise “Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali” şeklinde yer almaktadır.



2008 yılında düzenlenen Beypazarı Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali davetiyesi.

Mezkûr durumlar, festival isimlendirmesine gereken önemin verilmediği ya da özenin gösterilmediğini düşündürmektedir. Bu düşüncüyü destekleyen başka örnekler de mevcuttur. Örneğin çoğu festivalin ismi, festivalin ilk ortaya çıktığı zamanki gibi kalmamaktadır. Hatta neredeyse her sene afiş, broşür, davetiye gibi unsurlarda aynı festival için farklı isimlendirmelerin kullanıldığını dahi görmek mümkündür. Söz konusu durum karşımıza küçük ölçekli ya da yerel festivallerde daha çok çıkmaktadır. Örneğin Çamşih Halk Ozanları ve Hüseyin Abdal Festivali (Divriği/Sivas) için festivalin ilk zamanlarında Çamşih Halk Ozanları Şenliği ismi kullanılırken 9.'sunda Çamşih Halk Ozanları ve Hüseyin Abdal Şenliği, 11, 14 ve 15.'sinde Hüseyin Abdal ve Divriği Çamşih Halk Ozanları Festivali, 16, 18, 19 ve 20.'sinde Hüseyin Abdal ve Çamşih Türküleri Festivali isimlendirmeleri kullanılmaktadır. Ayrıca festivalin ilk zamanlarında festivale “şenlik” denirken ilerleyen zamanlarda festivalin yapı ve işlevinde çok fazla değişiklik olmamasına rağmen, “festival” ismi uygun görülmüştür. Festivale gerek festival yetkilileri gerekse organizatörler tarafından farklı adlar verilmesi ya da kaynaklarda festivalin farklı adlarla geçmesi halk için pek bir anlam ifade etmemektedir. Zira festivale halk tarafından verilen isim “Çamşih Hüseyin Abdal Şenlikleri” ve türevleri şeklindedir.⁴²

⁴² Söz konusu isimlendirme 2014 yılında katılımcı gözlemci olarak bulunduğum mezkûr festivalde gördüğüm pek çok kişi tarafından kullanılmıştır.



Çamşih Halk Ozanları ve Hüseyin Abdal Festivalinin farklı yıllara ait davetiyeleri.

Hatta bazı festivallerde festival alanındaki afişlerde bile farklı isimler yer alabilmektedir. Öyle ki bağlamından koparıldığında her bir afişin ayrı festivallere ait olduğu düşünülebilir.



2014 yılında düzenlenen Hüseyin Abdal ve Çamşih Festivali alanında yemekhane duvarında yan yana asılı iki afiş.

sanat dalını alıyorsa isimlendirmede çoğunlukla bu spor yahut sanat dalının adı da geçmektedir. Örneğin, Rüzgarlı Tepe Ekstrem Şenliği (Adana), Uluslararası Adana Tango Festivali, Serbest Karakucak ve Yağlı Güreş Festivali (Ankara) gibi.

Mevsimsel/zamansal döngü ve kutlamaları öne çıkaran festivallerde kutlamalara konu edinilen zaman isimlendirmede kullanılmaktadır. Ancak bu isim çoğunlukla hıdırellez, nevruz gibi kültürümüzde eskiden beri kullanılan mevsimsel/zamansal döngüyü ifade eden isimlerdir. Bununla birlikte yaz, kış gibi mevsim adları da konuyla ilgili festival isimlerinde karşımıza çıkmaktadır; 6 Mayıs Hıdırellez Şenlikleri (Aksaray), Hamamönü Hıdırellez Şenliği (Ankara), Kırkım Şenliği (İzmir) gibi.

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, etnisitesi, sağlık durumu gibi özellikleri dikkate alınarak hedef katılımcı kitlesi festivalin odağına konulduysa bu husus isimlendirmede de belirtilmektedir; 23 Nisan Çocuk Şenliği (İzmir), Tahtacılar Şenliği (Adana), Yörük Türkmen Şenliği (Adana), Engelliler Festivali (Afyonkarahisar) gibi.

Birlik, beraberlik, dayanışma, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivallerin isimlerinde bazen zikredilen duygu ve düşüncelerin biri bazense birden fazlası yer almaktadır; Türk-Yunan Dostluk, Kültür ve Turizm Festivali (Aksaray), 1 Eylül Dünya Barış Şenliği (Ankara) gibi.

Ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallerde isim için festivalde odak olarak tercih edilen alışveriş gibi ticaret olayı ya da ticari ürün(ler) kullanılmaktadır. Şayet ilgili ticari olayı alışverişse bu sözcüğün İngilizce karşılığı olan shopping kelimesi tek başına veya alışveriş sözcüğüyle yan yana getirilerek festival isminde kullanılabilir; Shopping Fest (Ankara), Balya Hayvan ve Emtia Festivali (Balıkesir) gibi.

Geçiş dönemlerini öne çıkaran festivallerde geçiş vesile olan olayın adı isimde yer almaktadır; Sünnet Şenliği (Aydın), Sünnet ve Güreş Şenliği (Kocaeli), Toroslarda Türkmen Düğünü Şenliği (Niğde) gibi.

Eğitim ve bilimi öne çıkaran festivallerde ya doğrudan ilgili eğitim ve bilim dalının adı kullanılmakta ya da “eğitim” ve/veya “bilim” sözcükleri isim olarak tercih edilmektedir. Ayrıca bazen festivali destekleyen veya düzenleyen eğitim ve

bilim kurum/kuruluşunun adı da isimlendirmede yer almaktadır; Bilim ve Bahar Şenliği (Aksaray), Eğitim, Kültür ve Bilim Şenliği (İzmir), Cumhuriyet Üniversitesi Fen Sokağında Bilim Şenlikleri, TÜBİTAK Bilim Şenlikleri gibi.

Dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller, düzenlenmesine vesile olan dini günü ya da gerekçeyi “Ramazan Şenlikleri”nde olduğu gibi doğrudan isim olarak kullanmaktadır. Hemen her yöre, ortak dini gün ve gerekçeyle ilgili kendi festivalini düzenlediği için festival isminde çoğunlukla ilgili yöre/bölge/belde adı da yer almaktadır.

Görüldüğü gibi festivallerin Türkiye’deki nitelik ve niceliğindeki çeşitliliği sadece festivallerin isimlerine bakarak dahi anlamak mümkündür. Bu aşamadaki çok seslilik ve renklilik, festivallerin ne kadar girift, dikkat çekici ve çok katmanlı bir yapı arz ettiklerinin bir tezahürü olsa gerektir.

2.2. ZAMAN VE SÜRE

Eğlencelerin temel yapısal işlevlerinden birisi olan zaman ve süre, etkinliğin geleneksellik, süreklilik, takip edilebilirlik gibi özelliklerini doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Zamanı ölçmeye yarayan takvim, saat gibi araçlardan hangilerinin etkinlik için kullanıldığına bakılarak halkın inancı, tarihi, gelenek-görenekleri, yaşam tarzı gibi kültürel olguları hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Festival zamanı saat, gün, ay, yıl ölçeğinde festivallerin düzenlendikleri anı ifade etmektedir. Söz konusu unsurların kullanımından yola çıkarak etkinlikler için zamanın ve sürenin belirginlik gösterip göstermediği anlaşılmaktadır.

Nebi Özdemir (2005: 85-93), eğlencelerde zamanı belirginlik gösterip göstermemesine göre ikiye ayırmaktadır. Süreklilik arz eden ve sistematik bir ardıllık gösteren, bazı özel durumlar dışında iptal, erteleme ya da zamanında değişiklik göstermeyen, başlangıcı ve bitişi belli olan eğlencelere *zamanı ve süreleri belirli eğlenceler*; aksi durumdakilere ise *zamanı ve süresi belirsiz eğlenceler* demektedir. Özdemir’in tanımlamasına göre festivaller, *zamanı ve süresi belirli eğlenceler* içerisinde yer almaktadır. Yine Özdemir’e göre zaman konusundaki belirlilik ve ardıllık eğlencenin kalıplaşma, önceden tahmin edilebilme gibi özellikler

kazanmasına yardımcı olmaktadır (2005: 86-91). Festivallerin zamanı ve süresi belirli eğlenceler olması, katılımcıları için istendik bir nitelik olarak görülmektedir. Zira takip ettikleri, katılmak istedikleri festivalin zamanını önceden bilme şansı, bireylerin daha rahat plan ve program yapmalarını sağlamaktadır. Böylece festivale katılımı engelleyecek sürprizlerle karşılaşma ihtimali azalmaktadır. Aynı zamanda *festival insanı* şeklinde tanımlanan, dünyanın farklı yerlerindeki, farklı ya da benzer temalı festivallere katılan insanlar için festivallerin zaman ve süre bakımından belirginlik göstermesi, her sene festivale katılmalarını sağlayan unsurlardan birisi olarak görülmektedir.

Türkiye’de düzenlenen festivaller ve şenlikler de *zamanı ve süresi belli eğlenceler* içerisinde yer almaktadır (Özdemir 2005: 86-91). Olağanüstü bazı durumlar dışında festival ve şenlikler her sene ve hemen hemen aynı tarihlerde düzenlenmeye çalışılmaktadır. Düzenlendikleri tarihler, çeşitli nedenlerden dolayı gün olarak değişkenlik arz etmekle birlikte ay ve ilgili hafta -ağustosun ikinci haftası, temmuzun son hafta sonu vb.- bazında sürenin her yıl stabil kalmasına özen gösterildiği görülmektedir. Yani düzenleme komiteleri, bazı istisnalarla beraber, organize ettikleri festival ve şenlikleri her sene aynı ay içerisinde gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Festival ve şenliklerin tarihi ve süresi etkinlikten en az bir ay önce belirlenmekte; gerekli yerler, ilgili ve yetkili kişiler bilgilendirilmekte; etkinlik belirtilen gün ve süre içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Festivallerde zamanı belirleyen önemli unsurlar bulunmaktadır. Bunlar arasında festivalin türü, etkinliklerin nitelik ve niceliğiyle birlikte kullanılacak mekânların açık ya da kapalı olması, hava şartları gibi hususlar yer almaktadır. Örneğin katılımcı sayısı çok olacak ve açık bir mekân kullanılacaksa havanın yağmurlu ve soğuk olmaması önem arz eder. Dolayısıyla festivalin düzenleneceği tarihler, ilgili yörede havanın güzel olduğu tarihlere denk getirilir.

Türkiye’de sene boyunca her ay düzenlenen en az bir festival ve şenlik bulunmaktadır. Düzenlenen festivallerin büyük çoğunluğu yaz aylarında yapılmaktadır. Yaz ayları içerisinde ise yaz ortası olan Temmuz ayı, gerek yaz mevsiminde gerekse yıl içerisinde en fazla festivalin düzenlendiği aydır. Yaz aylarında düzenlenen festival sayısının diğer mevsimlerde düzenlenen festivallerin üç

katından fazla olduğu görülmektedir. Festival ve şenlikler bakımından en fakir zamansa kış aylarıdır. Düzenlenen etkinliklerden üç tanesi hicri Ramazan ayında gerçekleştirilmektedir.

Tablo 2. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Aylara Göre Dağılımı.

Ocak ⁴³	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Birden Fazla Ay ⁴⁴
12	12	29	53	211	254	370	288	186	39	16	14	158

Tablo 3. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Mevsimlere Göre Dağılımı.

İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
324	1013	256	46

Türkiye’deki festivallerin büyük çoğunluğunun ilkbahar-yaz ayları denilebilecek Mayıs-Ağustos arasında gerçekleştirildiği görülmektedir. Mezkûr durumun ortaya çıkmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır (Yıldırım 2010: 82-83). Bunlardan ilki çok çeşitli aktivitelerin yer aldığı ve katılımın yoğun olduğu festivallerde her iki durum için en uygun mekânların açık hava mekânları olmasıdır. Açık hava mekânlarında iklim olayları yani sıcaklık-soğukluk, yağmur gibi etmenler önem kazanmaktadır. Türkiye’de hava sıcaklıklarının yükseldiği, yağışın azaldığı bu ayların festivaller için çokça tercih edilmesi şaşırtıcı değildir.

Festival ve şenlik organizasyonlarının daha ziyade yaz aylarında yoğunlaşmasının nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkan iklim şartlarının

⁴³ Tablo, Türkiye’de düzenlendiği tespit edilen ve “1.3. Türkiye’deki Festival ve Şenlikler” başlıklı bölümde verilen festival ve şenliklerin düzenlenme zamanları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

⁴⁴ Bazı festivaller ya her sene farklı aylarda ya da aynı yıl içerisinde birbirinden farklı aylarda birden fazla düzenlenmektedir. Söz konusu özelliklere haiz festivaller burada yer almaktadır. Mezkûr festivaller, düzenlendikleri aylar dikkate alınarak festivallerin mevsimlere göre dağılımında ilgili mevsime yerleştirilmiştir.

uygunluğu, oldukça hacimli ve geniş katılımlı bu tür etkinlikler için yaygın olarak açık mekânların tercih edilmesiyle doğrudan alakalıdır. Açık mekânda katılımcıların olumsuz hava şartlarından etkilenmesinin önüne geçmek için alınacak tedbirlerin zorluğu, festival ve şenlikler için havanın güzel olduğu yaz aylarını tercih sebebi kılmaktadır. Bir başka nedense insanların havanın güzel olduğu günlerde kapalı mekânlarda vakit geçirmekten ziyade açık havaya çıkmayı tercih etmesidir. Yaz ayları hava şartlarının uygunluğu nedeniyle insanların açık mekânları rahatça kullanmasına olanak sunmaktadır. Yaz aylarının tatil dönemi olarak algılandığı/kabul edildiği bilinen bir gerçektir. İnsanlar gerek memleketlerine gerekse tatil beldelerine gitmek için genellikle yaz aylarını tercih etmektedir. Memleket ziyaretlerinin hem çocukların tatilde olması hem de havaların güzel olmasıyla alakalı olarak kullanılan izinler dolayısıyla daha çok yaz döneminde yapıldığı bilinmektedir. Bir diğer nedenin temelini de zikredilen durumlar atmaktadır. İnsanların memleketlerini yoğun olarak yaz aylarında ziyaret etmesi küçük ölçekli yerleşim yerlerinde bu aylarda nüfusun artması manasına gelmektedir. Böylesi bir durumla karşılaşan yerleşim yerlerinde düzenlenecek festivaller için de yaz ayları tercih edilmektedir. Zira festival organizatörleri açısından nüfusun artması, dolaylı yoldan festivale katılımı da etkileyecektir düşüncesini doğurmaktadır. Özellikle birlik, beraberlik, dayanışma, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivallerin büyük çoğunluğu yaz aylarında düzenlenmektedir.

Türkiye’de festivallerin yaz aylarında yoğunlaşmasının bir başka nedeni de, zikredilen ayların özellikle de haziran (ayın ikinci yarısı itibarıyla)-ağustos aralığının hem eğitim-öğretim döneminin tatile girmesi hem de çalışan insanların yıllık izinlerini en fazla bu aylarda kullanmaları oluşturmaktadır. Tatillerin ve izinlerin yaz aylarındaki çokluğu, çalışan ve okuyan insanlar için boş/uygun vakitlerin çoğalması manasına gelmektedir. Böylece bu vakitlerini değerlendirmek isteyen insanların bir aktivite olarak festivallere katılma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Bu vesileyle festivale katılımın artacağından düşünülmesinden de olsa gerek yaz mevsiminde pek çok festival düzenlenmektedir. Yazın tatil dolayısıyla okulların da kapalı olması zikredilen gerekçeyle gençler için düzenlenecek festival ve şenliklere katılımı arttırmanın doğal ve kolay yöntemlerinden birisi olarak görülmekte ve ilgili kitlelere yönelik festivallerin çoğu yaz aylarında yapılmaktadır.

Festivallerin yaz aylarında düzenlenmesindeki önemli gerekçelerden birisi de tek başına katılımcı çekecek tema, konu ve yapıya sahip olamayan festivaller için yöreye/bölgeye başka amaçlarla gelen ziyaretçileri potansiyel katılımcı olarak değerlendirme düşüncesidir (Yıldırım 2010: 84).

Türkiye’de yaz mevsimi dışında festivallerin ilkbaharda çokça düzenlendiği görülmektedir. Üçüncü sırayı ise sonbahar almaktadır. İlkbahar ayları geçiş dönemleri olması hasebiyle mevsimsel/zamansal döngüyü öne çıkaran festivallerin en fazla düzenlendikleri zamandır. Tarımsal/hayvansal ürünlerle ilgili festivaller ise birçok tarımsal/hayvansal ürünün olgunlaşma/hasat/üretim anının bahar mevsimlerinin başları yahut sonlarına denk gelmesi nedeniyle bu vakitlerde yapılmaktadır (Yıldırım 2010: 82). İlkbahar ve özellikle de sonbahar mevsimi, sanat dallarıyla ilgili festivaller açısından da uygun zamanlar olarak görülmektedir. İnsanların, çabuk değişen, birden yağmurun başlama olasılığının yüksek olduğu bahar mevsimlerinin havaları nedeniyle ilkbahar ve sonbaharda kapalı mekânlarda bulunmaktan rahatsızlık duymamaları olasıdır. Oda müziği, resim, heykel, fotoğraf, sinema gibi sanat dallarında ilgili sanatın doğası gereği kapalı mekânlara ihtiyaç duyulmaktadır. Zikredilen iki durum, bu konuları odaklayan festivallerin daha ziyade ilkbahar ve sonbaharda düzenlenmesine sebep olmaktadır.

Kış mevsimiyle ilgili festivallerin çoğu odağına kış, kar ve soğukla ilgili konuları almaktadır. Yapılan festivallerde kar teması ağırlıklı etkinlikler düzenlenmektedir. Kardan adam yapma, kartopu oynama, kayak gibi kış ve kar denilince akla ilk gelen faaliyetleri konu edinen etkinliklere bu mevsimdeki festivallerde sıkça rastlanır. Ayrıca kış sporlarıyla ilgili festivaller için de en uygun zaman kış mevsimidir.

Tarihi bir olayı veya şahsı anmayla ilgili festivaller, çoğunlukla ilgili olayın gerçekleştiği ya da kişinin hayatında önemli bir yeri bulunan doğum, bir şehre varış, ölüm (Şeb-i Arus gibi) vb. tarihlerde yahut söz konusu tarihin birkaç gün öncesinde/sonrasında düzenlenmektedir.

Spor dallarını öne çıkaran festivallerin çoğunda geniş açık alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Motorlu/motorsuz araç yarışları, bisiklet yarışları, yağlı güreşler, dalış, paraşüt gibi doğa sporlarıyla ilgili festivaller, hayvan sporlarıyla ilgili

festivaller vb. ilgili sporun doğası gereği açık mekânlarda yapılmaktadır. Bu nedenle bu tarz festivaller için de hava şartları önem arz etmekte; mevsime, hava şartlarına dikkat edilerek festival zamanları belirlenmektedir.

Eğitim ve bilimi öne çıkaran festivaller, genellikle eğitim-öğretim dönemi içerisinde düzenlenmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla ilgili festivaller için hava şartlarından ziyade okulların açık olduğu zaman dilimleri/aylar festivalin gerçekleştirilmesinde tercih edilen dönemler olarak görülebilir. Zira bu tarz festivallerde gerek aktif gerekse pasif katılımcıların büyük çoğunluğunu öğrenciler ve eğitimciler oluşturmaktadır. Ayrıca bu tarz festivaller için genellikle kapalı mekânlar tercih edilmektedir/kullanılmaktadır. Dolayısıyla mevsimin ve iklimin bu tarz festivallerin düzenlenme zamanlarının belirlenmesi üzerinde pek fazla etkisi bulunmamaktadır.

Türkiye’de düzenlenen festivallerin süreleri de oldukça geniş bir ağa sahiptir. Festivallerin zamanları konusunda karşılaştığımız netlik, süre söz konusu olunca biraz daha fazla değişkenlik göstermektedir. Festival zamanlarında değişiklik pek fazla olmasa da süreler sık sık değiştirilebilmektedir. Festivallerin süreleri bir günden başlayarak bir hatta iki aya kadar uzayabilmektedir. Lakin Türkiye genelinde festivallerin çoğunlukla bir ila üç gün arasında sürdüğü görülmektedir.

Festival süresini belirleyen unsurların başında festivalin niteliği gelmektedir. Festivalde düzenlenen etkinlik sayısı ve etkinliklerin niteliği süre konusunda dikkate alınmaktadır. Örneğin içerisinde yarış ve müsabakalar barındıran festivaller, ilgili yarışmalara bağlı olarak en az iki günlük bir zaman dilimine ihtiyaç duymaktadır. Yarışmaların sayısındaki artış, zorluk dereceleri, yarışan kişi sayısı gibi faktörler festival süresinin de uzamasına yol açmaktadır.

Festival sürelerini uzatan bir başka nedense amacıdır. Ticari meta ve amaçları ön plana çıkaran festivallerde amaç tanıtım, ekonomik kazanç elde etmek, pazarlama vb. olduğu için festival süreleri de bir hafta ila bir/iki aylık süreleri kapsamaktadır. Zira ilgili festivallerde çoğunlukla fuarlar, alış-veriş etkinlikleri, toptan ve perakende satışlar yer almaktadır. Bu nedenle festivaller geniş bir zamana yayılmaktadır.

Süreyi etkileyen bir başka faktör ise festivalin hedef kitlesi, katılımcıların ilgisi ve yoğunluğudur. Festivale çok sayıda katılımcının iştirak etmesi, etkinliklerin artmasına doğal olarak sürenin de uzamasına neden olmaktadır.

Türkiye’de düzenlenen festivaller içerisinde en kısa süreli olanlar genellikle mevsimsel/zamansal döngü ve kutlamaları öne çıkaran festivallerle birlik, beraberlik, dayanışma, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivallerdir. Bu tür festivallerin çoğu bir günde ya da gün içerisinde 6-7 saat gibi kısa bir sürede gerçekleştirilmektedir. En uzun sürenler ise sanat dallarını öne çıkaran festivallerle ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallerdir. Bu tür festivallerin süresi bir hafta ile bir hatta iki ay arasında değişebilmektedir. Sanat dallarıyla ilgili festivallerin genelinde yer alan sergi, konser, müzik dinletisi, konferans, panel, söyleşi, imza günü gibi etkinlikler nedeniyle festival süresi uzamaktadır.

Tek günlük festivallerin büyük çoğunluğu kırsalda düzenlenen festivallerdir. Zira mezkûr festivallerde konaklama imkânı oldukça kısıtlıdır. Söz konusu yerlerde çadır, karavan gibi alternatiflerle açık alanda kamp yaparak konaklama kimi zaman konaklama için tek alternatiftir. Dolayısıyla festival süresini belirleyen unsurlardan birisi de festivalin düzenlendiği yerdeki ulaşım, konaklama, yeme-içme, temizlik gibi ihtiyaçları mekânın karşılayıp karşılamamasıdır. Zikredilen durumun aksine daha büyük çaplı, şehir merkezlerinde düzenlenen, kompleks yapılı, katılımcıların her türlü ihtiyacını rahatlıkla gidermelerine olanak sunan yerlerde düzenlenen festivallerde sürenin uzun tutulduğu görülmektedir. Bu nedenle birkaç haftalık ya da aylık festivallerin varlığına daha çok büyük şehirlerde rastlamak mümkündür.

Türkiye’deki festivallerin genelinden hareketle festival sürelerinin ortalama iki gün sürdüğü görülmektedir. Süresi ne kadar olursa olsun festivaller genellikle hafta sonları başlamakta, sürmekte ya da sona erdirilmektedir. Yani festival mutlaka ya hafta sonu başlayıp bitirilmekte ya da hafta sonunu kapsayacak şekilde süresi ayarlanmaktadır. Bu durum hafta sonlarının eğitim-öğretim görenler ve çalışanların çoğu için tatil olmasıyla doğrudan alakalıdır. Zira tatil, festivale katılmak, boş vakitlerini değerlendirmek, eğlenmek, hobilerine vakit ayırmak vb. isteyenler için uygun zamanlar demektir. Kısacası festivallerin hafta sonlarına denk getirilmesi katılımcı sayısının artması açısından fayda sağlayan bir unsurdur.

Festival ve şenliklerin zaman ve sürelerinde değişikliğe gidilmek istenmemesinin sebepleri arasında halkın etkinlikle ilgili kültürel belleğinin sabitlenmesini sağlayarak etkinliği markalaştırmak düşüncesi yer almaktadır. Zira etkinlik her sene aynı zaman diliminde düzenlendiğinde halk hafızasında bir yandan etkinliğin düzenlendiği ay etkinlikle özdeşlemeye başlarken diğer taraftan da etkinliğe katılmak isteyenler için programlarını aylar öncesinden planlamaları mümkün olmaktadır. Özdemir'in "*Bugünün insanı için yaşamın her anında tüketilebilecek birden fazla eğlence ürünü mutlaka yaratılmış ve yaratılmaktadır.*" (2005: 93) ifadeleri, Türkiye'de düzenlenen festival ve şenlik organizasyonlarının gerek nitelik gerekse niceliğinden hareketle somutlaşırken festivallerin zaman ve süre bakımından yayılımı da söz konusu gerçeği pekiştirmektedir.

Türkiye'deki festivallerin zaman ve sürelerinin değişmesi, gerek halk gerekse düzenleyen kişiler tarafından istendik bir durum değildir. Festival zamanlarının her sene aynı tarihlere denk gelmesi istenmesine rağmen çeşitli sebeplerle değiştirilmeleri gereği ortaya çıkmıştır/abilir. Bu değişme, tehir ya da iptalde rol oynayan nedenler genellikle ekonomik ya da toplumsal olaylarla ilgilidir. Toplum, millet ve devlet için önemli genel ve yerel idari seçimler, cumhurbaşkanlığı seçimi, bayramlar, dini günler; toplumda derin izler bırakan, toplumu üzen, sarsan gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yaşanan savaşlar, vefatlar, toplu ölümler, terör eylemleri, şehit haberleri gibi olumsuz hadiseler ya da bütçe/destek bulunamaması gibi ekonomik nedenler vb. dolayısıyla festivallerin zaman ve süreleri değişmekte; festivalin iptali, ertelenmesi ya da düzenlenmeye başlandıysa sona erdirilmesi gibi neticeler ortaya çıkmaktadır.

13 Mayıs 2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesindeki bir kömür madeninde meydana gelen ve 301 kişinin hayatını kaybettiği maden kazası nedeniyle kazayı takip eden günden itibaren ülke genelinde üç günlük yas ilan edilmesi, gerek hadisenin gerçekleştiği dönemde yapılmakta olan gerekse kazayı takip eden günden itibaren yaklaşık bir-iki ay sonrasına kadar yapılması planlanan pek çok etkinliğin iptal edilmesine yol açmıştır. Amasya ve Tokat'ta düzenlenmesi planlanan bazı şenliklerden bu nedenle iptal edilenler olmuştur. O tarihlerde düzenlenen üniversitelerin bahar şenlikleri ve festivalleri ulusal yas dolayısıyla yarıda kesilmiş; sonrasında düzenlenecek olanların birçoğu da iptal edilmiştir. Söz konusu tarihlere

denk gelen ve düzenlenmekte olan festivallerden bazılarında ise içlerindeki konser, dans, görsel şovlar gibi eğlence etkinlikleri iptal edilerek sadece sergi, ödül töreni, sempozyum, panel türü daha ziyade bilimsel ve sanatsal nitelik taşıyan aktiviteler yapılmaya devam edilmiştir. Mezkûr tarihten kısa süre sonra yapılması planlanan birçok festival de ya ileri bir tarihe ertelenmiş ya da tamamen iptal edilmiştir. Örneğin Soma'da yaşanan maden kazası nedeniyle her sene haziran-temmuz aylarında düzenlenen Büyük Ankara Festivali eylül ayına ertelenmiştir. Beypazarı Festivali, Ayaş Domates Festivali de Soma nedeniyle ertelenen festivallerden bazılarıdır. Ayaş Dut Festivali, Soma nedeniyle iptal edilen festivallerdendir.

8 Temmuz 2014 tarihinde İsrail'in Gazze'ye karşı başlattığı kara, hava ve deniz operasyonları dolayısıyla yüzlerce Filistinli hayatını kaybetmiş, binlerce insansa yaralanmıştır. Yaşanan hadiseler dolayısıyla 21 Temmuz 2014'ten itibaren Türkiye'de üç günlük ulusal yas ilan edilmiştir. Gerek saldırılarda hayatını kaybedenler gerekse ulusal yas nedeniyle o tarihlerde düzenlenmekte olan pek çok Ramazan şenliği iptal edilmiştir. Ramazan'dan sonra yapılması planlanan bazı festival ve şenliklerin de yaşanan hadiseler dolayısıyla iptal edildiği görülmektedir. Soma'daki maden kazası dolayısıyla haziran-temmuz ayından eylül ayına ertelenen Büyük Ankara Festivali, 31 Temmuz-3 Ağustos tarihlerinde düzenlenmesi planlanan Trabzon Akçaabat Müzik ve Halk Oyunları Festivali, Malatya Kayısı Festivali bu kapsamda iptal edilen festivallerden bazılarıdır. Aynı yıl yaz aylarında Konya merkez ve Konya'nın Akşehir, Seydişehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Sarayönü, Kulu gibi pek çok ilçesinde, Artvin'nin Hopa ilçesinde olduğu gibi Türkiye'nin birçok yerinde düzenlenecek festivaller Gazze saldırıları dolayısıyla iptal edilmiştir.

10 Ağustos 2014 tarihindeki cumhurbaşkanlığı seçimleri dolayısıyla tarihi, önceki yıllara göre öne alınan ya da geri çekilen festival ve şenlikler olmuştur. Çamşih Hüseyin Abdal Halk Ozanları ve Türküleri Festivali, söz konusu gerekçeyle 2014 yılında olağan tarihinden birkaç hafta öne alınarak düzenlenmiştir.

7 Ekim 2014 tarihinde başlayarak üç gün boyunca süren ve 35 kişinin hayatını kaybettiği *Kobani Eylemleri*, bu eylemler esnasında yaşanan hadiseler ve hayatını kaybedenler dolayısıyla bazı festival ve şenlikler ya iptal edilmiş ya da

etkinliklerdeki eğlence aktiviteleri gerçekleştirilmemiştir. Bu kapsamda Uluslararası Karşıyaka Festivali (İzmir) ve 51. Uluslararası Altın Portakal Film Festivalinde (Antalya) kortej, parti, konser gibi etkinliklerin iptal edilmesi örnek olarak verilebilir.

Bazı festivaller, festival komitesi, yetkilileri gibi festivalin düzenlenmesinde görev alan kişi(ler) vb. ile ilgili olarak yani özel nedenlerle de iptal edilmekte ya da olağan tarihinden farklı bir tarihe ertelenebilmektedir. Örneğin Çorum'da 2014 yılında düzenlenecek olan Karadana Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliği, Karadana Köyü Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin bir üyesinin vefatı nedeniyle iptal edilmiştir.

2015 yılında düzenlenecek Altın Portakal Film Festivali, festivalin düzenleneceği Antalya'da gerçekleştirilecek G20 zirvesi dolayısıyla ertelenmiştir. Zirveye dünyanın önemli devlet ve siyaset adamlarının katılacak olması ve bu liderlerin güvenlikleri dolayısıyla festivalin ertelendiği beyan edilmiştir.

Malatya Uluslararası Kültür, Sanat ve Kayısı Festivali, başlangıcından itibaren çeşitli nedenlerle zaman zaman iptal edilmiştir. 20 Temmuz 1974 yılında başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle o yılki festival iptal edilirken, Türkiye'de yaşanan sosyo-ekonomik sıkıntılar, 1979-1983 yılları arasında festivalin düzenlenmesini engellemiştir (Çiftçi ve Uluçay 2011: 179).

Festivaller, olağan düzenlendikleri tarihlerde halk için manevi açıdan özel mana taşıyan kandil, Ramazan ayı gibi zamanlarla/olaylarla çakıştığında söz konusu zamana/olaya uygun bir etkinliğe de bünyesinde yer vermektedir. Örneğin 11. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivalinin ikinci günü olan 28 Haziran 2011 tarihi aynı zamanda o sene Miraç Kandiline denk gelmektedir. Bu nedenle festivalde mezkûr gün saat 21.00'de *Miraç Kandili Özel Programı* hazırlanmıştır. Program kapsamında şiir, tasavvuf müziği, tiyatro ve sinema gösterisi düzenlenmiştir. Zikredilen durum, festivali bir eğlence olarak görüp o geceyi ibadet ya da Kuran-ı Kerim, dini sohbet, ilahi, mevlit dinleme gibi dini birtakım ritüel ve uygulamalarla geçirmek isteyenleri de festival içerisine çekmeyi, kaybedilme ihtimali olan potansiyel katılımcıları festivalde tutmayı, festivalin düzenlendiği mekânda yaşayan halkın manevi değerleriyle festivalin uyum içerisinde olduğunu halka göstererek gerek festivalin gerekse festivali düzenleyen kurum/kuruluş ve kişilerin halkın

sempatisini ve takdirini kazanmasını sağlayabilir. Bütün bunların festivalin amaçlarına hizmet etme gibi bir işlevi bulunmaktadır.

Bazı festivaller, yukarıda zikredilen durumla karşılaşıldığında bir seferlik ya da bir süreliğine yapı değiştirmektedir. Örneğin 2011 yılında düzenlenen 16. Ovit Yayla Şenlikleri, festivalin olağan tarihinin Ramazan ayına denk gelmesi dolayısıyla o sene festivalin olağan mekânı olan Ovit Yaylasında değil de yaylanın bağlı bulunduğu İkizdere ilçe merkezinde düzenlenmiştir. Festivali düzenleyen ve destekleyen Ekşioğlu Vakfı, 16. Ovit Yayla Şenliklerinin yerine *Ramazan Şenlikleri* şeklinde bir organizasyon yaparak iftar programı ve iftar sonrası Kur'an-ı Kerim tilaveti, konser, müzik dinletileri gibi hem dini etkinlikler hem de eğlence etkinlikleri düzenlemiştir (Ekşioğlu Vakfı 2011: 18-69).

Türkiye'deki bazı festivallerin zamanlarında yıldan yıla farklılıklar görülebilmektedir. Söz konusu farklılarda festivalin yapısal ve işlevsel özelliklerindeki ya da odaklarındaki değişimlerin payı önemli bir belirleyicidir. Örneğin Ovit Yayla Şenlikleri, genelde 2-3 gün süren bir festivaldir. Ancak 16. Ovit Yayla Şenlikleri, festivalin olağan tarihi Ramazan ayına denk geldiği için hem mekân hem süre hem de içerisindeki etkinlikler açısından değişiklik göstermiştir. Böylece festivalin 2-3 gün olan olağan süresi uzatılarak o yılki festival 5 Ağustos tarihinde başlayıp 14 Ağustos tarihinde sona erdirilmiştir. Yani festival on gün boyunca sürmüştür. (Ekşioğlu Vakfı 2011: 18-69)

Türkiye'de dini günlerle ilgili etkinlikler denildiğinde akla ilk gelen -halkın büyük çoğunluğunun Müslüman olması hasebiyle- İslam inancıyla alakalı olanlardır. Dolayısıyla Türkiye'de dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerin zamanı ve süresinin belirlenmesinde hicri takvim esas alınmaktadır. Bu tür etkinlikler, her yıl aynı hicri ayda ve günde düzenlenmesine rağmen miladi takvimle hicri takvim arasındaki zaman farkı dolayısıyla miladi takvime göre her sene farklı zamanlara denk gelmektedir. Ancak zamanlarında hicri takvime göre değişiklik gerçekleşmediği için dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller de *zamanı ve süresi belirli eğlenceler* içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller, her sene düzenlenmesine gerekçe olan dini hadisenin gerçekleştiği zamanda yapılmaktadır.

Türkiye’de düzenlenen bazı festivallerin başlangıçlarıyla ilgili olarak farklı kaynaklarda farklı tarihlerle karşılaşılmaktadır. Bu durum, festivallerin tarihçesi hakkında fazla bilgi olmaması, festival isimlerinin kaynaklarda farklı şekillerde yer alması dolayısıyla takip edilememesi gibi durumlarla alakalıdır. Örneğin 15-23 Ekim 2016 tarihleri arasında 53. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali düzenlenmiştir. Festivalin başlangıcı pek çok kaynakta 1964 olarak geçmektedir. Bunun nedeni festivalin bugünkü bilinen ilk şeklinin 1964 yılında düzenlenmesindedir. Bazı kaynaklarda da Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivalinin tarihi 1950 yılına kadar götürülmektedir. Zira 1950 yılında Aspendos Tiyatrosu ve Atatürk Stadyumunda düzenlenen güreş müsabakalarıyla başladığı bildirilen Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivalinin evrilerek bugünkü halini aldığı belirtilmektedir (Altay 2016: 69). İbrahim Altay (2016: 69), mezkur festivale evrilen etkinliğin tarihçesinde güreş müsabakalarını futbol turnuvasının, onu da önce fuarın sonra da film festivalinin izlediğini ifade etmektedir. Söz konusu durum, Türkiye’de festivallerin gerek isim olarak gerek yapısal gerekse işlevsel anlamda nasıl bir değişim ve dönüşüm süreci geçirdiğini ya da geçirme potansiyeline sahip olduğunu gösteren örneklerden birisidir. Ayrıca mezkûr örnek, Türkiye’de festival çatısının Türk eğlence kültüründeki birçok eğlenceyi kolayca içine alma gücü, kapasitesi ve elverişliliği hakkında da bilgi vermektedir.

2.3. MEKÂN

Nebi Özdemir (2005: 93), eğlencede mekânı, *eğlencenin düzenlendiği açık ya da kapalı her türlü fiziki ortam* şeklinde tanımlamakta ve ilgili eğlence çerçevesinde oluşturulan “geleneğin yaratıldığı, değişim-dönüşümün gerçekleştirildiği ve aktarıldığı yerler” olarak görmektedir. Türk eğlence mekânlarının belirlenmesinde etkili olan coğrafik özellikler, kültürel, siyasal, ekonomik vb. unsurlar, festival mekânlarının seçiminde de belirleyicidir. Festival mekânlarının seçimi mezkûr unsurların yanı sıra festivalin yapısal işlevlerine de bağlıdır. Araba, motosiklet, kayak vb. yarışları, konserler gibi festival etkinlikleri, yapıları itibarıyla açık ve geniş mekânlara muhtaçtır. Ayrıca binlerce kişinin katıldığı bir etkinlik için uygun şartları taşıyan kapalı bir yer bulmak zor olduğundan festivallerde çoğunlukla açık mekânlar

tercih edilmektedir. Zikredilen hususları taşıyan festivallerin büyük çoğunluğunda kullanılan mekânlar açık mekânlardır.

Diğer tüm eğlencelerde olduğu gibi festivaller için de mekân tercih edilirken mekânların aydınlatma, ısınma, temizlik, dekor gibi gereklilikleri göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca katılımcıların festival mekânına ulaşımı, mekânda konaklama, yeme-içme ihtiyaçları da dikkate alınarak mekânlar seçilmekte ve hazırlanmaktadır. Şayet ulaşım kısıtlıysa festival komitesi tarafından araç temini, mekânda konaklayacak yer yoksa çadır, paravan vb. ile konaklama olanakları, lokanta, büfe vb. yoksa yiyecek-içecek temini yahut ilgili konularda katılımcıların bilgilendirilmesi ve hazırlıklı bir şekilde mekâna gelmeleri gerektiği konusunda uyarılmaları gerekmektedir. Mekânda seyyar tuvaletlerin hazırlanması, temizliği; su için gerekli tedarikin yapılması doğrudan komiteye aittir. Güvenlik için gerekli önlemlerin alınması, telefon, internet vb için vericilerin kurulması, her duruma karşı sağlık ekiplerinin ayarlanması gibi hususlar da festival mekânlarında dikkate alınarak halledilmesi gereken meseleler arasındadır. Örneğin Kabaoguz Şenliklerinde festival alanında 120 tonluk su deposu, 20 adet tuvalet, biri sosyal tesis/şenlik ağası evi olmak üzere 5 adet bina bulunduğu bildirilmektedir (İsmail Çetin, 2013).

Festivalde konuşmacıların ya da müziğin sesinin duyulabilmesi için festival alanına ses sistemleri kurulmaktadır. Ayrıca kamera ile çekim yapılacaksa canlı yayın ya da görüntü için gerekli araç gerecin alana getirilmesi, kurulması vb. hazırlıklar da festival başlamadan önce festival alanında halledilmesi gerekenler listesindedir. Bütün bunlar için gerekli olan mikrofon, hoparlör, kürsü, canlı yayın arabası, telefonlar için alıcı cihazlar vb. festival alanında uygun yerlerde ve rüzgâr, çarpma gibi çeşitli etmenlerle yıkılmayacak/bozulmayacak aynı zamanda da görevlerini doğru, kusursuz biçimde yerine getirecek bir biçimde kurulmalıdır. Kurum için gerekli plan ve programın yapılıp ayarlanması katılımcıların mağdur edilmemesi açısından da festival başlamadan önce bitmelidir. Bazı festivallerde zikredilen düzenleme ve kurulumların yeterli ölçüde dikkatle hazırlanmaması dolayısıyla sistemler devrilmiş, yıkılmış ya da gerektiği şekilde çalışmamıştır. Bunun neticesinde katılımcılardan yaralananlar, internet, telefon vb. çekmediği için mağduriyet yaşayanlar olmuş ya da program akışında çeşitli aksamalar ve aksaklıklar meydana gelmiştir. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Ovit Yayla Şenliklerinde

festivalin düzenlendiği alanda aşırı rüzgâr dolayısıyla sahne, ses sistemleri bir ara yerinden oynamış hadise ufak bir kaza ve korkuyla atlatılmıştır. Ayrıca festivali canlı yayınlayan bir yerel televizyon kanalının yayın akışında kesintiler yaşanmış, festival alanına kurulan gsm operatörü alıcısının çekim kalitesindeki düşüklük sebebiyle de iletişimde aksaklıklar ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar katılımcıların ilgili festivale ilerleyen yıllarda katılımını olumsuz etkileme potansiyeli bulunan hususlardandır. Mekân seçimlerinde zikredilen tüm bu noktaların dikkate alınması elzemdir.

Festivallerde mekân olarak karşımıza birde çok açık ya da kapalı alan çıkmaktadır. Sanat dallarıyla ilgili festivallerde ilgili sanat dalına bağlı olmakla birlikte kapalı mekânların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Özellikle sergileme, gösterim ve atölye çalışmaları için kapalı mekânlar sıkça kullanılmaktadır. İl/ilçe belediyelerine, dernek, vakıf gibi kurum kuruluşlara ait el sanatları uygulama merkezleri, yöredeki konak, saray, yalı gibi tarihi mekânlar, kültür evleri/merkezleri, belediye binaları, yüksekokul, lise gibi eğitim-öğretim kurumlarına ait yapılar, müzeler, spor, sinema, tiyatro vb. salonları, avmler, kafe, restoran, gibi yerler festivallerde kullanılan kapalı mekânlar olarak karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Bahsedilen mekânların bahçeleri ise kullanılan açık alanların başında gelmektedir. Bunların yanı sıra amfi tiyatrolar, parklar, stadyumlar, bahçeler, tarlalar, yaylalar, ormanlar, deniz/göl/ırmak vb. kenarları, koylar, körfezler, her çeşit mesire yeri, caddeler, sokaklar, pazar/fuar vb. alanları, meydanlar kısaca akla gelebilecek her yer festivallerde açık mekân olarak kullanıma uygun yerlerdir.

Açık alanlarda gerçekleştirilen festivallerde özellikle protokolün bulunacağı yerlere katılımcılar için güneş, yağmur gibi hava olaylarından etkiyi en aza indirecek ya da ortadan kaldıracak çadır, tente vb. kurulmaktadır. Uzun süreli programlar esnasında katılımcıların ayakta kalarak yorulmaması ya da yine özel davetlilerin rahat etmesi için sandalye, tabure gibi araçlarla oturacak yerler hazırlanmaktadır.

Festivallerde mekân seçimini belirleyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar, iklim şartları, katılımcı sayısı, etkinlik türleri vb. şeklinde sıralanabilir. İklim şartları, festivalin açık ya da kapalı mekânda düzenlenmesine etki eden önemli bir unsurdur. Zira yağmur, soğuk hava gibi iklim şartları, katılımcıların dış mekân kullanımını zorlaştıran, kısıtlayan durumlar ortaya çıkarmaktadır. Festivalin yağışlı bir havada

açık bir alanda düzenlenmesi katılımcı sayısını azaltacak, açık hava etkinliklerinin yapılmasını engelleyecek, elektronik cihazların bozulmasına, çalışmasına engel teşkil edecek birtakım hadiselerin yaşanması vb. riskleri taşımaktadır. Dolayısıyla bu tür havalarda düzenlenen festivallerde çoğunlukla kapalı mekânlar kullanılmaktadır. Kapalı mekânlar ise beraberinde kişi sınırlamasını getirmektedir. Bu nedenle festivaller için kapalı mekân kullanımı genellikle belirli şartlarda tercih edilmekte ve bazı etkinliklerle sınırlı tutulmaktadır.

Festivaller de mekân seçiminde etkili faktörlerden birisi de katılımcı sayısıdır. Katılımcı sayısının çokluğu, binlerce hatta yüz binlerce kişinin ağırlanma gereksinimi, o kadar kişiyi alacak kapalı bir mekânın bulunmasını güçleştirmektedir. Kapalı mekân, sınırları çizilmiş/belirlenmiş/daraltılmış alanları ifade ettiğinden katılımın yoğun beklendiği ya da ön görülemediği hallerde açık mekânların kullanılması daha az riskli durumlar ortaya çıkaracaktır. Festivallerde konser mekânları genellikle festival içerisinde kullanılan en geniş/büyük mekânlar olmaktadır. Zira çoğu festivalde katılımın en yoğun olduğu etkinlikler içinde konserler başı çekmektedir. Bu nedenle açık stadyum, yayla/kent vb. meydanı, sokak/cadde, pazar yeri gibi açık alanlar, festivallerde konser mekânları olarak karşımıza sıkça çıkmaktadır.

Türkiye’de festivallerin, ülke genelinde ülkenin en doğusundan en batısına kadar her yerinde düzenlendiği görülmektedir. Ancak illere ve bölgelere göre festivallerin türlerinde, nitelik ve niceliklerinde farklılar gözlenmektedir. Türkiye’de düzenlenen festivallerden tespit edilebilenlerin yedi coğrafi bölgeye ve bu bölgelerdeki illere göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 4. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Bölgelere Göre Dağılımı

MARMARA BÖLGESİ	
İller	Festival Sayısı
Balıkesir	37
Bilecik	12

Bursa	48
Çanakkale	24
Edirne	13
İstanbul	48
Kırklareli	10
Kocaeli	25
Sakarya	18
Tekirdağ	14
Yalova	11
TOPLAM	260

Marmara Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla İstanbul, Bursa ve Balıkesir'dir.

EGE BÖLGESİ	
İller	Festival Sayıları
Afyonkarahisar	38
Aydın	28
Denizli	24
İzmir	123
Kütahya	22
Manisa	44
Muğla	45

Uşak	7
TOPLAM	331

Ege Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla İzmir, Muğla ve Manisa'dır.

AKDENİZ BÖLGESİ	
İller	Festival Sayıları
Adana	31
Antalya	42
Burdur	22
Hatay	18
Isparta	26
Kahramanmaraş	11
Kilis	1
Mersin	19
Osmaniye	8
TOPLAM	178

Akdeniz Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla Antalya, Adana ve Isparta'dır.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ	
İller	Festival Sayısı

Aksaray	11
Ankara	77
Çankırı	30
Eskişehir	10
Karaman	7
Kayseri	26
Kırıkkale	2
Kırşehir	8
Konya	56
Nevşehir	8
Niğde	9
Sivas	41
Yozgat	21
TOPLAM	306

İç Anadolu Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla Ankara, Konya ve Sivas'tır.

KARADENİZ BÖLGESİ	
İller	Festival Sayıları
Amasya	5
Artvin	27
Bartın	5

Bayburt	2
Bolu	10
Çorum	28
Düzce	11
Giresun	31
Gümüşhane	35
Karabük	16
Kastamonu	19
Ordu	37
Rize	27
Samsun	21
Sinop	15
Tokat	41
Trabzon	67
Zonguldak	14
TOPLAM	411

Karadeniz Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla Trabzon, Tokat ve Ordu'dur.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	
İller	Festival Sayısı
Ağrı	3

Ardahan	11
Bingöl	5
Bitlis	1
Elazığ	5
Erzincan	17
Erzurum	25
Hakkari	5
Kars	6
Malatya	14
Muş	2
Siirt	4
Şırnak	2
Tunceli	7
Van	3
TOPLAM	110

Doğu Anadolu Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla Erzurum, Erzincan ve Malatya'dır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	
İller	Festival Sayısı
Adıyaman	11
Batman	1

Diyarbakır	4
Gaziantep	9
Mardin	3
Şanlıurfa	3
TOPLAM	31

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde en fazla festival ve şenlik düzenlenen üç il sırasıyla Adıyaman, Gaziantep ve Diyarbakır'dır.

Türkiye’de en fazla festival düzenlenen bölge Karadeniz Bölgesidir. Benzer bir sonucu Fahri Yıldırım (2010: 80-81) da ortaya koymaktadır. Yıldırım’ın çalışmasına göre de Türkiye’de düzenlenen festivallerin bölgelere göre dağılımında ilk sırayı Karadeniz Bölgesi almaktadır.⁴⁵ Söz konusu sonuçta bölgenin diğer bölgelere göre daha fazla ili içine almasının yanı sıra doğal güzellikleri, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı da etkilidir. Karadeniz Bölgesini ise İç Anadolu, Ege ve Marmara Bölgeleri takip etmektedir. En az festivalinse Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde düzenlendiği görülmektedir. Mezkûr bölgelerin ekonomik kalkınmada geri kalmışlığı, terör olaylarına sıkça maruz kalması, sürekli dışarıya göç vermesi gibi nedenler, buralarda gerek yetkili ve etkili kişiler gerekse halk nezdinde festivale gösterilen ilginin düşük olmasında pay sahibi olsa gerektir.

⁴⁵ Fahri Yıldırım’ın çalışmasında ortaya koyduğu verileri, hazırladığımız çalışma için doğrudan kabul etmemiz mümkün değildir. Zikredilen durumun çeşitli gerekçeleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki Yıldırım’ın çalışmasında ortaya koyduğu verileri Türkiye’de 2009 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tespit edilmiş olan etkinlikleri dikkate alarak hazırladığımız beyan etmesidir (2010: 79). Zira söz konusu çalışmadaki etkinlikler, incelediğimiz kadarıyla, sadece bir yıla ait, içerisinde festival ve şenlik türü etkinliklerin yanı sıra 10 Kasım gibi yas törenleri şeklinde düzenlenen anma programlarıyla belirli günler ve haftalar başlığı altında da anılan çeşitli anma günleri ve kutlamalarını içermektedir. Araştırmacı, bu tarz etkinlikleri çalışma verilerine dâhil etmediğine dair herhangi bir bilgi vermemektedir. Ayrıca verilerin tek bir yıla ilgili etkinlikleri kapsamı da ortaya konulan bulguların genel geçerliği hakkında şüpheler oluşturmaktadır. Yıldırım tarafından ortaya konulan veriler, bir ön fikir vermekle birlikte kesin ve genel değerlendirmelere varma konusunda ihtiyatlı olmayı zorunlu kılmaktadır. Türkiye’de düzenlenen festival ve şenlikler içerisinde tarafımızdan tespit edilenlerin dikkate alınmasıyla ortaya çıkan konuyla ilgili verilerin bazı noktalarda Yıldırım’inkinden farklı sonuçlar içermesinin de zikredilen ihtiyatın gerekliliğindeki haklılık payımızı arttırdığı düşünülmektedir.

İl bazında bakıldığında en fazla festival düzenleyen illerin İzmir, Ankara, Konya, Trabzon, İstanbul, Bursa gibi *Büyükşehir Belediyesi*

niteliğindeki kentler olduğu görülmektedir. Bu şehirlerin çokça göç alması nedeniyle artan nüfusları, sahip oldukları tarihi ve turistik güzellikler, kozmopolit kültürleri, ekonomik kalkınmışlıkları gibi hususlar dolayısıyla buralarda çokça festival ve şenlik düzenlendiğini düşünmek mümkündür. Düzenlenen festivallerin hem nitelik hem de nicelik bakımından büyük kentlerde, metropol şehirlerde dikkat çekici boyutlarda olduğu görülmektedir. En az festivalin de zikredilen özelliklerin tersine sahip Batman, Bitlis, Kırıkkale, Şırnak, Van, Muş gibi illerde düzenlenmesi de konuyla ilgili düşüncelerimizi destekler niteliktedir.

Türkiye’de düzenlenen festivallerin keyfiyet ve kemiyeti bölgelere göre değişiklik gösterdiği gibi festival türlerinin dağılımı da değişmektedir. Türkiye’de düzenlenen festival türlerinden tespit edilenlerin illere göre dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 5. Türkiye’deki Festival ve Şenlik Türlerinin İllere Göre Dağılımı

İLLER	1 ^{46/47}	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Toplam
ADANA	3	6	8	6	2	4	1	0	0	0	31
ADİYAMAN	5	4	2	0	0	2	0	0	0	0	11
AFYONLARAHİS AR	13	16	2	3	2	2	0	0	0	0	38

⁴⁶ Tabloya festival türlerinin isimlerini sığdırmak hem daha fazla yer işgal edilmesine dolayısıyla çalışma hacminin artmasına yol açacağı hem de görsel anlamda görüntüyü olumsuz etkileyebileceği düşünüldüğü için tür isimleri yerine *1.2. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Sınıflandırılması* başlıklı bölümde yer alan sınıflandırma tablosundaki türlerin madde numaraları, ilgili festival türünü temsilen kullanılmaktadır. Buna göre, **1.** Anma ve tanıtıma öne çıkaran festivaller, **2.** Tarımsal ve hayvansal ürünleri, el sanatlarını, tabiat unsurlarını öne çıkaran festivaller, **3.** Spor dallarını öne çıkaran festivaller, **4.** Sanat dallarını öne çıkaran festivaller, **5.** Mevsimsel/zamansal döngü ve kutlamaları öne çıkaran festivaller, **6.** Katılımcıları öne çıkaran festivaller, **7.** Birlik, beraberlik, dayanışma, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivaller, **8.** Ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivaller, **9.** Geçiş dönemlerini öne çıkaran festivaller, **10.** Eğitim ve bilimi öne çıkaran festivaller.

⁴⁷ **11.** Dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller hemen her il ve ilçe merkezinde düzenlendiği ve bu nedenle tam sayı tespit etmek güç olduğu için tabloda illere göre ilgili festival sayısı tek tek gösterilmemiştir.

AĞRI	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	3
AKSARAY	4	3	1	0	2	0	1	0	0	0	11
AMASYA	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5
ANKARA	24	18	4	20	3	2	4	4	0	1	77
ANTALYA	13	9	3	13	1	2	1	1	0	0	42
ARDAHAN	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	11
ARTVİN	17	5	3	0	1	0	1	1	0	0	27
AYDIN	7	9	6	3	0	2	0	0	1	0	28
BALIKESİR	14	10	5	2	1	2	1	1	0	0	37
BARTIN	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	5
BATMAN	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
BAYBURT	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
BİLECİK	8	2	0	1	0	0	1	0	0	0	12
BİNGÖL	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	5
BİTLİS	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
BOLU	8	2	0	0	0	0	0	0	0	0	10
BURDUR	15	4	0	1	1	1	0	0	0	0	22
BURSA	18	10	6	6	3	4	1	0	0	0	48
ÇANAKKALE	6	9	0	2	2	0	0	2	0	0	24
ÇANKIRI	16	5	4	0	2	3	0	0	0	0	30
ÇORUM	16	5	2	0	3	2	0	0	0	0	28
DENİZLİ	6	16	1	0	1	0	0	0	0	0	24
DİYARBAKIR	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4
DÜZCE	9	0	0	0	0	1	1	0	0	0	11
EDİRNE	2	4	1	1	4	0	0	1	0	0	13
ELAZIĞ	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5
ERZİNCAN	8	5	3	0	0	0	1	0	0	0	17

ERZURUM	19	4	2	0	0	0	0	0	0	0	25
ESKİŞEHİR	5	3	0	0	0	1	0	1	0	0	10
GAZİANTEP	3	4	0	1	1	0	0	0	0	0	9
GİRESUN	22	6	1	1	1	0	0	0	0	0	31
GÜMÜŞHANE	31	3	0	0	1	0	0	0	0	0	35
HAKKARİ	2	1	1	0	1	0	0	0	0	0	5
HATAY	14	1	1	0	2	0	0	0	0	0	18
ISPARTA	11	10	3	0	0	0	2	0	0	0	26
İSTANBUL	14	10	6	11	3	2	1	1	0	0	48
İZMİR	36	29	19	19	8	6	4	1	0	1	123
KAHRAMANMA RAŞ	2	1	8	0	0	0	0	0	0	0	11
KARABÜK	8	3	0	2	0	0	1	2	0	0	16
KARAMAN	2	4	0	0	1	0	0	0	0	0	7
KARS	3	0	0	1	1	0	1	0	0	0	6
KASTAMONU	12	5	0	1	0	0	1	0	0	0	19
KAYSERİ	15	9	1	0	0	0	1	0	0	0	26
KIRIKKALE	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
KIRKLARELİ	0	6	2	0	2	0	0	0	0	0	10
KIRŞEHİR	4	3	0	0	0	0	1	0	0	0	8
KİLİS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
KOCAELİ	7	11	0	1	2	3	0	0	1	0	25
KONYA	39	12	2	1	2	0	0	0	0	0	56
KÜTAHYA	10	7	0	0	0	0	0	0	5	0	22
MALATYA	4	8	1	1	0	0	0	0	0	0	14
MANİSA	9	22	3	3	7	0	0	0	0	0	44
MARDİN	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	3
MERSİN	6	8	3	0	1	1	0	0	0	0	19

MUĞLA	15	6	10	7	2	2	0	3	0	0	45
MUŞ	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
NEVŞEHİR	2	4	0	2	0	0	0	0	0	0	8
NİĞDE	5	2	0	0	1	0	0	0	1	0	9
ORDU	23	4	4	2	4	0	0	0	0	0	37
OSMANİYE	3	2	2	0	0	1	0	0	0	0	8
RİZE	12	7	8	0	0	0	0	0	0	0	27
SAKARYA	9	5	2	1	0	1	0	0	0	0	18
SAMSUN	10	4	2	1	2	1	0	1	0	0	21
SİİRT	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	4
SİNOP	8	2	2	0	3	0	0	0	0	0	15
SİVAS	27	4	3	0	1	1	5	0	0	0	41
ŞANLIURFA	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ŞIRNAK	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
TEKİRDAĞ	4	5	0	0	4	0	0	0	1	0	14
TOKAT	24	13	2	0	2	0	0	0	0	0	41
TRABZON	57	7	0	2	1	0	0	0	0	0	67
TUNCELİ	2	4	0	1	0	0	0	0	0	0	7
UŞAK	3	2	0	0	0	2	0	0	0	0	7
VAN	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
YALOVA	6	0	0	4	0	1	0	0	0	0	11
YOZGAT	15	5	1	0	0	0	0	0	0	0	21
ZONGULDAK	3	5	1	2	3	0	0	0	0	0	14
TOPLAM	738	425	143	126	86	49	30	19	9	2	1627

Türkiye’de en fazla düzenlenen festival türü anma ve tanıtıma öne çıkan festivallerdir. Bu grup içerisinde ise çok ögeli anma ve tanıtma festivalleri nicelik

bakımından ilk sırayı almaktadır. Türkiye’deki yayla ve köylerin çokluğu, hemen her yörenin/bölgenin kendine özgü kültürel unsurlara sahip olması dolayısıyla bunların tanıtılmak istenmesi vb. konuyla ilgili çok sayıda festival düzenlenmesine de yol açmaktadır. İkinci sırayı tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivallerin aldığı görülmektedir. Ekonomisini ve geçim kaynaklarını uzun yıllar tarım ve hayvancılık temeline dayandırmış bir ülkede, tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivalin çok sayıda olması da şaşırtıcı değildir. Zira toprakların verimli olması, bol sebze ve meyve çeşitliliği, geniş hayvansal ürün yelpazesi, hemen her yörenin kendine özgü bir tarımsal ve hayvansal ürüne sahip olması ve kendi ürününü tanıtmak/markalaştırmak istemesi gibi gerek ekonomik gerekse kültürel nedenlerle bu gruptaki festival sayısı artmaktadır.

Türkiye’de anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivallerin en yoğun biçimde Trabzon’da düzenlendiği görülmektedir. Yeşili, denizi, yaylaları kısaca doğal güzellikleri ve kendine özgü pek çok kültürel unsuruyla bilinen Trabzon’un bu unsurlarını tanıtmak amacıyla kentte sık sık festival düzenlendiği düşünülmektedir. Tarımsal ve hayvansal ürünleri, el sanatlarını ve tabiat olaylarını öne çıkaran festivallerin en çok düzenlendiği yer ise İzmir’dir. Türkiye’nin en büyük üçüncü şehri olmasının yanı sıra zengin tarım topraklarına da sahip olması, İzmir’de bu tarz festivallerin düzenlenme sebepleri arasındadır. Spor ve sanat dallarıyla ilgili festivallerde de İzmir’in ilk sıralarda yer alması, bahsedilen hususların yanı sıra kentin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yanlarıyla ilgilidir.

Türkiye’de en az düzenlenen festivaller arasında katılımcıları öne çıkaran festivaller, birlik, beraberlik, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivaller, ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivaller dikkat çekmektedir. Zira bir festivalde odağa hedef katılımcı kitlesini koymak kısmen festivali ya da katılımcıları sınırlamak manasına gelmektedir. Bu durum, festivalde yer alan etkinliklerin büyük oranda odadaki katılımcılara yönelik yahut onlarla ilgili olmasına yol açmaktadır. Mezûr festivallerden birlik, beraberlik, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaranlarla ticari meta ve amaçları öne çıkaranların odağa koyduğu unsurlar, hemen her festivalde doğrudan veya dolaylı, az ya da çok bulunduğu için konuyla ilgili festival sayılarının Türkiye genelinde az olduğu düşünülebilir.

Türkiye’de hemen her türden festivalin düzenlendiği illere bakıldığında büyük şehirlerin bu konuda öne çıktığı anlaşılmaktadır. Özellikle metropol kentlerde, dışarıdan çok göç alan şehirlerde her kesimden insana hitap edecek bir festivale rastlanabileceğini görülmektedir.

2.4. EĞLENCE

Türk eğlence kültüründeki bütün etkinliklerde olduğu gibi festival ve şenliklerde de eğlenceyi oluşturan unsurlar nitelik ve nicelik açısından zengin bir spektrum sunmaktadır. Bu yelpaze içerisinde yer alan unsurların şu üst başlıklar altında incelenmesi ve irdelenmesi mümkündür: Hazırlık, kurallar, katılımcılar, başlangıç kalıbı/açılış, sohbet, yiyecek ve içecekler, oyunlar/yarış ve müsabakalar, müzik ve danslar, giyim-kuşam-süslenme, sanatsal ve bilimsel faaliyetler, gösteri ve şovlar, gezinti, diğer etkinlikler, hediye ve ödüller, bitiş/kapanış.

2.4.1. Hazırlık

Hazırlık, herhangi bir konuda faaliyete geçmeden önce yapılan plan ve programların bütününe ifade eden bir kavramdır. Faaliyet anında yaşanması muhtemel sorunları ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek adına hazırlıkların titizlik ve hassasiyetle yürütülmesi önem arz etmektedir. Hazırlık aşaması, tasarlanan faaliyetle doğru orantılı olarak uzun ya da kısa sürmekte, detayları ona göre artıp azalmaktadır. Hemen her konuda olduğu gibi festivallerin de bir hazırlık süreçleri bulunmaktadır. Türkiye’deki festivaller için de hazırlıklar, festivalin istedik/planlandık şekilde gerçekleşmesi açısından bir dizi uygulamanın özenle yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Her şeyin belirli bir plan ve program çerçevesinde düşünülmesi ve yürütülmesi, festival gibi büyük çaplı etkinlikler için hayati öneme sahiptir. Zira yaşanabilecek aksaklıkların çokluğu, etkinlik prosedürünün iyi ayarlanmaması gibi durumlar, kontrolün kaybedilmesine ve kaza, aksilik, güvenlik açığı gibi istenmedik hadiselerin yaşanmasına ve sonuçların doğmasına neden olabilir.

Festivaller gibi büyük çaplı organizasyonlar için teferruatlı plan ve program hazırlanması bugüne özgü bir durum değildir. Geçmişte de festival ve şenliklerde titizlikle ve ayrıntılı bir biçimde tasarlanan/uygulanan programların yapıldığı bilinmektedir. Kaynaklarda Osmanlıda şenlik programlarının özenle hazırlandığı ve programa uyulması konusunda büyük bir hassasiyet ve titizlik gösterildiği bildirilmektedir. Günlerce süren şenliklerde yemeklerin ne zaman yeneceğinden ziyaretçilerden kimlerin ne zaman kimlerce ağırLANACAĞINA, etkinliklerin hangi sırayla nasıl sunulacağından düzenin ve temizliğin nasıl tesis edileceğine kadar hemen her konu şenlik programı dâhilinde yer almaktaydı (Arslan 1999: 135). Benzer yapılanmanın günümüz festival ve şenliklerinde de var olduğu görülmektedir. Festival programları, hem festival öncesinde ilan panolarına asılarak hem de önceden hazırlanmış kitapçık, afiş, broşür vb. ile festival anında katılımcılara dağıtılarak duyurulmaktadır.

Türkiye'deki pek çok festival birbiriyle benzer şekilde tasarlanarak birbirini tekrarlar bir yapı arz etmektedir. Bu durum festivallerin bir süre sonra özgünlükten uzaklaşmasına yol açmaktadır. Söz konusu durumun ortaya çıkmasında festivallerin düzenlenmesine benzer düşüncelerin kaynaklık etmesi ve profesyonelleşme adına etkinliklerin organizasyon şirketlerince tasarlanmasının/hazırlanmasının payı büyüktür. Bu nedenle Türkiye'deki festival ve şenliklerin büyük kısmı, birçok katılımcı için aynı tornadan çıkmış izlenimi uyandırmaktadır. Büyük emekler ve masraflarla hazırlanan festivaller için zihinlerde oluşacak her olumsuz düşünce, festivalin düzenlenme amacına ihanet etme potansiyeli taşımaktadır. Bu düşüncenin varlığını engellemek içinse yine festival komiteleri ve organizatörlere önemli görevler düşmektedir. Oldukça girift ve uzun bir süreçle yoğun bir emek sonucu ortaya çıkan Türkiye'deki festival ve şenliklerin karar aşamasından düzenleniş anına kadar geçen sürede şu basamaklar ve hadiseler yer almaktadır:

2.4.1.1. Etkinliğe karar verme

Türkiye'deki festival ve şenliklerin düzenlenmesinde görev alan farklı kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Türkiye'deki festival ve şenliklerin düzenlenmesinde en aktif görevi dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşları ile belediye, valilik gibi

kamu kurum ve kuruluşları almaktadır. Festivali düzenleyen kurum/kuruluşa bağlı olarak da festivalin düzenlenme saiki ve hikâyesi değişmektedir. Ancak festivallerin başlangıç hikâyeleri farklı olsa dahi festivallerden beklentiler büyük oranda benzerlik göstermektedir. Festivalin ortaya çıkmasına kaynaklık eden düşünceler, aynı festivalin devamlılığında da etkili olmaktadır. Türkiye’de festival düzenlenmesine kaynaklık eden düşüncelerin neler olduğunun anlaşılması için birkaç festivalin doğuş hikâyesinin verilmesinin yeterli olacağı düşünülmektedir. Zira söz konusu örnek festival hikâyelerinin çoğu, diğer festivaller için de genellenebilecek doneler taşımaktadır.

Ovit Yayla Şenliklerinin ilk kez 1996 yılında hangi gerekçelerle düzenlenmeye başlandığı Ekşioğlu Vakfı üyesi Yakup Ekşi (2014) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir: Bu şenlik ilk kez, Ekşioğlu ailesinin üyelerini/bireylerini bir araya toplamak için yapılmıştır. Zira biz binlerce kişiden oluşan çok kalabalık bir sülaleyiz. Ancak hepimiz farklı yerlerde olduğumuz/yaşadığımız ve birbirimizi görme fırsatını kolay kolay elde edemediğimiz için senenin bir günü kendi topraklarımız olan, bugün Ovit Yayla Şenliklerinin düzenlendiği mekânda bir araya gelmeye karar verdik. Yani Ovit Yayla Şenlikleri başlangıçta bir aile toplantısı olarak tasarlanmıştır. Ancak zamanla bu toplantıya yöre halkından insanların da ilgi göstermesi ve katılmasıyla söz konusu aile buluşması Ekşioğlu Vakfı tarafından bugün Ovit Yayla Şenlikleri olarak anılan büyük bir festival organizasyonuna dönüştürülmüştür. Böylesi bir dönüşümün yaşanmasında Ekşioğlu Vakfı üyelerinin kendi yörelerine, kültürlerine, halklarına katkıda bulunmak, hizmet etmek düşünceleri ve niyetlerinin etkisi de bulunmaktadır⁴⁸.

Uluslararası Troia Festivali, ilk kez 1963 yılında düzenlenmiştir. Yörede sanatsal içerikli bir festival düzenlenmesinin hem yöre hem de de ülke kültürüne ve sanatına katkıda bulunacağını düşünen İzzet Melih Dilmaç, konuyla ilgili düşüncesini yetkili/etkili mercilere ileterek hazırladığı festival projesi ile dönemin Çanakkale Valisi ve Belediye Başkanının desteğini almıştır. Akabinde İzzet Melih Dilmaç, Burhan Cahit Altan, Jak Molinas, Hüseyin Uluarslan’ın katılımı ile bir

⁴⁸ Söz konusu ifadeler Yakup Ekşi’ye ancak cümleler tarafıma aittir. Ekşi’nin sözleri, manaya sadık kalınarak tarafımdan özetlenmiştir. Benzer durum çalışmada verdiği bilgiler doğrudan kullanılan diğer kaynak şahısların ifadeleri için de geçerlidir.

dernek kurulmuştur. Gerekli hazırlıkların tamamlanmasından sonra Çanakkale Belediye Başkanı Hakkı Nevzat Baykal'ın döneminde Çanakkale Troia Festivalinin ilki düzenlenmiştir. Festivalin adı 1992 yılında Uluslararası Çanakkale Troia Festivali olarak değiştirilip festivalin ulusaldan evrensele doğru bir değişim ve dönüşüm geçirmesi sağlanmıştır⁴⁹.

Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalinin 1981'de ilk kez düzenlenmeye başlanmasında etkili olan düşünceleri Çorum Belediyesi Başkan Yardımcısı Turhan Candan (2014) şu şekilde aktarmaktadır: 1980'li yıllarda Türkiye'de yaşanan olumsuz hadiselerden Çorum ili oldukça kötü etkilenmiştir. Bunun üzerine hem bu olayların Çorum'daki etkisini azaltmak, izlerini silmek hem kentin menfiye dönüşen namını müspet anlamda değiştirmek hem de şehirle belediyenin bütünleşmesini sağlamak amacıyla bir festival düzenlenmesine karar verilmiştir.

Hüseyin Abdal ve Çamşılı Türküleri Festivalinin düzenlenmeye başlandığı 1994 yılından bu yana düzenleniş gerekçelerini Çamşılı Hüseyin Abdal Derneği Başkanı Gazi O. Türkyılmaz (2014) şu şekilde dile getirmektedir: Çamşılı, sazıyla, sözüyle, ozanlarıyla bilinen, nam salmış bir yöredir. Bu kültürün kaybolmaması, yaşayan ozanların taltif edilmesi, ölmüşlerin unutulmaması, halkla bütünleştirilmelerini sağlama ile Alevi toplumunun barışsever, milletine/devletine, kültürüne bağlı, sosyal demokrat/sol görüşlü yapısının halka anlatılarak doğru tanınmasına aracılık etme düşünceleri ışığında festival düzenlenmeye başlanmıştır. Ayrıca Çamşılı yöresi dışarıya çok göç veren bir yer olduğu için yöreden ayrılanlarla yöredekileri akraba, dost, arkadaş, komşu ve tanıdıklarıyla buluşturmak, kaynaştırmak; kültürünü, kökenlerini unutturmamak düşüncesi de festivalin düzenlenmesinde etkili olmuştur/olmaktadır.

Yukarıda verilen örneklerden de anlaşıldığı gibi Türkiye'deki festivallerin ortaya çıkışında genellikle aile, yöre, bölge, ülke vb. kültürüne, sanatına, ekonomisine, insanına katkıda bulunmak düşüncesi etkili olmaktadır. Söz konusu düşünce için elbette farklı araçların kullanılması mümkündür. Lakin düzenleme komiteleri, destekleyen kurum/kuruluş yetkilileri tarafından zikredilen amaçlar için

⁴⁹ Konuyla ilgili bilgiler, Çanakkale Belediyesi Kültür İşleri bölümü çalışanlarından Mehmet Eşli (2014) ile <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2056/festival-tarihcesi/> (21.11.2016) ve <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2058/uluslararasi-troia-festivali-amaci/> (21.11.2016) adresli web sitelerinden alınan bilgilerden hareketle verilmektedir.

en etkili ve uygun aracın festival ve şenlikler olduğu yönünde kuvvetli bir inanış hâkimdir. Festivallerin değişim ve dönüşüme açık yapıları, her kesimden insanı ve her türden etkinliği kolayca bünyesine dâhil etmeye elverişli atmosferi, çok renkliliği, köklü geçmişi gibi özellikleri de bahsi geçen Saiklerin gerçekleştirilmesi için festivallerin tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Yine mezkûr düşünceler ışığında festivalin süreklilik kazanması ve bazı istisnai veya olağanüstü durumlar dışında hemen her sene düzenlenmesi sağlanmaktadır.

2.4.1.2. Hazırlıkların başlaması

Festivalin türü ne olursa olsun hazırlıklar, festival tarihinden aylar önce başlamaktadır. Hazırlıkların ne zaman başlayacağını ve ne kadar süreceğinin belirlenmesinde festivalin hacmi yani büyüklüğü önemli rol oynamaktadır. Hazırlıkların büyük çoğunluğu *yazılı ve geleneksel kurallar* dikkate alınarak yapıldığı için kalıplaşmış bir yapı arz ederler. Hazırlıkların takip ettiği süreç *geleneksel bir izlek* (Özdemir 2005: 115) çerçevesinde yapılmaktadır. Festival ismine, tarihine, yerine, etkinliklere karar verme, bunların halka duyurulması, kimlerin davet edileceğinin kararlaştırılıp ilgililerin haberdar edilmesi, harcamalar için tahmini bütçenin hazırlanması ve bunun için gerekli destek ve sponsorlukların bulunması, festival için yetkili ve ilgili kurum/kuruluşlardan izinlerin alınması, güvenlik, ulaşım, konaklama, sağlık, yeme-içme gibi konular için çözüm üretilmesi, mekânın hazırlanması, davetlilerin belirlenmesi, davetiyelerin gönderilmesi, konukların ulaşım, konaklama vb. ihtiyaçlarının nerelerden ve nasıl karşılanacağını kararlaştırılması, festival programının hazırlanması, kimlerin festivalde sahne alacağı, hangi saatlerde hangi aktivitelerin yapılacağı, kullanılacak kostüm ve giysiler, festivaldeki yarış ve müsabakalar için şartların, başvuru tarihlerinin, ödüllerin belirlenmesi gibi işler festival hazırlıkları arasında sayılmaktadır. Festival programının yer aldığı kitapçık, afiş, broşür, davetiye gibi festivalle ilgili basılı malzemeler de festivalden aylar önce hazırlanmaktadır. Bunların nerelere ve ne zaman asılacağı, halka festivalin hangi yollarla ne zaman duyurulacağı gibi hususlar da hazırlık sürecinde karara bağlanmaktadır. Bütün bu hazırlıklar, festivali destekleyen, organize eden kurum/kuruluşlar tarafından görevlendirilen/seçilen bir

organizasyon komitesi aracılığıyla yürütülmektedir. Örneğin 50. Uluslararası Troia Festivalinin bitiminin hemen akabinde 51.'si için hazırlıklara başlandığı yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Buradan hareketle bazı festivallerin hazırlık sürecinin bir yıl gibi uzun zaman dilimini kapladığı görülmektedir. Kısacası planlanan festival ne kadar büyük çaplı ise hazırlıklara başlanması da festivalin düzenlenmesi planlanan tarihten o kadar erken olmaktadır.

Bir festivalin düzenlenmesinin kararlaştırılması akabinde festivale ilgili bütçe çalışmaları da başlamaktadır. Ortaya çıkan bütçenin hangi kaynaklarla karşılanacağı hususunda festivale destek ya da sponsor olabilecek/olmayı isteyen kurum/kuruluşlarla çeşitli görüşmeler yapılmaktadır. Bu konularla ilgili çalışmaların da festivalden aylar önce başladığı bildirilmektedir. Zira kurum/kuruluş sayısının çokluğu ile doğru orantılı olarak bunlarla ilgili yazışma ve görüşmelerin sayısı da artmaktadır. Dolayısıyla söz konusu durum yoğun ve uzun bir sürece ihtiyaç duyulduğu manasına gelmektedir. Örneğin 2013 tarihinde düzenlenen 19. Kabaoguz Yayla Şenliklerini destekleyen kurum/kuruluşlar arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Süper Toto, Türkiye güreş Federasyonu, Vatan TV, Flash TV, Amasya Valiliği, Amasya Belediye Başkanlığı, Gümüşhacıköy Kaymakamlığı, Gümüşhacıköy Belediye Başkanlığı, Merzifon Belediye Başkanlığı, Suluova Belediye Başkanlığı, Hamamözü Belediye Başkanlığı, Vezirköprü Kafkas Topluluğu Derneği vb. yer almaktadır (Çetin 2013). Bu kadar çok sayıda kurum/kuruluşun desteklerinin nerelere, neden ve nasıl olacağının belirlenmesi de hazırlık sürecinde gerçekleştirilmektedir.

Bir festival veya şenlik her sene aynı kurum/kuruluşlardan destek almayabilir. Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenler arasında tarafların anlaşamaması, taraflardan birinin gerekli şartları yerine getirmemesi vb. zikredilebilir. Bu duruma örnek ötekilerinde Kültür ve Turizm Bakanlığında destek alan Çorum Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalinin 34.'sünde destek alamamış olması verilebilir. Bunda yetkililerin bildirdiği kadarıyla müdürlüğe başvurulması gereken tarihin kaçırılması gösterilmektedir. Zira festival tarihinden en az 30 gün yani bir ay önce gerekli belgelerle başvuruda bulunulmalıdır. 34. Çorum Uluslararası Hitit Fuar ve Festivali içinse Müdürlüğe başvuru formu Çorum Belediyesi tarafından festivalden 10 gün önce gönderilmiştir. Süre dolayısıyla festival 2014 yılında

Bakanlık desteği alamamıştır (Kaya 2014). Dolayısıyla festival ne kadar eski, köklü olursa olsun her sene hemen hemen aynı hazırlık aşamalarının tekrarlanması, gerekli izinlerin, bilgilerin, programların tek tek gerek yenilenecek gerekse revize edilerek gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Üniversitelerin bahar şenlikleri için şenliği düzenleyecek üniversite, diğer üniversitelere davetiye niteliğinde resmi yazı göndererek şenliğe katılmak isteyen kişi, kurum/kuruluş, takım, grup vb. hakkında bilgi istemektedir. Örneğin 19-23 Mayıs 2014 tarihinde Uludağ Üniversitesinde düzenlenecek bahar şenlikleri için, üniversite rektörlüğü tarafından 12 Mart 2014 tarihinde Cumhuriyet Üniversitesine davetiye yazısı ve katılmak isteyenler için katılım formu gönderilmiştir. Başvuru formunun 4 Nisan 2014 tarihine kadar üniversiteye ulaştırılması istenmektedir. Zikredilen tarihler, karar verilen şenlik için duyuruların yapıldığı ve katılmak isteyen grup, takım vb. için başvuruların alındığı tarihtir. Bütün bunlara karar verilmesi için hazırlıkların başlangıcının mezkûr tarihten çok önce başlamış olması gerekmektedir. Cumhuriyet Üniversitesinde bahar şenliklerinin düzenlenmesi komitesinde çalışan bir yetkili, şenlik hazırlıklarının biten bir şenliğin neredeyse hemen arkasından başladığı bilgisini vermiştir. Dolayısıyla üniversitelerin bahar şenlikleriyle ilgili hazırlıkların da şenlik tarihinden aylar önce başladığı anlaşılmaktadır.

Festival için Kültür ve Turizm Bakanlığında destek isteniyorsa ilgili Kültür ve Turizm Müdürlüklerine bir *yerel etkinlikler bilgi formu* niteliğinde form sunmak gerekmektedir. Bu formda festivalin adı, tarihi, ili-ilçesi, ulusal ya da uluslararası nitelikte mi olduğu, kaç yıldır düzenlendiği, konusu ve amacı, festivali düzenleyen kurum kuruluşun adı, adresi, e-mail adresi, telefon-fax numarası, festivale yurt dışından katılacak ülke varsa bunların isimleri ve katılımcı sayısı, festivalde yer alacak etkinlikler gibi bilgiler yer almak zorundadır. Ayrıca festivalin tahmini bütçesi, istenilen destek miktarı, gibi bilgilerin de destek talebinde bulunduğu anda form aracılığıyla bildirilmesi gerekmektedir.

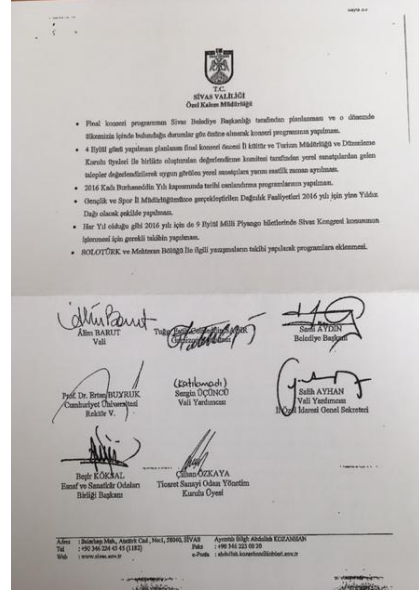
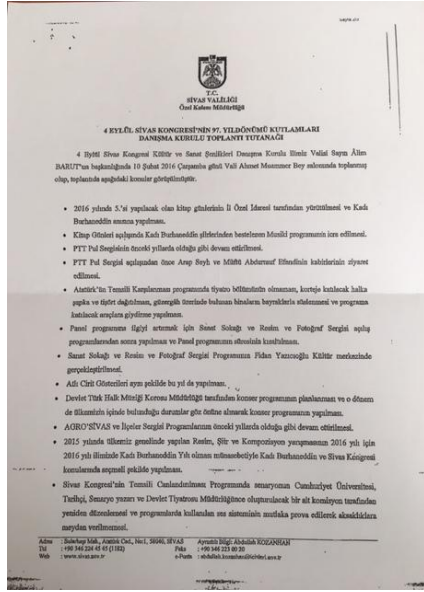
YEREL ETKİNLİKLER BİLGİ FORMU	
ETKİNLİĞİN ADI	:
TARİHİ	:
İLLİÇESİ	:
NİTELİĞİ (ULUSAL / ULUSLARARASI)	:
KAÇ YILDAN BERİ DÜZENLENDİĞİ	:
DÜZENLEYEN KURULUŞ	:
ADRES	:
TELEFON	:
FAX	:
E-MAIL ADRESİ	:
YURTDIŞINDAN KATILIMCI ÜLKE VE KİŞİ SAYISI	:
ETKİNLİĞİN KONUSU VE AMACI	:
GERÇEKLEŞTİRİLECEK AKTİVİTELER	:

PROJE RAPORU	
A. BAŞVURU SAHİBİYLE İLGİLİ BİLGİLER:	
1. Teşekkülün Adı:	
2. Kanuni Tebliğat Adresi:	
3. İletişim bilgileri (telefon ve faks numaraları ile e-posta adresi):	
4. Banka Hesap Numarası: (Banka adı ve şubesi-İban No) - (Vergi Dairesi ve Vergi no)	
B. PROJE BİLGİLERİ:	
1. Projenin Adı:	
2. Projenin Amacı:	
3. Etkinlik Tarihi ve yeri:	
4. Program:	
5. Projenin Tahmini Maliyet Dökümü:	
6. Talep Edilen Yardım Miktarı:	
7. Projenin Kültürel, Sanatsal ve Turistik Gelişime ve Tanıtma Katkısı:	
8. Varsa Katılımcı Kişilerin Listesi (Sanatçı, Bilim Adamı v.b.):	
9. Diğer hususlar (Yönetmeliğin, Değerlendirme Ölçütleri başlıklı 9. maddesinde sayılan diğer değerlendirme ölçütleri ile ilgili bilgilerdir.)	
Dernek ise: 2 Nüsha Onaylı Tutarlı Karar Defterine alınan karar fotokopisi ve Karar Defterinin tasitli ön sayfa fotokopisi	
Başvuru: Etkinliğin yapılacağı tarihten 40 gün önce yapılacak	
Belediyeler ise: Belediyeye Encümen Kararı ve Tertip Komitesi	

İl kültür ve Turizm Müdürlüklerine verilen festivale ilgili bilgi formu örnekleri.

30 Temmuz 2014'te düzenlenecek Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliği (Sungurlu/Çorum) için resmi kurumlarla izin ve destek yazışmaları festival tarihine iki aydan daha fazla varken başlamıştır. Çorum Sungurlu İlçesi Mahmatlı Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından 16 Mayıs 2014 tarihinde Sungurlu Kaymakamlığına mezkûr festivalin düzenlenmesi amacıyla izin dilekçesi gönderilmiştir⁵⁰. Bu durum, festivallerle ilgili hazırlıkların festival tarihinden aylar önce başladığını göstermektedir. Kaldı ki, zikredilen tarih sadece festivalin düzenlenebilmesi için alınacak izinler dolayısıyla resmi kurumlara gönderilen yazıya aittir. Festivalin yapılmasına karar verilmesi, festivalin ne zaman, nerede, nasıl yapılacağı, kimlerin davet edileceği, içeriği gibi bilgiler düşünüldüğünde festival için hazırlıkların başlangıç tarihi çok daha öncelere gitmektedir. Zira söz konusu resmi izin için başvurulduğunda festival tarihi, etkinlikleri, mekânı, tahmini bütçe gibi bilgiler de yetkili mercilere bildirilmek zorundadır.

⁵⁰ Konuyla ilgili bilgiler, bir festivalin düzenlenmesi için gerekli resmi yazışmaları görmek amacıyla Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden istenen ve söz konusu istek üzerine Müdürlük tarafından verilen bir başvuru formundaki verilerden alınmıştır.



2016 yılında Sivas 4 Eylül Şenliği için düzenleme kararının alındığı resmi yazı.

Festival ve şenliklerle ilgili yapılacak herhangi bir son dakika değişikliği şayet festival için Kültür ve Turizm Bakanlığından destek alınıyorsa etkinlik tarihinden en az bir hafta önce kültür müdürlüğüne bildirilmek zorundadır. Bildirim işlemi esnasında kaymakamlık ya da valilikten alınan ilgili değişikliğin yapılması “Olur/uygundur.” şeklindeki yazının ibraz edilmesi de gerekmektedir.

Bakanlık tarafından desteklenen festivallerde il/ilçe kültür müdürlüğü görevlileri, festival yetkililerine Bakanlık logosunun festival afişlerinde yer alması, bu afişlerin festival alanında nerelerde bulunması, festival isminin yazılı/basılı kaynaklarda Müdürlüğe bildirildiği gibi olması vb. konularda neler yapmaları gerektiği hakkında bilgiler vermektedir. Söylenilenlerin yetkililerce yapıлып yapılmadığının kontrolü amacıyla bir müdürlük görevlisi festivale katılmaktadır. Katılım genellikle festivalin yoğun olduğu gün gerçekleşmektedir. Söz konusu gün bilgisi, görevliye festival yetkilileri tarafından bildirilmektedir. Mezkûr zaman, genellikle açılış anı ya da protokol katılımının olduğu, yemek ikramının yapıldığı vb. gündür. Burada ilgili kültür müdürlüğü yetkilisinin denetim/inceleme amacıyla festivale ne zaman katılacağını belirleyici unsur genellikle katılımın yoğun olduğu gün/an/etkinliktir (Kaya 2014).

Saha çalışmaları esnasında gerek festival yetkilileri gerekse çeşitli illerdeki kültür ve turizm müdürlükleri görevlileriyle yapılan görüşmelerde festivallerin düzenlenmesi için kaymakamlık, valilik, emniyet gibi kamu kurum ve kuruluşlarından izin alınması gerektiği belirtilmiştir. Şayet Kültür ve Turizm Bakanlığında destek istenecekse festivalle ilgili bilgilerin Bakanlıkla paylaşıldığı aktarılmıştır. Bakanlıktan maddi destek talebinde bulunulmuyorsa, festival bilgilerinin Bakanlığa ya da Bakanlığa bağlı müdürlüklere bildirilme zorunluluğu bulunmadığı bildirilmiştir.

Festivallin birçok alanında olduğu gibi mekân hazırlama konusunda da ilk etapta birincil ihtiyaçlar şöyle ya da böyle dikkate alınırken bütüncül bir ihtiyaçlar ve yapılması gerekenler listesi hazırlanmaz. Eksikliklerin sorun teşkil edeceği gözden uzak tutularak “*Kervan yolda düzülür.*” mantığıyla hareket edildiğine rastlamak kuvvetle muhtemeldir.

Festival mekânlarında bulunan eşyalar arasında Türk bayrağı, Atatürk resmi/fotoğrafı, festival afişleri başta gelmektedir. Ayrıca festivale destek veren kurum/kuruluş/kişi bilgileri de afişlerle festival alanında yer bulmaktadır. Bunların festival öncesinde hazır edilerek ilgili yerlere muhakkak yerleştirilmesi gerektiği ilgili kaynak şahıslar tarafından beyan edilmektedir.

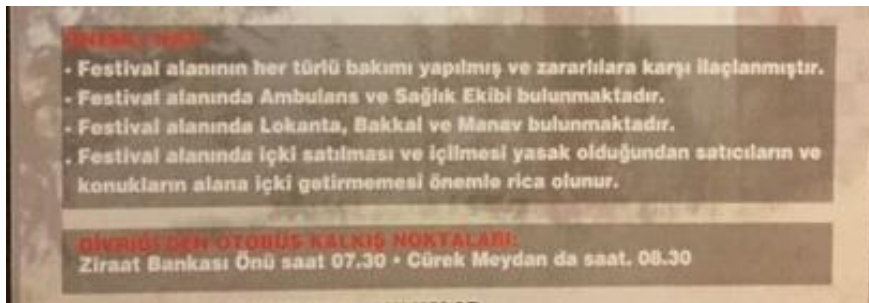
Mekânsal hazırlık açısından festivallerde temiz halka açık tuvaletlerin bulunmaması büyük problem oluşturmaktadır. Mekânı her bakımdan festivale hazır hale getirmek önem arz etmektedir. Yerleşim yerlerinden uzaktaki festivalde ihtiyaç için konteynır tuvaletler kullanılmaktadır. Mekânın temizliği, bakımı, görüntüsü, rahatlığı katılımcılar için oldukça önemlidir.

Festival canlı yayınlanacak ya da kamerayla kayıt altına alınacaksa hangi televizyon kanallarının bu vazifeyi üstleneceğine karar verilmesi de hazırlıklar aşamasında gerçekleştirilmektedir. 9-11 Ağustos 2013 tarihinde düzenlenen 19. Kabaoğuz Yayla Şenlikleri, 11 Ağustos 2013 akşamı Vatan TV’den canlı olarak yayınlanmıştır. Ancak bu yayın için gerekli mercilerle görüşmeler ve anlaşmalar festival tarihinden aylar önce yapılmıştır (Çetin 2013).

Türkiye’deki festivallerde çok sık görülmesi de dünyadaki festival örneklerinde halkın da festival hazırlıklarına dâhil olduğuna rastlanmaktadır. Örneğin

Kaynaklarda Hollanda'daki Portakal Festivalinde sokakların, evlerin festival temasıyla ilgili nesne, obje ve heykellerle süslediği, hemen her yerde festival izlerinin görülebildiği aktarılırken Türkiye'de çok az sayıda festivalde benzer süsleme ya da görüntülere şahit olunabilir. Mezkûr festivalin benzeri Türkiye'de Antalya Portakal Çiçeği karnavalıdır. Bu örnekten hareketle bir karşılaştırma yapıldığında dahi Türkiye'de bir festivalle ilgili hazırlıklara şehrin ve yöre halkının pek fazla dahil edilemediği anlaşılmaktadır.

Festival hazırlıkları yapılırken hemen her türlü ayrıntının düşünülmesi gerekmektedir. Zira ihmal edilen ya da önemsenmeyen bazı durumlar ciddi olumsuzların yaşanmasına yol açabilir. Örneğin Türkiye'de bazı kırsal bölgelerde yaz aylarında kenenin çok olması dolayısıyla kene ısırmasıyla bulaşan hastalıklar insanları korkutmaktadır. Söz konusu korku, kırsal alanlarda düzenlenecek festivallere katılımı da olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle kırsal kesimlerde düzenlenecek bazı festivaller için festival yetkilileri halkı festival alanının zararlı hayvan ve haşerelere karşı gerekli kontrol, bakım, ilaçlama gibi tedbirlerle güvence altına alındığını duyurmaktadır. Zira katılımın beklenenin altında olması festival komitesi için festivalin olumlu reklamının yapılması⁵¹, festivalin devamlılığının sağlanması, festival amaçlarına ulaşılması gibi bakımlardan zafiyet manası taşımaktadır.



20. Hüseyin Abdal ve Çamşılı Türküleri Festivali davetiyesinde katılımcılar, festival alanının kontrol edildiğine dair uyarılmaktadır.

⁵¹ Görüştiğimiz hemen her festival komite üyesi, görüşme esnasında sıklıkla organize ettikleri festivale gelen katılımcı sayısının çokluğu ile övünmüş, bunu festivalin başarısına yönelik bir gösterge şeklinde yorumlamıştır.

2.4.1.3. Eğlencenin halka duyurulması

Türk sosyo-kültürel yaşamında bir konu hakkında halkın haberdar edilmesi için geçmişte daha ziyade sözel araçlar/yöntemler/yolların kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Söz konusu kapsamda duyuru için genellikle tellal çıkarılmakta, okuyucu ya da ulak gönderilmekteydi. Kimi zaman bu duyurular meydan, pazar gibi kalabalık toplulukların bulunduğu ortamlarda kimi zaman da cami minarelerinden yapılmaktaydı. Tellallar genellikle genele, kalabalık kitlelere duyurular yaparken okuyucu ve ulaklar şahıslara yönelik, birebir haber ulaştırın, duyuru yapan kişiler olarak bilinmekteydi. Türkiye’de özellikle kırsal kesimlerde hala okuyucularla haber/bilgi ulaştırma/davet etme ya da cami hoparlörlerinden duyuru ve anonslar yapılması geçmişten günümüze fasilasız devam eden bir gelenektir. Söz konusu duyuru/ilan şekli köylerde festival ve şenliklerle ilgili bilgilerin halka aktarılması için de kullanılmaktadır. Günümüzde de küçük yerleşim yerlerinde, ilçe ve kasabalarda zikredilen yöntem belediye hoparlörlerinden gün içerisinde belirli aralıklarla yapılan anonslar şeklinde ortaya çıkmaktadır

Halkın herhangi bir konuda bilgilendirilmesi, haberdar edilmesi için kullanılan yukarıda bahsedilen yöntemler, festivallerin halka duyurulması için günümüzde de kullanılan vasıtalarındandır. Ancak bunların yanı sıra festival ve şenliklerin halka duyurulması için çok daha yaygın, etkili, farklı birçok araç kullanılmaktadır. Gazete, dergi, radyo, televizyon, internet bugün mezkûr araçlar içinde en sık tercih edilenlerdendir.

Festivaller için televizyon ve internet aynı anda çok uzak mesafelere, kitlelere, çok sayıda insana ulaşmak açısından önemli bir duyuru aracı olarak görülmektedir. Bu nedenle olsa gerek pek çok festival, öncesinde ya da esnasında televizyonda reklamlar, haber programları, röportajlar vb. aracılığıyla kendinden bahsettirmekte ve bu yolla da halk festivalin varlığından haberdar edilmektedir. Festivallerle ilgili haberlerin duyurulması ve güncellenmesi için kullanılan araçlardan birisi de internettir. İnternette, festivali düzenleyen dernek/vakıf/belediye gibi kurum/kuruluşların ya da sadece ilgili festival adına açılmış web sayfaları, facebook, twitter, instagram gibi sosyal medya hesapları hem etkili hem de her türlü bilginin yer almasına müsait birer duyuru aracıdır. Bu araçlar, aynı zamanda

bireylerin festivalle ilgili etkili/yetkili kişilerle iletişime geçmesini de sağlamaktadır. Bunların yanı sıra gazete, dergi, radyo vb. basın yayın organlarına festivalle ilgili reklam/ilan verilmektedir. Katılımcıların çoğu katıldıkları festivalle ilgili haberleri bu tarz kanallar aracılığıyla öğrendiklerini beyan etmektedir.

Festivallerin duyurulma araçlarından birisi de festival organizatörlerinin çıkardığı otobüs, minibüs, otomobil gibi duyuru araçlarıdır. Bu araçlar, sokak sokak dolaşarak festivalle ilgili duyuruları ses sistemleri aracılığıyla yapmaktadır.

Sözlü kültür ortamında kulaktan kulağa aktarım usulüyle de festivaller duyurulmaktadır. Bazı kaynak şahıslar katıldıkları festivallerle ilgili bilgiler eş, dost, arkadaş vb.'den duyduğunu, festivalden ya da festival etkinlikleri, festivale katılacak sanatçılar vb. hakkında onların söylemesiyle haberdar olduğunu ifade etmektedir.

Festivallerle ilgili duyurular için bilbord, otobüs durağı, bina dış cephesi, duvar, elektrik direği, vitrin, otobüslerin dış yüzü, iç camı gibi akla gelebilecek, halkın bakmasının muhtemel olduğu hemen her yere festival afişi, broşürü vb. asılmaktadır. Mezkûr ilanlarda genellikle festival adı, tarihi, yeri, etkinlikleri, festivale katılacak sanatçı, siyasetçi vb. hakkında bilgiler yer almaktadır.



Ankara'da bilbord ve banka ATM'sine asılmış festival ilanları.



Kalecik/Ankara'da ilçedeki futbol sahasına asılan festival afişlerinden birisi.



Ankara'da otobüs durağı ve metro binasına yerleştirilmiş ilanlar.



Birisi Ankara'da bir ticari işletme camına, diğeri Çanakkale'de bir elektrik dileğine asılmış festival afişleri.



Çanakkale’de birisi bir park duvarına diğeri belediye binasının içine asılmış festival afişleri.

Festivallerin halka duyurulması amacıyla festival hakkında farklı bilgiler içeren birçok afiş, broşür, kitapçık vb. hazırlanmaktadır. Yani aynı festivalle ilgili festivale katılacak sanatçılar, sanatçıların sahne alacakları günler; festivaldeki müzik dinletileri, dans gösterileri, festivali ve festivalin düzenleneceği tarihi vb. duyurmak için tek bir basılı malzeme kullanmak yerine farklı farklı temaları ya da hususları vurgulayan değişik ilanlarla halk festivalden haberdar edilmektedir.

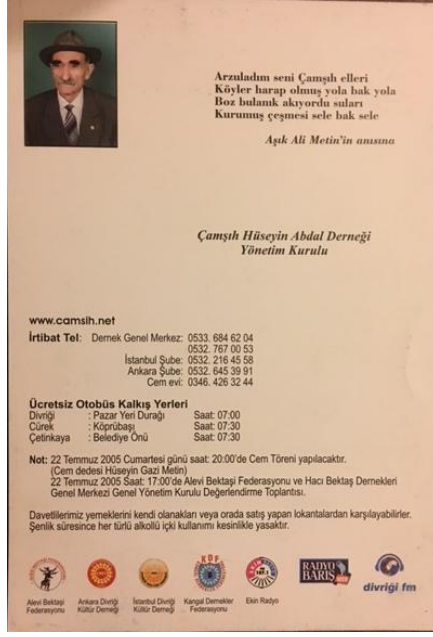


2. Soli Güneş Festivalini ve festival etkinliklerini duyurmak için hazırlanan farklı afişler.



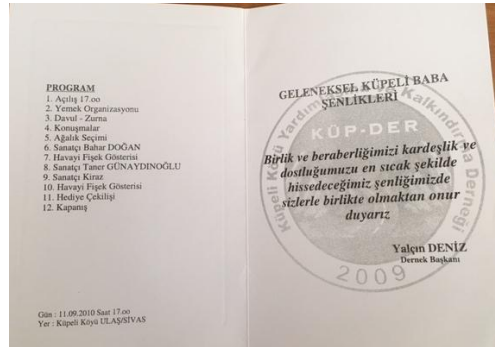
2. Soli Güneş Festivalini ve festival etkinliklerini duyurmak için hazırlanan farklı afişler.

Duyurularda ya da duyuru için hazırlanan afiş, broşür, davetiye, kitapçık gibi ilanlarda genellikle festivalin adı, festival tarihi, yeri, süresi, festivaldeki etkinlikler, bu etkinliklerin tarihleri -gün, saat, festivalin kaçınıcı günü olduğu bilgisi- ve yerleri, festivale katılacak sanatçı, siyasetçi gibi yerli ve yabancı konuklar, destek veren kurum/kuruluşlar, sponsorlar sıklıkla yer almaktadır. Şayet festival mekânı yerleşim yerlerine uzaksa ya da festival alanına toplu taşıma araçlarının uğramaması, az sayıda toplu taşıma aracının gitmesi, uygun saatlerde araç olmaması gibi nedenlerle ulaşım sıkıntıları yaşanabiliyorsa festival komitesi tarafından katımcılar için araç ayarlanabilmektedir. Böylesi uygulamalardan, festivallin halka duyurulması esnasında veya duyuru için kullanılan araçlarda muhakkak bahsedilmektedir. Yani komite tarafından ayarlanan festival alanlarına gidecek ve alandan dönecek araçlar varsa araçların gidiş-dönüş hareket saatleri ve yerleri festivalle ilgili gerek görsel, gerek işitsel gerekse görsel-işitsel duyurularla halka ilan edilmektedir.



12. Hüseyin abdal ve Divriği Çamşılı Halk Ozanları Festivali davetiyesinde Divriği merkezden festival alanına ve festival alanından Divriği merkeze gidiş-dönüş araç saatleriyle aracın kalkacağı yer belirtilmektedir.

Festival ister küçük ölçekli olsun isterse büyük hemen her festivalde festival bütçesine göre davetiye, afiş, program kitapçığı, broşür vb. bastırılmaktadır. Davetiyeler genellikle özel konuklar, katılımcılar ve protokol içindir.



2009 yılında düzenlenen Geleneksel Küpelî Baba Şenlikleri (Küpeli Köyü/Sivas) davetiyesinin ön ve iç yüzü.



2009 yılında düzenlenen Geleneksel Küpeli Baba Şenlikleri (Küpeli Köyü/Sivas) davetiyesinin arka yüzü.

Gönderilen davetiyelerde çoğunlukla festivalin ismi, o yılki başlangıç ve bitiş tarihi, mekân(lar)ı, festivale destek veren kurum/kuruluş ve kişilerin isim, amblem/logo vb. bilgileri yer almaktadır. Ayrıca festivalle ya da festivalin düzenlendiği yer/yöre ili ilgili çeşitli kültürel unsurlar da davetiye üzerinde yer almaktadır. Bazı davetiyelerde festivalde yapılacak etkinlikler, festivale katılacak sanatçılar ya da festival programı gibi festival içeriğiyle ilgili bilgiler de yer bulmaktadır.



2012 yılında düzenlenen Küpeli Köyü Kültür Festivali davetiyesinin ön ve arka yüzü.

Özellikle resmi kurum/kuruluşlarda görevli kişilere gönderilen festival davetiyeleri özel zarflarıyla birlikte gönderilmektedir. Festival öğeleri zarfta da kullanılmaktadır.



2. Soli Güneş Festivaline ait davetiye ve zarfı.

Eğitim kurumlarının düzenledikleri bahar şenliği gibi festivaller için hazırlanan davetiyeler daha resmi ve sade bir yapı arz etmektedir. Davetiyede ilgili eğitim kurumunun isimi, amblemi, renkleri, rektörü/müdürünün adı-soyadı, festival açılış tarihi, saati ve yeriyle “Üniversitemizin Şenliği açılış töreni ve etkinliklerini onurlandırmanızı dileri/m/z.” şeklinde resmi bir davet yazısı yer almaktadır.

Konu	Öğrenci İsmi	Kurum İsmi	Telefon Numarası	Katılımcı Sayısı
BAHAR				

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık, Kültür ve Spor Bülteni Başkanlığı

Sayı: B.30.2.Ü.Ü.0.79.02.00-309.01.850
Kısm: 2014 Öğrenci Bahar Şenliği

12/03/2014

CİMBIRLIYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversitemizde her yıl geleneksel olarak düzenlenen Öğrenci Bahar Şenlikleri, 19 Mayıs 2014 tarihinde "K.O.Y. Proje ve Spor" ve 20-21-22 Mayıs 2014 tarihlerinde "Öğrenci Bahar Şenlikleri" olmak üzere 19-23 Mayıs 2014 tarihleri arasında 5 gün süre ile düzenlenecektir.

Üniversitemizde öğrencilere yönelik yapılacak sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler sadece birikimlerini arttırmakta, dertmelerini sağlamakta, karşılıklı etkileşim yoluyla sosyal ilişkilerine güçlenmektedir.

Gençlerin üretimi, etkinlikleri etkileşim süreci içerisinde sergilenenleri fırsat yaratmak, ilgilenenleri ve kayıplarını sağlamak amacıyla, Üniversitemiz öğrencilerine duyurulur, katılmak isteyen kişi ya da grupları ekin gönderilen bavyara Formunun 04 Nisan 2014 tarihine kadar 0224 294 81 87 numaralı faks bildirimini göndermelidir.

Bilgi için ve Öğrenci Bahar Şenliğinde sizleri de aramızda görmekten mutluluk duyacağımız bildirir, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Kamil DİLEK
Rektör

EX
Katılım Formu (1 Sayfa)

DAĞITIM
Üniversite Rektörlüklerine

13 Mar 2014

Uludağ Üniversitesi tarafından üniversitelerinde düzenlenen 2014 yılı Bahar Şenliklerine davetiye niteliğinde Türkiye genelindeki üniversitelere gönderilen resmi yazı.

Uluslararası nitelikteki festivallerde festival program kitapçığı, afiş, broşür gibi yayınlarda Türkçenin yanı sıra en az bir yabancı dilde daha festivalle ilgili bilgiler yer almaktadır. Çeviriler için yaygın olarak kullanılan yabancı dil İngilizcedir. Bununla birlikte festivale davet edilmiş ve katılacak ülkelerin dillerinde de kitapçıklar basılmaktadır.

12. Uluslararası Alanya Turizm ve Sanat Şenliğinde olduğu gibi bazı festivallerde festivale katılan sanatçıların öz geçmişini içeren, onlar hakkında çeşitli bilgiler veren kitapçıklar da dağıtılmaktadır. Kısacası festival hakkındaki hemen her türlü bilgi festivalle ilgili her unsurda kullanılmaktadır. Bunların halka duyurulması için de sözlü, yazılı, elektronik kültür ortamlarındaki her türlü araçtan istifade edilmektedir.

2.4.2. Kurallar

Kural, herhangi bir konuda *düzenin oluşturulması ve sürdürülmesi ya da belirli bir amaca ulaşmak için davranışların yasaklanması veya sınırlandırılması* (Özdemir 2005: 120) manasına gelmektedir. Özdemir (2005: 123)'in ifade ettiği gibi festivallerde kurallar, etkinliğin *kuruluşu ve işleyişiyle ilgilidir*. Her ne kadar eğlence ortamlarının genelinde olduğu gibi festivallerde de günlük hayatta karşılaşılan, uyulması gerekli pek çok kural esnetilse de festivalin sağlık ve sorunsuz işleyebilmesi birtakım kuralların mevcudiyetiyle bu kurallara uyulmasına bağlıdır. Zira *“Kuralsızlığın da bir kural olduğu.”* vecizesi, yaşamın kurallarla devam ettiği/etmesi gerektiği gerçeğini ortaya koyan çarpıcı bir örnektir.

Özdemir (2005: 120-123), kültürel yaşamdaki kuralları yazılı ve sözlü kurallar şeklinde iki grupta toplamaktadır. Buna göre toplumsal yaşamda, bir kültürel bellekte var olan ve uyulup uyulmadığı toplum tarafından denetlen, bir de resmi makamlarca belirlenip yasa ve kanunlar çerçevesinde yazıyla kayıt altına alınarak yine kolluk/emniyet güçleri gibi resmi ve görevli makamlarca denetlenen kurallar bulunmaktadır. Birinci grup kurallara uymamanın cezası kınama, toplumdaki dışlanma vb. şeklinde; ikinci gruptakilerinki ise yasa ve kanunlar dâhilinde hapis, para cezası vb. biçiminde uygulanmaktadır.

Türkiye’deki festivaller, etkinliklerin izinli, devlet kurumlarının bilgisi ve kısmi denetimi dâhilinde düzenlenmesi nedeniyle resmi bir yapı arz etmektedir. Bu nedenle festivallerin başlangıcından bitişine kadar kanun, yasa ve yönetmelikler çerçevesinde hazırlanmış bir dizi yazılı kuralın dikkate alınarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak festivalleri şekillendiren bu kuralların yanı sıra toplumsal belleğe işlemiş uyulması beklenen geleneksel kurallar da mevcuttur.

Festivalin yapısı ve ölçeğine bağlı olarak festival kuralları kesin ya da esnek çizgilerle belirtilmektedir. Büyük ölçekli, markalaşmış çoğu festivalde kurallar, şayet varsa, festivale katılım için gerekli olan yaş sınırından giriş şekli ve ücretine, festivalde tüketilebilecek yiyecek içecekten giyilecek giysilere kadar hemen her konuyu kapsayacak niteliktedir. Daha az tanınırlıktaki küçük ölçekli festivallerde ise kurallar silsilesi de azalmaktadır. Bu durumda festivale katılımın çokluğuyla katılımcıların güvenlik, rahatlık/memnuniyet, eşit muamele görme gibi ihtiyaçlarını karşılama güçlüğü arasındaki doğru orantının da etkisi vardır. Festivalle ilgili söz konusu kurallar bilet, davetiye gibi festivale katılımı sağlayan araçlarda yer almaktadır.

Bazı kurallar, her festival için uy(ul)ma zorunluluğu taşırken bazıları ise sadece ilgili festival için belirlenmiştir. Bu tür kurallarla genellikle belirli tür festivallerde ve benzerlerinde karşılaşılmaktadır. Örneğin Fanta Gençlik Festivali için belirleyen kurallar, festival alanına giriş biletinin arka kısmında yazmaktadır. Buna göre; “*Festival alanına kesici, delici, ezici ya da başka bir şekilde yaralayıcı alet ya da silah sokulması, ses ya da görüntü kaydedici getirilmesi yasaktır. Festival katılımcıları, festival alanına dışarıdan yiyecek, alkollü ya da alkolsüz içecek getiremezler. Bu hususa riayet etmeyen katılımcılar festival alanına alınmazlar. Festival görevlilerinin yasak olduğu belirtilen alet, cihaz ya da yiyecekleri teslim alıp muhafaza etmek gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Bunların festival alanı dışında tutulmasından katılımcılar sorumludur.*”⁵² Bu tür kurallar içerisindeki bazı maddeler, birçok festival için uyulması gerekli genel-geçer niteliktedir. Zira söz konusu kurallardan *Festival alanına kesici, delici, ezici ya da başka bir şekilde yaralayıcı alet ya da silah sokulması*, festival katılımcılarının can ve mal güvenliğini

⁵² Zikredilen kurallar, 2014 yılında Ankara’da düzenlenen Fanta Gençlik Festivaline giriş biletinden alınmıştır.

temine; *Festival katılımcıları, festival alanına alkollü ya da alkolsüz içecek getiremezler* kuralı ise alkolün aşırı tüketimi sonucunda bireyin kontrolünü kaybedilmesiyle doğabilecek tatsızlıkları engellemeye yöneliktir.

Ancak aynı festivaldeki “*Festival boyunca çekilen görüntü ve kullanım hakkı Coca-Cola Meşrubat Pazarlama Danışmanlık Sanayi ve Ticaret AŞ’ye ve Coca-Cola Satış Dağıtım AŞ’ye aittir. Festival katılımcıları, görüntü alınması ve /veya kullanılması ile ilgili olarak Coca-Cola Meşrubat Pazarlama Danışmanlık Sanayi ve Ticaret AŞ’den ve Coca-Cola Satış Dağıtım AŞ’den maddi, manevi herhangi bir talepleri olmayacağını peşinen kabul ve beyan ederler.*” şeklinde ifade edilen kurallar, ilgili festival komitesince belirlenmiş ve yasal korumaya alınmış kurallardır. Bütün bu kurallar, hem festivalin kuruluş ve işleyiş sınırlarını çizmek hem festivalde etkili ve yetkili kişilerin maddi ve manevi emekleriyle haklarını güvence altına almak hem de katılımcıların maddi ve manevi güvenliklerini temin etmek vb. amacıyla konulmaktadır. Kurallara uyulması da zikredilen hususların korunması açısından gerekli görülmektedir. Söz konusu festivalin alana giriş biletinde yer alan şu ifadeler de mezkur düşünceyi destekler niteliktedir:

“Bu davetiye Fanta Gençlik Festivali kapsamında 03 Ağustos-14 Eylül 2014 tarihleri arasında İzmir, Bursa, İzmir, Denizli, Antalya, Konya, Mersin, Adana, Kayseri, İskenderun, Gaziantep, Şanlıurfa, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Van, Erzurum, Trabzon, Samsun, Ankara, Eskişehir illerinde yapılacak FANTA Gençlik Festivali için geçerlidir. Kazandığımız bu davetiye ile davetiye üzerinde yazan kodun başındaki iki rakam hangi ilin trafik plaka kodu ise ancak o il sınırlarındaki festival aktivitesine katılabilir. Festival dâhilindeki konserlerde yerler numaralı değildir. Konserlerin tarihleri yazılı ve görsel basında duyurulacaktır. Festival yönetimi gerekli görülmesi durumunda festival yapılacak illeri, tarihleri ve festival içeriğini değiştirme veya iptal etme hakkını saklı tutar. Davetiye sahipleri, izleyecekleri konserden önce, konser esnasında veya konserlerden sonra festival nedeni ile veya festival mahallinde uğrayabilecekleri tüm zararlardan dolayı, festival yönetimine karşı tüm tazminat taleplerinden şimdiden feragat etmişlerdir. Bu davetiye tek kişiliktir ve hiçbir şekilde para ile satılamaz.”

Gerek festival programı gerekse festivale katılım şartları hakkında kısacası festivale ilgili her türlü bilgi için katılımcıların başvurabilecekleri çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklarda ilgili festivale yönelik kurallar da yer almaktadır. Örneğin Fanta Gençlik Festivali hakkında bilgi almak için Facebook’ta *FantaGenclikFestivali* ya da Twitter’da *FantaGF* adlı adresler ziyaret

edilebilmektedir. Festival hakkında hemen her bilgi, duyuru, haber vb. festivalin resmi Twitter, Facebook gibi sosyal medya hesapları ya da sitelerinde yer almaktadır.

Spor dallarını öne çıkaran festivallerle festivallerdeki yarış ve müsabaka niteliği arz eden etkinlikler için festivalin ve etkinliğin doğası gereği bir dizi kurala ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kurallar genellikle, spor dalına, yarış ve müsabakanın içeriğine göre değişebilmekle beraber genel olarak yaş, kilo, boy gibi hususlara bağlı katılım şartları; başlangıç ve bitiş ya da kuruluş ve işleyiş kuralları; yapılması/sergilenmesi ve yapılmaması/sergilenmemesi gereken davranışlar; giyilmesi ve/veya kullanılması gerekli kıyafetler/aksesuarlar vb. ile ilgilidir. Örneğin 2014 yılındaki Dragon Festivalinin yarış kuralları şu şekilde belirtilmiştir⁵³:

KURAL1: TAKIMLAR

K1.1. Takımlar minimum 12, maksimum 16 kürekçi ve bir davulcudan oluşur.

K1.2. Her takım için 5 yedek yarışmacı hakkı tanınmıştır.

K1.3. Takımların tek tip t-shirt veya forma giymeleri zorunludur. Üst ve alt giyimde bütünlük aranmaz.

K1.4. Start çizgisine giden, su üzerindeki her teknede minimum 4 kadın bulunması zorunludur.

K1.5. Dümenciler, organizasyon tarafından kura ile atanacaktır. Kendi dümencisiyle yarışmak isteyen takımların organizasyon komitesinin onayını almaları gerekmektedir.

K1.6. Takım isim listesinde adı geçmeyen kişiler, yarışlarda yer alamaz.

KURAL2: TAKIM KAPTANLARI

K2.1. Her takım, listesinde takım kaptanını belirtmek zorundadır.

K2.2. Organizasyonun takımlar ile olan tüm iletişimi, kaptanlar aracılığıyla yapılacaktır.

K2.3. Takımlar, yapacakları itirazları takım kaptanları vasıtasıyla yazılı olarak ilgili yarışın bitiminden sonraki 30 dk. içinde yapmak zorundadırlar.

K2.4. Tüm itirazlar itiraz formu doldurularak ve 150 TL itiraz ücreti ödenerek yapılabilecektir. İtiraz haklı bulunduğu anda bu ücret iade edilecek, haksız bulunduğu anda ise Türk Küreğini Güçlendirme Derneğine bağış olarak kabul edilecektir.

⁵³ Söz konusu kurallar, 2014 yılında İstanbul'da düzenlenen Dragon Festivali programından alınmıştır.

K2.5. Kaptanlar, yapılan bilgilendirmeleri kendi takımlarına iletmekte yükümlüdür.

KURAL3: DAVULCUKAR

K3.1. Takımların davulcuları olmadan start alanına girmelerine izin verilmeyecektir.

K3.2. Davulcular, kendi davul tokmakları ile yarışabilir.

KURAL4: EKİPMANLAR

K4.1. Tüm tekneler ve tekne ekipmanları (davul, dümen, davul tokmağı, can yeleği ve kürek) organizasyon tarafından sağlanmaktadır.

K4.2. Takımlar isterse kendi kürekleri ve kendi can yelekleri ile yarışabilir.

K4.3. Start alanına giderken olabilecek teknik sorunların (kürek kırılması, oturak kırılması vs.) start hakemlerine bildirilmesi durumunda start saatine kadar sorun giderilir. Start saatine kadar sorun çözülemezse, sorun yaşayan ekip yedek tekne ile start alır.

K4.4. Start verildikten sonra yaşanan teknik problemler yarış sonucunu değiştirmez.

KURAL5: START ALANI

K5.1. Takımların start zamanından 3 dk. önce hazırlıklarını tamamlamış bir şekilde binecek şekilde çıkış iskelesinde hazır bulunmaları gerekmektedir.

K5.2. Çıkış komutu hakem botundan işitsel olarak start silahıyla; görsel olarak start bayrağı yöntemiyle verilecektir.

K5.3. Davulcuların kule hakeminin bayrağını takip etmeleri ve ekibini yönlendirmeleri gerekmektedir.

K5.4. Start sıralama sırasında herhangi bir sıkıntı fark eden takımın davulcusu/takım kaptanı ilgili start hakemine bildirir.

K5.5. Sıkıntı giderildikten sonra "Hazır!" ve "Çık!" komutu verilir.

K5.6. "Hazır!" ve "Çık!" komutundan sonra gelen hiçbir itiraz kabul edilmeyecektir.

KURAL6: YARIŞMA MEKÂNİĞİ

K6.1. Takımlar ilk gün 2, ikinci gün derecesine göre 1 ya da daha fazla yarış yapacaktır.

K6.2. Yarış, 10 kulvarlı 200 m. uzunluğunda "Albano System" parkurda yapılacaktır.

K6.3. İlk gün sonunda her takımın 2 yarış derecesi toplamları alınır ve takımlar sıralanarak kategoriler belirlenir.

K6.4. İkinci gün Sport, Fun Sport, Fun ve Fun Fun kategorileri final yarışları yapılacaktır. İkinci gün sonunda kategorilerin kazanan ilk 3 takımı kupa ve madalya alacaktır. Sport kategorisi birinci takımı İstanbul Eylül Dragon Festivali 2014'ün şampiyonu olacaktır.

KURAL7: BİNİŞ-ÇIKIŞ İSKELELERİ

K7.1. Her ekip parkur (tekne) numarasını duyuru panosundan takip ederek yarış saatinden 15. dk. önce çıkış iskelesini bulmalı ve yarış hazırlıklarına başlamalıdır.

K7.2. Yarışını tamamlayan ekipler tekneden ayrılırken can yeleklerini ve küreklerini iskeledeki görevlilere teslim etmek zorundadır.

K7.3. Takımlar tekneye bindikleri andan itibaren dümencinin yönlendirme ile ilgili komutlarına uymak zorundadırlar.

KURAL8: KÖTÜ HAVA KOŞULLARI VE DİĞER MÜCBİR SEBEPLER

K8.1. Yarış mesafesi, parkur sayıları ve yarışma mekânı; hava şartları ve diğer mücbir sebeplere bağlı olarak organizasyon komitesi tarafından değiştirilebilir.

Festivallerde bildirilen her türlü şartın katılımcılar tarafından bilindiğinin ve kabul edildiğinin delili olarak genellikle festivale katılmak gösterilmektedir. Zira davetiye/bilet arkasındaki “*Davetiye'nin kullanılması, tüm şartların kabulü anlamındadır.*” şeklinde yer alan ibarelerin, yasal olarak festival şartlarından katılımcıların haberdar edildiği manasını taşıdığı düşünülmektedir.

Festivallerde festival komitesince belirlenen yazılı kurallara uymayanlar, yetkililerce tespit edildikten sonra güvenlik güçlerine durum bildirilmektedir. Kurallara uymayan, asayişi ve düzeni bozduğu tespit edilen kişiler, yetkililerce festival alanından uzaklaştırılarak, etkinlikten dışlanarak, bilet/davetiye vb. ile elde ettikleri haklar ellerinden alınarak, diskalifiye edilerek, sonraki festivallere, etkinliklere katılmasına izin verilmeyerek, yasalar çerçevesinde para, hapis cezası uygulanarak vb. şekillerde cezalandırılmaktadır.

Festivallerde yazılı kuralların yanı sıra sözel bellekte yaşayan kurallar da bulunmaktadır. Örneğin hemen her konuda alana ilk gelen kişiler önceliğe sahiptir. Yani bir konseri en önden dinlemek istiyorsanız ve bunun için yasal olarak size öncelik tanıyan bilet, davetiye vb. sahibi değilseniz alana erken gelip ön sıralarda

beklemeniz gerekmektedir. Aksi takdirde topluluğun kınama, yuhalama, sözlü sataşma vb. davranışlarıyla karşılaşmanız olasıdır. Mezkûr durum, halk arasında otobüslerden esinlenilerek söylenen “*Önce gelen oturur!*” şeklinde bir vecizle zihinlere yerleştirilmiştir. Türkiye’deki çoğu festivalde festivale katılım için kıyafet zorunluluğu, kısıtlaması olmamasına rağmen kaynak şahısların belirttiğine göre çoğu insan, toplumun onaylamayacağını düşündüğü kıyafetle festivale katılmamaktadır.

Toplum onayı almak bir halk grubuna üye olmak isteyen ya da üye hemen herkes için duyulan bir ihtiyaçtır. Söz konusu durum festivallerde de kendisini göstermektedir. Kaynak şahıslardan bazıları, katıldıkları festivalde dans ederken zaman zaman kendilerini kısıtladıklarını ifade etmişlerdir. Zira festival sonrasında dans esnasında sergiledikleri başkalarına tuhaf ya da komik gelen davranış(lar) nedeniyle eleştirilmekten, kınanmaktan çekindiklerini beyan etmişlerdir. Festivaller, genel itibariyle her ne kadar özgürlükçü ve hoşgörülü ortamlar olarak bilinseler de sergilenen bazı davranışlar, festival esnasında ya da festival sonrasında bu hoşgörü ve özgürlükten nasibini alamayabilmektedir.

2.4.3. Katılımcılar

Festival ve şenliklerin büyük çoğunluğu katılımcılar konusunda herhangi bir sınırlamada/nitelemede bulunmaz. Türkiye’deki festivallerde de benzer bir durum söz konusudur. Ancak bazı festivallerde *gençlik festivali*, *kadın festivali* gibi yaş, meslek, sağlık/engel durumu, cinsiyet vb. ile ilgili bir hedef katılımcı kitle belirlenir. Söz konusu sınırlamanın/nitelemenin yapılmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu belirlemenin yapılmasındaki önemli gerekçelerin birisi festival etkinliklerinin hazırlanmasında söz konusu kitlelerin müzik, resim, dans, giyim-kuşam gibi konulardaki zevk ve beğenilerini dikkat almak ve öncelemektir. Bir diğer gerekçe belirli kesimlerin/kitlelerin varlığına, yaşadıkları sorunlara, sıkıntılara dikkat çekmek, onlarla ilgili kamuoyunda bazı duyarlılık oluşmasına katkıda bulunmak gibi duygu ve düşüncelerdir. Lakin festivaller, ister odak katılımcı kitlesi belirtilmiş isterse belirtilmemiş olsun toplumun yediden yetmişe hemen her yaş, cinsiyet, ırk, dil, din, eğitim kademesi, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel kesiminden vb. insanın katılımına açık bir yapıya sahiptir. Festivalleri insanlar için çekici kılan özelliklerden

birisi de onların bu herkesin katılımına müsait bu yapılarıdır. Ayrıca festivallerin özgürlükçü ve hoşgörülü atmosferleri, beraberinde böylesi bir yapının ortaya çıkmasını da sağlamaktadır.

Türkiye'deki festivallerde katılımcı sayısını tam olarak tespit etmek oldukça zordur. Bilet satışı, festival alanına turnike vb. ile kontrollü giriş, alanda yer alan koltuk, sandalye gibi nesnelerin kullanımı vb. yöntemlerle sayı belirlemeyi mümkün kılan durumlar çok az sayıda festival için geçerlidir. Festivallerin çoğu açık havada ve sınırları tam belirlenmemiş mekânlarda gerçekleştirildiğinden katılımcı sayıları genelde tahmini rakamlarla verilmektedir. Ancak özellikle medyada festivaller, *100/300... bin, 1 milyon katılımcı* gibi ifadelerle festivale bir gün ya da festival süresince gelen toplam katılımcı sayısı ile sıklıkla haberleştirilmektedir (2012a; 2014a; 2014b; 2014c; 2014ç; 2014f; 2014g).

Gençlerle ilgili festivallerde düzenlenen etkinlikler hem nitelik hem de nicelik açısından diğer festival türlerine göre farklılık göstermektedir. Gençlerin enerjisinin yüksek olması, farklılıklara daha açık ve kolay adapte olabilmesi, bilimsel, teknolojik vb. gelişmeleri daha kısa sürede ve yakından takip edebilmesi gibi özellikleri, onların odakta olduğu ya da katılımcı kitlesi ağırlıkla gençlerden oluşan festivallerde etkinliklerin çeşitleri ve içeriklerini farklılaştırabilmektedir. Satranç, tavla turnuvaları, DJ eşliğinde katılımlı danslar, lazer şovlar, sis, gök tarayıcısı gibi zekâ ve enerjiye dönük aktiviteler gençlerin yoğun ilgi gösterdiği ve hedef katılımcı kitlesini gençlerin oluşturduğu üniversite şenliklerinde birer eğlence aracı olarak sıkça kullanılmaktadır. Sandalye kapma, yumurta taşıma, yoğurt yeme, ip atlama, çuval yarışı, en çok karpuz yeme, oklava etrafında dönerek koşma gibi yarışmalar üniversite şenliklerinde de yer almaktadır. Balon patlatma, halat çekme, langirt, uzuneşek gibi takım oyunları da daha çok gençlerin katılımının yoğun olduğu festivallerde karşımıza çıkmaktadır. Masa tenisi, voleybol (kadın-erkek ayrı/karma), basketbol (kadın-erkek ayrı/karma), futbol (kadın-erkek ayrı/karma), bilek güreşi müsabakaları, müzik eşliğinde “açık hava partisi”, gibi aktiviteler de yine yoğunlukla gençlere yönelik ya da gençlerin yoğun katılım gösterdiği festivallerde karşılaşılan etkinliklerdendir. Söz konusu etkinliklerin sadece gençler için olmadığı zaman zaman *gençler ve kendini her daim genç hissedener* şeklinde bir ifadeyle belirtilmekte ve konuya meraklı/ilgili herkesin etkinlikte yer alabileceği anlatılmaya

çalışılmaktadır. *Kendini her daim genç hissedener* ifadesi bile etkinlikler hazırlanırken/seçilirken gençlerin taşıdığı niteliklerin dikkate alındığı manasını taşımaktadır.

Hangi türden ve ölçekten olursa olsun Türkiye'deki festivallerin çoğunda katılımcılar büyük oranda yerli halk ve yerli turistler olmak üzere ülke vatandaşlarından oluşmaktadır. Türkiye'deki festivallerde yabancı turistlerin katılım oranı yok denecek kadar azdır (Yıldırım 2010: 116). Festivallere katılanların büyük çoğunluğunu ya yerli halk ya da yerli turistler oluşturmaktadır. Yabancı katılımcıların varlığı pek çok festivalde görülmezken uluslararası festivallerde dahi yabancı katılımcılar çoğunlukla halk dansları ekibi üyeleri gibi görevli olarak festivale katılanlarla sınırlı kalmaktadır. Yabancı katılımcıların en çok sanat dallarını öne çıkaran festivallere sanatçı, davetli gibi sıfatlarla ya da söz konusu sanatçıların yabancı hayranları olarak geldiği görülmektedir. Bazen de gezi amacıyla yöreye gelen yabancı turistler festivale katılmaktadır. Ancak bunların sayısı da oldukça azdır. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Çamşılıh Yöresi Türküleri ve Hüseyin Abdal Şenliğinde iki tane yabancı kadın turist gezerken festivali görmüş ve festivale katılmış ancak oldukça kısa bir süre festivalde kalmıştır. Bahsedilen türde yabancı katılımcıları festivallerin bilinçli ve istekli katılımcıları olarak görmek mümkün değildir.

Özellikle kırsalda ya da yaylada düzenlenen festivallere katılanların büyük çoğunluğu yerli halktan oluşmaktadır. Bunda kırsal kesimlerde konaklama için mekân bulmanın zorluğu, festival alanına ulaşımın çok az sayıda araçla ve belirli saatlerde gerçekleştirilebilmesi, içeriğinin ilgi çekici olmayışı, festivallerin benzerlerinin çokluğu, küçük ölçekli, yalın etkinlikler olması gibi nedenlerin payı büyüktür. Zikredilen gerekçeler dolayısıyla bazı festivallerde katılımın sadece festivalin düzenlendiği il, ilçe hatta festivalin düzenlendiği köy ve yakın köy halklarıyla sınırlı kaldığı görülmektedir.

Türkiye'deki festivallerde katılımı yaş nedeniyle engelleyen bir durumla genellikle karşılaşmamaktadır. Yaş faktörü festivallerde genel itibarıyla bir kısıtlama unsuru olmamakla birlikte özellikle bazı etkinliklere ya da festivallerin belirli bölümlerine/etkinliklerine ya da belirli saatlerdeki kısımlarına çocukların

katılımını zorlaştırmaktadır. Örneğin alkol, uyuşturucu madde kullanımı, tehlikeli sportif faaliyetlerin çocuklar için yasak olması, geç saatlerdeki etkinliklere çocukların dayanamaması gibi durumlar, mezkur nitelikleri haiz festivallere 9/15/18 yaş altı vb. gruptaki kişilerin katılımını engellemektedir.

Türkiye'deki festival ve şenlikler eril bir yapı sunmaktadır. Özellikle kadınların her türlü festival ve şenliğe rahatlıkla katılmadığını söylemek mümkündür. Festivallere kadınlar, gerek aktif gerekse pasif katılımcı olarak erkeklere oranla daha az sayıdadır. Erkekler için herhangi bir festivale aktif ya da pasif katılımcı olma konusunda resmi veya gayri resmi bir sınırlama yokken kadınlar birçok bakımdan resmi olmayan kısıtlamalarla karşılaşmaktadır. Örneğin spor dallarını öne çıkaran çoğu festival kadınların yarışmacı olarak festivale katılımını zorlaştırmaktadır. Zira güreş, cirit, at yarışları, futbol gibi spor dalları, Türk toplumunda akıllara doğrudan erkekleri getirmektedir. Söz konusu sporlarda kadınlara yönelik ya da kadınlar arasında yapılan müsabakalar mevcut değildir. 2. Geleneksel Sorgun Motosiklet Festivali ve Moto-cross Yarışmalarında onlarca yarışmacı arasında sadece iki kadın yarışmacı bulunmaktaydı. Zira Türkiye'de motosiklet ya da motor denilince akla kadınlardan ziyade erkekler gelmekte; toplum genelinde bu tarz konularla ilgilenmek, sporları yapmak erkeklere özgü bir davranış olarak görülmektedir. Türk halkının zihninde var olan benzer konularla ilgili festivallerde de aktif katılımcıların kadınlardan ziyade erkeklerden hatta kimi zaman sadece erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Aktif katılımcıların ağırlıklı erkeklerin oluştuğu festivallerde az sayıdaki pasif kadın katılımcının/izleyicinin büyük bir kısmı ya festivalde aktif görev alan, yarışan erkeklerin yakınlarıdır ya da konuya ilgi duyan kadınlardır. Zira toplum, motosiklete binen, futbol oynayan kadınları kültürel belleğindeki kurallar/genel kabuller nedeniyle hoş karşılanmamakta, kimi zaman kınayıp toplum dışına itebilmektedir.

Kadın, bazı festivallerde bir eğlence aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallerde düzenlenen fuarlar, tanıtım, dikkat çekme gibi amaçlarla kadın mankenleri sıklıkla kullanılmaktadır. Kadınların bu tür festivallerde gelen konukları eğlendirmek ve ürünleri tanıtmak için kullanılan bir meta şeklinde görüldüğü düşünülmektedir. Zira söz konusu kadınlar daha ziyade giysileri, aksesuarları, davranışları vb. ile *dişiliklerini* vurgulayarak görev almaktadır.

Bu durum, erkek egemen ortamlardaki kadına bakış açısını gösteren dikkat çekici örneklerdendir.

Toplumun genel kabulleri/yargıları, yaşanan ortamın güvenliği gibi bazı gerekçeler de festivallere kadın katılımını olumsuz etkileyen faktörler arasındadır. Örneğin Türkiye'nin bazı yerlerinde gece geç saatlerde sokakların kadınlar, özellikle yanında bir erkek bulunmayan ya da tek başına olan kadınlar için daha az güvenli olması, taciz, hırsızlık gibi olaylara maruz kalma riski vb. bazı festivallere ya da festivallerin bazı saatlerdeki etkinliklerine/bölümlerine kadınların tek başına katılımını zorlaştırmaktadır. Benzer durum hiçbir festivalde erkekler için geçerli değildir. Zikredilen gerekçeler, her ne kadar festivallerin katılımcı sınırlamasından/belirlemesinden kaynaklanmasa da festivale katılımı etkileyen unsurlar arasındadır.

Türkiye'deki festivallere yerel/bölgesel katılımcıların yanı sıra en fazla katılım festivalin düzenlendiği il/ilçe/köy doğumlu/kökenli olup çeşitli nedenlerle başka yere göç etmiş insanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Örneğin Sivas'taki yerel festival/şenlik katılımcılarının çoğu İstanbul'dan gelmektedir. Zira Sivas dışarıya çok göç veren illerden birisidir ve en fazla göç verdiği şehirlerin başında da İstanbul gelmektedir. İstanbul'da yaşayan çok sayıda Sivaslı festival ve şenlik zamanlarını memleketlerine gelmek için bir bahane olarak gördükleri gibi festival komiteleri de katılımcı sayısının fazla olmasını sağlamak adına gurbetçilerin memleketlerini ziyarete geldikleri zaman dilimleriyle festival ve şenlik tarihlerini çakıştırabilmektedir.

Türkiye'deki festivallerin çoğunda katılımcılar *pasif* katılımcı formunda festivale iştirak etmektedir. Yani festival katılımcılarının çoğu, festivale sadece seyirci olarak gelmektedir. Ancak festival esnasında dans etme, oyun oynama vb. vesilesiyle pasif konumdan aktif konuma geçiş de çok kolay gerçekleşebilmektedir. Katılımcı gözlemci olarak bulunulan festivallerde yapılan gözlemler neticesinde festival içerisinde aktif olan katılımcıların hem festivalden daha fazla zevk aldığı hem de festivalin tekrarına katılma konusunda daha fazla istek duyduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla Türkiye'deki festivallerin katılımcılarını aktive etmeyi önceleyen

etkinliklere çokça yer vermesi müdavim katılımcıların oluşması bakımından önem arz etmektedir.

Türkiye'deki festivallerin çoğunda katılımcılar, festivali benimseme konusunda oldukça tepkisiz kalmaktadır. Söz konusu durumda festival komiteleri, organizatörler vb. etkili ve yetkili kişilerin de payı bulunmaktadır. Zira çoğu festival yöre halkı organizasyona dâhil edilmeden düzenlenmektedir. Oysa katılımcılar, festivalle ilgili fikirlerinin alınmasından bile memnuiyet duymaktadır. Örneğin bazı festivallerde çekim yapan kanal görevlisi festival/şenlik sonunda katılımcılara ve etkinliği düzenleyenlere mikrofon uzatmakta, onların festival hakkındaki duygu ve düşüncelerini almaktadır. Genel olarak bu konuşmalarda festival komitesi üyeleri tarafından festivale katılımın artması, yapılan ufak tefek hataların tekrarlanmaması ve bir sonraki yıl etkinliğin yinelenmesi temennileriyle gelenlere teşekkür ve organizasyonun başarısı dile getirilmektedir. Katılımcılar ise çoğunlukla festivalden aldıkları keyiften, festivalle ilgili önerilerinden bahsetmek ve emeği geçenlere teşekkür edip kanal aracılığıyla tanıdıklarına selam göndermektedir. Böylesi uygulamaların düşük düzeyde de olsa, festivale katılanları festivali benimseme, sahiplenme vb. açılardan motive ettiği röportaj esnasındaki ifade, jest ve mimiklerle sonrasındaki durumla ilgili memnuniyet içerikli konuşmalardan anlaşılmaktadır. Zira kaynak şahıslar içerisinde, kendilerine mikrofon uzatılmasını düşüncelerine/fikirlerine önem verildiği şeklinde yorumladıklarına dair beyanlarda bulunanlar mevcuttur.

Festivallere isteyen herkes katılabildiği gibi özel olarak davet edilmiş katılımcılar da bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla festival komitesi tarafından belirlenen bürokratlar, siyasiler, dernek/vakıf/belediye vb. kurum kuruluşların başkan, başkan yardımcısı gibi yöneticileri, iş, sanat, spor, medya, yazın vb. dünyasından tanınmış simalar gibi kişilerdir. Söz konusu özel davetler, halkın günlük hayatta kolay kolay bir araya gelemeyeceği insanlarla buluşma, konuşma tanışma fırsatı yakalamasını; kişi/kurum/kuruluş/ülke vb. temsilcileri aracılığıyla karşılıklı yakınlaşmaların, iş birliğinin tesisi, pekiştirilmesi; davetlilerin onore edilmesi; davetlilerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri platformların oluşturulması gibi amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Örneğin Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivaline, tanınmış ve sevilen bir çok sima katılmıştır. Bu kişiler

içerisinde Harley Davidson Motosiklet Kulübü üyeleri, manken olarak Tuğba Özay, Gizem Özdilli, Deniz Öney, Yeliz Öney, Güneş Özyiğit, Güneş Savran, Selda Tunalı, Semra Çalışkan, ÇASOD üyesi sinema sanatçıları yer almaktadır. Söz konusu kişiler festivallerde genellikle festival kortejine ve çeşitli etkinliklere katılmaktadır. Dolayısıyla festival kortejleri halkın sözü edilen ünlü simalarla buluşması, konuşması en azından onları canlı olarak görmesi açısından bir fırsat doğurmaktadır.

Festival komitesinde/organizasyonunda görevli kaynak şahıslarla yapılan görüşmelerin çoğunda festivallere davet edilecek sanatçıların belirlenmesinde halkın istek ve beğenilerinin dikkate alındığı beyan edilmiştir. Söz konusu beyan, festivalin amacına ulaşması ile katılımcı sayısının çokluğu arasındaki paralellik düşünüldüğünde daha anlamlı olmaktadır. Zira halkın festivale katılımını arttırmanın yollarından birisi de sevdiği sanatçılara sahne aldırmasıdır. Örneğin Ekşioğlu Vakfı yöneticileri, 15. Ovıt Yayla Şenliklerinde Tarkan'ın sahne aldığını ve Tarkan konserine 25 bin katılımcının iştirak ettiğini ifade etmişlerdir. Kaynak şahısların verdiği bilgilere göre söz konusu katılım o güne kadar gerçekleşen en yüksek sayıya ulaşmıştır. Kaynaklarda 11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivalinin, festivale davetli Yıldız Tilbe, Petek Dinçöz, Ahmet Şafak, Muazzez Ersoy, Sevcan Orhan, Mustafa Yıldızdoğan, Alişan, Hüseyin Kâğıt, Oğuz Yılmaz, Hande Yener, Demet Akalın, Azerin, Vatan Şaşmaz (sunucu) gibi isimler vesilesiyle bir milyon katılımcıyı ağırladığı bildirilmektedir (2014a, 2014b, 2014; 2014ç).

Yukarıda zikredilen kapsamda 11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivaline gerek Etimesgut'ta yaşayan gerekse Etimesgut dışındakileri temsil edecek birçok dernek ve konsolosluk temsilcisi festivale davet edilmiştir. Zikredilen festivale katılan dernek ve konsolosluklar şunlardır: Erzurum Dernekleri Federasyonu, Gümüşhaneliler Dernekleri Federasyonu, TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı), Ankara Etimesgutlular Derneği, KKTC Kıbrıs Türk Kültürü Derneği Genel Merkezi, Konyalılar Derneği, Ankara Trabzonlular Kültür ve Dayanışma Derneği, Kazakistan Büyükelçiliği, Gaziantep'liler Yardımlaşma ve Gaziantep Kültür Tanıtım Derneği, Etimesgut Çankırlılar Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma, Yaren ve Kültür Derneği, Kırım Tatarları Kültür ve Dayanışma Derneği, Başkentteki Sivashlılar Kültür ve Dayanışma Derneği (BASİDER), Kırşehirli

Dernekler Federasyonu, Türkmenistan Büyükelçiliği, Etimesgut'ta Oturan Çorumlular Kültür ve Dayanışma Derneği, Samsun İli ve Çevresi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Irak Türkleri-Türkmeneli Vakfı Kültür Merkezi Başkanlığı, Kars, Ardahan, Iğdır Kültür ve Dayanışma Derneği, Kahramanmaraş ve İlçeleri Kültür Derneği, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği, Yozgatlılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, BİSAV (Balkan Göçmenleri İktisadi Araştırma ve Sosyal Yardım Derneği), Niğde İli İlçeleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Kırıkkale İli ve İlçeleri Kültür ve Dayanışma Derneği, Kırgızistan Büyükelçiliği, Azerbaycan Büyükelçiliği. Bu dernek ve konsolosluk yetkilileri/görevlileri, festival vesilesiyle kendi kültürlerini katılımcılara tanıtmaya fırsatı yakaladıkları gibi farklı kültürler ve halklar arasında kardeşlik, yakınlık, birlik vb. duygularının tesisinde ve pekiştirilmesinde de etkili olmaktadır.

Festivallere sadece yerli ya da ulusal katılımcılar davet edilmemekte, kimi zaman farklı ülkelerin/şehirlerin milletvekili, belediye başkanı gibi yöneticiler de çağrılmaktadır. Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivaline Karadeniz Ereğlisi ile *kardeş kent* ilan edilen Yunanistan'ın Hydra kentinin Belediye Başkanı Kostas Anastapoulos başkanlığındaki Yunanistan heyeti, Karadeniz Ereğli Belediyesinin *şeref misafirleri* olarak katılmış ve festival sürecince Karadeniz Ereğli'de bulunmuşlardır. Bu tarz uygulamalar, yöre ve yöre kültürünün tanıtımına, halklar arasında yakınlaşmaya ve turizme önemli katkılar sunma potansiyeline sahiptir.

Türkiye'deki festivallere çoğunlukla gençlerle yetişkinlerin ilgi gösterdiğini katılımcı gözlemci olarak bulunduğumuz festivallerden hareketle söylemek mümkündür. Ancak Türkiye'de konuyla ilgili yapılmış çalışmalara rastlanmamış olması bu hususta net ve hüküm bildiren değerlendirmeler yapılmasını engellemektedir. Ortaya konulan az sayıdaki veri ve mevcut verilerin bilimsel niteliğinden duyulan şüphe de konu hakkındaki değerlendirme ve genellemelerin önünü kesmektedir.

Türkiye'de her ne kadar festivaller, özünde katılımcı kısıtlamasına yer vermese de festivallere katılacak insanlar için festivalin odak konusu, festival etkinlikleri ve ağırlıklı katılımcı kitlesi gibi hususlar, gidilecek festivalin

belirlenmesinde pay sahibi olmaktadır. Zira insanlar, festivale katılmadan ya da festivalin hangi bölümüne/etkinliğine katılacaklarına karar vermeden önce zikredilen festival niteliklerinin yaşam tarzları, zevkleri, kişilikleri, inançları, gelenek ve görenekleri gibi birtakım değerlere uygunluğunu irdelemektedir. Ancak festival ortamları katılımcıların irdeledikleri hususlar tek tek dikkate alınarak şekillendirilmedikleri gibi festival atmosferlerinde bu tarz hususlar çok fazla da önem arz etmemektedir. Festivalden keyif almak ve eğlenmek isteyen herkes için festivallerin kapısı ardına kadar açılmaktadır demek yanlış olmasa gerektir.

2.4.4. Başlangıç Kalıbı

Dünya genelinde tanınmış pek çok festivalde abartılı, renkli kostümlerin kullanıldığı geçit törenleriyle festivallerin başlatıldığı görülmektedir. Türkiye’de ise dünyadakilerle benzer geçit törenlerine sahne olan festival sayısı yok denecek kadar azdır. Özellikle kent merkezlerinde düzenlenen festivallerde karşılaşılan geçit törenleri, dünyadaki benzerlerine göre son derece sade izlenimi uyandırmaktadır. Küçük ölçekli olan ya da kırsalda düzenlenen festivallerde ise açılış genellikle açış konuşmaları, müzik ve yöresel danslar eşliğinde gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’deki hemen her festivalin açılış programında şehitler için saygı duruşu ve İstiklal Marşının okunması yer almaktadır. Bu uygulamanın akabinde festival komitesi üyeleriyle protokollün açış konuşmaları yapılmaktadır. Festivallerdeki bu programlar genellikle *resmi açılış programı* şeklinde adlandırılmaktadır. Bazı festivallerde ise mezkûr uygulama Atatürk anıtına çelenk koyma, saygı duruşu, İstiklal Marşı, açış konuşmaları, folklor gösterileri, mehter gösterisi, kortej yürüyüşü şeklinde bazen de sıralamada kortej yürüyüşünün öne alınmasıyla takip edilen bir programla yapılmaktadır. Örneğin 34. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalinde önce açış konuşmalarını içeren program sonra kortej yürüyüşü yapılmışken 11. Uluslararası Anadolu günleri Festivalinde önce kent meydanında festival komitesi üyeleri, görevlileri, davetliler ve halk toplanmış sonra da kortej yürüyüşüyle festival alanına gelinmiş sonra açış konuşmalarını içeren programa geçilmiştir. Kortej yürüyüşleri çoğunlukla şehrin/yörenin bilinen merkezi bir yerinde toplanılarak buradan festival alanına doğru yaya olarak hareket edilmesiyle

gerçekleştirilir. Kortejin geçiş güzergâhındaki yollar trafiğe kapatılırken gerekli güvenlik önlemleri de kolluk güçleri tarafından alınmaktadır.

Kortej yürüyüşleri ile kırsalda düzenlenen festivallerin dışında hemen her festivalde karşılaşılmaktadır. Film festivalleri de festivallerin çoğunda olduğu gibi kortejle başlar. Hatta pek çok sinema oyuncusu aktör ve aktrisle şarkıcının katıldığı zikredilen festivallerdeki kortej yürüyüşlerine halkın da teveccühü üst düzeyde olmaktadır. İbrahim Altay (2016: 70), kortejin Cumhuriyet’le birlikte Türk kültür hayatına girdiğini ve resmi bayramlarda karşılaşılan geçit törenlerinden esinlenerek oluşturulduğunu belirtmektedir. Kaynakların aktardığına göre Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki kortejlere mehter takımı, bando, itfaiye teşkilatı, güreşçiler, öğrenciler ve meslek topluluklarının temsilcileri katılmaktadır (Altay 2016: 70). Söz konusu kortej yapısı bugün de büyük oranda devam etmektedir. Özellikle film festivallerinin kortejlerine yerli ve yabancı sanatçılar/oyuncuların katılımı yoğun olmaktadır. Örneğin Uluslararası Antalya Film Festivali kortejinde üstü açık klasik arabalara binen film yıldızları sokaklarda dolaşarak halkı selamlamaktadır. Bu tarz etkinliklerin sanatçılarla halkın yüz yüze görüşmesi, halkın sanatçıları canlı olarak görebilmesi açısından işlevsel bir özelliği bulunmaktadır. Ancak her geçen gün iletişimin, ulaşımın, bilgi edinmenin kolaylaştığı günümüz teknoloji çağında festivallerdeki *halkla sanatçıların yakınlaştığı* bu tarz ortamlar eski anlam ve önemini kaybetmeye başlamıştır.

Kortej yürüyüşleri festivalin başladığının tüm halka görsel anlamda duyurulması, gösterilmesi gibi bir işlev üstlenmekle birlikte festival içeriğiyle ilgili bir fragman olarak da düşünülebilir. Zira korteje, festivalde aktif görev alacak bazı görevliler, müzik, dans/halk oyunları ekipleri, gösteri ve şovlarıyla festivalde yer alacak davetliler, sanatçılar da katılmaktadır. Bu vesileyle hem halkın festival içeriğiyle ilgili ipuçları edinmesi hem de merak duygularının uyandırılması/kamçılanması sağlanmaktadır.



2014 yılında düzenlenen Ankara Uluslararası Kalecik Karesi Festivalindeki kortej yürüyüşünden.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivalindeki kortej yürüyüşünden.



34. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalindeki kortej yürüyüşünden.

Türkiye’deki bazı festivallerde kortej yürüyüşleri özel adlarla anılmaktadır. Bu durumlarla anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivallerde benzeri örneklerin varlığıyla daha fazla karşılaşılmaktadır. Açılış aşamasında karşımıza çıkan kortej yürüyüşünün yerini, günle ilgili bir yürüyüş almaktadır. Kısaca kortej yürüyüşü, anılan gün ve olayla ilgili bir tema şeklinde ve anılan günün ya da olayın adıyla gerçekleştirilmektedir. Örneğin Osman Gazi’yi Anma ve Bursa’nın Fethi Şenlikleri, açılış konuşmalarının akabinde gerçekleştirilen *fetih yürüyüşü*yle başlatılmaktadır.

Festivallerin özellikle açılış aşamasında statüko kendisini yoğun bir biçimde hissettirmektedir. Açılış aşaması festivallerin en resmi ve ciddi evrelerinin başında gelmektedir. Bu nedenle festivallerin açılış kısmı statükonun en net ya da sık görüldüğü bölümlerindedir.

Bazı şenliklerde, açılış duayla başlamakta akabinde selamlama konuşmalarına geçilmektedir. Söz konusu durumla festivali düzenleyenlerin ya da festivalin düzenlendiği yerde yaşayan halkın mütedeyyin oluşu arasında asal bir ilişki mevcuttur. Festival açılışlarında Kur’an-ı Kerim okunması ve dua edilmesi uygulamalarına dini muhafazakârlığı ile bilinen yerlerdeki festivallerde daha çok rastlanmaktadır. Bahsedilen durum özellikle köklü bir geçmişi bulunmayan, 20 ve/veya 21. yüzyılda ortaya çıkmış olan festivallerle daha çok ilgilidir. Zira Kırkpınar Güreşleri Festivali, Mesir Macunu Festivali gibi festivallerde dua, geleneksel bir uygulama olarak yaşatılmaktadır. Festivallerde edilen dualarda çoğunlukla ülke, millet, devlet ve ümmet adına iyi dilekler, huzur, kardeşlik, birlik, beraberlik temenlileri, şehitlere ve gazilere minnet duyguları, milletin ve devletin bekası dile getirilmektedir.

Bazı festivallerde *resmi açılış*la birlikte *gayr-i resmi açılış* da bulunmaktadır. Bununla kastedilen festivalin belirlenen ilk gününde olağan, kanun ve yasalarda resmi nitelikli uygulamaların yani, açılış programlarında yer alması gereken saygı duruşu, İstiklal Marşı okunması, protokol konuşmaları gibi etkinliklerin yerine yazılı kurallarda yeri olmayan daha gayr-ı resmi nitelikte faaliyetlerin yapılmasıdır. Örneğin 22. Kaman Ceviz, Kültür ve Sanat Festivalinin ilk gününde Kamanlılarca *cevizin babası* olarak görülen Lokman Avşar’ın kabrinin ziyareti, ceviz bahçeleri

gezisi, ceviz konulu panel ve konserler yer aldığı için festivalin ikinci gün programına *resmi açılış* ibaresi konulmuştur.

Türkiye'deki bazı festivallerde resmi açılış programı öncesinde ya da sonrasında verilen kokteyllere rastlanmaktadır. Kokteyl, özellikle sanat dallarıyla ilgili festivallerde festival açılışının ilanı niteliğindedir. Film festivallerinde sıklıkla karşılaşılan açılış etkinliklerinden birisidir kokteyller. Özellikle akşam saatlerinde festival konuklarını bir araya getiren yemekler ve kokteylleri çoğu festivalde sadece özel davetlilerin katıldığı açılış programları olarak da görmek mümkündür. Ayrıca ilk gün etkinlikleri arasında farklı festival türlerinde de karşımıza kokteyller çıkmaktadır.

Festivallerde açılış anı, festivalin resmi olarak başladığı an olmakla birlikte bazı festivallerde açılış etkinlikleri *açılış konseri*, *açılış kokteyli*, *açılış gösterileri* gibi adlarla ve etkinliklerle ilk gün boyunca sürmektedir. Bu programlara kortej yürüyüşü ekibi, protokol katılımcıları vb. iştirak ederek kimi zaman sahneden halkı selamlama konuşmaları yapılmakta ve selamlama duruşları sergilenmektedir. Kısaca halk, el sallama gibi sevgi ve muhabbet gösterisi olduğu düşünülen hareketlerle selamlanmaktadır.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivalinin açılış gösterileri ve konserinden görüntüler.
Protokol ve festivalin kortej yürüyüşüne katılan konukların halkı selamlaması.

Festivallerin açılış anında bazı ufak tefek eksikliklerin tamamlanmaya çalışıldığını görmek de mümkündür. Örneğin insanların gölgede oturması, rüzgârdan korunması gibi nedenlerle festival/şenlik alanına çadırların kurulması gerekmektedir. Bu çalışmaların açılış programları gerçekleştirilirken yapıldığı vakidir.

Festival/şenlik alanına Türk bayrağı asılması zorunludur. Çoğu festivalde festival öncesinde bayrak alana asılmaktadır. Ancak unutulduğu ya da yanlış yere asıldığı fark edildiğinde bu eksiklik açılış anında giderilmektedir.

2.4.5. Sohbet

Bir eğlencenin halk eğlencesi olarak nitelenebilmesi için paylaşılan bir geleneğin mevcudiyetine muhtaç olduğu bilinen bir gerçektir. Paylaşma eylemi ise kişiyi bireysellikten çıkararak bir halk grubunun üyesi haline getirmektedir. Festivaller, insanların hem bireysel hem de toplu olarak katılımına müsait bir yapı arz etmektedir. Ancak festivaller, insanların birey olarak değil toplu halde eğlenerek daha fazla haz aldığı bir atmosfere sahiptir. Gerek katılımcı gözlemci olarak bulunulan festivallerde gerekse festivallere katılanlara yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler, çoğu kişinin arkadaşları, dostları, ailesi, akrabaları, komşuları yahut tanıdıklarından en az bir kişiyle festivale gittiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle festivaller, insanların sevdikleriyle bir araya gelmesini sağlayan eğlence araçlarından birisidir.

Festivaller, festivale katılım ister bireysel isterse toplu olarak gerçekleşsin yeni insanlarla tanışmak için çeşitli fırsatlar sunar. Zira paylaşılan ortamda ortak zevkler etrafında insanları bir araya getiren oyundan müziğe, yemekten dansa birçok unsuru festival içinde bulmak mümkündür. Bu ortamlar, kimi zaman planlanmış kimi zamansa planlanmamış yani organize ya da spontane/doğaçlama gelişen sohbetler ve söyleşiler için de kullanılmaktadır.

Festivale katılanlar, oyunlar esnasında, yemek yerken, müzik dinlerken, dans ederken hem tanıdığı hem de hiç tanımadığı insanlarla sohbet edip gülüp şakalaşmaktadır. Özellikle aynı masa etrafında yenen toplu yemeklerin festival katılımcılarının sohbet etmesi için en uygun ortamı sağlayan vesilelerden olduğu bilinen bir gerçektir. Zira kalabalık sofralarda insanlar bir yandan yan yana yemek yerken diğer yandan da birbirleriyle sohbet edecek çeşitli konular bulmaktadır.

Festivallerde programlı sohbetler genellikle *sohbet/söyleşi* adı altında bir festival etkinliği olarak yer almaktadır. Festivalin türü ve odağı/teması, mezkûr sohbet ve söyleşilerin konusunu da belirlemektedir. Bu tür sohbet ve söyleşiler için

ilgili konularda görüşlerine, önerilerine değer verilen, halkın saydığı ve sevdiği sanatçı, sporcu, devlet adamı, siyasetçi, gazeteci, yönetici, sivil toplum gönüllüsü/çalışanı, iş adamı, yazar, şair gibi kimlikleriyle bilinen kişiler festivale davet edilmektedir. Örneğin dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran bir festivalde sohbet konusu genellikle din/inanç odaklı, spor dallarını öne çıkaran bir festivalde ise sporla ilgili olmaktadır. 2014 yılında Çorum'da düzenlenen Ramazan eğlencelerinin 14. gününde Yusuf Özkan Özburun *sohbet programı* yer alırken; Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde, karikatürist Muhittin Köroğlu'yla festival süresince Üçgen Kafe'de gerçekleştirilen söyleşiler düzenlenmiştir. 51. Uluslararası Troia Festivalindeki söyleşilere gazeteci, sanatçı, araştırmacı-yazar, siyasetçi, akademisyen vb. kimlikleriyle tanınan konuklar katılmışlar ve gerek festival teması gerek gündemle ilgili olaylar gerekse meslekleriyle ilgili çeşitli konularda konuşmuşlardır. Bu tarz sohbet programlarında davetliler kendi görüşlerini dile getirdikten sonra katılımcılardan soru ve görüş almaktadır. Bunların kongre, panel, sempozyum vb. toplantılardan farkları arasında bilimsel içeriklerinin zikredilen toplantılardan daha zayıf olması, daha gayr-i resmi bir havada yapılmaları, kişisel görüşlerin daha rahat dile getirilebileceği bir atmosfere sahip olmaları ve katılımcılarla daha fazla etkileşim halinde bulunmaları sayılabilir.

Festivallerde halk sevdiği sanatçı, siyasetçi, iş adamı, sporcu, yazar gibi kişilerle buluşma ve konuşma fırsatı da yakalamaktadır. Örneğin kitap fuarları, yazarlarla halkın bir araya gelip kısa da olsa sohbet etme şansı buldukları anlardandır. Festival esnasında yapılan çekimlerde halka uzatılan mikrofonlar, söyleşiler de halkın çeşitli konulardaki görüşlerini dile getirdiği platformlardandır. Bu tarz vesilelerle halk, aklındaki soruları, merak ettiklerini, söylemek istediklerini yani sesini, bazen gerekli mercilere bazen hiç tanımadığı kendi gibi insanlara bazen de yetkili/etkili makamlara duyurma şansı elde etmektedir. Festivaller, söz konusu durumların yaşanması için uygun birçok vesile sunmaktadır. Kısaca festivallerde insanlar, kimi zaman belirli konulardaki düşüncelerini açıklamak kimi zaman kamuoyu yoklaması mesabesinde farklı kişilerin görüşlerini almak kimi zaman fikir alış-verişinde bulunmak kimi zamansa sadece konuşup rahatlamak için siyasetten sanata pek çok konu hakkında sohbet etmektedir.

2.4.6. Yiyecek ve İçecekler

İnsanın karnını doyumak/beslenmek, enerji toplamak, psikolojik açıdan rahatlamak, tatmin olmak, mutlu hisset(tir)mek gibi nedenlerle ağız yoluyla bedenine/midesine gönderdiği katı veya sıvı her türlü gıdaya/nesneye katı ya da sıvı oluşuna göre yiyecek ve içecek denildiği bilinen bir gerçektir. İnsanların yiyecek-içecek tercihleri sağlık durumu, iklim koşulları, coğrafi şartlar, gelenek-görenekleri, inancı, damak tadı/zevkleri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu gibi etkenlere bağlı olarak oluşmakta ve şekillenmektedir. Bu yiyecek-içeceklerle bunların hazırlanma, sunulma, yeme/tüketme şekillerinin tamamı yemek kültürü dediğimiz olguyu ortaya çıkarmaktadır.

Dünya genelindeki eğlencelerin çoğunda olduğu gibi Türk eğlence kültüründeki vazgeçilmez unsurlar arasında yiyecek ve içecekler ilk sıralarda yer almaktadır. Eski Türklerden günümüze bu durumun değişmediği görülmektedir. Kaynaklarda yer alan bilgilerden şölen ve törenlerde verilen ziyafetlerin özel bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dede Korkut hikâyelerinde karşılaşılan ve uzunca anlatılan sahneler arasında ziyafetler dikkat çekmektedir. Osmanlı şenliklerinde ziyafet sofralarının hazırlanması ve sunumuna büyük önem verildiği bilinmektedir. Kaynakların verdiği bilgilere göre ziyafetlerde tüketilen yiyecekler arasında hayvan eti ilk sırada gelmektedir. Ekmek, poğaç, börek; pilav; kebab, çorba, öküz, koyun gibi büyükbaş ve kaz, ördek, tavuk gibi küçükbaş hayvanların, balık gibi av hayvanlarının çevirmeleriyle kızartmaları; güllaç, helva, muhallebi, baklava; şerbet, şarap, üzüm suyu, boza, kahve gibi yiyecek ve içeceklerin Osmanlı şenliklerinde ziyafet sofralarını süslediğinden bahsedilmektedir (Arslan 1999: 190-212).

Türk kültüründe yöre tanıtımı denildiğinde akıllara mutlaka yöresel yemekler ve mutfak kültürü de gelmektedir. Zengin bir mutfak kültürüne sahip olan Türk halkı, kiraz yaprağından lahana yaprağına pek çok yapraktan sarma, karpuzdan portakala birçok meyveden reçel vb. yaparak elindeki hemen her türlü yiyecek malzemesini değerlendirmenin bir yolunu bularak çok köklü ve zengin bir yemek kültürü oluşturmuştur. Bu zenginliklerin yaşatılması ve tanıtılması adına da festivaller birer fırsat olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir.

Araştırmalara göre Türk mutfağında yaygın tüketilen ürünlerin başında et ve hamur işleri gelmektedir (Özdemir 2005: 184). Söz konusu durumun tezahürü Türkiye'deki festival ve şenliklerde de görülmektedir. Günümüzdeki festival ve şenliklerde ikram edilen yiyecekler arasında döner, etli bulgur/pirinç pilavı, kavurma, balık kızartma gibi etli yemeklerin; sütlaç, helva, baklava gibi tatlıların; ayran, şerbet, kola gibi içeceklerin; ekmek, simit, yoğurt, börek gibi yiyeceklerin çokça tercih edildiği görülmektedir. Zikredilen yemek tercihleri hem ikramlarda hem de satın alınan yiyecek-içeceklerde ilk sıralarda yer almaktadır.

Türk mutfağında özel günlerde hazırlanan ve tüketilen yiyecek-içeceklerin gündelik yaşamdakilerden farklı olduğu, ayrı bir özenle hazırlanıp sunuldukları kaynaklarda bildirilmektedir (Özdemir 2005: 184). Benzer bir durum festivaller için de geçerlidir. Festivallerde ikram edilen yahut satılan yiyecek içeceklerin sıradan zamanlardakinden farklı olduğu inancı hâkimdir. Pek çok katılımcı, orada sunulan hemen her türlü yiyecek içecek için bölgenin en meşhur, en lezzetli ya da nitelikli ürünü olduğu şeklinde bir düşünceye sahiptir. Festivallerde yenilen yemek(ler), günlük hayatta bilinen ve tüketilen bir yiyecek olmasına rağmen festival anında farklı bir anlam taşımaktadır. Bu nedenle olsa gerek festivale katılan kaynak şahıslar içerisinde festivalde ikram edilen yemekleri yiyen hemen herkes *o güne kadarki yediği en lezzetli -kavurma/sütlaç/pilav vb.- yediğini* ifade etmiştir. Yemeyenler de katıldıkları bir sonraki festivalde ikram edilen yiyecekleri muhakkak tatmak istediklerini belirtmişlerdir.

Türkiye'deki festivallerde tüketilen ya da ikram edilen yiyecek-içecek seçimini belirleyen/etkileyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Söz konusu unsurlar arasında inanç, yöre/bölge mutfağı, yörede/bölgede üretilen tarımsal ve hayvansal ürünler, halkın tercihleri/zevkleri vb. yer almaktadır. Örneğin Aleviler tarafından düzenlenen ya da Alevilerin yoğunlukta olduğu bölgelerde düzenlenen festivallerde lokma dağıtımı yapılmaktadır. Zira lokma, Alevi vatandaşlar tarafından özellikle cemlerde tüketilen bir yiyecektir. Tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivallerde de ilgili yörede yetişen ve festivalin odağında yer alan yiyecek-içecekler festivalde en fazla tüketilen ya da ikram olarak sunulan yemeklerdir. Kalecik Karası Festivalinde ikram için yörenin meşhur tarımsal ürünü üzümün tercih edilmesi örnek olarak verilebilir.

Türkiye’deki festivallerde festival komiteleri tarafından hazırlatılan ve davetlilere ya da katılımcılara ücretsiz ikram edilen yiyecek-içecekler arasında yöresel ürünler, kavurma, pirinç/bulgur pilavı, ayran, ekmek, su vb. yiyecek-içecekler genellikle kullan-at tabak, çatal, kaşık, şişe ya da bardaklarla tabildot olarak ikram edilmektedir. Bu yiyecekler bazen kurulan masalarda bazense yerde yenilip içilmektedir. Kısaca festivallerin çoğunda insanlar istedikleri her an ve her yerde istedikleri yemekleri istedikleri şekilde yeme özgürlüğüne sahiptirler.



Sorgun 2. Geleneksel Motor Festivali ve Motocross Yarışlarında katılımcılara ikram edilen kavurma, pilav, üzüm, ekmek, su ve ayran.

Türkiye’deki festivallerde festival her nerede düzenlenirse düzenlensin hem Türk mutfağı denildiğinde ilk akla gelen ve en sevilen yemekler arasında zikredilen kebab, döner, kavurma gibi yiyecekleri hem de yöresel yemekleri bulmak/tatmak mümkündür. Festivale katılan hemşeri dernekleri, mutlaka kendi yörelerinin mutfağına ait yöresel yiyecek-içecekleri de festivale taşımaktadır. Söz konusu durum, yöresel ürünleri yerinde tatma şansı olmayanlar için bir şans olarak görülmektedir. Bahsedilen durum, Giresun fıncığından Kars peynirine, Gümüşhane kömesinden Adana şalgamına farklı yörelerin tarımsal ve hayvansal ürünlerinin hem alınması hem de tadılması fırsatının ilgili yöreden kilometrelerce uzakta ve bir çok yöresel ürünün tek bir yerde yani bir festival içerisinde elde edilmesini sağlamaktadır. Öyle ki *Almanya Döneri* dahi bir festival içerisinde karşınıza çıkabilir. Döner gibi anavatanı Türkiye olup gurbetçiler vasıtasıyla Almanya’ya taşınmış bir yiyeceğin sanki Türkiye’ye ilk kez getirilmiş ya da Türkiye’dekilerden çok farklı bir ürünmüş gibi sunulması oldukça manidardır. Bu durumun gerekçeleri

arasında satış stratejisi olarak nitelenebilecek bir düşüncesin/gayretin olduğu aşikârdır. Zira *tereciye tere satmak* deyiminin ekonomide karşılığının iyi/farklı bir reklam/slogan ve sunumla mümkün olduğu bilinen bir gerçektir.



2014 yılında düzenlenen Kalecik Karası Festivalinde kurulan *Almaya Döneri* standı.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivalinde kurulan Türkiye'deki farklı yörelere ait standlar ve bu yörelere özgü standlarda yer alan yöresel ürünlerden.

Türkiye'deki festivallerde kurulan pazarlarda ya da satış standlarında en sık satılan ürünler içerisinde yöresel ve geleneksel yiyecek-içecekler başta gelmektedir. Hemen her festivalde gerek festivalin düzenlendiği yöreye/bölgeye ait gerekse yöre/bölge dışından yiyecek-içecekler satılmak için tezgâhları süslemektedir.



2014 yılında düzenlenen Kalecik Karası Festivalinde satılan yiyecek-içecekler.

Yiyecek ve içeceklerle ilgili her gün yeni bir olumsuz bilginin duyulduğu, 21. yüzyıl tıp dünyasında yetiştirilmesinden hazırlanmasına paketlenmesinden tüketilmesine hemen her aşamasının tartışma konusu edinildiği yiyecek-içecekler konusunda insanlar büyük tereddütler ve arayışlar içerisindedir. En doğal yiyecek ürünlerinin bile sağlığa zararlı bir hale getirilebildiği günümüz dünyasında insanların tek çıkar yolu kendi ürününü kendisinin yetiştirmesi görünmektedir. Ancak özellikle kırsal dışında yaşayan insanlar için bu durum imkânsıza yakın bir görüntü arz etmektedir. Bu nedenle doğal yollarla ve usullerle yetiştirilmiş/üretilmiş manasına gelen organik ya da organik olduğu söylenen ürünlere gösterilen ilgi her geçen gün artmaktadır. Festival ortamlarının, insanların hem kendi yörelerinin hem de farklı yörelerin organik ürünlerine ulaşması için birer fırsat olarak kullanıldığı da görülmektedir.

Zengin Türk mutfağının zaman zaman dünya rekoru kırmak isteyenler tarafından kullanıldığı da görülmektedir. Dünya rekoru kırmak amacıyla *en uzun lahmacun/pide/pişmaniye/kebab vb.*, *en büyük/ağır sucuk/tatlı vb.* hazırlanmaktadır. Söz konusu girişimler için özellikle festivallerin tercih edildiği görülmektedir. Özellikle tarımsal/hayvansal ürün/gıda içerikli yemeklerle ilgili rekor denemesi için tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivaller rekor denemelerinin yapıldığı ortamların başında gelmektedir. Örneğin İzmit'te düzenlenen Pişmaniye Festivalinde hazırlanan 1040 m. uzunluğundaki pişmaniye ile *dünyanın en uzun pişmaniyesi*

unvanıyla Guinness Rekorlar Kitabına girilmiştir⁵⁴. Zikredilen durum sadece tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivallerle sınırlı değildir. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Ovit Yayla Şenliklerinde bir seferde en fazla sütlaç pişirilerek Guinness Rekorlar Kitabına geçmek için başvuruda bulunulmuştur. Festival için üç ton sütlaç pişirilerek dünya rekoru denemesi yapılmıştır. Aslında rekor sütlaçla değil de kavurma ile yapılmak istenmiş ancak bu başvuru Guinness yetkilileri tarafından kavurma için çok sayıda hayvanın kesilmesi gerektiği gerekçe gösterilerek kabul edilmemiştir. Kavurma ile rekorlar kitabına girilmek istenmesinin sebebi hemen her sene festivalde katılımcılara kavurma ikram edilmesi yani kavurmanın bir anlamda festivalle özdeşleştirilmesidir (Ekşi 2014). Ancak festivalde katılımcılara ikram için kavurmanın tercih edilmesi, yukarıda da değinildiği gibi Türk mutfak kültüründe kavurmanın sahip olduğu değerle ve yerle doğrudan alakalıdır.



17. Ovit Yayla Şenliklerinde pişirilecek sütlaç için hazırlanan kazan. Kazan alana vinçle yetirilmiştir.

Tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili festivallerde festivalin odağındaki yiyecek-içeceklerin yöre adına tescil edilmesi festival hedefleri arasındadır. Örneğin Kamanlılar, kendi cevizlerinin bir marka olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle Kaman'da düzenlenen 21. Kaman Ceviz, Kültür ve Sanat Festivalinde (Kırşehir) Kaman cevizi, *Kaman-1 cevizi* adıyla tescil ettirilmiştir. Türkiye'deki festivallerde tarımsal ve hayvansal ürünlerle yemeklere yönelik en iyi/güzel olanın seçilmesi

⁵⁴ Konuyla ilgili daha fazla bilgi için bkz.: <https://onedio.com/haber/guines-rekorlar-kitabina-giren-turkler-451231> (12 Haziran 2015).

amacıyla düzenlenen yarış ve yarışmaların da söz konusu kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Böylece hem başarılı çiftçiler/aşçılar seçilerek ödüllendirilmekte hem de ürünleri/yemekleri almak ve/veya tatmak isteyenler için fırsat sunulmaktadır. Mezkûr festivalde ceviz yarışması düzenlenerek dereceye giren çiftçiler ödüllendirilmesi ve açılan ceviz stantlarından ceviz satışları yapılması konuya örnek teşkil edecek mahiyettedir (2012b).

Türkiye'deki festivallerde genellikle katılımcılar, istedikleri yiyecek-içeceği getirme ve tüketme konusunda özgürdür. Bazı festivallerde özellikle yerle/mekânla ilgili festivallerde festival şayet erken saatlerde başlıyorsa ya da birkaç gün sürüyorsa ikinci ya da üçüncü gün davetliler ve katılımcılarla festival alanında kahvaltı yapılmaktadır. Söz konusu durumda da katılımcılardan kendi yiyecek-içeceklerini getirmeleri de istenmektedir. Ancak festivallerin çoğunda katılımcılar kendi yiyecek-içeceklerini getirebilirken ya da getirmeleri istenirken bazı festivallerde bu yasaktır. Fanta Gençlik Festivali bu festival alanına herhangi bir yiyecek içecek maddesi getirmenin yasak olduğu festivallerdendir. Şayet böylesi bir yasak varsa bu, festivalle ilgili bilet, afiş, ilan vb. unsurlarda muhakkak duyurulmaktadır. Bazı festivallerde de alkollü içecek tüketimin festival içerisinde ve sürecince yasak olduğu festivalle ilgili davetiye, broşür gibi çeşitli kaynaklarda duyurulmaktadır. Şayet alkollü içecek tüketimine festival içerisinde ve sürecinde izin verilmemekteyse yine bu durum da festivalle ilgili görsel, işitsel ya da görsel-işitsel araçlarla halka ve katılımcılara duyurulmaktadır.



15. Hüseyin Abdal ve Divriği Çamşılı halk Ozanları Festivali davetiyesinde katılımcılar, festival alanına alkollü içecek getirmemeleri konusunda uyarılmaktadır.

Türkiye'deki çoğu festivalde festival alanına alkollü içecek getirilmesi yasaktır. Söz konusu durum, bazı festivallerde belirtilirken bazılarında belirtilmemektedir. Ancak festivalde alkollü içecek tüketimi yasakken bu yasağın kimi katılımcılar tarafından delindiğine şahit olmak mümkündür. Bazı festivallerde ise böylesi bir yasak/kısıtlama söz konusu değildir. Hatta alkollü içeceği odağa alan festivaller dahi bulunmaktadır. Ancak Türkiye'de halkın genelinin inancı, yaşam tarzı, gelenekleri vb. alkollü içeceklerin toplum içerisinde, halk arasında alenen, tüketilmesine sıcak bakmadığı/hoş karşılamadığı ya da yasakladığı için Türkiye'deki festivallerde alkollü içecek tüketimi ya da teması sınırlıdır. Halk tarafından ya da halkın bazı kesimlerince, kendilerinin bu yöndeki eğilimi ve geleneklerinin dikkate alınmadığı düşünüldüğü zaman, kimilerince *mahalle baskısı* şeklinde de adlandırılan, kınama, uyarı vb. ikazlarla karşılaşmakta ya da tartışma hatta kavga dahi yaşanabilmektedir. Adana'da 2015 yılında düzenlenen Kebab ve Şalgam Festivalinde alkollü içecek tüketildiği gerekçesiyle pompalı tüfekle saldırı düzenlendiği yönünde medyada çeşitli haberler yer almıştır⁵⁵. Antalya'da düzenlenen Bira Festivali de medyada oldukça tartışılmış ve zikredilen tartışmalar da gerekçe gösterilerek Antalya'nın 2014'te yeni seçilen Belediye Başkanı tarafından festivalin düzenlenmesine son verilmiştir.

Ramazan'a denk gelen bazı festivaller, yapısal ve işlevsel anlamda birtakım değişikliklere uğramaktadır. Örneğin 16. Ovit Yayla Şenliği rutin tarihi Ramazan ayına rastladığı için Ramazan içerisinde kutlanmıştır. Şenliğin ilçe belediyesinin düzenlendiği *Ramazan etkinlikleri* kapsamına alınarak Ramazan ayı içerisinde on gün boyunca çeşitli etkinliklere ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Ramazan ruhunu yansıtmak amacıyla olsa gerek şenlik içerisinde halkın tamamının katılımına açık iftar yemekleri verilmiştir. Ovit Yayla Şenliklerinde iftar yemeklerinin verildiği mekân İkidere Stadyumudur. İftara vatandaşların yanı sıra kaymakam, belediye başkanı, Ekşioğlu Vakfı yönetim kurulu başkanı gibi siyasi ve sivil protokol konuklarının katılımları da mevcuttur. Söz konusu durum, halkın yönetici kesimle ve

⁵⁵ Konuyla ilgili haberleri görmek için <http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-tartisiyor-adanadaki-raki-festivali-yasagi-hakli-mi-40013227> (13.11.2016)
<http://www.hurriyet.com.tr/adanadaki-kebab-ve-salgam-festivaline-pompali-tufekle-baskin-40026350> (13.11.2016).
<http://www.posta.com.tr/icki-iciliyor-diye-adanadaki-festivali-pompaliyla-bastilar-haberi-316651> (13.11.2016). web adreslerine bakılabilir.

yörenin ileri gelenleriyle buluşma, görüşme ve yakınlaşma imkânı doğurmaktadır. *Mekânsal yakınlığın duygusal yakınlığa* kapı araladığı bilinen bir gerçektir. Halkın devlet temsilcileriyle böylesi bir atmosferde bir araya gelmesi, aynı sofrayı, inanç, ibadet, mekân birlikteliğini paylaşması, hem halkın devlete olan bağlılığını hem de devlet otoritesinin devamlılığını sürdürmesinde önemli katkılarda bulunmaktadır. Ülkemizde düzenlenen çok sayıdaki festival türü etkinliklerin uzun yıllar boyunca devam ettirilmesi ve her geçen gün bu yekûna yenilerinin eklenmesi ile sözü edilen kutlamaların devlet tarafından gerek madden gerekse manen desteklenmesi de söz konusu iddiayı destekler niteliktedir.

Festivallerde ikramlar genellikle katılımcıların tamamına verilmek için hazırlanmaktadır. Ancak bazen ikramlar sadece özel davetlilere ya da ikramlardan sadece bazıları katılan ve isteyen herkese sunulmaktadır. Örneğin çay katılımcılardan isteyen herkese sunulan bir ikram olarak festivallerde görülen bir içecektir. İçecek ikramında çayın tercih edilmesi, Türk halkının gözünde çaya verilen değerle doğrudan alakalıdır. Ayrıca ikramlar ister herkese yönelik olsun isterse olmasın öncelik ve ayrıcalık her zaman özel davetlilere verilmektedir.



2014 yılında düzenlenen Uluslararası Beypazarı Hasat Günleri Etkinliklerindeki ücretsiz çay ikramı.

Türkiye'deki festivallerde Osmanlı macunu, şerbeti, mesir macunu gibi geleneksel olarak görülen bazı yiyecek-içeceklerin hazırlanışı, sunumu, satışı ve/veya dağıtımı esnasında geleneksel giysiler kullanılmaktadır. Söz konusu giysiler

genellikle fes, sarık, kavuk, el işlemeli/yapımı yelek, şalvar, cüppe gibi geleneksel kıyafetlerdir. Yiyeceğin ruhunu yansıtmaya, dikkat çekme, beğeni toplama, otantiklik/geleneksellik vurgusu yapma vb. düşüncelerle zikredilen giysilerin kullanıldığı düşünülmektedir.



2014 yılında düzenlenen Uluslararası Beypazarı Hasat Günleri Etkinliklerinde el yapımı macun satan bir satıcı.

Türkiye'deki festivallerin çoğunda geleneksellik vurgusuna sıklıkla rastlanırken dünya mutfağına yer verme açısından oldukça bakirdir. Söz konusu durumda Türk mutfağının zenginliği kadar Türk insanının farklı damak tatlarını deneme konusundaki muhafazakârlığının da etkili olduğu söylemek yanlış olmasa gerektir. Ayrıca festivallerde yöre/bölge tanıtımı öncelendiğinden dünya mutfağından tatlara yer vermenin bir ihtiyaç olarak görülmemeye ihtimali de mevcuttur. Türkiye'deki festivallerde yabancı mutfaklara ait görülebilecek yiyecek-ışecek türlerinin çoğu fast-food şeklinde adlandırılanlarla sınırlı tutulmaktadır. Bahsedilen ürünler özellikle gençlerin yoğun olarak katıldığı ya da hedef kitlesinde gençlerin olduğu festivallerde daha çok yer almaktadır. Söz konusu yiyecek-ışecekler daha çok fast-food adıyla bilinen hamburger, sandviç, pizza gibi yiyecek ve gazlı ışecek türleridir. Ancak fast-foof kültürü bile Türk mutfak kültürü ve damak tadından nasibini alarak *Türk usulü* bir kimliğe büründürülmektedir.



2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında festival alanında satılan yiyecek-içeceklerden bazıları.

2.4.7. Oyun/Yarış ve Müsabakalar

Türk kültüründe önemli eğlence araçlarından biri de oyunlardır. Kaynaklarda geçmişte oyunun Türkler için hem bir eğlence hem de spor aracı olduğu bildirilmektedir. Yani insanlar, bir yandan günlük hayatın akışının ve monotonluğunun dışına oyun oynayarak çıkmaktayken diğer yandan da cirit, güreş gibi oyunlarla güçlerini sınamakta çevik ve atik hareket etme kabiliyetini pekiştirmekte kısacası, zekâ ve bedenlerini geliştirmek için antrenman yaparak her ikisini de diri tutmaya çalışmaktadır. Zira özellikle konar-göçerlikte her an düşman saldırısına maruz kalma riski ve kendini koruma zorunluluğu ile yaşam sürdürülmektedir. Yerleşik hayata geçildiğinde ise her an sefere ve savaşa hazırlıklı olma realitesi ortaya çıkmıştır. Zikredilen durumlar nedeniyle oyun şenliklerden düğünlere, ziyafetlerden kutlamalara kadar hemen her eğlencenin içerisine girmektedir. Bu durumun örneklerine Osmanlı dönemi şenliklerinde de rastlanmaktadır. Osmanlı şenliklerinde oyun ve gösterilerin özel bir yeri bulunmaktadır. Sergilenen oyunlar arasında sportif etkinlikler başı çekmektedir. Koşular, at yarışları, güreş, cirit vb. Osmanlı şenliklerinde karşılaşılan oyunlardandır (Arslan 1999: 250-263). Osmanlıda olduğu gibi Türkiye'deki festivallerde de oyun, eğlencenin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Festivallerde güreş, cirit gibi

geleneksel oyun ve sporlardan basketbol, voleybol gibi modern oyun ve sporlara körebe, çuval, yumurta yarışı gibi oyunlardan elektronik oyun araç-gereçleriyle oynanan oyunlara kadar hemen her yaşa ve kesime hitap eden bir oyun bulmak mümkündür. Festivallerdeki bu oyunların bir kısmı festival temasıyla alakalıyken bir kısmının festivalin odak unsurlarıyla herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır. Türkiye'deki festivallerde yer alan oyun ve sporların dünkülerden en önemli farkı neredeyse sadece eğlence amacıyla ya da eğlenceyi önceleyerek gerçekleştirilmeleridir.

Festivallerde ilgi çeken etkinlikler arasında yarış ve karşılaşmaların ayrı bir yeri bulunmaktadır. Yarış ve müsabakalar hem aktif katılımcılar yani yarışmacılar hem de pasif katılımcılar yani izleyiciler açısından keyif ve heyecanla geçen anlara sahne olmaktadır. Yarışanlar için de izleyenler için de yarış ve müsabakalar adrenalin, merak gibi duyguların aktifleşmesini sağlamaktadır. Tüm bunlara yarışma ve müsabakalardaki tempo, tezahürat, efor, hırs, iddia gibi hadiseler de eklenince eğlence unsuru ortaya çıkmaktadır.

Festivallerdeki yarış ve karşılaşmalara katılmak isteyenler başvurularını yarış/müsabaka başlamadan önce yetkili komiteye bildirmek zorundadır. Başvuruları değerlendirerek ilgililerin yarışma/müsabaka için gerekli şartları taşıdığına kanaat getiren komite başvuru sahiplerini yarışmaya dâhil etmektedir. Yarış ve karşılaşmalar için başvuru tarihleri, katılım şartları, yarışma yeri ve tarihi gibi bilgiler ilgililere yarış ve müsabaka öncesinde duyurulmaktadır.

Yarış ve müsabakalarda elde edilen başarılar, kişilerin günlük hayatlarına da yansımaktadır. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivalinde ödül kazanan sanatçılar, gerek özgeçmişleri gerekse başarıları hakkında yapılan konuşmalarda buradan kazandıkları ödüller sayılarak taltif edilmektedir. Kırkpınar yağlı güreşlerinde derece elde eden güreşçiler yıl içerisinde hatta kimi zaman ömür boyu bu unvanlarıyla anılmaktadır. Kırsalda düzenlenen bir şenlikteki güreş müsabakasına katılan çocuk güreşçilerden derece elde edenlerin köyde bu namıyla anılmaları da söz konusu durumun yarış ve müsabakanın düzenlendiği yer, ölçek, nitelik vb.'den bağımsız olarak aynı işlevi hemen her festivalde taşıdığını göstermektedir.

Türkiye'deki festivallerde oyun, yarış, yarışma, karşılaşma, müsabaka gibi adlarla anılan etkinliklerin oldukça çok sayı ve çeşitte olduğu görülmektedir. Bu etkinliklerde düne ait geleneklerle bugüne özgü olanların yan yana ve hatta bazen iç içe yaşatıldığı da görülmektedir. Festival ve şenliklerde karşılaşılan tüm oyun/yarış ve müsabakaları yukarıda zikredilen hususları dikkate alarak şu iki başlık altında değerlendirmek mümkündür:

2.4.7.1. Dramatik Olmayan Oyun/Yarış ve Müsabakalar

Sportif gösteriler ve müsabakalar, benzerleri içerisinde en iyisinin seçilmesine yönelik yarışmalar, elektronik nesnelere dayalı olmayan çocuk ve yetişkin oyunları bu grupta yer almaktadır. Türkiye'deki festivaller, bu tarz oyun ve müsabakalar açısından oldukça zengin bir yapıdadır. Basketbol, futbol, plaj voleybolu, güreş karşılaşmaları gibi müsabakalar; kiraz, buzağı, elma vb. güzelini seçmek için düzenlenen yarışlar; körebe, çuval yarışı, halat çekme, sandalye kapmaca, vb. yarışması gibi çok sayıda etkinlik zikredilen oyun/yarış ve müsabakalara örnek verilebilir.

Festivallere yediden yetmiş her yaş, cinsiyet, meslek vb. grubundan insan katılabildiği için düzenlenen oyun, yarış ve müsabakalarda da bu renklilik ve çeşitlilik dikkate alınmaktadır. O nedenle katılımcı kitlelerin yoğunluğuna ya da hedef katılımcı kitlesi dikkate alınarak çocuklara, gençlere, yetişkinlere, sporculara yönelik farklı oyun ve yarışmaya festivalde yer verilmektedir.

Türkiye'deki festivallerde bir konuyla ilgili en iyinin, güzelin, başarılının seçilmesine yönelik çokça etkinliğe rastlanmaktadır. Özellikle tarımsal ve hayvansal ürünleri, el sanatlarını ve tabiat olaylarını öne çıkaran festivallerde bu tarz etkinlikler sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tür etkinlikler festival kapsamında bazen festival öncesinde bazense esnasında yapılmakta; her iki durumda da etkinlik festival kapsamında anılmakta ve derece elde edenlere unvan ve armağanları festivalde takdim edilmektedir. Türkiye'deki festivaller, yöresel çorap örme yarışması, çeşitli yaş gruplarında kız çocukları arasında yöresel kıyafet yarışması, kayısı/çilek/armut/karpuz/bal/yemek vb. güzeli seçme yarışmaları, resim, heykel, fotoğraf, şiir vb. yarışmaları gibi oldukça geniş bir spektrum sergilemektedir.

Festival öncesinde yapılan yarışmalara Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivali örnek olarak verilebilir. Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalindeki, çilek güzeli yarışması finali 1 Haziran 2002 günü yapılmıştır. Festival resmi olarak 7-9 Haziran 2002 tarihlerinde düzenlendiği için ilgili yarışmanın yapılması festival öncesinde gerçekleştirilmiş ancak sonucu festival esnasında halka ilan edilmiştir. Festival esnasında yapılan yarışmalara ise 15. Kabaoguz Yayla Şenliklerindeki güzel buzağı yarışması, 21. Ceviz, Kültür ve Sanat Festivalindeki *en iyi ceviz bahçesi ve en iyi ceviz, ceviz ürünleri* yarışmaları gibi örnekler vermek mümkündür.

Festivallerde yöresel/geleneksel çocuk ve yetişkin oyunlarına da yer verilmektedir. Bu tür oyunlar daha çok kırsalda düzenlenen festivallerde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Kabaoguz Yayla Şenliklerinde çuval yarışı, merkep yarışı, kros/koşu, urgan yarışı, ayakcak yarışı gibi geleneksel oyunların yanı sıra sandalye kapmaca yarışması, yöresel çorap örme yarışması gibi yarışmalar da yapılmaktadır.

Kentlerde düzenlenen festivallerde yapılan sokak ve salon basketbol turnuvaları, futbol turnuvaları, festival için afiş yarışmaları, santraç turnuvaları, masa oyunları vb. takım halinde ya da bireysel olarak katılmanın mümkün olduğu yarışmalardandır. Bunlar içerisinde hem yetişkin erkek ve kadınlara hem de çocuklara yönelik ayrı ayrı düzenlenen oyun/yarış ve müsabakalar olduğu gibi sadece çocuklar için yapılanlar da bulunmaktadır. Örneğin 51. Uluslararası Troia Festivalinde yer alan aktivite oyun alanlarındaki drama oyunları, deve-cüce oyunu, mumya yarışması, tünel balon oyunu, yüz boyama etkinlikleri, kedi fare oyunları, tamamı çocukların katıldığı oyun/yarışma ve müsabakalardır.

Türkiye'deki festivallerde örneğine çokça rastlanan oyun/yarış ve müsabakalar arasında sportif faaliyetlerin de önemli bir yeri bulunmaktadır. Festivallerdeki sportif faaliyetler bazen festival teması, odağı ve mekânı ile uyumlu iken bazen de tamamen alakasız olmaktadır. Güreş müsabakaları gerek Türklerin ata sporu gerekse de sevilen ve özellikle erkeklerin ilgi duyduğu bir spor olması hasebiyle birçok festivalde yer almaktadır. Hatta sadece güreşi odağına koyan çok sayıda festival bulunmaktadır. Bunun yanında basketboldan plaj voleyboluna

satrançtan yüzmeye farklı bedensel ve zihinsel sporlara yönelik oyun/yarış ve müsabakalar da yapılmaktadır. Festival içinde hangi tür sportif oyun/yarış ve müsabakaya yer verileceğinin belirlenmesinde katılımcı kitle ve bu kitlenin ilgisi, festival mekânı, festival odağı gibi hususlar etkili olmaktadır. Kız Kalesi Turizm Festivalinde yer alan plaj voleybolu, plaj hentbolu, yüzme yarışları festival mekânına bağlı olarak düzenlenen oyun/yarış ve müsabakalara örnek verilebilir.



51. Uluslararası Troia Festivalinde ayrı ayrı düzenlenen çocuklara ve büyüklere yönelik basketbol müsabakalarından.

Festivallerde insanlar istedikleri her an bir oyun/yarış ve müsabaka çıkarma özgürlüğüne/imekânına sahiptir. Örneğin konser için saatler öncesinde festival mekânına gelen katılımcılar konser saatine kadar vakit geçirmek/öldürmek ve eğlenmek amacıyla kendi aralarında çeşitli oyunlar oynamaktadır. 2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında konser saatini bekleyen gençlerin kendi aralarında pişti oynaması bu kapsamda örnek olarak verilebilir.



2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında konser saatini beklerken oyun kartlarıyla oyun oynayan gençler.

2.4.7.2. Elektronik Oyun/Yarış ve Müsabakalar

Türkiye'deki festivallerde yer alan elektronik oyunlar daha çok lunapark, dreamland gibi yerlerde karşılaşılan büyük elektronik eğlence araçlarıyla bilgisayar, televizyon, atari gibi elektronik cihazlar aracılığıyla oynanan oyun, yarış ve müsabakalardır.

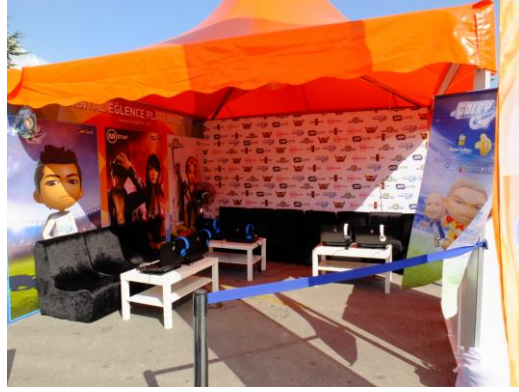
Türkiye'deki bazı kentlerde lunapark, dreamland, disneyland gibi adlarla anılan ve içlerinde gondol, balerin, korku tüneli, atlıkarınca, çarpışan arabalar gibi isimler verilen büyük, elektronik oyun araç gereçlerinin yer aldığı mekânlar bulunmaktadır. Buna rağmen bazı kentlerde bu tarz mekânlar yoktur. Bu mekânlara gitmek ya da bu mekânlardaki araçlara binmek isteyenler için yörede düzenlenen festival bir fırsat olmaktadır. Zira bu tarz yerlerde düzenlenen festivallerde festival için getirilip kurulan ve festival süresince hem yöre halkına hem de katılımcılara hizmet veren mezkûr oyun araç ve gereçleri bulunmaktadır. Bunlar belirli bir ücret karşılığında şayet yaş sınırı mevcut değilse isteyen herkesin faydalanabileceği/kullanabileceği araçlardır.



34. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivali için Çorum'da festival alanına kurulan lunaparktaki elektronik oyun araç ve gereçlerinden bazıları.

Özellikle gençlere yönelik düzenlenen ya da gençlerin yoğun olarak katıldığı festivallerde bilgisayar, atari gibi araçlarla yapılan müsabakalar yer almaktadır. Bu tarz hizmetlerin verildiği yerlere *dijital eğlence platformu* gibi adlar verilmektedir. Gençlerin bu oyunlardan keyif alması, günlük hayatlarında da oynamaları, bu teknolojilere aşina olmaları gibi nedenlerle bu tarz uygulamalar daha ziyade gençlere

yönelik etkinlikler şeklinde görülmekte ve düşünülmektedir. Zikredilen etkinliklerle el/kol/parmak hızı, çabuk hareket etme, zekâyı etkin kullanma, çabuk çözüm üretme kabiliyeti, güçlü refleks, güzel ses gibi yeteneklerin ortaya çıkarılması, ödüllendirilmesi, taltif edilmesi ve her şeyden önce de eğlendirme gibi amaçlar hedeflenmektedir.



2014 düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında katılımcılar için hazırlanmış bilgisayar oyunları platformu.



2014 düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağındaki uzaktan kumandalı araba yarışları pisti.



2014 düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında düzenlenen karaoke dans yarışmasından.

Festivallerde sadece çocuklar için kurulmuş elektronik oyun araç ve gereçleri de mevcuttur. Kurulan elektronik oyun araç gereçlerini kullanmak için yetişkinlikler çoğunlukla ücret ödemek zorundayken çocuklara yönelik olanlar içerisinde herhangi bir ücret talep edilmeyenler vardır. Örneğin Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde, İmge Ajans sponsorluğundaki Çocuk eğlence Merkezi festival süresince çocuklara ücretsiz olarak hizmet vermiştir. Ayrıca aynı festival kapsamında çocuklar, 15 Haziran 2002 Cumartesi günü Tatilya'ya götürülmüştür. Mezkûr tarih festivalin bitişinden sonraya denk gelmesine rağmen etkinlik festival programı içerisinde anılmaktadır. Zikredilen tüm bu durumlar, günlük hayatta sosyo-ekonomik gerekçelerle hayallerini yaşayamayan çocukların kısa bir süreliğine de olsa mutlu olması için önem arz etmektedir.



51. Uluslararası Troia Festivalinde çocuklar için kurulan oyun alanlarından.



2014 yılında Ayaş/Ankara’da düzenlenen Mahalle Şenliğinde çocuklar için kurulan oyun araç-gereçlerinden.

2.4.8. Müzik ve Danslar

Müziğin, insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurmasını böylece rahatlamasını sağlayan önemli araçlardan birisi olduğu bilinen bir gerçektir. Öfke, keder, mutluluk, neşe, ümit gibi hemen her duygunun müzik dilinde bir karşılığı bulunmaktadır. Türk müzik kültürü, özellikle de Türk halk müziği geçmişten günümüze bireyin en saf, en içten duygularını rahatlıkla ifade etmesinin bir yolu olarak kabul görmüş ve uygulanmıştır. Müzik, kimi zaman sözlerle kimi zamansa sadece ezgi ile insanların iletişime geçmelerini, kendilerini ifade etmelerini sağlamaktadır.

Müzik, eğlenceden mateme her ortama uyum sağlayabilme özelliğine de sahiptir. Böylece insanlar acılarını da mutluluklarını da müzikle dile getirebilmekte; elemlerini hafifletip sevinçlerini çoğaltmanın bir aracı olarak müziği kullanabilmektedir. Müziğin çeşitli amaçlarla kullanıldığı alanlardan birisi de festivallerdir. Festivallerde kullanılan müzik hem halkın zevk, tercih ve kültürünün bir yansımasıdır hem de halkın müzik zevkinin, tercihlerinin, kültürünün oluşması, şekillenmesi, değişmesi açısından önemli bir işleve sahiptir. Festivallerde eğlence neredeyse müzikle başlar, müzikle biter. Yani festivalin açılışından kapanışına kadar her aşamasında müzikle karşılaşmak olasıdır. Söz konusu durumun tezahürünü edebiyat gibi festival dışındaki farklı sahalarda da görmek mümkündür. Örneğin Mustafa Kutlu, Sıra Dışı Bir Ödül Töreni (2013: 5) adlı eserinde şenlikle ilgili

şunları söylemektedir: “Şenlik şenlikli olacak. Bir sürü sanatçı, konserler, sabaha kadar dans ve içki. Eğlencenin dibine vurulacak.” Kutlu’nun bu satırları halkın zihninde var olan şenlik/festival manaları arasında sınırsız içki, müzik, dans kısacası eğlencenin ilk sıralarda geldiğini bir yazarın diliyle göstermektedir. Söz konusu durum, aynı zamanda festivallerde müzik ve dansın olmazsa olmaz öğeler arasında başı çektiğini de gösteren örneklerdendir.

Türkiye’de düzenlenen festivallerden Avrupa Festivaller Birliği Takviminde şunlar yer almaktadır: Uluslararası Ankara Müzik Festivali, Antalya-Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali, Uluslararası Bursa Festivali, İstanbul Uluslararası Müzik Festivali, Uluslararası İzmir Festivali, Mersin Uluslararası Müzik Festivali (Yıldırım 2010: 151). Bu durum, Türkiye’de uluslararası üne sahip festivaller arasında en başta müzik ve dans gibi sanat dallarını öne çıkaran festivallerin geldiğini göstermektedir. Zikredilen durum, dünyada ilk ladini festival örneklerinin müzikle ilgili olması nedeniyle müzik festivallerinin Batı için önemli bir yeri olduğunu düşündürmektedir. Batı’da olduğu gibi Türkiye’de de festival ismiyle anılan ilk etkinliklerin müzik ve dans gibi sanat dallarıyla ilgili olması düşünüldüğünde Avrupa Festivaller Birliği Takviminde neden Türkiye’deki müzik ve dans festivallerinin yer aldığı daha anlaşılır bir hal almaktadır. Üstelik Türk kültür hayatına festival sözcüğünün girmesi müzik ve dans gibi sanat dallarına yönelik düzenlenen festivallerle gerçekleşmiştir.

Türkiye’deki festivallerde müzik denildiğinde daha çok pop, caz, rock, arabesk, hip hop, etnik, metal, klasik müzik, Türk halk ve sanat müziği, oyun havaları, tasavvuf müziği gibi türlerle karşılaşmaktadır. Festivallerde en sık rastlanılan müzik türleri arasında pop müzik ve halk müziği gelmektedir. Sanat dallarını öne çıkaran festivallerde diğer festival türlerinde pek rastlanılmayan funk, flamenko, reggae, samba, blues, popüler müzik gibi farklı müzik türlerine de yer verilmektedir. Sanat dallarını öne çıkaran festivaller dışındaki festivallerde yabancı müzisyenlere ya da müzik türlerine yok denecek kadar az yer ayrılmaktadır. Festivallin ölçeği, bütçesi, tanınırlığı ile festivale katılan sanatçıların ünü, festivaldeki müzik türlerinin çeşitliliği, yabancı müzisyen ve müzik türleri sayısı gibi unsurlar arasında bağımlı bir ilişki mevcuttur. Festivalin ölçeğini belirleyen bütçedir. Yerel/bölgesel festivallerde bütçenin kısıtlı olması, festivale davet edilecek

sanatçıların da genel itibariyle yerel/bölgesel tanınırlığı bulunanlar arasından seçilmesine yol açmaktadır. Zira sanatçının ünü sahne için talep ettiği ücreti de arttırmaktadır. Bu nedenlerle yöresel/bölgesel nitelikli/ölçekli festivallerde daha çok yerel sanatçılar ve müzik türleri yoğun olarak yer alırken uluslararası yapıdakilerde hem yabancı müzisyenler hem de Türkiye’de belirli ve dar bir kesim dışında pek fazla dinleyicisi olmayan müzik türleri dahi yer bulmaktadır.

Türkiye’deki festivallerde katılımın en yoğun olduğu etkinlikler, müzikle ilgili olanlar, yani konser ve dinletilerdir. Festivalde sahne alan sanatçının sahip olduğu ulusal ya da uluslararası üne paralel olarak konsere, dinletiyeye yani festivale katılan kişi sayısı artmaktadır. Türkiye’deki festivallerle ilgili medyada çıkan haberlerin önemli bir kısmını festivale katılan sanatçılar oluşturmaktadır. Medyada yer tutan festivallerle ilgili haberler festivalde sahne alan sanatçının sahip olduğu ünle doğru orantılıdır. Örneğin 21. Ceviz, Kültür ve Sanat Festivalinin kapanış konserine katılan 10 bin kişi medyada haberlere konu edilmiştir (2012a). Bu durum da festivallere olan en yoğun katılımın konserlerde gerçekleşmesiyle alakalıdır.

Müzik Türkiye’de her türden festivalde karşılaşılan bir etkinlik olma niteliğine sahiptir. Spor dallarını öne çıkaran festivallerde de müzik kullanılmaktadır. Örneğin güreş festivallerinde davul ve zurna etkinliğin merkezinde yer alan unsurlardandır. Türkiye’de güreş festivali denilince ilk akla gelenlerden olan Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler içinde “... *Kırkpınar ağası, cazgır, davulcu-zurnacı, yağcı, peşgirciden oluşan bir ekip tarafından yürütülen ... bir festivaldir.*” (2014j: 117) şeklinde ifadeler kullanılmaktadır. Bu durum güreş festivalleriyle davul-zurnanın ne denli özdeşleştirildiğini gösteren örneklerdendir. Zira davul ve zurnanın Türk kültüründe geleneksel nitelik arz eden oldukça eski ve önemli müzik aletleri arasında başı çektiği bilinen bir gerçektir. Neredeyse ayrılmaz bir ikili oldukları için de çoğunlukla birlikte kullanılmaktadır.

Gerek geleneksellik gerekse tarihi yeri bakımından festivallerde sıklıkla kullanılan müzik unsurlarından birisi de mehter takımıdır. Özellikle açış programlarında mehteran konserlerine rastlanmaktadır. Bazı festivallerde de mehteranalardan dinlemeye alışık olunan parçalar, *belediye bandoları* tarafından icra

edilmektedir. Anma ve kutlamayı öne çıkaran festivallerin çoğunda mehter takımına ve konserine yer verilmektedir. Osmanlıda ordu bandosu sayılması, şarkı sözlerinin niteliği vb. hasebiyle olsa gerek milli duyguların coşturulması için kullanılmaya müsait bir yapı arz etmektedir. Festivallerde de hem festivalin geleneksel kimliğini pekiştirmek hem de coşku uyandırmak gibi amaçlarla mehteran konserine yer verildiği düşünülmektedir.

Dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerde de müzik bir etkinlik türü olarak yer bulmaktadır. Bu tür festivallerde genellikle tasavvufi müzik esintileri kullanılmaktadır. İlahiler ve ezgiler bu grup festivallerde en çok dinlenen müzikler arasındadır. Tasavvufi müziği Türk halk ve sanat müziği takip etmektedir. Örnek olarak 2014 yılında Çorum'da düzenlenen Ramazan şenliklerine bakılabilir. Festivalin programı şu şekildedir:

1. Gün: Ömer Karaoğlu konseri, 2. Gün: Mehteran konseri, 3. Gün: Recep Demirkaynak stand-up gösterisi, 4. Gün: Sait Çamlıca sohbet programı, 5. Gün: Mustafa Caymaz konseri, 6. Gün: Hasan Sağındık konseri, 7. Gün: Grup Sada ezgi konseri, 8. Gün: Talha Bora Öge'den şiirler ve türkü gecesi, 9. Gün: *Geleneksel ramazan eğlenceleri*; fasıl, illüzyon, jonglör, ateş yutan adam, ramazan yarışmaları, orta oyunu, Karagöz vb., 10. Gün: *Geleneksel ramazan eğlenceleri*, 11. Gün: Kasım Alper Özdemir şiir dinletisi ve mehter gösterisi, 12. Gün: Anka ilahi grubu, 13. Gün: Grup Çağrı *ilahi ve ezgi konseri*, 14. Gün: Yusuf Özkan Özburun *sohbet programı*, 15. Gün: Selçuk Küpcük konseri, 16. Gün: *Geleneksel ramazan eğlenceleri*, 17. Gün: Çorum Belediyesi Türk halk müziği korusu konseri, 18. Gün: Kazım Kiriş ve ekibi ile Urfa sıra gecesi, 19. Gün: Kazım Kiriş ve ekibi ile Urfa sıra gecesi, 20. Gün: Fatih koca konseri, 21. Gün: Eşref Ziya Terzi konseri, 22. Gün: Mustafa Cihad konseri, 23. Gün: *Geleneksel ramazan eğlenceleri*, 24. Gün: Ubeydullah Sezikli *hikayesi olan ilahiler programı*, 25. Gün: *Kadir gecesi özel programı*; Kuran-ı Kerim tilaveti, 26. Gün: Konya Mevlana sema grubu; Mevlevi ayini ve sema gösterisi, 27. Gün: Recep Kunduz konseri, 28. Gün: Umut Mürare konseri⁵⁶.

⁵⁶ Türkiye genelinde ramazan şenlikleri, *ramazan etkinlikleri/eğlenceleri/kutlamaları* gibi hem benzer isimlerle hem de benzer içerik ve etkinliklerle düzenlenmektedir. Örnek olması mahiyetiyle sadece Çorum'da düzenlenen ramazan şenlikleri yapısının görülmesinin/incelenmesinin ilgili festivaller hakkında bilgi sahibi olunması açısından yeterli geleceği düşünülmektedir.

Yukarıda bahsedilen festivalde sahne alan sanatçılardan Ömer Karaoğlu, Mustafa Cihad, Eşref Ziya Terzi gibi isimler daha çok tasavvufi müzik icralarıyla tanınmaktadır. Şenliklerdeki etkinliklere bakıldığında da etkinlikler içinde müzik ve dansın dikkat çekici bir yer işgal ettiği görülmektedir. Buradaki 28 günlük programın 13 günü, ana etkinlik olarak tasavvufi müzik icra eden sanatçı ve gruplara ayrılmıştır. Diğer günlerin altısında da müzik ve dans içerikli ana etkinlikler yer almaktadır. Yani festival süresinin yarısından fazlasında düzenlenen ana etkinliklerin teması, müzik ve dansla ilgili içeriklere sahiptir. Söz konusu durum, gerek dini gerekse ladini özellikteki festivallerde müziğin ne denli geniş bir yer kapladığını ve eğlence etkinlikleri arasında ilk tercih edilenlerden birisi olduğunu vurgulayan örneklerdendir.

Türk halk ve sanat müziğinin dini yapıdaki festivallerde kullanılması, bu müzik türlerinin ilahiler gibi doğrudan dini içerikli konulardan bahsetmesinden kaynaklanmamaktadır. Dini, insanların hem dünyevi hem de uhrevi hayatına yönelik, insanın kendisiyle yaratıcısı arasındaki bağın ifadesi ve çevresi ile saygın, uyumlu, barışçıl bir yaşam sürmesi amacıyla oluşturulmuş kurallar bütünü şeklinde tanımlarsak dinlerin ortaya koyduğu öğretilerin bu kurallarla özdeşleşmesi gerektiği sonucu ortaya çıkar. Türk halk ve sanat müziğindeki sözlerin ve ezgilerin söz konusu kurallar ve öğretilerle uygun bir yapı arz ettiğinin düşünülmesi dolayısıyla olsa gerek dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerde bu müzik türlerine yer verilmektedir.

Yukarıda bahsedilen dini içerikli festivaller daha ziyade ya Sünnilere yöneliktir ya da festivali hazırlayanlar Sünnidir. Ancak benzer durum farklı mezhep mensuplarına ait veya onlarla ilgili festival için de geçerlidir. Aleviler tarafından ya da Alevilerin yoğunlukta olduğu bölgelerde düzenlenen festivallerde Alevi-Bektaşî kimliğiyle tanınan âşık ve müzisyenlere daha fazla yer verilmektedir. Ayrıca Alevi-Bektaşî müzik geleneğine ait parçalar ve ezgiler de bu tür festivallerde daha fazla dinlenilmektedir. Söz konusu durumda da yukarıda zikredildiği gibi bu müzik türünün konu ve temasının etkisi bulunmaktadır.

Küçük ölçekli festivallerde genellikle halk ozanları/âşık konseri, atışmaları, Türk halk müziği konseri, halk şairleri/âşık dinletisi, semah gösterisi, davul-zurna

eşliğinde yöresel oyunlar vb. yer almaktadır. Bu festivallerde sahne alan sanatçılar daha ziyade yerel/bölgesel ölçekte tanınan sanatçılardır. Örneğin Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliğinde (Sungurlu/Çorum) Âşık Ümit ÖZDİZLEKLİ, Âşık Fatih DEMİRHAN, Âşık Cangül ÖZTÜRK, Âşık Gülabi gibi yerel sanatçıların sahne alması planlanmıştır. Bu sanatçıların seçiminde festival bütçeleriyle birlikte sanatçıyı halkın daha yakından tanınması, sanatçının yöre insanıyla hemşerilik ve inanç unsurları bakımından özdeşleşmesi gibi hususlar etkilidir. Mezkûr durumdan hareketle halk müziğiyle kırsalın, dolayısıyla *bozulmamış/orjinal gelenek* ve *otantiklik* ile kırsalda yaşayan halkın özdeşleştirildiğini düşünmek de mümkündür. Sanat dallarını öne çıkaran festivallerin çoğunda Batı menşeli sanatlara ve sanatçılara ağırlık verilirken türkülerin ve âşıkların neredeyse hiç yer bulamaması da düşündürücüdür. Bu durum hem günümüz Türk kültürel yaşamında âşıkların çağa ayak uyduramaması dolayısıyla yeni nesiller tarafından benimsenememesi hem de çağdaşlaşmayla Batı'nın ve Batı'ya ait kültürel, sanatsal vb. olguların yan yana düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. Sanat da çağdaşlaşma araçlarından birisi olarak görüldüğünden âşıklar ve temsil ettikleri gelenek günümüz insanı için geri kalmışlıkla özdeşleştirilen kırsala ve kırsalı temsil eden unsurlara ait olarak görülüp yaşatılmaktadır. Festivallerdeki bahsi geçen örnekler bu düşüncelerin tezahürleridir.

Türkiye'deki festivallerde müziğin işlevleri her şeyden önce katılımcıları eğlendirmek, hoşça vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Ancak festivallerde müzik ve müzik eksenli içerikliklerin fonksiyonları sadece bununla sınırlı değildir. Özellikle yerelde düzenlenen festivaller sayesinde hayatında ücretli bir konsere gidemeyecek, herhangi bir yerli, ulusal ya da uluslararası üne sahip sanatçıyı görme fırsatı bulamayacak insanlar, sevdikleri veya hayranı oldukları sanatçıları hem canlı dinleme hem de görme imkânı yakalamaktadır (Özdemir 2005: 314). Televizyon ve internetin yaygın olmadığı dönemler için bahsedilen durumun önemi daha fazladır. Ancak iletişimin hız kazandığı günümüz teknolojisinde televizyon, internet gibi araçlarla sevdikleri sanatçıları 7/24 dinleme ve görme fırsatları olmasına rağmen insanlar, hala onları canlı canlı dinlemekten keyif almaktadır. Festivallerde katılımın en yoğun olduğu anların konserler olması da söz konusu durumu destekler mahiyettedir.

Müziğin festivallerdeki bir başka işlevi de boşlukları doldurmaktır. Müzik etkinlikler arasında geçişi sağlamak, gecikmeler ve hazırlıklar sırasında halkın sıkılmasını engellemek gibi nedenlerle de icra edilmektedir. Örneğin saheneden inen bir halk oyunları ekibinde sonra bir yenisi sahneye çıkana kadar katılımcılara müzik dinletilmekte bir anlamda insanlar müziğin büyüyle oyalanmaktadır. Bu esnada kimi katılımcılar müziğin ritmine ayak uydurarak dans etmekte kimileri de bir yandan müzik dinlerken bir yandan da ya etrafi seyretmekte ya da sohbet etmektedir. Söz konusu amaç kapsamında dinletilen müzikler genellikle dönemin sevilen veya popüler şarkıları; hareketli pop, oyun havası, halay, horon vb. parçalarından seçilmektedir.

Katılımcılar, sevdiği sanatçıyı daha yakından görmek, kendilerini konserin büyüüne daha iyi kaptırabilmek gibi nedenlerle ön sıralardan konseri dinlemek, yer bulabilmek vb. için konserden saatler önce konser alanına gelmektedir. İnsanları bekledikleri sanatçının konseri öncesinde konser saatine kadar bir anlamda *oyalamak* için amatör ya da daha az üne sahip sanatçı ve/veya müzik gruplarına sahne aldırılmaktadır. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse “*Assolistler en son gelir.*” mantığıyla asıl konser öncesinde pek fazla tanınırlığı olmayan sanatçılara hem şans vererek tanınmalarını sağlamak hem yeni yetenekleri ortaya çıkarmak hem de katılımcıları konser saatine kadar eğlendirmek için mini konser, dinleti, serbest mikrofon gibi etkinliklere yer verilmektedir. Kimi zaman da konser saati öncesinde toplanan kalabalığın bir anlamda konser coşkısına hazırlanması amacıyla sahne alacak sanatçının kayıtlı parçaları dinletilerek katılımcılar hareketlendirilmektedir. Bu esnada gerekli hazırlıkların devam ettiği, orkestra tarafından prova niteliğinde çalışmaların yapıldığını da görmek mümkündür.



2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağındaki konserler için konserden saatler önce alanda toplanmaya başlayan insanlar.

Gündüzden geceye devam eden ya da birkaç gün süren festivallerde gündüz daha ziyade yerel, daha az üne sahip sanatçılar sahne alırken akşam ya da gece saatlerinde programda yazan en tanınmış/ünlü sanatçı konser/dinleti vermektedir. O günkü festival programı çoğunlukla assolist niteliğindeki sanatçının sahne almasıyla sona erdirilmektedir.

Festivallerdeki konserlerde önemli olan sanatçıyı canlı dinlemek ve müziğin büyüünden nasiplenebilmektir. Bu nedenle konsere geç gelen katılımcılar, çimen, taş, duvar, minder, portatif sandalye gibi her türlü nesnenin üzerine oturup ya da ayakta kalarak konseri dinlemeye çalışmaktadır.



51. Uluslararası Troia Festivalinin 3. gecesi düzenlenen İlhan Şeşen&Vedat Sakman konserinden.

Türkiye’deki festivaller içinde sponsorla özdeşleşmiş olanlara bakıldığında müzik başta gelmek üzere sanat dallarını öne çıkaran festivallerin bütün içerisindeki yeri dikkat çekmektedir. Sponsorluğun büyük oranda kazanç göz önünde bulundurularak kar amaçlı bir yatırım olduğu düşünülürse, müzik festivallerinin seçilmesinde bu festivallerdeki yoğun katılımın sponsorluk için itici güç olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. Bu da Türkiye’deki festivallerde müziğin önemli bir yere ve etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Müzik denilince hemen akla dans da gelmektedir. Zira müzik ve dans birbirine simbiyotik bir ilişki ile bağlıdır. Türk kültüründe eğlence karşımıza çoğunlukla müzik ve dans ikilisinin eşliğinde çıkmaktadır. Türk kültüründeki “*Ölüye giden ağlar, düğüne gider oynar.*” vecizesi, Türklerin eğlence ile oyunu yani dansı ne denli özdeşleştirdiğini gösteren dikkat çekici bir örnektir. Zikredilen durum Türkiye’deki festivallerde de kendine yer bulmaktadır.

Dans için kısaca, insanın duyduğu ritmik sesler karşısında/eşliğinde sergilediği sanatsal/uyumlu/senkronize beden hareketleridir demek yanlış olmasa gerektir. Türkiye’de düzenlenen hem Türk halk danslarını hem de Batı danslarını odak edinen dansla ilgili festivaller bulunmaktadır. Batı danslarından tango (Uluslararası Adana Tango Festivali), Flâmenko (Uluslararası Flâmenko Ankara Festivali) vb. dans türlerini konu edinen festivaller olduğu gibi belirli bir yörenin halk danslarına festivalin odağında yer veren Uluslararası Kafkas Halk Dansları ve Müzik Festivali (Yalova), Uluslararası Zafer Halk Oyunları Festivali (Afyonkarahisar), Uluslararası Halk Oyunları Festivali (Söke) gibi festivaller de vardır. Dansı odağına alan festivallerin yanı sıra yerel/bölgesel/ulusal halk oyunları ekipleri hemen her festivalde yer almaktadır. Örneğin Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivaline, Karadeniz Ereğli Kastamonulular Derneği, Karadeniz Ereğli Trabzonlular Derneği, Erdemir Musiki ve Folklor Derneği, Karadeniz Ereğli Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği folklor ekipleri katılmıştır.

Katılımcıların en aktif biçimde yer aldıkları festival etkinliklerinin başında dans gelmektedir. Müziğin etkisine kapılan ve isteyen her yaş, cinsiyet, kesimden vb. insan kimi zaman bulunduğu yerde kimi zaman da sahneye/alana çıkarak dans etmektedir. Dansa iştirak etmeyenler de alkışlarıyla dans edenlere tempo tutmaktadır.



2. Sorgun Geleneksel Motosiklet Festivali ve Moto-Cross Yarışmalarından.



2014 yılında düzenlenen Uluslararası Ovit Yayla Şenliklerinden.

Özellikle yabancı dans toplulukları belirli bir tarih aralığı için Türkiye'ye geldiklerinde yakın tarihlerdeki başka festival(ler)de de görev almaktadır. Böylece hem Türkiye'yi daha iyi tanıma şansına sahip olmakta hem de ülkelerinin/ülkemizin tanıtımında daha aktif rol oynayabilmektedir. Bu durum onlara tıpkı bir fahri elçi gibi hareket etmelerini sağlayacak fırsat(lar)ı sunmaktadır.



34. Çorum Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalinin açış programında Polonya halk oyunları ekibinin sunduğu dans gösterisinden.



34. Çorum Uluslararası Hitit Fuar ve Festivalinde sahne alan Kayseri ve Adana yörelerine ait halk oyunları ekipleri.

2.4.9. Giyim, Kuşam, Süslenme

Giysi, insanların bedenlerini örtmek, gizlemek, korumak, güzel göstermek gibi nedenlerle kullandıkları eşyalara verilen isimdir. İnanç, gelenek-görenekler, doğa/iklim şartları, kişisel zevkler, ekonomik durum, eğitim, meslek, sosyo-ekonomik/sosyo-kültürel statü gibi unsurlar, kısacası sahip olunan kültür ve kültürel değerler insanların giysi tercihlerini ve giysilerinin nitelikle niceliğini etkileyen faktörlerdir. Giysi, bir yanı sıra da insanın hem kendi iç dünyasına hem de dış dünyaya duyguları, düşünceleri, tercihleri vb. hakkında göndermek istediği mesajları ileten bir araçtır. Söz konusu mesajlar, giysilerin rengi, şekli, yapımında kullanılan malzemesi, deseni, sayısı, giyiliş tarzı gibi yapısal ve nicel özellikleriyle iletilmektedir. İnsanlar, giysi tercihlerini yaparken kendilerini rahat hissetme, toplum

karşısında küçük düşmeme, topluma ve değerlerine aykırı olmama, yerine ve zamanına göre giyinme gibi hususları da dikkate almaktadır.

Türk kültüründe giyim-kuşam konusuna verilen önem ilk dönemlerden günümüze kadar devam eden fasılasız bir geleneğin oluşmasını sağlamıştır. Dede Korkut Hikâyeleri, destanlar, halk hikâyeleri, masallar, fıkralar gibi pek çok anlatıda Türklerin giyim-kuşama gelenekleri hakkında bilgiler verilmektedir. Ölüm/yas törenlerinde kararlar giyildiği, düğünlerde, bayramlarda özel ve süslü kıyafetler kullanıldığı, günlük yaşamdaki giysilerin özellikleri gibi giyim-kuşam kültürüne ait bilgiler, Türk kültürünün hem sözlü hem de yazılı eserlerinde yer bulmaktadır. Türk giyim-kuşam kültürünün izlerinin/yansımalarının yer aldığı alanlardan birisi de festivaller ve şenliklerdir.

Festivallerin özgürlükçü havası, giyim-kuşam konusunda da kendisini hissettirmektedir. Katılımcıların istedikleri kıyafeti giyme özgürlüğü mevcuttur. Bu özgürlük, gündelik yaşamda hoş karşılanmayacak, halkın inanç unsurları, gelenek, görenekleriyle uyuşmayacak kıyafetleri de kapsamaktadır. Pasif katılımcıların çoğu festivale günlük yaşamda kullandıkları giysilerle katılmayı tercih etmektedir. Yani sokağa çıkarken ya da bir yere gezintiye giderken giydikleri giysilerle festivale katılmaktadır.

Festivallerdeki özel/şık kıyafetler daha çok aktif katılımcılar ve davetliler tarafından kullanılmaktadır. Davetliler kokteyl, gala gibi festivalin sadece özel davetlilere açık etkinliklerine oldukça şık kıyafetlerle ve süslenerek iştirak etmektedir. Kadınlar, bu tarz etkinlikler için abiye, tuvalet türü kıyafetleri tercih ederken erkekler daha çok takım elbise ya da smokin giymektedir.

Türkiye'deki festivallerde festivale özgü giysilere rastlamak neredeyse imkânsızdır. Avrupa ve Amerika'da örneklerini sıkça gördüğümüz, Venedik Karnavalındaki maskeler ya da Rio Karnavalındaki kostümler gibi festivale özdeşleşmiş giysi ve aksesuarlar Türkiye'deki festivallerde pek yaygın değildir. Ancak Türkiye'deki bazı festivallerde de ilginç kıyafetler ve kostümler kullanılmaktadır. Festivallerin en ilginç giysileri genellikle kostümlerdir. Özellikle animasyon gösterisi sunacakların, amigoların kullandıkları giysilerle kortej yürüyüşlerine katılanların giydikleri kıyafetler, festival temasıyla uyumlu/ilgili

kostümler renkli, abartılı, marjinal, orijinal, otantik, egzotik, ilginç ve eğlenceli kıyafetler arasındadır. Festivallerdeki kortej yürüyüşleri, zikredilen nitelikleri taşıyan giysilerin en sık görüldüğü bölümdür. Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde *Tatilya Cumhuriyeti*, korteje kostüm ve yüz karakterleriyle katılmıştır. Adana Portakal Çiçeği Karnavalında kortej yürüyüşüne portakal ve portakal çiçeği kostümleriyle gelen katılımcılar halkın yoğun ilgisini çekerek haberlere konu olmuştur⁵⁷.



2014 yılında düzenlenen Dragon Festivalinin İstanbul ayağındaki maskotlardan birisine ait kostüm.

Festivallerdeki ilginç kostümler ve tasarımlarla verilmek istenen mesajlar da vardır. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Dragon Festivalinin İstanbul ayağındaki kostüm yarışmasına katılanlar doğayı korumanın, geri dönüşümün önemine ve gerekliliğine vurgu yapmak amacıyla çeşitli kostümler tasarlamışlardır. Kostümleriyle “*Suyumuza sahip çıkalım!*”, doğada kolay kolay kaybolmayan

⁵⁷ Konuyla ilgili haber örnekleri ve içerik görmek için bkz.: <http://www.milliyet.com.tr/uluslararasi-portakal-cicegi-karnavali-adana-yerelhaber-1303739/> (16.11.2016), 25 Mart 2016 tarihli Best FM yayını vb.

maddeleri farklı amaçlarla kullanarak değerlendirelim gibi mesajlar vermeyi amaçlamışlardır.



2014 yılında düzenlenen Dragon Festivalinin İstanbul ayağındaki tematik mesaj içerikli tasarım kostüm yarışmasına katılan kostümlerden.

Türkiye'deki bazı festivallerde farklı, tasarımsal ya da geleneksel kıyafetlerin yer aldığı etkinliklerden birisi de defiledir. Defileler, çoğunlukla festival odağı, teması, festivalin düzenlendiği yöre/bölge giyim-kuşamı, Osmanlı/Cumhuriyet dönemi giysileri gibi dönem kıyafetlerinin sergilendiği etkinlikler şeklindedir. Festivallerde kız meslek lisesi, halk eğitim kurumları öğrencileri gibi talebe ya da kursiyerlerle yeni mezunların hazırladıkları giysilerle hazırlanan defileler ya da sergiler bulunmaktadır. 11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivalinde *Fetihten Zafere Türk Defilesi* adıyla düzenlenen bir defile söz konusu kapsamında verilecek örneklerdendir.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivalindeki açılış defilesinden.

Türkiye'deki festivallerde geleneksel/yöresel giysilerin kullanıldığı etkinlikler içinde halk danslarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Festivallerde görev alan yerli ya da yabancı halk dansları toplulukları, hangi dansı sergileyeceklerse onunla ilgili yöresel kıyafetler giymektedir. Halk danslarının doğası gereği ilgili dansın yöresel kıyafetlerinin kullanılması zaruriyettendir.



2014 yılında düzenlenen Ovit Yayla Şenliklerine katılan Kafkas dansları ekibi kıyafetleri.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivaline katılan yerli halk oyunları ekiplerinin bazılarına ait kıyafetlerden.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivaline katılan yabancı konukların ve halk dansları ekiplerinden bazılarının kıyafetleri.

Festivallerdeki dikkat ya da ilgi çekici giysiler sadece kostümlerle sınırlı değildir. Şenlik ağası kostümü, özellikle Yörük, Türkmen şenliklerinde bu kesimlere ait özel giysiler, Karadeniz yayla şenliklerinde olduğu gibi yöresel kıyafetler, defileler, rock, hip-hop vb. müzik türlerini dinleyenlerin kullandıkları gotik giyim tarzı vb. festivallerdeki çeşitli dini, etnik vb. kesimlere yönelik kıyafetler de dikkat çekmektedir. Söz konusu durum, yöre/bölge insanına ait giyim-kuşam kültürünün yansıtılması, öğretilmesi amacıyla yapılırken katılımcılar için farklı kültürlerin giyeceklerini daha yakından tanıma fırsatı yakalaması için olanak da sunmaktadır.



2014 yılındaki Ankara Alışveriş Festivalinde sergilenen Kızılderililerin kullandığı söylenen giyim-kuşam eşyalarına ait bazı replika örnekleri.

Mehter takımları, ayakkabı/çarıktan şapka/kavuğa, cübbeden entariye kadar her türlü detaya dikkat ederek mehteran kıyafetleriyle festivallerde yer almaktadır.



10. Kalecik Karası Bağbozumu ve Turizm festivaline katılan Mehter Takımı ve giydikleri kıyafetler.

Festival alanındaki görevliler de görevli oldukları alanla/konuyla ilgili özel giysiler giymektedir. Yani görevlilerin üzerinde görevli olduklarını gösteren tek tip giysiler ya da amblem, flama, broş gibi aksesuarlar bulunmaktadır. Bu sayede katılımcılar hangi konu hakkında bilgi ya da yardım talep edeceklerse konuyla ilgili kendilerine yardımcı olacak kişileri rahatlıkla seçme/bulma imkânı yakalamaktadır.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivali görevlilerinin giydiği t-şört.

Spor dallarını öne çıkaran festivallerde ilgili sporda kullanılması gereken giysiler mutlaka sporcuların üzerindedir. Güreşte kispet, motor yarışlarında kask, ceket vb., deve güreşlerinde deve giysi ve aksesuarları gibi. Bazı festivallerde ise ekip halinde katılımla düzenlenen yarış ve müsabakalar yapılmaktadır. Bunlara katılan ekipler de tek tip ve özel kıyafetler giymektedir. Söz konusu durumda takım ruhu oluşturma, dikkat çekme, estetik bir görünüm elde etme, kalabalık içinde birbirlerini kolayca tanıma gibi nedenler etkilidir. Ayrıca bu tarz tek tip kıyafetlerde sponsor alınarak ilgili sponsora ait amblem, resim, isim gibi görseller kullanılmaktadır. Takım ismi, renkleri de belirgin bir biçimde kıyafetlerin ön ya da arka yüzünde yer almaktadır.



2014 yılında düzenlenen Dragon Festivalinin İstanbul ayağına katılan yarışma ekiplerinden bazılarının ait takım kıyafetleri.

2.4.10. Sanatsal ve Bilimsel Faaliyetler

Festivallerde her türden, alandan, daldan farklı konu, izlek ve odağa sahip etkinliği görmek mümkündür. Söz konusu etkinliklerin tamamı, bazen tek bir festival içerisinde yer alırken bazen de bir festivalde birkaç tanesine birden rastlanmaktadır. Festivallerin çoğunda odağı ve konusu ne olursa etkinlikler arasında sergi, film/tiyatro gösterimi gibi sanatsal faaliyetlere; konferans, seminer, panel gibi bilimsel toplantılara yer verilmektedir. Ancak zikredilen etkinlikler, her festivalde aynı nitel ve nicel ölçeklerde bulunmamaktadır. Bazı festivallerde sanatsal ve bilimsel etkinlikler yoğunluktayken bazılarında oldukça küçük bir yer kaplamaktadır. Ayrıca bahsi geçen etkinliklerin rastlanma ihtimalinin pek fazla olmadığı festivaller

de mevcuttur. Spor dallarını öne çıkaran festivallerle geçiş dönemlerini öne çıkaran festivallerde sanatsal ve bilimsel faaliyetlere ya hiç yer verilmemekte ya da diğer festival türlerine göre daha az yer verilmektedir.

Türkiye'deki festivallerde fotoğraf, grafik, resim, sinema, tiyatro, müzik, heykel gibi sanatın hemen her alanına yönelik bir etkinlik, sergi ya da bienal görmek mümkündür. Ancak söz konusu etkinlikler her festivalde aynı derecede yer bulamamaktadır. Sanat dallarıyla ilgili festivallerde karşılaşılan sanatsal faaliyetler, diğer festival türlerine göre hem daha çok sanat dalına hem de daha geniş anlamda yer vermektedir. Yani sanata ve sanatçıya nitelik ve nicelik açısından en fazla önemin, yerin, değerini verildiğini sanat dallarıyla ilgili festivallerde görmek mümkündür. Mezkûr durum, bu festivallerin amaç, konu, odak ve kapsamı düşünüldüğünde aslında olması gereken doğal bir sonuçtur. Festivallerde karşılaşılan sanatsal ve bilimsel etkinlikler genel itibariyle şu başlıklar altında toplanabilir: Film ve tiyatro gösterimleri, atölye çalışmaları, sergiler, şiir dinletileri, bilimsel faaliyetler; sempozyumlar, paneller, konferanslar vb.

2.4.10.1. Film Gösterimleri

Türkiye'deki festival ve şenliklerde yer alan sanatsal faaliyetler arasında ilk sıralarda gelen etkinlikler içerisinde film gösterimleri bulunmaktadır. Sanat dallarını öne çıkaran festivaller içinde film festivalleri sıklıkla karşılaşılan türlerden biri olmakla beraber anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivallerden dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallere kadar farklı tür ve odaktaki festivallerde de film gösterimlerine yer ayrılmaktadır. Festivallerdeki film gösterimlerinin önemli bir kısmı *açık hava sineması* şeklinde katılımcılara sunulmaktadır. Kapalı sinema salonları ile daha ziyade odağına doğrudan sinemayı almış festivallerde karşılaşılmaktadır. Bu tarz festivallerde ilk kez gösterime girecek, amatör ve profesyonel, o yıl en fazla gişe yapan ve festival temasıyla uyumlu filmler vb. gösterilmektedir. Söz konusu gösterimlere iş, sanat, spor gibi camialardan çok sayıda davetli, sanatçı, sporcu da iştirak etmektedir. Hatta film festivallerindeki bazı gösterimlere sadece özel davetliler katılabilmekte, halktan herkese gösterimler açılmamaktadır. Ancak sanat dallarını öne çıkaran festivallerdeki bazı film

gösterimleriyle diğer festival türlerindeki film gösterimlerine özellikle *açık hava sinemalarına* isteyen herkesin katılma ve gösterimdeki filmleri izleri şansı bulunmaktadır.

Festivallerdeki film gösterimleri daha ziyade akşam ya da gece saatlerine konulan etkinliklerdir. Özellikle *açık hava sineması* olarak sunulan gösterimler, havanın kararmasından sonra yapılan etkinliklerdendir. Kapalı salonlarda yapılan film gösterimlerinden bazılarının festivallerdeki gündüz aktivitelerinden olduğuna da rastlamak mümkündür.

Festivallerde gösterilen filmlerin konusu genellikle festival odağı ya da teması ile uyumlu olmaktadır. Festival komitelerinin katılımcılara mezkûr uyumu hissettirecek mesaj, konu içeren filmler seçtiği görülmektedir. Örneğin dini günler ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerde yer alan film gösterimleri çoğunlukla İslam inancında/tarihinde önemli bir yeri olan hadisenin, karakterin hayat hikâyesinin/kahramanlıklarının/başarılarının, bir insanın manevi anlamda geçirdiği değişim ve dönüşümün anlatılması gibi konuları işleyen dini içerikli filmlerle ilgilidir. Festivalde gösterilecek film seçimlerinde dikkat edildiği anlaşılan hususlar arasında filmin gösterimdeki izleyici sayısı, yeni ya da festival tarihinden yakın zaman önce veya o yıl içerisinde vizyondan kalkmış olması gibi kriterler de yer almaktadır. 31. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali *açık hava sinema gösteriminde* Eyvah Eyvah 2, Kurtlar Vadisi Filistin, 34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali *açık hava sinema gösteriminde* Kelebeğin Rüyası filmleri katılımcılara izlettirilen örneklerdendir.

2.4.10.2. Tiyatro Gösterimleri

Türk eğlence kültüründe tiyatro, oldukça köklü geçmişi olan etkinlikler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türk kültürel hayatında tiyatro ile kastedilen hem köy seyirlik oyunları, kukla, gölge tiyatrosu, ortaoyunu, meddah ve tuluattan oluşan geleneksel halk tiyatrosu hem de Batı tarzı tiyatrodur. Geçmişten bugüne değin gerek tek başına gerekse farklı türler içindeki eğlence etkinliklerinden olan tiyatro, Türk eğlence kültüründe önemli bir yere sahiptir. Osmanlı dönemi şenliklerindeki eğlence etkinlikleri arasında kukla gösterileri, Türk gölge oyunu

Karagöz'ün yer aldığı bilinmektedir (Arslan 1999: 233). Söz konusu durumun tezahürlerinden birisi de festival ve şenliklerde görülmektedir. Tiyatro, bazı festivallerde festivalin odağı/teması; bazılarında ise sanatsal eğlence araçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'deki festival ve şenliklerde hem geleneksel halk tiyatrosu türlerinin hem de modern tiyatro örneklerinin yer aldığı görülmektedir. Festivallerde, Türk gölge tiyatrosu Karagöz'ün geleneksel halk tiyatrosu türleri arasında en sık karşılaşılanı olduğu söylenebilir. Özellikle dini günler ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerde geleneksel halk tiyatrosu türlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Zira geleneksel halk tiyatrosu türlerine yer vermek geleneksellik ve otantiklik özelliğine sahip olmasının sembolü şeklinde düşünülmektedir. Sanat dallarını öne çıkaran festivallerde ise daha ziyade Batı tarzı tiyatro örneklerine yer verilmektedir. Tiyatro türleri arasında sayılan pandomim gösterileri de yine festivaller içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Festivallerde Batı tarzı tiyatro gösterileri hem küçüklere hem de büyüklere yönelik olarak ayrı ayrı sunulurken geleneksel halk tiyatrosu türlerinden kukla ve Karagöz daha çok çocuklara yönelik gösteriler arasında yer almaktadır. Pandomim de yine çoğunlukla *çocuk etkinlikleri* adı altında verilmektedir. Örneğin 12. Uluslararası Alanya Turizm ve Sanat Şenliğinde Devlet tiyatrosundan oyunlar sahnelenmektedir; 29. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali *Keloğlan Taş Devrinde ve Nasrettin Oğlu Seyfettin* adlı çocuk tiyatrosu gösterisi; 34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali *Sokak Kedileri* çocuk tiyatrosu gösterisi; 2014 yılında Çorum'da düzenlenen Ramazan eğlencelerinde *Geleneksel ramazan eğlenceleri* adı altında orta oyunu ve Karagöz gösterileri; 51. Uluslararası Troia Festivalinde (Çanakkale) *çocuklar için* pandomim ve kukla gösterileri, müzikli kukla gösterileri, Karagöz gösterileri; Malatya Kayısı Festivalinde hem büyüklere yönelik hem de *Kemal Sunal Çocuk Tiyatrosu* adı altında kukla gösterisi, Karagöz gösterisi, pandomim gösterisi (Çiftçi ve Uluçay 2011: 179) gibi çocuklara yönelik tiyatro gösterimleri yer almaktadır.



51. Uluslararası Troia Festivalindeki pandomim gösterisinden.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivalinde sahnelenen *Sokak Kedileri* adlı tiyatro oyunundan.

2.4.10.3. Atölye çalışmaları

Türkiye'deki festivallerde yer alan sanatsal faaliyetlerin bir kısmı da sanatın icra edilerek ve deneyimletilerek gösterilmesine/öğretilmesine yöneliktir. Yani festivallerde, sanatsal faaliyetler bazen festival esnasında da devam ettirilmektedir. Söz konusu durum *atölye çalışmalarına* yönelik etkinliklerle gerçekleştirilmektedir. Festival esnasında devam eden sanatsal faaliyetlerde özellikle sokakta yapılanlarda hem halkın sanata ilgisini arttırmak hem de halkı çalışmalara dâhil etmek hedeflenmektedir. Küçük büyük hemen herkese yönelik atölye çalışmaları, Türkiye'de festivallere renk katmak için düzenlenen etkinliklerdendir. Bu tarz etkinlikler, sanatsal faaliyetleri öne çıkaran festivallerde daha fazla kullanılmakla beraber farklı türdeki ve farklı odaklara/temalara sahip diğer festivallerde de yer almaktadır. Atölye çalışmalarıyla katılımcılar merak ettikleri, ilgi duydukları konularda/alanlarda bir ürünün/sanat eserinin nasıl ortaya çıktığını öğrenme,

deneyimleme, istedikleri ürünleri ustalardan birebir siparişle alma gibi fırsatlar yakalamaktadır. Bu tür etkinliklerin büyük çoğunluğu festival sürecince devam etmektedir. Örneğin Uluslararası Fabrikartgrup Çağdaş Sanatlar Festivalinde sanatçılar, eserlerini yapmayı sokaklarda ya da atölyelerde sürdürmektedir (Özüdoğru 2012: 334). Yine 51. Uluslararası Troia Festivali (Çanakkale) bienal atölye çalışmaları, bez boyama, taş boyama stantları, seramik stantları, heykel yapımı atölyeleri; Ankara Alışveriş Festivalindeki *Geleneksel Türk El Sanatları Şöleni* adındaki etkinlikte var olan uygulamalar, sanat ve meslek icraları konuya örnek teşkil edecek mahiyettedir.



2014 yılında düzenlenen Ankara Alışveriş Festivalinde yer alan çeşitli meslek ve sanatlarla yönelik atölye çalışmaları.



2.4.10.4. Sergiler

Türkiye'deki festivallerde düzenlenen sergilerin büyük çoğunluğu sanatsal eserlerin sunulmasına yöneliktir. Özellikle el sanatları, resim, heykel, fotoğraf sergileri festival içerisinde en çok karşılaşılan sergi etkinlikleri arasındadır. Sergiye

konu edinilen sanat ürünlerinin seçiminde festival teması ya da festivalin odağındaki olay/nesne/ürün/spor-sanat dalı/ vb. etkili olmaktadır. Türü ne olursa olsun neredeyse her festivalde bir sergiye rastlamak mümkündür. Sergiler genellikle kafe, sanat evi, belediye tesisleri, müze, kültür merkezi, atölye, okul, kapalı spor salonu gibi yerlerde veya söz konusu yerlerin bahçelerinde yer almaktadır. Sergiler aracılığıyla sanatseverlerle/İlgililerle sanatçı ve eserlerinin, sanatçılarla sanatçıların buluşması; ilgili sanat dallarındaki son gelişmelerin, yeni sanat eserlerinin takip edilmesi vb. sağlanmaktadır. Kısacası sergiler, hem sanata hem sanatçılara hem de sanatseverlere yönelik birtakım fayda ve beklentilerle yapılan etkinliklerdendir. 12. Uluslararası Alanya Turizm ve Sanat Şenliğinde *17. yüzyıl Polonya Silesia Bölgesi kıyafetler sergisi*, *Selçuklu'dan tiyatral kostüme yansımalar sergisi*, fotoğraf sergileri, kültür-sanat stantları sergisi, Alanya yemekleri sergisi, *Dünden bugüne Alanya* fotoğraf sergisi, *Alaaddin Keykubat Anısına* fotoğraf sergisi, tezhip ve minyatür sergisi; 2014 yılında düzenlenen Osmangazi'yi Anma ve Bursa'nın Fethi Şenliklerinde Osmanlı dönemi posta pulları sergisi; 2008 yılında düzenlenen Beypazarı Festivalinde *kaybolmaya yüz tutmuş meslekler sergileri* ve bir yörenin eski dönemlere ait fotoğrafları sergisi; 29. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali karikatür sergisi açılışı; Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde, Karikatürist Muhittin Köroğlu'nun Karikatür Sergisi; Malatya Kayısı Festivalinde resim sergisi (Çiftçi ve Uluçay 2011: 179) gibi onlarca örneğe Türkiye'deki festival ve şenliklerde rastlamak mümkündür. Festivallerde yer alan bienaller de yine bu başlık altında anılması gereken sanatsal aktivitelerdendir.



51. Uluslararası Troia Festivali için hazırlanan afiş sergisinden.



51. Uluslararası Troia Festivalinde yer kadına yönelik şiddeti konu alan *Sheddeath* adlı fotoğraf sergisinden.

2.4.10.5. Şiir Dinletileri

Türkiye’deki festivaller içerisinde yer alan sanatsal etkinliklerden birisi de şiir dinletileridir. Festivallerde çok sık karşılaşılan bir etkinlik olmamakla birlikte sanat dallarını öne çıkaran festivaller, anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivaller, tarımsal ve hayvansal ürünleri, el sanatlarını ve tabiat unsurlarını öne çıkaran festivaller, birlik, beraberlik, dayanışma ve hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivaller, dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallerde daha sık rastlanmaktadır. Genellikle söz konusu etkinlik kapsamında bazen ünlü bir şair bazen de tanınmış bir sima ya kendisine ait ya da ulusal bir şairin şiirlerini okumaktadır. Kimi zaman da halktan birileri sahneye çıkıp mikrofon alarak kaleme aldığı yahut çok sevdiği bir şiiri katılımcılarla paylaşmaktadır.

Festivallerde düzenlenen şiir dinletilerinde okunan şiirlerin konusu genellikle festival odağı, teması, güncel olaylar, tarih, toplum, vatan vb. hakkındadır. Toplumun duygu ve düşüncelerini ifade etmek, ortak hislerin, değerlerin hatırlanmasını sağlamak, dini ve milli değerleri vurgulamak, toplumsal olaylara karşı bir duruş sergilemek, kişisel duygu ve düşünceleri dile getirmek gibi amaçlarla şiir dinletileri düzenlendiği anlaşılmaktadır. Zira şiir, her türlü olay/durum/olgu/obje vb. hakkında hissedilenlerin en etkili ve özlü biçimde ifade edildiği edebi araçların başında gelmektedir. Şiirin Türk edebiyatı içerisindeki yeri düşünüldüğünde de festivallerde şiirle ilgili etkinliklere yer verilmesi şaşırtıcı değildir. 31. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali Ahmet Yenilmez şiir dinletisi, 2014 yılında Çorum’da düzenlenen

Ramazan eğlencelerinde 11. Gün: Kasım Alper Özdemir şiir dinletisi, 8. Gün: Talha Bora Öge'den şiirler ve türkü gecesi bu kapsamda örnek verilebilecek etkinliklerdendir.

2.4.10.6. Bilimsel Faaliyetler

Festival ve şenlikler, doğaları gereği eğlenceden bilime, sağlıktan ticarete her türden etkinliği bünyesine kolayca alabilmektedir. Gerek gerçek gerekse de mecaz anlamda ekonomik olması dolayısıyla organizasyon komiteleri son yıllarda farklı yapısal ve işlevsel özellikleri ile bilinen çeşitli etkinlikleri festival çatısı altında toplamaya çalışmaktadır. Gerek tek başına istedik sayıda katılımcı çekemeyecek gerekse bütçe açısından düzenlenmesinde zorluk yaşanan birkaç etkinlik festivallerle birleştirilmektedir. Böylece hem eğlence amacıyla toplanan kalabalıkları farklı konu ve alanlarda da tatmin etme hem de özünde eğlenme niteliği taşımayan bilim, sağlık, ticaret gibi sahalarda festivalin çekiciliğine kapılan katılımcılardan kendi etkinlikleri ve amaçları doğrultusunda istifade etme imkânı doğmaktadır. Mezkûr durumun festivallere eklediği etkinliklerden birisi de bilimsel faaliyetlerdir.

Türkiye'deki festival ve şenliklerde bilimsel faaliyet olarak en sık karşılaşılanlar konferans, panel, sempozyum gibi bilimsel nitelikli toplantı ve etkinliklerdir. Bu tür programların konusunu çoğunlukla festival odağı belirlemektedir. 2. Soli Güneş Festivalinde yer alan konferansta “*Bir enerji kaynağı olarak güneş.*” konulu bildiriler sunulmuştur. 2014 yılında düzenlenen Osmangazi'yi Anma ve Bursa'nın Fethi Şenliklerinde *Çelebi Mehmet ve Dönemi Sempozyumu*, 31. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivalinde *I. Ulusal Hattuşa Taş Heykel Sempozyumu* söz konusu kapsamda verilebilecek örneklerdendir.

2.4.11. Gösteri ve Şovlar

Türkiye'deki festival ve şenliklerde çok fazla çeşit arz eden etkinliklerden birisi de gösteri ve şovlardır. Festivallerde gösteri ve şov denildiğinde akla görselliğin ve gösterinin odağa alındığı etkinlikler akla gelmektedir. Söz konusu etkinliklerin genel özellikleri arasında ışık, su, sis/duman, ses/müzik gibi unsurların,

dans niteliği taşımayan bedensel hareketlerin kullanılması, ses taklitlerine, şakalara yer verilmesi, zorluk derecesinin yüksek olması, adrenalini arttırması, hayret/takdir/merak/heyecan gibi duyguları uyandırması/canlandırması vb. yer almaktadır. Bunlara sirkler, havai fişekler, illüzyonluk, jonglörük, sema ve semah, uçak/jet, paraşüt, animasyon vb. gösterileri örnek verilebilir. İp üstünde yürüme, binalara tırmanma, bina dışı, üstü, arası vb.de bireysel ya da toplu olarak dans etme; bıçak, ateş gibi tehlikeli nesnelere tehlikeli ve zor hareketler yapma da gösteri ve şovlar arasında yer almaktadır.

Gösteri ve şovlar festivallerde karşımıza çıkan yeni bir olgu değildir. Zira bu tarz etkinliklerin, Osmanlı dönemindeki şenliklerde sıkça kullanılan eğlence araçları arasında yer aldığı bilinmektedir. Osmanlı şenliklerinde ip, tabak, ateş, kılıç, şişe vb. ile yapılan gösterilere sıkça rastlanmaktadır. Kaynaklarda bu şenliklerde canbaz, kasebaz, tasbaz, ateşbaz, çenberbaz, şişebaz, hokkabaz gibi göstericilerin hünerlerini sergileyerek kendilerine hayran bırakan gösteriler yaptığı bildirilmektedir (Arslan 1999: 235-250).

Festivaller, içerisinde düzenlenen gösteri ve şovlarla hem katılımcılar için farklı aktiviteler oluşturulmakta hem de festivale renk katılmaktadır. Gösteri ve şovlar, gündüzden geceye her zaman ve açılıştan kapanışa her evrede yer almaya uygun yapıları dolayısıyla festivallerde çok sık kullanılan aktivitelerdendir. Aynı zamanda festivallerdeki gösteri ve şovların gerek büyüklere gerekse küçüklere yönelik farklı içeriklere sahip olanları da mevcuttur. Katılımcıların çoğu için festivallerin en ilginç ve dikkat çekici etkinlikleri arasında gösteri ve şovlar ilk akla gelenlerdendir. Kısaca her yaştan, kesimden insana hitap eden bir gösteri ve şov yaratılabilmekte; ilgili festivalin nitelik ve amacı doğrultusunda yetkililer tarafından festival içerisinde tercih edilebilmektedir.

Türkiye'deki hemen her türden festivalde festival odağıyla uyumlu bir gösteri ve şov bulmak mümkündür. Sanat dallarını öne çıkaran festivallerden dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivallere, anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivallerden ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallere kadar her neviden festival için uygun bir gösteri ve şov üretilmektedir. Kuran-ı Kerim tilaveti, sema gösterileri (29. Uluslararası Çorum Hitit fuar ve Festivali; 2014 yılında Çorum'da düzenlenen

Ramazan eğlencelerinde 25 ve 26. gün); cem töreni (2014 yılında düzenlenen Hüseyin Abdal ve Çamşırh Türküleri Festivali); akrobasi gösterisi, (31. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali); *geleneksel Ramazan eğlenceleri* başlığı altında yer alan fasıl, illüzyon, jonglör, ateş yutan adam vb. gösterileri (2014 yılında Çorum'da düzenlenen Ramazan eğlencelerinde 9. Gün); havai fişek gösterileri, uçak/jet gösterileri, paraşüt gösterileri, animasyon gösterileri; sihirbaz gösterileri (51. Uluslararası Troia Festivalinde çocuklar için); Rus Sirki (sahne gösterisi olarak/adıyla 34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali); Royal Sirki, Erdemir 3. Romorkörünün Yangın Donanımlı ışıklı su gösterisi (Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivali); 2008 yılında düzenlenen Beypazarı Festivalinde Japon geleneksel sanatları gösterileri; özellikle Aleviler tarafından ya da Alevilerin yoğunlukta olduğu bölgelerde düzenlenen festivallerdeki semah gösterileri; Kız Kalesi Turizm Festivalindeki (Mersin) artistik jimnastik, muay thai, karate, yelken gösterileri vb. Türkiye'deki festivallerde yer alan gösteri ve şovlara örnek olarak verilebilir.



2014 yılında düzenlenen Ankara Shopping Fest'te yer alan bina üzerinde ipile yürüme gösterisinden.



2014 yılında düzenlenen Beypazarı Hasat Günleri Etkinliğinde animasyon gösterisi için yer alan karakterlerden bazıları.

Festivallerde animasyon gösterisi için yer alan karakterler genellikle festival odağı/konusu ya da yöreye ait kültürel unsurlarla ilgili olmaktadır. Örneğin 2014 yılındaki Beypazarı Hasat Günleri Festivalinde Beypazarı'nda yetiştirilen/elde edilen maden suyu, havuç gibi ürünlerin animasyonları kullanılmıştır. Ancak bazen festivalle ya da yöre kültürüyle hiçbir alakası olmayan popüler kültür unsurlarına yönelik palyaço, panda, Miki Mouse gibi animasyonlar da kullanılmaktadır. Beypazarı Hasat Günleri Festivalinde yer alan panda animasyonu buna örnek verilebilir. Zira panda ne Beypazarı ne de Türkiye'de doğal yaşam alanı olan bir hayvandır. Ancak panda, öz vatanı Çin dışında da sevimliliği ile bilinen ve hemen herkesçe sevilen bir hayvan olduğu için pek çok kültürde kullanılan bir animasyona dönüştürülmüştür.



51. Uluslararası Troia Festivalinde animasyonlar için yer alan palyaçolar.

2.4.12. Gezinti

Türk Dili Kurumu Türkçe Sözlük'te “*Uzak olmayan bir yere yapılan gezi.*” (Akalin vd. 2005: 758) şeklinde tanımlanan gezinti, festival ve şenliklerde tam manasıyla vücut bulmaktadır. Festival ve şenlikler, başlı başına insanların buldukları, gündelik yaşamda sıklıkla kullandıkları yerlerden/mekânlardan uzaklaşmalarını gerekli kılan etkinliklerdir. Zira festivale katılmak için festival mekânlarında bulunmak gerekmektedir. Festival etkinlikleri dolayısıyla katılımcılar, festivalin başından sonuna kadar sürekli bir hareket ve gezinti halindedirler. Özellikle süresi bir günden uzun olan festivallerde etkinlikler için birden fazla mekânın kullanıldığına sıkça rastlanmaktadır. Örneğin 51. Uluslararası Troia Festivalinde etkinlikler için aynı anda kullanılan dört farklı mekân bulunmaktadır. Özgürlük Parkı, Barış Kordonu, Çimenlik Kalesi ve Amfi Tiyatro'da aynı anda farklı etkinlikler düzenlenmekte, ayrıca Halk Bahçesinde de tüm gün boyunca süren çocuklara ve büyüklere yönelik çeşitli oyunlar, gösteri ve şovlar yer almaktadır. Bunların dışında sergiler için kullanılan Prof. Dr. Türkan Saylan Belediye Sosyal Tesisleri, Korfmann Kütüphanesi Sergi Salonu, Sarıçay Palamut Depoları, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Çanakkale Belediyesi Yazar Sanatçı Evi gibi kapalı mekânlarda da düzenlenen etkinlikler bulunmaktadır. Çağlar Kaynak Basket Sahası, Anafartalar Spor Salonu, Hastanebayırı Semt Sahası gibi alanlar da festivaldeki sportif etkinlikler için kullanılmaktadır. Görüldüğü gibi tek bir festivale katılmak dahi katılımcıların farklı etkinliklerden istifade edebilmek adına festival içerisinde

farklı birçok mekânı gezmelerini gerektirmektedir. Mekânların birbirine uzak oluşu katılımcılar için kısa bir şehir turu manası da taşımaktadır.

Kimi zaman mekânın genişliği dolayısıyla festivalin düzenlendiği mekân içinde dahi gezi turları düzenlendiği görülmektedir. Örneğin 15. Kabaoguz Yayla Şenliklerinde katılımcılar için Kabaoguz Yaylarını gez(dir)mek amacıyla yayla turu yapılmaktadır.

Bazı festivallerde gezinti sadece festival içindeki mekânlarla ve mekânlar arasında dolaşmakla sınırlı kalmamakta, başlı başına festivalin bir etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Festivalin düzenlendiği il/ilçede bulunan doğal, turistik, tarihi, kültürel mekânların gezilmesi için festivalde *gezi programları* yapılmaktadır. 12. Uluslararası Alanya Turizm ve Sanat Şenliğinde Rıhtım ve Tophane şenlik alanlarının gezilmesi, Beypazarı Geleneksel Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivalinde Tarihi Beypazarı evleri gezisi, 31. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivalinde Boğazkale ve Alacahöyük *Tarih ve Doğa Gezisi* örneklerinde olduğu gibi festivallerde sıklıkla ilgili yöreyi tanıtmak amacıyla günü birlik geziler düzenlendiğine rastlamak mümkündür. Söz konusu organize gezilere zaman zaman protokol de katılmaktadır. Böylece hem halkın geziye katılımını arttırma hem de gezmek-dolaşmak gibi rahatlatıcı ve doğal bir aktivite esnasında halkla yönetici erkin bir araya gelmesi/buluşması sağlanarak çeşitli konularda görüş, öneri, teşekkür, eleştiri vb.lerini ifade etme şansı oluşturulmaktadır. Bu kapsamda 1. Divirği Kültür ve Maden Festivalinde yapılan Çaltı Çayı etrafındaki kanyon gezisi örnek olarak verilebilir. Kanyon gezisine ilçe Kaymakamı Salih Ayhan, Belediye Başkanı Hakan Gök, Ak Parti Sivas milletvekili Hilmi Bilgin, İl Başkan Yardımcısı İsmet Havsut, Taner Karabal, İlçe Koordinatörü Hüseyin Yıldız, İl yönetim kurulu Üyesi Yasemin Tecer ve Sivas milletvekili Nursuna Memecan'ın danışmanı Hande Yanlızoğlu katılmıştır.

Festivallerde gezi şayet festival programı içerisinde bir etkinlik olarak yer almaktaysa gidiş-dönüş, ulaşım, konaklama gibi bütün hususlar dikkate alınmakta; katılımcıların herhangi bir problem yaşamamaları adına gerekli düzenlenmeler yapılmaya çalışılmaktadır. Örneğin Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde festivalin üçüncü ve son günü olan 9 Haziran 2002 tarihinde Alacaağzı

Vadisi ve Gökçeler’de *doğa yürüyüşü* düzenlenmiştir. Gezi, pazar günü saat 09.30’da başlamıştır. Vadiye hareket ilçe belediyesi önünden otobüslerle gerçekleştirilmiştir. Yine aynı gün saat 13.00’te Soğanlı Suyu piknik alanında da piknik yapılmıştır. Piknik alanına gidecek-dönecek araçlarla yeme-içme mekânları festival komitesi tarafından belirlenerek halka ilan edilmiştir.

Festivallerde ilgili festival komitesi tarafından düzenlenen gezilerin yanı sıra festivalde bir *gezi programı* dâhilinde ziyaret edilmeyecek ama isteyenlerin bireysel çabalarıyla gerçekleştirebilecekleri geziler de göz ardı edilmemekte hatta bu tarz geziler için katılımcılar teşvik edilmektedir. Zikredilen duruma örnek olarak bazı festivallerde festivalin düzenlendiği il/ilçe ile ilgili ili/ilçeyi ve buralardaki tarihi, turistik ya da doğal güzellikleriyle meşhur yerleri anlatan/tanıtan gezi rehberi niteliğinde/adında kitapçık, broşür ya da ilanların dağıtılması gösterilebilir.

Festivallerin önemli özellikleri arasında hem ekonomiye hem de kültüre yansımaları ve katkıları dolayısıyla turizm açısından kullanışlı bir araç olmaları gelmektedir. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte turizm, “1. Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi. 2. Bir ülkeye veya bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü.” (Akalin vd. 2005: 2009) biçiminde açıklanmaktadır. Festivallerde gezinti, turizmin mezkûr tanımdaki her iki cihetini de içine alacak biçimde vücut bulmaktadır. Yani festivallerin düzenleniş gerekçelerinden birisi hem yerli hem de yabancı turistlerin yöreye/bölgeye çekilmesidir ve bu amaç festivalin başından sonuna kadar katılımcıların yöre/bölge içerisinde pek çok gezinti yapmalarını sağlamaktadır. Festivallerdeki gezilerin tamamı yöreyi/bölgeyi tanıtmak, anlatmak ve böylece bölgeye turist çekmek arzusuyla düzenlenmektedir demek yanlış olmasa gerektir.

Genel manasıyla “*Açık alanda yenen yemek.*” şeklinde anlamlandırılan piknik, gezinin içerisine yeme-içme eyleminin dâhil edilmesi olarak da düşünülebilir. Piknik, insanlar için genellikle yeşilin ve suyun bir arada bulunduğu ağaçlık, sulak alanlara yani ırmak, baraj, göl vb. kenarlarına, ormana, mesire yerlerine kısaca doğaya yapılan gezileri ifade etmektedir. Türkiye’deki bazı festivallerde gezinti, piknik şeklinde gerçekleşmektedir. Festival ya tamamen *piknik şenliği* şeklinde bir festival ya da festival içerisindeki bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Piknik

şenliği şeklinde düzenlenen festivallere Yozgat Piknik Şenliği; pikniğin festival içerisinde düzenlenen bir etkinlik olarak yer almasına ise Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde festivalin üçüncü ve son günü olan 9 Haziran 2002 tarihinde saat 13.00'te Soğanlı Suyu piknik alanında yapılacak piknik örnek olarak verilebilir. Piknik içerisindeki gezinti, programda belirlenen saat aralığında gerçekleştirilmek zorundadır. İnsanlar bu sürede istedikleri gibi dolaşıp çevreyi gezme imkânına sahiptir. Festivallerdeki pikniklere katımcılar istedikleri yiyecek-içeceği getirebildikleri gibi bazı festivallerde toplu halde hazırlanan etli pirinç/bulgur pilavı, sütlaç, kavurma, ayran gibi yiyecek-içecekler festival komitesi tarafından hazırlanıp ikram edilebilmektedir.

2.4.13. Diğer Etkinlikler

Türkiye'deki festivallerde düzenlenen eğlenceler nitelik ve nicelik açısından geniş bir yelpaze sunmaktadır. Yukarıda zikredilen kategorilerde yer alan etkinliklerin dışında söz konusu gruplara dâhil edilebilecek özellikleri haiz olmayan farklı etkinlikleri festival ve şenliklerdeki diğer etkinlikler şeklinde nitелеmek mümkündür. Bunların bir kısmı dini bir kısmı ise ladini özellik arz etmektedir. İnançla ilgili olan etkinlikler, genellikle bir din içerisindeki farklı grupların ibadet ve törenlerine yönelik uygulamalardır. Özellikle Aleviler tarafından ya da Alevilerin yoğunlukta olduğu bölgelerde düzenlenen festivallerde yapılan cem törenleri ile Mevleviler tarafından yapılan Mevlevi ayinleri bu tür dini nitelikteki etkinliklere örnek olarak verilebilir. Bu gruba giren ladini yapıdaki etkinlikler sünnet şölenlerinden toplu nikâh törenlerine, stand-up gösterilerinden imza günlerine çok fazla sayıda çeşit arz etmektedir.

2014 yılında Çorum'da düzenlenen Ramazan eğlenceleri üçüncü gününde yer alan Recep Demirkaynak stand-up gösterisi, 26. gündeki Konya Mevlana sema grubu Mevlevi ayini; 2014 yılında düzenlenen Beypazarı Hasat Günü Etkinliklerindeki imza günleri; 51. Uluslararası Troia Festivalindeki küçük-büyük her katılımcının istediği gibi şarkı söyleme, konuşma, şiir okuma gibi aklına gelenleri dile getirebildiği *serbest mikrofon* etkinliği; 2008 yılında düzenlenen Beypazarı Festivalindeki Kent Tarihi Müzesi açılışı; Malatya Kayısı Festivalindeki toplu sünnet

şoleni (Çiftçi ve Uluçay 2011: 179) gibi onlarca örnek diğer eğlenceler başlığı altında anılabilecek türde etkinliklerdir.



Sorgun 2. Geleneksel Motor Festivali ve Moto-Cross Yarışmalarında yer alan *serbest mikrofon* etkinliği.



Uluslararası Beypazarı Hasat Günleri Etkinliklerindeki Gülten Ertürk ve Ahmet Yıldırım'ın imza günü etkinlikleri.

Mezkûr gruptaki etkinlikler sadece eğlence içerikli olanlarla sınırlı değildir. Festival ve şenliklerde yer alan sağlıktan eğitime her türlü bilgilendirme, tarama, sına/deneme niteliğindeki uygulamalar da bu grupta anılabilir. Sağlıkla ilgili olan ücretsiz muayeneler, kan bağışları festivallerde zikredilen konuya yönelik en sık karşılaşılan etkinliklerdendir. Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde Kızılay Derneği ve SSK Hastanesi tarafından kurulan Sahra Çadırlarında festival süresince yapılan ücretsiz sağlık taraması ile Karadeniz Ereğli

Lions Kulübü tarafından yapılan ücretsiz göz muayenesini festivallerde karşılaşılan konuyla ilgili etkinliklere örnek olarak vermek mümkündür.

2.4.14. Hediye ve Ödüller

Hediye için, aynıyla ya da muadiliyle karşılık görüp görmeyeceğini bilmeden, düşünmeden, önemsemeden ve herhangi bir karşılık beklemeden birisinin bir başkasına verdiği, kendisine ait olan maddi ya da manevi değerlerin tamamına verilen isimdir şeklinde bir tanım yapmak mümkündür. Karşılık beklemeden birini mutlu etmek şeklinde de düşünülebilecek hediye verme olgusu, -hediye denildiğinde akıllara her ne kadar verilen maddi mahiyetli nesnelere gelse de- tebessüm, dua etme, herhangi bir konuda yol gösterme, fiziksel güç kullanarak yardımcı olma vb. yollarla da soyut biçimlere bürünerek gerçekleştirilebilir. Ancak halk arasında hediye denildiğinde akla daha ziyade maddi karşılığı olan nesnelere gelmektedir.

Türk kültür hayatında hediye verme ve alma önemli bir yere sahiptir. Türklerde geçmişten günümüze *potlaç*⁵⁸, *diş kirası*, *yüz görümlüğü*, *el öpme hediyesi*⁵⁹, *ev/bebek görme hediyesi*, *dürü*⁶⁰ gibi çeşitli adlarla karşımıza çıkan hediye, İslam inancıyla birlikte dini bir kimliğe de büründürülmüştür. İnanç ekseninden bakıldığında Hz. Muhammed'in kendi hayatında hediyeleşmeye önem verdiği ve Müslümanları birbirlerine hediye verme konusunda teşvik ettiğine inanılmaktadır. Dolayısıyla Müslümanlar tarafından hediyeleşmenin sünnet olarak kabul edildiği bilinmektedir.

Kaynaklarda Osmanlı şenliklerinde de padişaha, vezirlere, elçilere, gösteri yapan oyunculara vb. pek çok değerli hediye verildiği bildirilmektedir. Verilen hediyeler arasında kitaptan silaha, kumaştan halı, perde gibi mefruşata, saatten at-

⁵⁸ Potlaç geleneği ve Osmanlı saraylarında yapılan evlilik ve sünnet düğünlerindeki hediyeleşme olsunun tezahürlerinden olan potlaç/yağma geleneği hakkında daha fazla bilgi için Mehmet Arslan (1991b)'in çalışmasına başvurulabilir.

⁵⁹ Anadolu'da gelinin duvak günü/düğün gecesinin ertesi kaynana ve kaynatasının elini öpmesi, bayramlarda küçüklerin büyüklerin elini öpmesi vb. neticesinde büyükler/eli öpülenler tarafından küçüklere/el öpenlere verilen çeşitli hediyeler için kullanılan isimdir.

⁶⁰ Anadolu'da, evlenen kişilerin birinci ve ikinci derece gibi yakın akrabalarıyla maddi değeri yüksek takı takanlara gelin ya da gelinin veya damadın ailesi tarafından verilen gömlek, etek, elbise, çorap, patik, çamaşır gibi giysiler; elbiselik kumaş, yazma/yemeni, dantel, havlu, lif vb. hediyelere dürü denilmektedir.

araba takımlarına, kokudan aynaya kadar birçok değerli eşya yer almaktadır (Arslan 1999: 158-175).

Festival ve şenliklerde hediyeler, maddi değer bakımından pek fazla ederi bulunmayan eşantiyon niteliğindeki not defteri, kurşun, tükenmez, dolma, mürekkepli vb. kalem; basketbol, futbol vb. topları; dart, tavla, satranç gibi oyunlar; şapka, anahtarlık, şeker, çikolata, bileklik, yüzük, küpe, fular, balon, telefon kılıfı, cüzdan, t-şort, mouse altlığı, gözlük, kupa, bardak, kitap ayracı, biblo niteliğinde küçük süs nesnelere gibi eşyalardan oluşmaktadır. Bahsedilen hediyelerin üzerinde çoğunlukla ilgili festivalin, festivale katılan/destek veren/sponsorluk yapan vb. firmaların/şahısların ismi, sloganı, renkleri ya da amblemi bulunmaktadır.



Dragon Festivalinin 20-21 Eylül 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen İstanbul ayağında verilen hediyelerden bazıları.



Fanta Gençlik Festivalinin 20 Ağustos 2014 tarihinde gerçekleştirilen Ankara ayağında verilen -bileklik, basketbol topu (üstte) şapka (altta)- hediye ve ödüllere bazıları.



12-16 Ağustos 2014 tarihinde Çanakkale’de gerçekleştirilen 51. Uluslararası Troia Festivalinde verilen kitap ayracı.

Festivallerde sadece festival komitesinden/yöneticilerinden davetlilere hediyeler verilmemekte; festivale davet edilen dernek, vakıf gibi kurum/kuruluşlardan, kişilerden, kardeş şehir/ülke gibi yerlerden gelen konuklardan da festival komitesindeki, festivalde yetkili/etkili kişilere halı, kilim, tablo gibi çeşitli hediyeler verilmektedir. 11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivaline katılan derneklerden bazıları, festivali düzenleyen Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel’e çeşitli hediyeler takdim etmişlerdir. Bunlardan birisi de bir halıdır.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivaline davet edilen bir dernek tarafından Etimesgut Belediye Başkanına hediye edilen halı. Başkan, halıyı eşiyile birlikte aldı.

Yukarıda zikredilen karşılıklı hediyeleşmeler vesilesiyle hem kurum/kuruluş, ülke, şehir vb. yöneticileri hem de halkları arasında kardeşlik, dostluk, hoşgörü gibi bağların kurulması, korunması ve güçlenmesi sağlanmaktadır. Festival ortamlarında olduğu gibi çeşitli vesilerle elde edilen bu tarz fırsatlar, iki ülke/şehir halkı ya da yöneticileri arasında farklı platformlarda da desteklenmeye ve sürdürülmeye devam ettirilmektedir. Yakınlaşmalar sayesinde farklı ülke/şehir halkları arasında kültür, turizm, ekonomi vb. alanlarda karşılıklı ilişkiler tesis edilmekte; kültür alış-verişi, ülke/şehir gezileri, ekonomik hareketlilik ve anlaşmalar gibi her iki tarafı da etkileyen kazanımlar elde edilmektedir.

Geçiş dönemlerini öne çıkaran festivallerde, özellikle toplu sünnet veya nikâh şenliklerinde sünnet olan çocuklara, evlenen çiftlere çeyrek/yarım altın gibi diğerlerine oranla maddi değeri daha fazla olan hediyeler de verilmektedir. Ancak söz konusu değerli hediyeler Türk kültüründe gerek bireyin hayatı gerekse toplum için özel ve önemli bir yeri olan doğum, sünnet, evlilik gibi olaylarla ilgili festivallerle sınırlı kalmaktadır.

Festivallerde verilen hediyelerin, maddi açıdan ne kadar az değerinde olursa olsun, katılımcıların hoşuna gittiği, gerek festival gözlemleri gerekse farklı yaş, meslek vb.'den katılımcı ve yetkililerle yapılan mülakatlar sırasında tespit edilmiştir. Dolayısıyla hediyeler, katılımcılar için günle ilgili hatıra sahibi olunması,

katılımcıların hoşnut tutulması; kurum/kuruluş/dernek/kişi vb. için reklam/tanıtma gibi işlemlere sahiptir.

Hediyeler, kimi zaman sergilenen olumlu bir davranışın akabinde kişiyi aynı davranışın devamı konusunda teşvik, motive ve takdir etmek gibi amaçlarla da verilmektedir. Söz konusu niyetlerle verilen hediyeler, halk arasında daha ziyade ödül adıyla anılmaktadır. Festivaller, başarılı kişilerin takdir ve teşvik edilmesi için kullanılacak en uygun zamanlardan biri olarak görülmektedir. Bu düşüncede festivallerin geniş katılımlı ve kapsamlı etkinlikler olmasının yanı sıra festivalin iyi bir amaca hizmet ettiğinin gösterilmek istenmesi gibi gerekçelerin de payı vardır demek yanlış olmasa gerektir. Zikredilen gerekçeler dolayısıyla festivallerin bir bölümü çeşitli katılımcılar, organizasyon komitesi üyeleri, festivali destekleyen kişi, kurum, kuruluş vb. için ödül takdimine ayrılmaktadır.

Ödüller, genellikle *festivale/yöreye katkıları/yardımları sebebiyle* siyasetçi, sanatçı, araştırmacı, bürokrat, organizasyon komite üyesi, iş adamı, esnaf, basın mensubu, festivalin düzenlenmesine katkısı olan, destek veren kişilerle festivalde düzenlenen yarış ve yarışmalarda dereceye girenlere verilmektedir. Şayet ödül, teşekkür, takdir, onore etme gibi niyetlerle veriliyorsa daha çok plaket, şilt, madalya, giyim eşyası, yöreyle/festivalle özdeşleştirilmiş ya da yöreyi/festivali anlatan hediye eşyalar vb.'den oluşmaktadır. Ödüllerde festival ismi, festival komitesi üyesinin ismi, teşekkür/takdir yazıları ile bölgeyi/yöreyi ya da festivali anımsatan, temsil eden görüntü, simge, kültürel unsur ya da değerler yer almaktadır. Ancak ödül, bir yarış ve yarışma sonucunda dereceye girenler içinse mezkûr hediyelerin yanı sıra genellikle nakdi para, hediye çeki, altın -çeyrek, yarım, tam altın vb.- gibi maddi değeri bulunan nesnelere de verilmektedir.



Alan Turizm ve Sanat Şenliğinde Belediye tarafından davetlilere verilen teşekkür belgelerinin ön ve arka yüz görüntüleri.



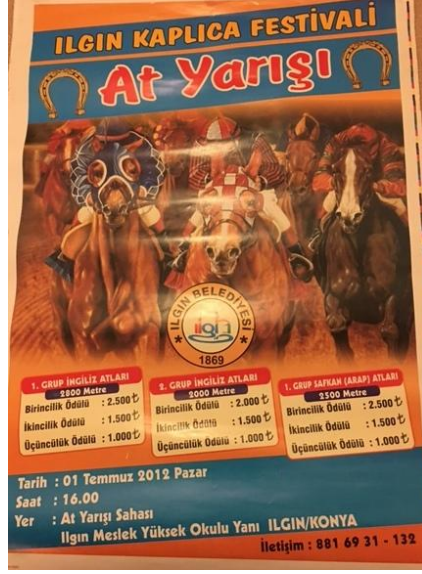
Kabaoğuz Yayla Şenliklerinde (Amasya) düzenlenen yarış ve müsabakalarda dereceye girenlere verilen sembolik madalya.

Festivallerin neredeyse tamamında festivale katılan, festivalin düzenlenmesinde emeği, katkısı, payı bulunan bakan, milletvekili, belediye başkanı vali, kaymakam, gibi siyasilere ve idarecilere; jandarma ya da polis içerisindeki üst düzey güvenlik görevlilerine; sanat, eğitim, spor, iş dünyasında tanınan/sevilen kişi, dernek ve topluluklara; yöre/bölge ileri gelenlerine vb. yaptıkları için teşekkür ve kendilerini takdir etme niteliğinde sembolik ödüller verilmektedir. Ancak bazı festivallerde bahsedilen ödüllerin yanı sıra küçük ya da büyük çaplı düzenlenen yarış ve yarışmalar sonucunda dereceye giren ya da katılanlar için hem sembolik hem de çalışmalara ve başarıya teşvik niteliğinde başkaca ödüller de verilmektedir.

Spor dallarını öne çıkaran festivaller, sanat dallarını öne çıkaran festivallerle eğitim ve bilimi öne çıkaran festivallerde düzenlenen yarış ve müsabakalar dolayısıyla dereceye giren ya da katılımda bulunan yarışmacılara nakdi para, altın/gümüş/bronz madalya/heykelcik, çeyrek/yarım/tam altın gibi maddi değeri yüksek ödüllerin de verildiği bilinmektedir. Festivalin büyüklüğü/tanınırlığı ve bütçesi ile yapılan yarışmaların önemine/hacmine/tanınırlığına vb. göre zikredilen ödüllerin değerleri de artmaktadır. Ayrıca spor dallarıyla ilgili festivallerde yapılan müsabakalarda çıkılan her bir üst tur için ayrı para ödülleri de belirlenmektedir. Örneğin 655. Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivalinde başpehlivanlık güreşlerinde birinci için 40 bin TL, ikinci için 25 bin TL, üçüncü içinse 12 bin beş yüz TL para ödülü verilirken, başpehlivanlara yükselecekleri turlar için tur başına 60 TL ödül takdim edilmiştir⁶¹. İlgili yarışmalarda birincilik alanlar, para ödüllерinin yanı sıra altın madalya da kazanmışlardır. Kabaoğuz 14. Yayla Şenliklerinde (Amasya) ise başpehlivanlık için 2 bin TL, başaltı için 1.500 TL, teşvik için 500 TL para ödülü verilmiştir. 44. Uluslararası Altın Portakal Film Festivalinde *en iyi film* ödülü olarak 300 bin TL, *en iyi yönetmen* ödülü olarak ise 30 bin TL verilmiştir. Ayrıca yapılan her dalda birinci gelenler *Altın Portakal* heykelciği ile de ödüllendirilmiştir.⁶² Ödül miktarlarının belirlenmesinde festival bütçesinin de önemli bir payı bulunmaktadır. Dolayısıyla ödüllerin değeri, bütçenin büyüklüğüne göre de şekillenmektedir.

⁶¹ Konuyla ilgili daha fazla bilgi için (<http://www.edirne.bel.tr/655-kirkpinar-yagli-guresleri-nin-odulleri-belli-oldu/10058/>) adresine bakılabilir.

⁶² Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: (https://tr.wikipedia.org/wiki/44._Alt%C4%B1n_Portakal_Film_Festivali).



12. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivalinde (Konya) düzenlenen at yarışlarında derece alanlara verilecek ödüller.

Bazı festivallerde düzenlenen yarış ve müsabakanın konusuyla alakalı ödüller de verilmektedir; bir yemek yarışmasında dereceye girenlere bulaşık, çamaşır makinesi, fırın, mutfak robotu, çırpıcı, doğrayıcı, çay, kahve makinesi gibi mutfak ya da evle ilgili eşyaların; bisiklet yarışında dereceye girenlere bisikletin ödül olarak verilmesi gibi.



12. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivalinde (Konya) düzenlenen yemek yarışmasında dereceye girenlere verilecek ödüller.

Anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivallerde konu edinilen olay, olgu ve kişilerin anılması, tanınması, hatırlanması hususunda roman, öykü, şiir, resim, heykel gibi eser(ler) veren ve bu alanlarda düzenlenen yarışmalarda derece elde eden; sempozyum, panel, konferans vb. programlarda konuşmacı olan; tiyatro, sinema gibi gösterilerde rol alan; müze, sanat evi vb. açan kısacası emek ve katkıda bulunan kişilerin plaket, şilt, takdir/teşekkür belgesi, kitap gibi çeşitli sembolik ödüllerle onore ve teşvik edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Ödüllerin verildikleri zamanlar, ödülün verilme nedenine ve verildiği kişiye göre değişiklik göstermektedir. Cumhurbaşkanı, başbakan, bakan, milletvekili, belediye başkanı gibi siyasetçilere veya bu siyasetçiler tarafından verilecek ödül için düzenlenen törenler, ayrı bir önemle hazırlanmakta ve festivalin bu kısmına üst düzey yetkililer ve devlet adamları katılmaktadır. Sanatçı, futbolcu, iş adamı gibi tanınmış kişilere verilecek ödüller çoğunlukla açılış ya da kapanış törenlerinde, festivalin günlük akışı içerisinde gün sonu etkinliğinin akabinde verilmektedir. Yarış ve yarışma sonucunda başarılı olanlara verilecek ödüller genellikle ilgili yarış ve yarışmanın akabinde; spor dallarıyla ilgili festivallerde olduğu gibi şayet festivalin odak etkinliği bir yarış ve yarışma üzerine kurulmuşsa ödüller, festivalin sonunda, kapanış programı dâhilinde ilgililere takdim edilmektedir.

İşledikleri tema, dikkat çektikleri konu, yaptıkları hizmet ve katkılar dolayısıyla festivallere verilen ödüller de mevcuttur. Söz konusu ödüller, ilgili festivallerin devamlılığı ve gelişmesi hususunda teşvik edici mahiyettedir.

2.4.15. Bitiş

Eğlencelerin bitiş fasıllarının açılış bölümlerine göre daha sönük geçtiği, etkinliklerin hem nitelik hem de nicelik bakımından daha sade, basit, zayıf ve muğlâk olduğu yönünde genel bir görüş birliği bulunmaktadır (Stoeltje 2005: 162; Özdemir 2005: 305). Söz konusu durum festival ve şenlikler için de geçerlidir. Festival ve şenliklerin açılış faslında gördüğümüz resmi havayı, protokol erkânını, program çeşitliğini çoğunlukla kapanışta görmek mümkün değildir. Festival ve şenliklerde kapanış uygulamaları arasında sıklıkla plaket, şilt, ödül vb. törenleri, konser/müzik dinletisi, havai fişek gösterisi gibi etkinliklerle karşılaşmaktadır.

Kapanış etkinliklerinin çoğunlukla akşam ya da gece saatlerinde düzenlendiği görülmektedir. Katılımcıların açılış programlarından ziyade kapanış programlarına daha fazla iştirak ettiği gözlenmektedir. Söz konusu durumda açılışa katılan devlet görevlileri dolayısıyla oluşan resmi hava, protokolün programa iştiraki dolayısıyla uyulması gereken kurallar silsilesi ve planlanmamış aksaklıklar nedeniyle yaşanan gecikmeler, aksamalar ve sarkmalar, gerek festival ve şenlikle ilgili ya da ilgisiz pek çok teorik ve retorik bilgiyle konuşmanın bu bölümde olması gerekse resmi ve yazılı kuralların festivalin açılış anında daha sıkı bir biçimde uygulanması nedeniyle ortaya çıkan kalıplaşmış tekdüze yapı, Türkiye'deki festival ve şenliklerin açılış programlarına katılımcıların ilgisiz kalmasına yol açmaktadır. Kapanış programlarının daha gayri resmi bir hava arz etmesi nedeniyle sunduğu özgür atmosfer katılımcıların ilgisini de çekmektedir. Özellikle konser ve havai fişek gösterileri, festival ve şenliklerde en fazla katılımcı çeken etkinlikler arasında gelmektedir ve çoğunlukla kapanış programlarında bu tür etkinliklere yer verilmektedir.

Bazı araştırmacılar (Stoeltje 2005: 162; Özdemir 2005: 305-306), genellikle katılımcıların kapanışa pek rağbet etmediğini belirtmektedir. Söz konusu durum bir cihetiyle festivaller için doğru kabul edilebilir. Zira festivallerdeki kapanış programlarının çoğu konser, havai fişek gösterisi gibi etkinlikler hariç tutulursa, açılışa göre biraz daha özentisiz ve doğaçlamadır. Özellikle gece geç saatlere denk gelen kapanış programlarında katılımcıların son ana kadar beklemek istemediği görülmektedir. Ancak kapanış bir konserle sona erecekse konsere katılım yoğun olmaktadır ama bütün katılımcıların konserin sonuna kadar beklediğini söylemek de mümkün değildir. Türkiye'de özellikle metropol kentlerin dışındaki şehirlerde gece belli bir saatten sonra ulaşım aracı bulma zorluğu, gece geç saatlerde sokakların güvenli olmadığı düşüncesi gibi etkenler katılımcıları kapanış programının sonuna kadar beklemekten alı koymaktadır. Eğer, festival bir ilçede ise kapanışın geç saatlere kalması katılımın azlığına neden olan önemli bir unsur olarak sayılabilir. Zikredilen hususlar, kapanışa rağbet edilmediğinden ziyade katılımcıların festivalin kapanış programının son anlarına kadar beklemediğini göstermektedir.

Festivallerin bitiş programları, artık sona gelmesi hasebiyle olsa gerek birtakım aşırılıkların daha rahat veya fazla yapılmaya başlandığı bölümleridir.

Beverly J. Stoeltje (2005: 162), festivallerin *resmi açılıştan resmi olmayan bitiriş*e gittiğini söylemektedir. 2014 yılında düzenlenen Hüseyin Abdal Şenliğinde festival yetkililerinden bazılarının festival sonlarına doğru kendi aralarında katılımcılardan uzak bir mekânda alkol tüketmesi, festivallerdeki bitiş bölümünde *bireysel iradenin ve toplumsal denetimin iyice zayıflamasına* (Özdemir 2005: 306) örnek olarak verilebilir.

Spor dallarını öne çıkaran festivaller, sanat dallarını öne çıkaran festivaller, ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallerle eğitim ve bilimi öne çıkaran festivallerin büyük çoğunluğunda kapanış programları, ödül törenleri ile sona ermektedir. Diğer alanlardaki festivallerde ise kapanış programları ya bir konser yahut müzik eşliğinde katılımcıların toplu iştirakiyle gerçekleştirilen danslarla tamamlanmaktadır. Hemen her festivalin kapanışında festivalin sona erdiği yetkili bir kişi, sunucu ya da görevli tarafından ilan edilerek katılımcılara iştirakleri dolayısıyla teşekkür edilmektedir. Örneğin 33. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali Ankaralı Turgut konseriyle, 34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali Ceza konseri akabinde sunulan havai fişek gösterisiyle, 51. Uluslararası Troia Festivali üç ayrı festival alanında aynı anda düzenlenen Yasemin Göksu konseri, Çıplak Ayaklar Kumpanyası tarafından sunulan *Ege Dansları* gösterisi ve *Flamencotolia* müzik dinletisi ile sona erdirilmiştir. Söz konusu programların bitiminde festivalin sona erdiği duyurularak katılımcılara ilgi ve katılımları dolayısıyla teşekkür edilmiştir.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali'nin 22 Haziran 2014'teki kapanış programında yer alan havai fişek gösterisi.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali kapanış/final programı.

Küçük ölçekli festivallerde kapanış programları, oldukça sade ve etkinliğin sona erdiğinin duyurulması ile gerçekleşmektedir. Katılımcılara ve emeği geçenlere teşekkür edildiği kısa bir kapanış konuşması, neredeyse programların özünü oluşturmaktadır.

Kapanış programının sona ermesinin akabinde görevliler için yoğun bir çalışma süreci başlamaktadır. Zira festival alan(lar)ın temizlenmesi; kurulan stant, sahne, düzenek gibi festivalle ilgili unsurların kaldırılması; mekânın halkın günlük hayatta kullandığı hale getirilerek alandan festival izlerinin silinmesi festival ya da belediye görevlilerince halledilmektedir. Söz konusu çalışmalar, bazen gecenin ileri saatlerine hatta sabahın ilk ışıklarına kadar sürmektedir.



Sivas 4 Eylül Günleri etkinliğinde 4 Eylül 2014'te gerçekleştirilen kapanış programında ortaya çıkan çevre kirliliğine ait bazı görüntüler -altta ve üstte-.



3. BÖLÜM:

TÜRKİYE'DEKİ FESTİVAL VE ŞENLİKLERİN İŞLEVLERİ

Bilindiği üzere Türk halk eğlencelerinin işlevsel özellikleri, temelde açık ve örtülü olmak üzere iki üst başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan açık işlev olarak anılan özellik, etkinliğin eğlence vasfı taşımasını sağlayan eğlenme ve eğlendirme niteliğidir. Bütün eğlencelerin düzenlenmesinde en temel ve ilk dile getirilen gerekçeler arasında etkinliğin *hoşça vakit geçir(t)mek, eğlen(dir)mek* amacı anılmaktadır (Özdemir 2005: 309). Söz konusu açık işlev, festival ve şenliklerde de kendisini belirgin bir biçimde göstermektedir. Festival ve şenlik kavramları dahi başlı başına eğlenceyi ve hoşça vakit geçirmeyi akıllara getirmektedir. Ancak Özkul Çobanoğlu (2005: 235)'nin da belirttiği gibi “*Bir folklor unsuru birden fazla işleve sahip olabilir. Dahası bir folklor unsurunun işlevi icra edildiği bağlama bağlı olarak da değişebilir.*” Dolayısıyla bütün festival ve şenlikler, eğlendirme işlevlerinin yanı sıra kimi zaman istedik kimi zaman da hedeflenmedik başka amaçlara da hizmet etmektedir. Yani festivaller, doğrudan ya da dolaylı olarak birtakım hedef ve beklentilere aracılık etmeleri için düzenlenmektedir.

Kaynaklarda (Yıldırım 2010: 123), festival ve şenliklerin düzenleniş amaçları ve hedefleri olarak en sık zikredilen hususlar içerisinde sosyal, kültürel ve sanatsal açıdan çeşitli kazanımlara aracı olmaları, gerek iç gerekse dış turizm alanında alternatif turizm faaliyetleri yaratmaları, ekonomik yeni kazanç kapıları, iş ve pazar olanakları sunmaları, kentlerin imaj çalışmaları için yeni fikirlere ve çalışmalara öncülük etmeleri, eğlence sektöründe yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasına müsait bir yapı arz etmeleri vb. yer almaktadır. Zikredilen hedefler için kullanılabilir çok sayıda etkinlik olmasına rağmen festivaller, bunlar içerisinde en etkili ve hızlı sonuç alınabilecek organizasyonların başında gelmektedir. Festivallerin düzenlenmesine gerekçe olan bu hedef ve beklentiler, festivallerin işlevsel özelliklerini oluşturmaktadır. Nebi Özdemir (2005: 309-344)'in genel itibarıyla

ekonomik, siyasal, sosyal-psikolojik ve kültürel işlevler şeklinde belirlediği dört işlevle, festival ve şenliklerde bazen örtülü bazense açık işlevler olarak karşılaşılmaktadır. Festivallerin düzenlenmesine kaynaklık eden, birçok maddeyle ifade etmenin mümkün olduğu hedef ve beklentileri, zikredilen dört temel işlevsel özellik altına yerleştirmek mümkündür.

3.1. EKONOMİK İŞLEVLER

Kültür ve ekonomi ilişkisinin 20. yüzyılın sonlarına doğru yüksek sesle dile getirilmeye ve multidisipliner çalışmalara konu edinilmeye başlandığı bilinmektedir. Bu kapsamda ortaya çıkarılan *kültür ekonomisi* kavramının gerek ekonomi bilimi uzmanlarının kültüre gerekse kültür bilimcilerin ekonomiye bakış açısını etkilediği/değiştirdiği görülmektedir. Özellikle *tüketim kültürü* olgusunun dünya genelinde ekonomik döngü, kalkınma, ilerleme ve hareketlilik için önem kazanması, tüketimi arttırmak amacıyla konunun uzmanlarını/ilgililerini kitlelerin kültürel hayatına yönlendirmiştir. Tüketimin nasıl arttırılacağı, tüketici kitlelerinin nasıl çoğaltılacağı ve yönlendirileceği gibi sorulara bulunan cevaplar arasında yer alan “*En iyi tüketici eğlenen bireydir.*” (Özdemir 2007: 35) kabulü, ekonomi-kültür ilişkilerinde gözleri toplumların eğlence kültürüne dolayısıyla da eğlencelere çevirmiştir. Tüketimi arttırmak ve yeni pazarlar ortaya çıkarmak gibi gerekçelerle eğlence sektöründe her geçen gün yeni bir etkinlik ya da var olanların sayısında artışla karşılaşılmaktadır. Zikredilen eğlence ortamlarından birisi olarak karşımıza çıkan festival ve şenlikler, aynı zamanda söz konusu amaçlara en iyi hitap eden eğlence etkinlikleri arasında yer almaktadır (Özdemir 2007: 27-42).

Özdemir (2005: 310)’in ifadeleriyle “*Eğlence ‘sınırsızlık, süreklilik, değişim’ gibi nitelikleriyle ekonomi için çok elverişli bir alan*”dır. Giyimden yeme içmeye, seyahatten konaklamaya, müzikten dansa, sinemadan tiyatroya, alışverişten hediyeleşmeye, siyasetten sosyal yaşama hemen hemen hayatın her alanıyla ilgili konuları içine alan eğlence, söz konusu alanlara yönelik ekonomik mevzular ve güncellemeler için de kullanılmaktadır.

Türk eğlence kültüründe eğlenmek, gösteriş, ziyafet ve ihtişamla neredeyse yan yana anılan bir olgudur. Söz konusu olgu, kendisini festival ve şenliklerde de göstermektedir. Bu kullanım sadece bugünle sınırlı da değildir. Bunun örneklerine tarih sahnesinde çokça karşılaşılmaktadır. Tarihte eğlencelerin yanı başında mezkûr kullanımın her zaman var olduğu görülmektedir. Eski Türklerdeki potlaç geleneği, Dede Korkut Hikâyelerindeki toy ve şölen sahneleri/anlatımları, Osmanlı saray şenlikleri baksedilen düşüncenin bir yansımasıdır. Eski Türklerdeki potlaç geleneğinde hanın evini/otağını yağmalatması bir yönüyle Türklerin eğlence kültüründeki harcama boyutunun bir göstergesidir. Zira bey, neredeyse bütün mal varlığını tebaasının mutluluğu ve huzuru için harcayabileceğini bir anlamda sembolik bir uygulamayla göstermektedir. Bu uygulama için en uygun zaman dilimi olarak eğlence anı olan şöleni seçmesi ise manidardır.

Dede Korkut anlatılarındaki *tepe gibi et yağma, göl gibi kırmızı akıtma* tabiri; bir eğlencenin *üç/yedi/kırk gün üç/yedi/kırk gece sürmesi* gibi ifade ve anlayışlar Türklerin eğlence kültürünün ekonomik boyutları hakkında ipuçları vermektedir. Geçmişteki zikredilen anlayışın günümüzdeki karşılığı, özellikle eğlence kültürümüzde, *hiçbir şeyden/masraftan kaçınmama* biçiminde vücut bulmaktadır.

Kaynaklarda Sultan Abdulmecid'in 1854 yılında kızının düğünü dolayısıyla düzenlenen şenlik için yaklaşık 50 milyon frank (Metin And'dan aktaran Arslan 1999: 119) -157 milyon Türk lirası- harcadığı bildirilmektedir. Çoğaltılabilecek örnekler yukarıda zikrettiğimiz Türklerin festival ve şenlik anlayışındaki *hiçbir masraftan kaçınmama* düşüncesinin varlığını güçlendirmenin ötesine geçmeyecektir.

Türk eğlence kültüründeki ekonomik boyut varlığını geçmişten beslenerek bugünde de sürdürmektedir. İnsanların evlilik, sünnet düğünlerinde yaptıkları harcamalar, ihtişam aslında kaynağını büyük oranda kültürel hayattaki kabul ve inanışlara dayandırmaktadır. Zikredilen durumun ortaya çıkardığı düğün ekonomisi her geçen gün büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Ekonomi dünyasındaki sektörelleşme sadece bireysel kutlamalarla sınırlı değildir. Toplumun geneline hitap eden ve yoğun katılımcı çekme potansiyeline sahip festival ve şenlikler, ekonomide önemli bir tanıtım/pazarlama ve kazanç-harcama döngüsü oluşturmaktadır. Böylece karşımıza festival/şenlik ekonomisi denilebilecek bir sektör ortaya çıkmaktadır. Söz

konusu sektör, her geçen gün artan festival enflasyonu sayesinde gelişmekte ve büyümektedir.

Festivallerin ekonomik boyutu denildiğinde ilk akla gelen festivaller için yapılan harcamalar yani festival bütçeleridir. Türkiye'deki festivaller için yapılan harcamalar binlerce Türk lirasını bulmaktadır. Festivali düzenleyen, ya da organizasyonun maddi ve manevi yükünün çoğunu üstelenen en az bir dernek, vakıf, belediye, müdürlük gibi kurum/kuruluş olmakla birlikte destek veren, sponsorluk eden kurumlar da bulunmaktadır. Örneğin Ovit Yayla Şenliklerini Ekşioğlu Vakfı, Çamşih Türküleri ve Hüseyin Abdal Festivalini Çamşih Hüseyin Abdal Derneği, Hitit Fuar ve Festivalini Çorum Belediyesi, Troia Festivalini Çanakkale Belediyesi düzenler ve festivalle ilgili harcamaların çoğunu adı geçen kurum/kuruluşlar yüklenirken bunlara destek olan ya da sponsorluklarını alan kurumlar da bulunmaktadır. Kızkalesi Turizm Festivalinde festival, Belediye tarafından düzenlenirken festivale destek sağlayan firmalar arasında Alpet, Starpet, ExEn Gaz, Köksan, Salt Cam, Berrak Su, Albella Makarna, Cavalli By Tufying, Barbaraossa Club&Hotel, Asude Kızkalesi Evleri, Lavelli Mobilya, Noma Otel yer almaktadır. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Mersin Valiliği, Erdemli Belediyesi, Kızkalesi Turizm ve Kültür Derneği gibi onlarca resmi kurum ve kuruluş yer almaktadır⁶³. Dolayısıyla bütçe için gerekli masraflar ya çeşitli kuruluşların yardımlarıyla ya bilet satışı gibi gelirlerle ya da hepsinin birden kullanılmasıyla karşılanmaktadır.

Türkiye'deki festivallerin bütçesi festival ölçeğine ve niteliğine göre değişmektedir. Örneğin 51. Uluslararası Troia Festivali için yaklaşık 600 bin TL (Eşli 2014), 33. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivali için 600 bin TL, 34. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivali için 624 bin TL+ KDV (Candan 2014) harcama yapıldığı ifade edilmektedir. Zikredilen festivaller uluslararası ölçekli ve daha geniş kitlelere kitap eden örneklerdir. Yerel festivallerin bütçeleri zikredilen örneklere göre daha mütevazıdır. Konuyla ilgili olarak Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliği bütçesi verilebilir. Festivalin bütçesi 22 bin TL olarak tahmin edilmekte ve bu bütçenin 10.000 TL'si Kültür ve Turizm Bakanlığından destek olarak istenmektedir.

⁶³ Zikredilen bilgiler, Mersin Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden mail aracılığıyla iletilen istek üzerine posta yoluyla tarafıma gönderilen verilerden alınmıştır.

Tablo 6. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerine Ait Bütçe Örneği.

MAHMATLI KÖYÜ 3. GELENKSEL BAHAR ŞENLİĞİ (SUNGURLU/ÇORUM) TAHMİNİ MAALİYET KALEMLERİ⁶⁴		
NO	GİDER KALEMİ	TAHMİNİ HARCAMA
1.	Yöresel yemeklerin tanıtılması (keşkek, katıklı aş, yaprak dolması)	1000 TL
2.	Yöresel kıyafetlerin tanıtılması (üç etek, oyalı yazma, yün çorap)	1000 TL
3.	Âşık Ümit ÖZDİZLEKLİ	1000 TL
4.	Âşık Gülabi	3000 TL
5.	Âşık Cangül ÖZTÜRK	3000 TL
6.	Âşık Fatih DEMİRHAN	3000 TL
7.	Halk oyunları	1000 TL
8.	Semah gösterisi	1000 TL
9.	Seslendirme ve ses sistemi kurulumu	2000 TL
10.	Şenlik alanının düzenlenmesi	1000 TL
11.	Ulaşım	2000 TL
12.	Protokol ve katılımcılara ikramlar	1500 TL
13.	Plaketler	500 TL
14.	Sunucu	1000 TL
TOPLAM		22.000 TL

⁶⁴ Tabloda yer alan veriler, Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliği (Sungurlu/Çorum) için festival komitesi tarafından İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne verilen başvuru formundan alınmıştır.

Yukarıdaki örnekte yer alan kalemlerin yanı sıra bazı festivallerde festival alanına ulaşım, festival alanından ayrılma vb. için tahsis edilen araçlar da festival bütçesinde yer almaktadır.

Festival bütçelerinde en yüksek meblağın ayrıldığı bölümlerin başında konserler gelmektedir. Örneğin Kabaoğuz Şenliklerinin 2012 festival bütçesi yaklaşık 100 bin ila 125 bin Türk lirası arasındadır. Festivalde en yüksek harcamanın yapıldığı kalem konserlerdir. Festivalin 14.'süne maddi imkânsızlar nedeniyle sanatçı/şarkıcı çağrılmamıştır (Çetin 2013).

Festivalin ölçeği ve bütçesi, festivalde yer alan sanatçıdan sanatçı için hazırlanan sahne, ışık, ses sistemi gibi düzeneklere kadar her şeye sirayet etmektedir. Sanatçının tanınırlığı arttıkça çıkacağı sahne, konser esnasında kullanılacak ışık, ses düzeneği vb.'nin de daha fazla itina ile hazırlanılması ve profesyonel işi/nitelikli/pahalı malzemeler kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Söz konusu durum da doğrudan maliyeti arttırmaktadır.



2. Sorgun Motosiklet Festivalindeki sahne.



51. Uluslararası Troia Festivalindeki sahne.

Türkiye'deki festivallerin bütçeleri hakkında verilen örneklerin konuyla ilgili genel bir fikir edinmeye yetecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ancak bu doğrultuda bilgi veren başka örnekler de vardır. Türkiye'de festivaller, devlet tarafından önemli destek görmektedir. Festivaller için dernek, vakıf, iş adamı gibi kurum/kuruluş ve kişilerin yaptıkları harcamalar, bu kurum/kuruluş ve kişilerin devlete ödemeleri gereken vergide indirim sağlamaktadır. Bu ise festival ve

şenliklerin hem devlet desteği altında olduğunu hem de devletin ticari nitelik arz eden kurum/kuruluş sahiplerini festivallere destek için teşvik ettiğini göstermektedir. Festival yetkilileriyle festival bütçesi hakkında yapılan görüşmelerde bütçe bilgisi çok net bir biçimde söylenmek istenmemiştir. Gerekçe olarak ise söz konusu bilgilerin vergi muafiyeti gibi nedenlerle maliyeye sunulduğu için herhangi bir soruna yol açma ihtimali gösterilmiştir. Türkiye’deki festivallere yönelik devlet desteğini gösteren bir başka örnek ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye genelindeki festivallere vermiş olduğu maddi destektir. Mezkûr destek, festivaller için yapılan harcamaların büyüklüğüyle ilgili de önemli ipuçları içermektedir.

Tablo 7. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye’deki Festival ve Şenlikler İçin Yaptığı Harcama Örnekleri.

Kültür Bakanlığının 2003-2012 Yıllarındaki Festival ve Şenlik Destekleri⁶⁵	
Yıllar	Destek Bütçesi
2003	21.000 TL
2004	845.000 TL
2005	850.000 TL
2006	330.000 TL
2007	435.000 TL
2008	853.500 TL
2009	1.102.500 TL
2010	1.389.500 TL
2011	1.346.500 TL
2012	1.617.500 TL

⁶⁵ Söz konusu veriler, Yurdağül Adanalı aracılığıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerinden temin edilmiştir.

Tablodaki bilgilerden hareketle anlaşılmaktadır ki festivallerin Türkiye’de devlet bütçesine maliyeti oldukça fazladır. Bu maliyet belediye, valilik gibi kamu kurum/kuruluşlarının harcamaları da eklendiğinde çok daha yüksek olmaktadır. Festivaller için bu denli büyük bütçeler ayrılması zaman zaman tartışmalara neden olmaktadır. Zira kimi çevrelerce kamu kurum ve kuruluşlarının su, yol, kanalizasyon, kaldırım gibi alt ve üst yapı hizmetleri için kullanmaları gereken paraları festivallerle israf ettiği düşünülmektedir. Mezkur düşüncenin tezahürlerinden birisi şu örnekte görülebilir: Çevre ve Şehircilik eski bakanı İdris Güllüce, belediyeleri şebeke suyunu israf ettikleri gerekçesiyle uyardığı ve konuyla ilgili yapılan yeni düzenlemeyi kamuoyuna açıkladığı esnada belediyelere, ellerindeki parayı tasarruf amacıyla su şebekelerini iyileştirmek gibi daha önemli ihtiyaçlara harcamak yerine festival düzenledikleri için kızmıştır. Bu nedenle festivallere davet edilmesine rağmen gitmediğini beyan etmiştir.

Bazı ülkelerde festivaller, başlı başına ekonomik bir kazanç kapısı olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Festival endüstrisi denilebilecek bir oluşumdan söz edilmesini sağlayabilecek ölçüde sistemli bir ekonomi stratejisi izleyen ülkeler, festivaller aracılığıyla yeni iş kapıları aralamakta, turizm sektörünü canlandırmakta, yeni yatırım ve pazar alanları oluşturmaktadır (Yıldırım 2010: 35-36). Ancak Türkiye’deki festivallerin çoğu ekonomik beklentiler açısından dikkate alındığında ekonomik gayelerin bir festivalin düzenlenmesine yol açmaktan ziyade düzenlenen festivalin yeni ekonomik gelişmeler için kaçınılmaz durumlar ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Zira Türkiye’deki festivallerin büyük çoğunluğunun ekonomik hedefler nedeniyle ortaya çıkmadığı, Avrupa’daki örnekleriyle mukayese edildiğinde daha iyi anlaşılmaktadır. Avrupa’daki benzerlerinin bilet satışı, festivale katılımın ücretli oluşu gibi ekonomik harcamaları azaltmak, elde edilen geliri arttırmak için yaptıkları uygulamalar, Türkiye’de birçok festivalde kullanılmamaktadır. Ancak düzenlenen festivaller için kendiliğinden ortaya çıkan ekonomik boyutun büyüklüğü, bu alandan istifade konusunda doğan fırsatların doğal akış içerisinde kullanımını sağlamaktadır. Pazarlama, reklam, turizm gibi sahalar, festival ekonomisinde en göze çarpan ve en sık istifade edilen alanlardır.

Festivallerin düzenlenmesi için gerekli paranın karşılanması konusu Türkiye’de özel bir düşünce ve gayret içerisinde olmaktan ziyade resmi kurum ve

kuruluşların desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Halkın festival ve şenliklerin düzenlenmesi hususunda maddi açıdan pek fazla bir katkısı bulunmadığı gibi konuyla ilgili bir planlamanın uygulamanın yahut böyle bir beklenti ve düşüncenin varlığına da çoğu festivalde rastlanmamaktadır. Örneğin festivalde görev alacak elemanlar, fahri halktan ziyade festivali destekleyen kurum kuruluş çalışanlarından gönüllülük ya da zorunluluk esasına göre seçilmektedir. Festivallerin pek çoğu halka benimsetilemediği için olsa gerek halktan maddi destek alamamakta ve ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır. Bu tarz ekonomik nedenlerle festivalin düzenlenmesini sekteye uğratmakta ya da son bulmasına neden olmaktadır.

Yukarıda değinilen hususlar çerçevesinde festival bütçelerinin önemli ekonomik ayağından birisini de sponsorluklar oluşturmaktadır. Kurumsallaşmış festivallerde festival, sponsor(lar)la birlikte anılmakta ve festival alanının hemen her yerinde markaya/firmaya ait reklam, isim, logo, renk vb. bulunmaktadır. Böylece festivalle marka özdeşleştirilmektedir. Bu durum hem festivalin markalaşmasına hem organizasyon heyetinin ekonomik anlamdaki yükünün hafiflemesine hem de sponsor için reklam sayesinde ürün ve marka değerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Kral FM radyo sponsorluğunda Whitefest Konserleri Gençlik Festivali, Akbank sponsorluğunda düzenlenen İstanbul Film Festivali, konuyla ilgili festivallere örnek olarak verilebilir. Sponsorlar çeşitli kampanya ve satış teknikleriyle hem markalarının tanıtımını yapmakta hem de sponsorluk bedellerini geri kazanma şansı elde etmektedir. Bu durum katılımcılar ve sponsorlar için kazan kazana da dönüşebilmektedir. Örneğin İstanbul Film Festivalinde sponsor firmanın da katkılarıyla festival başlayana kadar biletler %10 indirimli satılmaktadır.

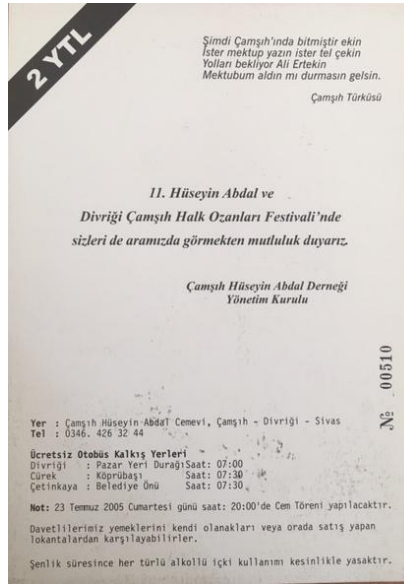
Festivaller, ekonomik anlamda birçok iş kolunun oluşmasına, pazarlama, reklam ve satış stratejileri için uygun atmosferler sunmasına rağmen Fahri Yıldırım (2010: 113)'a göre Türkiye'deki festivallerde karşımıza çıkan en zayıf hedef ekonomik beklentilerle ilgilidir. Az sayıda istisna dışında Türkiye'deki festivallerinin genelinde ekonomik yoksunluk ve zayıflık göze çarpmaktadır. Zira dünyada popülerlik kazanmış festivallerde ekonomik beklentiler açıkça ortaya konularak belirli bir plan ve program takip edilirken Türkiye'deki festivaller için çoğunlukla ne net ve somut bir ekonomik gaye açıklanmakta ne de bu doğrultuda sistemli bir proje izlenmektedir. Dünyadaki büyük festivallerde katılım için ücret alınırken

Türkiye’deki pek çok festivalde katılımın ücretsiz olması da festival ve şenliklerde ekonomik beklentilerin olmadığına ya da çok alt düzeyde bulunduğuna işaret etmektedir (Yıldırım 2010: 113). Bazı festivallerde bilet satışı dolayısıyla festival içerisindeki sınırlı sayıda etkinlik için katılımcılardan ücret talep edilmektedir. Bunlar da büyük çoğunluğu sanatsal faaliyetleri öne çıkaran festivallerle ticari konuları odaklayan festivalleri kapsamaktadır. Örneğin Kristal Elma Festivaline (İstanbul) katılım için bilet alınması zorunludur. Biletler, sıradan hizmetlerle VIP hizmetler arasında farklı nitelikleri ve fiyatları içermektedir. En alttan üste doğru biletler Future, Awards, Silver, Platinum ve Black şeklinde adlandırılmaktadır. Future, sadece bir gecelik festival katılımı; Awards, *bir gecelik ödül törenleri ve ödül partileri katılımı*; Silver, *bir günlük festival katılımı, ödül törenleri ve ödül partilerine giriş*; Platinum *üç günlük festival katılımı, ödül törenleri ve ödül partilerine giriş*; Black ise *üç günlük festival katılımı, ödül törenleri ve ödül partilerine giriş, speakers’ lounge giriş, VIP hizmetlere erişim olanakları* sunmaktadır. Bu doğrultuda 2015 Kristal Elma Festivaline katılım için bilet fiyatları Future 250 TL, Awards 450 TL, Silver 800 TL, Platinum 1600 TL, Black ise 2500 TL’dir. Bu fiyatlara KDV’nin de eklenmesiyle en uygun bilet fiyatı beş bin Türk lirasını bulmaktadır⁶⁶. Müzik festivallerinde de konserlere katılım için bilet ücreti talep edilmektedir. Zikredilen durum Türkiye’deki az sayıda festival için geçerlidir. Festivallerin büyük çoğunluğu ücretsiz olarak katılım hizmeti sunmaktadır.

Bazı festivallerde zaman zaman festival için gerekli ücretlerin karşılanması amacıyla ücretli davetiye basımı, bilet satışı gibi uygulamalar gerçekleştirilmiş ancak başarılı ya da istedik sonuçlar elde edilemediğinde zikredilen uygulamadan vazgeçilmiştir. Örneğin 11. Hüseyin Abdal ve Divriği Halk Ozanları Festivali için basılan davetiyenin üzerine 2 YTL ibaresi konulmuş ancak bu durumun halk nezdinde pek hoş karşılanmaması ya da istedik hedefin elde edilmemesi dolayısıyla olsa gerek sonraki yıllarda benzer bir uygulamaya rastlanmamıştır. Ancak bunun yerine bazı festivallerde festival günü bağış adıyla toplanan paralarla masrafların bir kısmının karşılanmaya çalışıldığı da görülmektedir. Çamşılı Hüseyin Abdal Derneğinin Başkanı Gazi Orhan Türkyılmaz (2014), Hüseyin Abdal ve Çamşılı Halk

⁶⁶ Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: <http://www.campaigntr.com/2015/08/04/115830/kristal-elma-festivalinin-biletleri-satista/> (29.11.2016), <http://www.kristalelmfestivali.com/> 29.11.2016).

Ozanları Festivalinin masraflarını büyük oranda şahsının üstelendiğini ancak üye aidatlarının, festivalin düzenlendiği gün katılımcılardan alınan bağışların ve destek veren Erdemir Madencilik, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi kurum/kuruluşların yardımlarının da festival bütçesine katkıları olduğunu belirtmiştir.



11. Hüseyin abdal ve Divriği Halk Ozanları Festivalinin davetiyesi.

Türkiye'deki çoğu festivale katılım ücretsiz olmakla birlikte festivalde yer alan hemen her unsur ve etkinlik için komite tarafından ücret ödenmektedir. Festival mekânlarının kiralanması, hazırlanması, etkinlikler için gerekli hazırlıklar, ikram edilen yiyecek-içecekler, konukların ulaşım, konaklama vb. ihtiyaçları, davet edilen sanatçıların sahne/gösteri ücretleri, davetiyeler, basın ücretleri gibi onlarca kalem ve gider ortaya çıkmakta; bunlar için binlerce Türk lirası harcanmaktadır. Özellikle festivallerde sahne alacak sanatçılar ve şarkıcılar için ödenen ücretler festival giderleri arasında en büyük yeri işgal etmektedir. Katılımın en yoğun olduğu anların konserler olduğu düşünüldüğünde festival komitelerinin ulusal üne sahip ve halkın sevdiği sanatçıları festivale getirmek istemeleri anlaşılır bir durumdur. Ancak bu da sanatçı için daha fazla bütçe ayırmak anlamına gelmektedir. En azından festivallerdeki konserlerin ücret kapsamında olması ya da ücretin sponsorların ürünlerinin alınması gibi kampanyalarla halktan tahsil edilmesi hem festival

bütçesine halkın da ortak olmasına hem düzenlenen festivallere daha fazla/kolay sponsor bulunmasına hem komitelerin omuzlarındaki maddi yükün hafiflemesine hem de elde edilen gelirlerin ve ödenen ücretlerin festival niteliğinin gelişmesine katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Yukarıda zikredilen kampanyalara örnek olarak Fanta Gençlik Festivali verilebilir. Fanta Gençlik Festivaline katılım biletlerdir. Ancak biletler ücret karşılığında satılmamaktadır. Festival resmi sponsoru olan Fanta ürün kutularının kapaklarıyla toplanan puanlar karşılığında festival alanında katılımcılara bilet verilmektedir. 10 puan bir bilete denk gelmektedir. Kapak puanları Fanta ürünlerinin boy ve ebatlarına göre farklılık göstermektedir. Festival alanına dışarıdan yiyecek-içecek getirilmesi yasak olduğu için katılımcılar yeme-içme ihtiyaçlarını festival alanındaki yiyecek-içecek satış noktalarından temin etmektedir. Dolayısıyla bu tarz festivallerde daha festival başlamadan reklam ve pazarlama alanından ekonomik kazanımlar elde edilmekte ve festival masraflarına bir anlamda halkın da ortak olması sağlanmaktadır.



2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağındaki mekâna ait görüntülerden.

Bazı festivallerde, festivalin sponsorları ya da festivale katılan markalar/firmalar, ürünlerini denettirmek, insanların ürünün etkisini görmelerini sağlamak, reklam yapmak gibi amaçlarla ürünlerine ait demo niteliğinde hediyeler vermektedir. Böylece hem müşteri potansiyelleri arttırılmakta hem reklam yapılmakta hem ürünler denettirilerek katılımcıların etkilenmesi ya da deneme

esnasında katılımcıların saç, cilt sağlıkları vb. hakkında bilgi edinmesi sağlanmakta hem de ürünle ilgili memnuniyet anketleri yapılabilmektedir.



2014 yılında düzenlenen Fanta Gençlik Festivalinin Ankara ayağında Head&Shoulders adlı şampuan markasının dağıttığı şampuan ve saç derisindeki kepeği test etme aparatı.



Cumhuriyet Üniversitesi 17. Gençlik Şöleninde verilen Veet adlı markaya ait ağda bandı.

Festival bütçelerine katkı sağlayan uygulamalardan birisi de festivallerde yer alan *ağalık satışı*dır. Özellikle güreş festivallerinde ya da güreşin önemli bir etkinlik olarak bulunduğu festivallerde açık arttırma usulüne dayalı bir şenlik/festival/güreş ağası seçimi bulunmaktadır. Özünde festival bütçesi, vakıf/dernek vb. için maddi destek/gelir kazanma amacı taşıyan bu uygulamada ağa olmak/destek vermek isteyen kişiler belirlenir ve belli bir meblağ ile başlatılan açık arttırmada en yüksek tutarı

veren kişi o yıl için Şenlik/festival ağası olarak ilan edilir. Örnek olarak 2014 yılında Sivas'ın Hafık ilçesinin Çimenyenice Köyünde düzenlenen Piknik Şenliğinde gerçekleştirilen *ağalık seçimi* verilebilir. *Şenlik ağalığı* açık arttırmada satışa çıkarılmış, en fazla parayı verene ağalık unvanı verilmiştir. Açık arttırmadan çekilmek isteyenler derneğe bir miktar bağışta bulunarak çekilmişlerdir. Ağalığı 15.250 TL veren kişi kazanmıştır. Ağaya onore etmek amacıyla olsa gerek yöresel giysiler giydirilerek sembolik bir paye verilmiştir.

Festival bütçeleri, festivallerin ekonomik boyutlarından sadece birini oluşturmaktadır. Zira festival ve Şenliklerin en eski dönemlerden günümüze pazar olarak kullanılageldiği bilinen bir gerçektir. Tıpkı bugün olduğu gibi geçmişte de ticari hayatta festival ve Şenliklerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Geçişte festival ve Şenlik ortamları, farklı bölgelerden insanların bir araya gelmesini sağlayan en önemli araçlar arasında yer almaktaydı. Dolayısıyla günlük hayatta görüşme imkânı bulamayan birçok kişi festival ve Şenlik ortamlarında görüşebilmekteydi. Bu tarz ortamlar, insanların hem sosyal hem kültürel hem de ekonomik anlamda başkalarıyla iletişime geçmesi için oldukça uygun bir yapı taşımaktaydı. Bu yapı sayesinde bireyler takas ya da satın alma yoluyla ihtiyaçlarının teminini de gerçekleştirmekteydi. Pek çok kaynakta tüccarların da bu tür etkinliklere rağbet ettikleri bildirilmektedir.

Yukarıda zikredilen hususa benzer bir olgu, günümüz festivallerinde de görülmektedir. Örneğin pazar ve fuar ticari amaçlarla düzenlenen, eğlenceyi ikinci planda tutan etkinliklerdir ve bu isimler duyulduğunda akıllara daha ziyade ticari faaliyetler gelmektedir. Festival denilinceyse akla genellikle eğlence gelmektedir. Ancak dünyada insanların hızla tüketim odaklı toplumlar haline gelmeye başladığı günümüzde en fazla tüketen insanın eğlenen insan olması dolayısıyla artık festivaller içerisinde, insanlara alışveriş imkânı sunan ticari organizasyonlara da yer verilmektedir. Panayır, fuar, pazar vb. organizasyonların festivallerle birleştirilmesi ya da bu tür etkinliklerin müstakil olarak düzenlendiklerinde eğlenceyi düne göre daha fazla ön plana çıkarmaları, insanları eğlendirirken daha fazla tüketmeye sevk etme düşüncesi taşındığını göstermektedir. Günümüz insanının tüketirken artık ihtiyacını değil tüketimin kendisine verdiği sosyal ve psikolojik tatmini/hazzı esas

aldığı, bilinen bir gerçektir. Eğlence sektörü uzmanları, insanları daha fazla tüketmeye ikna konusunda eğlence ortamlarının uygunluğunu keşfettikleri andan itibaren eğlence sektörünü bir tüketim zemini olarak neredeyse yeniden dizayn etmiştir demek yanlış olmasa gerektir. Söz konusu kapsamda festivallere 21. yüzyılla birlikte, pek çok etkinliği bünyesinde toplayan bir çatı vazifesi verilmiş görünmektedir.

Bahar Akarpınar (2004: 32-34), Türkiye’de tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin beraberinde yeni pazar araşlarını da getirdiğini belirtmektedir. 1980 sonrasıyla birlikte Türkiye’deki festivallerin sayısında yaşanan artışın da söz konusu arayışla doğrusal bir ilişkisi bulunduğunu ifade eden Akarpınar, festivaller aracılığıyla tabiri caizse aranan kanın bulunduğunu, festivallerin hem satıcılar hem de alıcılar için önemli bir ticaret merkezi haline dönüştürüldüğünü vurgulamaktadır. Pazar, fuar, sergi, panayır gibi etkinliklerin festivaller içerisinde eğlence vesileleri/vasıtalarıyla yan yana rahatlıkla yer alması ve Akarpınar’ın ifadeleri, ticaretin ve tüketimin nasıl bir eğlence aracına dönüştürüldüğünü ya da eğlencenin nasıl ticari bir meta haline getirildiğini göstermektedir.

Festivallerde karşımıza çıkan ticari amaçlı etkinlikler arasında dikkat çekenlerden birisi de fuarlardır. Bazı festivallerin isminde fuarın yer aldığı belirtilirken, Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali, Malatya Fuarı ve Uluslararası Kültür, Sanat ve Kayısı Festivali vb. örneklerinde olduğu gibi; bazılarında ise isimde yer verilmese de festival süresince ya da festivalin bir bölümünde fuar yer almaktadır. Örneğin 11. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivalinde festivalin ikinci günü açılışı gerçekleştirilen fuar, festival sürecince devam etmiştir. Festival isminde, festival içerisinde fuar olduğu belirtiliyorsa bu durum ilgili festivalin yapıldığı yerde başlangıçta iki ayrı etkinlik olarak düzenlenen fuar ve festivalin zamanla festival çatısı altında birleştirildiği manasını kuvvetle muhtemel olarak taşımaktadır. Zira markalaşmış bir fuar bir başka marka eğlence olan festivalle bir araya getirilerek gerek her iki etkinlik için ayrı ayrı yapılacak harcamaları tek bir etkinlik bünyesinde toplayarak ekonomik kazanım sağlanması gerek iki farklı amacı odaklayan etkinliklerin daha fazla katılımcı çekmesi, gerekse hem eğlendirme hem de eğlendirirken tanıtım, pazarlama vb. açılardan maksimum

fayda elde etme yoluyla tabiri caizse bir taşla birden fazla kuş vurma deyiminin vücut bulması sağlanmaktadır.



34. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivalindeki fuardan görüntüler.

Festivaller, ürün pazarlama ve tanıtma konusunda benzersiz bir ortam ve fırsat sunmaktadır. Özellikle tarımsal ve hayvansal ürünlerle ilgili olan ve ticari metaları ön plana çıkaran festivallerde ürünlerin tanıtımı sayesinde çok sayıda toptan ve perakende satış festival esnasında ya da sonrasında yapılabilmektedir. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Uluslararası Beypazarı Hasat Günleri Etkinliklerinde katılımcılar için hem festival odağındaki ürünlerle tarım ve hayvancılıktaki teknolojik ve bilimsel son gelişmeler hakkında afiş, kısa belgesel, broşür vb. vasıtasıyla bilgiler verilmiş hem de ilgilenenlerin toptan veya perakende alım-satım gerçekleştirebileceği platformlar oluşturulmuştur.



2014 yılında düzenlenen Uluslararası Beypazarı Hasat Günleri Etkinliklerindeki pazardan görüntüler.



2014 yılında düzenlenen Uluslararası Bey pazarı Hasat Günleri Etkinliklerinin odağındaki tarım ürünleri hakkında bilgiler içeren afişlerden ve tanıtım filminden görüntüler.



Aynı festivalde tanıtımı yapılan yeni teknolojileri içeren traktörler de tanıtılmıştır.

Ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivallerde katılımcıları daha fazla tüketmeye sevk etmek ve satışı arttırmak amacıyla indirimler, *bir alana bir; iki alana üçüncü bedava*, belirli miktar alışverişlerde hediye kazanma şansı vb. şeklinde kampanyalar düzenlenmektedir. Mezkur durum hem reel hem de sanal festivaller için geçerlidir. Özellikle online festivallerle reel alışveriş festivallerinde alışveriş vurgusu ön plandadır. Online festivallere örnek olarak TTNET online alışveriş festivali verilebilir. “*Sadece TTNET’lilere özel Mercedes kazanma şansı ve 40’a yakın online mağazada özel indirim fırsatı.*” gibi sloganlarla insanlar alışverişe teşvik edilmektedir. Ankara’daki Shopping Fest.’te hem Ankara genelindeki belirli AVM’lerde hem de belirli markalarda indirimler yoluyla ve araba gibi hediyeler verilerek insanlar alışverişe yani ihtiyaç olup olmadığına bakmaksızın tüketmeye sevk edilmektedir. Bu tarz festivallerden bankaların da kendilerine pay çıkardığını görmek mümkündür. Bankalar festival dönemlerinde anlaşmalı oldukları firma/marka/larla müşterilerini daha fazla alışverişe yönlüten uygulamalar

sunmaktadır. Kredi kartlarına ekstra puanlar, taksit seçenekleri vb. mezkûr yöntemlerden bazılarıdır. Bu tarz uygulamalar festivallerdeki ekonomik boyutun bir başka yönünü oluşturmaktadır.



2014 yılında Ankara'da düzenlenen Shopping Fest. afişlerinden. Afişlerde alışveriş temasıyla indirim ve hediye vurgusu dikkat çekmektedir. Söz konusu afişler belediye otobüs duraklarından AVM'lere kadar şehrin hemen her yerinde bulunmaktadır.

Türkiye'deki bazı festivaller, çeşitli iş kolları için yeni iş imkânları da sunmaktadır. Örneğin 2016 yılında İstanbul'da düzenlenen 11. Lale Festivali için 24 milyon gibi mebzul miktarda ve 190 çeşit lale ekilmiştir. Üstelik bu lalelerin tamamının yerli üretim olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla festival sayesinde yerli lale üreticileri için önemli bir gelir kapısı oluşması sağlanmaktadır.

Festivallerde satılan hediyelik eşyalar, katılımcıların satın aldıkları nesnelere başında gelmektedir. Özellikle bölgeyle/yöreyle ilgili olan, el emeği bulunan hediyelik eşyalar, gerek katılımcılar için yaşadıkları deneyimden kalan bir hatıra

gerekse bölgeyi/yöreyi hatırlatacak bir eşya olması dolayısıyla küçük hediyelik nesnelere katılımcıların ilgisini çekmektedir.

Festivallerde ticari faaliyet olarak sadece pazar, fuar gibi organizasyonlar mevcut değildir. Bazı festivallerde çeşitli sivil toplum örgütlerinin maddi yardım ve destek amacıyla düzenledikleri etkinlikler de bulunmaktadır. Festivallerde zaman zaman yer alan kermesler bu tür etkinliklerdendir. Çoğunlukla kanser, aids vb. hastaları, engelli vatandaşlar için bakım ve tedavi masraflarına yardımcı olmak, öğrencilere, ihtiyaç sahiplerinde yardım etmek, destekte bulunmak gibi amaçlarla düzenlenen kermesler, festivallerin ticari boyutunun bir başka tezahürüdür.

Festivallerdeki ekonomi pastasından pay alan sektörlerden biri de medyadır. Türkiye'deki festival ve şenliklerin gerek görsel, gerek işitsel gerekse görsel-işitsel medyada çeşitli şekillerde konu edinildiği görülmektedir. Festivallerin duyurulması, içerikleri, tanıtımları, festivallerde yaşanan hadiseler, festivalin yayınlaması gibi çeşitli başlıklar altında medya, festival ve şenlikleri konu edinmektedir. Bu durum elbette hem medya hem de festivali organize eden kurum/kuruluşların karşılıklı kazanç sağladıkları neticeler doğurmaktadır. Örneğin festival ve şenlik görüntülerini çeken ve yayınlayan kanallar, bu iş karşılığında komitelerden belli bir ücret almaktadır⁶⁷. Kaynaklarda Kepsut Şeftali, Kültür ve Sanat Festivalinin çekimi ve 45 dakikalık televizyon yayını için bir buçuk milyar Türk lirası karşılığında bir anlaşma yapıldığı hakkında bilgiler yer almaktadır (Özdemir 2005: 313) bu örnek bile tek başına konunun önem ve mahiyeti hakkında bilgi vermektedir. Mezkur çekimler özellikle festivalin düzenlendiği yerdeki yerel/bölgesel kanallar tarafından, kimi zaman canlı yayınla verilirken kimi zaman da *banntan yayın* şeklinde belirli dönemlerde yayınlamaktadır. Türkiye'de festivallerin çoğunlukla yaz aylarında düzenlenmesi dolayısıyla olsa gerek yaz ve son bahar aylarında bazı yerel televizyon kanalları bağlı oldukları il ve ilçelerde gerek o yıl içerisinde gerekse bir önceki yılda düzenlenmiş festivallere ait görüntüleri yayınlamaktadır. Zikredilen durumun kazanımı büyük oranda medyaya dönük gibi dursa da tek taraflı bir faydadan söz edilemez. Zira festival komiteleri için adlarının medyada sıkça yer alması

⁶⁷ Söz konusu bilgi hem festival komitelerinde görevli kişilerce hem de Sivas'taki bazı yerel kanalların yetkililerince teyit edilmekle birlikte alınan/verilen ücretler hakkında net bir bilgiye ulaşılamamıştır.

reklamlarının yapılmasına, daha çok kişiye ve kitleye ulaşmalarına, kendilerinden sıkça söz edilmesine vb. kaynaklık etmekte; bu durum hem daha fazla sponsor/destekçi bulmalarına hem de katılımcı sayılarını arttırmalarına katkı sunmaktadır. Ayrıca bazı festival komiteleri, medyada haklarında çıkan haberleri ve haber kaynaklarını derlemesi için çeşitli kuruluşlarla anlaşmakta ve bu hizmetleri karşılığında belirli bir ücret ödemektedir. Söz konusu ücret bazen binlerce Türk lirasını bulmaktadır⁶⁸. Festivallerin medyada ne ölçüde yer aldığı konusunda genel bir bilgi edinmek amacıyla Etimesgut Belediyesi tarafından düzenlenen Uluslararası Anadolu Günleri Festivali hakkında yazılı basında çıkan haberlerin verilmesinin dahi yeterli olacağı düşünülmektedir.

Tablo 8. Türkiye’deki Festival ve Şenliklerin Medyadaki Yansımalarına Dair Örnekler.

ETİMESGUT BELEDİYESİNİN BASINDAKİ FESTİVAL/ŞENLİK HABERLERİ⁶⁹			
No	Yayın Tarihi	Yayın Adı	Haber Adı
1.	10.09.2014	Anayurt	Etimesgut'ta Muhteşem Final
2.	10.09.2014	Haber Vaktim	Etimesgut'ta Festival Azerbaycan'ın Gösterisiyle Son Buldu
3.	09.09.2014	Güney	Kültürler Etimesgut'ta Kaynaştı
4.	09.09.2014	24 Saat	Anadolu Günleri Festivali 1 Milyon Kişiyi Ağırladı
5.	09.09.2014	Başkent Gazetesi	Final Demet Akalın'la Yapıldı
6.	09.09.2014	Hürriyet Ankara	Demet'li Final
7.	09.09.2014	Mersin	Halk Oyunları Ekibi Etimesgut'ta
8.	09.09.2014	Mersin Hâkimiyet	Halk Oyunları Gösteri Sundu, Muz Tanıtıldı
9.	09.09.2014	Milliyet Ankara	1 Milyon İzleyici
10.	09.09.2014	Sonsöz	Anadolu Günleri Festivali 1 Milyon Kişiyi Ağırladı Dev Festivalin Finali Demet'le Yapıldı
11.	09.09.2014	Ticari Hayat	Dev Festivalin Finali Defile ve Demet'le Yapıldı

⁶⁸ Türkiye’de düzenlenen festivaller ve şenliklerin medyadaki yansımalarını görmek ve konunun mali boyutuyla ilgili bir fikir sahibi olmak amacıyla İnterpress adlı medya takip merkezinden bir yetkili ile görüşülmüş ve kendilerinden bu kapsamda verdikleri hizmet için istenen ücretin tahmini tutarı öğrenilmek istenmiştir. Ancak söz konusu meblağın çok yüksek olacağı gerekçesiyle talebimiz kabul edilmemiştir. Talebimizin bu gerekçeyle reddedilmesi dahi festival ekonomisindeki medya payının yeri ve büyüklüğü hakkında bir fikir vermektedir.

⁶⁹ Tablo, Etimesgut (Ankara) Belediyesi tarafından 2014 yılında düzenlenen festivalle ilgili medyada yer alan verilerden hareketle oluşturulmuştur. Veriler, Etimesgut Belediyesi görevlilerinden temin edilmiştir. Belediye, medyada kendileriyle ilgili çıkan haberler için İnterpress adlı medya takip merkeziyle anlaşarak tablodaki verileri de mezkûr merkezden temin etmiştir. Ancak söz konusu hizmet için ne kadar ücret ödedikleri hakkında bilgi tarafımızdan istenmesine rağmen verilmemiştir.

12.	09.09.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Dev Festival 1 Milyon Ziyaretçi Ağırladı Muhteşem Final
13.	07.09.2014	Milliyet Ankara	Festivalde Seyirci Rekoru Kıırıldı
14.	07.09.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Festival Coşkusu Tam Gaz
15.	06.09.2014	24 Saat	Etimesgut'ta Festival Rüzgârı Doğu'dan Esti
16.	06.09.2014	Anadolu	Festival Rüzgârı Doğu'dan Esti
17.	06.09.2014	Anayurt	Etimesgut'un Sporcu Ordusu
18.	06.09.2014	Cumhuriyet Ankara	Etimesgut Festivalinden Türkmenlere Destek
19.	06.09.2014	Star Ankara	Festival Mevsimi
20.	06.09.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Festival Rüzgârı Doğu'dan Esti
21.	05.09.2014	Milliyet Ankara	Anadolu Lezzetleri Festival Alanında
22.	05.09.2014	Zafer	Festival Coşkusu Dolu Dizgin
23.	02.09.2014	Afrika Gazetesi	Ankara'da Kıbrıs Gecesi Düzenlendi
24.	04.09.2014	Anadolu	Gökçınar Anadolu Mozaığı Burada
25.	04.09.2014	Anayurt	Tilbe, Ankaralıları Coşturdu
26.	04.09.2014	Başkent Gazetesi	Etimesgut'ta Festival Tüm Hızıyla Sürüyor
27.	04.09.2014	Habertürk Ankara	Festival Mutfağı
28.	04.09.2014	Hürriyet Ankara	Festival Selfiesi
29.	02.09.2014	Kıbrıs Gazetesi	Ankara'da Kıbrıs Gecesi
30.	03.09.2014	Bizim Gazete	11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivali
31.	03.09.2014	Milliyet Ankara	Etimesgut'ta Tilbe Rüzgârı
32.	02.09.2014	Yeni Şafak	Ankara Türk Dünyası Festivalde Buluştu
33.	01.09.2014	24 Saat	Etimesgut'ta Festival Coşkulu Başladı
34.	01.09.2014	Anadolu	Etimesgut'ta Festival Coşkusu
35.	01.09.2014	Haber Vaktim	Etimesgut'ta Geleneksel Festival Dualarla Başladı
36.	01.09.2014	Habertürk Ankara	Etimesgut İçin Festival Zamanı
37.	01.09.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Etimesgut'ta Festival Yürüyüşü Büyüledi
48.	30.08.2014	Anayurt	Etimesgut'ta Büyük Festival
49.	30.08.2014	Haber Vaktim	Etimesgut'ta Festivale 1 Milyon Katılım Bekleniyor
40.	30.08.2014	Posta Ankara	Festival Başladı
41.	30.08.2014	Posta Ankara	Filiz Dursun
42.	30.08.2014	Posta Ankara	Festival Başladı
43.	29.08.2014	24 Saat	Yıldız Tilbe Etimesgut'ta
44.	29.08.2014	Anadolu	Etimesgut'ta Heyecan
45.	29.08.2014	Anayurt	Ankara Festivale Yürüyecek
46.	29.08.2014	Ticari Hayat	Yıldız Tilbe Etimesgut'ta
47.	29.08.2014	Ticari Hayat	Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivali Başlıyor
48.	29.08.2014	Yedigün	Etimesgut Festival Yeri
49.	29.08.2014	Yeni Aşıkpaşa	Büyük Festival Başlıyor
50.	29.08.2014	Zafer	Sayfalardan...
51.	28.08.2014	Anayurt	Yıldız Tilbe Etimesgut'ta
52.	28.08.2014	Başkent Gazetesi	Ankara Şenleniyor
53.	28.08.2014	Hürriyet Ankara	Sahnede Sonbahar Maratonu
54.	28.08.2014	Ticari Hayat	Ankara Festivale Yürüyecek
55.	27.08.2014	Anadolu	Etimesgut'a Yıldız Geliyor
56.	27.08.2014	Anadolu	Festival Yürüyüşü Cuma Günü
57.	27.08.2014	Başkent Gazetesi	Ankara Festivale Yürüyecek
58.	27.08.2014	Haber Vaktim	11. Uluslararası Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivali Başlıyor

59.	27.08.2014	Habertürk Ankara	Etimesgut Anadolu Günleri
60.	27.08.2014	Ortadoğu	Yıldız Tilbe Etimesgut'ta
61.	27.08.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Festival Yürüyüş ile Başlayacak
62.	27.08.2014	Zafer	Ankaralılar Festivale Yürüyor
63.	27.08.2014	Zafer	Yıldız Tilbe Geliyor!
64.	26.08.2014	Büyükşehir Ankara	Festival 29 Ağustosta Başlıyor
65.	26.08.2014	24 Saat	10 Gün 10 Gece Festival, Türk'ün Kutlu Toyu Başlıyor
66.	25.08.2014	Anayurt	Festival Başlıyor
67.	23.08.2014	Cumhuriyet Ankara	Etimesgut'ta Festival Başlıyor
68.	23.08.2014	Yedigün	Etimesgut Festivale Hazırlanıyor
69.	23.08.2014	Yeni Aşıkpaşa	Kırşehirliiler Festivale Davet Edildi
70.	22.08.2014	Habertürk Ankara	Festivalde Müzikli Geceler
71.	22.08.2014	Posta Ankara	Festivalde Geri Sayım
72.	22.08.2014	Posta Ankara	Festivalde Geri Sayım Başladı
73.	22.08.2014	Ticari Hayat	Etimesgut'ta Yıldız Geçidi
74.	22.08.2014	Zafer	Festival 29 Ağustos'ta Başlıyor
75.	21.08.2014	24 Saat	Başkent, Anadolu ve Türk Dünyasıyla Kucaklaşacak
76.	21.08.2014	Anadolu	Festival Başlıyor
77.	21.08.2014	Başkent Gazetesi	Başkent, Anadolu Dünyasıyla Kucaklaşacak
78.	21.08.2014	Güçlü	Anadolu Etimesgut'ta Festival 29 Ağustos'ta Başlıyor
79.	21.08.2014	Hürriyet Ankara	Geri Sayım Başladı
80.	21.08.2014	Sonsöz	Başkent, Anadolu ve Türk Dünyasıyla Kucaklaşacak Kültüre, Sanata Doyacak
81.	21.08.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Heyecan Başlıyor
82.	15.08.2014	24 Saat	10 Gün 10 Gece Festival Türk'ün Kutlu Toyu Başlayacak
83.	12.08.2014	Özden	Etimesgut, 11. Anadolu Günleri Kültür ve Sanat Festivali 29 Ağustosta
84.	11.08.2014	Başkent Gazetesi	1 Milyon Kişi, Etimesgut'ta Buluşuyor
85.	09.08.2014	24 Saat	10 Gün 10 Gece Festival Türk'ün Kutlu Toyu Başlıyor 1 Milyon Kişi, Türkiye'nin En Büyük Festivalinde Etimesgut'ta Buluşuyor
86.	09.08.2014	Anayurt	Tüm Dünyası Başlıyor
87.	09.08.2014	Star Ankara	Yıldız Yağacak
88.	08.08.2014	Türkiye Ankara Baskısı	Festival Heyecanı
89.	07.08.2014	Anadolu	10 Gün 10 Gece Festival
90.	07.08.2014	Ticari Hayat	Türk'ün Kutlu Toyu Başlıyor
91.	07.08.2014	Yedigün	Etimesgut Festivale Hazırlanıyor
92.	06.08.2014	Başkent Gazetesi	Etimesgut'a Yıldız Yağacak
93.	06.08.2014	Haber Vaktim	Etimesgut, Festivale Hazırlanıyor
94.	06.08.2014	Habertürk Ankara	Etimesgut'ta 'Bol Yıldızlı' Festival

Tabloda yer alan haberler sadece tek bir kurum ve bu kurumun düzenlediği bir festival içindir. Üstelik internet, televizyon gibi medya araçlarındaki haberler bunlara dâhil değildir. Zikredilen alanlardaki festival haberleri de konuya dâhil edildiğinde hacim genişleyecektir. Söz konusu yekûn, Türkiye genelindeki

festivallerin tamamı düşünülduğünde devasa bir boyuta ulaşacaktır. Tüm bunlar, medyanın festivallere olan ilgisinin boyutlarını gösterdiği gibi festivallerin medya için bir kazanç kapısı olarak görülmesi gerektiğini de gözler önüne sermektedir.

Çeşitli seyahat firmalarına ait dergi, internet sitesi, gazete gibi yayın organlarında Türkiye ve dünyada düzenlenen festivallerin bilgileri verilmektedir. Söz konusu bilgiler, kimi zaman bir şehrin turistik açıdan tanıtımı esnasında şehri ziyaret edenlerin deneyimlemesi gereken bir festival tecrübesi olarak kimi zamansa katılmalarının gezip göreceği yerler, tadacağı yeni lezzetler vb. vasıtasıyla kendilerine sağlayacağı kazanımlarla birlikte verilmektedir. Bu bilgiler arasında ilgili festivalin nerede, ne zaman düzenlendiği, kaç gün sürdüğü, türü, içeriği bazen de tarihçeleri yer almaktadır. Bu tarz festival haberlerinin ya da bilgilerinin yayın organlarında yer bulduğu sayfaların başlıkları da dikkat çekicidir. *Tatil, ekonomi, müzik* gibi sayfa başlıkları altında festivallerle ilgili haber ve bilgiler paylaşılmaktadır (2015: 25). Seyahat firmalarının söz konusu uygulamaları festivaller aracılığıyla reklam alma, konuklarını ilgi duyacakları festivaller hakkında bilgilendirerek onların memnuniyetini kazanma, kendilerinin iş potansiyeline katkıda bulunma gibi amaçlarla yaptığı akıllara gelmektedir.

Turizm, festivallerin ekonomik boyutunun bir başka önemli ayağını oluşturmaktadır. Festivallerin düzenlenmesindeki önemli gerekçelerden birisi de bölgeye/yöreye bölge/yöre dışından insanların gelmesini sağlayarak turizmi canlandırmaktır. Turist, gerek ulaşım ve konaklama için gerekse seyahat ve gezi esnasında yaptığı harcamalarla önemli bir ekonomik sirkülasyon sağlamaktadır. Turizmin bazı yerlerde başlı başına bir gelir kaynağı olması, festivallerde ekonomik kazanç kapılarından biri olarak turizmin kullanım değerini göstermektedir. Festivaller, dünya çapında önemli *turizm olayları* şeklinde değerlendirilmektedir (Yıldırım 2010: 8). Festivallerin turizm için elverişli bir alan olması *festival turizmi* kavramının ortaya çıkmasını da sağlamıştır.

Yıldırım'a göre turizm açısından festivallerin en önemli kazanımlarından birisi de mevsime bağlılığın önüne geçilmesidir (2010: 62-70). Zira bir bölgenin en çok turist çektiği dönemlerin dışında yapılacak dikkat çekici ve iyi organize edilmiş bir festivalle bölge/yöre turizmi daha uzun süre canlı tutulabilir. Ancak Türkiye'de

düzenlenen pek çok festival için bahsedilen avantajın kullanılmadığı hatta dezavantaja dönüştürüldüğü görülmektedir. Zira Türkiye’de festival zamanları belirlenirken büyük ölçüde bölgeyi/yöreyi insanların en yoğun ziyaret ettiği dönemler tercih edilmektedir. Bu dönemlerde bölgeyi/yöreyi gezmek-görmek ya da tatil yapmak için ziyaret edecek insanlar festival kalabalığından ve yoğunluğundan rahatsızlık duyarak seyahatlerini ertelemekte ya da iptal etmektedir. Türkiye’deki bazı festivallerde festival dönemlerinde bölgedeki pek çok otel, öğretmenevi, polisevi gibi yerlerde boş oda bulmanın zor olması ise festivallere yöre dışından katılımın varlığına gösterilebilecek delillerdendir.

Festivallerin *katkıları/düzenleniş gerekçeleri*, festivalin düzenlenmesi için alınacak izinler amacıyla yapılan başvurular esnasında ve festivale destek talebinde bulunulduğunda ilgili resmi kurum/kuruluşlara bildirilmek zorundadır. Söz konusu nedenle sunulan belgelerde festivalin *katkıları/düzenleniş gerekçeleri* başlığı altında hemen her festival için festivalin turizme sağlayabileceği katkılar *yöreyi/bölgeyi hem Türkiye’ye hem de dünyaya tanıtması* şeklinde dile getirilmektedir. Sözü edilen katkının mezkur formlarda yer alması, festivallerin turizm açısından önemli ve değerli görüldüğünden olsa gerektir.

Festivallerin organizasyon konusunda uzmanlaşmış kişiler eliyle yapılmasının tercih edilmesi, beraberinde bir başka yeni sektörün oluşumunu sağlamıştır. Festival mekânlarının hazırlanması, süslenmesi, yiyecek içeceklerin temini ve konuklara/katılımcılara ikramı için gerekli görevlilerin ayarlanması, müzik ve dans için festivalde yer alacak sanatçı, dans grupları ve müzisyenlerin belirlenmesi, davet edilmesi; ışık, lazer vb. şovlar; havai fişek gibi gösteriler için gerekli hazırlık ve düzenlemelerin yapılması vb. konularda bilgi, tecrübe, iletişim, PR gibi pek çok yeterliliğe sahip çalışanlarla şirketler, sadece festival organizasyonu konusunda hizmet vermektedir. Ancak bu durum bazı handikaplar da doğurmaktadır. Örneğin aynı il içerisinde hatta ilçede aynı zamanlarda benzer isim ve içerikle festival düzenlendiğine de rastlanılmaktadır. Söz konusu durumun ortaya çıkmasında her yerin kendi özel festivaline sahip olmak istemesinin payı bulunmaktadır. (Yıldırım 2010: 81). Ancak bu durum, benzer içerikli festivallerin çoğalmasına, farklı konseptler oluşturulamadığı zaman tek tipleşmeye beraberinde halkın bir süre sonra festivallerden sıkılıp festivallere karşı ilgisizleşmesine neden olmaktadır. Kaynak

şahısların çoğu tarafından da bu durum sık sık dile getirilmiştir (Armutçu 2014a; 2014b). Sözü edilen durum neticesinde hedeflerine ulaşamamış bir festivaller yumağı ile maddi ve manevi kayıplar silsilesi ortaya çıkmaktadır. Zira katılımcı sayısının azlığı festival için sponsor bulma gücünü, bütçede açık oluşması gibi durumlarla karşılaşılmasına yol açmakta; festivalde stant kiralayan, satış için festivale gelen insanlar bekledikleri satışı yapamadıkları gibi zarar etmekte; katılımcılar farklı konseptlerle karşılaşmadıkları zaman hayal kırıklığına uğrayarak festivale ilgili olumsuz düşüncelere sahip olmaktadır.

3.2. SİYASAL İŞLEVLER

Kültürel unsurların siyasal ve ideolojik gayeler için kullanımı asırlar öncesine dayanan bir olgu, bilinen bir gerçektir. Bilinçli bir biçimde halk kültürünün ideolojik ve siyasi gayeler için kullanımı ise 20. yüzyılla birlikte planlı bir politika haline getirilmiştir. Nebi Özdemir (2005: 317-318), Özkul Çobanoğlu (2005: 177-181) gibi araştırmacılar, halkbilimi unsurlarının 19. yüzyıl sonlarından itibaren özellikle 20. yüzyılda ideolojilerin halka benimsetilmesi için kullanılan önemli bir araç olduğunu belirtirken konuya verilebilecek en çarpıcı örnekler içinse Nazi Almanya'sı ve Sovyet Rusya'nın bu kapsamdaki faaliyetlerini göstermektedir. Dolayısıyla dünden bugüne halk kültüründen siyasi ve ideolojik amaçlar için kimi zaman bilinçsizce kimi zamansa bilinçli olarak faydalanılmıştır.

Festivallerin siyasi erk için bir güç ve gövde gösterisi şeklinde değerlendirilmesi, halka bu gücü onaylatma aracı olarak kullanılması yakın zamanlarda ortaya çıkmış bir olgu değildir. Kaynaklarda eski dönemlerde de festivallerin siyasi ve ideolojik birtakım amaçlar için/çevresinde kullanıldığı hakkında çeşitli bilgiler mevcuttur. Sibel Özbudun, *“Hitit Kralı, ülkesinin çeşitli yerlerinde her yıl düzenlenen törenlere katılmak için yıllık bir tören turuna çıkar, festivallere başkanlık ederdi. Aslında bu törenler, kralın konumunun ve toplumsal hiyerarşisinin yeniden onaylandığı, meşruluk kazandığı bir alan konumundadır.”* şeklinde yaptığı açıklama ile Hitit krallarının otoritelerini sürdürmek için festivallerden istifade ettiğini anlatmaktadır (S. Özbudun'dan akt. Ocak 2006: 22). Geçmişte festivallerin siyasal işlevi sadece bununla da kalmamaktadır. Festivaller

aynı zamanda ülkeler arası diplomatik ilişkilerin kurulması, pekiştirilmesi ve sürdürülmesi için bir vasıta olarak da kullanılmaktadır. Esen Kaya (2009: 10-11)'nın *“Festivaller kentler arası diplomatik ilişkiler için önemli ipuçları taşımaktadır. Kutlamalara başka kentler davet edilebilir ya da kentler festival kutlayan kente elçiler (theoroi) gönderebilirler. Elçiler festivalin etkin katılımcılarındanır. Temsil etikleri kent adına faaliyetlerde (kurban sunmak gibi) bulunabilirler.”* şeklindeki ifadeleri sözünü ettiğimiz hususu örneklendirmektedir:

Kaynakların verdiği bilgilerden de anlaşıldığı gibi en eski tarihi dönemlerden beri birçok kültürel değer açığa çıkarıldığı, oluşturulduğu, aktarıldığı, değiştirildiği ortamların başında gelen eğlence ortamları, siyaset ve ideoloji eksenli uygulamalar için tabiri caizse biçilmiş kaftan konumundadır. Kaynaklarda eski Türklerin gerek devlet gerekse halk için önemli kararları toy, şölen, potlaç, sığır gibi adlarla anılan toplu katılımı gerçekleştirilen eğlence ve törenlerde aldığı bildirilir (Özdemir 2005: 319). Eğlenceler içerisinde bilhassa festivaller, dün olduğu gibi bugün de hem politik hem de ideolojik maksatlar için kullanılmakta veya düzenlenmektedir. Stella Kladou'ya göre *“Aslında festivallerin çoğu, her yıl çok başarılı oldukları için değil de devletlerin kendilerini “suçlu” hissetmeleri sonucunda, gözde bir Roma sloganı olan panis et circenses (yiyecek ve eğlence) anlayışına uygun düşecek biçimde sosyal adaletsizlikleri telafi etmeye yönelik çabaları sonucu tekrar edilmektedir.”* (2011: 30). Kladou'nun söylediklerine ilaveten festivallerin başarı durumuna bakılmaksızın her sene düzenlenmelerinde yatan bir başka neden olarak idari yöneticilerin halkın yönetimi konusunda gösterdikleri birtakım eksiklikleri ya da başarısızlıkları örtmek, halkın bu başarısızlıklara karşı gösterecekleri sert tepkileri ve öfkeyi farklı yollara kanalize ederek yumuşatmak düşüncesi de eklenebilir. Zira mezkûr düşüncenin yansımasının benzer örnekleri, Osmanlı dönemi şenliklerinde de görülmektedir. Kaynaklarda Osmanlı'nın çeşitli dönemlerinde benzer uygulamaların bulunduğu bildirilmektedir. Özellikle Lale Devri olarak adlandırılan dönemde kaybedilen pek çok savaşa ve toprağa rağmen sarayın halkın katılımına açık şaşaalı şenlikler düzenlediği çeşitli kaynaklarda yer almaktadır. Buna sebep olarak ise halkın öfke, sıkıntı, gerginlik ve üzüntüsünün şenlikler aracılığıyla bir nebze de olsa unutturularak halkı rahatlatma gayesi gösterilmektedir. Böylesi bir gayenin arkasında yatan nedenin ise tamamen siyasi kaynaklı olduğu söylenebilir. Zira kayıplardan devlet

yöneticilerini sorumlu tutan halkın, öfkesini ilk yönelteceği mercii de doğal olarak siyasi otorite yani saray erkânıdır. Bir halk isyanını önlemek isteyen, halkın tepki ve öfkesine doğrudan maruz kalmak istemeyen yöneticilerin kendilerini ve otoritelerini korumak için halkı rahatlatma yolları aramaları bir refleks olsa gerektir.

Kaynakların verdiği bilgilere göre Osmanlı şenliklerinin en önemli düzenlenme nedenleri arasında hem tebaaya hem de dışarıya yani dosta düşmana devletin gücünü göstermek, bir anlamda gövde gösterisi yaparak padişahın otoritesi, ihtişamı ve gücü hakkında göz kamaştırmak yer almaktaydı. Şenlikler için yapılan harcamalar, gösteriler, süslemeler, ziyafetler vb. gerek yerli gerekse yabancı devlet adamlarının ve halkın büyük beğenisini kazanmaktaydı. Bu durum Devlete hayran kalınarak hem Devlet'in ve padişahın taltif edilmesine hem de Devlet'ten dolayısıyla padişahı çekinilmesine kaynaklık etmekteydi (Arslan 1999: 117).

Günümüz Türkiye'sinde de festival ve şenliklerin gerek siyasetçiler, gerek bürokratlar gerekse siyasi erk tarafından çeşitli ideolojik ve siyasi amaçlar için kullanıldığı görülmektedir. Özellikle festivallerin açılış/başlangıç programları, kokteylleri, müze, köprü vb. açılışlarına davet edilen ve katılan söz konusu kişiler, buralarda yaptıkları konuşmalarla siyasi, sosyal, güncel, kültürel pek çok konudaki görüşlerini dile getirmektedir. Kısacası bu durum, hem festivale katılan hem de medya aracılığıyla tüm yurt genelindeki halkın bilgilenmesi, bilinçlenmesi, yönlendirilmesi, ikna edilmesi açısından bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Özellikle alt ve üst yapıya ait belediye gibi çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına ait devlet hizmetlerinin temel atma ve/veya açılış törenlerinin festivallere denk getirilmesi hem halkın taktir ve taltiflerini kazanma hem de *halka hizmet* düşüncesiyle hareket ettiklerini gösterme/düşündürme aracı olarak festivallerin kullanımına bir örnektir.

N. Özdemir (2005: 325)'e göre festivaller, halkın siyasal tercihlerinin, fikirlerinin, kimliklerinin belirlendiği, şekillendiği ortamlar olarak da görülebilir. Dolayısıyla festival ve şenlikler için kamuoyu anket ve nabız yoklamalarının yapıldığı, belirli konularda kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığı ortamlardır demek mümkündür. Bazı festivallerde özellikle de sanat dallarını öne çıkaran festivallerde siyasi, toplumsal ya da sosyal mesajlar içeren temalara rastlamak mümkündür.

Zikredilen festivallerde festivale katılan sanatçıların yaptığı konuşmalarda mezkûr mesajlarla uyumlu konulara yer verdiği görülmektedir. Hatta sanatçıların konuşmasında festival temasına değinmemeleri eleştirilere neden olmaktadır. Örneğin 53. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivalinin temalarından birisi *darbeler ve demokrasidir*. İbrahim Altay, festivalde konuşma yapan sanatçıların yakın bir tarihte gerçekleştirilen 15 Temmuz darbe girişiminden bahsetmemesini eleştirmektedir. 51. Uluslararası Troia Festivalindeki söyleşilerde davetliler, gündem ve siyaset hakkındaki görüşlerini de ifade etmişlerdir. 2006 yılında düzenlenen 43. Uluslararası Troia Festivalinde dünyada yaşanan savaşlara bir tepki nedeniyle Barış Bildirisi adıyla bir bildiri yayınlanmıştır (Eşli 2014). Bildiri metni şu şekildedir:

“Barış, Kültürümüz Olsun

Troia Barış Bildirgesi

Uluslararası 43. Troia Festivali'nin Değerli Katılımcıları

Değerli konuklar

Barış bildirgemizin medya aracılı ile ulaşacağı ya da ulaştırılacağı yurttaşlarımız, başka ülkelerden barışseverler, sivil toplum örgütleri, parlamenter, siyasal parti ve ülke yöneticileri,

Buradan; insanlık tarihi kadar eski, uygarlıklar beşiği Troia'dan, ölümsüz Homeros'un İliada'sıyla efsaneleşmiş bu eşsiz coğrafyadan, sizlere, bütün insanlığa barış bildirgemizle seslenmek istiyoruz.

Dünyamız, özellikle de hemen yanı başımızdaki Ortadoğu, bir kez daha kanlar içinde.

Bombalanmış binaların yıkıntılarından emzikli çocukların cesetleri çıkarılıyor.

Emperyalizm Ortadoğu'da sınırları yeniden çizmek hedefinde azımsanmayacak bir yol aldı.

Bunu, bütün dünyada sınırların yeniden çizilmesi hedefinin izleyeceğinden kuşku duyulmamalıdır.

Gerçek adıyla söylenecek olursa yeni bir dünya savaşıdır bu.

Dünyamız üçüncü bir küresel paylaşım savaşının eşiğinde, uçurumun tam kenarında bulunuyor.

Ülkemiz Türkiye, bu cehennem ateşinin tam ortasında bir yerde bulunmaktadır yaklaşık üç bin yıl önce başka topraklardan genle bir halk Troia'yı yerle bir etmişti.

Hedef yine, bir egemenlik savaşı, Çanakkale Boğazında ve çevresinde denetimi ele geçirmektir.

Üç bin yıl sonra, geçen yüzyıl başlarında, aynı topraklarda bir başka kanlı savaş yaşandı.

Tarihe Çanakkale Savaşları olarak geçen bu “İkinci Troia Savaşı”nda, ilkinden farklı olarak, saldırganlar amaçlarına ulaşamamış olsalar da, her iki taraftan yaklaşık beş yüz bin kişi can verdi.

Bu savaşta efsaneleşen komutan ise, yüce Homeros'un bir kahramanı değil, daha sonra Atatürk adıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni kuracak olan Mustafa Kemal'dir.

O, sadece savaştaki yiğitliği ve sonrasında devlet kuruculuğundaki başarılarıyla değil, bu başarılarıyla aynı değerde olarak, “yurtta barış, dünyada barış” çağrısıyla da belleklerde yer etmiştir.

Çanakkale Savaşlarının kahramanı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan komutan ve devlet adamı, binlerce kilometre uzaklardan gelip Çanakkale'de can veren başka ülkelerden askerlerin annelerine, “Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarımız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.” diye seslenerek, böylesi bir yüce gönüllüğünün tarihte belki de ilk ve tek örneğini vermiştir.

Ne yazık ki günümüzün dünyası bu yüce gönüllülük örneğinin çok gerisinde bir yerde, bebek katiliğinin, sivil halka yönelik kitlesel katliamların, kanlı, insanlık dışı, utanç verici çukurundadır.

Bir cehennem sona ermemişken, emperyalizm Ortadoğu'da bir başka cehennemin kapılarını açtı.

Yeni saldırganların sırada olduğu söylenmekte.

Sivil halka, çoluk çocuk gözetilmeksizin roketlerle, kimyasal silahlarla saldırılıyor.

Bir kez daha kundaktaki bebekler öldürülüyor, analar gözyaşı döküyor.

TV ekranlarına yansıyan görüntüler, yüreklerden yükselen, bastırılmaz öfke çılgınlıklarına dönüşüyor.

Bu gün yaşanmakta olan dehşeti Homeros bile tasavvur edemezdi.

43 Troia Festivali'nin değerli katılımcıları, değerli konuklar,

Öyleyse buradan, çok kan dökülmüş, çok ölüme tanık olmuş ve nice uygarlıkların beşiği bu bilge topraklardan, Homeros'un sözleriyle “toprağı bereketli Troia'dan” bu gün yine kanlar içindeki bir dünyaya, sizlerle tek ses tek nefes olarak, Troia barış bildirgesiyle seslenmeyi görev sayıyoruz.

Tüm ülkeleri, tüm barışçı insanlığı, yarın bütün dünyaya sıçrayacak olan Ortadoğu yangınına karşı, barış, sağduyu, akıl ve sevgide birleşmeye çağırıyoruz.

Sivil halka yöneltilen kitlesel katliamlara derhal son verilmesini istiyor; katledilen çocukların, bebeklerin, masum sivil halkın cellâtlarını lanetliyoruz.

Ve şu soruya bir yanıt bekliyoruz:

Hangisi daha değerli?

Para mı, petrol mü, Troia kralı Priamos'un efsanelere konu olmuş hazineleri mi, yoksa savaş kurbanı bir bebeğin gözünden damlayan bir tek gözyaşı damlası mı?

Bizler, Troia Barış Bildirgesinde buluşan barışseverler, o tek gözyaşı damlasının binlerce kral hazinesinden binlerce kat daha değerli olduğuna inanmaktayız.

Gönüllerimizde böyle bir dünyanın özlemine taşıyoruz.

İnsanlığa yaraşacak olanın ancak böyle bir akıl, sevgi ve barış dünyası olacağını biliyoruz.

Ve bütün ülkelerde bütün yöneticilere; bütün parlamentolara; ulusal ve uluslar üstü bütün kuruluşlara; evdeki, sokaktaki, okuldaki, fabrikadaki, tarladaki, bürodaki, her yerdeki insana, herkese, Troia Barış Bildirgesiyle sesleniyor, haykırıyoruz:

Ortadoğu'da cehennem sona ersin...

Emperyalizmin ve yordakçılarının ve her türden şiddet yanlılarının savaş kıskırtıcılığına son verilsin...

Anneler ağlamasın, bebekler ölmesin...
Savaş çılgınlıklarının yerini barış şarkıları alsın...
Dünyamız bir kardeş sofrasına bir çocuk bahçesine dönüşsün...
Barış çağrımız tüm dünyada duyulsun...
Troia adı barışı simgelesin...
Keder değil, acı değil, ölüm değil,
'Sevinç, mutluluk
Bol olsun...Yürekten yüreğe
Ülkeden ülkeye
*Açık yol olsun...'" Ataol Behramoğlu 10 Ağustos 2016*⁷⁰

Genel hatlarıyla bildiride, içlerinde Türkiye'nin komşu olduğu ülkelerin de bulunduğu Ortadoğu devletlerinde yaşanan savaşlar nedeniyle ortaya çıkan çocuk, genç, yaşlı kadın ve erkeklerin ölümü, yıkım, yaşanan sefaletler, acılar, akan kanlar konu edinilmekte ve bu acılara sebep olan emperyalist güçler eleştirilmekte ve kınanmaktadır. Söz konusu durumun hem Türkiye hem de dünya için yeni bir savaş başlatma ve sınırları yeniden belirleme çalışmasının/niyetinin varlığından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bildiri, savaş ve onun doğurduğu neticelerle ilgili uyarı, lanetleme ve geleceğe yönelik iyi dileklerle/temennileri içermektedir. Bu durum, festivallerin ideolojik, siyasal söylemler ve tavır belirtme için ne denli uygun atmosferler sunduğunu gösteren örneklerden biridir.

Türkiye'deki festivallerde siyasal işlev en fazla söylem, konuşma ve sohbetlerde kendini göstermektedir. Gerek davetlilerin gerekse katılımcıların hatip olarak ya da kendi aralarında yaptıkları konuşmalarda siyasetten, gündemden, ülke ve devlet meselelerinden, ideolojik konulardan vb. söz ettiğine sıklıkla rastlamak mümkündür. Böylece siyasiler için festival bir anlamda seçmeniyle bir araya gelme ve kendi düşüncelerinin, partisinin vb. propagandasını yapma fırsatı doğururken halk da fikir alışverişinde bulunarak hem kendi düşüncelerini dile getirmek hem de kamuoyu yoklaması yapma fırsatı yaratmaktadır. Özdemir (2005: 324)'in "*Siyasetçi için sonbahar ve kış ayları 'yasama-yürütme', festival mevsimleri olan ilkbahar ve yaz ise 'seçmenle buluşma veya yerel propaganda' zamanlarıdır.*" ifadesi, siyasiler açısından festival ve şenliklerin bahsedilen çerçevedeki yerini ve önemini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Örneğin CHP yönetimi ve üyeleri, 2014

⁷⁰ Söz konusu bildiri metni için bkz.: <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2115/baris-bildirgesi/> (21.11.2016).

cumhurbaşkanlığı seçimlerinde parti tabanının yoğunlukta olduğu İzmir’de, halkın, partinin desteklediği cumhurbaşkanı adayına sıcak bakmaması nedeniyle olsa gerek, miting düzenlemeyip festivallere katılarak cumhurbaşkanı adayları için destek isteyeceklerini beyan etmiş ve İzmir’de katıldıkları festivalleri bir nevi miting olarak kullanmışlardır.

Festivallerin siyasi ve ideolojik söylem ve eleştiriler için kullanıldığına örnek olarak 2015’te düzenlenen Uluslararası Alternatif Turizm Kültür, Sanat Çalıştayları Festivalinde İbradı Belediye Başkanı Serkan Kuru’nun yaptığı konuşma da verilebilir. Kuru, sahnede parti ismi vererek siyasi içerikli bir konuşma yapmıştır. Konuşması, konuşmanın içeriği dolayısıyla sunucunun müdahalesiyle kesilmiştir. Kadın sunucunun Kuru’nun elinden mikrofonu almaya çalışması esnasında Kuru, sunucuyu iterek müdahaleye karşılık vermiştir. Hadise gerek konuşmanın *festivale alakasız siyasi içerikli olması gerekse bir kadına karşı sert/yakışsız bir tutum sergilenmesi* münasebetiyle bazı medya organlarında eleştirel bir şekilde yer almıştır.⁷¹ Söz konusu durum festivallerin siyasi propaganda için ne kadar uygun bir zemin olduğu ve zaman zaman da bu zeminin kullanıldığıyla ilgili örnek teşkil etmektedir.

Yukarıdaki konuyla ilgili benzer bir başka örneğe 2014 yılında düzenlenen Çamşah Yöresi Türküleri ve Hüseyin Abdal Festivalinde rastlanmıştır. Katılımcı gözlemci olarak bulunulan festivalde, festivali düzenleyen dernek yöneticileri, sahneye çıkıp konuşma yaparken festivalden sonraki yakın bir tarihte yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimi için kendi destekledikleri partinin adayına oy talep etmişler, siyasi içerikli konuşmalar gerçekleştirmişlerdir.

Festivallerde siyasi ve ideolojik kimliğiyle tanınan kişilere hemen her zaman rastlanmaktadır. Söz konusu kapsamda 21. Ceviz, Kültür ve Sanat Festivali açılışına katılan siyasi parti ve sendikaların temsilcilerini örnek vermek mümkündür. Festivale eski Devlet Bakanı Ramazan Mirzaoğlu, Kırşehir Vali Vekili Mehmet Alabacak, Kırşehir Milletvekili Abdullah Çalışkan, Cumhuriyet Başsavcısı Mehmet Şahin, Kaman Kaymakamı Mustafa Çiftçi, Vali Yardımcısı Fikret Çavuş, Belediye Başkanı Erhan Talu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet

⁷¹ Konuyla ilgili daha fazla bilgi almak için bakınız: (<http://www.haber7.com/guncel/haber/1520632-chpli-baskandan-kadin-sunucuya-cirkin-hareket>) (23.11.2016).

Fatih Karaaslan, Ahi Evran Üniversitesi Rektörü Kudret Saylam, KESOB Başkanı Bahamettin Öztürk, TSO Başkanı Müfit Göçen, Kırşehirliiler Federasyonu Başkanı Hilmi Gökçınar, Kızılay Yönetim Kurulu Üyesi Hayati Çetin, Ak Parti İl Başkanı Salih Çetinkaya, MHP İl Başkanı Cemil Cahit Pişkin, CHP İl Başkanı Yılmaz Zengin katılmıştır (2012b; 2012c). Siyasetçi, devlet adamı, yönetici kimliğiyle festivale davet edilen ve katılan bu denli çok sayıda kişinin olması, festivallerin mezkûr yönünün farkındalığı ve çekiciliğinden olsa gerektir.

Festivaller, aynı zamanda yerel idarecilerle siyasetçilerin bir araya gelmesini sağlayan, onları buluşturan ortamlar sunar. Yerel idareciler için de festivaller bir fırsattır. Yerel idareciler, sıradan zamanlarda karşılaşp konuşma imkânı bulamadıkları siyasetçilerle konuşarak fikir beyanında bulunabilirler. Festivaller, yerel idarecilerin bakan ve milletvekillerine gerek kişisel gerek bölge/yöre gerekse halkla ilgili sorun, şikâyet, istek ve önerilerini dile getirme olanağı sunar. Kısacası festivaller sadece siyasilerle halkı buluşturmaz siyasetçilerin de bir araya gelerek istişare ve müşahedelerde bulunmasını sağlar. Festivaller siyasetçilerle sanat, spor, ekonomi ve medya dünyasını da buluşturur. Talep, öneri ve eleştiriler dile getirilir. Halkın ise özellikle festivaldeki yemek ve çay aralarında sıklıkla siyaset konuştukları görülmektedir.

Yol, köprü, kütüphane, park, hastane vb. kamusal alanların; alt ve üst yapıya ait yerel yönetim hizmetlerinin açılışı festivallerde gerçekleştirilebilir. Örneğin 11. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivalinde Fahrettin Altay Paşa Parkının açılışı yapılmıştır. Bu durum, halka devlet otoritesinin çalıştığını gösterme/hissettirme yollarından biri olarak düşünülmektedir. Söz konusu düşünceyi gösterme zamanı olarak festivallerin seçilmesi ise elbette ki manidardır.

Türkiye’de festival ve şenlik popülasyonu/demografisi/enflasyonunun her geçen gün artması, biraz da Osmanlının Lale Devri dönemini hatırlatmaktadır. Zira söz konusu dönem, eğlenceye olan düşkünlüklerle bilinmektedir. Devletin pek çok cephede başarısız sonuçlar almasına, toprak kayıplarının yaşanmasına, ekonomik ve sosyal sorunlara rağmen eğlenceler/şenlikler aracılığıyla halkın bir anlamda sarhoş edilerek, uyuşturularak sorun ve sıkıntılarının unutturulmaya çalışıldığı tarihçiler tarafından dile getirilmektedir. Günümüzdeki festival ve şenlik artışlarının

Osmanlıdaki mezkûr durumla benzeşmesi akıllara Türkiye’deki festival ve şenliklerin de aynı amaçlar çerçevesinde kullanıyor olabileceğini getirmektedir. Zira halk tarafından kanalizasyon, kaldırım, su, elektrik dağıtım gibi temel belediye hizmetlerini tam olarak yerine getirmediği düşünölen bazı belediyelerin sık sık festival ve şenlik düzenlemesi yukarıda zikredilen düşünöncenin varlığına kaynaklık etmektedir. Zaman zaman bakan düzeyinde devlet görevlilerinin benzer düşünönceleri ifade etmesi de bu düşünöncenin varlığını güçlendirir bir mahiyet arz etmektedir⁷².

3.3. SOSYAL VE PSİKOLOJİK İŞLEVLER

Folklorun *eğlendirme, hoşça vakit geçirme* işlevi en belirgin biçimde eğlencelerde görölmektedir. Eğlenen birey bir taraftan keyifli vakit geçirirken diğeryandan da rahatlamakta ve mutlu olmaktadır. Festivaller, insanın psikolojik rahatlama ve ruhsal sağalma ihtiyacını karşılayan eğlenceler arasında ilk sıralarda gelmektedir. Ancak festivallerin sosyal ve psikolojik faydaları/işlevleri bununla sınırlı değildir. Çeşitli kaynaklarda sözü edilen, rejimlerin, halkları uyuşturmak için kullandığına inanılan ve 3F şeklinde formöle edilen *fado (müzık)-fiesta (eğlence/şenlik)-futbol* ya da *fado-futbol-fatıma (din)* tanımlamaları dikkat çekicidir. Söz konusu tanımlamaların ilkinde *fiesta* eğlenceyi/şenliği temsil etmektedir⁷³. Dolayısıyla eğlencelerin özellikle de şenliklerin *halkların uyuşturuçusu* olduğı yönünde bir inanış bulunmaktadır. Futbol üzerinden söz konusu inanışı ele alan Gülin Öğüt-Eker (2010: 173-182), halkı yönlendirme, toplu halde hareket ettirme, aidiyet olgusu vb. konularda futbolun rolüne değinirken aslında 3F’deki diğery unsurlar için de genellenebilecek bir tez ortaya koymaktadır.

Eğlenen insanın etrafında gerçekleşenleri ve olanları sorgulamaksızın kabul etmesi yüksek olasılıktır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da bu durum dile getirilmektedir. Eğlence, insanın psikolojik olarak rahatlamasını sağladığından ve hayatın akışına geçici bir süre için verilen ara olarak kabul edildiğinden birey eğlence anında daha çok keyif alma odaklı hareket etmektedir. Bu atmosfer, eğlenen

⁷² Konuyla ilgili örnek için çalışmanın 3.1 *Ekonomik İşlevler* başlıklı bölümünde yer verilen eski Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllöce’nin açıklamasına bakılabilir.

⁷³ Konuyla ilgili bilgi ve görüşler için bkz.: <https://eksisozluk.com/fado-fiesta-futbol--153423>

insanı olduğundan daha hoşgörülü kılmakta ve eğlenip rahatlamadığı için eğlence sonrası tahammül sınırlarının artmasını sağlamaktadır. Kendi isteğiyle eğlenceye katılan birey, eğlence anında tüketmeye, kendisine sunulanı kabul etmeye daha çok meyillidir. Festivallerin bu niteliğe sahip etkili eğlence araçlarından birisi olduğu ve sıklıkla bu özelliklerinden faydalandığı bilinen bir gerçektir.

Genelde eğlencelerin, özelde ise festival ve şenliklerin halkı uyuşturan bir nesne, bir anlamda afyon olarak kullanımı tarih sahnesinde de sıklıkla görülmektedir. Osmanlılarda şenlikler, kimi zaman siyasi ve askeri mağlubiyetleri örtmek ve unutturmak için kullanılmaktaydı (Arslan 1999: 317). Kaybedilen savaşlardan dolayı yaşanan üzüntüyü, acıyı, hissedilen öfkeyi dindirmek için bu başarısızlıklardan sonra yapılan görkemli şenlikler mevcuttur. Özellikle Osmanlıların gerileme dönemi içerisinde anılan Lale Devri, görkemli şenlikleriyle akla gelmektedir. Devletin içinde bulunduğu zor şartlara rağmen bu dönemde birçok görkemli ve şatafatlı şenlik düzenlendiği bilinmektedir. Sadece Lale Devri örneğinden hareketle dahi Osmanlılarda şenliklerin halkın yumuşaması, rahatlaması için kullanılan bir araç olduğu ve festivallerin uyuşturarak unutturma, sakinleştirme özelliğinin hem siyasi amaçlarla hem de sosyal-psikolojik gerekçelerle düzenlendiği görülmektedir.

Yerli ya da yabancı festival ve şenliklerde elde edilen başarılar, ülke için kimi zaman gurur kaynağı olarak lanse edilmektedir. Örneğin spor dallarıyla ilgili bir festivalde madalya kazanan bir sporcu, *milli gurur kaynağı(mız)* olarak resmi makamlarca ilan edilirken neredeyse bütün ülke insanı, bu hadise etrafında birleşmekte; sevince boğularak coşku içerisinde kutlamalar düzenlemektedir. Bu durum da festivallerin uyuşturmak, unutturmak, gündem oluşturmak/değiştirmek ya da insanları ortak sevinçler, başarılar vb. etrafında toplamak için kullanıldığını düşündüren ve gösteren örneklerdendir.

Festival ortamları, bireyin günlük hayatta maruz kaldığı *mahalle baskısı* diye de anılan toplumsal denetim ve dayatma mekânizmalarından bir süreliğine de olsa uzaklaşmasını sağlamaktadır (Özdemir 2005: 225). Bu özellikleri sayesinde festivaller, bireyin rahatlamasına ve kamu düzenini tehdit unsuru olmaktan çıkmasına yardımcı olur. Söz konusu açıdan bakıldığında festivaller, toplumsal düzenin varlığını koruması ve sürdürmesi açısından etkili bir araç olarak

kullanılabilir. Tıpkı bir kola şişesindeki asidin şişeden birden ve kontrolsüz bir biçimde çıkmasını engellemek için yavaş yavaş açılması gibi festivaller de halkın biriktirdiği negatif duygularını aşığa çıkarmak suretiyle onlardan kurtulması, rahatlaması için gereken ortama sahiptir. Benzer bir durum Osmanlı şenliklerinde de görülmektedir. Şenliklere kimi zaman izleyici, kimi zaman görevli olarak kimi zaman da eğlencelerde yer almak için katılan halk, farklı kesimlerden insanlarla bir araya gelme, saray ve devlet erkânıyla buluşma, konuşma, görüşme imkânı yakalamaktaydı. Böylece bireyler, hem yeni insanlarla tanışıp sosyalleşmekte hem içinde yaşadığı toplumu daha iyi tanımakta hem de saraya karşı beslediği merak duygusunu giderebilmekteydi (Arslan 1999: 117).

Festivallerden halkın rahatlatılması, günlük hayatta yaşadıkları ya da yaşamadıkları nedeniyle içlerinde oluşan hayal kırıklıklarını, imrenmeleri, kıskançlıkları dışa vurmaları için faydalandığına festivallerin ilk örneklerinde dahi rastlanmaktadır. E. Kaya (2009: 9)'nın Eski Çağ festivalleriyle ilgili olarak aktardığı, *“Bazı festivaller katılımcıları ile de tanımlanabilmektedir. Zira katılım, cinsiyet ya da konum gibi ölçütlerle sınırlandırılabilir. Thesmophoria ve Adonia sadece kadın katılımcılara açık festivallerdendir. Girit’de kutlanan Kydonia festivalinde ise kent kölelere terk edilir, özgür insanlar giremez. Tüm denetim kölelerdedir ve özgür insanları kırbaçlama yetkileri vardır. Bu noktada dikkat çeken, gündelik yaşamda özgür davranamayan kitlelerin festivallerle nefes almasının sağlanmasıdır.”* şeklindeki bilgiler, mezkûr düşünceyi desteklemektedir. Kaya'nın verdiği bilgiler ışığında kadının ve kölelerin dış dünyayla ilişkisinin sınırlı olduğu, toplumda göz önünde bulunmasına çok sıcak bakılmadığı eski çağ dönemlerinde, onları konu edinen ya da onlara yönelik festivaller düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu durumun kadının ve kölelerin gündelik yaşamdaki kısıtlamalardan bir süreliğine de olsa kurtulması, yasakları delmesi için onlara tanınan bir fırsat olduğunu düşünmek mümkündür. Böylesi bir imkânın onlara verilmesi ise sebepsiz olmasa gerektir. Sürekli baskılanmanın, engellenmenin ya da hor, hakir görülmenin insanda oluşturacağı olumsuz duygular, bir süre sonra insan için dayanılmaz boyutlara ulaşacak ve tıpkı sallanarak asiti biriktirilen bir kola şişesindeki kolanın, şişenin birden açılmasıyla ya da patlamasıyla etrafa dağılması gibi bastırılmış duygulara sahip birey de öfkesini kontrolsüz biçimde dışa vuracaktır. Bu dışa vurumun

zararlarını ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek içinse çeşitli yöntemlerle tabiri caizse bireyin/toplumun gazının alınması gerekmektedir. Festivaller, bu işlemin yapılmasına uygun bir yapıya sahiptir ve geçmişten günümüze bu özelliklerinden istifade edilmiştir.

Festivaller, yaşamını dar ve belirli alanlarda, tek düze, olağan, durağan biçimde devam ettirmek zorunda olan insanlar için tek düzelikten kurtulmanın, sıradanın dışına çıkmanın en kolay ve önemli araçlarından birisidir (Yıldırım 2010: 121). Kaynak şahıslara sorulan “*Festival, şenlik ve şöenlerin yaşadığınız yere katkıları var mıdır?*” sorusuna çoğu tarafından “*Yaşadığımız yerde yapılacak pek fazla bir şey yok. Festival en azından bir değişiklik oluyor.*” mealinde cevaplar verilmesi, insanların festivalleri rutinin dışına çıkaran birer vasıta olarak da gördüğünü anlatmaktadır.

İnsanın dünya hayatına ruh sağlığı yerinde bir birey olarak devam edebilmesi için bazen çıldırması gerekmektedir. Gerek bireyin gerekse halkın psikolojik sağlığı bu çıldırma ihtiyacının kontrollü bir biçimde giderilmesine de bağlıdır. İnsanların kontrollü çıldırması ve bu esnada hem kendisine hem çevresine hem de ait olduğu halk grubuna zarar vermemesi en kolay yolla eğlenirken gerçekleştirilebilir. Eğlence türleri içerisindeyse festivaller, hem yapıları hem de oluşturdukları atmosfer sayesinde zikredilen durumun en denetlenebilir, müsamahalı ve etkili biçimde çözülmesini sağlayacak araçların başında gelmektedir. Tabiri caizse insanların günlük hayatın akışında beden ve ruh sağlıklarını korumaları ya da gündelik hayata olağan bir biçimde devam edebilmeleri için gerekli olan sağduyuya kavuşabilmeleri, festival atmosferi gibi ortamlarda çıldırmalarıyla mümkündür.

Festivaller, bireylerin bira araya gelmesini sağlayarak toplumsal birliğin oluşmasını ve devamlılığını destekler (Özdemir 2005: 329). Karşılıklı etkileşime olanak sunar. Festivaller ortak zevkleri, gelenekleri, görenekleri olan insanların buluşmasını sağlamakla birlikte farklı düşünce yapılarına sahip ve kültür ortamlarına ait bireylerin aynı paydada yer almasına da fırsat verir. Bireyler hem aynı fikir ve dünya görüşündeki insanlarla birlikte olmaktan mutluluk duyar hem de farklı duygu, düşünce ve kültür iklimlerindeki insanları tanıma, hayata kısa bir süreliğine de olsa onların penceresinden bakarak onları, dolayısıyla farklı kültürleri anlama şansını

yakalar. Böylece günlük hayatına hem psikolojik açıdan rahatlamış hem de daha hoşgörülü, sağduyulu bir birey olarak devam edebilir. Örneğin Alevi Türk vatandaşlarınca düzenlenen bir festival olan Çamşih Yöresi Türküleri ve Hüseyin Abdal Festivalinde katılımcıların büyük çoğunluğu Alevidir. Ancak festival, farklı mezhep veya dine mensup isteyen herkesin katılımına açık bir etkinliktir. Festivale katılan Sünniler için herhangi bir dışlama ya da aşağılayıcı tavır sergilenmediği gibi Alevi katılımcılar ve yöneticiler tarafından en iyi şekilde ağırlanmak ve kendilerini doğru tanıtmak amacıyla gayret gösterilmektedir. Bu festivale katılan bazı Sünni kaynak şahıslar, festivalden sonra Alevi inancıyla ve Alevilerle ilgili düşüncelerinde müspet bir değişimin yaşandığını beyan etmişlerdir. Mezkûr durum aynı zamanda bireye festivaller, içinde yaşadığı toplumun yapısını daha yakından görme ve kendisini tam manasıyla o toplumun bir ferdi hissetme olanağı sunmaktadır (Özdemir 2005: 331).

Festivalde katılımcılar farklı inanç/din, etnik kimlik, renk, dil vb.den olsa bile festival atmosferinde birbirlerine karşı günlük hayatta göstereceklerinden daha fazla hoşgörü sergilemektedir. Zira festival atmosferinin hoşgörülü havası içerisinde insanlar birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bularak ön yargılarını kırmakta ve korkularını yenebilmektedir. Örneğin 21. Hüseyin Abdal ve Çamşih Türküleri Festivali, 2014 senesinin Ramazan ayına denk gelmiştir. Festivale katılan Sünni vatandaşlara festival komitesi ve diğer Sünni katılımcılar yiyecek-içecek ikramında bulunmuş ancak bazı kişiler, oruç olması hasebiyle bu ikramları geri çevirdiğinde hiçbir kırgınlık, alınganlık göstermeden anlayışla yaklaşmışlardır. Hatta aralarında inanç, düşünce, dünya görüşü bakımından farklı katılımcıların varlığından büyük memnuniyet duyduklarını her fırsatta dile getirmeye ve göstermeye çalışmışlardır. Benzer durum Sünni katılımcıların yoğun olduğu festivaller için de geçerlidir. Söz konusu durum, festivallerin hoşgörü, birlik, dayanışma vb. atmosferlerinin gücünün ve etkisinin bir yansıması olduğu gibi ne kadar çok farklılığa sahip olursa olsun insanların barış, huzur içerisinde ve kardeşçe bir arada yaşamasının mümkün olduğunu da göstermektedir.

Eğlence ortamları, yeni sosyal ve duygusal arkadaşlıklar için de uygun ortamlar sunmaktadır (Özdemir 2005: 330). Festivallerde tanıştıkları yeni insanlarla festival sonrasında devam ettirilen arkadaşlıklar kimi zaman yeni ailelerin

kurulmasını da sağlamaktadır. Hatta bekâr oğlu/kızı olan anneler için festival ve şenlikler çocukları için eş adaylarını arama, bulma ve seçme mekânları görevi de görmektedir. Örneğin 2014 yılında düzenlenen Ovit Yayla Şenliğinde orta yaşlarda, aslen Rizeli olan ama İstanbul'da ikamet eden bir kadın katılımcı, oğlu için kız baktığını söylemiş ve tabiri caizse gözüne kestirdiği bazı genç kızların yanına yaklaşıp evli/nişanlı olup olmadıklarını sormuştur. İsteddiği cevapları aldığı kızlara oğlunun fotoğrafını göstermiş, kızlardan da fotoğraflarını çekmek için izin istemiştir. Ancak bu talebin özellikle yöre dışından gelen kızlar tarafından geri çevrildiği görülmüştür. Yöre kızlarının bu duruma daha sıcak bakması ya da durumu yadırgamamasında bunun bir gelenek olarak düşünülmesinin ve kültürel bir olgu olarak benimsenmesinin payı bulunmaktadır demek yanlış olmasa gerektir. Dün, annelerin ve genç kızlarla erkeklerin gelin/damat/eş adaylarını aradıkları/seçtikleri mekânlar arasında düğün, hamam, bayram gibi halkı bir araya getiren ortam ve zamanlar yer alırken bugün festivallerin zikredilen niyet için son derece işlevsel bir kullanıma sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Festivaller, insanların bireysellikten çıkıp sosyalleşmesini sağlayan önemli bir araçtır. Festival takipçilerinin birbirleriyle sosyal medya üzerinden haberleşmesi, farklı festivallerde bir araya gelerek birlikte vakit geçirmesi, spor festivallerinde olduğu gibi ortak zevkler ekseninde yeni arkadaşlıklar kurması vb. festivallerde tesis edilen, geliştirilen ilişkilerdendir. Örneğin Sorgun 2. Geleneksel Motor Festivali ve Moto-Cross Yarışlarında Türkiye'nin dört bir yanında yaşayan motosiklet tutkunlarının bir araya geldiği, daha önce tanışanların buluşup konuştuğuna şahit olunmuştur. Katılımcıların festival aracılığıyla yeni arkadaşlar edindikleri, motor sporlarındaki ve motor teknolojisindeki son gelişmeleri, yenilikleri, teknikleri konuştukları, kurdukları arkadaşlıkları festival dışında da sürdürdükleri hatta birlikte farklı yerlerdeki benzer festivallere katılmak için anlaştıkları, Facebook, Instagram gibi sosyal medya hesaplarından haberleşip görüşmek için sözleştikleri, birbirleriyle festivalde çektikleri fotoğraflarını paylaştıkları da gözlemlenmiştir. Söz konusu ilişkiler kimi zaman reel kimi zamansa sanal dünyada sürdürülmektedir. Sosyal medya hesapları ve internet ilişkilerin sürdürüldüğü sanal ortamlardır. Farklı etkinlikler için birbirlerinin internet üzerinden haberdar etmesi ve fotoğraf, video vb. paylaşımlarla sosyal medyada, festivalde kurulan yeni arkadaşlıkların ilişkilerin ilan

edilmesi, konuyla ilgili bilgi, deneyim vb. paylaşımı, festival öncesi ve/veya sonrasında festivalle ilgili web sayfalarında ya da kişisel sosyal medya hesaplarında sık sık görülmektedir.

Festivaller, birey-grup ilişkisinin tesis edilmesi açısından da oldukça verimlidir (Özdemir 2005: 333). Özellikle festivallerdeki yarış ve yarışmalar bireylerin bir grup içinde kimi zaman grup içerisinde öne çıkarak kimi zamansa arka planda durarak grupta uyumlu hareket etme becerisi kazanmasını sağlar. Böylece etkinlik sonrasında da kişiler, toplumla dolayısıyla ait oldukları halkla birlikte hareket etme, uyumlu olma, halkın bir parçası gibi davranma vb. becerileri kazanmakta ve geliştirmektedir. Dragon Festivali gibi grup halinde yarışların odakta yer aldığı etkinlikler söz konusu duruma örnek teşkil edecek türdendir.

Osmanlı şenliklerinin önemli işlevleri arasında *sosyal kaynaşma ve dayanışma* boyutu yer almaktadır. Şenliklerdeki sosyal yardımlaşmanın varlığından kaynaklarda söz edilmektedir. 1675 yılında şehzade için düzenlenen sünnet düğününde her türlü masrafı ve ihtiyacı karşılanarak 8 bin çocuk sünnet ettirilmesi (Arslan 1999: 119) konuya örnek olarak verilebilir. Zikredilen hususun günümüz festivallerinde de sürdürüldüğü görülmektedir.

Türkiye'deki festivallerde de sosyal fayda sağlamaya yönelik etkinlikler yapılmaktadır. Kan bağışı toplama gibi toplum ve kamu yararına faydalı uygulamalar için de festivallerin uygun zaman olarak görüldüğü ve değerlendirildiği bilinmektedir. Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliğinde (Sungurlu/Çorum) kan bağışı toplanmıştır. 5. Güllü Dağı Kültür Şenliklerinde (Çandır/Yozgat) *kan bağışı kampanyası* yapılacağı festival afişinde de yer almaktadır.



5. Güllü Dağı Şenliklerinin afişinde festival içerisinde *kan bağış kampanyası* yapılacağı halka duyurulmaktadır.

Karadeniz Ereğli 9. Uluslararası Osmanlı Çileği Festivalinde yer alan Kızılay Derneği ve SSK Hastanesi tarafından kurulan Sahra Çadırlarında festival süresince ücretsiz olarak yapılan sağlık taraması ve Karadeniz Ereğli Lions Kulübü tarafından yapılan göz muayenesi, festivallerde halk sağlığına yönelik yapılan uygulama örneklerdendir.

Festivaller, dikkat çekmek, çözüm üretilmesini sağlamak, bilinç uyandırmak, farkındalık oluşturmak, destek olmak gibi düşüncelerle toplumun genelinin ya da bazı kesimlerinin yaşadığı acılara, sıkıntılara, problemlere yönelik etkinlikler/çalışmalar için de uygun bir zemine sahiptir ve söz konusu amaçlar doğrultusunda sergi, sempozyum, panel türü etkinliklerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin 51. Uluslararası Troia Festivali için düzenlenen sergilerden birisi *Sheddeath* adıyla ve *kadına yönelik şiddete hayır* temasıyla fotoğraf sanatçısı Ümit Karalar tarafından hazırlanan bir fotoğraf sergisidir. Serginin amacı, “*Ünlü kadınlara uygulanan plastik makyajla şiddet gören kadının yaşadığı duygusal çöküntüyü ve çaresizliği topluma aktarmak.*” şeklinde ifade edilmektedir.

İlgili sergi için 50 ünlü kadının gönüllü olduğu ve projeye destek verdiği belirtilmektedir.



51. Uluslararası Troia Festivalindeki Sheddeath adlı fotoğraf sergisinden.

Açık havada düzenlenen festivaller ya da piknik türü geziler gibi festivallerdeki bazı etkinlikler için orman, yayla, göl/nehir vb. kenarı gibi yeşil alanlar mekân olarak seçilmektedir. Bu durum, insanın doğayla buluşması/kucaklaşması için festivaller aracılığıyla sunulan fırsatlardandır. Mezkûr fırsat, özellikle şehir içine ve hayatına hapsolmuş bireyler için derin anlamlar içermektedir. Şehrin gürültü patırtısından kurtulan birey, doğayla huzur bulma, rutinin dışına çıkma, nefes alma fırsatı elde etmektedir. Gezi her nereye yapılırsa yapılsın günlük yaşam dışında bir mekâna çıkmak, bireyin psikolojik açıdan rahatlamasını sağlayan önemli bir eylemdir. Halk arasında sıklıkla söylenen “*Tebdil-i mekânda ferahlık vardır.*” vecizesi, alışılmış mekânların dışına çıkmanın/mekân değişikliğinin insana kazandıracığı ruhsal rahatlığın bir tezahürü olarak dillendirilmektedir. Festivaller, bu tür rahatlamalar için son derece elverişli bir yapıya sahiptir.

3.4. KÜLTÜREL İŞLEVLER

Festivaller hem kültürün tanıtılması hem de yeni kültürlerin tanınması için uygun bir yapıya ve atmosfere sahiptir. Gülin Öğüt-Eker (2009: 81)'in de belirttiği gibi bir halk grubuna mensup bireylerin ait oldukları grupla ilgili kültürel bilgi ve paylaşımlarını barındıran, saklayan, bütün içerisinde anlamlandırılmasını sağlayan ve aktarıma hazır hâle getiren kültürel bellek, ya da Nebi Özdemir (2012: 27)'in ifadesiyle *toplumsal bellek*, söz konusu bilgi ve paylaşımlar aracılığıyla kişilerin bireysellikten çıkarak halkın bir parçası haline gelmesini sağlamaktadır. Öğüt-Eker (2009: 81)'e göre *kültürel bellek*, *bir toplumun kültürel devamlılığını, yani gelecek nesillerin kültürel kimliği için bilgi akışını sağlayan önemli bir araçtır ve bunu geçmişe göndermeler (yaparak), ortak kimliğe ve geçmişe sahip toplum üyelerinin endişelerini gider(erek), onlara aynı kültür dairesinin üyesi olduklarını hatırla(tarak) gerçekleştirmektedir.* Kültürel belleği bulunmayan ya da herhangi bir vesileyle tahrip edilen bireyler, mensubu oldukları halk gruplarına yabancılaşmakta ve onlardan uzaklaşmaktadır. Dolayısıyla halk gruplarının oluşturulması, halkın bir arada tutulması, yönlendirilmesi ve yönetilmesi gibi amaçlar açısından kültürel bellek son derece önemli bir yere sahiptir.

Festival ve şenlikler, toplumların gelenek ve göreneklerinin yer aldığı önemli kültürel bellek araçlarından birisidir. Bünyelerinde, içlerinde doğdukları toplumlarla ilgili birçok kültürel unsuru taşımaktadır. Sahip oldukları *sınırsızlık, süreklilik, değişim* (Özdemir 2005: 310) vb. nitelikleri sayesinde de kültürel bellek özelliklerini sürekli yenileme/tazeleme olanağı bulundurmaktadır. Böylece hem geçmişi bugüne bağlama konusunda bir köprü vazifesi görmekte hem de bugünü geleceğe taşıma adına önemli bir misyon üstlenmektedir.

Türkiye'deki festivallerin birçoğu için düzenlenmesine kaynaklık eden en önemli amaçlar arasında *kültür ve sanata hizmet etmek* düşüncesi yer almaktadır. Özellikle sanat dallarını öne çıkaran festivallerde amaç, Uluslararası Fabrikartgurup Çağdaş Sanatlar Festivali komite üyeleri tarafından "*Toplumların birbirlerinin kültürel-sanatsal etkinliklerini tanınması ve yöre halkının da içinde yer alabildiği etkileşimli bir sanat alanı yaratabilmektedir.*" (Özüdoğru 2012: 332) şeklinde ifade edildiği gibi benzer düşünce ve söylemlerle ortaya konulmaktadır.

Festivallerde birey, ait olduğu toplumda ve kùltürde var olan yeme içme kùltüründen sofrada adabına, yerel danslar ve müzikten el sanatlarına, yöresel giyim kuşamdan süslenmeye birçok adet, gelenek, görenek ve inancı öğrenebileceği bir ortam bulur.

Festivaller, farklı yerel ve ulusal kùltürel değerlerin tanınması yanı sıra yabancı kùltürlere ait bilgi edinme ve bu kùltürlerdeki unsurları deneyimleme fırsatı da sunmaktadır. Bunun yanında festivaller aracılığıyla kendi kùltürünü başkalarına tanıtmaya imkânı da mevcuttur. Uluslararası festivallerde bazen her sene farklı bir ÷lke festivale davet edilmektedir. Bu nedenle festival kapsamında ve süresince o sene *Polonya/Litvanya/Bulgaristan Yılı* vb. şekilde sloganlar oluşturularak davet edilen ÷lke yılı olarak ilan edilmektedir. Örneğin Uluslararası Alanya Turizm ve Sanat Festivalinin 10.'su Polonya, 12.'si Letonya yılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu festival, devam ettiği sürece ilgili ÷lkenin kùltürünü katılımcılara tanıtmaya adına yapılan etkinliklere sahne olmaktadır. Kùltürler arası ilişkilerde bu ve benzeri durumlar önemli bir misyon üstelenmektedir.

Yukarıda bahsedilen durum, sadece yabancı kùltürler için geçerli değildir. Festivallerin, birer eğlence ve kùltür şemsiyesi olması, her renkten, kesimden, türden eğlenceyi rahatlıkla içine almasını kolaylaştırmaktadır. Böylece gerek ÷lke içinde gerekse ÷lke dışında çeşitli kesimler ve milletlerle kùltürlerarası ilişkiler kurulmakta, pekiştirilmekte ve geliştirilmektedir. Bu ilişkiler kùltürel boyuttan insani boyutlara da taşınmakta; halkların yakınlaşmasına, kaynaşmasına aracılık etmektedir. Örneğin genelde geleneksel Topçam Festivali (Tokat) olarak düzenlenen festivalin 19.'su, Kentlerin Kùltür Buluşması (Beşi Bir Yerde) ve 19. Geleneksel Topçam Festivali adıyla gerçekleştirilmiştir. Böylece Tokat, Amasya, Sivas, Çorum ve Yozgat'ın bir araya gelmesi, kùltürel ve coğrafî ortaklıkları bulunan bu şehirlerdeki halklarının yakınlaşması, birbirlerinin kùltürünü daha yakından tanıyıp kendi kùltürlerini tanıtmaya sağlanmıştır.

Türkiye'deki festivallerde ekonomik fayda ve gayelerin göz ardı edilmesi ya da minimum düzeyde tutulması nedeniyle festival beklentilerinin bireylerin kùltürleşmesi ve sosyalleşmesi üzerinde yoğunlaştırıldığını iddia etmek mümkündür. Küçük ölçekli festivallerin düzenleniş amacı çoğunlukla "*İlçemiz ve çevre köyleri*

arasında birlik, beraberlik ve geleneklerimizin tanıtımını yapmak ve devamını sağlamak, unutturmamak, ileriki kuşaklara aktarmak."⁷⁴ şeklinde ifade edilmektedir.

Çorum il Kültür ve Turizm Müdürlüğü çalışanlarından Zeki Kaya (2014)'nın verdiği bilgiler ışığında TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, festival için destek verecekse bu desteği festival sonrasında ibraz edilen matbaa/baskı, yiyecek-içecek ve sanatçı masrafı/giderleri faturalarıyla birlikte banka hesabına aktarmaktadır. Bakanlık, destek talep edilen festival tüzüğünde *kültürel etkinlik* ibaresi yoksa maddi bir destekte bulunmamaktadır⁷⁵. Bu durum da Türkiye'deki festivallerin daha çok kültür aktarımı konusunda üstlendiği/üstleneceği misyonla işlevselleştirildiğine bir başka delildir.

Bazı festivallerin her sene kendileri için çeşitli temalar belirledikleri görülmektedir. bu temalar arasında zaman zaman kültürel temalar da yer almaktadır. Örneğin 4. Uluslararası Fabrikartgrup Çağdaş Sanatlar Festivalinin teması bölgenin/yörenin ekolojik meselelerine/sorunlarına ilgi çekmek ve çözüm bulmak amacıyla *us ve su*, beşincisinin aşkın çağlar içerisindeki değişimini anlatmak için *biçimde aşk* şeklinde olduğu görülmektedir (Özüdoğru 2012: 338-339); 43, 44, 45, 46, 47, 49 ve 50. Uluslararası Troia Festivalinin teması dünya barışına dikkat çekmek amacıyla *Barış kültürümüz olsun.*, 48.'nin teması doğa ile insanın barış ve uyum içerisinde yaşaması gerektiğine dikkat çekmek için *Havada siyanür kokusu*, 51.'nin teması ise kadına şiddete ve kadın haklarına dikkati çekmek için *Özgürlük haktır...* şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Belirlenen tema, afiş, broşür vb.'den festival içerisindeki konuşmalar, sergi, gösteri, tiyatro, sinema, dans, müzik gibi pek çok alanda kendisini göstermektedir.

Festivallerin kültür ve sanata olan katkıları arasında sanatçıları buluşturarak sanatçılar arasındaki diyalogu artırma, sanatçıları birbirleriyle tanıştırma; başka sanatçıların çalışmalarından haberdar etme; sanatçıların sanat eserlerini tanıtmasını sağlama gibi işlevler de bulunmaktadır. Söz konusu hedefler, sanatçıların öz

⁷⁴ Mahmatlı Köyü 3. Geleneksel Bahar Şenliği (Sungurlu/Çorum) için hazırlanan başvuru formunda *Projenin Amacı* başlığı altında yer verilen bilgilerdir.

⁷⁵ Şayet kurum/kuruluş etkinliği Bakanlıktan maddi destek almadan düzenliyorsa festivalle ilgili kayıtlar ve bilgiler il kültür müdürlüklerinde dolayısıyla Bakanlık'ta bulunmamaktadır.

güvenlerinin artması, sanatlarını ve kendilerini geliştirmelerinin sağlanması gibi sonuçlar da ortaya koymaktadır.

Festivallerde, festivalle ilgili broşür, kitapçık, afiş gibi duyuru ve ilan niteliğindeki basılı malzemelerde, festival mekânı, giyim-kuşam, mutfak, tarımsal-hayvansal yaşam, müzik, dans gibi alanlarda yöreye ait kültürel unsurlar; festivaldeki etkinlikler ya da festivale konu edinilen spor -güreş, cirit, motor yarışları vb.-, sanat -tiyatro, sinema, resim, fotoğrafçılık vb.- dalları şeklinde seçilen odak ile ilgili görseller kullanılmaktadır.



Kız Kalesi Turizm Festivalinde (Mersin) festival mekânı program kitapçıklarında görsel olarak kullanılmaktadır.



Çamşih Halk ozanları ve Hüseyin Abdal Festivalinde (Divriği/Sivas) festival davetiyelerinde hem festivalin gerçekleştirildiği mekân hem de festivalin ana teması olan halk ozanları/âşıklarını temsilen saz görseli kullanılmaktadır.

Festivallerde ilgili yöreyle özdeşleşmiş, yörenin ismi duyulduğunda akla gelen kültürel unsurların tamamı ya da en az birisi festivallerin görsellerinde yer bulmaktadır. Örneğin Karadeniz veya Ayder Yaylası/Çamlıhemşin denildiğinde akıllara ilk başta yemyeşil yaylalar, yayla evleri, horon, Karadeniz'in yöresel kıyafetleri, tulum, boğa güreşleri vb. gelmektedir. Bu nedenle olsa gerek Ayder Festivalinin afiş, broşür gibi materyallerinde zikredilen doğal ve kültürel unsurların kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda söz konusu unsurlar festival teması olarak da karşımıza çıkmaktadır.



18. Ayder Kültür, Sanat ve Doğa Festivali davetiyesinin ön ve arka yüzü.



17. Ayder Kültür, Sanat ve Doğa Festivali afişi.

Kısaca festival materyallerinde yer alan unsurların tamamı festivalle ilgilidir. Festivalin düzenlendiği yer/bölge özellikleri; iklimi, bitki örtüsü, kültürel unsurları, doğal/yapay güzellikleri vb.; festival etkinlikleri; katılacak sanatçılar, konserler, sportif faaliyetler, oyunlar vb. ya da festival temasıyla alakalı görseller festival hakkında bilgi veren afiş, broşür, kitapçık, davetiye, reklam gibi her türlü basılı ya da görsel/görsel işitsel malzemede kullanılmaktadır. Bununla amaç yöre/bölge reklamının yapılarak katılımcıların festival için iştahını kabartmak olsa gerektir.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivali davetiyesinin ön yüzünde festivale katılacak sanatçıların fotoğrafları, arka yüzünde ise Etimesgut'a ait mekânların, yerlerin fotoğrafları yer almaktadır.



11. Uluslararası Anadolu Günleri Festivaline ait afişler.



29 Ağustos-14 Eylül 2014 tarihinde Ankara'da düzenlenen Shopping Fest (Alışveriş Festivali)nin bir otobüs durağına asılmış afişi. Afişte festivalin alış-veriş odağına ve festivalde yapılan alış-verişler karşılığında kazanılabilecek hediyelere yer verilmektedir.

Festivallerde giyim-kuşamın yanı sıra Türkmen, Yörük, Çerkez gibi bazı kesimlerin kültürel hayatına/gündelik yaşamına ait çadır, halı, kilim, mutfak araç-gereçleri, oyun eşyaları gibi nesnelere de sergilenmektedir. Bunlar belirli grupların ya da dönem insanların kültürünü anlatmaya, göstermeye yönelik uygulamalardandır.

Festivallerdeki bu tür etkinlikler, bir anlamda açık hava müzesi niteliğinde bir yapı arz etmekte ve katılımcıların eğlenirken öğrenmesini/*kültürlenmesi* de sağlanmaktadır.



2014 yılındaki Ankara Alışveriş Festivalinde sergilenen Kızılderililerin kullandığı söylenen bazı eşyaların replikalarından.

Festivallerle ilgili materyallerde ilgili yörenin/bölgenin külliye, konak, hamam, türbe gibi somut kültürel mirası, mimarisi de kendisine yer bulmaktadır. Örneğin 11. Ilgın Kaplıca, Sağlık, Kültür ve Turizm Festivali davetiyesinde hem festivalin odak konusu olan kaplıcalar nedeniyle su hem de yörenin önemli tarihi eserleri görülmektedir. Söz konusu bütün bu uygulamaların festivaller aracılığıyla yöre/bölge kültürünün tanıtılması, turizme katkı sağlanması, festival hakkında hedef katılımcıların bilgilendirilmesi gibi gerekçelerle yapıldığı düşünülmektedir.

Türkiye'deki festival ve şenliklerde bazen bilinçli bazen de kendiliğinden ortaya çıkan kültürel unsurlardan bazıları da inançla ilgilidir. Festivallerde inançla ilgili unsurlar kendisini kimi zaman çok net bir biçimde gösterirken kimi zaman da saklamaktadır. Bazı festivallere Kuran-ı Kerim okunarak ve dualarla başlanması, festival açılışında kurban kesilmesi vb. inanç unsurunun festivallerdeki varlığının göstergelerindedir. Özellikle tarihi şahıslarla ve olaylarla ilgili anma festivallerinde şehitler, gaziler, din ve devlet büyükleri, festivalin adına düzenlendiği kişiler vb. için dua edilmektedir. Dua ile açılışın yapıldığı festivallere Osmangazi'yi Anma ve

Bursa'nın Fethi Şenlikleri, Kalecik Karası Üzüm Festivali, Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali gibi festivallerle dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller örnek olarak verilebilir.

Festivallerde inanç unsuru farklı biçimlerde tezahür etmektedir. Söz konusu tezahürlerden birisi de festival mekânlarında rastlanan kutsal su, ağaç, türbe vb. varlıklardır. Özellikle kırsal kesimlerde düzenlenen festivaller için genellikle yöre/bölge halkı tarafından kutsallık atfedilen, şifa verdiği, duaların kabulüne vesile olduğuna, manevi değeri yüksek olduğuna inanılan yatır/türbe/çeşme/ağaç vb. yakınlarındaki mekânlar seçilmektedir.

21. Hüseyin Abdal ve Çamşlıh Türküleri Festivalinin düzenlendiği mekân Çamşlıh Cem Evi ve çevresidir. Festival için gelen katılımcılar cem evindeki türbeyi ziyaret ederek dileklerinin kabul; günahlarının affedilmesi gibi nedenlerle türbeden kumaş parçaları, tülbent vb. almakta ve cem evinin bahçesindeki ağaca bunları bağlamaktadır. Ayrıca yine cem evinin yakınlarındaki çeşmenin suyundan hastalıklara şifa olması maksadıyla içilmekte ya da yakınlarına verilmek üzere yanlarında götürölmektedir. Benzer uygulamalara Türkiye'deki farklı mezhep, din ve inanç mensubu kişilerin düzenlediği, katıldığı festivallerde de rastlamak mümkündür.



21. Hüseyin Abdal ve Çamşlıh Türküleri Festivalinin yapıldığı mekânda yer alan çeşme.



21. Hüseyin Abdal ve Çamşılı Türküleri Festivalinin yapıldığı mekânda yer alan cem evinin bahçesindeki dilek ağacı.



21. Hüseyin Abdal ve Çamşılı Türküleri Festivalinin yapıldığı mekânda yer alan cem evindeki türbe.

Türkiye'deki festivallerde inanç unsurunun en net biçimde görüldüğü hususlardan birisi de yiyecek-içeceklerdir. Türk kültürü çeşitli yiyecek/içeceklerin hastalara şifa verdiği, çocuk sahibi olmayı sağladığı, cennete gitmeye aracı olacağı, günahları affettireceği gibi inançlar bakımından oldukça zengindir. Örneğin halk arasında narın bütün tanelerini dökmeden bir seferde yiyenin cennete gideceğine dair bir inanış bulunmaktadır (Türkmen 2014). Kurban hadisesi ve eti çerçevesinde oluşmuş inanışlar da bu kapsamda örnek verilebilir. Kurban kanının alınmamasının bir yıl boyunca baş ağrısı çekmeyi engellediğine; kurban eti yemenin şifa vesilesi, onu israf etmenin büyük günah olacağına/Allah'ın gazabını kişinin üzerine çekeceğine inanılmaktadır (Türkmen 2013).

21. Hüseyin Abdal ve Çamşih Türküleri Festivalinde ikram edilecek yemek, İstanbul'da yaşayan bir kişinin adağı olan kurban kesilerek pişirilmiştir. Katılımcılardan bazıları yemeğin adak kurbanıyla yapılması dolayısıyla şifa olacağına inanarak hem kendisi yemiş hem de festivale gelemeyen yakınlarına götürmek için bir miktar ayırmışlardır.

Türkiye'de doğrudan bir inanış neticesi ortaya çıkmış festivaller de mevcuttur. Bu tür festivallerde festivalin odağındaki yiyecek/içecek ürününün yetişmesi, ortaya çıkması, pişirilmesi vb. ile ilgili anlatılan hikâyeler dikkat çekmekteydir. Söz konusu hikâyeden hareketle festivaldeki ilgili yiyecek/içecek ürünü çerçevesinde ürünün şifa verdiği, çocuk sahibi olmayı sağladığı, duaların kabulüne aracı olacağı gibi birtakım inanışlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin Mesir Macunu Festivalinde pişirilen mesir macunu, geleneksel usuller ve bilgilerle hazırlanmaktadır. İçerisinde *anason, çörekotu, hardal tohumu, Hindistan cevizi, kakule, karabiber, karanfil, kimyon, kişniş, ravent, safran, sakız, tarçın, yenibahar, zencefil, havlıcan, portakal kabuğu, sinameki, rezene* gibi pek çok bitki bulunan mesir macunu, okunan dualar eşliğinde anılan malzemelerin kazanda karıştırılmasıyla pişirilmeye başlanır (Coşkun vd. 2013: 115-116). Mesir Macunu Festivalinin düzenlenmesine vesile olduğuna inanılan olay ise kaynaklarda şu şekilde anlatılmaktadır: “*Mesir Macunu Festivali Manisa ili merkezinde, 16. yüzyıldan bu yana devam eden bir festivaldir. Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi olan Hafsa Sultan Manisa yaşarken nedeni anlaşılamayan bir hastalığa yakalanır. Bu hastalığa çare için Sultan Camii Medresesinin başhekimi Merkez Efendi, 41 çeşit bitki ve baharatın karışımından oluşan bir macun hazırlar. Hafza Sultanı kısa sürede sağlığına kavuşturur. Mesir macunu olarak adlandırılan bu macun, Hafsa Sultanı kısa sürede sağlığına kavuşturur. Hafsa Sultan, iyileşmesini sağlayan bu macunun her yıl Nevruz gününde halka dağıtılmasını ister. Küçük kâğıtlara sarılan macun, Sultan Camii'den halka saçılır. O günden bu güne her yıl aynı dönemde Sultan Camii etrafında toplanan halka, şenlikler yapılarak Mesir Macunu dağıtılır. Festival etkinlikleri, şifa dilekleri ve dualarla macunun pişirilmesiyle başlar. Pişirilen macun Sultan Camii minaresi ve kubbelerinden halka saçılır. Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen on binlerce kişi, saçılan macunları yere düşmeden havada yakalamak için birbirleriyle yarışır.*” (2014: 123).

Yukarıda sözü edilen inanışlar sadece yiyecek-içeceklerin hazırlanmasıyla sınırlı da değildir. Mesir Macunu Festivali kapsamında dağılmak üzere üç tonun üzerinde mesir macunu pişirilerek paketlenir. Paketleme için *temizlik, el mahareti, deneyim ve sabırlı olma gibi nitelikler taşıyan en az 14 kadın* çalışmaktadır. Hazırlanan macunlar, Manisa'nın Sultan Camii minaresi ve kubbelerinden halka dağıtılmaktadır. Dağıtım esnasında orada bulunan katılımcılar ise macunları yere düşmeden, havada, yakalamaya çalışmaktadır (Coşkun vd. 2013: 116-117). Görüldüğü gibi festivallerde yer alan yiyecek-içeceklerin hazırlanması, sunulması ve tüketilmesi aşamalarında da geleneksel bilgi, yöntem ve uygulamalarla karşılaşmaktadır.

Festivallerde karşılaşılan kültür unsurları elbette sadece yemeklerle ya da yiyecek-içeceklerle ilgili değildir. Festivalin duyurulmasından başlangıcına, açılışından kapanışına hemen her alanında kültürel unsurlar, inanış, gelenek ve göreneklerle karşılaşmaktadır. Söz konusu durum festivalin geçmişi ne kadar eskiyse o doğrultuda daha fazla hissedilmekte ve festival içerisinde pek çok aşamada görülmektedir. Örneğin Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivalinde güreşler Cuma günü, pehlivanlar için okunan dualarla başlamaktadır. Günümüzdeki Kırkpınar Yağlı Güreşlerinde her ne kadar sembolik bir anlam taşısa da festival davetiyesi anlamına gelen *Kırmızı Dipli Mum*, geleneksel bir anlama sahiptir. İletişim olanaklarının çok yaygın olmadığı zamanlarda Kırkpınar ağası tarafından mart ayının girmesiyle kasaba ve köylerdeki pehlivanlara ve yöre/bölge ileri gelenlerine Kırkpınar'a davet edildiklerini bildiren mezkûr mum gönderilmekteymiş (Coşkun vd. 2013: 76). 650 yılı aşkın bir süredir devam eden bir gelenek haline gelen Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivalinde zikredilen ritüelistik uygulama ve inançlar varlığını sürdürmekle birlikte günümüzde söz konusu unsurların pek çoğu geçmişteki manası unutulmuş, festivalin bir parçası şeklinde, geleneksellik olgusu ekseninde yapılmaktadır.

Türkiye'deki festivallerde gelenekselliğin görüldüğü yerlerden birisi de giyim-kuşamdır. Zira festivallerde kullanılan giysiler arasında geleneksel kıyafetler de bulunmaktadır. Özellikle Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali, Mesir Macunu Festivali gibi kökleri Cumhuriyet öncesine kadar uzanan festivallerde geleneksel ya da gelenekselliği çağrıştıran giysilerin kullanımına sıklıkla rastlanmaktadır. Söz konusu giysiler festivalin köklüğünü, gelenekselliğini/otantikliğini vurgulamak için

kullanılan birer araç olmanın yanı sıra dikkat çekmek, festival ruhunu vurgulamak, halkın etkinliği benimsemesini sağlamak gibi amaçlara da hizmet etmektedir.

Gerek Alevi gerekse Sünni, İslam inancının Türkiye coğrafyasındaki farklı mezheplerinde/kollarında bulunan benzer hatta aynı inanç nüvelerinin varlığı, söz konusu inanca mensup kişilerin aynı kültürel, tarihi, coğrafi geçmişten/kökten beslendiğinin de bir göstergesidir. Festivallerde karşımıza çıkan inançla ilgili ortak uygulamalar da mezkûr göstergenin araçlarından sadece birisidir.

Festivallerin işlevsel özellikleri ister beklendik olsun isterse olmasın ortaya çıktığında her zaman benimsenecek/kabul edilecek ya da hoşça gidecek neticeler doğurmamaktadır. Festivaller aracılığıyla bazen kültürel anlamda bazen de başka alanlarda istenmedik/planlanmadık olumsuz sonuçlarla da karşılaşmaktadır.

Türkiye'deki festivallerin kültürel boyutu her zaman *kültüre hizmet* şeklinde görülmemektedir. Bazen festivaller, yöre/bölge kültüründe tektonik sarsıntılara yol açabilmektedir. Kültürün ekonomik bir meta haline dönüşmesi ya da böylesi bir tehlikeye kapı aralama ihtimali festivallerin kültürel değerler için yol açabileceği önemli tektonik sarsıntılardandır. Mezkûr düşünceyi dile getiren Fahri Yıldırım (2010: 33) gibi araştırmacılar da mevcuttur. Kısaca kimi araştırmacıların festivallerle ilgili genel kanısı, festivallerin kültürel değerlerin yozlaştırmasına, yöre/bölge kültürünün doğal yapısının bozulmasına, kültürel değerlerin birer tüketim maddesine dönüştürülerek yozlaştırılması, değersizleştirilmesi, basitleştirilmesi, sunileştirilmesine neden olduğu yönündedir.

Festivallerin olumsuz/istenmedik işlevleri/neticeleri arasında kültüre ve kültürel değerlere verebileceği zararların yanı sıra çevre ve gürültü kirliliğine yol açması, insanların günlük hayatlarının bir süreliğine de olsa durması ya da aksamasına neden olması, festival esnasında zararlı madde kullanımının artması gibi hususlar da anılmaktadır (Yıldırım 2010: 70-76).

Festival döneminde yörede katılımcılar dolayısıyla ortaya çıkan kalabalık, lokantalarda, marketlerde kuyruklar olmasına, trafiğin yoğunlaşması ve sıkışmasına, bazı yolların trafiğe kapatılmasına vb. sebebiyet vermektedir.

Festival esnasında oluşan aşırı gürültü ve çevreye bırakılan çöpler ses ve çevre kirliliğine yol açmaktadır. Hatta bu nedenle kimi uzamanlar tarafından maddi

kültür unsurlarının zarar gördüğü de belirtilmektedir. Kaynakların aktardığına göre İstanbul'da Rumeli Hisarında ve Antalya'da Efes'te yapılan festival etkinliklerinin bu tarihi yapılara zarar verdiği yönünde iddialar ortaya konulmakta ve bu kapsamda Őiddetli tartışmalar yaŐanmaktadır.

Festivallerle ilgili tüm bu olumsuzlukların giderilmesi ile hem halkın festivalleri daha fazla iŐselleŐtirmesi hem festivallerin kazanımları üzerine daha iyi odaklanması hem de festivallere karşı olanların yumuŐatılması vb. konularda gelişmeler katetileceği düşünülmektedir. Sözü edilen cihetlerden bakıldığında festival organizatörlerinin festivallerin olumsuz boyutlarını da gözden geŐirerek festivalleri revize etmesine ihtiyaÇ duyulduğu anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Festival, kökeni, Latince *genel eğlence ve şenlik* anlamdaki *festum* kelimesine dayanan ve Fransızcadan dilimize geçmiş bir sözcüktür. Sözlüklerde festival kelimesine “**1. Dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi. 2. Belli bir sanat dalında oyun ve filmlerin sunulması ve gösterilmesi sonunda ödül, derece verilmesi biçiminde düzenlenen ulusal veya uluslararası gösteri dizisi, şenlik. 3. Bir bölgenin en ünlü ürünü için yapılan gösteri, şenlik. 4. Düzensiz toplantı curcuna.**” ya da “*Yapıldığı yer ve zamanla bağlantılı özel sanat gösterisi.*” şeklinde manalar yüklenmektedir. Araştırmacılar tarafından kavramla ilgili yapılan açıklamalarda da büyük oranda sözlüklerde yer alan tanımlamalardan yola çıkıldığı görülmektedir. Batılı araştırmacıların festival tanımlarına bakıldığında ise festivalin daha çok bizdeki milli ve dini bayramlar için kullanılan bir sözcük olduğu anlaşılmaktadır. Bilinen manasıyla festival için Batıların daha ziyade “*Sokaklarda müzik ve dans eşliğinde düzenlenen halk festivali*” şeklinde tanımladıkları karnavalı kullanmaktadır.

Şenlik, Türkçede genel olarak “*Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü.*” biçiminde manalandırılmaktadır. Gerek Türkiye’de yüklendiği anlam gerekse yapısal ve işlevsel özelliklerinin benzerlikleri bakımından festivalin tam Türkçe karşılığının *şenlik* sözcüğü olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye’deki kullanımlarıyla festival ve şenlik, birbirinin eş değeri iki sözcük olarak kabul edilebilir. Buna rağmen hem halk hem de festival ve şenlik organizatörleri nezdinde bir eğlence, festival ve şenlik türü etkinlik olarak gerekli nitelikleri taşımasına rağmen küçük ölçekli, yerel/bölgesel/ulusal nitelikteyse şenlik; büyük ölçekli, uluslararası nitelikteyse festival olarak düşünülmektedir.

Festival ve şenlik kavramları, özünde neyi ifade ettiklerinin çok net ortaya konulamaması dolayısıyla gerek kavramlara yüklenen manalar gerekse neyin festival ve şenlik olarak kabul edilip edilmemesi konusunda çeşitli karmaşaların yaşanmasına neden olmaktadır. Kavramlara yüklenen manalarla ilgili karışıklığın bu adla anılan

eğlencelere de sirayet ettiği görülmektedir. Öyle ki, yapı ve işlev açısından aralarında büyük benzerlikler bulunan eğlencelere bir yerde festival, bir yerde şenlik, bir başka yerde bianel, etkinlik, gün, gece vb.; hatta at yarışları festivali, şiir akşamları şenliği, emtia panayırı festivali gibi farklı türlere nam olan adlar bir arada verilmektedir. Bu durum, konunun sınırlarının çizilmesi, net bir biçimde araştırılması ve incelenmesi açısından pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Ancak genel itibariyle isimden ziyade etkinliklerin yapısal ve işlevsel özelliklerine bakılarak bir eğlencenin festival ve şenlik olup olmadığına karar vermek; adı her ne olursa olsun benzer özellik taşıyan etkinliklerin festival türü etkinlikler adıyla incelemesini yapmak, konunun daha iyi araştırılması ve incelenmesi açısından elzemdir.

Festival ve şenliklerin tarihçesine bakıldığında bu tarz eğlencelerin neredeyse insanlıkla yaşıt olduğu söylenebilir. Zira festival ve şenliklerin kökeni, insanların inançları gereği doğayla ve ölüleriyle kurmak istedikleri bağlar dolayısıyla düzenledikleri şenliklere ve dini törenlere dayandırılmaktadır. Kaynaklarda söz konusu şenliklerin tarih boyunca Anadolu, Çin, Japonya, Hindistan, Mezopotamya, Mısır, Yunan, Roma gibi pek çok farklı kültürde ve ülkede kutlandığından sıklıkla bahsedilmektedir. Ancak hem kaynaklarda haklarında daha fazla bilgi bulunması hem de çeşitli değişim ve dönüşümlerle birlikte fasılasız devam etmeleri nedeniyle olsa gerek festival denildiğinde akla bugün, daha ziyade Grekler ve Batı medeniyeti gelmektedir. Dionysos, Kidonia, Saturnalia gibi şenlikler dinsel/büyüsel inançlarla ve uygulamalarla yapıldığı bilinen en eski festival örneklerindedir. İlk şekillerinin pek çok ritüelistik uygulama barındırdığı anlaşılan festival ve şenlikler, zamanla içlerindeki inanç unsurları unutulurak farklı yapı ve kimliklere büründürülmüş; müzik, sinema, dans gibi sanat dalları, ekolojik olaylar, tarımsal, hayvansal ürünler, sportif faaliyetler gibi din dışı konu, izlek ve unsurlarla ilgili olarak da yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde ise festivaller eğlenme, eğlendirme, hoşça vakit geçir(t)me işlevleri başta olmak üzere ekonomik, kültürel, siyasal ve sosyo-psikolojik nedenlerle düzenlenir hâle gelmiştir.

Türkiye’de festival ve şenlikler hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında, kemiyet ve keyfiyet açısından yeterli düzeyde olmadıkları görülmektedir. Konuyla ilgili çalışmalar, büyük oranda bir festival/şenlik hakkında ilgilileri/kamuoyunu bilgilendirme amacına yönelik olarak hazırlanmıştır. Söz konusu çalışmaların çoğu

festival türlerinin tamamından ziyade belirli bir kısmını kapsamaktadır. Bu çalışmalarda, özellikle sanat dallarıyla ilgili festivaller üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tarımsal ve hayvansal ürünleri konu edinen festivallerle ilgili çalışmaların bütün içerisinde yok denilebilecek kadar az sayıda olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışma hangi tür festival hakkında olursa olsun konuya bütüncül bir yaklaşım sergilenmekten ziyade çalışmada tek yönlü bakış açılarının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili az sayıdaki çalışmada ise üzerinde en fazla durulan hususlar festivallerin tarihçesi, turizm, ekonomik, sosyo-psikolojik boyutlarıdır. Konuyla ilgili kültür bilimciler tarafından kaleme alınmış nitelikli bir çalışma bulmak ise neredeyse olanaksızdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde kısaca, festival kavramı, türleri, festivallerin yapısal ve işlevsel özellikleri ne ayrı ne de tek bir çalışmada bugüne kadar konuya açıklık getirecek düzeyde ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınıp incelenmiştir demek mübalağa olmasa gerektir. Festival ve şenliklerin Türkiye’de her geçen gün artan sayıları, üstlendikleri görevler, kullanım amaçları, halk nezdinde festival ve şenliklere gösterilen teveccühler düşünüldüğünde festival ve şenliklerle ilgili kapsamlı ve inter-disipliner çalışmalara olan ihtiyaç daha net bir biçimde anlaşılmaktadır.

Türk kültür hayatında dünden bugüne hem festival ve şenlik adıyla düzenlenen hem de yapısal ve işlevsel özellikleri benzemekle birlikte farklı isimlerle anılan çok sayıda etkinlik düzenlen/miştir/mektedir. Festival sözcüğünün Türk eğlence ve kültür dünyasına girişi çok eski olmamakla birlikte kaynaklarda yer alan bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla festival ve şenlik türü eğlencelerin varlığına Hunlar döneminden itibaren rastlanmaktadır. Türklerin Anadolu tarihindeyse festival ve şenlik denildiğinde akıllara görkemli ve gösterişli şenlikleriyle özellikle Osmanlı Dönemi gelmektedir. Osmanlılar, şehzadelerin doğumu, sünneti, şehzade ve sultanların evliliği, kazanılan bir savaş, önemli konukların ziyareti gibi birçok vesileyle şatafatlı ve büyük şenlikler düzenlemiştir.

Cumhuriyet tarihiyle birlikte yapı ve işlev itibariyle Türklerin eğlence kültüründe aşına oldukları ancak isim olarak yeni tanıştıkları bir kavram olan festival sözcüğü, hayatlarına girmiştir. Bu adla anılan eğlencelerle Türkler 1930’lu yıllardan itibaren tanışmakla birlikte Türk kültür hayatında Orta Asya’dan Anadolu’ya taşınmış, bahar bayramı/kutlaması, hasat, mevsim dönümü eğlenceleri gibi yapı ve

işlev açısından festivallerle benzeşen etkinlikler düzenlemekteydi. Ancak Cumhuriyet'in ilerleyen yıllarında hem eski hem de yeni unsurlar birleştirilip geliştirilerek festival ve şenliklerin, Türk eğlence kültürünün vazgeçilmez ve önemli bir parçası halini alması sağlanmıştır. Her geçen gün artan festival ve şenlik sayısı, halkın bu tür etkinliklere karşı gösterdiği ilgi, esasında zikredilen durumun bir delili mahiyetindedir.

Türkiye'de Cumhuriyet tarihinden itibaren sayıları yükselen bir ivmeyle artan ve kompleks bir yapıya bürünen festival ve şenliklerin sınıflandırılması da pek çok problemi beraberinde getirmektedir. Birden fazla unsuru konu edinmesi, içeriğinde çok sayıda etkinliğe ve öğeye yer vermesi, birden fazla işlevsel özelliğe sahip olması festival ve şenliklerin neye göre tasnif edilmesi gerektiği yönünde soru işaretleri oluşturmaktadır. Yapılan tasnif çalışmalarında da söz konusu soru ve sorunların iz düşümü kendisini hissettirmektedir. Bugüne kadar Türkiye'de düzenlenen tüm festivalleri ve bu festivallerin bütün özelliklerini dikkate alarak hazırlanmış bir sınıflandırma çalışmasına da rastlanmamıştır. Zikredilen durum ve problemlerden hareketle, festivallerin konu edindikleri alan/olay/olgu/obje/amaç vb. içerisinde, en fazla değindikleri hususlardan yola çıkarak festivallerin odak etkinliklerine/konularına göre tasnif edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de Cumhuriyet tarihinden bugüne kadar düzenlenmiş olan festival ve şenlikler içerisinden tespit edilen 1600'den fazla etkinlik incelenmiştir. Söz konusu festival ve şenliklerin zikredilen özellikleri dikkate alınarak şu üst başlıklardan oluşan bir sınıflandırma çalışması ortaya konulmuştur: 1. Anma ve tanıtmayı öne çıkaran festivaller, 2. Tarımsal ve hayvansal ürünleri, el sanatlarını, tabiat unsurlarını öne çıkaran festivaller, 3. Spor dallarını öne çıkaran festivaller, 4. Sanat dallarını öne çıkaran festivaller, 5. Mevsimsel/zamansal döngü ve kutlamaları öne çıkaran festivaller, 6. Katılımcıları öne çıkaran festivaller, 7. Birlik, beraberlik, dayanışma, hoşgörü gibi duygu ve düşünceleri öne çıkaran festivaller, 8. Ticari meta ve amaçları öne çıkaran festivaller, 9. Geçiş dönemlerini öne çıkaran festivaller, 10. Eğitim ve bilimi öne çıkaran festivaller, 11. Dini gün ve gerekçeleri öne çıkaran festivaller.

Türkiye'deki festival ve şenliklerin yapısal özellikleri denildiğinde akıllara genellikle adlandırma, zaman ve süre, mekân, hazırlık, kurallar, katılımcılar,

başlangıç kalıbı, sohbet, yiyecek ve içecekler, oyunlar, müzik ve dans, giyim-kuşam-süslenme, sanatsal faaliyetler, gösteri ve şovlar, gezinti, hediye ve ödüller, bitiş kalıbı gibi unsurlar gelmektedir. Hemen her festivalde zikredilen özellikler, nitelik ve nicelikleri değişmekle birlikte, genel itibarıyla yer almaktadır. Türkiye'deki festival ve şenliklere tür bazında bakıldığında ise yapısal özelliklerin türler arasında pek çok ortaklık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'deki festival ve şenliklerin işlevsel özellikleri denildiğinde akla ilk gelen eğlen(dir)me ve hoşça vakit geçir(t)me işlevidir. Bununla birlikte diğer eğlencelerde de karşımıza çıkan ekonomik, siyasal, sosyal ve psikolojik işlevlerle kültürel işlevler de festival ve şenliklerin önemli işlevsel özelliklerini oluşturmaktadır. Her festival farklı beklentilerle ve oranlarda mezkûr amaçlar için düzenlenmektedir. Söz konusu amaçlar neticesinde ortaya çıkan sonuçlar ister hedeflenmiş olsun isterse olmasın festival ve şenlikler bu gayelere ve neticelere kimi zaman örtülü kimi zamansa açık bir biçimde hizmet etmektedir. Festivallerin ekonomiden turizme, sanattan spora, sosyalleşmeden psikolojik anlamda rahatlamaya, yeni kültürlerin tanınması, kültürel unsurların tanıtılmasına kadar sağladıkları birçok fayda bulunmaktadır. Bundan dolayı festivallere verilen önem ve festival sayıları her geçen gün artmakta, halkın festivallere gösterdiği ilgi yükselen bir trendle yoğunlaşmaktadır. Festivaller, gerek uzlaştırıcı ve hoşgörülü atmosferleri gerekse işlevsel özellikleri sayesinde elde edilmesi hedeflenen gayeler açısından kullanışlı bir araç olmaları nedeniyle pek çok sektörün dikkatini çekmektedir. Festival ve şenlikler bütün bu bahsedilen özellikleri sayesinde *festival insanı* şeklinde tanımlanan festival sever kişilerin ortaya çıkmasını sağlayan büyülü ve kapsayıcı eğlence etkinlikleri olarak eğlence sektöründe her geçen gün artan bir enflasyonla büyümekte, genişlemekte ve gelişmektedir.

Sonuç olarak, halk hayatındaki kültürel unsurların önemli bir kısmının eğlence ortamlarında vücut bulduğu, değişim-dönüşüme uğradığı, aktarıldığı ve/veya yok olduğu bilinen bir gerçektir. Eğlence denildiğinde ise akla sadece tek bir tür ya da olgu gelmemektedir. Nitelik ve nicelik itibarıyla oldukça geniş bir yelpazeye sahip olan eğlence kültürü, yapısal ve işlevsel özellikleri farklı birçok türü bünyesinde barındırmaktadır. Söz konusu türler içinde eğlence kültüründeki pek çok etkinliği, kolayca ve etkinliklerin özgül yapılarını bozmadan bünyesine alabilen

doğası gereği festival ve şenlikler, tabiri caizse eğlence kültürünün şemsiyesi olarak ayrıcalıklı bir yere ve değere sahiptir. Gerek bireyle gerekse grupla ilgili her türden hadisenin kutlanması, festival ve şenlik adı altında toplumsal bir olaya dönüşebilmektedir. Bu toplumsal olay sayesinde halkın istenilen şekilde yönlendirip yönetilebilmesi de mümkündür. Ancak festival ve şenliklerin anılan amaçla kullanılabilmesi için elde tutulan bu aracı çok iyi tanımak gerekmektedir. Zikredilen tanıma ise festival ve şenliklerin niteliğini, potansiyelini, etkisini, gücünü ve işlevselliğini doğru bir şekilde ortaya koymak ve anlamakla mümkündür. Bu satırların vücut bulmasına da kaynaklık eden söz konusu düşünceler, gerek festival ve şenliklerin zikredilen özelliklerini gözler önüne sermek gerekse bu eğlencelerin kültürden ekonomiye, siyasetten sanata kadar farklı alanlar ve amaçlar için nasıl kullanıldığını/kullanılabileceğini göstermek gayesini de taşımaktadır. Konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye'deki festival ve şenliklere eğlence kültürünün çatısı olarak bakmak ve Türk eğlence kültüründe çalışılacak hemen her alan için ilgili eğlence türünün festival ve şenliklerle ilişkisine değinmek gerektiği kanaati hâsıl olmuştur. Bu kanaat dolayısıyla Türkiye'deki festival ve şenliklere, içlerinde hemen her türden eğlence çeşidine ve kültürel unsura yer vermeleri dolayısıyla Türk eğlence kültürünün/dünyasının Miniatürk'üdür demek yanlış olmasa gerektir.

KAYNAKÇA

- (1952). “*Milli Oyunlar ve Türküler Festivali*” **Türk Folklor Araştırmaları**, 38: 601.
- (1956). “*Milli Oyunlar Festivali*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 82: 1298.
- (1967a). “*Ankara Halk Oyunları Festivali 3-7 Nisan 1967*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 214: 4116-4118.
- (1967b). “*Şenlik ve Anma Günleri Takvimleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 215: 4130.
- (1973a). “*İstanbul Festivalinde Folklor Gösterileri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 288: 6888.
- (1973b). “*Karacaoğlan Şenliklerinden Notlar*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 287: 6679-6680.
- (1973c). “*XI. Karacaoğlan Şenlikleri Programı (8-9-10 Haziran)*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 287: 6672.
- (1974). “*Akşehir I. Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 301: 7062.
- (1976a). “*IV. İstanbul Festivali 'nde Folklor Olayları*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 324: 7705.
- (1976b). “*IX. Ohrid Uluslararası Balkan Halk Oyunları Festivali 'İstanbul Turizm Folklor Derneği Katılıyor*””, **Türk Folklor Araştırmaları**, 324: 7706.
- (1977). “*Uluslararası Folklor Festivalleri Organizasyon Konseyi*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 332: 7931.
- (1989). “*Mersin 'de 19 Temmuz Şenlikleri*”, **İçel Kültürü**, 9: 25-26.
- (2012a). “*21. Ceviz, Kültür ve Sanat Festivalinin Final Konserine 10 Bin Kişi Katıldı.*”, **Kaman Ak Haber**, Kırşehir: 11 Ekim 2012, s.:2.
- (2012b). 11 Ekim 2012 tarihli **Kaman Ak Haber**, Kırşehir: s.:1.

- (2012c). 15 Ekim 2012 **İl Gazetesi**, s.: 8-9.
- (2014a). “*Anadolu Günleri Festivali 1 Milyon Kişiyi Ağırladı Dev Festivalin Finali Demet’le Yapıldı*”, **Sonsöz**, Ankara: 9 Eylül 2014, s.: 14.
- (2014b). “*Anadolu Günleri Festivali 1 Milyon Kişiyi Ağırladı Dev Festivalin Finali Defile ve Demet’le Yapıldı*”, **Ticari Hayat**, Ankara: 9 Eylül 2014, s.: 16.
- (2014c). “*Anadolu Günleri Festivali 1 Milyon Kişiyi Ağırladı*”, **24 Saat**, Ankara: 9 Eylül 2014, s.: 2.
- (2014ç). “*Dev Festival 1 Milyon Kişiyi Ağırladı Muhteşem Final*”, **Türkiye Ankara Baskısı**, Ankara: 9 Eylül 2014, s.: 17.
- (2014d). “*Etimesgut’ta Festival Azerbaycan’ın Gösterisiyle Son Buldu*”, **Haber Takvim**, Ankara: 10 Eylül 2014, s.: 2.
- (2014e). “*Etimesgut’ta Muhteşem Final*”, **Anayurt**, Ankara: 10 Eylül 2014, s.: 2.
- (2014f). “*Festivalde Seyirci Rekoru Kırıldı/Festivalde 9 film 5 Bin Çankayalı*”, **Hürriyet Ankara**, Ankara: 7 Eylül 2014, s.: 1.
- (2014g). “*Final Demet Akalın’la Yapıldı*”, **Başkent Gazetesi**, Ankara: 9 Eylül 2014, s.: 16.
- (2014h). “*Halk Oyunları Gösteri Sundu, Muz Tanıtıldı*”, **Mersin Hâkimiyet**, Mersin: 9 Eylül 2014, s.: 2.
- (2014ı). “*Halkoyunları Ekibi Etimesgut’ta*”, **Mersin**, Mersin: 9 Eylül 2014, s.: 1.
- (2014i). “*Kültürler Etimesgut’ta Kaynaştı*”, **Güney**, Mersin: 09 Eylül 2014, s.: 5.
- (2014j). **Geçmişten Geleceğe Yaşayan Kültür Mirasımız**, Ankara: TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- (2015). “*Haziran-İzmir, Türkiye*”, **Ulusoy Travel**, 213: 25.
- ADA, Serhan. (2011). **İstanbul’un Festivalleri**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- AKALIN, Şükrü Halûk. R. TOPARLI, N. GÖZAYDIN, H. ZÜLFİKAR, M. ARGUNŞAH, N. DEMİR, B. T. AKSU, B. GÜLTEKİN. (2005). **Türkçe Sözlük**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- AKARPINAR, Bahar. (2004). “*Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçişte Panayır-Sergi-Fuar-Festivallerin Durumu ve Türkiye Örneği*”, **Milli Folklor**, 64: 25-36.
- AKÇAM, Alper. (2010). **Türk Romanında Karnaval**, Ankara: Ürün Yayınları.
- AKINCI, Özgül. (2008). “Remembering The ASSOS International Performing Arts Festival Through The Iconic Memory of Hüseyin Katırcıoğlu: Reading The Rural-Urban Divide Through Gender, Humor and Reflexive Ethenography”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
- AKYILDIZ, Müge. (2010). “Boş Zaman Pazarlamasında Deneyimsel Boyutlar: 2009 Rock’n Coke Festivali Katılımcılarına Yönelik Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- ALTAY, İbrahim. (2016). “*Portakalı Soydum*”, **Kriter**, 7: 69-71.
- ALTUN, Ganime. (1997). “Kentli Geçlik ve Yeni Müzik Ankara Belediyesinin Uluslararası Yeni Müzik Festivali”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- AND, Metin. (1959). **Kırk Gün Kırk Gece**, İstanbul: Taç Yayınları.
- AND, Metin. (1962). **Dionysos ve Anadolu Köylüsü**, İstanbul: Elif Yayınları.
- AND, Metin. (1969). **Geleneksel Türk Tiyatrosu -Kukla, Karagöz, Ortaoyunu-**, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- AND, Metin. (1982). **Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları**, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ARMUTÇU, Emre. (2014a). 2004 Çorum doğumlu ve Çorum’da ikamet eden ilkokul öğrencisi olan kaynak şahıs ile 17 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.
- ARMUTÇU, Hüseyin. (2014b). 1995 Çorum doğumlu ve Çorum’da ikamet eden üniversite öğrencisi olan kaynak şahıs ile 17 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.

- ARMUTÇU, Şenay. (2014c). 1973 İskilip/Çorum doğumlu ve Çorum'da ikamet eden ilköğretim mezunu, ev hanımı olan kaynak şahıs ile 17 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.
- ARSLAN, Mehmet. (1991a). "1675 Edirne Şenliği Üzerine Üç Önemli Eser ve Bu Eserlerdeki 'Hediyeler Bölümü'", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14: 92-121.
- ARSLAN, Mehmet. (1991b). "Osmanlı Saray Düğünlerinde Yağma Geleneği", **Milli Folklor Dergisi**, 10: 54-57.
- ARSLAN, Mehmet. (1992a). "Osmanlı Saray Şenliklerinde Tulumbacılar", **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 63: 41-49.
- ARSLAN, Mehmet. (1992b). "Osmanlı Saray Şenliklerinde Şekerden Tasvirler", **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 71: 35-42.
- ARSLAN, Mehmet. (1993a). "III. Ahmet'in Kızı Fatma Sultan'ın Düğünü Üzerine Önemli Bir Belge", **Yedi İklim Dergisi**, 34: 66-74.
- ARSLAN, Mehmet. (1993b). "Mensur Sûrnâmelerin Son Örneği: Nâfi' Sûrnâmesi (Peyâm-ı Sûr)", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 15-16: 117-146.
- ARSLAN, Mehmet. (1994a). "Osmanlı Dönemi Düğün ve Şenliklerinde Nahl Geleneği", **Yedi İklim Dergisi**, 48: 71-85.
- ARSLAN, Mehmet. (1994b). "Manzum Sûrnâmelerin Son Örneği: Tahsin Sûrnâmesi", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 17: 197-218.
- ARSLAN, Mehmet. (1997). "Osmanlı Döneminde Padişah Çocuklarının Doğumları Münasebetiyle Yapılan Şenlikler ve Viladet-name-i Hadice Sultan", **Türklük Bilimi Araştırmalar**, 4: 21-56.
- ARSLAN, Mehmet. (1999). **Türk Edebiyatında Manzum Surnameler (Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri)**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- ARSLAN, Mehmet. (2002). “*Osmanlı’da Bir Muhteşem Şenlik: Şehzade Sultan Mehmed’in (III. Mehmed) Sünnet Düğünü*”, **Türkler**, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, XI: 871-886.
- ARSLAN, Mehmet. (2008). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 1 - Manzum Sûrnâmeler**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet. (2009a). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 2 - İntizâmî Sûrnâmesi**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet. (2009b). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 3 - Vehbi Sûrnâmesi**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet. (2011). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 4-5 - Lebib, Hâfız Mehmed Efendi (Hazin), Abdi Sûrnâmesi, Telhîsü’l-Beyân’ın Sûrnâme Kısmı**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet. (2012a). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 6-7 - Haşmet, Melek İbrâhim, Nâfi‘ Sûrnâmesi, Müellifi Bilinmeyen Sûrnâmeler**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet. (2012b). **Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri 8 - Sûriyye Kasideleri ve Târihleri**, İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı Yayınları.
- AŞKUN, Vehbi Cem. (1941). “*Bahar Şenlikleri*”, **Ortayayla**, 43: 2.
- ATAK, Onur. (2009). “Türk Turizminin Tanıtımında Festivallerin Yeri ve Önemi: Antalya Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- AYDINOĞLU, Gülali. (1971). “*Posofta Seyran Şenliği*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 265: 6048-6049.
- AYNUR, Hatice. (2009). “*Surnâme*”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 37: 565-567.
- AYTİMUR, Eray. (2011). “*Mevsim Döner, Açık Havaya Rock Yine Gelir*”, **İstanbul’un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 131-142.

- BABACAN, Nuray. (2000). “*Hayatımız Festival*”, **Hürriyet**, 6 Eylül 2000, [http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/09/06/238114.asp (20.06.2013)].
- BAHTİN, Mihail. (2001). **Karnavaldan Romana**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BAHTİN, Mihail. (2005). **Rabelais ve Dünyası**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı. (1973). **Türkiye Belirli Günler Takvimi**, Ankara: Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- BAKBAŞA, Ceyda. (2011). “*İstanbul’daki Sanat Fuarları*”, **İstanbul’un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 115-131.
- BATIK, Ebru. (2008). “International Film Festivals and Local Forms of Colonialism”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- BAYER, Yalçın. (1970). “*1970 Ohrid Festivaline Robert Kolej Katıldı*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 256: 5799-5800.
- BAYRAKTAR, Zülkifâr, Ahmet SAÇKESEN. (2012). “*Eskişehir Kırım Tatar Türklerinde Tepreş Şenlikleri*”, **The Journal of Academic Social Sciens Studies**, 5: 49-61.
- BİLİR, Aynur. (2006). “*Üniversite Gençliğinin Sosyalleşmesinde Şenliklerin Rolü*”, **Folklor/Edebiyat**, 48: 273-282.
- BORATAV, Pertev Nail. (2003). **100 Soruda Türk Folkloru**, İstanbul: K Kitaplığı Yayınları.
- BORCAKLI, Ahmet. (1972). “*Uluslararası Kukla Tiyatroları Festivali*”, **XI. Dünya Kukla Birliği (UNİMA) Kongresi**, s.: 16, Ankara: Borcaklı Yayınları.
- BOYRAZ, Şeref. (1994). “*Sûrnâme-i Humâyun’da Folklorik Unsurlar*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- BOYRAZ, Şeref. (2011). “*III. Sivas Âşıklar Bayramı ve Düşündürdükleri*”, **Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu Bildirileri Kitabı**, s.: 81-116, Ankara: Grafiker Yayınları.

- BOYRAZ, Şeref. (2012). “*Anonim Halk Edebiyatı Araştırmalarının Tanım ve Tasnif Sorunları Bağlamında ‘Söylemelik ve Konuşmalık Türler’le İlgili Çalışmaların Durumu*”, **CÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 36/1: 31-55.
- CANDAN, Turhan. (2014). 1973 Ordu doğumlu, Çorum’da ikamet eden, üniversite mezunu, Çorum Belediye Başkan Yardımcısı olan kaynak şahıs ile 18 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.
- CİHANOĞLU, Selim. (2001). “*Doğu Karadeniz Yöresi Yayla Folklorunun Turizme Katkısı*”, **Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildirileri 19-21 Ekim 2000**, s.: 33-37, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- COŞKUN, Seçkin, Ahu UÇAR SEVER, Yurdagül ADANALI, Serkan Emir ERKMEN, A. Gökhan KAYNAKCI, Hasan ERKAL, Hayrettin UN. (2013). **Gelenekten Geleceğe Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Miras**, Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ÇAĞATAY, Çağlar. (2001). “*Sultan Ahmet’te Sokak Yemekleri Festivali*”, **Milliyet**, 3 Haziran 2001, [<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/2001/06/03> (20.06.2013)].
- ÇAĞLAR, Behçet Kemal. (1949). “*Anadolu’da Bağbozumu Şenlikleri*”, **Şadırvan**, 3: 8-9.
- ÇETİN, Cengiz. (2006). “*Anadolu’da Bereket Kültü ve Anadolu Türk Köylüsü Seyirlik Oyunlarına Yansımaları*”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Dergisi**, 46: 189-210.
- ÇETİN, İsmail. (2013). 1954, Üniversite mezunu, Amasya doğumlu, edebiyat öğretmeni olan kaynak şahıs ile Serdar Koç tarafından yapılan görüşme kaydı.
- ÇİFTÇİ, Ersan, Taner ULUÇAY. (2011). “*Malatya Uluslararası Kültür ve Kayısı Festivalinde Eğlence Etkinlikleri*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 177-190, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.

- ÇOBAN, Zeki. (2006). “Batı Uygarlığının Kültürel Temeli Olarak Yunanlık: Atina Polis Değerleri ve Festivaller”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- ÇOBANOĞLU, Özkul. (2005). **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÇORUHLU, Tülin. (2011). “*Gora’da Bahar Şenlikleri*”, **Halk Kültüründe Eğlence Uluslararası Sempozyumu 11-13 Aralık 2009 Bildiri Kitabı**, 200-208, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- ÇUBUK, Zeki. (1988). “İstanbul Müzik Festivalinin Türk Müzik Kültürüne Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- ÇULHA, Osman. (2008). “*Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması*”, **Journal of Yaşar University**, 12: 1827-1852.
- DAVLETOV, Timur B. (2013). “*Sibirya Coğrafyasında Türk Yılbaşı Bayramı Üzerine*”, **Yüce Ereğ**, 46: 29-32.
- DEMİRBAĞ, Ahmet Turan. (2011). “*Romanlar ve Kırklareli Kakava Şenlikleri*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 209-217, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- DEMİRBAĞ, İlknur. (2011). “*Trabzon Yayla Şenlikleri*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 218-224, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- DEMİRCİ, Hikmet. (2008). “Türk Kültüründe Bayram Anlayışı ve Türk Dünyasında Bayramlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- DEMREN, Özlem. (2011). “*Gelenekselleşmiş Eğlence Kültürü Yaratmada Festival ve Fuarların Önemi: Macaristan-Budapeşte Ulusal Tanchaz (Dans Evleri) Festival-Fuarı Örneği*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 240-244, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.

- DOĞANÇ, Ayhan. (1968). “*Burgaz Festivali ve Türk Folklor Kurumu*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 233: 5141-5142.
- DORUK, A. Tuğba. (2009). “‘Uçan süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali’ İçin Tanıtım Filmi Uygulaması”, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- EKER, Gülin ÖĞÜT. (2009). **İnsan Kültür Mizah: Eğlence Endüstrisinde Tüketim Nesnesi Olarak Mizah**, Ankara: Grafiker Yayınları.
- EKER, Gülin ÖĞÜT. (2010). “*Futbolun Dayanılmaz, Çekiciliği, Büyüleyen Taraftar Portresi, Fanatizm ve Beşiktaş*”, **Milli Folklor**, 85: 173-182.
- EKİN, Yakın. (2011). “Etkinlik Turizmi Kapsamında Festivaller ve Antalya Altın Portakal Film Festivalinin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri Konulu Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Ekşioğlu Vakfı. (2011). “*16. Ovit Yayla Şenlikleri*”, **Ekşioğlu Vakfı Aile Dergisi**, 41: 18-69.
- EMCAN, Yelman. (1965). “*Bursa Şenlikleri Dolayısıyla Karagöz*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 193: 3814.
- EMİR, Abdullah A. (1973). “*Festivaller*”, **Folklor Doğru**, 27: 22-36.
- ERDİKEN, Mustafa. (2012). “Antik Dünyada Thargelia Festivali”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- ERDOĞAN, Esra KAYA. (2011). “*Hizmet, Girişim, Kültür Ekseninde İstanbul’da İlçe Festivalleri*”, **İstanbul’un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 79-98.
- ERTEN, Fatih. (1968). “*Bulgaristan Burgaz Festivali ve Başarımız*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 233: 5146-5147.
- ERTÜRK, Eylem. (2011). “*İstanbul’da Gösteri Sanatları Festivalleri*”, **İstanbul’un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 99-114.
- ESİ, Neslihan. (1969). “*Yüksek Tahsil Gençliği Türk Folklor Derneği ve 1969 Ohrid Balkan Festivali*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 241: 5376-5378.

- EŞLİ, Mehmet. (2014). 1972 Mardin doğumlu, Çanakkale’de ikamet eden, üniversite mezunu Çanakkale Belediyesinde memur olan kaynak şahıs ile 12 Ağustos 2014 yılında yapılan görüşme kaydı.
- FEŞENBEKİ, Toureç. (1994). “(ROSHD) Film Festival Afişleri Üzerine Bir Uygulama”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- FİDAN, Ridade. (2005). “Etkili İletişim ve Şenlik Örnekleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.
- FOX, Gwyneth. (1994). **Essential Dictionary**, İstanbul: Metro Yayınları.
- GÖKTAŞ, Sema (1999), “*XVII. Yüzyıldaki On İki Büyük Şenlik ve Bunlardaki Sanatsal Gösteriler*”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 11: 81-99.
- GÜLER, Abdülkadir. (1978). “*Bilali Köyü Şenlikleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 349: 8394.
- GÜNERSEL, Şen. (1997). “Türkiye’nin Turizm Tanıtımında Kültürel Değerlerin Kullanımı ve Öneme Bir Örnek: Festivaller”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- GÜRAK, Nazım. (2001). “*Bursa İlinde Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Yarışma ve Festivallere Katılanlar Üzerinde Halk Oyunlarının Ülke Tanıtımına Katkısının İncelenmesi*”, **Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildirileri 19-21 Ekim 2000**, s.: 62-64, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÜRTUNA, Üstün. (1978). “*XI. Ohrid Uluslararası Balkan Festivali ve Türk Folklor Kurumunun Başarısı*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 350: 8434-8436.
- GÜZEL, Öznur. (2006). “*Dionysos Şenliklerinin Rönesans ve Barok Resim Sanatına Yansımaları*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- HINÇER, Bora. (1959). “Etnografik ve Sosyal Yasayışa Ait Milletlerarası Film Festivali”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 129: 2014.
- HINÇER, Bora. (1973). “I. Akdeniz Uluslararası Festivali İzmir’de Yapıldı”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 288: 6693.
- HINÇER, Bora. (1974a). “2. Uluslararası İstanbul Festivali ve Folklor”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 300:7043-7044.
- HINÇER, Bora. (1974b). “Yurt Dışı Halk Dansları Festivallerine Katılan Gruplarımız”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 295: 6894-6896.
- HINÇER, Bora. (1975). “Karacaoğlan Semineri ve Şenlikleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 311: 7343-7346.
- HINÇER, Çora. (1968). “Fransa Folk Dansları Festivalinden Anekdötler”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 233: 5148-5150.
- HINÇER, Gürsel. (1976). “4. İstanbul Festivalinde Karagöz Haftası”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 325: 7726.
- HINÇER, Huriye Kebire. (1974). “XII. Mut Karacaoğlan Şenlikleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 300: 7034-7035.
- HINÇER, İhsan. (1970). “Uluslararası Lonfolens Folklor Festivaline Bakırköy Halkevi Katıldı”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 255: 5766-5768.
- HINÇER, İhsan. (1971). “İngiltere ve Fransa Halk Oyunları Festivalleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 267: 6113-6114.
- HINÇER, İhsan. (1972). “Uluslararası Folklor Festivali Komitesi”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 278: 6419.
- HINÇER, İhsan. (1973a). “I. İstanbul Festivali 21 Haziranda Başlıyor”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 285: 6616.
- HINÇER, İhsan. (1973b). “Mut’ta Yapılan Karacaoğlan Şenlikleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 288: 6703-6704.
- HINÇER, İhsan. (1975). “4. Uluslararası Balkan Folklor Sempozyumu ve 8. Ohrid Balkan Halk Oyun ve Türküleri Festivali”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 313: 7399-7401.

- HİNÇER, İhsan. (1976a). “14. İznik Üzüm Bayramı ve Festivali” , **Türk Folklor Araştırmaları**, 328: 7826.
- HİNÇER, İhsan. (1976b). “IX. Balkan Festivali ve Türk Grubu” , **Türk Folklor Araştırmaları**, 325: 7743-7745.
- HİNÇER, İhsan. (1976c). “Silifke Festivali”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 323: 7686-7687.
- HİNÇER, İhsan. (1977a). “Uluslararası 5. İstanbul Festivalinde Folklor”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 338: 8098.
- HİNÇER, İhsan. (1977b). “X. Ohrid Uluslararası Balkan Festivali”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 337: 8078-8080.
- İŞİK, Mehmet. (2014). “Siyaset ve Şenlik 1836 Sûr-ı Hümayunu”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- İLİÇ, Jarko. (1964). “Sarajevo Festivalinde Türk Halk Dansları”, **Türk folklor Araştırmaları**, 185: 3603-3604.
- İMİRGİ, Aysun. (2003). “Festivaller: Ankara’da TC ve ABD Uyrukluların Yeni Yıl Kutlamalarının Halkbilimi Açısından İncelenmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İMİRGİ, Aysun. (2005). “Festival Kavramı Üzerine Düşünceler”, **Milli Folklor**, 65: 29-36.
- İZGİ, Özkan. (1977). “Hunlar, Göktürkler ve Uygurlarda Geleneksel Festival ve Eğlenceler”, **Türk Kültürü Dergisi**, 31: 29-36.
- KARADAMİR, Abdurrahim. (2011). “Ege’de Deve Güreşleri”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 433-440, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- KAYA, Esen. (2009). “Eskiçağda Karia Bölgesinde Festivaller”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- KAYA, Zeki. (2014). 1967 Alaca/Çorum doğumlu, Çorum Merkezde ikamet eden, üniversite mezunu, Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünde memur olan kaynak şahıs ile 17 Haziran 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.

- KESER, Ulvi. (2011). “*Akdeniz (Toros) Yörükleri Bağlamında Anamur Yaylaları ve Yayla Şenliklerine Kesitsel Bir Bakış*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 508-528, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- KIRZIOĞLU, M. Fahrettin. (1959a). “*Koyuncu Türklerde Saya Geleneği Şenliği ve Kars'ta Derlenen Sayacı Türküleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 115: 1847-1850.
- KIRZIOĞLU, M. Fahrettin. (1959b). “*Koyuncu Türklerde Saya Geleneği Şenliği ve Kars'ta Derlenen Sayacı Türküleri II*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 117: 1881-1885.
- KIZILDAĞLI, Edip. (1977). “*Uluslararası Karikatür Yarışması ve Akşehir Nasrettin Hoca Festivali*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 335: 8021.
- KLADOU, Stella. (2011). “*Kültür Festivalleri: Genel Bir Bakış*”, (Çev.: Murat GÜLTEKİN) **İstanbul'un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 27-52.
- KNOTT, S. Gertrude. (2013). “*12 Yılın Üstüne Ulusal Halk Festivali*”, (Çev.: Okan Demir), **Milli Folklor**, 99: 215-224.
- KOCA, Saim. (2004). “*Eski Türklerde Bayram ve Festivaller*”, **Türk Kültüründe Nevruz Ansiklopedisi**, s.: 25-34.
- KOŞAY, Hamit Zübeyir. (1967). “*Halk Oyunları Festivali İntibaları*”, **Önasya**, 20: 16-17.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat. (2012). *Edebiyat Araştırmaları 1*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KÖSEOĞLU, M. Egemen. (2014). “*Çamlıhemşin Yöresinde Sosyo-Kültürel Değişim Bağlamında Yayla Göçü, Yayla Şenlikleri, Düğün ve Horon*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- KUNTER, Halim Baki. (1943). **Aluçdağı Spor Toplantıları ve Şenlikleri**, Ankara: Zerbamat Basımevi.

- KUT, Günay. (2008). “*Şenliklerde Ziyafet Sofraları*”, **Türk Mutfağı**, s.: 93-114, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- KUTLU, Mustafa. (2013). **Sıradışı Bir Ödül Töreni**, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- MEÇ, Reyhan. (2012). “Tüketim Çılgınlığı: Mağaza İndirimlerinin Tüketim Çılgınlığına Etkisi; Isparta İyaş Geleneksel İndirim Festivali”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver. (1977). “*1. Türkmen Şenliği*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 331: 7905-7906.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver. (1978). “*VI. Tuna Folklor Festivali ve Kecskemet Uluslararası Folklor Konferansı*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 350: 8439-8441
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver. (1979). “*Geleneksel Yunus Emre Şenlikleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 359: 8694.
- NUTKU, Özdemir. (1972). **IV. Mehmet’in Edirne Şenliği (1675)**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- OCAK, Derya. (2006). “XVI. Yüzyıl Osmanlı Şenliklerinin Siyasal Boyutları ve Gündelik Hayata Etkileri”, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- OKCU, Burcu. (2007). “Dış Mekânda Grafik Tasarım Uygulamaları ve Hacettepe Üniversitesi Şenlikleri İçin Bir Öneri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖCAL, Lale HAN. (2013). “Film Festivalleri ve Anlatı”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- ÖNAL, M. Naci. (2003). “*Dağ Kültü, Eren Kültü ve Şenliklerinin Muğla’daki Yansımaları*”, **Bilig**, 25: 99-124.
- ÖNDER, Ali Rıza. (1951). “*Göle’de Haftamal Şenliği*”, **Kars**, 75: 2.
- ÖZALP, İbrahim Erhan. (2006). “Marmaris Uluslararası Denizcilik Festivalinin Denizciliğin ve Deniz Kuvvetlerinin Tanıtımına Katkısı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

- ÖZDEMİR, Asuman Reyhan. (2004). “Ankara İli Gıda Festivallerinin Kültür Bilimi Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- ÖZDEMİR, Nebi. (2005). **Türk Eğlence Kültürü**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖZDEMİR, Nebi. (2007). “*Kültür-Tüketim İlişkisi ve Kültür Ekonomisi*”, **Kültür Ekonomisi ve Yönetimi**, s.: 27-42, Ankara: Hacettepe Yayınları.
- ÖZDİNÇER, Ferruh. (2011). “*Edirne Kakava Şenlikleri*”, **Uluslararası Halk Kültüründe Eğlence Sempozyumu (11-12-13 Aralık 2009) Bildiri Kitabı**, s.: 670-681, İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- ÖZTELLİ, Cahit. (1971). “*Nasreddin Hoca Şenlikleri Anılarım*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 267: 6102-6103.
- ÖZÜDOĞRU, Şakir. (2012). “*Uluslararası Çağdaş Sanat Etkinliklerinin Kentin Kültürel Dönüşümüne Katkıları: Uluslararası Fabrikartgrup Çağdaş Sanatlar Festivali Örneği*”, **1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu (16-19 Kasım 2011) Bildiri Kitabı**, 7: 327-350.
- SARI, Cemali. (2013). “*Batı Toroslarda Yaylaların Fonksiyonel Değişim Süreci ve Yayla Şenlikleri*”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, 27: 242-261.
- SARISÖZEN, Mustafa. (1950a). “*Festivale Doğru*”, **Ulus Gazetesi**, 11 Nisan 1950, s.:5.
- SARISÖZEN, Mustafa. (1950b). “*Festival Günü*”, **Ulus Gazetesi**, 25 Nisan 1950, s.: 5.
- SEYHAN, Özcan. (1977). “*Silifke Türkmen Şenliği*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 331: 7903-7904.
- SITKI, Hüseyin. (2011). “*Türk Film Festivalleri: Frankfurt Örneği*”, **50. Yılında Göç**, s.: 270-274, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- SMİTH, R. Jerome. (2009). “Festival ve Kutlamalar”, (Çev.: Sibel Keskin), **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 3**, s.: 341-350, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- STEEL, Miranda. (2000). **Oxford Wordpower**, China: Oxford University Press.

- STOELTJE, Beverly. J. (2005). “*Festival*”, (Çev.: Petek Ersoy), **Milli Folklor**, 67: 160-164.
- ŞEYBEN, Burcu Yasemin. (2011). “*Açık hava Etkinlikleri: Feytîh Şenlikleri, Cumhuriyet Kutlamaları ve Hidrellez*”, **İstanbul’un Festivalleri** (Derleyen Serhan ADA), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.: 53-78.
- ŞİŞMAN, Bekir. (2010). “*Kültürel, Yapısal ve İşlevsel Açısından Doğu Karadeniz’de Yaylacılık ve Yayla Şenlikleri (Hıdırnebi ve Kadırğa Yayları Örneği)*”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 11: 549-559.
- TAN, Nail. (2007). “*Geleneksel Tiyatro Festivaline Doğru*”, **Derlemeler Makaleler 4 Halk Gülmeçesi (Mizahı), Halk Tiyatrosu**, s.: 143-144. (İlk kez 1983’te yayımlanmış). Ankara: BRC Basım.
- TAN, Nail. (2008). **Folklor (Halk Bilimi)**, s.: 177-202, İstanbul: Özal Matbaası.
- TUĞSAV, Savaş. (2001). “*Uluslararası Festivallerin Türk Turizmüne Katkısı, Niçin Festival?*”, **Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildirileri 19-21 Ekim 2000**, s.: 121-122, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- TURAN, Tefvik. (1930). “*Senirkent’te Gün Dönümü Şenliği*”, **Halk Bilgisi Haberleri**, 10: 163-164.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1979). “*Festival*”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul: Dergâh Yayınları, 3. Cilt: 206-207.
- TÜRKMEN, Şehri. (2013). 1964 İskilip-Çorum doğumlu, Ankara’da ikamet eden, ilkököl mezunu, ev hanımı olan kaynak şahıs ile 11.11.2013 tarihinde yaptığımız görüşme kaydı.
- TÜRKMEN, Cevale. (2014). 1942 İskilip-Çorum doğumlu, Ankara’da ikamet eden, tahsili olmayan ev hanımı olan kaynak şahıs ile 24.07.2014 tarihinde yaptığımız görüşme kaydı.
- TÜRKOĞLU, Sebahattin. (1978). “*Uluslararası Efes Festivali ve El Sanatları*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 347: 8358-8359.

- TÜRKYILMAZ, Gazi Orhan. (2014). 1953, Divriği/Sivas doğumlu ve burada ikamet eden üniversite mezunu öğretmen olan kaynak şahıs ile 20 Temmuz 2014 tarihinde yapılan görüşme kaydı.
- ULUÇAY, Çağatay. (1958). “*İstanbul’da XVIII ve XIX. Asırlarda Sultanların Doğumlarında Yapılan Törenler ve Şenliklere Dair*”, **İstanbul Enstitüsü Dergisi**, 4: 199-213.
- UZUNKAYA, Eyüp. (1999). “Uluslararası Halk Oyunları Festivallerinin Türkiye’nin Dış Tanıtımına Katkıları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- ÜNAL, S. Leyla. (2012). “Sevda-Cenap And Müzik Vakfının Düzenlediği ‘Uluslararası Ankara Müzik Festivalleri’nde Çağdaş Türk Bestecilerinin ve Yorumcularının Yeri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- ÜTÜK, Etem. (1971). “*Yukarı Kanara Köyünde Nazari Şenlikleri*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 267: 6115.
- YALÇIN, Mehmet. (1968). “*Fransa Folk Dans Festivalleri Gezisinden İzlenimler*”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 233: 5143-5145.
- YARDIMCI, Sibel. (2005). **Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul’da Bienal**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- YERDELEN, Selda KULLUK. (2001). “*Osmanlı Şenliklerinde Kullanılan Nahıl, Yapma Bahçe, Şekerden Tasvirler ve Tasarımcıları*”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 17: 157-164.
- YILDIRIM, Bayezid. (1990). “Uluslararası Film Festivalleri Kapsamında Türk Sineması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- YILDIRIM, Fahri. (2010). “Festival ve Karnavalların Turizm Açısından Önemi ve Türkiye’deki Festivallerin Turizm İçerisindeki Yeri”, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü.

YURDAKUL, Selin. (2006). “Bir Ürün ve Toplumsal Bütünleşme Aracı Olarak Modern Kent Karnavalları ve Türkiye’deki Örneklerde Görülen Uygulama Farklılıkları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://eksisozluk.com/fado-fiasta-futbol--153423> (16.09.2015).

<http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/63230/4369/8/en-populer-festivaller>
(24.08.2015).

<https://gezimanya.com/FotoGaleri/dunyaca-unlu-festivaller-ve-karnavallar>
(24.08.2015).

<http://onedio.com/haber/dunyanin-en-iyi-10-festivali-19003>(24.08.2015).

<https://onedio.com/haber/guines-rekorlar-kitabina-giren-turkler-451231>
(12.06.2015).

https://tr.wikipedia.org/wiki/44._Alt%C4%B1n_Portakal_Film_Festival
(06.11.2016)

<https://www.biliste.com/dunyanin-en-buyuk-10-festivali/> (24.08.2015).

<http://www.campaigntr.com/2015/08/04/115830/kristal-elma-festivalinin-biletleri-satista/> (29.11.2016).

<http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2056/festival-tarihcesi/> (21.11.2016).

<http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2058/uluslararasi-troia-festivali-amaci/>
(21.11.2016).

<http://www.canakkale.bel.tr/icerik/2115/baris-bildirgesi/> (21.11.2016).

<http://www.edirne.bel.tr/655-kirkpinar-yagli-guresleri-nin-odulleri-belli-oldu/10058/>
(07.11.2016).

<http://www.haber7.com/guncel/haber/1520632-chpli-baskandan-kadin-sunucuya-cirkin-hareket> (23.11.2016).

<http://www.hurriyet.com.tr/adanadaki-kebab-ve-salgam-festivaline-pompali-tufekle-baskin-400266350> (13.11.2016).

<http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-tartisiyor-adanadaki-raki-festivali-yasagi-haklami-40013227> (13.11.2016).

<http://www.kristalelmfestivali.com/> (29.11.2016).

<http://www.milliyet.com.tr/uluslararasi-portakal-cicegi-karnavali-adana-yerelhaber-1303739/> (16.11.2016).

<http://www.posta.com.tr/icki-iciliyor-diye-adanadaki-festivali-pompaliyla-bastilar-haberi-316651> (13.11.2016).

EK1

09.06.2014

Sayın Yetkili,

Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda zikredilen üniversitede doktora öğrencisi olarak "Türkiye'de Festivaller ve Şenlikler" başlıklı bir tez çalışması hazırlamaktayım. Çalışmam dolayısıyla müdürlüğünüz/belediyeniz/derneğiniz katkılarıyla düzenlenen ya da müdürlüğünüz/belediyeniz/üniversiteniz/derneğiniz bünyesinde kaydı bulunan festival, şenlik, şölen, panayır, karnaval, eğlence, kutlama vb. türü etkinlikler hakkında elinizde mevcut verileri paylaşmanızı istirham ediyorum. Sizden istediğim veriler, -şayet elinizde mevcutsa- şunlardır:

Etkinliğin İsmi (Tarih İçerisinde İsimde Değişikler Yapıldıysa Lütfen Belirtilsin):

Etkinliğin İlk Düzenlendiği Tarih:

Etkinliğin Düzenlendiği Yer (İl/İlçe/Kasaba/Köy):

Etkinliğin Düzenlendiği Tarih (Gün/Ay/Yıl):

Etkinliğe Sağlanan Destekler:

Etkinliğin Bütçesi:

Etkinliğin Düzenleniş Gerekçesi/Katkıları:

Etkinliğe Destek Veren Kurum/Kuruluş/Kişiler:

Etkinliğin (Varsa) Kesintiye Uğradığı Dönemler (Soma Faciası Dolayısıyla Gibi):

Etkinliğe Ait Broşür/Afiş/Davetiye/Program Kitapçığı vb.:

Etkinliğin Program İçeriği:

Etkinlikte Yer Alan Sanatçılar:

Yukarıda bahsi geçen verileri e-mail, iadeli taahhütlü posta ya da ödemeli kargo ile tarafıma ulaştırmanızı istirham eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Halkbilimi Bölümü
Arş. Gör. Nilgün TÜRKMEN.

Adres: Cumhuriyet Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Türk Halkbilimi Bölümü

SIVAS

E-mail: ngun_turkmen@hotmail.com

Yukarıda ismi geçen Nilgün TÜRKMEN'in bölümümüz elemanı ve söz konusu tez çalışmasını yapan doktora öğrencimiz olduğunu beyan ederim.




Türk Halkbilimi Bölümü Başkanı ve Tez Danışmanı

Prof. Dr. Şeref BOYRAZ


Prof. Dr. Şeref BOYRAZ
C.U. Edebiyat Fakültesi
Türk Halkbilimi Bölümü Başkanı
SIVAS

Türkiye'de düzenlenen festival ve şenlikler hakkında bilgi almak amacıyla belediyeler, il kültür ve turizm müdürlükleri, dernek ve vakıflara e-mail aracılığıyla gönderilen form.

EK2

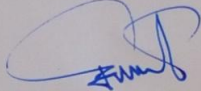

T.C.
Cumhuriyet Üniversitesi
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: 99711239-300- 949
KONU:
03.07.1977

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı doktora öğrencisi Nilgün TÜRKMEN'in "Türkiye'de Festivaller ve Şenlikler" adlı tez çalışmasında kullanmak üzere kaydı bulunan: festivaller, şenlik, şöen, panayır vb. etkinlikler hakkında araştırma yapması gerekmektedir.

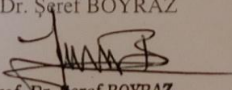
Bilgilerinizi arz/rica ederim.


Prof. Dr. Alim YILDIZ
Müdür

Etkinlikte Yer Alan Sanatçılar:
Yukarıda bahsi geçen verileri e-mail, iadeli taahhütlü posta ya da ödemeli kargo ile tarafıma ulaştırmanızı istirham eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.
Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Halkbilimi Bölümü
Arş. Gör. Nilgün TÜRKMEN.

Adres: Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Halkbilimi Bölümü
SİVAS
E-mail: ngun_turkmen@hotmail.com

Yukarıda ismi geçen Nilgün TÜRKMEN'in bölümümüz elemanı ve söz konusu tez çalışmasını yapan doktora öğrencimiz olduğunu beyan ederim.

Türk Halkbilimi Bölümü Başkanı ve Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şeref BOYRAZ

Prof. Dr. Şeref BOYRAZ
C.U. Edebiyat Fakültesi 44
Türk Halkbilimi Bölümü Başkanı
SİVAS

Türkiye'de düzenlenen festival ve şenlikler hakkında bilgi almak amacıyla belediyelere, il kültür ve turizm müdürlükleri, dernek ve vakıflara e-mail aracılığıyla gönderilen formun yanında yer alan resmi izin yazısı.

EK3-1

1

FESTİVAL, ŞENLİK VE ŞÖLENLERLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Derleme Tarihi:
Derleyenin Adı-Soyadı:
Derlemenin Yapıldığı İl/İlçe/Kasaba/Köy:
Kaynak Kişinin
Adı-Soyadı:
Doğum Yeri (İl/İlçe):
Doğum Tarihi/Yaşı:
Mesleği:
Eğitim Durumu:

NOT: Derlenen bilgiler soruların sırasına göre, "soru numarası ve cevap" şeklinde WORD dosyası olarak bilgisayarda yazılıp CD'ye kaydedilecektir. Ayrıca çevreden edinilen ya da kendi çektiğimiz festival, şenlik veya şölen videosu ve fotoğrafı CD'ye eklenecektir. CD üzerine festival, şenlik veya şölenin adı, düzenlendiği yer (il/ilçe/kasaba/köy) ve tarih yazılacaktır.

SORULAR

1. Yaşadığınız yerde hangi festival, şenlik ve şölenler düzenlenmektedir?
2. Yaşadığınız yerde düzenlenen festival, şenlik ve şölenler ne zaman/hangi tarihlerde düzenlenmekte ve kaç gün sürmektedir?
3. Yaşadığınız yerde düzenlenen festival, şenlik ve şölenler ilk kez ne zaman/hangi yıl düzenlenmiştir?
4. Yaşadığınız yerde düzenlenen festival, şenlik ya da şölenlerden katılmak istediğiniz var mı? Neden?
5. Türkiye'de düzenlenen festival, şenlik ya da şölenlerden katılmak istediğiniz var mı? Neden?
6. Dünyada düzenlenen festival, şenlik ya da şölenlerden katılmak istediğiniz var mı? Neden?
7. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölen var mı? Hangilerine ve kiminle katıldınız? (Festivalin ismi/düzenlendiği yer -il, ilçe, kasaba, köy-/tarihi/kaç gün sürdüğü bilgileri)
8. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölenlerden nasıl haberdar oldunuz?
9. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölene neden katıldınız?
10. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölenin hangi aşamalarına -açılış / birinci gün, ikinci gün vb. / son gün / kapanış gibi- katıldınız?
11. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölenin başlangıç/açılış kısmında neler yapıldı?
12. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölenin bitiş/kapanış kısmında neler yapıldı?
13. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölen içerisinde ne tür etkinlikler yapıldı? (Yarışmalar, konserler, film/tyatro gösterileri, çocuklara/büyükler için oyunlar, yiyecek-içecek ikramı, gezi turları, seminer, konferans gibi)
14. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölen içerisindeki etkinliklere katıldınız mı? Hangilerine? (Konser, yarışma, dans gösterileri gibi)
15. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölene en çok beğendiğiniz etkinlikler nelerdi?
16. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölene beğenmediğiniz etkinlikler nelerdi?

Festival ve şenlikler için yapılan saha çalışmalarında kaynak şahıslara sorulan ve festivallerle ilgili derleme ödevleri için öğrencilere verilen soru metninin ön yüzü.

EK3-2

2

17. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede harcama yaptınız mı? Neler için?
18. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede nerede kaldınız?
19. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölenin düzenlendiği yere nasıl vardınız ve oradan nasıl ayrıldınız? Hangi vasıtalarla?
20. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede yiyecek-ıcecek teminini nasıl sağladınız? (Kendiniz hazırladınız/getirdiniz, festival, şenlik, şölen alanında satın aldınız.)
21. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede yiyecek ıcecek olarak neler sunulmaktaydı?
22. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede müzik var mıydı? Ne tür müzikler? (Halk müziği, pop müzik, rock müzik, caz müzik, arabesk müzik gibi)
23. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede dans gösterileri var mıydı? Ne tür danslar? (Halk dansları, vals, tango, miskaet gibi)
24. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede hediye veya ödöl verilmekte miydi? Ne tür hediye ve ödölleler?
25. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede gezi düzenlendi mi? Nereye ve ne zaman?
26. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölene hangi kıyafetlerle katıldınız? (Günlük giysiler, festivale özel kıyafetler, özel gün giysileri gibi)
27. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede gördüğünüz siyasiler -başbakan, bakan, milletvekili, belediye başkanı gibi- var mı? Kimler?
28. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede gördünüz sanatçılar var mı? Kimler? (Yerel, ulusal sanatçılar isimleriyle)
29. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede hangi siyasileri görmek isterdiniz?
30. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede hangi sanatçıları görmek isterdiniz?
31. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölen hakkında ne düşünüyorsunuz?
32. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölene tekrar katılmak ister misiniz? Neden?
33. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölen size ne kazandı? (Stres attırdı, rahatlattı, eğlendirdi, yeni insanlarla tanışmanızı sağladı, kendinizi gösterme fırsatı sundu, para kazandırdı gibi.)
34. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölede gördüğünüz eksiklikler var mı? Nelerdir?
35. Katıldığınız festival, şenlik ya da şölele ilgili haberlere medyada -gazete, dergi, radyo, televizyon, internet vb.-rastladınız mı? Nasıl?
36. Yaşadığınız yerdeki festival, şenlik ya da şölenler öncesinde ne gibi hazırlıklar yapılmaktadır?
37. Festival, şenlik ve şölenler bir yerin tanıtımına katkı sağlar mı? Nasıl?
38. Festival, şenlik ve şölenlerin yaşadığınız yere katkıları var mıdır? Nelerdir?
39. Festival, şenlik ve şölenler sizce neden düzenlenmektedir?
40. Sizce festival, şenlik ve şölenlerin düzenlenmesi gerekli midir? Neden?
41. Sizce festival, şenlik ve şölenlerde hangi etkinlikler -yarışma, konser, tiyatro / film gösterileri, yemek, oyun gibi- yapılmalıdır?
42. Sizce bir festival, şenlik ve şölede mutlaka olması gereken neler vardır?
43. Sizce bir festival, şenlik ve şölede neler olmamalıdır?

Festival ve şenlikler için yapılan saha çalışmalarında kaynak şahıslara sorulan ve festivallerle ilgili derleme ödevleri için öğrencilere verilen soru metninin arka yüzü.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Nilgün TÜRKMEN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 19.07.1986/İskilip
e-posta : ngun_turkmen@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans:	Cumhuriyet Üniversitesi	2008
Yüksek Lisans:	Cumhuriyet Üniversitesi	2011

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2009-	Cumhuriyet Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS () ÜDS (66) TOEFL () EILTS ()